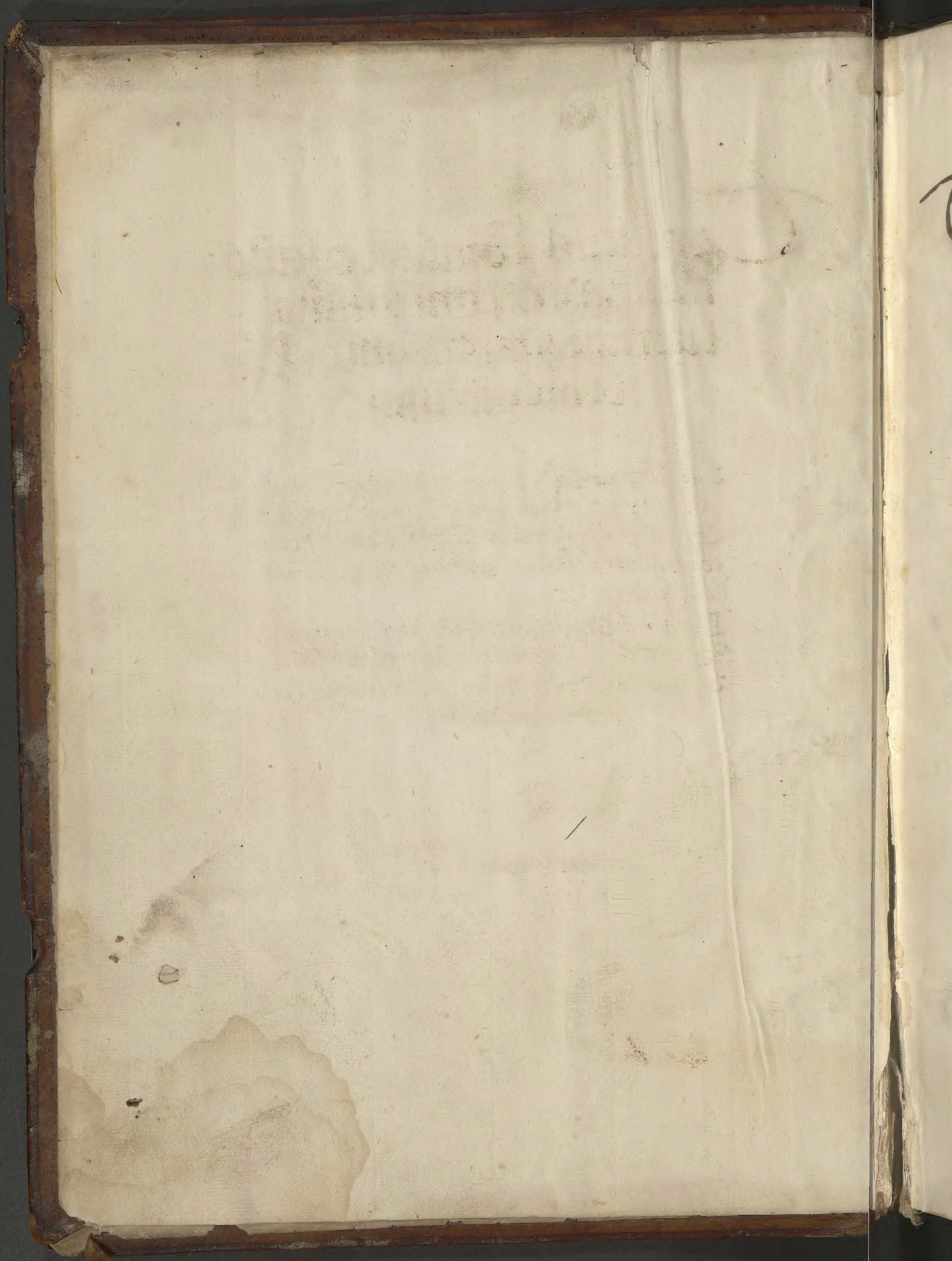

Rps BJ 6548

Caisse XVI.
N. π

77

Tercius Tomus legatio- num. responsionum. litterarum. rerumq; Po- lonicarum.

Sub Dno Sigismundo primo. rege Polonie:
per sapientiss. Senatorem Petrum Tomiczki
Episcopum Cracouien. Regni Polonie Vicecan-
cellarium: actarum. consultarum. dictarum.
scriptarum :

Per me Stanislaum Gorski, Cracouiensem
& Vlocen. Canonicum: eius in Cancellaria
Scribam recollectarum: et in thomos Tre-
decim digestarum.

Continet annos. 1518
1519
1520.

Pro Bibliotheca Collegii Mago-
nis ~~Magis~~ 1769.

ANNO DOMINI. M^o. D^o. xvij^o.
3. Decembris, Rex ex Vilna disces sit ad
Poloniam post Opoczkam oppugnatam.

ANNO DOMINI. M^o. D^o. xvij^o.
1. Januarij. Sigismundus Rex, ex Lithuania
Cracoviam venit hora xvj. ad futuras Nup:
cias cum Regina Bona.

Indictus fuit Conuentus generalis regni
pro festo Conuersionis s. Pauli Apostoli
1518

Littere Conuentuales

S. I. REX P.
Primoribus Consiliariis
Regni POL.

Eod. exemplo.
omnib. script.

MAGE sincere nobis dilecte, Jam ex prioribus lris nris intellexit S tua, quas per hoc tempus preteritum operas adhibuerimus, quantumq laboris et impendij subierimus. vt vel bello, vel eciam tractatibus, hoste nro ad pacem decentem redacto, nos hinc citius explicare, et Regni neces sitatibus incumbere possemus. Licet vero Exercitus noster, quem ad vastandum illius terram miseramus, iam gracia Dei saluus redierit, facto illic eo dano, quod sub angustia et inclemencia temporis fieri potuit, omnino aut non modico, tamen hactenus ignorans, qualiter ipse hostis sit ad pacem propensus, Nihil em adhuc ex Nunctijs nris, quos illuc misimus, accepimus, Et proinde utcunq Status huius Domini, est adhuc in perplexo, nec prorsus intelligimus, in quam partem res verget, quia tamen cum multiplices Regni necessitates, tum vero negocium Matrimonij nri, quod posteritati, Regnoq, et Dominijs nris consulentes, nunc, Auspice Deo, inire debemus, id exigit, vt posthabitis rebus omnibus, ad Regnum cedamus, venire isthuc propediem, relictis hic oportunis presidijs circa fines, et rebus utcunq constitutis decreminus, ad Conuentum Regni generalem agendum, et ipsius Matrimonij negocium obeundum. Quod vtrumq vt simul maiori commoditate, maioriq nra, et Regni vniuersi dignitate, transigere possemus. Conuentum ipsum generalem Cracouie

pro festo Conuersionis sancti Pauli, proxime futuro, statuendum duximus. Statuimusq^{ue} et indicimus presentibus, Quem etiam Particularem in Sz30: da de more precedere volumus, et indicimus, pro feria quinta proxima post festum sancte Lucie. In Colo vero, non est visum nobis ad preses Co: ventum fieri, Quare S. tuam hortamur, vt primum ad eundem particu: larem Conuentum, deinde ad generalem Crac veniat, vbi nobiscum vna et necessitatibus Reipublice consulet, et faustis Simum Connubium no: strum celebrabit, Factura pro officio suo, et accessione gratie nre no: vulgari. Datum Vilne die sancte Elizabeth. Anno Dni M. D. xvij^o, Regni nri, anno xj. Commissio ppria Regie Mtis.

Ita

Quem, etiam particularem in Opathow, feria quinta proxima ante festum Sancte Prisce, et Communem terrestrem in Noua Ciuitate Corcin die Sancte Prisce, de more precedere volumus, et indicimus. Quare S. tua hortamur, vt primum ad ipsum particularem, et terrestrem Conuentum, deinde ad generalem Crac veniat, vbi nobiscum vna et necessitatibus Reipublice etc vt supra.

3.
S. 1. REX . P .

Minoribus Consiliariis regni
Castellanis.

CENEROSE fidelis dilecte. Ea diuturna à Regno nro absentia, euenerat multe difficultates Reipublice, quibus consulendis necessarium duximus isthuc in Regnum concedere, et hinc, utcumq; rebus huius Domini in perplexo adhuc constitutis, discedere, ut intra istud coacte quietis tempus, et Conuentum generalem Regni peragere, et Nupcias, quas cum posteritati nre, tam Regno et Dominijs nris consulentes, auspice Deo, nunc sumus habituri, conficere possemus. Ut aut hoc utrumq; negocium comodius et dignius exequi valeamus, Nam etiam ad agendum vnumquodq; seorsum, nullo modo tempus ipsum suppeteret, statuendum duximus, statuimusq; et indicimus presentibus, Conuentum ipsum generalem Cracovie, pro festo Conuersionis sancti Pauli, proxime futuro. Quem etiam Particularem in Proschenice, sabbato proximo ante festum sancte Prisce, et Communem terrestrem in Noua ciuitate Corcin, die sancte Prisce, de more precedere volumus. et indicimus. Quare hortamur tuam s. ut constituta prius, in ipso Conuentu Particulari, et terrestri, demum Cracouiam pro tempore designato veniat. Consultura vna nobiscum, et cum alijs Consiliarijs nris, necessitatibus Reipublice, et nupcias celebratura. Factura pro officio suo et gratia nra. Datum Vilne die sancte Catharine. Anno Dni .M. D. xvij. Regni nri, anno xj.

Sigismund. i Rex Polonie

Nobilitati Polonie

Generose fidelis dilecte. Ea diuturna à Regno nro absentia, cūcinerūt multe difficultates Reipublice, quibus consulendis, necessarium duximus istuc in Regnum concedere, et hinc, utcumq; rebus huius Domini in perplexo adhuc constitutis, discedere, ut intra istud coacte quietis tempus, et Conuentum generalem Regni peragere, et Nuptias, quas cum posteritati nre, tum Regno et Dominijs nris, consulentes, auspice Deo, nunc sumus habituri, conficere possumus. Ut aut hoc utramq; negociū, commodius et dignius exequi valeamus, Nam etiam ad agendum vnum quodq; seorsum, nullo modo tempus ipsum suppeteret, statuendum duximus, statuimusq; et indicimus presentibus, Conuentum ipsum generale Craconie, pro festo Conuersionis sancti Pauli, proxime futuro. Quem etiam Particularem in Proschenicze, sabbato proximo, ante festū scē Prisce, et Communem terrestrem in Noua Ciuitate Korzin, die scē Prisce de more precedere volumus, et indicimus. Quare hortamur tuam s. ut ad ipsum Particularem Proschenien, et terrestrem Noue Ciuitatis Korzin, Conuentum proficiascatur, Illicq; auditis ex Nuntio nro necessitatibus Reipublice, quo illis in Couentu generali, debito modo consuli et prouideri possit, operam faciat, ut Nuntij ad dictum Conuentum generalem, cum plena potestate deputetur. Factura pro re publica et gracia nra. Datum Vilne die sancte Catharie M. D. xvij.

Capitaneis regni Polonie.

Cenerose fidelis dilecte. Ea diuturna à Regno nro absentia, euenerant multe difficultates Reipublice, Quibus consulendis, necesse fuit duxius isthuc in Regnum concedere, et hinc, utcumq; rebus huius Domini in perplexo adhuc constitutis, discedere ut intra istud coacte quietis tempus, et Conuentum generalem Regni peragere, et nupcias, quas cum posteritati nre consulentes, Regnoq; et Dominis nris, auspice Deo, nunc sumus habituri, conficere possemus. Ut aut hoc utrumq; negocium, comodius et dignius exequi valeamus, Nam etiam ad agendum vnum qdq; seorsum, nullo modo tempus suppeteret, statuendum duxius, statuimusq; et indicium pntibus Conuentum ipsum generalem Craconie, pro festo Conuersionis sancti Pauli proxime futuro, Quem etiam Particularem in Radzikow, sabbato proximo, ante festum sancti Thome Apti, de more preecedere volumus, et indicium. Quare mandauis tue f, ut istos Conuentus proclamari et publicari faciat, in omnibus foris, et congregationibus populi Opidorum, et aliorum locorum publicorum Capitaneatus sui, lrasq; nras, quas ad Officiales, et nonnullos nobiles scripsi, ad eosdem mittat, et perferri q; primum faciat, Pro debito suo et gracia nra. Vilne die sancte Elizabeth. M. D. xvij.

S. I. R. P.

Nunciis ad conuentus terrarum
designatis

Cenerose fidelis dilecte. Instituiamus Conuentum generalem Regni
 pro festo Conuersionis sancti Pauli proxime futuro Craconie, Quem
 de more Particularis in Racziash, feria quarta proxima post
 festum sancte Lucie precedet. Ad quem. cognitam habentes tuam in-
 dustriam et diligenciam, te Nuntium designauis, volumusq; vt illo
 proficiscaris, et Mandata nra, iuxta Instructionem nostram, quam
 tibi mittimus, exponas. Adnitarisq; omni studio, quo Nuncij cum
 plenaria potestate, ad Conuentum generalem eligantur, ita exigeti-
 bus summis difficultatibus Reipublice. Pro gracia nra, qua, hanc
 operam tibi rependens, Datum Vilne die Presentationis beate Ma-
 rie virginis Anno Domini, Millesimo Quingentesimo Decimo Se-
 ptimo. Regni vero nostri. Anno Vndecima.

7.

*Legatio a Rege Sigismundo primo
Data Nuntijs ad Conuentus particulares*

*Q*uoniam Metas Regia, per hoc integrum biennium, quo hic in Ducatu Lituanie agit, curauit multifariam, ut hostem suum Ducem Moschoniæ, reducere ad pacem incundam potius set, nihilq. Metas sua, quo id, q. ce-
lerius perficeret, et se hinc explicaret, reliquum fecit: misit em. dudum
Oratores suos, postulante Casarea Metæ, ad eundem hostem, qui una
cum illius Casarce Metis Oratore, de concordia tractaret. Miserat ecia
Exercitum in terram illius, quem magno impendio confecerat, et ipsa
vsq. ad fines, cum eo profecta est, ut hostis ipse id, quod optaret, in pro-
pitu haberet, sine pacem tractare, seu armis decernere. Verum illo
pugnam detrectante, et superueniente magna tps inclemencia. coacti sunt
nostri illinc discedere. facto quidem multo damno, sed non adeo, ut
Metas sua sperauit, utq. ad perdomandam hostilem temeritatem opus
videbatur. Et proinde Metas sua, licet a suis Nuntijs, nihil adhuc ac-
ceperit, tamen nullam prorsus de pace spem habet.

Impendit eciam Metas sua omnem operam, ut Thartaros in foedus condu-
ceret, ne inter istas Metis sue graues occupationes, ac difficultatem belli-
cam, et eam hic impedirent, et Regno damna inferrent, Miserat em.
ad eos Metas sua Anm. Gastoldum cum pecunia, ut et filium Cesaris,
quem dare in Obsidem fuerat polliciti, ab eis reciperet, et foedus Iure
iurando firmaret. Qui tametsi de foedere cum illis conuenerit, effece-
ritq. ut terram hostis Metis sue fuerit hoc anno despoliati; tamen quia
Obsidem dare recusarunt, parum sibi Metas sua, de eiusdem foederis

firmitate, pollicetur. Existimatq; oportere ab eis Regno, et Dominijs
M^{tis} sue, diligenter et omni tempore cauere. prout his diebus rupto foe-
dere, et intra tempus insolitum, ad terras Russie, et Magni Ducatus
Lithuanie, validis copijs sunt ingres Si, et damnum ingens perpetrarut.

P^{re}terea Mgr Prus^{ie}, magnam, in his difficultatibus M^{tis} sue hostili-
tatem declarauit, premens varijs modis subditos M^{tis} sue, et continuis cu
hoste Duce Moschonie commercijs, ita vt M^{tas} sua plane intelligat, cu
hoc totum bellum, cuius opera, studioq; excitatum esse, et indies magis
inualescere, tum omnem illam occasionem et facultatem querere, quo
bellum aduersus M^{tem} suam ordiatur, et se à debito sue M^{tis} prestan-
do eximat.

Q^{ui}bus de rebus M^{tas} sua, intelligens maius indies, non minus Regno
huius Dominio suo, periculum imminere, necessearium putauit intra
hoc hybernum tempus, Statui Regni sui consulere, Vt cumq; hic oēs
res sint in perplexo, et discrimine constitutæ: tamen relictis in fini-
bus oportunis presidijs, concedere ad Regnum, et Conuentum ge-
neralem habendum statuit.

E^t quia M^{tas} sua, consulere volens sue posteritati, et bono Statui Re-
gni, et Dominiorum suorum, Coniugem nunc, auspice Deo, ducit,
nec ad celebrandas Nuptias, aliud commodius tempus habere potest,
q^{ui} hoc idem, quo se paulo ad Regnum subducat, et quo ab impetu
hostili, minus sit verendum, vt tam ipsum Matrimonium suum, q^{ui}
generalem Conuentum, sub eodem ipso tempore transigere valeat.
cum maiori comoditate et dignitate, tam sua q^{ui} Regni sui vniuersi,

indixit Cracovie Conuentum generalem, Nam ad agendum seorsum
vtrumq; negocium, nullo modo, et tempus ipsum, et Mtas sua suffi-
cere possit.

Quare hortatur Mtas sua vras D. vt super hisce rebus et alijs Rei-
publice necessitatibus, id, quod expediret, in medium conferat, et
Nuntios cum plena potestate, ad generalem Conuentum, de more eli-
gant. Cum quibus, et alijs alijs Consiliarijs, possit Mtas sua im-
pendentibus periculis, maturo consilio occurrere. et quod Reipublice
vtile et salutare videbitur, constituere, rem necessariam et gratam Mei
sue facture. Postulatq; Mtas sua, ne grauentur vras D. Nuntios
Craconiam mittere, cum ex predictis causis illic Conuentum agi sit
necessse, vbi illos, quoniam remotius vadent, Mtas sua impensis gra-
tiose providere dignabitur.

S. I. REX P.
Consiliariis terrarum Prussie
Pro Conuentu Terrarum Prussie

Reuere[n]t in Christo Pater, sincere nobis dilecte, Graui et molesto ani-
 mo hactenus iniurias et damna, que subditis nris, ex terra dñi Magistri,
 inferuntur, audiui[m]us. quibus adesse oportuno remedio nequiuimus, cu[m]
 propter occupationem bellicam, vt P[ro]tas v[est]ra non ignorat, tum eciam,
 quia bellum, aut quicquam tale aduersus ipsum dñm Mag[ist]r[u]m, nō li-
 cebat, sine comuni deliberatione Consiliarioru[m] n[ost]rorum, tam Regni, q[uam]
 eciam istius terre Prussie, ordiri. Nunc aut[em], licet adhuc res n[ost]re sint
 hic in perplexo, nec vllum finem cum hoste n[ost]ro habens, tamen n[unc] re-
 lictis in finibus oportunis p[re]sidijs, ad Regnum concedi[m]us, vt sub
 eo comodiori tempore, simul statui terre Prussie, et Regni, cosula[m]us.
 ac Matrimonium nostrum, quod posteritati, et Dominijs nris proui-
 dentes, nunc auspice Deo iniungimus, conficiamus. Et ea causa, statu-
 imus Conuentum g[en]eralem Cracovie, pro festo Conuersio[n]is s[an]cti Pauli.
 In quo, vt omnia melius, que ad Statum istarum terrarum Prussie
 attinent, perpendi possint, Indixi[m]us eciam, et indiciu[m] p[re]sentibus Con-
 uentum earundem terrarum in Marienburgk, pro die sanctoru[m] Triu[m]
 Regum proximo. Quare hortamur P[ro] v[est]ram, vt constituta prius in eo-
 dem Conuentu, et de rebus necessarijs in eo, et his, que per Nunctiu[m]
 n[ost]ru[m] proponetur, diligenti cosilio habito, demum ad generalem Regni
 veniat. Debitum suum, et nobis rem gratam factura, Que bene va-
 leat. V[est]re.

M. D. xvij.

11
S. I. REX. POL.

Nobilitati Terrarum Prussie

CENEROSE fidelis dilecte. Propter multas et arduas Reipublice neces-
sitates, que publica consultatione indigent, statuimus et indiximus. Conuentum
istarum terrarum Prussie, in Ciuitate nra Marienburg, pro die sanctorum
Trium Regum proximo, hortamur te Mandantes, vt ad eundem Con-
uentum venias, et vna cum Consiliarijs nris de hisdem necessitatibus
ac alijs, que per Nuntium nostrum proponuntur consulas, pro debito
suo et gracia nra. Datum Vilne.

S. I. REX. POLONIE.

Capitaneis in Prussia.

CENEROSE fidelis dilecte. Propter multas et arduas Reipublice neces-
sitates, que publica consultatione indigent, statuimus et indiximus. Conuen-
tum istarum Terrarum Prussie, in Ciuitate nra Marienburg, pro die
Sanctorum Trium Regum proximo, Mandamusq; tue f. vt illum procla-
mari et publicari faciat, in omnibus foris, et congregationibus populi,
Opidorum, et aliorum locorum publicorum Capitaneatus sui. Ipsa ecia
f. tua, ad eundem Conuentum veniat, et vna cum Consiliarijs nris
de hisdem necessitatibus, et alijs, que per Nuntium nostrum propo-
nuntur consulat, pro debito suo et gracia nra. Vilne.

*L*egatio a rege Sigismundo
ad Conuentum Prussiae

Constat iam satis vris D. quanta damna et iniurie inferuntur Rex^{do}
dno Episcopo et eius Ecclesie Varmiensi, caeterisq; subditis Mis Re-
gie, ex terra dⁿⁱ M^{gri}. Que, quo diucius a M^{te} sua tollerantur, eo
indies magis pullulare videntur, Datq; paciencia Mis sue, quoddam
incentiuum dno M^{gri}, et premendi audacius subditos eius Mis, et erga
illam omnia aduersa et hostilia molendi, Compertum em habet M^{as}
sua, illum queri ubiq; de se, et subditis suis, et ea que ipse facit, vel
facere permittit, impingere Mis sue, et eius subditis, et cum Rome, tu
in Germania ubiq; auxilia, sibi contra M^{em} suam querere, Quibus
de rebus M^{as} sua, intelligens noxiam esse tollerationem sibi et subdi-
tis suis, quam hactenus habuit, partim vitans cum necessario et
Christiano Principe bellum ordiri, partim existens sua M^{as}, alteri;
vs belli occasione districta, ferendi ulterius tot damna, iniurias et
molimina aduersum se non putant, Et utcumq; res Lithuanice ad
huc sunt incomposite, tamen intra hybernum hoc tempus, M^{as} sua
positis illic in finibus oportunis presidys, ad Regnum concedere, et
tam rebus huius terre, q; alijs Regni necessitatibus consulere statuit.
Quod vt vna cum Nupcijs suis, quas nunc M^{as} sua, posteritatis et
Dominiorum suorum causa, Deo auspice est habitura, commodius et
honorificentius exequi possit, indixit Cracovie generalem Conuentu
Regni, pro festo Conuersionis sancti Pauli, In quo nolens M^{as}

sua quicquid inconsultis prius vris D. statuere, presertim quod ad res harum terrarum attinet, hortatur illas, ut hic prius inter se conferant, et consulant, Vtrum Mtas sua prouocata tot iniurijs, et contumacia domini Mgri, nouum bellum aduersus illum ordiri debeat, nec ne. Et quibus modis frenare illum, et debitum suum ab eo exigere consulemus videretur, et designatis aliquibus Consiliarijs de medio vestrum, per eos suam sententiam, ad Conuictum generalem significant. Facture vre D. pro bono suo Statu, et comuni necessitate, ac gratia Mti Regie.

Postea consulto prius secrecius dno Epo Varmicensi, et aliquibus Maioribus, si postulandum putaret, ut Contributio aliqua decerneretur, pro defensione ipsius terre Prusie, tunc publice dicendum erit. Mtem suam postulare ut statuerent pro defensione Reipublice sue Contributionem aliquam: quandoquidem Mtas sua, illam ad nullum alium usum esset conuersura. prout et illam que data est, Mtas sua intacta adhuc reliquit, Conseruans illam ad id opus, quod videt sibi ratione eiusdem terre incumbere. Alioquin faciendum ita erit, dnc Palatine. ut dni prius consulant.

Decretum Comuentus de regno defendendo

S. I. REX POL.

C Significamus per pntes vniuersis
Vm in hoc generali Conuētu super omnibus Regni nri actionibus et
necessitatibus domesticis et bellicis, cum Consiliarijs nris deliberando et
consultando ageremus. Inter coetera ea visa sunt maioris momenti, quē
ad defensionem terrarum eiusdem Regni nri attinent, et ad propulsan-
dos hostiles impetus, qui ab aliquot partibus, non sine graui periculo im-
minere videntur. Atq; ideo prima deliberatio et constitutio eiusdē fu-
ture defensionis visa est facienda. Cuius seriem subsequenti ordine
demandauimus subnectendam.

Imprimis aut, vt miles mercenarius, ad presidia terrarum Rus sic, cur-
rentis anni conscribi et teneri possit, constituimus et decreuimus consu-
lente et assensiente Senatu Regni et Nuntijs à Terris, ex Particula-
ribus Comuentibus, ad hunc generalem missis, vt hoc anno singularu
villarum, totius Regni, Incole, tam nrarum, q; eciam quorumcumq; sub-
ditorum mrorum Spualium et Secularium ex agris suis, quos laneos vo-
cant, singulos fertones, in manus Exactorum cotribuant et soluant.

Item Ciuitates et Opida duorum gros Torum. et Ceruisie Contribuciones
solitas contribuant et soluant.

Sed quia potencia Thartarica adeo inualuit, atq; aucta est, vt hec ipsa
presidia, supradictarum contributionum mercede conscribenda, ad susti-
nendum hostilem impetum, non satis valida, nec eidem hostili potencie

ad resistendum, paria esse videantur. Itaque ad eundem terrarum Rus-
sie defensionem, aliam ordinationem eo ipso Senatu Regni nri consulete,
et absente, Nuntiisque terrarum, in eorum Sententiam euntibus,
constituimus et decernimus, ut Regnum Trifariam divisum, singule par-
tes eiusce divisionis, hinc ad triennium singulis annis, expeditione per
nos indicta, debeant militare. Ad quam expeditionem, vel ipsi ituri
sunt, vel loco sui homines idoneos armis, et equis instructos misuri.
Et quoad necessitas postulabit, unacum supradicto Mercenario mi-
lite in ipsa expeditione permansuri.

Terre igitur Minoris Polonie, anno nunc currente militabunt, Mili-
cia vero terrarum Rusie, que maioribus bellicis periculis, quam relique
Regni terre sunt exposite, cum eis militabit. Sequenti aut biennio, ter-
re Maioris Polonie, bifariam divise, similiter per se, vel per Vicarias
personas, supra dicto modo militabunt. Ita ut vno anno Nobilitas Pa-
latinatus Posnaniensis, Calis Siensis, Siradiensis, et Lanciciensis, armis et
equis instructa, expeditione per nos indicta, in Rusiam proficiat
tur. Altero vero anno Nobilitas Palatinatus Brestensis, Junivladislava-
viensis, Plocensis, Rancensis, et Dobriniensis, idissum supradicto modo exequatur.

Item hoc ipso sequenti biennio, illa pars Regni, que in expeditione erit
ex singulis agricolis singularum villarum, integros lanceos agri habeti-
bus, sex grossos contribuet.

Ex Civitatibus autem et Opidis, mediam partem solite exactionis, et
item Contributionem solitam Cervisie persoluet, ut et Mercenariis, sine
quibus ista expeditio fieri non potest, hinc per mercedem satis fiat, et reliqua bellica
onera absolvi et perfici possint.

Item ville Ecclesiastice, concordantes cum villis nris, et Secularium
 subditorum nrorum, quia dnis suis, nihil in expeditionem contribuent,
 loco Contributionis sex gros forum, fertones tunc persoluent, quando illa
 pars Regni, in qua site sunt ibit ad bellum.

Secularium eciam ville, quando sub hoc sequenti biennio dni earum,
 vacationem a bello habebunt, similiter ex singulis laneis, singulos fertos,
 nes, ad obeunda predicta bellica onera persoluent.

S. I. REX. P.

27

Stamislao de Chottecz Marssalco regni
Capit^o Leopoliē.

M. Agce etc. Jam ante hac scripsimus S. tue, nos Auspice Deo, ad Regnum aduētare. Et ut ipsa quoq S. tua, ad nos Cracoviam veniat, sumus illam hortati. Quod ipsum nunc quoq repetimus, et volumus, ut S. tua, ad nos q̄ primum potest adueniat. Opus erit nobis illius prēsencia, propter designanda hospicia pro hospitibus, qui ad Nuptias nostras sunt venturi. Factura pro gracia nra.

S. I. REX. P.
Prospero Columne.

Istis et Magce dñe, sincere nobis dilecte. Quando nos Oratores nri cerciores fecerant, de aduentu Scēme dñe Sponse nre ad portū Fluminis, et tuam Illtem curare, ut iter q̄ celerius conficeretur. Veritine quam ipsa Scēma dñā Sponsa nra, molestiam properando caperet. et celerius opinione nra, ac incongruo tempore huc veniret, scripsimus eius Scēti, simul et tue Illti, nos cupere, ut eius Scētas nō appropinquaret, sed vel Viennē, vel in Olomuncz per festa Pasche subsisteret. Nihil tamen dubitantes illam verisimilius in Olomuncz futura, statuimus diem Coronationis, et foeliciū Nuptiarum nrarum, pro secūda Dominica, post festum Pasche. et id omnibus Regibus et Principibus, quos inuitauimus, per lras nras significamus. Quia vero illius Scē^{tas} si Viennē ad ipsa festa Pasche esse deberet, nullo modo hic ad diem, statutum, propter incommoditatem temporis applicare posset; rogaus tua Illtem, agere velit cum eius Scēte, et iter illius ita dirigere, ut esset

pro eiusdem festi Pasche in Olomuncz, vel saltem in Borna, si remotius
 sine incommoditate perficisci non possit. Ita enim ad amissim omnia cessura
 videbitur, Rem nobis valde gratam faciet tua fides. Que bene valeat,
 et Serme dñe Sponse nre plurimu salutis et amoris nro noie imparciat.
 Datum Crac.

S. REX. P

BONE Sffortie regine Sponse

SIgismundus Dei gracia etc. Salutem et omnium bonoru, nriq mutui,
 et perpetui amoris incrementum. Serma Princeps, et dña Sponsa ma
 charma. Accepimus lras vestre Ser^s multo incundis simas, qbus cognovimus,
 quo studio, et desyderio, iter suu ad nos prosequatur. vt votis et optatis
 nris satis faciat. Quo equidem, nihil nobis acceptius prestare potest,
 si modo id, citra incommoditatem aliquam, aut lassitudinem sua, faciat.
 Nam id omnium nobis maioris est cure, ne quid molestie in proficiscen
 do Sertas vra capiat, Et pinde mittimus hunc Nuntium nrum, ad illi
 bonam valetudinem, et successus itinerarios inuisendos, Et rogamus plu
 rimum illam, dignetur iam Sacra Pasche in Civitate Olomuncen pagere.
 quo eciam nos Consiliarios nros, ad excipendum illam misimus. qui
 e diuersis et longinquis locis egres si, occurrere Srti vre remotius, vt
 erat propositi nri, non poterunt. Mitemus et alia illuc, que pro com
 moditate maiori vre Serti expedire videntur, Interea vero qualiter
 valeat, et itinerarios labores ferat, nos certiores facere dignetur. Et
 felicis Sime valeat, nosq amore, et memoria sua complectatur. Datu
 Crac. XX Marcij. 1518

DONE Sfortie regine sponse

SERma Princeps et dñā Sponsa nra charma, Intelligentes vram Ser^{tem}
foeliciter Regno nro appropinquare, misimus illi obuiam Rēdos in Chro
Patres, dños Joannem Posnaniensem, et Erasmm Plocensem, Epōs.
ac Magcos, Christopherum de Schidlowicz, Palatinum et Capitaneū
Cracouiensem. Rēniq nos tri Cancellarium, ac Lucam de Gorca
Castellanum Posnaniensem, et Capitaneum Maioris Polonie generale
Consiliarios nros, sincere nobis dilectos. Ad excipiendum nro nomie
vram Ser^{tem}, et illam faustissimis auspicijs, ad Regnum nostrum
conducendum, Qui eciam nonnulla verbis nris illi referent. Et proin
de postulamus ab eadem Ser^{te} vā, vt illis plenam fidem adhibere, et
suum optatis simum aduentum, in amorem et complexum nostrum mu
tuum, vna cum illis, maturare dignetur. Valeatq foelicissime, et nos
amet. Datum.

*Sigismundus i. Rex Polonie
Prospero Columne*

Illris et Magee dñe, amice sincere nobis dilecte. Cerciores facti per
Oratores nros, de profectione Serme Sponse nre, q, vt erat desyde-
rij nostri, commode eius Seruas ad Olomuncz, pro Sacris Pasche sit
ventura, nihil graciosius audire potuimus. Rogamusq, tuam Illtem, vt
iam eius Seruas illic, ipsa Sacra Pasche transigat, et demum ad nos iter
suum foelicißimu prosequatur, citra tamen vllam, quantum fieri potest, sua
incomoditatem, vel molestiam. Statuimus em, vt prius tue Illti scrip-
simus, diem Coronationis eius Seru, secunda Dominica post festa Pas-
che, Eritq, tempus illud congruum, spacio itineris, ex Olomuncio, sed
a remotiori loco, nequaquam sufficeret. Foeliciter valeat tua Illtas, et
nostri, cum Serma dña Sponsa nra, crebram habeat mencionem.
Cracovie die xxj Marcij. 1518.

S. I. REX P.

Domini Consiliarios sui
obuiam Bone Regni ierant
ad excipendum.

R^{ex} N^{ost}ri in Ch^{ro} Patres, Magi et Ven^{ab}lis sincere nobis dilecti. Jam
abunde declarauimus v^{ris} S. q^{uod} vellemus, et volumus, vt Cracouiam,
cum Serma Sponsa n^{ost}ra, ingrediantur, feria quinta post Conductum Pa-
sche, Itaq^{ue} iter suum sic dirigant, et curent, quo ipsa Serma Spon-
sa n^{ost}ra, in omnibus, quantum fieri pos-^{set} sit, commoditatem habeat. Cu-
ius Ser^uti, nostro nomine, plurimum salutis, et amoris n^{ost}ri referant.
Scribantq^{ue} nobis sepius, de illius Ser^uti successibus. Et bene
valeant.

S. I. REX P.

Chr^oforo de Schidlovec Palat^o et Carit^o
Gra^u. Regni polo^u Cancell^o. Gostmien
Sochaczemien^o. Nouo Cerr^umien^o Capita^o

M^{ag}ice sincere nobis dilecte. Ea omnia, que nobis ex Olomuncz
scripsit tua S. fuerunt nobis valde grata. Sed hoc nobis multum dis-
plicet, q^{uod} isti Itali, mox in principio, tam immodeste et indiscrite se-
gerunt, in exigendis sumptibus et impensis, quas nos, neq^{ue} ex consuetu-
dine extra Regnum nostrum, neq^{ue} ex debito, illis, impendi isthic feci-
mus. Erat ita conuentum, q^{uod} Serma Sponsa n^{ost}ra, debuit nobis sum-
ptu n^{ost}ris suo vsq^{ue} ad Regnum conduci. Et proinde non placet
nobis, q^{uod} Petrus Opalemiecki fecit cum eis pactum pecuniarium, Si

enim nō essent contenti eo, quod eis daretur secundum Iudicium S. tue.
 et aliorum Dominorum, et ipsius Letri ad necessitatem, facerent ut eis
 liberet, volumusq; ut deinceps idem Letrus, subministraret eis necessaria.
 secundum quod vobis et illi sufficere videbitur, pro eorum necessitate.
 Et de pecuniarijs pensionibus, nihil cum eis agatur. Nolumus em, ut eo-
 rum immodestia, facilitate nra, magis exuberet. Tamen quod ad Co-
 quinam, et necessaria solius Serme dñe Regine attinet, volumus, ut
 quantum fieri potest, sint omnia, ad eius placitum. Valeat feliciter
 vra S^{us}.

22.

Sigismundo. i. Regi Poloniæ,
Stanislaus Ostrog C. Cassien,
Jo. Comarshi Archidiacon. Cracouien
oratores.

Serme Princeps, et dñe dñe clementissime, Post humilem seruitiorum nro-
rum in gratiam Sacre M^{ti}s vr^e commendationem, etc. Inter Opida Ni-
kielsburg et Vstopceze, peruenit ad nos. Gnoienski, Cubicularius Sacre
M^{ti}s vestre, et lras Serme dñe Regine reddidit, Quibus sua Sertas,
hactenus respondere distulit, vt hinc, vbi quiescere constituerat, commo-
dius responderet.

Sertas sua, gracia Dei optime valet, et toto hoc itinere, ne semel quidem,
aut capitis dolorem, aut aliud quicq^q quæsta est.

Gratissimum fuit Serti sue, quando illi retuli de lecticarum aduentu,
Tractauit suam Sertem. Remus dñs Epus Olomuniceⁿ liberalis Sime. in
Viszkow, et quidem non tanq^q aduenam, et peregrinam, sed tanq^q dñam
suam naturalem. Illic cum humanis Sime, et doctis Sime illo Episcopo,
latine omnia collocuta est sua Sertas, non sine omnium admiratione.

Item dñm Prosperum, Milliaria ista Morauica, aliquantulum attrinere,
ita vt heri eum huc lectica, inter duos Mulos deferri oportuerit, Vbi
biduo ex lassitudine quieuerit, salua erunt omnia, licet etiam nunc in
ambulet, et omnia solita sua officia, solus obeat.

Itemus etiam dñs Marchio, vti Nepotem addeceat, prestat se sedulum, et
officiosissimu^m, in seruitio sue M^{ti}s, et propter eximiam, ac singulare hu-
manitatem suam, oibus est charmus, et ab oibus observatur et colitur.

Domini Petrum Opalenski hic reperimus, qui ante nostru^m huc aduentum

parauerat dñs Italis, omnia neces Iaria, et aduentantibus exhibuit bona
vina, et magnos cados, magnorum piscu.

Lectice et currus nondū aduenere, sed paulatim subsequuntur dñm Opalenski
et veniet satis tempore.

Remus dñs Epus Posn, et Magus dñs Capitaneus, sūt in villa quadam,
duobus ab hinc milliarijs, et opperuntur dños Collegas suos, qui hodierno
vesperi erūt in Lipnik, et crastina die, Deo auspice, omnes vna Olo-
muncium ingredientur solenniter.

Licet Volski Cubicularius, qui huc hospitiorum gracia prēcucurrit, nobis
retulerit, Magum dñm Palatinū Crac, non satis commode valere

Supplicans Sacre Mti v're, vt nobis significare dignetur, ad quam diem
velit Scrmam dñam Reginam peruenire in Osbranczim. Et vbi nam
locorum eam quiescere velit vna die non procul à Cracouia. Et qua
die futurus sit, auspicatis Simus ingresus Cracouiam. Hec em scire
cupimus, vt pro voluntate Sacre Mti v're, ad optatum portum perducamus
naui hanc, pro qua sustinuius pondus diei et estus, et peregrina-
tionem decem Mensium. Laudamus tamen diuinam clemenciam, q
in omnibus satis fecerius votis Sacre Mti v're. In nonnullis eciam eius
desyderia superauimus.

Commendans tandem deditissimam seruitutem nrām, in gracia Sacre Mti
v're. Quam diuina clemencia, diutissime seruet incolumem et foelicem.
Tribuatq illi tales filios, qui non modo Solium Paternum obtineant,
sed eciam multis alijs populis, paterna foelicitate, et sapientia imperi-
tent. Datum in Olomuncz die Martis post Dñicam Palmaru 1518.

25

BONA Sphortia Sponsa
Sigismundo I. Regi Polonie
sponso.

SERma Princeps, mi dñe colendis Sime, Dum primis, et gratis Simis
Mis v^{re} l^{ris}, responsum accommodo, iteq^q coeptum et foelix psequor;
venerunt et secunde, satis iucunditatis, et laboris itinerarij solamen af-
ferentes, quas Petrus, vir quidem facundus, et gravis, Mis v^{re} nomi-
ne Olomuncij mihi retulit, Multa insuper et ore addens, que mihi
cordi fuere, eruntq^q, dum spiritus hos reget artus, Gracias et ingentes
sue S^{rti} agerem, ni et referre cuperem, cum tante illi sim cure, vt
qucumq^q profectionem meam foeliciorem facerent, voluerit prouidere.

Sciat aut M^{as} v^{ra}, me optime valere, valetudinem, ex valetudine
foelici Mis v^{re} per plures Nuntios audita, mutuando, Interim quo
ad vram S^{rtem} propero, foelicis Sime, illa valeat, et me, manus Re-
gias postremo exosculantem, exhibeo. Data apud Ciuitatem Olomun-
censem, die penultimo Mensis Marcij.

*Legatio a Sigismundo primo Rege Polonie
Seu oratio dicta ad Lodouicum Regem Vngarie
inuitando ad nuptias.*

Sacra M^{tes}, Cum placuit Deo immortalis, Ser^{ma}m, foelicis memorie,
dn^{am} Reginam Barbaram, Coniugem Sacre M^{tes} dⁿⁱ mei clementis^{si},
ex humanis auferre, et ipsum clementis^{sim}um dⁿⁱ meum, absq^{ue} prole,
mascula, celibem et viduum relinquere, hortati sunt crebro illius M^{tem}
cum Summus Pontifex, et Casarea M^{tes}, tum Consiliarij, et subditi
eius M^{tes}, vt illa, tam pro sua posteritate, q^{uam} Regni et Dⁿⁱorum suoru,
vr^que M^{tes} singillatim, et eius Regnorum, bono statu, alteram vxore
accipere dignaretur. M^{tes} sua Ser^{ma} hactenus, partim terno funebri
luctu affecta, partim grauissimo bello accepto, non potuit, ad eam con-
trariam cogitationem animum suum flectere, Verum cum et subditi
illius, et Casarea M^{tes} identidem, illam de ea re vrgerent, et concili-
aret illi ipsa Casarea M^{tes} in Connubium Ill^{lm}am dn^{am} Bonam
Principem Barij, affinem suam, nolens M^{tes} illius Ser^{ma}, vota et con-
silia subditorum, et benivolenciam suorum, longius obaudire, et res tre
M^{ti} vnice nunc posteritatis sue spei, et solatio, communibusq^{ue} Regnis, et
Dominij^s vrarum M^{tem}, deesse, constituit, auspice Deo, alterum inire
Matrimonium, Et quod foelix, faustum, ac fortunatum sit, presata Illma
dn^{am} Bonam, vxorem ducere. Cum qua iam, medio Oratoru^m suoru,
et per verba de presenti M^{tes} sua sponsalia contraxit, Et vtcumq^{ue},
res eius M^{tes} adhuc sint in solito motu, et inquietudine constitute: tame-
quia negocium longam moram non patitur, decreuit M^{tes} illius Nuptias
suas foelicis^{sim}as, ad secundam Dⁿⁱc^{am} post sacra Pasche^m proxima

peragere. Quibus cum omnes necesarios et charos suos interese se valde cupit, et dignum arbitratur, Rogat plurimum vram Alteam, qua in praesens, et propinquiore sibi, et chariorem habet hominem, ut Cracovia ad diem Dominicum praedictum venire, et sua Regia, et optatis Sima illius Mti, praesentia, ipsas sanctissimas Nuptias, honestare dignetur. Rem Meas vram, coniunctioni, et amori mutuo vrarum Meum, digna et tam gratam illius Mti faciet, ut nullam vna facere possit graciosorem. In eo vero honestissimo, et summe necessario, vrarum Meum Coniunctu, Meas illius Serma, vult cum vram Mte, et communibus subditis, et Consiliariis vrarum Meum, consilium opportunum capere, et omne studium, et curam suam impendere, ad pacandas intestinas discordias Regnorum vram Mti, et eius statum Regium, in debitum et dignitatem restituendum, qui illi non minus cordi est, et cure, quam suus proprius, nec illi vna ope et facultate sua omni deesse vult, et Mti vram pollicetur.

AD DUCES.

Quam illi vicis Simi omni officio et gratificatione sua semper referre curabit.

Eodem Exemplo, ad alios Duces,
demptis his verbis, sub quibus
sunt Lincei duci te.

V LEO PP. X.

Vniuersis et singulis, pntes lras inspecturis, Salutem et Apostolicam ben.
 Solet Sedes Apostolica, pijs Catholicorum Regum, presertim quorum fi-
 des et deuotio, in conspectu eiusdem Sedis continue refulget, precibus,
 per quas potissimum salus animarum procuratur, fauorem paternum
 et graciosum impartiri. Cum itaq, sicut accepimus, et ad infra scri-
 ptam rem, consilium animi nri propensum habuimus: atq, beniuolencia
 cooperationis nre exhibuimus. q, videlicet Sacramentum Matrimonij, in-
 ter charum in Christo filium nostrum Sigismundum Polonie Regem Ill.
 et Dilectam filiam Bonam, Ducis Sam Mediolanen, et Baren, partibus
 ex altera, fuerit conclusum, et confirmatum. Ipsa quoq, propterea in
 Ciuitatem Craconiensem, propediem, ad ipsum Sponsum suum Regem,
 se conferre intendat, vt ibi, iuxta morem Reginarum Polonie hacte-
 nus obseruatum, oleo sancto inungatur, ac per eum, cuius interest, co-
 ronetur. Nos pro vtriusq, predictorum Coniugum salute, ac foelici
 et incolumi Matrimonio, vntione et Coronatione hmoi, pium eorunde
 desyderium, plurimu comendantes, ac sperantes in dno, ipsum Sigis-
 mundum Regem, nedum quieti et tranquillitati populorum sibi sub-
 ditorum, prudenter, assidue inuigilaturum, verum ecia nostru, et s^{te}
 R. E. pientissimum, et obseruantissimum filium, vniuersae Reipub-
 licae Christianae, totis viribus, omniq, studio profuturum, ac fidei
 Catholicae exaltatione deuote curaturum, eiusdem Regis in hac parte
 supplicationibus inclinati, Cupientes, vt tam solennes Nupcie, domis

29

spualibus auctorisentur, et decoretur, de Omnipotentis Dei misericordia,
 et beatorum Petri et Pauli Apostolorum, eius aucte confisi, omnibus et sin-
 gulis utriusq; sexus Christi fidelibus, in Regno et Dominys, ipsius
 Regis consistentibus: Qui dum Missa maior, in eiusmodi vinctioe et
 Coronatione, per Inungentem et Coronantem, et eciam in crastino, per no-
 strum, et Sedis Apostolicę Nuntium, Dilectum filium Laurencium Mie-
 dzilecki, Prepositum Vilnensem, in deductione dictę Regię Sponsę,
 atq; Regine, ad ecclaz, seu quocumq; alio die, prima eius Missa, per
 ipsum celebrabitur, interfuerint, et Orationem Dnicam, ac Salutaco-
 Angelicam ter, pro bono successu Coniugij hmoi, ac pro incolumitate,
 et foelici, ac prospero Statu, ipsorum charmorum Coniugum, ac Dñorū
 predictorum, pace, et tranquillitate, ac mra foelicitate, deuote recitaue-
 rint, plenariam omnium peccatorū suorum, de quibus corde contriti,
 et ore cōfessi fuerint, remissionem et indulgenciam, de specialis dono
 gracie, in dño, elargimur. Et nihilominus vniuersis, et singulis
 Patriarchis, Archiepis, et Epis, per hęc scripta, sub interdicti ingressu
 Eccliarum suarum poena, committimus, et mandamus. qts eiusmodi
 duas Missas, quociens pro parte eiusdem Regis, requisiti fuerint, de-
 nuntient, et admittant celebrandas, presentibus, post easdem duas mis-
 sas, minime valituris. Volumus aut, vt si opus fuerit, transumptis
 presencium, manu alicuius Notarij publici subscriptis, et Sigillo ali-
 cuius Prelati Ecclci, appensione munitis, fides adhibeatur vbiq;
 indubia, et eisdem stetur firmiter, prout presentibus staretur, si fo-
 rent exhibite, vel ostense. Datum Rome apud sanctum Petrum
 sub Annulo Piscatoris, die xvj Decēbris. M. D. xvij. Pontus
 nri, anno quinto.

Bembus.

S. REX
HUNGARIE

Reveren in Christo Patre, et dñe amice, sincere nobis dilecte, Ab eo tempore, quo sublata fuit ab humanis, clarę memorię, Serma Coniunx nra, dñā Regina Barbara, hortati sunt nos crebro, cum Summus Pontifex, et Casarea Mtes, tam Consiliarij et subditi nri, ut ratione posteritatis nre, et pro Sermi dñi Regis Ludouici, communiumq; Regnorum et Dñiorum nrorum, bono Statu, et incremento, alteram vxorem accipemus. Verum nos tunc partim terro funebri luctu affecti, partim eciam gravi bello districti, non potuimus hactenus, ad eam contrariam cogitatione mentem nrām flectere. Nunc aut subditis nris identidem nos urgen; tibus, concilianteg nobis Casarea Mte Illmam dñam Bonam, filiam Illmi dñi Joannis Galeacij, Ducis Mediolanen, affinem suam, statuins, auspice Deo, alterum inire Matrimoniu, et eandem Illmam dñam Bonā vxorem ducere. Et utcumq; res adhuc nre sint in solito motu, et in; quietudine constitutę, Nupcias circiter incium Februarij, Negociu em longiorem moram non patitur. Quibusquidem Nupcijs cum om; nes necessearios, et beniuolentes nros interesse valde cupimus. Et equum arbitramur. Rogamus vrām Prtem, quam semper nobis fidelę et integrum amicum nouimus, velit Crac, ad eum Nupciarum diem, que illi postea lris alijs declarabim, venire, et sua pręsencia, easdem faustissimas Nupcias nras, honestare. Faciet rem, nra de se fiducia, dignam. et nobis multo gratissimam. Que valeat foeliciter, et nos diligat.

31

*Ludovicus Rex Ungarie et Bohemie
Sigismundo primo Rex Polonie
Patruo.*

SERME Rex, Patruæ nr̄ charme. Nuper Mt̄as v̄ra, per Oratorē suū, nobis significavit, alterum se Matrimonium, ubi prior Coniux, Deo volente fatis concessit, maximis causis inductam, inire cōstituisse. Inuita; vitq; nos, ad suas faustissimas Nuptias, ad diem tunc quidem incertū, sed quem Mt̄as v̄ra lris suis esset declaratura, Quibus iam nūc allatis, patefecit de Serme Sponsē suē aduētū, cerciore se factā, Nuptias ipsas post Paschalia festa, ad Dñicam, quē Misericordia dñi dicitur, Cracovicē celebrare decreuisse. Rogans nos, veluti antea Nunctio, ita nūc lris, ut illis nr̄a pr̄sencia cōdecorandis interesse veliūs,

Quod ad Matrimoniu' hoc p̄tinet, sicuti Mt̄as v̄ra prudentissimē omnia facit, ita nihil potuit ab ea, nec cogitari q̄q; nec fieri cōsultius, q̄ ut defectu' prioris Cōiugij, quo ad masculam p̄lem, nouē Nupte' cōiunctione resarciendum, reintegrandumq; curaret. Per hoc em̄ Mt̄as v̄ra, tam sibi q̄ Regnis suis, q̄ rectissime p̄spexit, Non dubiū, qn̄ Mt̄as v̄ra, Deo annuente, ex hoc ipso Cōiubio, liberos optatos ac incundos, desiderati sexus suscipiat, Per quos, et posteritas sua p̄pagetur, et omnia foelicia faustaq; ac fortunata Regnis suis accedant.

Cōterum, agimus Mt̄is v̄rē cumulatissimas gratias, q̄ nos ad tā foelices Nuptias suas inuitare dignata est. Agnoscimus plane id, nō nisi ex sincero p̄rue pietatis affectu esse p̄fectum. Ad quas q̄dem Nuptias, si res, si tempora pateretur, nō ireus solū, sed aduolareus. Nihil em̄ posset esse nobis, nec gracios, nec optatius, q̄ hisce' Nuptijs interesse, tum ut illarū celebritati, p̄ honore Mt̄is v̄rē, nr̄a pr̄sencia, aliqd adderetur, tum ut pr̄sentes, dulci ac pio Mt̄is v̄rē conspectu, colloquioq;

perfrueremur. Verum, postq[ua]m id fieri temporis iniquitas prohibet, quod in-
 tegrum est, q[uo]d libetissime faciens, Oratores nros ad Mtem vram mittens,
 qui nos representantes, Nupcijs eiusdem intererunt, Facturi quaecumq[ue]
 ad Pompam Nupcialem, ad decus et honorem Curie Mts vre perti-
 nere, quaecumq[ue] eidem grata fore cognoverint. Ac deniq[ue] q[uo]qd illis Mtas
 vra mandauerit faciendum. Quam Deus ops maximus, q[uo]d foelicis Sic
 co[n]seruare, et in o[mn]ibus rebus suis fortunare dignetur. Bude xx. Marcij.
 Anno Dni M. D. xviii. Regnoru[m] moru[m] Hungarie et Bohemie anno ij.

Lodovicus Rex Ungarum
Sigismundo regi Polonie

33

SERME Princeps. Patruē nr̄ honoran^{me}. Cum nobis ad faustis siās nup-
cias M^{ts} vestre inuitatis, eundi potestatem omni ex parte ademptam
vidissemus, ex Optimatum nr̄orum cetū delegeraus fidelem nr̄um R^{du}
in Chro patrem dñm Georgium Epum Quinq ecclesiē, Patrium et
Consiliarium nr̄um, qui vices nr̄as in ipsis celeberrimis M^{ts} vr̄e Nup-
cijs ageret, et eidem ad omne obsequium presto adesset. Sed cum dies
ipsarum Nupciarū, in idem fere tempus incidit, quo nos quoq̄ Comē-
tum in hoc Regno nr̄o generalem indiximus, consilium mutare, et aliū
loco prefati dñi Epi Oratorem ad M^{tem} vr̄am destinare nos oportuit.
Feciū aut id certe nō libenter, sed inuiti, et inenitabili quadam neces-
sitate cōpulsi. Nam ubi nobis isthuc ire nō licuit, neminem pfecto ex
omnium numero libencius, q̄ ipsum dñm Epum misissemus. Quippe
quem scimus et M^{ti} vr̄e ex corde obsequi desiderare, et qui nobis q̄
ad hanc obeundam p̄vincia, aptis suis videbatur, atq̄ adeo p̄pensus,
vt non sine animi sui molestia, iam paratus et accinctus, retineri à
nobis potuerit. In causa aut hoc est. Nouit bene M^{tas} vr̄a, quales
motus in hoc Regno nr̄o sint concitati, quo turbine res nr̄e agitentur,
quē certe hoc tenore quo sunt, nec p̄gredi prospere, nec durare diutius
poterūt. Ad hūc itaq̄ finem, pro festo beati Georgij Martyris pro-
xime futuro, Conuentus, qui nec differri ulterius, ob Regni pericula,
nec anteuerti, ob causas plurimas potuit, celebrandum instituius, vt
illis ia propemodum labatibus, oportune subueniatur, et ne funditus ruat
prospiciatur. Cum itaq̄ ad hēc omnia transigēda, cōponēdaq̄ Cōsiliarijs

nris, hoc ipso tempore plurimu nobis opus sit, prefatum dñm Epum, qui
 inter primos honoratissimu locum obtinet, in eius fide, prudencia, et ani-
 mi dexteritate, multum fiducie, multumq̃ spei, ad res nras componendas,
 collocauimus, eo consilio retinimus, vt eius opera, consilioq̃, res nre in
 predicto Conuētū adiunctur. Quare Mtem vram plurimum rogamus.
 velit et nos, et ipsum dñm Epum, excusatos habere, et hanc mutacom
 bonam in partem accipe, neq̃ illi, q̃ nra voluntate retentus non inerit,
 q̃q̃ imputare. Potuisset quidem is esse vsui Mti vre etiam in Nupcijs
 eiusdem plus forte, q̃ quouis ex nris alijs: sed longe plus poterit imp̃e-
 dere seruicij, et Mti vre, et nobis, in componendis rebus nris, in ipso Co-
 ventu nro sua presenciam, q̃ si isthuc se cotulisset, pro quo mittemus
 alium, quemcumq̃ poterimus Oratorem, ad Mtem vram, qui vices no-
 stras agat, et qui mandata Mti vre in omnibus promptissime sit su-
 biturus.

Coeterum, Mtem vram rogans, Nunctiu suum, qui hasce lras reddidit.
 si forte plus iusto moratus apud nos sit, ne velit tarditatis arguere.
 neq̃ illi ob mora irasci, Non em illam, quantacumq̃ sit, sua culpa,
 sed nra voluntate commisit. Deus optimus Maximus. Mtem vram
 sanam, et incolumem q̃ foelicis sime, et q̃ diutissime conseruare digne-
 tur. Bude Sabbato proximo, post festum Anunctiacois btißime Ma-
 rie virginis. M. D. XVIII. Regnoru nroru Hng^{rie} et Bohemie etc.
 Anno secundo.

35

Ludovicus Vngarie & Boemie REX
Sigismundo primo Regi Poloniae
. patrio chariss.

Sermo Principi etc. Ex lris Mis v^{re} datis Craconie die decimo septimo Marcij, intelleximus Oratorem Mis v^{re}, qui proxime apud nos fuit, ad eam rediisse, motusq^{ue} huius Regni n^{ri} eidem declarasse. reg^{is} intellecta consuluiss^e M^{tem} v^{ram} ad Conuentum nostrum futurum. Oratores suos mittere, qui h^{uius} motibus sedandis, rebusq^{ue} n^{ris} componendis presentes op^{er}a impendant, neq^{ue} Craconia discedere, donec Statum nostrum restitutum cognoscat, et non Oratores solum mittere, sed semetipsam eciam huc conferre, si res ita postularent. Verum cum dies Nupciar^{um} foelicis Simarum Mis v^{re}, in idem fere tempus inciderit, quo Conuentus noster futurus, optare M^{tem} v^{ram}, vt cuiuscemodi Conuentus n^{ri} celebratio, in aliud tempus paulo vlt^{er}ius reijceretur, quo post Nupcias ipsas, M^{tas} v^{ra} suos Oratores comodius mittere ad Conuentum posset. Q^{ui} itaq^{ue} M^{tas} v^{ra} pro suo in nos amore, proq^{ue} Fraterna pietate, de nobis tantam curam gerit, tamq^{ue} de rebus n^{ris} est sollicita, vt q^{ui} nos optaueri^{us}, ipsa vltro multo plus nobis offerat. Nam vbi Oratores petimus, M^{tas} v^{ra} seipsa exhibet, et vt rebus n^{ris} consulere possit, suas posthabere non dubitat. Agimus M^{ti} v^{re} gratias ingentes, et vbi per etatem licebit, eciam cumulatim referemus. Tam benignam em^{en} Mis v^{re} oblationem, et tantam susceptam pro nobis sollicitudinem, nulla vnq^{ue} etas, memoria n^{ra} excuciet, nullaq^{ue} delebit obliuio.

De ratione aut dilatiois Conuentus n^{ri}, multa cum his diis, quos particulariter ad Dⁿⁱcam Iudica p^{ro}xime p^{ro}terita, ob Confini^{um} n^{ost}rorum pericula

20

vocari ad nos fecerant, tractantibus, nondum enim a nobis discesserat, cum pre-
 dictæ lre Mte v're, nobis redderetur. Quia in re Mte v're desiderio, si res
 pateretur, libentis sume satis facerent; Esset enim hoc non minus e re nra. Na
 sicut Mteas v'ra per hanc dilatione, suos Oratores ad Convictum nru, ita
 nos q nros comodius ad Nuptias eiusdem, mittere possemus. Verum et no-
 bis et Consiliariis nris visum est, nulla ratione fieri posse, ut Convictus ipse
 a Statuto die, qui est festum bti Georgij Martyris proxime venturum, ulterius
 differatur, cum, quia publice iam indictus est, lris per totum Regnum missis,
 que renovari non possunt, tam quia dilacionem ipsam, necessitas Confinio-
 rum pati neutiquam potest. Et pfecto vereor, ne etiam interea aliquod grade
 periculum eveniat. Longe enim peius habent ipsa Confinia, q vt vel expli-
 cari vel credi possit. Quamobrem Mtem vram, ex illa fiducia, qual in
 ipsa singulare habens, ac p Iure necessitudinis nre, et frne charitatis, plu-
 rimu rogans, no gravetur, etiam cu aliquo incomodo suo ad predictum festum
 Georgij, Oratores suos huc mittere. Nam quemadmodum Convicijs dissolu-
 tis frustra venirent, ita si tempestive veniat, et ad motus sedandos, et
 ad res nras componendas, statumq nostrum restituendum, eorum p'sencia
 multum utilis est futura. Quicquid sequetur, ex eisdem Mteas vestra
 ad unguem intelligere, et quid tandem de reliquo faciendum sit, ex reb
 ipsis consilium capere, poterit. Deus optimus Mtem vram, una cu p'stma
 sponsa sua, charisq liberis, q foelicissime cōservet. Bude in Dmca
 Ramis palmarum, M. D. XVIII. Regnoru nroru. Hungarie et Bohemie etc
 Anno tercio.

57

S. I. REX . P.
Georgio Duci Legnicen et Brigen

Illi etc. Non est incognita v're Illi controuersia, inter dños Duces The-
schnen et Rathiborien, nata super cussione false monete, Cuius Iudici-
um, cum sub eo tempore, quo et celebritas Nupciarum nrarum, statutum
est. ad quas etiam dñm Theschnen Duce inuitamus, vram Illtem, tanq
Tutorē Sermi Nepotis nri, dñi Hungarie et Bohemie Regis, hortamur, vt
eiusdem cause, et cotrouersie, Iudicium dicendu, ad magis consentaneum
tempus reijciat, et proferat, Rem dignam, nobisq magnopere gratam fa-
ctura, Que bene valeat.

S. I. REX . P.
Maximiliano Cesari

Serme Princeps, et dñe etc. Non est incognita Mti v're controuersia
inter Illres Slesie Duces. Theschnen et Rathiborien, racione cussiois
false monete exorta. Cuiqdem controuersie iudicande, cora' reliqs Slesie
Ducibus et Proceribus, terminus ad tertia' Dñicam post festa Pasche
que Iubilate dicitur, est statutus. Quo nos quoq tempore Nupcias nras
faustissias celebrare decreuimus, Ad quas, quia eorum alteru Theschnen
scilicet, vt pote affinem nostrum inuitamus. Rogaus Sacra' Mtem vra'
dignetur lris suis Duci Legnicen illius terre Capitaneo, tanq Tutor
Sermi Nepotis nri dñi Hungarie et Bohemie Regis, iniungere, Nam et
ipsum q ad easde Nupcias inuitamus, vt supradicte cause, et cotrouersie
Iudicium, in aliud Iuridicedo magis cosentaneu tempus, reijciat, et pferat.
Nos ecia' eu lris nris hac yssa de re, vt eiusce Prouincie pueru Regis

tuendi, v're M'is Collega admonuius, Cui nos ex animo comendamus
 vt foelix et incolumis diu valeat. summoq; optamus. Datu.

S. REX P.

Ducibus vicinis inuitatis ad nuptias.

Illis Princeps, et dñe Affinis n'r charme, Quoadmodum iam prius S'rei
 v're, per Nunctiu' nostrum significauimus, nos, auspice deo alteru' Matri-
 monium, et rogari illam fecimus, vt Nupcijs n'ris faustissimis inter-
 esset ad diem illaru', propter ambiguum Serme' sponse' n're aduentu'.
 designauimus postea l'ris declaradu', intelligetes comodum Ser'tem sua' ad-
 ventare, et ad secundam Dñicam, post festa Pasche, que Misericordia
 dicitur Cracouia' applicatura', statuius, quod foelix, faustumq; sit, eade'
 Dñica Misericordia, Nupcias n'ras clarissias celebrare, et M'ionuz foeli-
 citer auspicari. Pro qua die vt Illas v'ra Cracouia' huc veniat, et sua
 pñcia ipsas Nupcias n'ras faustissias cohonestet, iteru' illa' plurimu'
 et ex a'io rogauis, Quod ei vicissim, omni gratificacoe et beneuolencia
 n'ra Regia semp referens. Que valeat foeliciissime.

50
S. I. REX. DEI
Georgio Marchioni Brandenburgensi
Nepoti.

Illustre Princeps etc. Quod nobis scripsit Illustris vestra, se apud
nos delatam esse, et venire velle ad nos, et se nobis purgare, No-
opus est ut id faciat, vel de hac re ullam habeat sollicitudinem.
Scimus enim, qualiter nos gerere erga eos, qui nobis sanguine con-
iuncti sunt, et quae de illis credere debeamus. Et praesertim de ve-
stra Illustrate, cuius virtutem et animi integritatem erga nos abunde
perspeximus, tamen si venire huc pro decore Nuptiarum voluerit,
uti eam rogamus, nos eam libentis Sine videbimus. Et bene va-
leat vestra Illustras. Datum.

[Faint red ink stamp or signature at the top of the page]
ANNO DOMINI M^o D^o xviii^o

8. Aprilis. BONA Itala, Ducis Ja
Barensis. Sponsa Regi Sigismundo
Cracoviam adducta.

dominica die xi Aprilis Coronata

+1

*Responsum a Sigismundo rege Polo^o datum Oratoribus,
Cesaris Maximiliani. Georgio Marchioni Brandeburgensi
Bretislao de Swihaw, Joanni Altraku. Laurentio Zuercher
Vicedomino Austrie. Cyprianio prefecto Viennensi.*

Legatione v^{ra}rum D. qua Sacre M^{ti} Regie declaraverunt C^{sa}ream Celsitudinem, simul et S^umum Pontificem, aliosq^{ue} Reges ac Principes Ch^{ri}stianos, expeditionem g^{en}eralem, contra Th^{ur}cos parare, et inuale^{sc}eti periculo Rei Ch^{ri}stiane consulere velle, modis et processibus a v^{ris} D. Latinis expositis, M^{tas} sua Sacra abunde intellexit.

Ac in primis laudat summo^pere, et probat M^{tas} sua S^{er}ma, hoc tam sanctum, et maxime necessarium studium et institutum C^{sa}re^e M^{ti}, d^{no}q^{ue} Deo gratias agit, qui hanc illius M^{ti} mentem inspirare dignatus est, pro vindicanda salute, et bono Statu Rei Ch^{ri}stiane, adeo nunc, ut nunq^{ue} alias magis in discrimine constituta, M^{tas} em sua S^{er}ma, ut ea qu^e assidue humeris suis, hanc molem Infidelium sustinet, nihil unq^{ue} magis desyderavit, q^{uam} hoc aliquando faustissimum tempus futurum, ut omnes Principes Ch^{ri}stiani vnanimi consensu, et coactis viribus, tandem ad redimendam periclitantem Ch^{ri}stiane Reipublice incolumitatem, consurgerent.

Verum, quod illius C^{sa}re^a M^{tas} postulat, ut M^{tas} sua Sacra in Morauiam c^ocederet, et illic, cum de rebus S^{er}mi dⁿⁱ Regis Ludouici, tum de ipsa expeditione generali, cum d^{nis} Regni Hungarie et Bohemie Conuentum ageret, consiliu^mq^{ue} oportu^m de illa prosequenda caperet, M^{tas} sua S^{er}ma edocta, per Exploratores suos, q^{ui} Thartari

his temporibus Regnum, et Dux Moschonie, Ducatum Lithuanie, invadere statuerunt, alijq; vicini hostes adversus Metem suam varia moliantur, nequaquam est Meti sue integrum, quoq; ex Regno et Dominijs suis discedere, et hostibus hanc occasionem, suos nepharios adversum se conatus perficiendi prestare. Nolletq; Metas sua, Regnum et Dominia sua, in tanta hostilitate constituta, sua absencia, in discrimen aliquod adducere, quae, praesencia et cura sua solita est hactenus, fortiter tueri, et in posterum, iuvante dno Deo, ⁱⁿinuabitur.

Sed cum Metas sua Serma, se ex difficultatibus istis domesticis, explicare, et res suas cum Thartaris, Moschis, et alijs hostibus, qui Regno et Dominijs suis undiq; imminet, pacare poterit, Cumq; intelliget, ad firmitatem aliquam, et bonum ordinem, ipsam generalem expeditionem tendere, et Contributiones ad illam designatas, ad effectum aliquem procedere, alacri animo munus suum, cum alijs Principibus Christianis ita obibit, ut nulli posterioris fieret, nec pro se quicquam opere, studij, et impendij hac in re pretermitti, dummodo salutem Christianae cum effectu aliquo consulatur, pro qua et vires et sanguine parata est semper effundere.

Quod aut Casarea Metas suadet, ut ad societatem huius sanctae generalis expeditionis Thartari pecunia conducatur, Metas sua Regia, nequaquam faciendum censet, cum propter eorum fidem, quam nulli servare solent, tum communem religionem cum Thurcis et observanciam, qua illorum Casarem prosequuntur. Vbi igitur hoc ceptum illis aperiretur, et insup

pecunia inuaretur. haud dubie hanc optimam occasionem gratificandi Thur-
carum Imperatori arripere, et perturbationem maximam, in Dominijs
Christianis facere possent, cum Metem suam Sacram imprimis, demum re-
liquos Christianos Principes circa bellum cum Thureis occupatos co-
gnoscerent.

Postremo. Sacra Metas Regia, agit et habet summas ac immortales gras
Caesaree Celsitudini, q̃ presencia vrarum D. dignata est hoc eius fau-
stis Simul Connubium honestare; seq̃ Auspicem et Authorem, eiusdem
Sacri Connubij prestare, Quam beneuolenciam, studium, et opera illius
Celsitudinis, vult et pollicetur Metas sua Regia vicis Sim illius Cae-
saree Meti, omni beneuolencia, officijs, facultatibus, viribus, et saqui-
ne deniq̃ proprio semper referre.

S Rex L
Georgio Ep'o Quinguecclesienfi

R Nde in Chro Pater, amice sincere nobis dilecte Tenebatur magno de-
 siderio, ut v'ra P. huc ad nos hoc tempore venisset, Nam et no parv' or-
 nameti et solacij ex illa, Nupcijs nris faustissimis, accessisset, et nos,
 quod magnopere cupimus, et expedire arbitramur, coram cum illa abunde
 colloqui potius semus, Verum postq' negocia Sermi dni Regis Ludo-
 vici, et Regni istius Hungarie illam retinuerut, consulimus boni,
 excusationem eius: Graciasq' illi habemus, q' per Nuntium suum,
 easdem Nupcias nras foelicißimas honestare voluerit, et referre illi
 hoc officium, omni favore et benivolencia nra Regia pollicetur,

Ea vero, que nobis Rndus Hieronymus Balbus, nomine v're P. retu-
 lit abunde intelleximus, et gratissimo animo affectu, et studio optimu,
 eiusdem P. v're, suscepimus. Cui per ipsum Balbum ea, que nobis visa
 sunt, renuntianda commisimus. Ex eo lacius omnia intelliget. Cuius
 personam, et meritis ipsius, et comendatione v're P. habuimus et habe-
 bimus semper gratam, et acceptam. Foeliciter valeat vestra P'tas.

45

S I REX PA C
Stefano de Bator palatino
regni Vngarie.

Spectabilis et Mag^{ce}, amice sincere nobis dilecte Licet nobis gratis;
simu^{us} fuis^{set}, vram Mag^{ciam}, participem habuiss^{et} festoru^m et gaudioru^m
n^{ost}rorum Nupcialium, tamen cum venire huc propter negocia publica
Ser^{mo}ni d^{omi}ni Regis Ludouici, Nepotis n^{ost}ri amantis Simi, et eius istius
Regni Hungarie, non potuit, suscepimus gratissimo animo excusatione^m
v^{ost}re Mag^{cie}. Et q^{uia} ipsas Nupcias n^{ost}ras foelicis Simas, suo Nunctio, et
muneribus, honestare voluerit, gratias illi habemus, et referre vicissim
omni fauore et beniuolencia n^{ost}ra Regia pollicemur.

Ad ea vero, que nobis ipse Nunctius R^{ex}ndus Hieronymus Balbus, no^{mine}
v^{ost}re Mag^{cie} retulit, respondi^{mus} illi coram, et referre eidem Mag^{cie}
v^{ost}re commisi^{mus}. Ex quo omnia, et q^{uia} hic, cura, et officium illius sit
nobis gratum, lacius cognosce^t. Personam aut^{em} ipsius Balbi, propter
eius merita, et v^{ost}re Mag^{cie} comendationem, habuimus, et habebimus
semper acceptam. Bene valeat Mag^{cia} v^{ost}ra.

Epithalamium Diuit Sigismundi primi regis et inclýte Bone regine Polonie

Endecasýllabi, qui latenter
Authoris nomen continent

Author qui fuerit requiris iste
Nuptis qui raris hymenea tantis
Dudum velle negat Poeta diu
Rebus nec fieri studet iocosus
Et Musa celebris procatori
Ætas apta licet sit atq; tempus.
Sarris deditus esse qui fatetur.
Cum falsi minimi vigent Carones
Regnant qui simulant, et hii Poetas
Incessant miseros, q; arte pulchra
Constringunt ea ficta que videntur.
Id ex plus noceat quod est apertum.
Vult hic ergo summi latere nomen.
Sed sciri ingenio potest abunde.

Andreas Krzyczki acinuit
Alfredus Krzyczki
in Regimine
Dimitrius Krzyczki
Littera U. na a Krzyczki
Alfredus

Epithalamion

Finibus extremis qua frigida voluitur Arctos
Et rigidus Boreas laxatis perflat habenis
Rex ubi Sigismundus visu mirabile, turmas
Strinxit, et est seui renovata Tragedia Martis.
Elapsus, veniens q; tuos finitior ad amnes
Vistula Sarmatiae faustam qua parte parentum.
Principis iniuncti spumosis alluis undis
Pezlustro letus rippas campos q; nitentes.

Multa simul mecum meditant mea fata reuoluens.
 Nunc repeto duri innumerosa incommoda belli
 Tartareasque vias exantlatosque labores
 Me miserum, quae nulla potest exprimere lingua.
 Nunc subit explorata michi pulcherrima Martis
 Gloria, cum structas licuit spectare cohortes
 Magnanimosque viros per Scyllas atque Charibdes
 In Moscas penetrare plagas et cedere gentem
 Foedifragam, et rapidis dare rura atque opida flammis
 Concipio numeros, ac e Parnessidos antris
 Calliopem Phoebumque voco, iam peritus aestro
 Haec ferox, et plestrum moueo feruentibus orsis
 Interea florem suam perfundor odore.
 Et Saphiro qualis spirat per gramina tempe
 Et nemus Aonium perque alta racumina Lindi
 Obstupui subito, mutatoque ordine rerum
 Ver puto cum bifrons pandit vaga cornua Ianus.
 Mox subeunt blandi que soni, incundaque vocis
 Murmura, ceu soleat modulari Acheioia proles
 Quando precipites agit insidiosa Carinas.
 Aut cum fata vocant, olor, aut Titanus ales
 Iamque magis vario crebrescunt carmine voces
 Hinc Peana Chelis: hinc letus personat euan
 Hiis tamen auditur misceri plurimus Hymen
 Impleturque nouis totus concentibus aether aer
 Carpo viam, vocemque sequor, sunt littora tergo
 Sunt campi, contra pratum, sylueque propinquant.
 Hic primum Musarum Nympharumque cohortem
 Aspicio, festas in gyrum agitare choreas
 Et plausu dulci que Polum pertingere cantu
 Aspicio Bromiumque Patrem Phoebumque comatum
 Ille parat Mulsim, satagitque reuolueret testas
 Hic neruos calamos sonis concordibus aptat
 Hinc Deus Archadia redimitus tempora Pinu

Et Fauni Satyri q̄ xmut : hinc casta Diana
 Agglomerat, pulchrasq̄ manu Nereides v̄get.
 At Venus in mediam, comitata Cupidine, turbam
 Sese infert, ambitq̄ choros, carpit q̄ morantes.
 Leta facies, arcus q̄ iubens intendere natum.
 Ipsa autem cunctas inter spectanda puellas
 Liberius posito Tritonia virgo pudore
 Alterno insultat gressu succincta q̄ Suras
 Exertat niueas et restim ducere gaudet.
 Accedo nouam q̄ Deam, cui pectore multus
 Esse Lepos, suavis q̄ sonus procedere visus
 Apprendo, et solam stupido sic alloquor ore.
 Dic Erato, quid tanta sibi exultatio possit?
 Que sors? que ratio vos nostris appulit oris?
 Illa manens, O cultor ait charissime nostri
 Nunc Citharam meliore sono, nunc carmina profer.
 Atq̄ tibi patric q̄ nouo gratare decori.
 En dulci Ausonia, dulci q̄ Helicone relicto
 Certatim hanc omnes vram migramus : ad Arcton
 Sat Graiis Italique datum Nunc fata vicissim
 Muneribus Regna hec nostris ornanda putarunt.
 Sed tibi iam causas, seriemq̄ ex ordine rerum
 Si vacat, et diuum decreta archana resolnam.
 Cum stent ante Iouis sumum duo vasa Tribunal :
 Ex quibus humane propinat pocula vite.
 Per q̄ vices varias mortales dirigit actus :
 Dulcia nunc acris, nunc letis tristia miscens.
 Imo dulcor nichil prebet, quin addat amarum.
 Et parte ex omni nullum sinit esse beatum.
 Sic etiam Parce fatalia pensa trahentes
 Vellera nigra modo collui, modo candida nectunt.
 Ille videns vestri felicia tempora Regis
 Et Garamantheos famam transcendere fines

Partim multiplici suscepto ex hoste Triumpho,
 Foedere magnanimo partim cum Cesare iuncto,
 Leticiaque noua factis hinc inde sacra-
 Connubiis, placide denum inclinare quieti.
 Firmarique bona vitam sub pace beatam
 Vertitur ad diri vas exitiale liquoris
 Alternatque Pio feralia pocula Regi.
 Vnde prius charæ imatura morte maritæ
 Tangitur: hanc sequitur charus fraterque sororque.
 Nec satis esse putans tot tristia funera seuus
 Iupiter, ast alium pregrandem Martis iniqui
 Suffundit Cyathum, pariter subit ille remotas
 Difficilesque vias, subit Herculeosque labores.
 Nullaque sternendo requies prestatuz in hoste
 Iam bino Phabus cursu circumegerat annum
 Quo Regem Inferos tristes curæque tenebant:
 Conueniunt vna Diæ, quas Troicus olim
 Ante suum vidit mudas consistere Pastor
 Iudicium, patrias demum quo perdidit Arces,
 Acceduntque Iouem, seque inuis protinus omnes
 Aduolunt pedibus, certatimque oscula Libant.
 Ille Deas hilari complectitur ore, Levatque
 Et sermum hinc Solio iubet hinc cōsidere et illinc.
 Tunc Regina Deum, complexa blanda marito
 Incipit, huic reliquæ partes tribuere loquendi.
 Iupiter Omnipotens qui fulmine concutis orbem
 Quique rotas stabili radiantia Sydera Lege:
 Quid tibi Sigismundum, innicti cui Sceptra Poloni
 Concesti regnum sperimen, sumum decus orbis
 Collibitum, viduoque thoro, belli que tumultu
 Tam versare diu: curas superaddere curis?
 Num tibi prouissumque tuum, tuaque illa voluntas
 Excidit? a puero nobis hunc quando fouendum

Tradideras? dotem q̄ suam clare quamq̄ inebas?
 Ut specie, ingenio, diti q̄ excelleret archo?
 Te, post bella illi, post Iusta exalta suorum
 Iuncturum uxorem tandem de gente Latina.
 Quę vitam illius incundo expleret amore?
 Inferret q̄ decus Latium, prolemq̄ cupitam?
 Ecce suos moerore grani pene extulit omnes.
 Et gessit tantos felici Marte Triumphos.
 Deuincens multa Moscorum cede Tirannum.
 Indomitos q̄ Qetas, et vasto corde Valachos.
 Ut laudi illius maius nil superaddere possis.
 Hei michi, quot curas quot pertulit ille labores?
 Quid magis exposcis? tua cur promissa morantur?
 Nonne vides, sensim viridis q̄ labitur ætas?
 Quod ferat exitum rebus mora longa paratis?
 Nec datur hec homini quę nobis firma iuuentus.
 Sed veniet tandem Veneri non apta, senectus.
 Et rugę, et blando minime coma congrua ludo
 Quam misere accelerant tunc? vitam q̄ coarctant?
 Quare age dum vires, facies dum grata puellis
 Ista viget. Turbas remoue, promissa q̄ serues.
 En illi dudum per nos delecta sub alma
 Parthenope virgo plenis iam nubilis annis
 Expectat tanto non dignior vlla marito
 Sphortiadum sublime decus, regnumq̄ potentum
 Hesperie. quam nobis æquiparaueris ausim.
 Cuius ad hanc propriam finxit tua Cypria formam
 Finxit amor charites sua munera cuncta dedecunt
 Fulget in augusta maiestas fronte, genę q̄
 Virginea probitate rubent, sunt colla decora,
 Membra q̄, sunt Oculi pulchro nigrore mirantes
 Emula labra rosis, fulua coma concolor auro

Sunt artes Etiam ingenue, numenque repostum
 Palladis: est lotum Pymplea pectus ab onda.
 Quam docuit Phoebus, docuit simul Entea Clio
 Totaque Musarum decimam sibi turba recepit
 Et secum numerare Bonam Dea quelibet ambit
 Quod superest a me data dos partusque dabuntur
 Quales tot populi totque a te Regna precantur
 Tu modo consensumque tuum nutumque tenere
 Desine, procedunt hominum quo crepto Deumque
 Hec dicens paulum vorantes terpsit ocellos.

Sic Venus allachrimans, patrem sic docta Minerva

A Orabant genua amplexuque dixerat illa.
 Et Rex stelliferi subridens Iupiter orbis
 Demulsit natus dextra, socieque iugali
 Fixit basillum, placide sic deinde locutus.
 Non michi pensa, Dea, fas est nec solvere leges,
 Quas semel immoto scribunt Adamarite Sorores.
 Quae quodcumque notant, per me est explere necessum
 Illis cunctorum ratio stat certa latetque
 Nulla que noscendi arcendiue est Fata potestas.
 Hoc rerum series, hoc et mea Sceptra requirunt
 Promissi fateor quae tu mea Iuno reduxisti
 Sed prius usus erat Parcarum insistere fuso
 Et Decreta sequi, causas et noctere causas.
 Nunc autem cum Fata sinunt, cum tempora possunt
 Conuersas prebere vices, serere Nymbos
 Immitis belli, et perfunctos solvere luctus
 Complezi promissa volo, nec vota morari
 Vestra Dea, quibus ipse fauens vos omnibus artis
 Praefatio. Tu Iuno para thalamosque facesque
 Consilium Pallas, stimulum Venus indet amorem.
 Ut coeant firmo citius sponsalia nexu
 Quae cupitis, vobis sit fortunare facultas
 Nunc mea tota licet genus hoc ut surgat ad Astra
 Dixit: et haec iuncta firmavit singula dextra:

Vix ea finierat, vix dexteras dextra reliquit
 Iam Dea quæq; suo curru contendit eburno
 Leta serenatas diuersa ad regna per auras
 Rectoremq; rotis volucrem præponit amorem
 It cito in Hesperiam Cypri, cito Iuno sub Arcton
 Cesaris ante omnes Pallas tum orget ad aulam
 Officiumq; suum satagit prior ipsa subire
 Quæ dum iussa Iouis dum munus perficit omne
 Pingitur interea facies diuina puellæ
 Sphoclines, dextram Paphia ducente magistri
 Et misente Charin multumq; Cupidinis arti
 Iamq; et Consiliis et rebus utrimq; paratis
 Mittitur ad terras Elices celer aureus ore
 Nundius, Et vatum Syrenis gloria regni
 Qui meruit tanti sponsor qui pronubus esse
 Coniugii, fido fretus fultusq; patrono
 Presule Nauigero vestri huius laude Senatus.
 Ille ubi peruenit, qua tristi Vilia fonte
 Lapsa suæ liquidis Vilmæ coniungitur vndis
 Et simul exitium miseri testantur amoris
 Egregie commissa refert, simulachraq; pandit
 Ex quibus abscondus per lumina nigra Cupido
 Prouolat exemplo, et cordis penetralia prendit
 Miratur princeps formam præq; omnibus effert
 Sepe quæ nunc recipit sola nunc parte recondit.
 Quoq; magis spectat tacitum magis haurit amorem
 Sic ignara Dei Dido cum tractat Iulum
 Et vulnus venis, et cæcum carpserrat ignem
 Deniq; cum sublime genus etq; in dyle Cesar
 Tum varam meditans sua magna incendia formam
 Dat victas Rex iste manus quas tota tremisist
 Sarmatie fera gens vicinaq; cuncta potestas.
 Nec mora Parthenopen mittit, rem conficit omnem
 In medio belli strepitu Mars adiuvat orsa
 Cypriidis afflicto cumulans nouo festa Tiranno
 Sed dum celsa sua Procerum comitante corona

Sponsa venit, faustas q̄ parat Saturnia tēdas
 Nos Etiam nobis mīmeros fides q̄ paramus
 Regine seruire Bone stat firma voluntas
 Que nobis nostro q̄ choro tantum addit honoris
 Sic ait, et tennes saltu miscetur in auras
 Nunc ego leticie causam, nostri q̄ decoris
 Quid faciam & doctus! quo dignum Humine carmen
 Expromam! testeq̄ meo mea gaudia plectro!
 Tu BOHA Diva michi venias noua gloria sacri
 Fontis Castalii, melius michi nullus Apollo
 Nulla ve Musa potest vires prestare canendi
 Tu q̄ thori socialis ades Dux sedulus Hymen
 O Hymen Hymen ades, o Hymen Hymenee
 Nunc veri concedat hiems, concedat Orion
 Immitis q̄ Aquilo Riphea ^{recurrat} concedat ad antra
 Nec tua perturbet quin prestes dona Fauoni
 Vos silus frondete magis, magis arua virete
 Prataq̄ plus solito vestrum pandatis honorem
 Horrida ne hospitibus pariat fastidia tellus
 Ecce nouum Mundi decus Et noua cura Decorum
 Sphortia cōmigrat nostrum Regina sub Axem
 Et secum claram Diuumq̄ hominumq̄ cohortem
 Ducit ab Anotria ducit gemis omne decoris
 Nunc socias inter Musas Nymphasq̄ licebit
 Bellorophonteos tuto potare liquores
 Et meditari altum curua testudine carmen
 Mirari q̄ Bonam et nostri solatia Regni
 O Hymen Hymen ades o Hymen Hymenee
 Vos pueri immoderata cohors clamore Hymeneum
 Cogite, si cessat: si non sua munera sentit
 Emundate domos, et scopis vererit terram
 Addantur foribus frondes patulis q̄ fenestris
 Circumdent q̄ altas ædere buxus q̄ columnas
 a Sint mense exstructe, sint aurea stragula lectis
 c Et ^{Sint m' appa} nitant ^{frate} phrygiomis opus mantilia munda
 d Munda Cæres iaceant paribus Coclearia cultris
 X
 b Et miteam phiale cyati, frullesq̄ rapaces

Depromatur Onyx Costi accendantur odores
 Quotquot diues Arabs profert et Seres et Indus
 Portetur cellis mustum q̄ vetus q̄ Serenum
 Quod superet Chium Luctatorem q̄ Phalcernum
 Et quod Cræta ferox generat vel Massica Vitis
 Omnia cum struitis, cum voluitis omnia, tædas
 Sumite Lucentes, et faustas adite voces
 O Hymen Hymen ades o Hymen Hymenee
 Sarmatig̃ festinẽ viuidulẽ q̄ puellẽ
 Ad choreas aptate pedem et sinuantia crura
 Comite plus solito crinem et p̄cingite vitta
 Quam ruber irradiet suspensus fronte Pyropus.
 Inclomitus q̄ Adamas circum, castus q̄ Smaragdus.
 Addantur muneo gemmata Monilia collo.
 Armille q̄ manus obeant et brachia spinther.
 Vestiat atq̄ teres corpus quem Dedala Memphis
 Pinxit acu, byssus, segmenta q̄ texuit auro
 Deniq̄ quidquid habet mundi arculo, quicquid odorum
 Ornatiq̄ boni, vestros nunc cedat in usus.
 Et parte ex omni sit maxima cura placendi
 Ecce puellarum specimen Bona Sphorha forma
 Cuius iussa Venus sequitur Charites q̄ sequuntur
 Et nimis in iuuenes tendens sua tela Cupido
 Hic vobis multos dices q̄ parabit amantes
 Verba quibus dabit solito, et iurare potestis.
 Sed ne vos etiam feriat puer ille caute.
 Nam venit ex parili nunc hoc nunc illud amore.
 O Hymen Hymen ades o Hymen Hymenee
 Vos autem iuuenes quibus o tot prælia gesta
 Tot coesi populi, mala tanta peracta viarum
 Carpite leticiam, et vestro miserte labori
 Gaudia. Non possunt semper iuga ferre iuuenti
 Et sine iocunda requie subsistere vires.
 Sumite purpureas vestes molles q̄ sobellos
 Quos præmat a culto dependens vertice Torques

Aureus, et rubri fulgent germina Ponti
 Atq; agitate choro, et florea secta posite
 Pro quibus in ventum suspria ducite, et hastis
 Sternite vos, cassis q; logis replete puellas
 O Hymen Hymen ades o Hymen Hymenee
 Nec vos Pontifices sacri Proceres q; Ducesq;
 Pretereant adeo sublimis festa Hymenei
 Luceat omne forum vicq; et compita flammis
 Tinnula et in cellis crebrescant Turribus aera
 Ista q; terribiles det bellica Machina Bombos
 Nunc superi sua dona ferant spumantibus aris
 Et sua Sacricola qui fausta hec expta precentur
 Ducatur ad vestros populos vestrum q; Senatum
 Numen Palladium viua sub imagine postum
 Auspicio cuius nobis rebus que futuris
 Aurea falcriferi spondemus secula patris
 O Hymen Hymen ades. o Hymen Hymenee
 At tu Maxime Rex magis hec quem gaudia tangunt
 Pande fores Arcis, cui cedit Regia Solis
 Cedit magnifici priscus Labor Amphitheatrici
 Pande superba tui Regum quibus omnia vincis
 Ornamenta Abaci, aurumq; omni pariete fulgens
 Ditia quae Attalicos superant Aulea Tapetas
 Pone graues curas, luctus q; aetnos q; labores,
 Et belli strepitus, famam tibi perennem fata
 Unde parant, tranquilla iacet sine laude voluptas
 En tibi portatur diuino munere coniux
 Delicium vite, fesse solatia mentis
 Que tua curarum grato depellet amore
 Nubila, et optata faciet te prole parentem
 Imperium cuius Tanais Nilus q; capeissent
 Perpetuum q; tuam stirpem producit in eum
 Quare age pande fores, hilari tua gaudia fronte
 Dimidium q; anime felici suscipe dextra
 Hac sperare potes socia et presente Minervo
 Sex Mars ingruerit, plures ex hoste Triumphos

Seo Pax obtinget, vite bona plura togate
Munere nam fungi solet hoc utroque Minerva

O Hymen Hymen ades. o Hymen Hymenee

Nunc nimis expectata tuo Bona Diva marito
Expectata tuis populis: ne differ amanti
Ire sub amplexum et tanti ad fastigia Regni.
Accipe Sydereo regalem fronte Coronam
Sceptraque Numinibus cunctis Astrisque secundis
Signeturque dies miueo tibi queque lapillo
Ducere ad Regnum nascendis nobile cunctis
Frugibus, et fosse que pandunt viscera terre
Muneribus, clarumque viris, nullique secundum
Ducere ad talem tua dona superna maritum
Cui natura parem nostro non protulit æuo
Virtute, ingenio, specie, partisque Tropheis.
Aspicias illum multis in millibus omni
Inter Pontificum densas Procerumque catervas
Non secus ac inter celsam Pomaria Limum
Aut stantem multa volucrem Iouis alite cinctum
Hiis altis potiere bonis, potiere superbi
Imperio regni, reges paritura futuros.

O Hymen Hymen ades. o Hymen Hymenee.

Vos Superi vestris totum qui Legibus orbem
Dirigitis, quorum surgunt hæc gaudia ductu
Et surgit veniente BONA spes magna bonorum
Annuite optatis Populi, nec nostra morantur
Vota morata diu, tumcatque teneat ordine ventem
Tempore exacto nascatur Sydere dextro
Clara BONÆ soboles magnamque patris incrementum
Tu Lucina tuum munus servare memento
Hæc qua sui capiat formosa puerpera partus
Damna nec imminuat speciem nisi sera senectus.

ALLEGORIA

H

Hymeneus

59.

Hymenea nunc pueri letis celebrate choris
 Et date Lasino carmina grata Deo
 Fasta q̄ dicantur tam clavis omnia tēdis
 Altius in terris nil quibus esse potest.
 Absit Vesta procul rōte praefecta pudica
 Casta q̄ virginco septa Diana choro.
 Sed Venus incumbat thalamis, mensisq̄ Lieus.
 Pronuba sit coniux et soror alma Iouis.
 Ipse autem veniens Musis conuictatus Apollo
 Mulceat aurata pectora leta Cheli
 At tu conubii Dux o Venerabilis Hymen
 O Hymen Hymen O Hymeneꝝ veni
 En te turba petit te totus conuincit orbis
 Te syluæ, pecudes, flumina, saxa, vocant.
 Vngatur pingui Limen postes q̄ Lupino.
 Et tu te dignas sparge marito nudes
 Solue pudicitie princeps pulcherrime Tonant
 Et demas Sponse florea sexta tuæ
 Et te formosa facias cito prole parentem.
 Qua rapiant populi spem q̄ decus q̄ tui
 Que tibi Longæui perages dum Nestoris annos
 Surredat patrie gloria tanta sue
 Quam timeant hostes. cui totus seruiat orbis
 Vincenti priores Marte Togaq̄ viros.
 Annuat ista Deus quæ dicitur Apollo rānenti
 Annuit o Hymen, o Hymeneꝝ veni.
 At tu virgo tuo non aduersare marito
 Cum quo te stabili fœdere iunxit amor.

Desere Vestalis consortia pura catene .
 Iam tibi Lucina est iamq; colenda Venus.
 Non est cur Lachrimes, Regiū Regina potentis
 Dicere, et stirpis gloria magna tūc .
 Dicere et coniux eius dignissima Regis
 Cui Lande equari nullus in orbe potest
 Elige preterea de tot nunc millibus vniū
 Cuius forma tuo par sit habenda viro
 Quemq; magis deccant cum regia sceptrā decusq;
 Tum coniuncta vno bella puella thoro .
 Quare age tempus adest thalamo prorumbe iugali .
 Et subcas Sponsi brachia grata tui .
 Ludent, sat dictum est vobis, nec turpe putate
 Natura quod fit, lege hominumq; bono .
 At vos o pueri vocali dicite tantū
 O Hymen Hymen O Hymeneq; veni .

Boni ominis indicia .

Est . auspex Celsar, Dux Prosperus, et Bona sponsa
 Connubii tempus Cypridis, atq; Locus .
 O Superi q̄ pulchra datis præsagia nobis .
 Ad decus & votum nil magis esse potest .

Cantilena in coronatione Regine
Bonæ Sphortiae

Reginam Proceres Bonam Poloni
Quam fausto Dominam tulistis Astro
Nam quidquid Latii fuit decoris
Translatum est gelidam Bona sub Arcton
Felices populi, beata Regno
Quam gentes dominis præitis omnes
Felices thalami, thori beati
Que mundi geminum in bar fouetis

Alia Cantilena

Alma Sigismundi noua nupta regis
Bona coelesti decorata vultu
Dotibus raris animi refulgens
Numinis instar.
Cui dedit pulchrum Venus alma voltum
Et caput Pallas: probitas pudorem
Et dedit tanti Diadema regni
Prouida Juno.
Quam nimis cunctas superas puellas
Laude quas summa celebrant Latini
Quasq; nugares Danaï solebant
ferre sub astro.
Euge tam celso copulata Regi
Et thoro gaudens parili viroq;
Cuius insignis penetrant atros
fama sub Indos.
Vive felices decus orbis annos
Vota nec nostri populi morantur
Vt bona nobis bonus inde crescat
arboze fetus.

hic Aquila pungi debet inferius.

63.

Svm Regina Annum, peto Sydera, tuta trisulco
Fulmine, et Arctoi, fida ministra Jouis.

Epithalamium Laurentii Cozzimi Secretarij Wratisslaven
In nuptiis Sigismundi Regis Poloniæ, Et Bone Regine

Epithalamium

Edite Casarea, Rex magne, propagine, et ingens
 Stemmata de veteri, nobilitatis honos
 Cuius ad excelsi solij sapientia dextram,
 Robur et ad leuam, cum bonitate sedent.
 Erigone ante oculos, nuneo stat fortis amictu,
 Olim te superis impositura plagis.
 Ingenio quis hebeti sum, frigore durus
 Slesiaci, et sensus obriguere mei.
 Nostra Ariadne nam Slesia adacta Coronæ,
 Sub septem gemino mersa trione iacet,
 Nec mihi in Ausonijs unq̃ studios se palestris
 Non Heliconæ sacrum scandere sorte datū est.
 Te licet augusta deceat gravitate verendum
 Auræ meonia Barbitos acta manu.
 Me tamen alma tuo radians in pectore virtus
 Impulit, exigue tendere Plectra Lyre,
 Quam mihi Palladia pius ista Phoebus in Vrbe
 Compactam fidibus præbuit imparibus.
 Cum tibi cliuosi stabilis Moderator Olympi
 Sarmaticæ gentis contulit Imperium.
 Gentis Martigene, quæ quondam fida Quirino
 Strenuæq̃ Euandri tempora Regis erat.
 Gentis, quæ fato profugi de sanguine claro
 Principum, traxit præsidis Ausonii.

Cum modo nulla tibi sit successura virilis
Proles, virtutem et Sceptrum habitura tuum.

VENIT Iapigie, leta telluris ab ora
Prestanti in Thalamos Virgo pudore tuos.

VENIT et ipsa tue longeva ab origine Gentis,
Augeat ut prisce nobilitatis opus.

Et velut Euandri nomen venerabile Regis,
Denotat insignem cum bonitate virum;

Sic Regina BONA est, preclarum nomen adepta,
Congrua cumq; suis nomina rebus habet.

Omnibus Arctois longe prelata puellis

Ingenio, eloquio, moribus, atq; fide.

Splendidior tanto faciem, quanto aurea Phoebe
Ignibus effulget clarior æthereis.

Lycifer Eois et quanto lotus in undis
Coetera candidior q̃ nitet astra poli.

Cui Venus egregios oculorum inflavit honores
Fulgidus atq; animum Iuppiter ingenium.

Et licet ante tuam Tritonia Pallas in Urbem
Venit, ab Acteis Marte fugata plagis.

Et pulchram sapiens in ea sibi condidit arcem,
Cirreum temnens, Phoebus Apollo iugum.

Quasq; prius Rhodope, sinuosus et audijt Hebrus
Nunc audit Musas Istula dulcisonas.

Pegasides tamen hęc ; quas possidet Itala tellus
 Infert Gymnasio sponsa venusta tuo.
 Sic, quas quondam habuit tellus Memphitica, et omnis
 Græcia, nunc retinet Sarmata diues, opes.
 Quę longe exuperant aurum omne, quod Arcades vrse,
 Axis et oppositus, Vesper et Ortus habent.
 Prima eciam doctę signant fundamina Croce
 Hęc loca Pierio grata fuis se choro,
 Arce sub hac celsa, rupes caua pandit hiatum
 Immensum, laterum brachia bina rigent.
 Intus acuta silex, raroq; simillima tophe,
 In testudineum cedit abessa specum.
 Cæcus et in latebris sedet error, tecta putares
 Vnde per insuetum Dedalus ibat iter.
 Hic se condiderat Draco saeuus, acerba colono
 Pestis, et admoto maximus hostis agro.
 Hęc vbi Militibus Gracci est ad inhospita ventum,
 Occupat hirsutus culmina summa frutex.
 Quę pulchre Driades, Satiri et coluere petulci,
 Istula quasq; suo Naiades amne fouet.
 Hic vbi Craconia est, stabat densissima dumis
 Sylua bisontinis dulce cubile feris.
 Sorte aderat medica grandæuus in arte colonus
 Cui dederat doctum curua senecta caput.

Is pecudum spolia ignifero cum sulphure miscens,
 Illa venenose prebet edenda fere.
 Ignescunt fibre, nimius calor intima siccant
 Viscera, flumineæ sæpe bibuntur aquæ.
 Quod magis potant, siciant magis ora liquores,
 Dum tumor in bibulam pergis aquosæ cutem.
 Impaciens gelidi laticis moribunda dehiscit
 Hydra, et cum tumido vita fluore fugit.
 Hinc sibi montano Princeps in culmine sedem
 Adq. pedem rupis, moenia prima locat.
 A Duce munifico capit vrbs hæc Regia nomen
 Viveret ut multos Graccus in Orbe dies.
 Conuolat ingenti Phœbeius ales accervo
 Ad putridas magna garrulitate dapes.
 Cuius ab æsiduo fertur clamore, futurum
 Craonia, auspicium Sedis Apollineæ.
 Cui tua Romuleam non abs ratione Minervam
 Nunc tulit à Lacio sponsa profecta solo.
 Sic non fortuito, nec casu contigit vlllo
 Sed tibi Connubium hoc fata dedere Deum.
 Quod stabile efficiat pater optimus ætheris alti
 Qui geminos vno firmat in axe polos.
 Et te mellifluo coeli cum rore vigoret
 Foecundetq. thori claustra pudica tui.

Ut sis magnifici et generosi sanguinis auctor
 Inq. tua vivat posteritate genus
 Splendida te faciat Coniux cum prole parentem
 Auctura populi Regna superba tui.
 Strenua fulmineo, quæ sit cum Marte, prophanas
 Eversura tuas perfide Mosce domos.
 Illustresq. tua veniant de prole Nepotes.
 Qui Scythiæ gentes, Mas Jagetasq. regant.
 Et ditione sua Meotica Cymmeriorum
 Regna premant, tenebris obsita perpetuis.
 Sic tua progenies Regum fortissime, et altum
 Nomen, perdurent tempus in omne tuum.
 Nec ruat in præceps tua magni gloria Regni,
 Istula Danubias donec inundat aquas.

*Laurentius Corvinus ad famam.
 ut sermi Sigismundi regis Polonie
 celeberrimas nuptias ubiq; Terrarum
 divulget, in splendidissimi nominis eius
 maiorem amplitudinem.*

I Ama peregrinis, que' velox nuper ob oris
 — Venisti, in docte Cyclopea moenia Croce.
 Sarmatici Regis faustos visura himeneos
 — Quos in sublimi celsis cum moenibus arce
 Splendidus Ausonia iam cum Consorte peregit,
 Conscia nunc veri pernicibus induc pennis
 Remigium alarum, celeriq; hinc mota volatu
 Primum finitimas perfer tibi visa per vrbes,
 Deniceps nubiferum pennis elata sub austrum,
 Pannonie genti, que' fuluum ex montibus aurum.
 Atq; racemiferis tollit de collibus vnas.
 Hec refer, Austriacas mox te rebat Hister ad oras
 Hister ab Alpino delapsus vertice, donec
 Spumeus Euxinas quino fluit ore sub undas
 Solis ad occasum clare pete celsa Viennæ
 Moenia, Slesiacis hinc te contermina terris
 Audiat umbrosis circum munita latebris
 Hircinei nemoris Nemæo et chara Leoni

Bemia, magnanimeq parens Praga fulgide gentis.
 Ignotum tibi iter germanas pandet in oras
 Prepetibus volita hinc pennis, vbi pistifer Albis
 Gurgite preclaras sinuoso preterit Vrbes
 Voliferosq inter curuans sua flumina colles
 Radit, ab Ausonio decurrens culmine Rhemus.
 Rhenus et Arctoum te las Jam ducat in aequor
 Ad septem gemino demersos axe Britannos.
 Hic tibi continuo fueris si fessa meatu
 Riphaeo gelidus Boreas demissus ab antro,
 Spirabit viuas placidi recreaminis auras.
 Si qua fatigatis aderit tibi penna lacertis,
 Ipse pruinosas eciam dabit obustus alas,
 Deinceps terna redi spumantis ad hostia Rheni
 Hinc quoq trans Rhodanum te Gallicus audiât axis
 Et postq auriferos clamore implevis Hiberos
 Audax Hesperium conscende in nauibus equor,
 Preter et Herculeam Calpen, post torrida Cancri
 Brachia retrogradi, atq expertem frigoris orbem,
 Nauiga, ad insignem stellis radiantibus aram,
 Donec ad oppositi nobis concederis astrum
 Segne poli, hinc Indum te cerula ducat in equor
 Naxis, ad extremas bromij patris vsq columnas.

Sed non ante redi, q̃ te diffuderis, omnes
 Per maris et terre tractus, et splendida Regis
 Facta Sigismundi, et Regali himenecor honore,
 Magna quoq̃ edideris, large Coniunia Mense
 Extulerisq̃ BONAM, Lacia de sede p̃fecta,
 Laudibus egregijs, nulli in bonitate secundam
 Reginam, et magno p̃asim memoraueris ore.
 Quo redimita modo? et quanto Regina triumpho?
 Quo splendore potens Cracouinam ingres̃sa sit Vrbe,
 Rudolphi Agricole discas de Carmine Vatis.

[Faint, illegible text in red ink, possibly a title or heading, with some decorative flourishes.]

[Faint, illegible text in red ink, possibly a title or heading, with some decorative flourishes.]

Nuptiarum Sigismundi primi Regis: et Bone regine Polonie descriptio

Per Iodorum Decium Secretarium
Germanum.

Joannes Dantiscus Secretarius
Candido Lectori.

Qui cupis historiam Regalis noscere pompe,
Tempore Connubij que celebrata fuit.
Hec lege, que Decius, res est ut gesta notavit,
Singula conspicias ordine facta suo.
Si te delectant signeta antiqua, iunabunt,
Dum bene perpendes, hec noua vera, magis.
Scripta stilo facili, placeant ex tempore, Mustum
Sape solet veteri gracius esse mero.

ANDREAS CRICIUS

Lectori

Sismundi Thalamos, memorandaq; gaudia Regis
 De quibus it, varijs garula fama modis.
 Hoc Decius paruo depinxit cuncta libello.
 Cui ratio rerum cognita tota fuit
 Si quid in his lector, doctas offenderit aures,
 Da veniam, angusto tempore scripta putes,
 Nec visum est, nonum res ut premeretur in annum.
 Cui nouitate sua gracia tota venit,
 Esse autem cum vis, dites ad fercula lances
 Ne pete, fictilibus non minus esca sapit.

Rudolfus Agricola iunior.

Connubij sacra Regalis, magnumq; paratum
 Et causam, ingressum, principiumq; leges,
 Qualis erat splendor, que magnificencia Regis
 Sismundi, et populi q; numerosa cohors.
 Vsq; eciam ad malum Decius bene scripsit ab ovo,
 In re cui tali est indubitata fides.
 Huic sunt perq; annos perspecta negocia multos,
 Regia non vllus plenius acta refert.

Barbara si ponit quandoq; vocabula lingue
 Dissona Romanæ, res quoq; talis erat.
 Interdum licet eloquio rem scribere, doctis
 Displiccat quis, nec subdolet, rudi
 Simplicitas veri eloquium nō suave requirit,
 Hec etenim nuda est, nec phalerata placet.

Ludovicus Decius Jodocus Vissemburgen
Rmo in Chr patri Dno Petro Tomicio
Epo Premislien. Regni Polonie Vicecanallo.

I Aborem certe supra ingenium meum te hortante volens suscepi,
 Pedestri oratione, stilo facili, admodumq; ieiuno, rebus quidem et occupa-
 tionibus meis sic postulantibus, planam sum veritatem secutus, ipse pro-
 fecto mihi conscius, in re tanta referta celebritate, minime satis facere
 posse. Nec deesse qui frustra me hoc onus subijsse contendunt, q; in re
 l'aria tot illustres noverim viros, qui his rebus vsq; insudavere, quiq;
 Regium hunc splendorem excellenti carmine dabunt posteritati. Nam
 quis Andrea Cricio Nepote tuo concentu moduloq; auditus vñq; dulcior?
 quis Hieronymo Balbo doctior? Laurentio Cornino quis venustior?
Vrsino Gasparo quis facundior? Dantisco Joanne, quis eleganti vbertate

copiosior? Agricola quis gravior es? Se poterit: qui omnes Epithala-
 mias, aut cæteris lucubrationibus suis, perpetuæ memoriæ hæc memoran-
 da condonabunt, quibus homuncio ego minime sum comparandus, Ver-
 rum vel eciam hoc me, quominus pergam non absterret, quandoquæ
 diuersis, dis similia placere videntur. Scripsi itaq; Diarium, et se-
 riciem rerum Matrimonij sanctis Iuni, et ea quæ memoratu digna, in
 splendidis Iunis potentissimi Principis Sigismundi Sarmatiæ Poloniæq;
 Regis Inuictissimi Nupcijs gesta, tuo dignis Iunio dedignatum nomini,
 (sub cuius amplitudinis præsidio tutiss. munitum exhibit) in lucem
 dedi. Tunc enim satis factum omnibus putabo, quum tibi Presuli op-
 timo. (Cui ego me meaq; omnia deuoui) minime displicere cognouero,
 satis superq; assecutum me arbitror, si tuam mihi clementem gratia
 vendicare potero, ita enim ut claris virtutibus (Dij immortales testes,
 quia facessit omnis adulatio) cunctorum ferme antesignanus es; Sic
 cæteris ego, te protegente, sum foelicior. Hunc itaq; meum suscipere
 pio dignare vultu laborem, et gratia, qua iam pridem coexisti (tua iu-
 bente pietate) proseguere. Sed iam ne longior q; oportet sim, et oc-
 cupatissimum te nimium molestarem (me tue amplitudini addicto)
 æternum foelix vale. Gracouiæ. Anno à partu Virginis Millesimo
 Quingentesimo Decimo octauo. Mensis Maij decima die.

*Descriptio Diarii in nuptiis Serme Bone
Regine Polonie. per Iodocum Decium.*

ANno abhinc tercio, qui fuit quintus decimus, supra Sesquimillesimu⁷
Partus Virginei, quum decima nona Augusti Inuictissimus Clar-
issimusq; Sigismundus Rex Polonie, ex Austria foeliciter à
Potentissimo atq; excellentissimo Romanorum Imperatore Maxi-
miliano Augusto (facta hinc inde affinitate, filiis, nepotibusq; ac sibi
ipsis reconciliatis, in perpetuum Rei P^{re} ^{re, christiane} commodum) ad suos redijsset.
Jamq; statuerat, paccatis rebus Polonicis, atq; optimo in ordine po-
sitis, ultro ad Lithuanos Mtem trans ferre, acturus cum Moscho
bellum, quandoquidem per Legatos ille ad Casarem nihil dederat,
quo vel pax, vel inducie speraretur. Dum vero parum Mtas sua
Gracconie confedisset, charis sime Sermeq; Coniugis Comitatum pre-
stolans, que paulo ante ad secundum Julij Mensis diem, Annam
Reginulam, natu secundam est enixa, necdum integre conualuisset.
Cum vero iam in itineris procinctu esset, illa subito immatura mor-
te, secundo Octobris die ex humanis est sublata, totumq; Regnum
post se lugens reliquit, Et non immerito, Nam preter id, q; pul-
cherrima forma, virtutibus optimis decorata, et Principi charma
esset, nusq; superbire, nec alicui molesta esse didicit: sed sicut om-
nium Regina, ita in omnes clemens et benigna fuit; Tum Rex

parat in Lithuaniam iter, ad sextam Nouembris diem à Grac-
 conia soluens, desponsata prius Jff. Elizabeth Sorore Frederico
 Legutio Duci, quæ et ipsa, ædito prius partu, paulo post, princeps
 plena virtutibus et sanctitate, ad superos concessit. Tandem Mæ-
 Regia Sandomiræ parum subsistens, ut quædam cõponeret Re-
 qui negocia, relictis ibidem Hedvigi Annæq; filiabus, Lithuania
 intravit. Interim Cæsar ipse Maximilianus memor reconciliatæ
 gracie, cernens etiam Regem, Regnumq; Poloniæ herede filio ori-
 bum, Regem ad alterum Matrimonium, cum per lras, tum per Nū-
 ctios suos, cepit adhortari. Quo tandem persuaso, post multa inter
 Regem, et Basilium Moschorum Ducem, hincinde acta, missis Le-
 gatis et Oratoribus varijs, anno septimo decimo, post Millesimum
 Quingentesimum, circa primos Januarij dies, Cæsar Romanus, Si-
 gismundum de Erberstein, ad Regem Oratorem misit, Qui
 Gracconiam (mortuo Petro Mnakshi Collega) venit, paucos di-
 es expectavit, vocatus à Rege in Lithuaniam, discessit, 12 febr.
 die Gracconia exiens, Vilnam ad Regem pervenit. Hunc comita-
 tus est Ducis Moschorum Nunctius, qui tunc apud Cæsaream Mtem
 gessit Oratorem, qui, ut Cæsari gratificaretur, per Poloniæ Re-
 gnum et Ducatum Lithuanicæ, cum eo in Moschoniæ dimissus est.
 Alter eum quoq; Comitatus celebrior et multo optatior Chrisosto-
 mus Colonna, vir in sortem dñi electus, doctus atq; grandævus,
 Jffime Isabelle, Regis Arragoniæ natæ, Ducis Bari, et Principis

Ros Jani, nuper ad Cesarem missus Orator in facto faustis Jimi
 huius Matrimonij. Hic cum Vilnam venisset, ea, qua Caesaris
 decebat Oratores, reverentia excepti. Coeterum, Sigismundus Le-
 gatione dicta, postquam Casarea nomine Regi hoc sanctum persua-
 sit Matrimonium, ultra in Moschonia est dimissus. Verum Rex
 qui recenti dolore saucius, atque imminetibus bellorum, Reipublice
 curis inuolutus, aliquandiu rem suspensam tenuit, putans for-
 te nihilominus convenire, quod eodem tempore pro fide pugnare, atque
 Nuptias facere. Tandem (quod Deus optimus maximus secundet.)
 Julio Mense, inter eius Metem et Chrysostomum, harum rerum
 fidum et diligentem sollicitatorem, qui et speciosissime virginis,
 future Sponse Regie, secum imaginem attulerat, Petro Thomi-
 tio Premisliensi Presule agente, atque disponente negocia, rebus
 istis datus est modus, articuli scripti. Oratores delecti, et ad Cae-
 sarem Romanum sunt dimissi. Chrysostomus ex suis unum
 Anthonetum nomine, Barium premisit, qui gestam a se rem, auspi-
 catissimumque principium nuntiaret. Hic mira celeritate provincia
 suam peragit 23 die quo Vilne soluerat Barium (ut aiunt) per-
 venit, quae loca inter se 376 miliaribus germanicis distant.
 Oratores vero tardius, ob itineris longinquitatem, ire sunt coacti, in
 Augusto Gracconiam veniunt, Magus Stanislaus Ostrorog, Ca-
 stellanus Calisjiensis, et Rndus Joannes Konarski, Prothonotarius
 Apticus, et Archidiaconus Grac, quibus haec provincia est credita.
 Suntque expediti ea dignitate, ut in bellorum medio tumultu fieri poterat.

Fueruntq; ij, diebus circiter quatuordecim Gracconiē, quibus sine
 cunctatione, celeriter, quantum in tanta festinatione fieri poterat,
 pro Regio se parauere honore. Tandem circa ultimos Augusti
 dies, ad hoc se iter (quod versus Augustam faciendum erat)
 accingunt, quo in loco Romanus tunc Cæsar agere credebatur.
 Verum Iodocus L. Oratores prænemit, 7. die Septembris Viennā
 veniens, vbi et Cæsar postridie appulit, A quo clementer, (ut
 illi, in quoscumq; eciam infime sortis homines, mos est) auditus.
 atq; mox in Italiam expeditus est. Regijs aut Oratoribus re-
 lictis in Olomuntio lris, iter Viennam deflexit, illuc ad quartu
 decimum Septemb. venire. Cæsar interim in Nouam Ciuitate
 mouerat, vbi Oratores auditi, Joannes Conarcius Orationem his
 rebus accomodatam, et verba fecit, At quia, rebus sic postulatis,
 extensa satis fuerat, omnis sis cæteris, seriem paucis infra annotam
 verbis, quæ summa rerum fuit, Quando ita visum esset Cæsa-
 ree Celsitudini, ut Rex Polonie ad secundas iam Nupcias animum
 dirigeret, idq; ex claris Sima Sforciadum et Arragonie Regum
 familia, tandem Metas sua, capto consilio hos ad suam Cæsaream mi-
 serit Celsitudinem, Quia iampridem secum statuisset, ne transuersu
 quidem digitum ab animo et voluntate eius Cæsaree Cels. decedere.
 in eiusq; arbitrio et consilio tota acquiescere, Intelligens hoc illius
 esse desyderiu et sententia, ut Ill. virginē Bonam in Matrimoniu
 duceret, quis illam nemo subditorum Metis sue viderit, soli tamen com-
 mendationi eius Cæsaree Celsitudinis inniten, consilium acceptaret.

et quod foelix, faustum ac fortunatum sit, eandem *flm*am *dn*am Bo-
nam sibi Coniugem delegis-*se*t, sperans eius Cels. id illi minime co-
suluis-*se*, censuis-*se*q; faciendum nisi intelligeret hac assinitate no-
vulgarem accessionem, cum ad Reipublice Christiane augmentu-
coniunctionemq; mutuam vtriusq; *M*etis, tum etiam rationes, et decore
tam illius *M*etis, q; Regni et Dominiorum suorum futura. In hac
ferme sententiam Legatione dicta, cunctatum est aliquandiu, donec
Mandatum ex Bario (quod tam celeriter, quia Caesar Auguste cre-
debatur, Viennam venire no potuit) est portatum. Tandem 22 Se-
ptembris, per Casaream Celsitudine, et Regios Oratores, de Matri-
monio est conclusum. Oratoresq; dimis-*si*, 8 Octobris die Venetias
veniunt, parumq; apud Ternisium equis reffectis, et necesse *S*arijs qui-
busdam coemptis, iuncto illis ibidem Casareo Oratore Sebastiao
Sperantio, Decano Brixinensi, viro humano doctis *S*imoq; alter scilicet
ex duobus, quos Caesar in huius Matrimonij decorem cum illis
summiserat Oratores, mis-*sis* per mare rebus suis, terra ipsi per
Marchiam iter facere, Veneta Vrbe 14 Octobris relicta, 5 Noueb.
Barin venerunt, Vbi maximis honoribus excepti sunt. Verum quia
~~It.~~ Isabella Dux, simul cum Sponsa Regia Neapolim ex Bario
digressa, mis-*sis* hincinde Nunctys, Oratores 12 Noueb. ex Bario
soluerunt, Ad quos Nole Augustinus Cemensis, alter Casareus
Orator accurrit, simulq; sic Marillianum ingres-*si*, suo duntaxat
nomine, Regiam salutare sponsam. Vigesima aut prima eius Men-
sis die, et Regia Sponsa, et Oratores Casarei Regi-*q* Neapolitana

Urbem sunt ingres si, singulari pompa et splendoris decore, De quo
 superuacaneum hic esset inserere facile em quisq apud se ipsu
 hec intelliget, ex ceteris, que in huius Matrimonij celebritate ges ta
 sunt. Tandem 23 Nouembris, Cesaris Oratores auditi, quoru alter
 Sebastianus Sperantius, longam, disertamq et facundam de laudibus
 Regis Polonie, et huius Matrimonij comendatione, habuit orationem.
 Sed illi tanq externo, magis licuit altius, certis sima veritate, tanti
 Principis virtutem repetere. Nostis aut, ne quid adulationis note con
 traheretur, parcius agendum fuit, q vel negocium, vel Principis digni
 tas postularet. Deest illa Oratio, que tot laudibus referta es se
 perhibetur, ut et Principum Meas, et Orator ipse, non parua glo
 riam ab Auditoribus consecuti fuerint. Sed et nobis quid fortune
 perijt, q illam hoc in loco habere no potuimus. Triduo post Re
 gij Oratores auditi, Stanislaus Ostrog, Oratione habuit grauis
 sima tunc febre Conartio decubete. *¶ quam hinc misere placuit*

Postea q Legationis munus explerent, atq hinc inde omnia p voto
 peracta sunt. Tandem (quod Deus optius maxiusq secundet) per an
 nulum Regium, quem per me Oratoribus Regia miserat Celsitudo,
 Adamas scilicet accutus, quem auro ligare, atq hec verba intrinsecus
 desculpta ponere feceram. Benedicat te Deus, et crescere faciat in
 gentem magnam. Eo itaq annulo, Regi, clavis sima virgo, per ver
 ba de presenti, subarrata ac desponsata est. Et ut fama perhi
 betur, hic actus, tanta fuit Me, atq excellencia decoratus, ut non
 vidue vnius, sed maximi Orbis terrarum Regis splendorem, atq

fastum suppetaret. Cui etiā summus Romanus Pontifex Leo x.
hac humanis Sima Epistola (quā Breue appellat) congratulatus est

LEO PP. X. Isabelle Duci Barensi.
Dilecta in Chrō filia, etc. Gausi plurimum sumus cerciores nos
lris tuis factos, filiam tuam vnicam, charmo in Chrō filio nro
Sigismundo Polonie Regi Ill. desponsatam fuisse, quē cum faciat,
formosa (cum ipse formosus est) ac Regia prole Parentem. Ti-
biq. tanto magis gratulamur, quanto cognoscimus, iuxta desyderiū, opam
et auctoritatem nrām, rem bene cēsisse: Qui alias apud Primari-
os dicti Regis Prelatos lris nrīs, aliquas sibi, quas tali Rege
dignas fore censebāns, proponi fecimus. Inter quas filia tua, inter
precipuas fuit nominata. Existimantes nrā, et huius Sedis sancte,
non parum interes se, Regnum illud legitimo non carere debere suc-
cessore, presertim autem talis Regis, qui pro Christi fide, proq. re-
ligione Christiana tuenda et amplianda, bella semper, contra eiusdē
fidei hostes gessit, et dextera dñi sibi propicia adssistente, trium-
phum et gloriam, ad Dei laudem, et perpetuam sui commendationem,
victoricibus armis reportauit. Et eo quippe Rege ex filia tua eius
Sponsa, à te, cui semper peculiaris cura fuit, Thurcarum Tyrāni ma-
chinationes et progressus diligēter perquirere, et prudenter inuestiga-
re. Querens quantum in te fuit, illis prophanis cogitationibns se per
obuiare, nutrita et educata. Tales filios proculdubio prouenturos
speramus, qui vestigia clarissimi patris imitari sciant, velint, et
valeat Regni illius fines, longe lateq. propagare, ac Thartaros
Moschoritas, et alios finitimos populos Christi noīs inicos debellare.

et foeliciter superare, Sicq^{ue} ex toto corde, et ex tota mente nra, De-
 um redemptorem nostru, vt hec temporibus nris nobis concedere dig-
 netur, studiose rogamus. Ac insuper auctoritate nobis à Deo concessa,
 Regem, et Regina ipsam filiam tua, vt in conspectu ipsius Regis,
 vera gracia, et gloriam inueniat, benedictione sancta nra in dño be-
 nedictiōis. Sicut Deus, Abraham, et semen eius benedixit, vt benedi-
 ctione eiusmodi nra, omnia eis prospere succedant, sintq^{ue} illoru filij
 sicut nouelle oliuarum in circuitu mense sue, per merita ipsius, cu-
 ius vices in terris gerius, Cui sit honor et gloria in secula seculo-
 rum, Amen. Datum etc.

Hoc itaq^{ue} ordine, peractis rebus, Cesarianis Oratoribus gracia habite,
 atq^{ue} dimissis illis, Regij quoq^{ue} Oratores, sollicitis mentibus, et Ma-
 trem et filiam hortari coeperunt, vt iter hoc suum ad desideratis-
 simum maturaret sponsum: verum Materna pietas, partim filie
 amore (quam forte vix vnq^{ue} visuram se sperabat) capta, partim
 eciam, q^{uia} hyberno tempore, periculosum maritimum iter, nec ecia per
 terram omnino satis placeret, profectionem ipsam pduxit, varijs ha-
 bitis deliberationibus, eo ventum est, vt hec Regia Sponsa, dubijs
 maris fluctibus crederetur, Quo habito atq^{ue} concluso consilio, Ora-
 tores Regij, 22, Decbris Neapolitanam urbem egres si, celeri cur-
 su itinere quo venerat, per Venetam urbem redire Villacu, Ca-
 rinthie Opidum, vbi eciam Regiam decreuerant expectare sponsa.
 Quam vero hyems plus solito esset asperior, atq^{ue} illi foeminei se-
 xus teneritatem non ignorarent, ante Veris initium vetura no rati,

mutata sententia Viennam vsq̃ venire. Quod cum Rex cognouis-
 set, lris iter intercepit, atq̃ denuo Regine Sponse sue obuios ire
 ius sit. Refectis itaq̃ familia equisq̃, post dies ferme sex, ad spo-
 sam Regiam redeunt. De cuius aduentu inter equitandum apud
 pontem Stirie Opidum, habuerūt Nuncium. Nam abeuntibus Ora-
 toribus, ex Regno Neapolitano, Sponsa Regia, simul cum Matre,
 Illustriq̃ Prospero Columna, Mansfredomiam Ciuitatem Maritimā
 profecti, vt habito secundo aëre, vela ventis darent. Tandemq̃ 3.
 Februarij 1518. inde soluetes, salui omnes foeliciterq̃ 14 eius me-
 sis ad sanctū Vitum in Flumine, Cesareum Opidum, ad litus
 Istrie situm, peruenere.

Comitatum vero, quem eius Ist habuit, infra in ingressu Gracco-
 viam, describere volui,

Ceterum, Cesariani Regiam Sponsam honoribus maximis ex-
 ceperunt. Inde q̃ per Labacum Carinthie Opidum ducta, Regios
 Oratores interea apud Cili Opidum habuit obuios. Postea à Sti-
 rianis quoq̃ in Gratz perducta, quo in loco à nobilitate, plebeisq̃
 comuni omnium plausu, est mira veneratione excepta. Recto de-
 inde itinere Viennam cotendit. Sed et in Austrie finibus p̃ Ma-
 gnificos Cesaree Cels. à Regimento Senatores, summis quoq̃
 honoribus, duodecim millibus pas suum, extra Viennensem Urbem
 salutata, Viennā deducta, vbi etiam Senatus decreto à Viennē
 instructu peditum ordine 1200 numero, ornatis sime, germanico mo-
 re, vestitis, singulari Ciuium gratulatione, extra Urbem, & q̃ diligētis si.

studio, nuper ad huius ingressus decorem, à niuibus mūdare præceperant) suscepta, in Arcem Cæsaris locata est. Quo vero splendore, quoue omnium congratulationis gestu, cum à Nobilitate, tum à Plebis, per Germaniæ oram, illa Regia sponsa sit venerata, id manus mea scribere deficeret, haud secus em̄ omni in re observata, ac si Romani Impetij socia, heraq; illorum esset futura. Excepta est, et ab excellentissimo Viennensi doctissimo Collegio, Oratioe docta atq; extensa, Quæ (quia extat alias formulis excusata) hic nō inserta est. Pridie ante Matris eius ingressum Viennam, Illis Casimirus Marchio Brandenburgē, illuc quoq; venerat, quem Cæsar ad hoc dignissimum munus summisserat, ut Regiam hanc virginem Celsitudinis suæ nomine (quum hoc in Matrimonio parentis gereret officium) Regis thalamis adduceret.

Cæterum Bretislavus de Swibaw, Joannes Moraxius, Laurencius Saurer Austriæ Vicedominus, et Joannes Cuspinianus, Urbis Viennensis Præfectus, Marchioni pro Collegis dati, Qui simul Regiam hanc Sponsam, ad desideratisimam Coniugis complexus festinantem, ad Ramis palmarum diem in Olomuntz perduxere. Ea in Civitate, quæ humanissimo populo est referta, decenti veneracōe dignata, Paschaliaq; sacra rite observata. Interim vero supra repetere opere precium est, quid domi gestum, quoue ordine epulæ tantis hospitibus digne paratæ. Relicta parum Regia Sponsa, in hac pulchra Olomuncen Ciuitate, loco cum pulcherrimo, tum tutissimo, ad Regem redeundum est, Cuius Celsitudo, acceptis lris, quibus

39
 de aduentu Sponse sue cercior factus, vicinos mox Principes, ac om-
 nis dignitatis primores, Oratoribus ac Nuncijs mis Jis, ad has foe-
 licissimas vocauit Nupcias, Eorum tamen qui inuitati fuerunt,
 frustra hoc in loco nomina citaretur, quum infra plerisq in locis
 qui interfuerunt, notauit, Medio dum hec ordinata, Copia rerum
 victualium disposita, incredibile est q cito, et temporum condicoe
 faciliter, beneq singulis est prouisum, Post hec Regie habitacoēs,
 veluto, burcato auro, miro sumptu, splendide adornate, Preterea
 Regia Celsitudo, Incolis Regni primoribus, proceribus, et Aule
 sue militaribus viris, Secretarijs eciam, et Aulicis suis, vestes auro
 contextas, velutum, athlasium Adamasum, liberaliter donauit.
 Cubicularijs vero pueris, tubicinibus, cocis, alteriusq sortis, pro
 personarum conditione, hominibus, prouisum.

Interim ex Regni primis, quatuor noui, ad Regiam sponsam Ora-
 tores delecti, qui eam eius Metis exciperent nomine, Qui mox ad
 hanc se digne parauere prouinciam, Rendi Joannes de Lubrantz.
 Posnan Epus, et Magci Lucas de Gorca, Castellanus Posnan,
 qui per Wratisslaniam ex Posnania venerunt: Gracconie vero
 Rex^{us} dñs Erasmus Vitellius Plocen Epus, et Magcus Christo-
 forus de Schidlowiecz, Palatinus Gracconiē, et Regni Polonie
 Cancellarius, exiuerunt recto omnes itinere, in Sponse Regie
 occursum pfecti, Medio milliari extra Olomuntz urbem conueniunt
 simul urbem ingressi, quo splendore, quauē Magcia, hoc in loco
 consulte subitico, ne cuiuspiam viderer, aliorum adempta laude,

nostros maxime extollere, hominum namq^{ue} iudicium, fauorem se-
qui consuevit, Verum qui videntur, parcitate, non vicio, boni iudi-
ces me scriptorem arguent. Hic Regiam Salutandi gratia acces-
serunt Sponsam, Et Posnaniensis Presul verba fecit, hac infra
inserta, breui, iucunda Oratione, Regina nouam salutem appellauit.

Si vel etatis, vel Ordinis mei munus esset Illma virgo, eloquentie
viribus niti, vellem nunc in labris meis, Demostenis medulla se-
taret, ut et ea, qua par est, verborum et sententiarum dignitate,
tuam Illmam D. cum his Magis, et Ornatis Simis Collegis
meis, salutare possim, atq^{ue} id imprimis affatim declarare, q^{ui} ge-
stientibus animis, huc venerius, future leticie Sacre Mtis An-
nū Nūctij. Cuius Mtas, etsi multos et graues bellicos labores,
cum ad suorum Regnorum utilitatem, tum vero ad comune Rei-
publice Christiane defensionem, contra Infideles, et alios Sacro
sancte Romane Ecclesie, acerrimos hostes suscepit: ad rem tame-
vxoriam animum appulit, tuamq^{ue} Ill. D. delegit, futuram sibi san-
cti Matrimonij Coniugem et sociam perq^{ue} iucundam et gratam.
Ad quam salutandam et excipiendam, sua Mtas nos misit, Cum
aut nec etati, nec professione mee, satis consentaneum videtur,
magno apparatu Orationis uti, in re tali et tanta transigenda;
que quidem si ab Oratore agenda esset, cuius est proprium res
magnas, summis laudum preconij celebrare, amplissimam comen-
dationis suppeditaret materiam, misit haec faciens, que non sunt
professionis mee, tuam Ill. D. concordi ore, et gratissimis animis,

qua maiore possumus veneracoe salutamus, alacriq; animo et hilaro vultu Sponsam dñi nri excipimus, presentiq; tibi maturos largimur honores, Et ut ad Sermum dñm nostram, Sponsum tuum, nobiscum vna, te iam recipere digneris, Psalmographi Prophete Magico illo, et humano generi, admodum salutari carmine inuitans, Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam, quia concupuit Rex speciem tuam, Tu ergo specie tua, et pulchritudine tua, intende prospere, procede, et regna,

Datis deinde à Rege muneribus, duas videlicet torques, multis et preciosis lapidibus, margaritisq; decoratas. Presentatq; plaustro, quod Regia Celsitudo, Scarlato optimo, viridi subducto adamasco, desuper tectum, sue miserat charme Sponse, quo ut leuius tuciusq; veheretur, et Solis ardorem, et Coeli intemperancia facilius effugere posset.

Rite tandem fidei sacris peractis, post Pasche diem, iter in Poloniam maturant, Dieq; 13. Aprilis salui in Morawicza, pagu, duo millia passuum à Cracouiensi vrbe venere, Vbi Regia Sponsa, eo, sequentiq; die, consedit. Eo die Regia Celsitudo Reueren dñm Petrum Thomiczki, Epum Premislien, et ffl Constantinum, Ducem Ostrouiensem, ac Joannem Zarembo Palatinum Calisiensem, Sponsam suam salutari misit. Qui q; tepide Officium explerint, illius dignissimi Presulis festina Oratio, quam ex verbis annotati declarat.

SAcra M^{aj}as Regia, S^{er}ma Princeps, licet hoc toto tempore, quo te
 ad Regnum suum aduentare intellexit, abunde tibi declaravit, cu
 crebris lris, tum Dominis Consiliarijs suis, quos tibi non pride
 obuiam misit, quanto affectu, desiderio, et leticia sua te expectet.
 Jamq non procul abest, quo eius M^{aj}as, idem ipsa sit abundius
 tibi coram declaratura, et presenti mutuoq amore tuo perfruitu
 ra, Cognito tamen, tam propinquo tuo accessu, nimium gestiens
 animo, idq etiam reliquum temporis, quo foeliciter ad se perue
 nias, longum reputans, mittere nos dignata est, ad excipiendu et
 salutandum, nomine suo, tuam Cels. eiusq faustisimo aduetui
 gratulandum. De quo, quantum et ipsa illius M^{aj}as, et omnes ho
 minum ordines, gaudij, voluptatis, et consolationis, capiant, cla
 rius tute Excellentis Sima virgo postridie, bene iuuate Deo
 cognosces, q explicare, vel vlla Oratio nra pos sit, vel locus
 hic requirere videatur. Quare, quod foelix, faustam, ac fortu
 natum sit, ingredi candidis Simis auspicijs ad Regiam, ad
 thalamos, ad complexum deniq et amorem perpetuum sponsi
 tui foelicis Simi. Cum quo etate Hecubam, foecunditate Nio
 ben, foelicitate Lampidonem, exuperes.

SAncti vero olimpiadis die is Aprilis, Summus parens omnium
 Deus hilari fronte mundum arridere, visus subito opacum, nu
 bilumq Coelum detegit, letoq vestiuit colore, splendidum luce
 re iussit Solem, qui micantibus radijs, virencia queq in huius

actus contemplationem erexit. Proculdubio auspiciis Iunum
presagium hoc sanctum Matrimonium, non modo hominibus gra-
tum, sed superis quoque esse cure.

Eo die Rex processit, ut ipse, iamdiu desideratam Sponsa
exciperet, Cum omnibus Regni Polonie Archiepiscopis Episco-
pisq; Palatinis, Castellanis, cæterisq; proceribus, Aulicis, atq;
hospitibus, qui iam ex diuersis locis rogati conuenerat Gracco-
viam, circa 16. diei horam, ad locum his rebus accommodatum,
Vbi tentoria propter Solis ardorem posita fuere, terraq; ob
actus istius Altem, panno rubeo strata. Egredius huius, or-
do specialis non erat, tum quia hominum numerus intra Ciui-
tatem propter angustiam contineri non potuit. (Masonic etia
iam Duces Regem egredientem preuenerat, tum etiam q; Rex
in ipso Suburbij hostio parum sistebat, donec septuaginta tor-
menta bellica, seu machine succense, globiq; eiecti essent, ita
aliquantulum ordine coturbato, in locum stationis ventum. Hic
aliquandiu Regia Sponsa expectata: Forte, quia inter R^{mu}
dum Cardinalem Esten, qui eo mane ex Hungaria venerat, co-
mitatus 367. equis, et Cæsarianos, pro loci dignitate, leuiuscula
quedam interuenere, quo ut tardius contra opinionem venirent,
effecere, R^{mus} Carlis, relicta Sponsa Regia, venit in eum locum
ubi Regia Celsitudo, in tentorijs expectabat. Cui primo R^{mus}
dus Ioannes de Lasko, Gnesnen Archiepus, comitatus R^{mis}
Stanslao Olomuncensi, Ioanne Wratislaviensi Epis, hospitibus.

Et Bernardino Archiepo Leopoliensi, Mathia de Drzewicza, Wla:
 distaniensi, et Petro Thomiczki Premisliensi, ac Joanne de Kono:
 pat, Culmensi, domesticis Episcopis, venit obuius. Datis de more
 hinc inde dextris, humanis sime est exceptus, et ad Regem deductus.
 Laucis salutato Rege verbis, hilari vultu à Rege, gratus hos:
 pes excipitur. Tandem quum sol in occasum flecteret, Regia
 venit Sponsa, præcedentibus imprimis Regiorum Oratorum Equi:
 tibus, qui eius Matrem ut supra memini in Olomuncz exceperat.
 Ponit hos Italicus et dñi Prosperi equitatus, Deinde Cæsareanor
 familia, Postremo ipsa Regia virgo, equo pulcherrimo vecta,
 Comitata per Marchionem, et Prosperum Colonna, cæteris Ora:
 toribus præcedentibus, Quum vero in eum locum ventum est,
 quem panno rubeo stratum memini, in terram prosiliunt, Nam
 et Rex ipse Ledester venit à tentorijs, in pauxillum obuius
 claris sime atq; charme Sponse sue, quæ supra memoratis Ducib:
 bus comitata venit. Apud Regem fuere Remus Cardinalis
 Aestensis, et hij, quorum supra feci mentionem. Hoc itaq; mo:
 do, utrinq; conueniunt, Ab orientali plaga, flectens magis ad
 meridiem, Regia incessit. Celsitudo, suis, quos infra dicturus
 sum comitata, Ab occidentali vero parte, vertens in Septentri:
 onem Regia Nympha venit, sociata à dextris Kazimiro
 Marchione, et Prospero Colonna à sinistris. Ducibus optimis.
 Ad utrumq; vero latus Cæsarei Oratores, et Italica nobilis Co:
 mitina occuparunt. Stantibus igitur sic ex aduerso, multisq;
 millibus intuentibus, speciosisima Bona, ad Regem Sponsum

deducitur, quam Rex data dextra hilaris excipit. Illa vicissim profundius flectens, Regem est amplexata. Tum Rex^{mus} dñs Joannes de Lasko, Archiepūs Gnesnē, orationem loco et conditioni accommodatam habuit, quam inserere opere precium videtur, hisq^{ue} verbis exorsus est.

Rerum fabricator Deus, et potentissimus humani generis Conditor, hominem ceteris animantibus preponens, ipsi quoq^{ue} homini preposuit Imperatores, Reges, et Principes, eosdemq^{ue} maiori prerogativa nobilitatis clarere voluit, ut ipsi veluti quedam mundi lumina, et rerum omnium moderatores in terris, genus humanū sua prudentia, ingenio, auctoritate, armis, legibus, et iusticia, regerent, et conservarent. Quod cum ita sit, decet, superq^{ue} dignū, et necessearium est, ut id genus homines, tanta dignitatis excellentia pollentes, excellentium quoq^{ue} geniorum connubijs potiāntur, et gaudeant, quo magis ipsorum domus, atq^{ue} familie amplitudo, magnis connexa clientelis, et affinitatibus, elucescat. et Maiestatis exornatur fulgore. Hac contemplatione Isti Princeps, Rex noster Sermus, Sponsus M. tue, magna nimirum nobilitate clarus, ut qui et Rex est, et Regis filius, Regū Nepos, Regum Patruus, multosq^{ue} fratres continua serie habuerit, adeo ut nemo fuerit, ex hac sacratissima, vetustissimaq^{ue} familia, a qua ipse ducit originem, qui non Regis nomine appellatur. Indeq^{ue} iam protritum proverbum sit, hanc familiā ad

hoc tantum nasci, ut regnet, et Regnorū diadema gestet, Sed est
 superuacaneum, hoc verbis extollere, quod per se notum est, Ad
 rem redeo. Dum iam pridem M^{tas} sua, Reginam suam charma,
 immatura morte preuentam, ammitteret, pertesus et affectus, q̄
 tandem Coniugis careret solatio, ad tuam M. appulit animum.
 Quam nō ignorabat, dignam se Coniugem esse, et magnitudine No-
 bilitatis, et amplitudine Domus atq̄ familie, ut pote, à magno
 Stemmate Regum Aragonie ortam, Illm^{q̄} et amplis Jmⁱ Du-
 cis Mediolani filiam, et unicam heredem esse, ac deniq̄ nominis
 claritudine, excellencia forme, morumq̄ honestate admodum pol-
 lere, nil sibi foelicius accidere posse reputans, q̄ te in Coniuge
 et Consortem Regni habere. Nec multo post, sollicitante M^{te}
 sua, teq̄ consensiente rem peragi (quod faustum, foelixq̄ sit) ^{q̄}
 obtinuit. Idq̄ extemplo, rupta mora, foedere Matrimoniali, per
 suos Oratores de more firmari, et huc te conduci comisit, et
 ordinavit. Cuius M^{tas}, quum te iam (Deo bene volente) iti-
 neri accinctam esse intellexit. Mox et ipse impiger et alacer,
 ab ultimis Sarmatie, et sui Magni Ducatus Lithuanie finibus,
 per longis Jmum terrarum tractum, huic loco accurrit, ut te q̄
 primum videret, saluaret, et exciperet, faceretq̄ quicquid ad tuum
 honorem, dignitatemq̄ pertineret. Sed tu Sacra M^{tas}, hoc vno in-
 foelicior esse videberis, q̄ in hoc primo aduētu tuo acciderit, te,
 laudū et magnitudinū tuarū, me preconem habere, qui lingue La-
 cialis omnino inops sū, et in dicēdi genere impitius, maxime in
 presēcia Sacratissimi Sponsi tui, et huius Cardinei luminis,

Rēmi dñi Aestensis. Cognati tui, hocq̃ celu Pontificū, Principū,
 Baronū, et Procerū, doctissimorumq̃ ac peritis Simorum virorum,
 ac tanta populi frequēcia, qui ad videndam te, et digno honore
 celebrādam, officiosis Sime et cupide confluerūt, et stimulat me
 studiosis indicijs, vt eos Mēi tue, ex affectu cōmēdarem, vt eos,
 secundum quod, tui nominis studiosos cognoueris, gracia et fa-
 vore psequi nō dedigneris, qui et nūc obseruat, ac intuetur, quo
 vultu et aīo eos intuearis, Nam tanta est laudū, et virtutū tuarū
 excellēcia, ac morū compositio, pulchritudisq̃ et venustatis decor,
 superq̃ ingenij, et doctrine (quod raro in virgibus accidere solet)
 perspicacitas, et acrimonia, vt difficile fuerit, nedum à me qdem
 indiserto, et elingui, verum et à doctissimo quoq̃, disertissimoq̃
 viro, ad amissim disserere. Nam nihil tam docte, tamq̃ diserte
 dictum foret, quod non maius, auctius, prestaciusq̃ esset, adeo vt
 si, et oēs, qui hic sumus, vno ore loquerētur, totoq̃ conamine niterētur,
 vix minimam partem laudū tuarū possēs cōprehendere. Neq̃ ego
 hoc munus excipiēdi Mēm tua suscepissem, sciēdo me ad hoc vi-
 ribus imparem esse, nisi me impelleret dignitatis, et primatis con-
 ditio, et in ea Republica, auctoritatis maioritas. Cōfido tamē
 de Mēe tua, q̃ si qd minus dixerim, egerimue, q̃ tua dignitas et ex-
 cellēcia meretur et exposcit, indulgebis mihi, veniāq̃ dabis, plus vo-
 lenti q̃ potēti. Neq̃ etē locus et tēpus patitur, oratiōis vela ex-
 tēdere, qn nec ego volo in hoc certamine p̃stare diutius, sed iā po-
 tius canā receptui. Venit igr tua Sacratiss. M. ad eu Spōsu, quē
 iam prēsentē intueri possis, cuius dextre iā tuā inxisti. Accipe hūc
 incūde et placide, cū quo Regnū amplis sum, magnaq̃ Dñia sis acceptura.

Nihil sibi deest, nisi fili⁹ success^{or}. Nunc in te ois spes nra sita est.
 No aliud a te magis Res^{ca} nra expostulat, q^z ut nobis tale pducas,
 qui Patrem exprimere et representare possit. Nos vero oes subditi
 sui, tato studiosiores, et obsequetiores tibi erims, quanto magis reuereri
 oportebit, et parente qui regnat, et filiu, q^z in Regno Successor erit.
 Tu vero enitere oibus his, qbus pcesse debebis, coru honori et como-
 dis pdesse velle. Et sicut noie Bona es, sic te semp nobis, bona, gra-
 ciosam, clementemq^z prebeas, oia benignitate psequere. Aderit tibi Deus,
 Mariag Dei, et hominu mater, diu penates, tutela Regni diui Adal-
 bertus, Stanislaus, Venceslaus, et Florianus, ac diuus Nicolaus de Bario,
 Patrons tuus gloriosus, et huc aduictum tuu auspicabuntur, augeriq^z te
 et vivere facient, multos in annos.

Interim ad Machinaru Mgros, nunciatum est, qui terribili sonitu huc
 cogensum ad astra vsq^z nuncianerunt. Dicta Oratioe Ludonicus
 Secretarius, vir facundus et doctus, Regine verbis rndit, admodum
 breuiter, que tuc, nec audire, neq^z habere potui, hilans sis deinde
 vultibus reliqui Casareani Oratores, Italiq^z Proceres sut exce-
 pti, Regiaq^z osculata manu, ad salutationem Regie Sponse
 nri pro dignitate accesserunt, Nostros dico, quos supra cum Re-
 ge fuisse, eciam ex hospitibus memini. Anna deinde Ill^l
 Dux Mosonie vidua, cu filia virgie accedere, qua alie foeminei
 sexus sut secute, Salutatione itaq^z de more facta, ordies ex eo loco pro-
 grediendi in vrbe p Marschalcos disponuntur, que, volens hoc in loco
 subticco. Veru qa Ordo hic postulare videt, oimz qui interfuere noia,
 annotabo, signatis aliqbus, q tuc apt ingressu, no fuere, vel ecia post
 Coronacoem venire.

CAESAREANOR NOMENCLATURA.

Fr̃s Kasimirus, Marchio Brandenburgensis, Regius Nepos.

Insigniores qui cum dñō
Marchione venerunt.

Bertholdus, Comes de Hennenberg.

N. dñs Lechtenstein iunior.

Grunning Marscalcus.

Joannes Druchses.

Oswaldus Schex.

Bartholomæus Vexensteinner.

Christophorus Volfmershauser.

Mauritius Shirdinger.

Conradus Betzinger.

Stephanus ^{Birkenfeld} Seckendorff.

Alij ^{Joannes} Germanie Nobiles, qui omnes eorum more armati erat.
omniumq Equitū numerus, 140.

COLLEGE dñi Marchionis.

Brzetislaus de Schwibaw. Bobeus, Equites 38.

Joannes Moraxius, Equites 30.

Laurencius Saurer, Vicedñs Austrie, Equites 16.

Joannes Cuspinianus. Prefectus Viennæ. Eqtes 8.

Illris Prosper Colonen Romanus.

Insigniores Curie sue.

Joannes Vincēcius Cosa, Præfectus Curie Ill. d. Prosperi.
Julianus, de Crepanica, Romanus.

Hieronimus, de Lapenna.

Camillus, de Metallica.

D. Valenza, Hispanus.

Nicolaus Vardo Cremonen.

Ludonicus Victorinus.

Joannes Jacobus Varisinnus.

Camillus Carratius Neapolitanus.

Stephanus Emilia.

Bartholomeus de Reda Secretarius.

Joannes Dominicus Mediolanensis.

Joannes Roka.

Numerus Equitum dñi Prosperi, 58.

Insigniores Curie Rxlis Mtis.

D. Spinetus.

D. Cola, de Carmaniano.

Alphonsus Gmalandini de Pisis.

Alphonsus de Erico Neapolitanus.

Joanes Vincēcius Marra, Maior domus.

Theaurarius.

D. Baro de sancta Barbada.

D. Marrianus;

Paulus Cancellarius.

Ludonicus Secretarius.

Et reliqui Proceres et Officiales. Omnium Egtū numerus 92.
Sed personarum numerus, 287.

INVITATI HOSPITES.

R^{emus} dñs Hippolitus, sancte Romane Ecclesie, tituli
sancte Lucie in Silice Diaconus Card^{us} Aestē, habuit eqtes. 367.

Jst. Kazimirus, Dux Teschnen, cū Wladislao filio, Eqtes 154.

Ambrosius Scharhani. Equites .119.

Hij duo Regis Hungarie erant.

Rennel quoq post Coronationem Nuncius à Rege Hungarie
venit. Equites habuit 10.

Stanislaus Ep^{us} Olomuncensis. Equites 88.

Joannes Episcopus Wratislaviē. Equites 136.

Jst Fridericus, Dux Legnicēsis. Equites 180.

Jst Georgius, Dux Bregensis. Equites 140.

Jst Karolus. Dux Munsterbergen. Equites 125.

Hij tres in ingressu nō fuerūt.

Jstres Stanislaus, et Joannes. Masonie Duces, Cum Matre
et Sorore, habuerunt Equites 243.

Reuerendiſſ. dñi Carliſ Strigoniē. Orator. Equites 24.
 Joannes de Schonberg, Orator Ducis Miſſnie. Equites 7.
 R^xmi dñi Archiepi Colacen Orator, poſt Coronationem ve-
 nit, Equites habuit 24.

Alexius Thuszo, Epi Quingue Eccleſienſis Orator, nō fuit
 in ingreſſu. Equites 47.

Scharhani Januſch, Epi Vacien Orator. Equites 24.

Dñs Leo Capitanius Bohemie cū filio habuit Egtes 106.
 Venit poſt Coronationem.

Ladiſlaus de Sternberg, Cancellarius Bohemie, Egtes 129.
 Orator Palatini Valachie. Equites. 9.

Vdalricus Comes de Glatz, et Hardeck, ad Ducem Karolu
 numeratus.

Hieronimus Balbus, Orator Palatini Regni Hungarie, ha-
 buit Equites 26.

Dñi, Laurecin⁹ de Tranczin, Kozan, et N. Doctor, Oratores
 dñi Ducis de Trantzin, habuerūt Equites 50.

N. Orator dñi Moysi Baronis Hungarie Egtes 13.

Hieronimus Hornik Capitaneus

Achacius Hanokh Conſul.

Henricus Philocalos Sindicus.

Oratores Wratiflamiē Egtes 47.

Bothian, Egregius Hungarie Miles, habuit Egtes 39.

INSIGNIORES Regni Poloniæ.

R^mus dñs Joannes de Lasco. Archiep^{us} Gnesnensis. Legatus
natus, Regni Poloniæ Primas.

Bernhardinus. Archiep^{us} Leopoliensis

Joannes Konarski, Ep^{us} Gracconiensis, in Civitate propter
debilitatem remanserat.

Mathias Drzemicki, Ep^{us} Wladislaviensis.

Joannes Lubranski, Ep^{us} Posnaniensis.

Erasmus Cziolek, Episcopus Plocensis.

Petrus Thomiczki Ep^{us} Premisliensis. Re,
gni Poloniæ vicecancellarius.

Joannes Conopaczki, Ep^{us} Culmen.

Joannes Lathalski. Gnezn, Grac, Lanciciensis, Preptus

Joannes Konarski, Archidiaconus Gracconiensis.

Joannes de Karnkow Scarbimirien Prepositus.

Andreas Cricius Canonicus Cracoviensis.

Stanislaus Tharlo, Archidiaconus Lublinensis.

Stanislaus Oleschnitzki, Canc^{us} Gnesnensis.

EX SECVLARI dignitate.

C^onstantinus, Dux Ostrogen, et Magni Ducatus Lithuanie
Exercituum Capitaneus Supremus.

Spitbko de Jaroslaw. Castellanus Gracconiensis, dignitate
primus.

Christoforus de Schidlowiecz, Palatinus et Capitaneus Gracco-
viensis, Regni Polonie Cancellarius.

Nicolaus de Lubrantz, Palatinus Posnaniensis,

Joannes Zarembo, Palatinus Calis Siensis.

Andreas de Thanczin, Palatinus Lublinensis.

Nicolaus Piletzki, Palatinus Belsensis.

Lucas de Gorca, Castellanus Posnaniensis, Maioris Polo-
nie Capitaneus, cum filio Andrea.

Nicolaus de Schidlowiecz, Castellanus Sandomiriensis,
Thesaurarius Regni Polonie.

Stanislaus Osthorog, Castellanus Calis Siensis.

Nicolaus Jordan, Castel. Vonicen. Scepusien Capit^{us}.

Stanislaus Haliczki, Regni Polonie Marscalcus.

Petrus Kmitba, Curie Regie Marscalcus.

Joannes Dominus de Tharnow.

Nicolaus Volski, Castellanus Sochaczowien.

Stanislaus Pilezki, Capitaneus Sanocen.

Multi præterea Proceres, Militarisq; conditionis Nobiles præsen-
tes fuere. Palatini tamē Castellaniq; et ea quæ in Russia, Podo-
liaq; est Nobilitas, his non interfuere Nupcijs, ea potius Sima ratione
q; tunc non sine suspitione, de Thartarorum incursione, fama erat.
Ut eorum igitur comprimeretur licentia, domi consederunt, ne me-
dia in læticia Res publica turbaretur.

Ordine itaq instructo Urbem versus, omnium primi Regi An-
 lici progressi. Deinde Magnificorum Baronum, Procerumq Regni
 Polonie Equitatus. Ponē hos Episcoporum. Item Regni Bohe-
 mie familia. Isti vero omnes, an bene, pulchreq fuerit instructi,
 (ne quid negocij mihi contraham) eorum, qui viderunt. iuditio
 subijcio. Monet tamen. veritas, ne splendorem hūc, omnino si-
 lentio abditum, transeas. Nam si vñq Procerum, Militumq co-
 pia, gemmis, margaritisq redimita visa est, vestibusq auro
 burcato, et alio, istius generis, miro sumptu contextis, decorata
 est conspecta. Hec certe Sarmatic Nobilitas, nulli vñq nationi
 tunc inferior haberi potuit, Cum, vt scripsi, decorato vestim splē-
 dore, aurearumq Catbenarum copia, tum etiam personarum pro-
 ceritate, et equorū pulcherrimorum multitudine. Quāuis et;
 enim numerum certum habere non potui, faciente locorū angustia.
 facile tamē id seorsum, vnius cuiusq familiam computan, collegi,
 equorum omnium Regnicolarum Polonie circiter sex Millia in
 hac fuisse Coronatione. Hos Rmi dñi, Cardinalis Ferrariē,
 familia sequuta est. Deinde Multi Rxis Mtis, onusti quinq et
 viginti deauratis Cistis, quibus Rxis suppellectilis, et mundus
 muliebris ferebatur. De quo infra scribendum veniet, Alij pre-
 terea portauerūt, lecticam, lectumq, aliasq, ad Thesaurū ptinen-
 necessitates. Hos iterum Cæsareanorum familia sequebatur.
 Marchionis, rubeis, dñi de Schviban, rubeo et viridi mixtis,
 reliqui nigris vestibus induti, subtus, Germanico more armati

fuere. Pone Italici Equites aliqui. Inde Insigniores ex hospitibus,
 eo quidem ordine seruato, quem in Regio scripturus sum Conuiuium,
 cincti hinc inde Palatinis et Castellanis Polonie. Omnium
 ultimi id est, Regi proximiores, Cæsareani equitauerunt, hunc
 ordinem volens obmisi, cum quia aliter extra urbem, aliter in
 urbe seruatus est, tum etiam, quod infra in Conuiuium Regio cla-
 rius positurus sum. Tandem Regia Celsitudo, et clarissima
 Nympha illa, propediem Regina Polonie futura, dextera occupas
 pulcherrima vecta equo, simul cum Marchione Kazimiro, inter
 Sponsam Regiam, et Rmum Cardinalem, intermedij egtabat.
 Ita quod Regia Celsitudo, et Cardinalis extremi, Sponsa Regia
 et Marchio à dextris medij fuere, vndiq. Peditibus comitati,
 quorum longus ordo erat, vestitu candido tectis, et Catenis aureis,
 lanceis, Germanico more instructis. Postremo Anna Dux Ma-
 sonie cum filia, plaustro, nigro de super tecto veluto, equis octo ni-
 gerrimis vehabatur, Rhede etiam, et equorum reliqua ornamenta,
 veluto nigro, argento deaurato sumptuose decorata. Virgines et
 Ministerij sui puellæ, duobus plaustis alijs vectæ sunt. Cæte-
 rum quasi Exercitus finem cingebant, mixti quidem, multi Præ-
 lati, Secretarij, et Nobiles. Hoc ordine processit Rex vsq.
 in eum locum vbi tormenta bellica fuerunt locata. Verum anteq.
 illuc ventum est, Venble Gracconiensis Gymnasij Collegiū, et
 Lrarium alumni, Noua Regina Sta. Biel sacrarū lrarū pfeßore, et
 florētissimi Studij Grac. Rectore, hac inserta Orōe porate, venerabū-
 di exceperunt.

Nemo est omnium Illima virgo, et Princeps admiranda, qui verbis enar-
 rare, vel animo complecti possit, q̃ exuberanti hilaritate, luce hodierna,
 sumus, optimusq̃ Deus, hunc Orbem Regni Polonie respexerit
 extulerit, et in apicem eminentissime celsitudinis statuerit, cum te
 Inuictissimo Principi, et dno D. Regi Sigismundo, in Coniugem,
 omnibusq̃ Incolis, Principibus, Baronibus, et vniuersi populi Magni-
 tibus in Reginam et dominam delegerit, et mirifico prouidencie sue
 dono, veluti alteram Hester, Regi Asuero ordinauerit, Te inq̃
 clarissima Regum et Ducum exortam progenie, te diuinis pre-
 ditam virtutibus, teq̃ adornatam elegantissimis moribus, ac flo-
 re omnis decencie resurgentem, quo cum ubiq̃ terrarum fueris
 celebrata illustrissima. Ad decorandum et amplificandum ta-
 dem Regnum Polonie a seculis inclutum, diuinitus es presi-
 gnata, et inter millia Illimarum viraginum predestinata. In
 tua ea propter admiratione, omnis Sermi dno nri Regis Si-
 gismundi Nobilitas, et plebs vniuersa, exultat, gestit, iucunda-
 tur, et inbilat, ardentius tamen et obseruantius is cœtus, et hec
 studiosa caterua Gymnasij nri lrauij, que cernua, et deuota
 se se coram statuit, ad excipiendum ac venerandum tuam Mtem.
 Que et tanto maiori gratulatur, et exultat gaudio, quanto si-
 bi maiora presagit, polliceturq̃ futura commoda, ex tue Mtis
 gracia, fauore, et clemencia, que simul comendata tue Mti, et per
 te semper comendari cupiens, Sermo et Inuictissimo dno nostro
 Regi, orabit, et usq̃ ac indefesse deprecabitur immortalem

Deum, ut in primis hæc foelicis Sima efficiat Conubia, quibus hoc Regnum, hæc dulcis patria, clarissimos videri possit, et habere heredes, qui paternas et tuas eximias imitati virtutes, ipsam aplificare, gubernare, et regimine faustissimo, in pace et tranquillitate, ac gloria multa conservare queant, ad laudem et honorem nominis diuini, omnis posteritatis immortalitatem, sempiternamque ac interminabilem foelicitatem.

Acta Oratione, ad tormenta ventum est, quæ tunc adhibito igne succensa atque emissa sunt. Lento dehinc gradu incedentes ad suburbij hostium, egregij milites duo, claris nati familijs. Thentzintzki, alter Jaroslanski, hastiludio instructi, ad quos cum ventum est, mox illi vibratis hastis, alius alium, concitato equorum cursu, impetere, recteq; alter alterius feriens scutum, in terram præcipites corruere uterq;. Quo etiam facto, ex eo tandem loco, per Suburbium, per Urbem ipsam, recta via ad Arcem, inter pedites armatos (qui Senatus iussu, numero tria millia, à portis ad Arcem ordinati fuerat) peruenit. Verum splendidissimus hic ingressus, nonnihil mihi perdere visus est, eo quod Sol, radios suos iam, anteq; ad Arcem ventum est, retraxerat. Verum enim visu dignum non deerat, cum externi, vel à preciosissimo habitu, vel pro more equitatus admirandi, Urbis etiam Incolæ, qui nullas prætermiserant ædes, quas non tapetis extensis, pulcherrimis atque honestissimis virginibus, et mulieribus, decoriter

vestitis de super innitentibus, decorauerant contemplandi. Ansim
 em hoc loco propriū sequēs Iudiciū asserere, Gracconiē Venere,
 nullē vñq nationi, forma atq moribus, ē sedibus cedere. Per
 longum itaq Urbis spaciū, quo tamen nequaq hēc multitudo co-
 tineri potuit, ad Arcem Regiā, medijs equitibus, peditibusq ad
 dextram, sinistramq locatis ventum est. Templumq ingres si.
 Deo immortalī, diuīsq Stanislaō et Floriano Penatibus dixē-
 runt Orationes. Eo in loco Rēmus Joannes Conarski Grac
 Prēsul, quem debilitate cōfectum, supra memini, Pastoris agens
 officium, hoc in templo suo, Regiam Sponsam excepit, Rēmus dñs
 Petrus Thomiczki, Premisliensis Prēsul illi ad sistens, oratioēq
 habuit incundam, quam hisce quoq adscriptam esse volui.

Non abs re, viri sapientes vsurpare consueverunt, Serma et Excel-
 lentissima virgo, idem esse Reges, Principesq, Regnis, et Do-
 minijs suis, quod Solem mundo, et rebus vniuersis. Quippe in-
 ter alia commoda, et incomoda, vtrinq simili ratione pueniēcia,
 quemadmodum Setenato Sole, cuncta videre, florere, et letari solet:
 obscurato vero, vel defectione aliqua subtracto, squallente vicijsim
 et horrent omnia, Sic ad vultum, et succēs Jus Principum, Regna,
 Principatus et populi vniuersi, leticia vel moerore affici cōsue-
 rerūt. Atq hēc cum longo vsu, et manifestis exemplis satis
 constant et apparet, tum nos hoc toto tempore, liquido et abu-
 de cognouimus, didicimsq nihil adeo publicis votis optandum, ni-
 hil equē gratulatioē dignū, q optimi Principis succēs Jus.

Nam cū Deo immortalī, qui humanas res multifaria versare, et
 vitam nostram nunc lētis mulcere, nūc tristibus affligere solet, pla-
 cuit Inuictis Sīmo Principi, ^{nro} inter tot insignes et memorabiles tri-
 umphos, gaudiaq; et dona multiplicia, nonnihil eciam aduersi, et
 tristitiae admiscere, Ac primum illum Coniuge concordissima,
 deinde incho fratre, et Sorore charma orbare, et ingenti lue tu
 afficere visum fuit, incredibile dictu est, q; exemplo Principis sui,
 tota hęc Regni, et Dominiū eius facies fuerit immutata,
 quantus ubiq; squalor, et tristitiae inualuerat, adeo vt nihil com-
 ni omnium desyderio magis expetitum, et precatum fuerit, q; vt
 diuina illius clemēcia, has rursus nubes discedere, et quod pre-
 cipue ad comunem utilitatem pertinebat, iacturam amnis se
 Regine rependere dignaretur. Ac audiuit tandem, pientis Sīmus
 Pater, preces et vota populi sui, affulsitq; nobis hodie, constitu-
 tis hactenus in tenebris, et in vmbra luctus, tanq; lucidis Sīmus
 Sol oriens ex alto, quēq; cuius est benignitas, magnum quoddam
 fœnus gaudij, et bonorum omnium, nobis adiecisse videtur, cum te
 talem Regi nro clementis Sīmo Coniugem, nobis autem Hera,
 et Patronam dedit, qua nulla, ad decus, ad splendorem, ad vo-
 tum, non inueniri solum, sed ne optari quidem, et concipi in anio
 pos sit dignior, et luculentior. Siue em forme tue dignitatem co-
 templamur, ea equidem Nymphe alicui potius, q; mortali similis
 videtur, Seu dotes animi, hęc quoq; omnium illarum heroinarū de-
 cantatas laudes, facile exuperant, quas vt fama prius accepimus,
 ita in presenciarum, ex tam egregio animi simulachro, et ipso

etiam nomine tuo, et se metimur, et suspicius. Merito itaq; te hoc
 auspiciatissimo die, urbem hanc Regiam intrantem, Sermus imprimis
 dñs noster Rex, obuijs manibus, et gestienti animo, demū Prin-
 cipes, Pontifices, Proceres, omniumq; hominum ordo, ac postremo
 (vt mos est) Remus iste Presul Grac, cum Prelatis et Cle-
 ro suo vniuerso, omni qua possunt leticia, et honore saluant, exci-
 piunt et venerantur. Nemoq; est à summis ad infimos, qui dudū ex-
 pectato, et desideratissimo aduentu tuo, non magnopere gaudeat,
 et exultet, qui cum Principi, et Reipublice sue, tum isti meritissime,
 ad culmen Regium, profectioni tue, vel restitutioni potius, toto
 animo gratuletur. Sed tantum tuum decus, splendorem, festiuitate,
 amplitudinem, nostrum item omnium gaudium, lætitiā, foelicitate,
 tem, et spem amplissimā, neq; vlla oratio complecti potest, nec
 angustia temporis loqui prolixius permittit. Et proinde quod
 reliquum est, rogamus te inclita et clara Princeps, vt cum te
 Deus optimus, maximus, nobis heram et Patronam statuit, digne-
 ris, more priorum Reginarum, ecclesiam hanc, sanctorū reliquijs,
 suppellectili et cultu diuino, nulli secundam, domūq; Regum
 et Reginarū perpetuam, ac ipsum eius Remum Antistitem, nosq;
 omnes, gratia, Patrocinio, et beneficencia tua complecti, qui pro
 foelicissimo tuo aduentu, continuas ad Deum preces fundimus,
 et deinceps pro fausto, ac diutissimo tuo, cum Serui Coniugis
 tui Regno, proq; ea prole, quā tot Regna, tot populi, summo
 desiderio expectant, precari nunq; desistemus.

Dicta Oratione, hymnoq; immortalī Deo lātissimis vocibus cātato,
 et sanctorum ossibus deosculatis, templo relicto, in Arcem et Aulā
 summo studio, nouē paratam Regine venerūt. Sponsa Regia
 ab omnibus in eum locum comitata est. Dimissi tandem Princi-
 pes, Oratoresq; hospicijs suis sunt recepti. Quem autē Arce
 egrediens seruauere ordinem, videre non potui, Nam iudiciū, noctis
 crepusculum interceperat. Acceptis itaq; hospitibus in singula
 hospitia, singulis dati sunt dispensatores, qui cunctas administra-
 rent, ex Regis promissionibus necessitates. Cuius vnicus et ge-
 neralis Gubernator erat Joannes Boner, Burgrabijs Grac
 et Salinarum Prefectus, De cuius industria, ac in rebus agē-
 dis dexteritate, incredibiliq; labore hoc in loco non immerito ali-
 quid mihi recēdendum ^{forte} arbitrarem, nisi me honeste (quod illi
 decennio famulatu fuerim addictus) continerem. Illius tamē
 in me tanq; pientissimi parentis gracia monet, alibi eius cum
 veritate extollere laudem, huic prēterea in omni offitio laborū
 vnus adfui sollicitator, hic Regio nra in omnibus omnia distri-
 buit. Suntq; Coquinarię officinę pro hospitibus factę in triginta
 vno locis, datęq; sunt dispensatoribus pecunie in rerū minuta-
 rum necessitates. Species vero aromaticę, omnis generis, et re-
 liquum id genus. Vina prēterea, et equorum pabulum, Salinarū
 Prefectus ordmiatis ex officinis copiose administravit, optimoq;
 ordine distribuit. Coquinarum vero necessitates, carnes, oua,
 lacticia, panes, ligna. Dñs Raphaël Cotheczki Regius

Dispensator administravit, hoc ordine servato, omnibus cum copi-
ose, tum ordinate est prouisum,

Deinde 17. Aprilis Illu. Duces, Fredericus Legnicen, Georgius Bre-
gensis, Carolus Monsterbergensis. sociatis Oratoribus Wratisla-
viensibus, venerunt. Eoq^{ue} die Cæsarei Oratores, auditi sunt.
Joanne Cuspiano perorante, qui maximum Cæsareæ Celsitudinis,
in Regem, animu, singulari sermonis cultu indicavit. Eam ergo
Orationem, ex nullo, nisi propriæ negligentiæ defectu, non obtinui.
Quia tamen, illum virum doctissimum, atq^{ue} sollicitum scio, minus
dolendum venit, dabit em et eandem, reliqua q^{ue} forte in lucē, Cū
em ipse, istorum Principum reconciliationis primus fuerat au-
ctor, non immerito se ipsum, hec q^{ue} egregia facta, posterum me-
morie commendabit. Eo propterea die, Venble Grac^{ie} Gymna-
sium, R^{om}um Cardinalem Estensem, hac quoq^{ue} infra scripta
Oratione, per Eximium Doctorem Bijel excepit.

Cum primum rumor, tandemq^{ue} fama cercior amplius sine Præ-
sul^{is} et dñe, increbuit, de tuo foelici et expectato accessu, in hac
Vrbem Regiam, et Gymnasio l'vrio florentissimam, flagranti
animo, coepi ipse mecum repetere, quibusnam verbis, quane dicēdi
serie, te tantum Principem, et dñm, pro nra veteri consuetudine,
excipere, venerati, foelicitatig^{ue} et tue Celsitudinis gloriæ, officio-
sius congratulari possem. non quidem ausu impudenti, nec quouis
arrogantiæ supercilio, verum officij mihi iniuncti, per eos quoru
auctoritas non vulgaris est, onere impulsus, vbi et me beatum

fore existimabam, dum tuo conspectu et vultu benigno perfruerer, quem nunc gaudio magno, et leticia ingenti conspicio, laudaturus tot dotes nature, tot gloriosos titulos, et carismatum dona, quibus tua amplis Simam Prætem, pater luminum coelestium adornauit, et dotauit adeo, ut simul Romane Sedis, et inclyti Regni Pannonie, sydus sis fulgentis Simum. quo et nos irradiati, et animati, in hoc Orbe dulcis patrie, te iucundiores excipimus, salutamus, et veneramur, congratulamurq; sospitati, et optime valitudini glorie; et tate tue Mti, quam representas, ac simul imagine conspicua exhibes Aplicam, et Pastoralem eminentem celsitudinem, qua veluti lucerna candens super candelabrum ecclesie fidelium positus, illuminas cunctos, qui Petrum Christi successorem, et Romanum Summum Pontificem, locum eius tenentem, caput, Magistrum et Ducem vniuersalis Ecclesie recognoscunt, qui norunt et confitentur militantem ecclesiam, ad triumphantis exemplar, vni subditam terrestri Principi, Gubernatori, et Rectori, et ut in illa, ipse vnus Creator omnium Deus sceptrum tenet, et summi Imperij fastigium, ita et in hac, vni summo Romano Pontifici, totius Orbis Imperium, delegatum esse, quem constituit super gentes, et Regna, ut euellat, dissipet, et plantet, et Sedens super Solio David, confirmet, et corroboret in iudicio usq; in sempiternum, Ipse quidem plenitudine potestatis, Caeteri vero in partem sollicitudinis, et cure Pastoralis vocati, potestate delegata, gregi dnico presideant, suę et aliorum saluti (vineam dni Dei Sabaoth plantantes) intendant. Prout intendere

pie creditur tua ampliss. Prætas, nomen Pastoris cum re tenens,
 ubi multorum salutem, et toti Christiane Reipublice consulit et p
 videt, corda fidelium doctrine et vite exemplo purificans, fideq
 Catholicam per uniuersum orbem stabiliens, et se se in multis
 operibus, pietatis et clemencie, largitatis et beneficencie exercens.
 Releuans precipue hos, in quibus aliquod probitatis, ac virtutis
 indicium perspectum clarescit, et qui indefesso studio lris indulget.
 Quales sunt ij, clarissimi viri Gymnasij nri lrary, merito tue
 amplissime Præti commendandi, vt tandem Sermo dno Regi
 nro comendentur per tuam Prætem. qui indubie audiet et exaudi;
 et tuam Prætem Remam. Gymnasijq nri immunitates et liber
 tates ampliabit, et Priuilegia concessa manutenebit, et coseruabit.
 in laudem, decus, et ornametum Regni huius inclyti sedisq Apo
 stolice non mediocre fulcimetum, honorem diuinum, et nostram
 vnica, ac desyderanter expectatam consolationem.

Excepto hac Oratione Remo dno Cardinali, Gymnasij clarmi
 Rector, simul et Lraram Milites, ad Jff dnm Prosperu Co
 lonen accesserunt, atq Jff suam hac Oratione, quam egue pre
 termittere nolui, Excellentiss. Stanislaus Byel, diuinaru Scri
 pturarum Doctor, excepit:

Illustris ac Magnanime Princeps, et dne dne Viceregio titulo
 Regni Neapulie insignis Jime. Mos fuit vetustus, et per Antisti
 tes Gymnasij nri lrary semper obseruatus, vt singulos ecia viros
 splendore virtutis et honoris sublimitate prestantes, suis in psonis

reuerenter exciperent, salutarent, ac veneraretur, congratulatione debi-
tam impendentes, quo et nos instructi coram positi, et in hoc numero
collecti, simile venerationis munus asferre, et officium sincerissime
congratulationis tue Celsitudini impendere decreuimus, deuote fla-
gitantes, velit id non aspernari, verum animo beneuolenti acce-
ptare, exiguum Orationis genus fauetibus auris admittere.

Quo iam, iamq; congratulamur tue Celsitudini et prestancie,
te hospitem nouum, cupide et flagranter expectatum salutantes,
omniumq; cum alacritate, ac multa iucunditate excipientes ac
venerantes, laudes simul Deo immortalis summo et optimo red-
dentes, qui tam illustris viri animu inflexit, et Cor vere Regiu,
in me Reipublice fauorem et amicitiam conuertit, qui sue Pa-
trie litus amœnum relinquens, in has oras vltromontanas, graui
et arduo itinere se se defatigare minime reuuit? qui famam dn̄am,
et iam Reginam preelectam, fidei et obsequioso Comitatu In-
uictis Simo Principi, et dno Regi nro Sigismundo magno cum ho-
nore in foedus coniugij sociare dignatus est, virtutis et magna
nimitatis opus laudatis Simum obeundo, sibi et toti posteritati
sue nomen immortalis glorie vendicando. Quod et si tua Cel-
situde, splendore alti generis et prosapie adsecuta fuerit, et na-
tiua origine obtinnerit, Nunc tamē illud ampliātū, et nitore nouo
irradiatū, ambigit nemo, cum per tot terrarū et maris tractus,
tot fortitudinis, et admirandae serenitatis preclarissios actus, in
nre Reipublice laudem, decus, et ornāmētum prosecutus sis, quos
ne ingrata voluntate silencio transire videatur, tue Celsitudini

et amplissime glorie milies repetitas agit et reddit gratias, tibi se
 se totam tradendo, commendando, et deuouendo, tanq̃ benenoleſſio
 fautori et dño. Quam oramus, ſuis in vniuerſis ordinibus, ſancti
 pectore, vti coepit, complecti velit, Eciam et noſtrum Gymnaſium
 l'arium, quod nomen tuum perhennare ſtudebit, ob tam ſingulare
 officium, quo huic Patrie ſyduſ nouum intuliſti, Vinc igitur, re
 et nomine Proſper, foelix, glorioſus in toto orbe terrarum nomi
 natus, et refulgidus. rependatq̃ tue Celſitudini, condignam gracia,
 qui te proſpero itinere, ad nos perduxit, et reducat in litus pa
 trium incolumem. Et tandem poſt longiorem huius vite inco
 latum, perducatur in ſue viſionis gloriam, et proſperitatem æterna.

Crastino vero 18 cuius Menſis, cum Sol pulcherrimo Mundum il
 luxiſſet oculo, miſiſſis Regni Proceribus, honorifice Principes
 Oratoresq̃ vocati ad Regem in Arcem venerunt, Regia ordina
 ta proceſſio, que non omnino debito ordine propter loci anguſtia
 ſeruata eſt. Incipiendo tamen à ſchaliſ ſeu gradibus Arcis noue,
 aduſq̃ templi hoſtium, terra rubeo panno conſtrata fuit, quo pre
 cedentes ſequentesq̃ Regem incedebant. Verum quia recedente
 Rege omnibus arripiendi daretur licencia, vulgi tumultus in
 valuit, quem nec eciam Thartari ferro vincti, his rebus adhi
 biti, reprimere potuerunt, Cum em Principis Altas prætergiſſet,
 atq̃ illi inconſulte verbera diſtribuere, lapidibus victiſſim
 à pueris in illos animaduorſum eſt, hac cauſa factum, vt in
 templi exitu pannus non ſit in terram ſtratus. In templo vero

maxima ventum est angustia. Medio autē chori, ante Altaris faci-
em, selle (in loco ad id paulo terra altiori parato) posite, stratus
erat hic locus veluto rubeo auro contexto. Scabellum vero, quo
Regi Regineq; flectentes innitebant, erat eius generis veluto au-
reo virido coopertum, sedes præterea à tergo posite, veluto rubeo,
argentoq; deaurato, et sumptuose, et artificio singulari adornate,
In quorum globulis hæc verba sculpta habentur, Divo Sigismundo
Sarmatiæ Regi, Magno Duci Lithuanie honor, virtus, gloria, paxq;
sperata fortuna. Cæterum fulminaria auro purcato ritzo desu-
per, similiter in planum iniecta erant. Sponsa Regia, Marchi-
one et Prospero Ducibus, post Regem Corona sua incedentem,
ducta est, veste ex raso turcini coloris auro bracteato desup-
fixo, miro artificio et sumptu laborata, amicta, de qua infra
dicendum veniet, Regiam Celsitudinem Palatinus Gracco-
viensis Sceptrum, et Palatinus Posnaniensium pomum, ferentes
præcedebant. Ascensis itaq; Rege, Sponsaq; in hunc locū, Prin-
cipes et Oratores, pro dignitate quoq; sunt locati. A dextris,
omnium prior Casareum Marchio occupavit locum, Collegæ
quatuor deinde, pone tres Silesiæ Duces, alij post hos pro co-
ditione. A sinistris vero Cazimirus Dux Ibeschnensis, Am-
brosius Sharkani, Ludovici Regis Hungariæ Oratores,
pone Prosper Colonensis, Anna vidua Dux Masoniæ, cū fi-
lia, Olomuncen, et Wratislaviensium Episcopi, post hos alij iterū
pro dignitate sedilia chori occupaverunt. Ad Sacra autē
Rex mi Archiepi et Episcopi Regni Poloniæ se accinxerāt

habitu Pontificali, indusiati venerunt. Consecrationis munus
 Archiep^{us} Gnesnen, Gracconien, et Posnan^{ensis} Epi, de more executi.
 Ceremoniaru^m vero Mgratum, Petrus Thomicius Premisliensis
 Presul^{us} ges^{it}. Reliquis ordinibus instituendis, Magci Joannes
 de Zaremba, Palatinus Calis^{ien}sis, Lucas de Gorea, Ca:
 stellanus Posnan^{ensis}, et Regni Curieq^{ue} Regie Marscalci prefuerunt.
 Sicq^{ue} singulis ordinatis, Archiep^{us} Gnesnensis, sacrum incepit offi:
 cium, quo de more, post Epistolam (vt vocant) vsq^{ue} peracto, Regia
 Celsitudo, et Regina mox futura, ad benedictionem vocati, venerunt.
 In facie Ecclesie de contractus consensu rogati, voluntatibus presenti:
 bus pactis in absentia rebus annuerunt, legitime factis dictisq^{ue}, de
 more omnibus benedictis, et datis annulis, eterno vinculo ligati, ec:
 clesie^e verbis Matrimonij foedus iurarunt. Quo facto Regia Cels.
 in locum reuerfa, Tandem Sponsa Regia flectens, a Consecratori:
 bus memoratis comuni lectione consecrata, vunctionem virtutis, Re:
 ginaq^{ue} Coronam accepit, dato Sceptro et pomo, Polonie^e Regina sa:
 lutata est, inq^{ue} locum suum, Marchione et Prospero Ducibus, ipsa
 Sceptrum, Pomumq^{ue} gesti^{ens}, coronata incessit. Cumq^{ue} paululu^m ita
 teneret, Sceptrum Palatinus Posnaniensis, et Pomum Palatinus
 Gracconiensis, receperunt. Mutant em^{en} dignitatis locum alternatim.
 Reliquo aut^{em} de more peracto officio, in eum locum, quo Christi
 Corpus sumptum est, Regina tum Altaria accedens, Eucharistie^e
 Sacramentum, non sine summa veneratione suscepit, vt integre quod
 Deus inceperat per gratiam, essentiali substantia quoq^{ue} corporat^{ur}
 presens confirmaret. Reuerfa Regina^e, officio peracto, benedi:

ctionem Archipresul dedit, Pathenamq; ut vocat, Regi, Regiq;
 deosculandam detulit, Regia deinde Celsitudo ex Italicis Nobili-
 bus, aliquot creauit milites, similiter ex nris (non tamen nisi etate
 pueros) nonnullos insigniuit. His Ceremonijs rite peractis in
 Arcem Regiam redierunt. Deinde mutatis duntaxat vestibus,
 ad Regium celebre conuiuium consederunt, in aestuarium post
 gradus primos, quod veluto auro burcato magno sumptu vndiq;
 noningentis vlnis, (ut nro dicam more) decorum erat. In eius
 ingressu Abacus, quem credenciam, seu argentariam appellat,
 multis aureis, argenteisq; innumeris vasis, poculisq; varij generis,
 micanti splendore, miro artificio ac inestimabili sumptu deco-
 ratus erat, quorum et si numerus, ab his qui in Conuiuium fuere,
 haberi non potuit, cum pre vasorum varietate, tum q; locus
 Aestuarij singula in conspectum eleuari non passus est, sitq;
 in plano, multa locata, mihi tamen (cui harum rerum ma-
 ior, cerciorq; fuit cognitio) facilis id rescire licuit, Vix aut
 crediderim, vnaq; in hominum memoria, Regem terrarum Or-
 bis, in Conuiuium tot habuisse omnis generis vasa preciosa,
 qualia hic erant, vltra mille trecenta, his tamen demptis, qbus
 in Mensis atq; Coquinarijs Officijs utebantur. Vnius eciam
 hic lapidis Saphiri tacere puderet, qui auro ligatus in pede
 suffultus alcuius, ita clarus, mundusq; ut nullam perpetue tra-
 hat maculam, habeatq; sex uncias ponderis, nusq; ea quantitate
 forte visus. Hoc in Aestuario, tabula oblonga seu Mensa per
 transversum posita, quadrangule a dextris, a sinistris vna

duntaxat, ubi Coniuvē sedebant, ita q. Regius abacus singulis
in conspectu fuerat paucis Jimis demptis, qui ad Regiam Men-
sam è regione Regis discumbebat, hocq. ordine singuli Principes.
Oratoresq. sunt locati.

CONVIVIVM REGIVM.

In medio Tabule Regia Celsitudo, Corona aurea sedebat.

Ad Dextram Regis.

Casimirus Marchio Brandenburgensis.

Bretislavus de Swihaw. Joannes Moravicus.

Laurentius Sauer Vicedominus Austrie.

Joannes Cuspinianus Doctor. et Urbis Viennæ Prefectus.

Fredericus Dux Legnicen. Georgius Dux Bregensis.

Carolus Dux Monsterbergensis.

E regione horum,

Dñs de Sternberg. Cancellarius Bohemie.

Dñs Palatinus Posnan. Dñs Christoforus Palat. Crac.

Dñs Hilintza, Capitaneus Brzescen, Lithuanus.

Julianus de Crepanica, Romanus.

A sinistris Regie Cels.

Itma dña Bona, Regina Polonie. in Corona sua.

Casimirus. Dux Theschnensis.

Ambrosius Scharhani, Orator Regis Hungarie
Dñs Prosper Colonensis. Romanus.

Anna Dux Masouie' vidua, cum Anna filia virgine.

Stanislaus Epus Olomuncen',

Joannes Epus Wratisslauen'.

Joannes de Schonberg, Orat, dñi Ducis Georgii Mis Inen'.

In regione horum.

Stanislaus Dux Masouie' natu maior.

Constantinus Dux Ostrogen', Rutenus.

Wladislaus Dux Ibeschnen' Junior.

Joanes Dux Masouie' Junior, Bertholdus Comes. de Hen-
nenberg. Vdalricus Comes de Glatz, et Hardek. Hij omnes
in Regia Mensa Conuiuie' fuere.

Apud primam vero Mensam, que' a Regie Mense dextra erat,
sedebant. In medio. Rmús dñs Archiepus Gnesnensis.
Archiepus Leopolién', Plocen', Posnamiensis, Episcopi

Ad sinistram.

Magus Spithko de Jaroslaw. Castellanus Gracconiensis.

Reueren' Wladislauién'. Premislién'. et Colmen', Episcopi.

Ad Secundam vero Mensam, à dextris Regis, cōsedebāt Oratores.
Rmi Epi Vacien', Dñi Moysi Hūgari, Eberhardus Ferber,
Consul Gdanen'. Hieronymus Hornig Capitaneus, Achaci Hanolt
Cōsul, et Héricus Philocalos Syndicus Wratisslauen'.

A d vnicam vero Mensam, quæ à sinistris Regiæ erat, sederunt Reueren-
 dñi Cardinalis Strigoniens Oratores. Alexius Thurso, Rmi Quinq
 Ecclesiensis Orator. Hieronymus Balbus, Palatini Regni Hungariæ
 Orator. Et tres Oratores dñe Ducis de Trentzino, Hic vero serua-
 tus est ordo in Regio Conuiuii, Cui præfuerunt Magi, Joannes Za-
 remba, Palatinus Calissien, Lucas de Gorca Castellanus Posnaniens,
 et Marscalci, Regni, Regiæq Curie, Verum, de ferculorum copia, co-
 quinarioq artificio, nihil inserere placuit, ne forte ijs, qui nō viderunt,
 metam excedere viderer, Illos vero, qui tunc presentes fuere, tedio affi-
 cerem. Non em facile crediderim aliquem addubitare posse, huic Re-
 gio Conuiuii, quominus splendidum delicatumq esset, quicq defuisse.

Finito tandem prandio, quod in quintam horam durauit, leuatis dapibus,
 poculisq, et id genus, surrexerunt ij, qui munera attulerunt, Quibus
 ordinatis, omnium primus Brandenburgensis Marchio intravit. Cæsareq
 Celsitudinis nomine, Serme Regine Polonie Saphyrum in aurea Ca-
 thena pendulum, pauco auro ligatum, sed profecto estimandæ quætitatis,
 et præcij non vulgaris, donauit. Verba huius muneris Cuspinianus Vr-
 bis Viennensis Prefectus, Ill dñi Marchiois Collega, dixit. Deinde
 Ill Marchio suo ipsius nomine, Monile aureum lapidibus redimitum
 donauit. Postea Regis Hungariæ Oratores, munera sua dederunt,
 24 argentea vasa et pocula, medietatem alteram Regiæ Cels. alia ve-
 ro medietatem Rxi Mti donauerunt. Istos secuti sunt Rmi Car-
 dinalis Strigoniens Oratores, Quinq ecclesiens, Vacien, Eporu Ora-
 tores. Ill dñe Ducis de Trentzin, Palatini Regni Hungariæ, dñi Moysi.

Gracconien' Senatus, Gdanen', Wratislaniensq' Oratores. Omnes isti munera Regi, Regineq' dederunt, vasa, poculaq' argentea, et sumptu, et artificio digna. Singuli etiam, cum munera offerebant, pauculis verbis Regi, ac Regine' congratulantes, commendatione facta, in sua rediere loca. Datis itaq' muneribus, Soleq' se flectente, hospites sunt dimissi. Eo namq' die, à Choreis ducebat, propter Sacram Regine' unctionem, studiose abstinuerunt.

Postero vero die 19 Aprilis, facto prandio in Aula secunda, quæ q' Regia et splendida sit, quia omnibus intrandi, præsertim hospitibus, data est licentia, facile cognosci potuit. Et quoniam hic me locus admonet, ædificiorum, silencio præterire minime liceret, tanti Regis industriam, qui vel in hoc omnium maiorum suorum superavit famam. Nam et si per hos annos undecim, quibus foeliciter Regni Polonie' Scripta tenuit, gravissimis semper bellis sit fatigatus, nunq' tamē eius Celsitudini animus defuit, quin cuperet Reipublice' benefacere, ac ea ipsa beneficia perpetue tradere memorie'. Arcem igr' hanc, novis coepit ædificijs decorare, per decennium integrum incredibili sumptu, duo Palacia ex fundamentis extruxit, singulari et propria industria, ut nescias, an plus Regiam Magciam in artifice, an artificiosum ingenium in Rege, mirari debeas, Subtus namq' terram, cellas vinarias locavit, deinde in plano testudines, quos Itali Voltas appellat, posuit, varijs officijs rectissime accomodatas. Præsertim vbi Regius servatur Thesaurus, illiusq' sunt locati Custodes. Penes has magno Procuratori Grac, qui Regie' Mense' præest, Hæc ad faciem, pulchro ex altis

columnis lapideis cinguntur voltato ambitu. Ex quo per primos gradus itur in Aulam, ex ea vero in Aestuarium, in quo Regium erat Conuiuium (et ad alias habitationes.) Præterea in ambitum secundum, deinde post secundos à terra gradus, Regia Domus, atq; Reginale Palacium, mansiones septem, singule speciali forma, Italico more, rosis deauratis, undiq; de super sparsis decorate. Terciusq; ambitus est, columnis altis eleuatisq; munitus, aureis quoq; rosis decoratus, ita ambe domus, medietatem Arcis habent, simul cum Coquinarijs officinis, que singulari industria, ex fundamentis quoq; erecta, omniaq; ^{felicitate} ~~facile~~ Regia Cels, imperante, hoc ordine sunt extructa, nec iam deest omni: um reru copia, ad reliquas duas partes perficiendas, ut in quadrangularem formam totam redigere possit Arcem, Quo opere cõpleto, ingenue affirmare ausim, nusq; Regia structura huic esse simile.

Sed iam ad Conuiuium redeundum est, in Aulam scilicet secundam, id est, quartum ex fundamentis locum, ubi Regia Cels, cum Regina et Principibus, iam conuenerant. Hac in Aula Choree ducte Impri: mis per R.lem Mtem, et Nobilem puellulam, more suo Italico, Deinde Kazimirus Marchio, et Anna virgo Dux Masonie, Brzetislaus de Schiribaw, et Vicedns Austrie, duxerunt Germanico et nro more. Post hos Silesie et Masonie Duces, aliq; pro dignitate, Sicq; replicatis et alternatis vicibus, nunc Italico, nunc nro more, Choree ducte, dies absumptus est.

Iamq; hora aduenerat, qua Regina virgo claris Jima ac Jtma, Regijs

Thalamis adducenda erat, tum Marescalci, et harum rerū Præfecti, re-
monerant eos, qui ad Cubile Regium obstabant. Mox Regia Cels^{do}.
precedentibus et sequētibz Principibus incedebat, Cuius Cel. Re-
gina Marchione, et Prospero Ill. Ducibus comitata, secuta est.
Postremo sunt vocati Italici Nobiles, et Germani hospites, et ad
Regium Cubile ducti, Vbi cum ventum esset, nō parua coepit omnes
admiratio, Nam præter id, q̄ delicatissime extractum esset, aureisq̄
rosis desuper tectum, pictorum artificio vndiq̄ decoratum, Vltro
eciam veluto, auro burcato riczo (optime iunctis coloribus, singula-
riter Regia industria parietibus iuncto, ne digitto quidem locus es-
set vacuus, plus mille quadringētis vlnis (vt appellans) splendore
excellenti, affixum erat, eo quoq̄ ordine Aestuarium Belis Mtis
instructum fuit. Terra vero, seu pavimētum lapide griseo admodū
plano factum, ne tamen excitati pulveres, aliquid turbatiōis adfer-
rent, terra panno rubeo vndiq̄ strata fuit. Tum Rex dextram
occupans, Regio splendore, lecto insedit parato, ad cuius sinistram
Regina consedit. Cæterum scamnis positis, Principes quoq̄ cir-
cumfederunt. Portate sunt deinde, varij generis confectiones, om-
nisq̄ generis vina, quibus sumptis, atq̄ paucis hincinde incidēter
factis, ad læticiam pertinentibus verbis, aliquantulumq̄ saciati
Mtis huius splendore, domum sunt omnes dimissi.

Postero vero die 20 Aprilis, cū Solis iubar emicūset, et astra,
et virencia quæq̄ visa sunt, faustiſs. congratulari Matrimonio,

Rexq³ iam, vocatis his, qui è Secretioribus sunt. statuis set charma³
hanc nouam Coniugem de more donare, hec que annotari, per Ma-
gnificum Nicolaum de Schidlowicz, Regni Polonie Thesaurar-
rium, munera summisit.

Torques prima.

Viginti quinq³ Adamantibus Magnis acutis, mundis Simisq³ et duodeci
rotundis Rubinis, Margaritisq³ magnis, nonaginta sex, Saphirum
infra pendulum in auro ligatum magnum, vnoq³ Rubino magno si-
bi iuncto, circum quinq³ Margaritis magnis albisq³ affixis.

Torques Secunda.

Sex in locis, semper quatuor adamanti plani, quintus ex medio acutus
eleuatus, idest numero 30. Smaragdi quatuor, Rubini duo optimi.
Margarite fixe 33. pendule 11. infra ex Adamantibus, pendula ro-
sa magna, tabula desuper ex Rubino, et infra magna pendula mar-
garita.

Torques tertia.

Ex auro puris Simo lata, lilium forma, fixis intra magnis, albissi-
misq³ Margaritis, triginta vna.

Torques quarta.

Erant Margarite centum rotunde, magne albis Simisq³ pendula in-
fra Crux, quinq³ nitidissimis Adamantinis tabulis tribus conne-
xis adiunctis Margaritis.

Monile primum.

Magnus Saphirus mundus. Adamanti duo alti, non tamen acuti,

Tabule' Adamantine' due', Margarithe' sex magne'.

Monile secundum.

Saphirus valde magnus perforatus, Rubinus magnus, quem Palas
vocant, Rosa ex Adamantibus, Margarite' tres magne'.

Monile tertium.

Liga seu Stringa Smaragdo, magno puroq. Rubino vno rotundo.
tabula Adamantina, vna magna Margarita. Annulus aureus cum
tabula Rubini magni colorisq. optimi.

Ad quatuor vestes Campi auri, non fac te.

Vestis prima tota aurea triplicato auro, quod Itali appellant Cam-
po doro rizo alto passo.

Vestis secunda, duplicato auro rizato altropazo, in veluto virido,

Vestis tertia, de veluto cher. auro triplicato, optima.

Vestis quarta Rasum viridis auro tirato pulcherrimz.

Hoc munus Regine' dignum per Regni Thesaurarium mis Sum.

Cuius aestimatio, meum fugit ingenium. Verum hoc citra adulatione
scribere no dubitauerim, Principis non exigui esse thesaurum.

Hijs factis, Introitus ad templum paratur, qui modo pre'scripto diei
18. Mensis huius, seruatus est, Sacra eo die Laurencius Midzile-
tius, Vilnensis Prepositus, Prothonotarius, et ad Regem Polonie
Sedis Aptice Nuncius dixit, primumq. hac die, Deo reddidit Sacri-
ficium, et sempiterno patri filium, hostiam obtulit immaculatam.
Pontificie date sunt ibi presentibus indulgentie.

Terminatis diuinis, ad Arcem venerunt, et Prandium inceptum est. Solo foemineo sexu Conuiuium hoc dicatum, Quo splendore id factum sit, vel ex primo cognosci poterit, q, nemo velit, actam beneq, partam gloriam, postrema denigrare negligencia.

Facto prandio, qui Sociali hastiludio parati, venerunt, quorum octo dñi taxat fuere, Verum quia ex hospitibus nemo aderat, domestici sponte forte familiarius rem gesserunt. Moranicus hac die Victor euasit, postero die Jttris Cazimirus Marchio cum suis, duntaxat met quartus, nouum hastiludij genus egerunt. Nouum dico, quia ante in Regno nō communiter vsitatum, vt puta à capite ad pedes vsq, Cathephraclati, equorum sacci, quo pectus muniunt, vsu communi multo minores fuerunt. Princeps ipse Comes de Hennenberg, duog, alij ex nobilibus, quid fecerint hij, eorum est indicare, qui fuerunt presentes, Vix tamen cognosci poterat, quis dñus vel seruus, id est, nullum illis dignitatis discrimen, vt enim qsq, potuit, ita alium veloci cursu, audissimog, impetu disiecit, vel ipse inuersus corruit. Hac die (non quia Princeps esset) Marchioni, merito, tanq, optimo militi palma cesit, Sertum monili decoratum Anna virgo Dux Mazouie, illi misit, quoniam hanc miliciam, virtutibus illius Marchio dedicauerat. Eo quoq, die Dux Constantinus. et dñs Hilintza, Capitanus Brzescen, Regi munera dederunt. Similiter dñs Joannes de Schonberg Orator Ducis Georgij Misnensis, Duxq, Fredericus Legnicen, Rli Mti, miserunt Monilia aurea, lapidibus preciosis redimita. Sed et Rmus dñs

Cardinalis Aestensis, et Ill^{us} Prosper Colum, Regie^{us} Celsi, equorū orna-
mēta, et id genus, cum preciosa, tum pulcherrima donauerūt, Præterea
dñs Leo, Capitaneus generalis Bohemie Illustris, cum filio ex Bohe-
mia, venit ad Regem, qui Regia humanitate benignissime acceptus et
observatus est.

Vigesima aut secunda huius Mensis, mane iuxta vim contractus in rebus
priuatis dispositum est, quibus bene humaniterq^{ue} factis, thesaurarius
et cæteri, qui his rebus præfuerūt, mundum muliebre, foemineamq^{ue} sup-
pellectilem, non tam monstrantes dederunt, q^{uam} mirari videntes fecerūt.
Nam viginti deauratas, de quibus supra diximus cistas singulas re-
pletas singulatim exhibuerūt. De quarum rerum sumptu, precio, et
Regio nitore, et si quid satis scribere placeret, consulemus tamē mis^{is} Sa-
faciam, ne longior atq^{ue} idem fastidiosior siem. Nam qd scripturus
sum, in hac præsertim temporis angustia, cum biduo nec integrè vide-
re, nec satis mirari diligenter adhibitus, potuerim. Tacendum itaq^{ue}
mibi, ac potius nihil, q^{uam} ieiunè arrideq^{ue} nō scribere, sed rem carpere
consultum videtur. Hoc vnum non erit alienum affirmare, hunc
mundum muliebre adeo esse celebrem, vt non crediderim in homi-
num natura esse, qui vnq^{ue} viderit parentem p^{ro}pt^{er}issimam, clāram
Natam ita expedire, frustra certe mibi splendorem rerū, maximis
sumptibus comparatum, artificijq^{ue} scienciam, aut eciam omnis generis
copiam quisq^{ue} obijciat, cum hic copia fuerit copiosissima, nitor sum:
ptusq^{ue} hand facile creditu, ita vt nescias an artificij aut valoris
gracia rem possis mirari. tot em̄ (a capite incipiendum est)

scaphe, mitre, q³ tubalia, camisie, indusia, linteamina, cooperture, va-
 rieq³ papiliones seu tentoria, lectorum ornamenta, facileta, aliaq³ id
 genus, ex tela Flandrensia Cambrai subtilissima. Preterea serico,
 atq³ auro texto, et ut numerum et sumptum mirari sit necesse. Se.
 Illud fastidiosum, istud profecto impossibile est, auro deniq³ omnia
 repleta sunt, ut vix unq³ res ditiores sint vise. Vestes preterea
 viginti septem, ceteris preciosiores, quarum alia, die Coronationis eius
 Metas fuit induta, raso turcino, desuper bracteato auro, decorata,
 ut etiam dis facta, multa Ducatorum millia valeat. Alia quoq³
 eius generis, alterius tamen coloris, et ita singule sumptuosissime
 facte sunt, Deinde Camere, ut vocant, ex auro burcato ritzo bru-
 naticog³ veluto, pauculo mixto, incredibilis magnitudinis. Item ta-
 peta imaginibus laborata artificio singulari. Tapeta item ex Turcia
 vehi solita. Deinde capitis ornamenta, ut pirceta, et scusse, hisq³ similia.
 non tamen ita instructa, ut oculos duntaxat replere videantur, sed
 ut perpetuam quoq³ habeant utilitatem, nam ex auro puris simo
 sunt singula artificiose decorata, multa fuerunt miranda, unum tamen
 non satis laudandum scilicet capitis quoddam ornamentum, adamantibus
 acutissimis quatuor, quinto vero elevato cordis in modum, non tamen
 acuto, et totidem rubinis, septuaginta Margaritis, ita singulis puris-
 simis, ut possibile non est in ea magnitudine quicq³ precellere. Hic
 tandem cinguli aurei multi, varia vascula aurea, pater noster, ut
 appellant, taceo de rebus ad odorem servandum preciosissimis, Speculis
 atq³ cocteris rebus, que non fuco sed auro facta sunt. Preterea collis

pulcherrima, ornamenta, varia et preciosa erat. Sed frustra his incubo, dum em diligenter inquirere vellem, amplius altiusq̃ repetere esset necesse. Quod profecto facerem, nisi me ipsum intelligerem, vix melius se videre singula, minus igitur curiose referre oportebit. Abacus argenteus poculis et vasis varij generis, itineri accommodatus, tantae Regine dignus datus est. Vbi cupere item ducem pulcher. à Viennensi Senat. Regine donatus, ostense sunt. Decem etiam equorum ornamenta, supra dici potest Italico more, pulchra ac sumptuosa, cum eque gregibus (reliquis in itinere mortuis) Regie Cels. dederunt. At humanitate omnium, quae reliqua vincit, non immerito mirari oportebat, Sed de his parcius, quae re ipsa sunt, plus tamen quam deceat scripsisse forte iunabit.

Redeundum est ad hastiludium, quod facto prandio, nobili iuuentuti indictum erat. Militare hoc exercitium Marchio cum suis non neglexit. quod strenueq̃ actum, nox tandem diremit. Hac die Marchio, non modo Principem sed militem quoque fortissimum gessit, Cui et hac vice Mazouie Dux, serto misso, decorauit miliciam. Interfuerunt iterum octo, nouus em impar statim se continuit, simili ludo Patricij Regni primi 23. id est sextae feriae diem absumpserunt.

Vigesima quinta Aprilis, die Solis, facto prandio, ad Aulam superiorem, quia ad Cabile Regium itur, ventum, aliquantulum choreis ductis, nunc Italico, nunc Germanico, nunc Ruthenico more, replicatis vicibus, quo in loco et Regia, et Rex Mtes considebant, reliquo ordine pristino

seruato. Cæterū Regina, Regias natus, suo more pulchrè instruxerat, toto hoc tempore natu maiorem amplexans, ad latus singularis clemencie, charitatisq; indicio, parentis quasi piissime vices agendo, continebat. Tandem sarta aurea, monilibus decorata, portari iussa sunt, sex. Primum Duci Masonie, deinde singulis virginibus, singula data. Gracie ita habite sunt militibus, primo omnium Marchioni, et nō immerito, quia ob partam gloriam, id iure à cunctis, illi, cōcordi ore, tribuebatur. Datum est monile optimum aurea liga cū desuper corona, tabulis rubinis septem, item rotundis rubinis 12. Margaritis 11. medio aut tres Adamantine Rose in vniū cuiusq; medio Rubinulus acutus, infra in medio Saphirus pulcher, à latere per tres rubinos rotundos, fines lige, qui infra penduli per Rubini et Adamanti tabulas, vnamq; Margaritam cincti.

Comiti de Hennenberg, secundo loco acti sunt gracie, atq; sertum cū monili datum, Saphiro, 3. rosis de rubinis, 6. tabule adamantine, corona desuper 17. rubinis, 3. adamant, tabulis, 4. margaritis, penduli fines per duas Rubini, vnamq; Adamanti tabulas, vnam et margaritam condecorati.

Tercio loco acti sunt gracie, Joanni Tharlo, strenuo militi Polono Quarto loco Conrado Petzinger, ex Nobilibus Marchionis.

Quinto loco Hieronymo Schaffranitz, et Sexto Morauicz.

Hys omnibus aurea sarta, et monilia sunt data, quæ longum specificè essent recensenda.

Archio et Comes de Hennenberg primi Choream duxerunt, Deinde quatuor alij, alijs resplicatis vicibus, Tandem hec leticia terminata, atq; sole iam se inclinante Principes ad hospicia sunt dimissi.

Altera vero die, que Conuentionis iam duodecima fuit, absoluti sunt Oratores Rmi dñi Cardinalis Strigonicen tres, Rmi dñi Epi Quing ecclesien vnus, Ill dñe Ducis de Trantzin, dñi Moysi, Rmi Epi Vacien, dñi Wratislauien. Hij omnes à Regia Mte veluto raso, vel adamasco, pellicijsq; mardurinis donati, salutato et valedicto Rege recesserunt. Postridie 27. et sequenti 28 Aprilis, valedicto Rege expediti sunt, Rmi dñi Olomuncen, et Wratislauien Epi, quos Mtas Regia, veluto rasog; Chermesino, pellibus sebellinis, et poculis argenteis, binisq; pellicijs Mardurinis donatos dimisit, Rmoq; Olomuncen Epo, annulum cum Saphiro à manu propria direxit.

Cazimirus pater, Wladislaus filius Duces Theschnen, et Ambrosius Scharkani Collega, Oratores Regis Hungarie, vestibis aureis, sebellinis pellibus, poculis argenteis, veluto atq; adamasco, pellicijsq; mardurinis donati, quoq; sunt dimissi. Ducis eciam Kazimiri Nobilibus dñis Hinneck Bruntalski, Bernhardo Swolski, Joanni Szolo Cellario, Joanni Szedliezki, amcha sericeas ex raso vestes donauit.

Fredericus Legnicen, Georgius Bregen, Karolus Monsterbergen, Duces, 26 Aprilis, muneribus à Rege raso auro tirato pulcherrimis vestib; sebellinis pellibus, poculis argenteis, pellicijs marduris, donati recesserunt.

Item Doctor de Glogouia, serica veste donatus est Comiti de Glatz
et Hardek, vestis aurea pelliciaq³ donate.

Dominus Leo, Capitaneus Bohemie, cum filio, qui postridie post coro-
nationem venerat veste aurea, pellibus sebellinis, poculo argenteo, pel-
licijs et cantherijs à Rege quoq³ donatus domum reuersus est.
Filius dñi Leonis, veste aurea pulchra donatus.

Dñs de Sternberg, Cancellarius Bohemie, veste aurea, pellibus sebel-
linis, poculo argenteo, pellicijs Mardurinis, Cantherijsq³ donatus secessit.
Nobiles apud Magetiam suam, Oleschnitzki veste aurea, Doctores
Rudolphus et Venceslaus, et Marschaleus, sericeis vestibus donati
sunt.

Vigesima nona Mensis Aprilis, is die post ingressum, Casarcam q³
honorifice, auditi et absoluti prius, donati.

Marchio veste pre'ciosa aurea ritzata, poculis deauratis, pellibus sebellinis
opt, altopasso chero, armelinis pellibus, pellicia mar, cantherijsq³ do-
natus. Comiti de Hennenberg, vestis aurea, pelles sebelline, pel-
liciumq³ donatum.

Dño de Swibaw, Joanni Moraxio, Laurencio Saurer, Doctori Joani
Cuspiniano, his per vestes aureas, pelles sebellinas, poculum argenteu,
pellicium, cantheriumq³ vniformiter donauit.

Nobilibus vero Marchionis, dño de Lichtenstein Australi, Griniger

Marscalco, Joanni Truchses, Osualdo Schex, Bartholomæo Vexen;
Steiner, vestes ex veluto date. Christoforo Volfmerhauser, Mauricio
Schirddinger, Conrado Betzinger, Stefano Birkenfeller, Christoforo
de Vissenthau, Joanni de Seckendorf, Doctore Medicinæ, his omnibus
vestes sericeæ, ex Raso, seu Adamasco date. Præterea filio Cuspi-
ani, facundo doctoque, ætate tamen puero, fratri illius Nicolao Cus-
piniano, Vulfersdorfer, rerum dñi vicedñi Gubernatori Carolo
Regio hospiti Viennensi, his vestes sericeæ ex adamasco donate, Qua-
tuor Citharedæ, à Reginula Húngariæ missi, vestibus et pecunijs
donati.

Rexmus Cardinalis Estensis, eo quoque die expeditus, et Regia libe-
ralitate donatus, pellibus sabellinis optimis, poculis argenteis deauratis,
pellicia pantherina, pellibus armellinis.

Dñs Prosper Colonna, poculis argenteis octo pulcherrimis, artificioque
singulariter fabrefactis (vti reuera omnes fuisse Regijs insignijs
desuper positis, ad hoc ordinata, quæ et supra scriptis donata fuisse)
totidem quadragenis sebellinorum, pellibus armelinis, pellicia panthe-
rina, milleque Hungaræ aureis, fuit donatus.

CURIA Reginalis Mæis, Hi quorum supra fecimus mentione,
dempto forte vno, id est Secretario, qui non rediit in Italia, Omnium
tamen personarum numerus, qui sunt numerati, duodecim, his partim
pelles sebellinæ, et velutum cum pellicijs, partim velutum et pellicin

datum, aurei tamen aliquibus additi, sicuti Stafferij, seu pedis Sequis.

Curia Ill. dñi Prosperi, quorum etiam nomina supra posui, hic forte repetere non videtur esse necessarium. Personis quindecim munera data. per velutum Adamasum, et Pellicium, Maiori domus, pelles sabelli ne addite, 100g aurei hungar. Quatuor Staffieri aureis q̄ donati.

Hi omnes expediti 30 die Aprilis, iter versus Hungariam, cū Car-
dinali acceperunt.

Rennel, Nuncius Regis Hungarie, veluto quoq̄, et raso Chermesi-
no, donatus est.

Andreas Drepka Polonus, ex Curia Regis Hungarie, veste aurea
donatus.

Botian egregius miles Hungarie, veste aurea donatus.

Hieronymus Balbus, Orator Palatini Hungarie, veste ex veluto, alia
raso, pellicisq̄ donatus.

Joannes de Schonberg, Orator Ducis Misnen, veste aurea, pellicisq̄
donatus.

Orator dñi Archiepi Colocen Hungar. Is etiam aliquot diebus
post Coronationem venerat, portavitq̄ munera Regi, hunc etiam ve-
luto pro vesto, raso alia, et pellicio donavit.

Dñs Vilhelmus Cuna Moravus, ex veluto veste donatus est.

Anna Dux Masovie vidua, vestibus ex veluto, raso atq̄ Adamasco
donata. Anna filia, Dux Masovie, veste aurea Altopasso optimo,
alboq̄ raso donata.

Stanislaus et Joannes Duces Masonie ex burato auro vestibus donati.
 Eberhardus Ferber, Consul Gdancen, veluto adamascog donatus est.
 Nuncius Palatini Valachie quoq muneratus et dimissus est.

Hoc ordine expeditis, donatisq Regia liberalitate omnibus, vltima Apri-
 lis iam maior hospitum pars recessit. Cesareani vero Viennam versus
 iter habuere. Cuius aut precij, vel aestimationis hic Regius Splendor
 fuerit, alioru sit iudicium, Mibi tamen minime licet, et si cæteris forte
 maior sit cognitio, omnibus em quorum feci mentionem, victualia per
 totum id tempus, magna omnium rerum copia, data sunt, vt facile cre-
 diderim, bono ordine hoc Conuiuium, atq omnium rerum copia, omne
 vnaq habitum exuperare splendorem, cum q sumptuosissimu, tum ecia
 multis diebus protractum, nec tamen quispiam, nisi postulans, fuit
 dimissus. Præterea tot egregia munera singulis data.

Cæterum, quod certissimum fortunati Principis est indicium, inter tot
 Nationes, populosq, vbi fuere Itali, Germani, Hungari, Bohemi, Po-
 loni, Lithuani, Rutheni, Valachi, Tartari, et id genus hominu, haud
 dubio, moribus sibi contrarium, nulle tamen vel minime dissensioes
 seu altercationes facte, haud secus, q si singuli singulis fratres
 essent, vixere. Vigilans eciam Græc Senatus, custodia in Prætorio,
 alijsq locis, diu noctuq, Regio iussu seruata. Omne periculum
 (si quod imminuisset) cauere, præuenireq studuit. Hoc eciam nō minus
 videtur foelix auspiciu, q existentibus his Regijs epulis, quo Deus opt.
 max, Regi videretur gratificari, coelum ab omni pluuia continuit, ful-
 gentem tribuit Solem, tempus non modo amœnam, verum ecia foelicissim

tribuit, ut et interim (territi forte Dei potencia) et infideles à Regno abstinnerint, Moscho duntaxat excepto, qui dum apud Wielki Luczki nros inuadere studet, suorum cladem (exusta Vrbe, Prefecto atq; cæteris abactis) accepit. Huic fortuna accedit, q; cum iam finis foelix omnium aduenit rerum, pius Iupiter, lenta pluuia (excurrentibus tamen hospitibus, ut saltem pulueres comprimeret, quominus aliquid hoc in Regno illis molestie contingeret) terram conspersit.

Verum Magnifica Venetorum Respublica, quæ nuper in Regiæ transitu non parum se in illius venerationem accinxerat, Cum autem marini fluctus Mti sue iter alio deflexerunt, ne tamen eius congratulatio foelicis Simo Connubio deesset, Principis et Senatus decreto, Magus Aloisius Bon Patritius, ultro in Coloniam Orator missus est, qui 13. Maij, terminatis iam rebus omnibus Grac venit postridie et apud Regem, et à Regina auditus, luculentis Sima et facunda oratione Senatus, populiq; Veneti, animu et congratulationem declaravit, Reliq; Mti munere dato, honorifice ipse habitus, deinde 22 Maij muneratus à Rege dimissus est. Dimissis itaq; hospitibus, tandem de rebus Regni consultum atq; prouisum est.

Perueni ad Diarij huius finem, utinam nò tam ieiuna Oratioe id fecissem. Verum partim me tempus, atq; negocia excusant, partim, etiam q; id, quod comune esse debet, communi est stylo scribendum. In hoc tamè non sine gloria me putabo, q; ipsam planam veritatem arridis quidem his verbis describens, nulla sum prorsus adulatione usus.

Si quid parum (quod humanum est) erratum alicui videtur, ipse
 pie corrigere dignetur. Hoc vnum mihi à Deo opt. max. exorandū
 venit, ut hunc Regem, Reginamq; hanc nouam, sanos, incolumesq;
 foelices conseruare, pulchraq; prole Parentes facere dignetur, Qui-
 bus hoc Regnum foeliciter diuq; virtutibus armisq; protegatur, ijs
 quoq; Ducibus Christiana Respublica aucta crescat.

se
du

3
mi
r, is

143.

etiam dominum et regem

etiam dominum et regem

Si
 Enia
 motus
 blis
 et com
 nostris
 vna en
 murita
 testate
 bito m
 eam
 utrimo
 rimus
 Iamss
 pitutus
 bernem
 in par
 Conme
 da pro
 gmfic
 ctialus

277

*Senten^a Regis Sigismundi inter
Stanislaum et Janissium Duces
Masovie: et inter Nobiles eis subiectos*

Sigismundus etc. Manifestum facimus per presentes vniuersis.
Quia cum in Ducatu Masovie discordia intestina, et granes
motus, ratione sui regiminis essent excitati, qui illuc per pu-
blicos conuetus, et crebras Legationes nostras, nullo modo sisti,
et componi potuerunt, Existentibusq; in foelicissimis Nuptijs
nostris, tam Illustribus dñis Ducibus, Stanislao et Janissio,
vna cu Illustri dña Anna Duce, Matre sua, qz Nuntijs co-
munitatis ipsius Ducatus Masovie, curauimus pro officio et po-
testate Superioritatis nostre, rei tam indigne et pernitiose, de-
bito modo providere, auditisq; diligenter partibus utrisq; ac
eoru causis, et rationibus cu Consiliarijs Regni nri Status
utrimq; mature discussis, talem tulimus, et presentibus fe-
rimus Sententiam. *¶* Illustrēs dñi Duces, Stanislaus et
Janissius, cu alter, vel uterq; eoru sit in ætate legitima co-
stitutus, idq; Subditi ipsoru exposcent, soli imperent et gu-
bernent Ducatū et Subditos suos, nulla alia persona secū
in participationem dominii et Imperii sui admissa. *¶*
Conuentus generalis in terris Masovie, qui pro feria secun-
da proxima post Octauas Corporis Christi fuerat, per Ma-
gistrū Andream de Niszigze, Palatinū Ploccensem denun-
tians, ad postulationem dñoru Ducum, statuatur. *¶*

pelametur, ad festum sanctorum Apostolorum, Petri et Pauli pro-
 ximum. Ad quem omnes Consiliarii, Officiales, et Nobiles,
 ac reliqui Status, Ducatus Masonie conveniant, consulturi
 de bono statu dñorum Ducum suorum, et Reipublice Ducatus
 Masonie eorum, Utqz in eodem Conventu, ipsi dñi Duces,
 absoluant omnes subditos suos à Juramentis insuetis, per
 eos prestitis, Sigillaqz, sua, et uatx sue Illustris dñe Amē,
 nomen et titulu continentia, frangi, et lras sub illis da-
 tas, aboleri faciant. Quęquidem Juramenta, sigilla, et lras,
 nos, quantum in nobis est, cassamus, et in irritu vertimus,
 Qz Dña Dux, ob conceptu, in nonnullos subditos Ducatus
 Masonie, animi rancorem, non adsit in eodem Conventu,
 sed in aliquo alio loco sit, et maneat cu filiabus suis, quo
 is ipse Conventus, debito modo, et sine ullo impedimento, tra-
 sigi possit. Utqz in eodem Conventu tractetur, cognoscatur,
 et diffiniatur, de minimis subditorum Ducatus Masonie, et
 pariter consulatur, qui Consiliarii adhiberi debeant dñis
 Ducibus, qui continue cu illis maneant, et quorum Consi-
 liis ipsi utantur, suumqz administrent Dominu. Et qua-
 liter Status, eorundem dñorum Ducum, et Sororum ipsorum
 dirigi, et conservari debeat. Qz Conventus decretu gene-
 ralis Crat, de Statu Ducatus Masonie, ad debitam tran-
 quillitatem, et quietem reducendo, communi consilio, Con-
 siliario et Unioniorum Communitatis Nobilium Regni
 mei, factum. Et quod in Ducatu Masonie est per prefa-
 tum Magen Palatinu Plocen, denunciatu et publicatu,

in omnibus obseruetur, ac in robore suo permaneat.

¶ dñi Duces prohibeant inueni ad terras Algræ Prussie, de Ducatu suo merces, et res quascumq; venales, tunc, cum id, per lras meas, vniuersis subditis meis inhibuerimus.

¶ qz etia idem dñi Duces, prohibeant vti subditos suos Sale peregrino et externo, sed vt Sale meo illos vti compellant. Oratores vero meos, quociens illos ad eos miserimus, honeste deinceps excipiant, et ita vt decet, ac prout eorum Predecessores faciebant, tractent, et honorent.

¶ Subditi Ducatus Mazonie, obedienter, et cum omni fide se gerant, erga dños Duces, vt decet fideles subditos erga Dnos et Heredes suos. Erga dñam etia Ducem, ita se gerant, vt erga Matrem Dominorum suorum, eamq; honorent, et nihil contra eam dicere inhoneste, aut moliri audeant. Ipsi etia dñi Duces, gratia et favore suo, subditos suos vniuersos prosequantur, et id, quod nonnulli eorum fecerunt, venientes ad Curia Makow, Comventus absq; illorum voluntate facient. lrasq; ad officiales, et subditos illorum scriben, atq; alia id genus, cum ea, vt ipsi dicebant, bono animo fecerint, pro bono Statu ipsorum Dominorum suorum Ducum, se opposcentes et consulentes, ipsis indulgeant et condonent. Et similiter dñs Dux, indulgeat, et remittat, nec amplius ea in animum suum contra illos renocent, Presertim cum prius in Comentu Varschenien. omnia predicta illis remisissent, tam ipsi dñi Duces, qz dñs Dux, in presentia Oratorum meorum, eosq; in gratia

sua suscepim. *¶* Salus Conductus me, datus Subditi
 Ducatus Masonie, qui pro bono Statu Dominorum suorum
 se opponunt, et consulunt in omnibus pinctis et clausulis,
 observentur tamdiu, quoad per speciales lras meas fuerit
 renovatus, Omnia vero predicta dñi Duces, cui id ex
 coru re, et dignitate sit, adimpleant, et observent, Consiliumq
 et Sententia meam exequantur. Postremo verba, quibus
 culpati sunt cora nobis, nonnulli Consilarii, Officiales,
 et Nobiles Ducatus Masonie, nomine Illustris Dñoru Du-
 cum, et dñe Ducis, et que fuerunt contra illos dicta,
 et eis obiecta, nocere non debent bone fame, honori, et
 existimationi illorum, et eorum posteris, nunc et in perpetuum,
 Quos dicimus, et declaramus probos homines, et in bono-
 re, ac fide debita, erga Dños suos bene conservatos.
 Similiter, que vicissim ipsi, contra dñam Ducem dixerunt,
 et questi sunt, id illius fame, et dignitati Ducali, nocere no
 debet, nunc, et in posterum. Que etia ydem contra nonnullos
 eidem dñe Duci, et dñis Ducibus adherentes, dixerunt,
 id similiter illorum honori, bone fame, et existimationi, ac
 eorum posterorum, nocere non debent, nunc et in perpetuum.
 Qui tamen de his, in quibus per altera partem, accusati
 sunt, Iure suo respondebunt. In cuius rei testimonium etc
 Datum Cracovie feria sexta proxima ante festu sancte
 Zophie Anno dñi Millesimo quingentesimo decimo octavo,
 Regni mei, anno duodecimo.

SIG. I REX. P

Stanislaus Iamussio Ducibus Masonie

Illustres domini. Sincere nobis dilecti, Non licuit nobis obaudire
preces, et querelas gravissimas, Subditorum vestrorum Illustrium,
quin ex officio nostro, et pro meliori bono illarum, his motibus
et perturbationi totius Ducatus vestri consuleremus.
De consilio itaque, et intercessione omnium Consiliariorum no-
strorum, hortamur vestras Illustres, ut Comitem Generalem
Ducatus illarum, pro feria quarta proxima, ante Domini-
cam Palmarum indicant, Ad quem, unum ex Consiliariis
nostris mittimus, ad referendum vestris Illustribus, Sententiam no-
stram, et omnes differentias sistendum. Saluum Conductum
etiam ipsis Subditis vestrorum Illustrium dedimus, ut quod
equum est, secum esse possent. ubique à vi et hostilitate, qua
se opprimi referebant. Itaque vestre Illustres, quod nobis, et
Consiliariis nostris, est visum, ipse quoque amplectantur, et
exequi curent, quoniam motus et perturbationis Status Co-
munis Subditorum vniuscuiusque Principis, non potest, nisi
cum magno omnium, et eius esse detrimento. Bene valeant.
Datum Cracovie.

*Petrus Tomicius Ep's Premislens. Regni Vicecancell.
Stanislao et Janussuis Ducibus Alae*

Illmi Principes, et domini colendissimi, Feci ego quidem operam meam, ut Altas Regia suspendisset querelas subditorum vrorum Illmum, ad eorum huc aduentum: Verum Altas sua coacta ipsorum querelis valde gravibus, et instantibus Consiliarius vniuersis, fecit hoc, quod vre Illtes, ex lris eius Altis intelligent, et dnm Palatinum Plocensem, me certe in scio et absente, Oratorem, ad Comuentum illarum designavit.

Serena dña Regina, iam aduentat, et non longe abest, Altas tamen Regia procuravit, ut Serenitas illius, lenius proficisceretur, quo, nisi ad Dominica secundam post festa Pasche huc applicaret, ad quam diem statuta est coronatio et Nuptie, Prout id literis Altis Regie, lacrimis vris Illbus declarabitur. Quibus me, et mea obsequia commendo, easqz felices et incolumes esse cupio. Grat

V
subdit
et oppr
apud
expon
fensio
Altas
cuiusm
oppressi
impim
ces, ad
digere
omnes
conuen
cent, et
vre qu
admini
filio se
nistran
vt coru
possint.
Illma d

*Legatio data Andree de Nisszico Palat^o
plocenⁱ data ad Stanislaum et Janussiu Duces
MaZowie. Et Annam eorum matrem Duce Maso^e.*

Iuxta quidam Ecclesiastici, et Seculares, Ill^{tr}u^m vr^orum
subditi, in Conuentu Craconiensi, iniurias, granamina,
et oppressiones diuersas, locis Masonie Ducatus Subditoru,
apud Alt^{er}em Regia, et Consiliarios sue Alt^{er}is, multis verbis
exponentes, atq; a sua Alte, supplicibus verbis auxilium, de-
fensionem, et iusticia implorantes, quibus diligenter sua
Alt^{er}is exauditis, cu Consilio, omnium Consiliarioru suorum,
cuiusmodi querelis, de tot, et tantis iniurijs, granaminibus et
oppressionibus, permota, ad Ill^{tr}es vr^{as} me mittere, atq; hoc
imprimis per me intimare dignata est, vt cu Ill^{tr}es dⁿⁱ Du-
ces, ad eam etatem peruenierint, in qua iam nulla tutela in-
digere videntur, seq; ipsos regere possint, q; iam Consilarii, et
omnes Subditi, ad quoru officiu id videtur pertinere, insimul
conuenientes Ill^{tr}es vr^{as}, de more, in Sede sua propria collo-
cent, et vt se ipsos, et subditos suos, propria auctoritate Ill^{tr}es
vr^{as} gubernent, res suas, et subditoru suoru, auctoritate sua
administrando, electis per Communitatem Nobiliu ex Con-
silio sex viris idoneis, Iuris et iusticie, aliaruq; reru admi-
nistrandarum, peritis, qui lateri vr^{arum} Ill^{tr}u semp assistant,
vt eoru mediate cosilio, oia recte, iuste, et l^{ib}re administrari et gubernari
possint.

Ill^{tr}ma d^{na} Ducis Ja, d^{na} vr^a Ill^{tr}is, dignetur iam ad bona dotis

sue, cum filiabus suis se transserre, relictā possessione et tutela Ducatus Illius filijs suis.

Item Altas Regia, vult de consilio Consiliariorū suorū, ut vra Illtas, Illris dñā Dux, communibus Sigillis, cu domib Ducibus, nō utatur, et ut neqz vlla Privilēgia, neqz vlla scripta authenticā, hysdem Sigillis deinceps obsignari possit. Utqz iā ex nunc eis fractis, Sigilla Ducalia fiant.

Item Altas Regia, cu Consilio locis Senatus, Commentum generalem terris Ducatus Masonie, ad feria secunda, post octavas Corporis Christi proxima, in loco solito instituent, per vras Illtes decernit. Vestre qz Illme Dñationi, domia Ducissa, per me hunc ipsū Commentū, notificare dignata est. Ad quem sua Altas Consiliarios suos mittere dignabitur, ad audiendas Subditorū iniurias, et iniusticiā per eos omnibus administrandam. Ut ad eundem Commentū Illris Dñatio vra venire dignetur.

Item dñs Gregorius Obornizki, questus est apud Altam Regia, de quadam violenta honorū suorū inuasiōe ex Ducatu Masonie. Altas Regia vult, ut ei iniusticia admissetur.

Item de Sale externo, ut prohibeatnr vsus eius, et ut per Cubiculariū Altis Regie, in Ducatu Masonie arestari possit.

*Legatio a Sigismundo primo
Rege Pol: ad Stanisl. et Januss.
Duces Masovie*

Premissa Salutatione dicatur. Quia Altas Regia pro officio suo, ac bono Statu Dominorum Ducum Masovie, et eorum ipsius Ducatus. Cupiens ut tandem illic motus et dissensio intestina, que omni Reipublice, magnam affert detrimentum, componatur, miserit vras D. ad eum Comentum, qui per Altem suam fuerat designatus, et per ipsos duos Duces indicitus. Ut nomine Altis sue agerent, et opera facerent, quo iuxta decretum suum, imper Czaronie factum, omnia ad tranquillitatem, et bonum ordinem reducantur. Altas enim sua Serma, tam officio suo, quam gratia, et affectu erga duos Duces, et eorum bonum ordinem et Statum, hortatur et consulat, quo iuxta decretum suum se gerant, et cum subditis suis de regimine et Statu suo ita consulant, et statuant, ut honestis et utilibus communi consilio, visum fuerit. Nam Altas sua, melius percipit, et perpendit ea, que illis profutura sunt, quam ipsimet per aetatem cognoscere adhuc valeant.

Ceterum de Inhibitionibus vendendi res, et merationia in terra domini Magni Prussie agendum, quo domini Duces tunc cum Altas sua Regia, suis subditis imbibebit, ipsi etiam interdiciant.

Deinde, quodcumque intelliget vras D. esse ex dignitate sue Regie et bono, ac tranquillo Statu duorum Ducum Masovie, et eorum subditorum, id omne tractare, agere, et ad effectum deduci curabit.

Postremo quia Prelati Ecclesiarum et Ecclesiasticæ persone, quemadmodum et Nobiles immunes sunt et exempti ubique terrarum cum rebus suis, ab omnibus theloniis, agendum erit cum dominis Ducibus, et eorum Consiliariis, ut cum dominis Episcopis Ploten, demittit fenumeta sua Adamum versus, per fluvium Vistulam, ab eo et eius Factoribus, thelonium non exigatur, nec recipiatur.

Credendum a Rege Sigismundo I.

Illis dominis, Sanctis et Iamisso Ducibus, ac Magistris, Venerabilibus, Generosis, et Nobilibus Consiliariis, Officialibus, ac toti Nobilitati Ducatus Masovie, in Conventu generali Zakrocimien congregatis. Sincere et grates nobis dilectis. Salutem et gratiam nostram Regiam. Illis dominis, ac Magistris Venerabilibus, Generosis ac Nobilibus, sincere et grates nobis dilecti. Mittimus isthuc ad Conventum vestrum Magistros et Venerabilem, Andream de Cuthno Palatinum Rauensem, Stanum Ostbrorog, Castellam Calissien, et Joannem de Hora, Archidiaconum Posn, Secretarium nostrum, quibus commisimus nonnulla vobiscum, ad bonum et tranquillum Statum tam Ducalem quam Reipublicæ vestre pertinentia, nostro nomine tractare et agere, quo iuxta decretum et Sententiam nostram res omnes in bono ordine et effectu debite constituerentur. Quare hortamur vos, ut illis in omnibus plenam fidem adhibeatis, Idque quod paci, et bono ordini vestro expedit, exequi et determinare curetis. Datum.

154
S. I. REX. P.

poni debuit
sub finem anni
1518.

M Agge sincere nobis dilecte, Quamvis penè omnes Consili-
ary terrarum Minoris Polonie censuerint Conuentum generale
Cracovie statuendum: tamen refragantibus vicissim omnibus ex
Maiori Polonia, affirmantibusqz conducì non posse Nuntios
terrarum Cracovia, Et nolentes nos, vt propterea impedime-
tum aliquod fieri deberet, rebus bene consulendis, statuimus
ipsu Conuentu, auspice dñs Deo, Piotbrconie, ita vt tua S.
claris ex lris nris cognoscat, que propediem ad ea pferetur.

Ceteru, quod nobis de Nutrice future prolis nre scribit, nobis
eadem est sententia, que Serme dñe Coningi nre, vt vgt sit
Nobilis, sana, et iuuenis, Et nò ambigimus, cu latu sit Re-
gnum nostru, talem reperiri posse. Itaqz postulans à tua
S. vt in hac re opera faciat, quo eadem Nutrix, et cu hisce
conditionibus eius nri reperiatu, et bene valeat.

S. I. REX. P.

Joanni Boner. Burgrabio ac Supp^o Crac^{ie}

poni debuit sub
finem anni 1518.

C Enerose fidelis dilecte, Nos hic ia non parua partem nego-
tioru huius Domini nri absolnimus, operaqz facimus, vt re-
liqua quoqz bene et cito constituamus. Nihil aut morari hic
volumus. Sed post diem festum Natalis dñi hinc discedere

properabimus, et recta isthuc, auspice dno Dno, proficiscere, Interim volumus, ut auenam coem facias, et alia que necessaria esse intelligis. Factura pro gratia nra. Datu.

*Petrus Tomicius Ep's Premisl. Vicecanall
Joanni Bonero Burgrabio et Supp' Crac*

Cenerose dñe, amice et fautor honoran. Sumus hic in magno tedio constituti, optamusqz, ut cito nos hinc explicare, et in Regnum reuertere possimus, Spero aut, qz Mtas Regia mox post festu Natalis, aut ad summu Circumcisionis dñi, hinc discedet, Nam accelerat in expediendis, et cito absoluedis negociis huius Conuentus, ut ad tempus puerperij Reginalis Mtis venire isthuc possit.

Ex Moschouia nihil adhuc allatu est, nec scire possumus, quid sit de pace aut Inducijs sperandum.

Mtas Regia, gratia Dei est bene sana. Commendo me v're D. et valere illa felicissime desydere. Datu in Brzesszie.

Isabelle Duci Baren Socru.

Illa Princeps, et dñā Mater nostra charma, Nunctius Illi
vestre, quem ad inuisendum nos, et Ser'mam Coniugem no-
stram, et filiam suam misit, fuit nobis acceptissimus, et plu-
rimas illi agimus gratias, q̄ nos tanto affectu, studio, et
amore complectitur. Nihil enim nobis gratius, et quo nos sibi
magis deuinciat, facere potest, Equidem nos vicissim, et ama-
mus plurimum Illam vram, et nihil magis cordi habemus,
q̄ illi in rebus omnibus placere, et gratificari.

Quod ad Conceptionem Ser'me Coniugis nostre attinet, cu-
primum id cognouimus, et gratias dño Deo agimus, et ni-
hil pretermisimus, quo eius Sertas, debito ordine et regi-
mine, vt salua et incolumis pariat, dirigatur, nec deinceps
quicq̄ omittetur. Commendamus nos fraterno amori
vestre Illis, Quam sanam, sospitem, et semper foelicē esse
cupimus.

165. 269

Illma Princeps, et dñ'a Mater nr'a charma, Retulit nobis iste
Nuncius vr'e Illt. ea gratia Dei meliuscule valere, quo magna
cepimus voluptatem, Nos ecia salui et incolumes ex Lithuania
reuerſi sumus. Eoq; die, quo hic applicuimus vzt xvij bu-
is Mensis, Serma Coniux nr'a, filiam nobis, leui et incolumi
partu protulit, quod solu in primis cure nobis fuit. Et licet
magis ex re posteritatis nr'e, et Status Regni, Dominorumq;
nostroru fuisset, vt filius natus esset: tamen cu ita illi placuit,
apud quem reru omninu est potestas, et cuius incoprebenſibi-
lia sunt iudicia, et vie inuestigabiles, nos gratissimo animo
id suscepimus, quicqd nobis clargiri voluit. Sperandumq; vt
cu de sua benignitate fecundam, et facili partionis vxorem
nobis dedit, filiu ecia aliquando daturu.

Ceteru intelleximus, non sine gravi dolore nro Casarea Mtem
decessisse. Nouit em vra Illtas, quanta nobis cu illa benivolentia
et frna coniunctio intercedebat. Anteq; vero illius Mtas
e vita discessisset, in oibus Nunciu nru, quem ad Regem
Catholicu, in negotio vr'e Illt. misimus, quantum expediebat,
absoluit. Is propediem ia, vt nobis scpsit, apud ipsu dñm Rege
Catholicu constituetur. Et no dubitans vtcuq; defuncta Ca-
sarea Mte, illu, vti necessariu nru nobis gratificaturu.
Comendans nos Mno amori vr'e Illt. Qua dñs Deus nobis
diutissime seruet sospitem et incolumem.

161

**Ludovicus Ungarie et Bohemie Rex
Sigismundo primo Regi Polo^e patruo.**

Serme Princeps etc. Scribit nobis Altas v^{ra}, agro se animo tulisse in causa ffr^{is} Cazimiri Ducis Theßßinen, aduersus Ducem Rathiborien, diem per nos dictu^m fuisse, non habita ratione petitionis Altis v^{re}, que fuit, vt causa, ad eius foelicem in Poloni^a reditum suspenderetur, Rogatq^z nos iteru^m, vt illa soluto termino, qui indictus fuerat differamus, se nobis, vbi redibit, significaturam, asserens quid vel sibi, vel Regno suo in eiusmodi causa incumbere videbitur. Cateru^m scribit nobis Altas v^{ra}, suum in Bohemia Oratorem se misisse, licet ignoret, vtru^m Conuentus Bohemicus procedat, Pruis aut mitte^re noluisse, q^z viderit hmoi missionem nobis nihil comodi, sibi vero nonnihil indignitatis et dispendii asferre cosuevisse. Quod itaq^z pertinet ad causam dñi Ducis Theßßinen, nihil profecto egimus, quod Alt^{em} v^{ram} mouere debuerit. Nam ab eo tempore, quo causa coram nobis agitari cepta est, eos semper constituimus terminos, quos ipse Dux Theßßinen optauit. Postremo vero vbi idem Dux causa, ad Altis v^{re} reditum differri postulat, et id eciam in votis Altis vestre esse cognouimus, preter omnem difficultatem distulimus. Satisq^z fecimus, et Altis v^{re} voluntati, et ipsius Ducis desiderio, significauimusq^z lris nris Duci aduersario, id est Rathiboriensi, huius cause suspensionem, monentes eni^m, vt ad terminu^m, qui ad festum Circumcisionis dñi p^{re}xime p^{re}teritu^m.

indictus fuerat, ad nos se frustra non conferat, Miramur itaqz vehementer, unde sit Altas v^{ra} aliter, qz se res habeat, in-
formata, Nam non in hoc solu, sed omnibus etiam alijs in re-
bus Altis v^{re} semper gratificari, et morem gerere, atqz obsequi
parati sumus.

Quod aut Altas v^{ra}, Oratorem suum in Bohemia miserit, et
res n^{ras} hoc pacto curaverit, agimus, habemusqz eidem ma-
ximas gratias. Verum quid illic Orator Altis v^{re}, hoc tēpore,
expediat, non videmus.

Rogaveramus Altē v^{ram} ut Oratores suos, ad Conventu
Hungaricu, qui fuit in festo Michaelis proxime præterito,
mittere dignaretur, Rogaveramus etiam Cæsaream Altē,
ut ipsa quoqz mitteret eo consilio, ut hinc, collatis et concordatis
Instructionibus, cu nostris Oratoribus una ad Conventum
Bohemicu, qui ad festu Martini indictus fuerat, proficisceretur.
Miserat ad nos Imperialis Altas suos, et quidem Insignes
Oratores, qui multos dies hic steterunt, ad Bohemia tamē
profecti non fuerunt nec illi, nec nostri, cum propter ab-
senciam Oratoru Altis v^{re}, tum quia res Bohemica, ante
festu beati Martini utcumqz composita, vel saltem sedata
fuisse dicebatur, tum etiam, quia dum incendia Bohemica
curamus extinguere, tanta et tam periculosa subito seditio,
in Conventu beati Michaelis, inter dnos Hungaros orta
fuit, ut nihilo minor Bohemicis motibus esse videretur. Tan-
ta quoqz perturbatio, res n^{ras} inuasit, ut quid agendum
nobis foret, prorsus nesciremus. Quamqz aut hæc seditio

tunc sine cede compressa est. Id quod diuino poëma, q̄ hu-
mano consilio factu putamus: tamen odia et similitates in-
dies magis ac magis augentur. Et veremur ne illa in fu-
turo Comietu, quem propediem necessario iteru, celebrare
cogimur, in grande aliquod periculū erumpat. Laboratur
siquidem inter ordines pro concordia, sed nescimus quibus
animis, Nos signa pacis et concordie future, nulla videmus.
Cogimur inquam celebrare Comientu, Na res nre nō per-
turbate solū sunt, sed etiam adeo neglecte, ut nec Cōfinibz
extrema propemodu pericula patientibus, succurrere, nec
domesticas necessitates, quē quotidie augentur evitare possi-
mus. Et nisi tempestine aliter promissum fuerit, breui fu-
turū est, ut ipsa quoqz dignitas nra Regia, per inopia tne-
piter opprimatur, Sicuti auctoritas iam penē est oppressa.

Quare item vram, ut Patrum nostrū charum, imo ut alte-
rum Patrem obseruandissimū summopere rogamus, nolit nos
in tantis rerū perturbationibus, et fluctibus discordiarum
constitutos, deserere, sed dignetur nostri curam et Cæsarea
Mte accuratius suscipere, et eos quoqz qui nobis fideliter
seruiunt, defendere. Nam si se Mtas vra à nobis, quod
non credimus, abstraxerit, et non cito ambabus manibus
inuerit, frigidulumne se ad preces nras exhibuerit, Regni
hoc proculdubio periclitabitur, et quidem propediem, et ne-
scimus profecto, quid etiam de salute nra sperare possimus.
Imminent em̄ foris bella, et ea quidem crudelissima, Intus
vero seditio nihilominus periculosa, quē sedari, si nos bene

introspicimus in animos eorum qui authores sunt, sine opera,
et sine cura. Atque vix poterunt. De quibus rebus. Alii vix
propediem plura nuntiabimus. et quid actum sit, et quid futurum
speretur declarabimus.

Quod reliquum est, utem vram iterum atque iterum rogamus, di-
gnetur esse memor nostri, et rebus nostris, multum certe fatis-
gatis et attritis, quod primum succurrere, et non pati sanguine
nostrum, qui sumus est, maioribus precibus congruassari.

De rebus Bohemicis. scripsi domino Leoni, Castellano nostro Pragen-
si, ut nobis ea omnia, quae in Comitiu ipso Bohemico ordinata,
et conclusa sunt, rescribere debeat. Quae omnia etsi Altas vra
ex suo Oratore intelligere posset; tamen nos quoque omnia,
cum primum ex domino Leone certiores facti fuerimus eidem
perscribemus.

Deus opt. max. annuat, ut Altas vra hunc Novum annum feliciter
auspicetur, feliciter continuet, multosque insequentis annos
quod felicissime mereatur, Cui nos et res, fortunasque nostras affli-
ctas vix comendamus. Datum Bude, in festo Epiphaniae
mariae Domini. Anno eiusdem M. D. XVIII. Regnorum
nostrorum, Bohemiae et Hungariae etc. Anno secundo.

165.

*Sigismundus I. Rex Polonie
Ludovico Regi Ungar^e et Bohemie*

SERME Princeps, et dñe Nepos noster charme, Rediens à
vra Alte Orator noster Venblis Ioannes Carnkowsky Præ-
positus Scarbimirien, retulit nobis de bona et prospera va-
letudine eiusdem Altis vræ, Qua nihil gracius audire potu-
imus. In illa em nunc sola tota spes et solaciū Posteritatis
vræ recumbit. Declaravit etiam idem Orator noster, motus
et dissensiones intestinas Regni vræ Altis, Quod non liben-
ter audiuimus. Quantum em detrimenti afferre solent Regnis
et Dominis omnibus tales discordie intestine, nemo est qui ne-
sciat. Et pinde cordi habentes Statu Altis vræ, non seens
atqz nostru propriu, impendere volumus studiu, et operam
omnem, vti hactenus pro virili nra fecimus. quo eiusmodi
dissensiones, in Regno vræ Altis sedentur, omniaqz ad
bonu illius Statu pertinentia, in debitu ordinem redigan-
tur. Intelligentesqz habitura Altu vræ, in proximo Con-
uentu gñalem Regni sui, statuius ad eu, Oratores nros
insignes mittere. qui cu Cæsaree Altis Oratoribus, nomine
vtriusqz nræ, id omne agent, quod ad componendos in-
testinos motus, et discordias tollendas, atqz ad redigendū
omnia, p bono Statu Altis vræ, et Regnoru eius, expedire
videbitur. Veru si Comuentus ipse, fieri deberet ad festu
sancti Georgii proximu, valde nobis incomodu esset tuc
Oratores mittere. Na habituri sumus, auspice Deo, illis die-
bus, Nupcias nras faustissimas. Pro quaru celebritate, et

honore nostro, vellemus omnes Consiliarios nros adesse.
 Rogamusqz utem vram, ut si ita esset, terminum eiusqz Conclutur,
 ad tres saltem hebdomadas, post festum sancti Georgii, differet.
 Alioquin, si fieri non posset aliter, nos utcuqz cu incommodo
 nro, mittens ipsos Oratores ad tempus quodcuqz, et in nulla
 re, pro viribus, Alti vre decrimus, neqz hinc nos tantisper
 usqz movebimus, donec bonu Statu vre Alf, et eius Regnoru
 intelligens restitutu, Ecia si isthuc ipsi ad vram utem pfici
 sci deberens, Felicissime valeat Alas vra, et nos diligat

S. I. Rex. L
Ludovico ungarie et Bohem regi

S Erme Princeps, Expendentes nobiscum difficultates et picula
 impedientia coribus Regnis nris, necno, vim et conatu Infide:
 liu, ac turbas intestinas Reip. Chriane, audietesqz Conventu
 Regni Hungarie p festo schi Georgii pxio de more futuru, licet
 confidius utem vram, nihil ptermisura, qd ad consulend qz optie
 Statui suo videbitur, expedire: p nro tame debito, et suma de illa
 solitudine, rogag. ea impese, velit no adeo ab externis suppecijs
 depedendo, cura et studiu omne, ad hoc vnu dirigere, vt statuere
 possit in ipso futuro Conventu aliquo modu et ordine oportunu,
 quo Statu et Regnu suu Hungarie, a pnti discrimine tueri et co:
 servare valeat, Na de nobis qd Alas vra oia polliceri potest,
 quecuqz in illa, et eius Regnu pstaru a nobis posse videbuntur.
 Veru qd de aliis, uterqz nru nobis polliceri debeag no videg.
 Et pinde roga ecia atqz ecia Al. v. ita se coparet, vt tueri et co:
 servare se et Statu suu posset, Alioqn, oia in ruina, quod omen
 Dejanertat, dabit, et gni nro claxo ppetua notu muret. B. v.

Legatio

a Sigismundo primo rege Polonie,
ad Conuentum Regni Vngarie

167

Post dicta salutem, Referendum imprimis Altē Regia libet
id vidisse, q. Conuentus Quālis Regni Hūgarie, qm̄ statutus est ad
diem S. Georgii, fuisset ad aliquē remotiorem terminū pductus.
vt Altas sua cōfectis suis foelicissimis Nupcijs, a qbz Cōsiliarios
aliquos suos dimittere, indecorū putauit, potuisset comodius Ores
suos, ad eū Cōuentū expedire: verū quādo Altas sua intellexit,
sic fieri oportuisse, ppter impendentes necessitates illius Regni
Hūgarie, misisse illuc Altē sua vras D. qz celerius potuit, qm̄
nomine Altis sue interessent ipsi Conuentui, et cōsiliū studiūqz
oportunū, vna cū Cōsiliarijs Serui dñi Regis Ludouici, et
Oratoribus Cæsareis Altis, ad bonū et tranquillū eiusdē Serui
dñi Regis Ludouici, et illius Regni sui Hūgarie Statū, in
mediū conferrent. Quodqz Altas Regia, audies in eodē
Regno Hūgarie, graues simultates et dissensioēs inualuisse, et
Statū tā Serui dñi Regis Ludouici, qz ipsius Regni Hūgarie,
absqz debito ordine agitari, Idqz moleste et dolenter ferēs ppter
multiplicia discrimina, quē ex talibz intestinis discordijs puenire
solet, comisit Altas sua vris D. vnacū Oribz Cæsareis, id oē
agere, tractare, et disponere, quod ad cōnem vnitatē et amorē,
atqz ad restitūēdū bonū ordinē et regimen, tā in psona illig Altē
Regie, qz Regni sui Hūgarie, p̄tinere videbitur. Est em̄ Altis
sue maxime cordi, vt id deniqz p̄fici possit, cū de Statū Serui
illius Regis Nepot̄ sui, et ei⁹ Regnōrū nō ming sit sollicita qz de

In suo proprio.

In his aut et omnibus alijs rebus oīa agēda, tractāda, et disponēda

iuxta consilium et Instructiones domini Caroli Strigomien, domini Episcopi
 Unius ecclesien, domini Palatini Regni, et aliorum benivolentium morum
 Super omnia vero nihil loquendum, agendum, absque mutua intelli-
 gencia, et Consilio Oratorum Cesaree Maje.

Si discordia inter dominum Voienodam Transylvanie Commitem Themi-
 sien, Episcopum Transylvanensem, et dominum Barnemissa posset ipsis mo-
 dis componi, quibus iam per dominos Regni Hungarie est collocutum, opera
 Domini vestre facient, Sin aliquid sit immutatum, curabunt omni studio, ut
 ipsa discordia imprimis tollatur, modis quibuscumque Nam ea fieri non
 potest, absque magno Sermonis domini Regis, et comitis illius Regni Hungarie
 Status detrimento.

Declarabit Domini vestre in communi consilio, excusam esse in Slesia, magnam
 copia monete false, sub insignibus Regni huius Polonie. Qua in
 re esse inculpatum Ducem Rathiboricum, et id, permultos falsarios
 qui puniti sunt, confessum esse. Quod utem sua, tanquam iniestas damnum
 sui Regni, nolle surda aure preterire. Postulareque dominos Regni
 Hungarie, consuleret uti sue, utrum actione Iuridica aggredi pro
 hac iniuria, cum dicto Duce debeat, nec ne. Et si aggrediendum
 fuerint, velint ad id Iudicium aliquos ex Ordine suo mittere.
 quando utas sua tempore de hoc illos certiores faceret.

Referendum etiam cudi moneta in Svidniza, sub forma monete
 et Insignibus Maje Regie, et titulo Sermonis domini Regis Ludovici,
 que nihil ab hac moneta Regni Polonie, dignosci potest.
 Petendumque ut eadem moneta non permittatur ulterius cudi, in
 damnum non mediocre Regni Polonie.

Agendum seorsum cum Dominis ipsis, ad quos Domini vestre lras habet Cere-
 dentiales, de impendentibus periculis illi Regno ex intesti-
 nis odijs, et malo ordine et regimine tam persone Regie

q3 Reipublice, ut curaret, quo et illa Altas Regia in debita dignitate, et rebus ad Statum eius pertinentibus, melius provideatur, et ordo Regni, ac defensio necessaria restituatur.

Quod saepe actum fuit, cum dominis Regni Hungarie, ut ex hoc et illo Regno mitteretur Oratores ad fines, qui utrinque inter homines finitimos iniurias cognoscerent, et componerent, et ad prefinitum tempus et locum misisse aliquoties Altam Regiam suos Oratores ex Hungaria vero neminem unquam venisse. Agendumque per vestras D. ut iam certus terminus Conventus ipsorum Oratorum statuatur, et qui istud onus obire debebunt, deputentur. et mittantur ad locum deputatum, neque in ea re Altas Regia deinceps frustraretur.

Si dominus Episcopus Vagzeuicus egerit patrocinio, aut commendatione in rebus suis vestrarum D. id illi prestabit nomine Regio. Similiter et domino Pisoni, et Doctori Hanel.

De expeditione Christiana contra Turcas, quae animam habebat dominus Hungari, et quod in ea re responsum dabunt Summo Pontifici, et Caesaree Altis, vestrae D. etiam intelligere curabunt.

Reliqua committere Altam Regiam fidei et prudentiae vestrarum D. ut quicquid intelligent ad dignitatem eius Altis, et commodum Serenissimi domini Regis Ludovici pertinere, et quod etiam supradicti domini, benivolentes Altis suae suggerent, id sedulo exequantur. Nihil tamen, ut prius dictum est, absque mutua intelligentia et consensu Oratorum Caesaree Altis factum.

Legationis Regie I. A.
Ad hanc missa.

Quod sacra Altas Regia, intellecta difficultate et inquietu-
dine Marchionatus Moranie, propter nonnullos qui ei diffidaverunt,
pro officio suo Tutorio, et summo desiderio, quo tenetur, erga
bonum et tranquillum Statum, cum omnium Subditorum Sermi. Ne-
potis sui domini Regis Ludovici, tum singillatim Marchionatus
Moranie, Cuius officia, et propensionem in se non vulgarem
cognovit, miserit vram. D. ad eum Committit, ut pariter cum
illis dominis ageret et consultaret in comune de his omnibus,
que ad communem bonum Statum dicti Sermi Regis Ludo-
vici, et Marchionatus ipsius Moranie pertinere viderentur,
Qua in re, fide, studio, et opera sua omne offeret et pollicetur.

Ceterum non latere illos dominos de excussione false Monete sub si-
gnis Alte Regie in Slesia, et quantum damnum, Regnum eius
Altis inde ceperit, sed ne quid inconsulto aggredi videretur,
presertim cum aliqui ex his falsariis, quos Altis dominus Dux
Cazimirus Theschnensis, ad postulationem Altis sue puniri
fecit, incolparint dominum Ducem Rathiborien, postulare
Atem suam ab illis dominis Moranie, consilium et Sententiam
in hac re, qualiter ea, cum dignitate sua prosequi deberet, et
tante Regni sui iniurie et damno, non deesse videretur.

¶ quam rem nolle Atem leviter transire,

RESPONSUM Ludouici regis Vngarie
Et Bohemie: datum Oratoribus Cesaris
Maximiliani: et Sigismundi primi
Regis Polonie, Die. s. Barnabe Apos^{li}.

. 1518 .

M Agri ac Generosi, Prestantissimiqz dñi Oratores. Superioribus diebus D. vr̃e. Sermo et gratiosissimo dño nr̃o Rege Ludo: vico honorifice salutato, declaratisqz piis Principu suoru affe: ctibus, et optima eorundem erga hanc Alt̃em voluntate, obtulerunt in scriptis, quosdam Articulos, summa Legationis sue continentes. Quoru sensum dimissis verboru ambagibus, paucis in presentiaru repetendu censeo, vt ad illos, pro iniuncto mihi mandato, respondere aptius possim.

Declarauerunt D. vr̃e in predictis Articulis, nomine Sacratissimi Cesaris, et Ser̃mi dñi Regis Polonie, tutelam huius Altis, ad illas Alt̃es, omni Iure pertinere, Illos esse Tutores veros et legitimos, Idqz multis ia modis confirmatu, et propterea, vt bono Statui huius Altis et Regnoru suoru, ex officio cōsuleret, misisse huc D. vr̃as, vt vnacum huius Altis Consiliarijs id cōsulerent, idqz facerent, quod ad bonu eiusdem Regnoru suorum pertinere viderentur.

Relatu fuisse illis Altibus ordinatione illa, que post obitu Ser̃ quondam dñi Regis Vladislai, pie memorie, presentibus hic vtri: vsqz Altis Oratoribus pro bono publico facta fuerat, post eorund hinc discessu, subito immutata fuisse, hinc secutas esse animoru

alienationes, et sententiarum varietates, et quasdam etiam grauiiores
dissensiones et similitates, hinc esse, quod Decreta et Constitutiones Re-
gni ad plenum non obseruarentur, hinc Iura turbari, aequitatem
perfundari, Contributione publica, simulque defensionem negligi. Inde
secutas dissidentium denunciationes, hinc Thurecos, ut ad huius
Mitis Regna liberius excurreret, et ea depopularetur, occasionem
arripuisse. Quapropter censere illas Mites, ut ex Ordine dñorum
Prelatorum ac Baronum, certi Consiliarii eligerentur, qui omnia
rent eiusmodi malis, et curarent, ut omnia per bono publico recte fieret,

Consuluerunt in medium D. v're, nomine Principum suorum, ut odia et
similitates componantur, dissidentes ad concordiam reuocentur, commissumque
sibi esse à Principibus suis, ut opera sua ad hoc, vnam huius
Mitis Consiliariis, impendant, et ne similia post hac contingat, optare
illas Mites, ut Oratores et Consiliarii sui sint continue ad latus huius
et adhibeantur Senatui eiusdem, et consulant, vnam huius
Consiliariis, quod ad quietem, pacem, et bonum Statum huius Mitis
et Regnorum suorum pertinere arbitrabuntur.

Preterea, monuerunt D. v're, ut conseruetur gens, que per Regni
defensione, à dñis Prelatis et Baronibus ac Regnicolis, teneri so-
lite sunt, et si quisque per facultate sua recte id fecerit, gentes ipsas
ad Regni defensionem sufficientes fore, et hostiles excursiones posse
prohiberi, preficiendos esse Duces idoneos, muniendas Arces finiti-
mas presidiiis et comitatibus. Banos aptos Arcium Custodie deli-
gendos, qui si negligentes foret, deponendos. Qualem Contributionem
facienda in subsidium Mitis Regie, per suis et Regnorum suorum necessi-
tatibus ordinatis, Curas denique, ut punctis Regni, et quique alii bene
provideantur, et bene dispenseantur. Quod si fiat, sperare illas Mites

ut bene rebus oibus huius Alis provideri possit.

Quod si forte ille Alis à suis, quos hic fore cupiunt Oribz cognoscere, nec publicos huius Regni puctus, nec Dnorum Regnicolarumqz Còtributionem ad oia onera sustinenda sufficere, curaturas easqz tanqz fratres charmos, et diligetissios Tutores, ut de aliq oportuo remedio, no verbis solu, sed rebz ipsis per eos pvideatur. Nuncupatim aut parata esse Casarea Altem ad Jayze in periculis laboranti, pmissioez et succursu, modo debitus honor prefatis Alibus exhibeatur, et Còsiliarij utriusqz Alis in Senatu suscipiantur.

Postremo còtinebatur in Articulis D. vvaru, còstituisse Incipes suos qz primu fieri poterit còvenire, et ta sup his oibz, qz sup illa gnali expeditione, qua Scissig dñs nr, Summus Pòtifer instituit, còsulturos, Idqz facturos, ut no huic tantu Regno, sed toti ecia Christianitati, bene pvideatur.

Hec fuit summa et sententia Legationis D. vvaru, et Articuloru quos exhibuerunt, Ad quos Alas hec Regia ita respondet.

Imprimis Alas hec Regia dñs nr graciosissims, Sacratissimè Casaree Alis, et Sermo dño Regi Polonie, uti fribus Còsanguineis suis, et patribz charmis, atqz Tutoribus, gràs maxias agit, qz Alas sue inter tot curas, et occupatioes suas, dignate sunt, de huius Alis, conio filij suaru Alu, rebus et Statu, deqz Regnorum eiusqz quiete ac defensione, singulare cura gerere, et D. vvas, eius rei gratia huc mittere, Qz si hoc tpe, ppter imbecille etatem sua, pares illis Alibz gràs ppterea referre, ut vellet, no poterit, sedu, lam tamen opa datura est, talemqz se prestabit, ut tante cure, tanteqz solitudinis, et tam liberalis oblacois Alu illaru, nec

immemor, nec indigna esse videatur. Vbi aut maturior ætas accesserit, hæc omnia Mtu suarum officia, has curas, et sollicitudines, omni studio, omniq; conatu, et pmereri, et cumulatissime rependere studebit.

Quod aut ad tutelam pertinet, egerunt iam aliquociens Orbes utriusq; Mtu, de ea re, apud hanc Mtez, de qua Mtas Regia non potest, vel in presens aliud illis Mtib; respondere, qz antea sæpe respondit, se nunqz ab amicicia, et fraternitate, protectioneq; ac tutela illarum Mtu voluisse, nec velle discedere, nec vlllo pacto ab amore earum, ut pote fratrum, patrumq; ac tutorum suorum alienari. Quin potius illas Mtes, ut fratres, ut patres, ut protectores, ut tutores, et venerari semper et observare, quippe in quibus omnem spem et fiduciam suam collocaverit, quarum favore, benivolentia, amore, auxilio, patrocinio, et tutela, libet in omnibus rebus necessariis, vti intendit, uteturq; semper.

Verum ubi ille Mtes, cupiunt suos Consiliarios Senatui et consilio huius Mtis, in argumentum et executionem tutelæ adhibere, et admitti, Mtas sua Regia, hoc qz certe plibet faceret et admitteret. Nam nihil est, in quo Mtas sua, non ex animo cupiat illis Mtib; et gratificari et morem gerere, nisi certe cause, quominus id fiat Mtez sua prohiberet, et quæ cause tales, quas ubi Mtes ille intelliget, Mtas Regia, sibi persuadet, hæc sua et rationabilem et iustam excusationem illas Mtes non gravatim admissuras.

Cum Serenus quondam dñs Rex Vladislavus, pie memorie Genitor huius Mtis, dñi mei gratiosissimi, ad huius Regni gubernationem et regimen fuisset cooptatus et electus, iuramentum, ut fieri à Regibus solet, prestitit, tam electionibus, qz Coronationis sue tempore, se omnes huius Regni libertates iniolabte observaturum. Et sicut p se tunc, ita postea etiam p Sereno dño Rege Ludonico, dñi Coronatus est, cum per ætatem

tenella id facere eis tunc non licuisset, iuravit. Quæque præna M^{tas}, statim à Coronatione sua decretum edidit, ad cuius observationem etiam Iuravit. In quo est articulus expressus, quod cavetur, ne unusquisque extranei ad consilium M^{tes} sue húngaricæ admittatur, qui articulus, ut M^{tes} ille maiore fide faciat, de verbo ad verbum hic est inscriptus, et est talis.

It^{em}. Quando de rebus et negociis Regni Húngariæ, aut partium sibi subiectarum ageretur, non cum alijs, præterquam cum Húngar^{um} Consiliarijs tractet et consulat, et alios forenses, aliasque Nationes, ad tales consultationes, talesque consilia non admittat. Quæque articulum, vos domini Oratores coram plenius audistis, et in ipso sigillato Decreto, manifeste vobis ostenso, vidistis. Huc accedit, quod Regnicole intelligentes superioribus Conventionibus aliquo tractatu fuisse, de Consiliarijs externis, publice supplicarunt M^{tes} Regiæ proximo Conventui, ne hoc contra publicam Regni libertatem, et contra prænam M^{tes} Insinrandum fieri pateretur.

Quod cum ita sit, rogat magnopere M^{tas} Regia, patres suos charos Cæsare et Regem Poloniæ, hanc M^{tes} sue responsionem, excusationemque in bona partem interpretentur, ne putet id, quod in ea re cupiunt negari ab hac M^{te}, vel iniuria, vel contemptu aliquo, sed necessitate et obligatione Iuris iurandi, quod præna M^{tas} super hac re, ut promissum est, et suo, et huius M^{tes} nomine præstitit, ferat hanc responsionem e quo anno. Vel eo affecto, quod et nunc et antea M^{tes} sue inciderint et huic M^{tes}, et Regnicolis ipsis, se in ipsa tutela nihil aliud optare, quam bonum huius M^{tes}, et Regni, salva semper eiusque Regni libertate, affecto denique illo, quod in præfatione per D. vras monuerit hanc M^{tes}, et duos Consiliarios eiusque, ad Decretorum et Constitutionum huius Regni observationem. Quod si admitteretur in Consilium huius M^{tes} externi, et publica Regni libertas offederetur, et Insinrandum prænam M^{tes} violaretur. Et hoc pacto, bonum etiam M^{tes} sue Regiæ plurimum impediretur, et

Regni sui transgressas violato decreto, quod *Mtes* sue observari cupiunt, non mediocriter turbaretur.

Quare iterum atque iterum haec *Mtas* rogat illas *Mtes*, haec omnia boni consulant, et sibi persuadeant in huius rei difficultate, *Mtem* hac, non ficta, sed vera excusatio esse, admittatque illa benignis et auribus et animis, nec propterea (si votis earum non usquequaque respondeat haec responsio) animos suos benivolos, ab hac *Mte* abstrahere, sed potius amore, et pietate perna, ut consueverit, *Mtes* sua conem filium persequi dignetur. Quaeque *Mtes* quotiescunque suos oves ad *Mtem* suam miserit, libenter honorificetque eos suscipiet, et eorum consilio in rebus occurrentibus et necessariis etiam utetur.

Ubi autem D. v're mentionem faciunt, quemadmodum ordinationes priores mutatae fuerint, et inde multa, ut promissi, mala secuta, D. v're intelligat ordinationes illas, solum per uno anno factas fuisse, pro quo et continuatae et observatae fuerint, secundum quas ordinationes, oblatae fuerant *Mti* huic Regie in subsidium duo floreni de portis singulis *Colonozum*, cum ad eliberationem bonorum et perpetuum *Mtis* sue per perna^{mentem} suam inspectorem, tum ad *Arceum* finitimarum reparacionem, promissionemque, tum etiam ad hunc conservationem et Regni defensionem. Quodque subsidium duorum florenorum *Mti* sue tunc exolutum, non ex debito datum fuit, (nam *Mti* sue ordinarie non plus de suis colonis debet, quam annuos viginti denarios, quos lucrum *Camere* vocat). sed ex sincera duorum et Regnicolarum, in *Mtes* sua affectione, in argumentum et testificationem amoris et fidei, ac obediencie eorumque erga suam *Mtem*. Quod si hoc quod subsidium, non fuerit ad omnia, ad quae oblatae fuerat, sufficiens. In causa illud est, quod multo postea maiores incubuerunt *Mti* sue et Regnis suis necessitates, quam ut tanto, et tam aucto etiam subsidio possent deimitari. Et licet pauperes coloni per exactiores, quae ob Regni gravissimas necessitates, continue fit, nimium et ultra, quam

credi pot, sint depilati, et exhausti, tamen hoc non curato, non est res:
satu de subsidis Mti sue etia postea ferendis, Na exacto illo anno,
cuius supra memini, contributu fuit Mti sue, quicqd in tanta ru:
sticoru paupertate contribui potuit, Nunc vero penie reditu est ad
prioroz ordinacoez, Dni em Prelati, Barones, et Procere, consi:
derantes et Mti Regie necessitates, et Regni picula, duos sile
p anno presenti florenos, de suis Colonis, in subsidu Mti Regie
et Regni ordinaverunt. Alteru p tenedis lentibz, alteru ad Ca:
storum fimitimoru puioco, et Banderu Mti sue instauracoez.
Ex quo Mtes ille ppedere poterunt, nihil esse per dnos, et Procere
pmissu, quod putaverunt, ad bonu Regis et Regni pmissu.
Quamvis aut Regnicole ipsi, molu maxime paupertate Colonoru
suoru, in ordinatione huius Subsidii, a dnis dissenserunt, et qda
modo rebus infectis, a predicto Couentu discesserunt, put Mtes
sue ex articulis, in ipso Couentu copositis, intelligere poterunt: Sperat
tamen Mtas sua, Sperat etia dnu Consiliariu, illos qz opa ipsoru
dnoru, ad hanc ordinaco et oblatio, posse renocari, et induci.
Faciunt igr et dnu et Regnicole hmoi Contributores semp, et nunq
cessant facere, cu p illo amore et observacia, qbz Mtez suam
psequuntur, tum ex necessitate ipsa. Na emqz comodius esset, su:
os puctus pro se accipere, qui ex rusticis exigi possunt, qz alio
conferre. Sed malut se ipsos hmoi rusticoru suoru puctibus quo:
dam modo spoliare, qz Regni defensioez negligere.

De simultatibus, breuiter, negari non potest, qm fuerint aliquae dis:
sensiones superiori tpe, in hoc Regno suscitae, Sed non tales, que
vel dignitatez, vel auctoritatem Mti sue offendissent, vel que Mtes
illas multu mouere debuerit. Fuerunt em ortu inter aliquas
psonas priuatas, Nec idqz miru, cu maiores sepius etiam

intra angustos parietes, uti inter fratres, uti inter patres et filios, ortu fuerint. Qualescunque aut fuerint, sunt iam magna ex parte sedate. Et si quid restat sedabitur, et cura aliqua de his, nec huic parti, nec illis militibus relinquetur.

Vbi monet D. vire, ut certi Consilarii eligantur, qui nociva que fieri prohibeant, et curent ut omnia recte administrantur, sed illi electi sunt, quorum officium quale sit, Mites ille ex articulis in predicto Conventu editis intelligunt. Curare autem illi potissimum habebunt, ut Iudicia celebrentur, Iura administrantur omnibus, Decreta et Constitutiones pro bono et quiete Mitis sue, et Regni, observentur. Regni prouentus, et fideliter colligantur, et utiliter dispensentur. Et quatenus fieri poterit, etiam ab Inscriptionibus liberentur, atque amplientur. Et ut alia que omnia, que ab bono Statu Regis, et Regni phinet, recte fiant.

Vbi consulunt D. vire, ut gentes Regni pro solito observentur, putantque si hoc integre ab omnibus fiat, posse ab hoc Regno, hostiles insultus abarceci. Hoc loco considerare debent ille Mites, et D. vire, quantum erant hostis potentia, quod longo terrarum tractu confinia illius sint, Confinibus huius Regni cotermina. Quantum sit hoc Regnum continuis bellis iam exhaustum. Et licet gentes, que conscribi in hoc Regno possunt, et solent, semper teneantur. Et raro, vel nunquam consuetudo eas tenent inter, militatur: tamen eo erant hostis ipsius potentia, eo rursus decere verumt res huius Regni, ob causas predictas, ut ad repellendos excursions hostiles, que per diuersa confinia absque intermissione fiunt, vires huius Regni iam parces esse non videantur. Et cum hostes ipsi continue confinia huius Regni diripiat,

Inde fit, ut numerus Colonorum continue diminuitur. Et per consequens, etiam numerus Gentium, quae ex pueris ipsorum Colonorum conseruantur.

Quod si hoc Regnum eo iam deuenerit, ut parciales etiam Incursum sufficienter repellere semper nequeat, quid futurum est? si Princeps, ipse Thuroorum Asiaticis rebus confectis, in hoc Altis suae Regnum, ad quod toto pectore aspirat, omne robur, omnemque rabiem suam conuerterit, Sed his non obstantibus, Altas sua Regia, quo citius fieri poterit, expeditionem aliquam contra hostes ipsos decreuit, et Deo adiuvante pro Regni sui defensione, fortunam, qualiscumque futura sit, experietur.

De Imperatoribus et Ducibus idoneis praeficiendis, solícite id semper Altas sua curavit, curabitque impofterum, Maxime cum res sua agat, ut tales praeficiantur, quos aptos, et in re militari peritos fore cognoverit. Curabit etiam de praesidiis, et Custodia Castrorum, finitimorum, et de Banis idoneis, ad ea collocandis. Sed eam desolationem Castra fere omnia deuenerunt, ut difficile sit, et quodam modo impossibile Altis suae, sine aliena iam ope, illa posse instaurare. Immo hoc quoque difficile, ut iam vel Banos idoneos, ad illorum conseruationem inuenire possit, Nam huiusmodi Banatus officia, ad quae atque etiam largitionibus contendebant Competitores, nunc ultro oblata, ob impendentia illis pericula, quisque reformidat, et refugit, Et nunc quoque fere Bani omnes, officia sua resignauerunt.

Ceterum ubi D. vult dicunt, Sacra Caesarum Altis, et Seruum Regem Poloniam, si cognoscerent, nec Regnicolarum Contributiones, nec puentus publicos, ad omnia huius Regni onera, et ad

publica defensionem sufficere, velle adhibere omne cura, vt de aliquo oportuno remedio provideatur. *Mtās* sua Regia, iterum agit gratias illis *Mtibus*, et quidem amplissimas, de tam pia cura, et tam liberali oblatione *Mtū* suarū. Certificat autē *Mtes* suas, eo iam angustiari, res suas esse per continua hostilitatem redactas, vt omnino sibi, et ope et presidio *Mtū* suarū opus esse existimet, Quē vt sibi non desint, tanq̃ patres et Tutores charēmos, ex singulari fiducia, plurimū precatur.

Quod autē D. vrē dicit, parata esse *Cæsarea* *Mtem* ad *Iayze* succursu, modo debitus honor vtriq̃ *Mti*, per admissione *Con-*
siliariorū suorum in *Senatu* huius *Mtis*, exhibeat, de *Consiliariis* iam satis responsum est.

Quod autē ad honorem illarū *Mtū* pertinet, parata est, fuitq̃ semper hęc *Mtās*, vnacū dñis, et omnibus aliis *Subditis* suis, *Mtes* illas, omni honore, omniq̃ reuerencia prosequi, et ipsas, vt *Patres*, *Tutoresq̃* charēmos, et obsequare et colere, facereq̃ oīa quęcumq̃ ad honorem, decus, et gloria illarū *Mtū* p̃tinere cō-
gnouerit, Quas maiorem in modū rogat et obsecrat, ob nō ad-
missionem *Consiliariorū* suorū in *Senatu* *Mtis* sue, ob causas p̃dictas, nō ascribant *Mtis* sue volūtati, sed necessitati. Et propterea ab amore, et benignolēcia sua, hanc *Mtem*, cōnem
filia, nō excludant, sed solita pietate prosequi dignentur, Quod illas facturās hęc *Mtās* plurimū confidit. Et ex hac ipsa fi-
ducia plurimū rogat *Cæsarea* *Mtem*, vt bonū illū animum, quem concepit de succursu ipsius *Iayze* nō abiciat, sed digne-
tur *Mtās* sua auxilio fore, vt possit *Mtās* sua, ope illig adiuta,
cōmodius illi, extrema iam pericula patienti, cū peditatu, tum

tormētis bellicis subuenire. De qua, nisi q̄ primū succurratur,
actū erit, Cuius amissio nō in Regnorum solummodo Atq̄ huius,
sed ecia in Prouinciā et Regnorum sue Cæsaree Atq̄, et totius
Christianitatis perniciem, proculdubio cederet.

Quod autē Atas ille constituerūt conuenire ad hoc, ut rebz huius
Atis, collato consilio pspiciant, utqz de ratione generalis expedi-
tionis, qua Summus Pontifex in Thurecos instituit, pro de-
fensione huius Regni, et totius Christianitatis, cōsulat, lau-
dat magnopere Atas sua Regia, hoc tā bonū, et tā salutare
ppositū Atū suarū, Agitqz illis iterū grās, de cura p rebus
Atis sue, per illas in hoc ipso Comēto suscipienda, Quas et
sua sponte, et hortatō Pontificis rogat, ut et Inducias quin-
quennales, quas Sc̄itas sua, inter P̄ncipes Christianos, gratia
suscipienda expeditionis ḡnalis instituit, et publicauit, appro-
bare, acceptareqz, et ad hanc ipsa expeditionem Atē sue cōme-
rere dignentur. Ut iam tandē hostes ipsi perfidi et truculenti,
à Ceruicibus Christianorū, excutiantur, et repellantur, et
Regna Christiana ab illis occupata, in libertatem et in fidem
Christi, Saluatoris n̄ri, concursu et armis Atū suarū, aliorūqz
Principū Catholicorū, vindicentur. Id quod ad incrementū
et propagationem fidei sancte, necnō ad amplitudinē, pacē,
et securitatem totius Christianitatis, cū summa Atū suarū
laude, decore, et gloria, sempiterna, pculdubio redūdabit.

Quod autē Atas Cæsarea curauerit, ut Sermus Rex Catho-
licus Hyspaniarū Carolus, frater et Consanguineus huius Atis,
ad societatem, ordinemqz auri velleris, per Excellentissimū
quondā Philippū Regem, Genitorem suū, laudabte institutū.

Matrem suam acciperet, et honoratissimis Confratribus suis adnumeraret, agit M^{ti} sue Cæsaree, maximas gr^{as}. q^{uod} M^{tas} sua in eo quoq^{ue} negotio curauerit, quod huic M^{ti}, fratri et filio suo, honori et ornamento fore existimavit. Quemq^{ue} ordinem M^{tas} sua Regia, cu^m pro suo Cæsaree M^{ti} desiderio, tu^m pro amore p^{ro}fati Serenissimi Regis Caroli, Consanguinei sui, libet^{er} ingredietur, insigniaq^{ue} Ordinis suscipiet, Factura omnia, quaecumq^{ue} pro Constitutionibus illius Ordinis facere tenebitur. De Inram^{en}to autem, quod ratione huius Ordinis M^{tas} sua facere debebit, refert se ad Matrem Cæsaream, et ipsius in ea re vult uti consilio. Sperans illam id consulentem, quod huic M^{ti}, pro ista tenera ætate sua honorificum fore arbitratum.

Quod reliquum est, Sacratissime Cæsaree, et Serenissimi d^{omi}ni Regis Polonie, M^{tribus}, uti fratribus, patribus, et Tutorib^{us} charis, omne studium suum, omnes fortunas, Prouincias et Regna, seq^{ue} ipsam hęc M^{tas} plurimum commendat, Rogans ex singulari fiducia magnopere illas M^{tes}, ut Matrem suam non deserant, sed solita benignolentia, charitate, pietateq^{ue}, p^{ro}sequi, atq^{ue} amplecti velint, et de rebus M^{ti}s sue non mediocriter afflictis, ut consueverunt, in hac tenella eiusdem ætate cura gerere dignentur.

Responsum Cesaris Maximilian, contra Bohemos
aspernantes Maximilianum Cesarem: Et Sigismundi
Regem Polonie: Tutores Ludovico Vngarie Et
Bohemi regi a patre eius Ladislao rege datos.

Quod quidam Proceres queruntur, egregz ferunt, Wladislaw pie
felicitzqz memorie, quondam Hungarie, Bohemięqz etc Regę, sine
consilio illorū consensuqz, Ludovico filio suo, memoratorū Re:
gnorū heredi, dno ac Regi, iam publice declarato, exteros adbi:
buisse et constituisse Commissarios, atqz Tutores Regnorū, preterea
bonorūqz suorū omnium Vicarios, Oeconomos, et Administratores.
Atqz ideo eam tutelam, ac procurationem, ratam, firmā, et gra:
tam habere non dignantur. Preterentes nescio quas Regni
Bohemię Leges, quibus opinionē hanc suā tueri volūt, etc.
Proferant in mediū has, quibus opinionem suā tueri cōtendūt,
Leges, quibus lris, quibus tabulis continetur vix vllas proferre
poterunt, hoc primū Respondeant. Deinde ad hoc, Si cuius Pro:
cerū, Equitū, Ciuiūqz Regni Bohemię, Oeconomos, Pedagogos, Vi:
carios, Tutores, et Commissarios Liberis, bonisqz suis constituere
licet, quos quisqz voluerit, sine Tabulis, sine Testamēto, inconsulto
Rege dno suo. Quamobrem id, quod cuius Subditorū licet, Regi
terre Regniqz Domino, erga proprios Liberos, inconsultis, irre:
quisitisqz ijs, no liceat? Eodem accedit, si id ita fieret, vt sint
Subditi Dnis suis liberiores, Serui Regibus, Rex pastore, Que
absurditas omnium absurditatū: turpissima, foedissimāqz vel apud
Ethnicos reputatur, nedū apud Christianos. Eadem Iurium
Legūqz omnium Regū, adhuc Imperatorū Sumorū, Ducūqz

exterminatrix Imperiorum, Regnorum, terrarum, Urbium, Depopulatrix, nusquam tolleranda Gentium, nusquam equo animo ferenda, tanquam omnis Ordinis, discipline, ritusque, ac totius administrationis publice hostis et inimica, Non succurrunt eis, qui talia opinari contra Jus et fas audent, res geste antiquorum Bohemice Regum historiis ac legis mandatis, Vbi Reges eorum externos illi Regno Tutores, Imperatores, Praefectos, Praesidesque praeficiebant, quando unus Bohemice Rex, Ducem Austriae praefecit Regno Bohemice, Cui omnis Ordo, omnis eiusque Regni Status parere coactus est, et ultro, ac sponte sua paruit. Nec succurrit illud Joannis illius, quondam animosissimi, fortissimique, inuictique Bohemice Regis, tabulis publicis commendatum, qui ita iturus in bellum, Ducem Slesiae Boleslaw, Regno suo praefecit, Imperatoremque constituit, qui in Solio Regie Altus Sedens, munera Regis obibat, vniuersaque, tanquam Rex, in Bohemice Regno, pro suo arbitrio administravit, Quod tabulae publice Wladislai testantur.

Præterea Reges Sacri Imperii, Regibus Iurisdicendi, summaria tribuunt potestatem. Quod digesti veteris testimonio continetur. Nota Ulpiani vox est asserentis, Quod Principi placuit, Legis habere vigorem. Quod si Legis vigorem placita Principis habet, quae sanxerit Subditis suis, Quando Principis, Regis, Imperatoris Placita, quae de heredibus liberisque, et bonis suis constituerit, edixerit, mandauerit, vigorem Legis amittent?

Vnde illi quicumque tales fuerint, qui Wladislai Regis, foelicis memorie Commissioni, tutelaeque, Inuictissimo. Summoque Imperatori Romanorum Maximiliano, Seruomque Principi Sigismundo Polonie etc.

185
Regi, per ipsu Regem constitutæ, contraire volunt, presumptuosi
audacesqz, ne dicta temerarios indicati sunt, contra Legem com-
mittere videntur. Non legerunt illi Hærenlem Senecæ Tragicæ, Idæ
Regi, quod Ioni licere testantis.

Esto, sint aliquæ Leges, quibus, quidam Regni Bohemiæ Proce-
res, commissionem, administrationem, ac tutelam, à Rege Wla-
dislao factam, memoratisqz Principibus, Summo Romanoru
Imperatori, Regiqz Poloniæ creditam, super liberis Regnis,
bonisqz proprijs, infirmare conantur. Nonne auctoritas Re-
gia, quæ pro Lege habetur, omnibus huiusmodi Legibz potè-
rior est? Quæ et veteres abrogare, et novas ferre, ac vtriusqz
derogare potest, nisi fallax habeatur Iureconsultoru vulgaris
illa sententia, quæ dicitur. Enis esse Leges solvere, cuius est
cas condere.

Quod si vobis, ad improbitatis vestræ petitiones, permissu sæpe
memorati Regis, licuit præscas et antiquissimas Leges, à Sapi-
entissimis, fortissimisqz viris, Maioribus vestris prudentissime
latas, abrogare, novasqz ineptissimas ferre, quas millies ca-
stigas, semperqz peiores factas, ipsi recognoscitis. Quæobrem
Legu Regem, vestruqz Dominu, non licuit pro liberis suis,
quæcumqz illi viderentur, ac quascunqz voluerit ferre?
Quod subdito licuit, multo magis suo Domino liceat necesse est.

Si veteres, quas ipsi obtenditis. Leges mutavit, vos eas priores
permittastis, abrogastisqz. Si novas tulit vris contrarias, à vobis
id prius factu vidit, vos præscas prius abrogastis, novasqz alias
tulistis, præscis contrarias, quas sæpenumero correxistis, nec

Unq̃ reddere potuistis, nisi deteriores, Facessant igitur vidēdi
homines, cū suis illis nomis ignotisq̃ opinionibus, auctoritati
Regis sui iā vita defuncti, in Tutorū filii Commissariorūq̃
Constitutione, nō derogent, Insuperq̃ suis Rempublica non
turbent, Qui si Legibus humanis persuaderi non possunt,
aut, ut verius dicā, nolunt, diuinis saltem sibi persuaderi
paciantur, furore, ignorantiaq̃, aut prorsus depositis, aut pa-
rumper dilatis, Quamdiū, inquit, heres paruulus est, nihil
differt à seruo, cū dominus sit omnin, sed sub Vicarijs, et
Oeconomis est ad tempus vsq̃ prefinitū à Patre, Nonne
hec verba diuinę Legis, sunt ab illo Caelesti Iurēconsulto Paulo
prolata? Videtisne ysdem in verbis, Vicarios, Commissarios,
Tutoresq̃ paruuli, à patre nō ab alijs datos? à dño non à
Subditis constitutos? sub ysdemq̃ agere ad prefinitum vsq̃
tempus, non à Subditis, sed à Patre, Cū ergo vos auctori-
tatem emortuo iam patri in constituendis filio suo Oeco-
nomis ac Tutoribus, eripere extorquerēq̃, contrā humanas
diuināsque Leges nitimini? Cū in aduersas aquas nando ire
pergitis frustra? Cū Gigantum more, ut Poetarū fabule cō-
tinent, contra Deos arma sumitis? Ipsūq̃ Iouem Superis
detrudere Regnis, vestro damno tentatis?

Nec est cū agrē feratis, administrationem hanc Regni Bohe-
mię, tutelamq̃ filii sui Ludouici, bonorūq̃ suorū, vobis ab
Rege vr̃o, non esse tradita. Periclitatus est optimus, Sanctis-
simusq̃ Rex, ac Dominus vester, et explorauit ingenia vr̃a
Cognouit artem hanc, gubernandorū populorū Regnorūq̃

suorum vobis non esse. Quo adhuc ipso, humanis in rebus agente,
 manibusque vestris, Regni sui habenas permittente, quod male, quod
 turpiter, Regnum hoc, bonaque sua regebatis? quod grandi et magno
 aere alieno, multisque nominibus Regnum hoc brevi tempore in-
 voluistis? usuras usuris, vestra ignominia accumulantes, homagia
 nobilissima à Regno hoc, Regnique Corona alienantes, quae Ma-
 iorum vestrorum sudore, sanguine, armisque, multis laboribus; mul-
 tis impensis, diutino tempore parata erant, Ea quidam vestrum turpi
 paruo lucello pessundastis. Transgo alia multa non minus
 mala, quae temporibus Christianissimorum Regum, Caesaris Si-
 gismundi, ipsoque defuncto sub regimine Ladislai Regis in ex-
 emplum hinc fuerunt agitata, vosque multo magis administratione
 vestri regiminis, commisit in Regni, haeredumque Regni, totique
 Imperii perniciem et iacturam, vix nunquam recuperandam, quibus
 Regia aetas dum adhuc viveret, exactius perscrutatis, quae incuria,
 negligencia, ignoratione, siue dolo, per vos Regno atque sue
 haeredibusque suis, et universae plebi iniecta sunt, potuit secum
 ita rationari, cogitareque, Si mihi viro iam consummate perfectaque
 aetatis Proceres, subditi mei, quibus bona mea priuata
 credidi, quibus regimen, gubernaculorumque publica Regni mei,
 Magistratus, honores, Iudicia, Plebemque mea regenda promisi.
 Si mihi, inquam, imposuerunt, si praeterea usus omnes redditusque
 mei Regni tollentes, meque haeredemque meum, totumque Regnum,
 grandi aere alieno involuerunt; Quid gnatum meum? me defun-
 cto inpuberem maneat? Deus novit, hominum vero nemo.
 Mihi bona universa, redditus, censusque meos, adhuc viventi,
 sperantique, occupantes invaserunt: illi ne fors vitam cum

Regno adimant, bone Iesu per q³ metuo, Qual si illi nō ademerint, certe in egestate summa, miseriaq³ vivere omni pressum granatumq³ inopia cogent.

Proinde de vobis, v^{ra}q³ administratione rerū suarū heredisq³ sui desperans, Quato herediq³ suo, melius consulere percipiens, ad exteros confugere, ad Romanū videlicet Imperatorem, Regēq³ Polonię, suos Consanguineos coactus, De quibus optimam spem concepit, liberos suos, Regna, bonaq³ sua administranda, gubernandaq³ credidit, atq³ mandavit.

Quamobrem vos his rebus cognitis, cū gubernandi tanti Regni artem non didiceritis, nobis, quibus hoc congruit, quiq³ specimen q³ optimū, tam in bello, q³ in pace, administrandarū rerū summarū prebuimus, Regni Bohemię bonorūq³ Ludouici Regis gubernacula permittatis, qui et scimus et possumus propriorū Regnorū n^{ost}rorū administratione periclitati, et vniuerso Orbi cogniti, quibusq³ ea regendi tuendiq³ ratio tam Regnorū q³ ipsius eorū heredis, est a Patre credita, atq³ comissa, qual vobis, neq³ committere, neq³ credere, ingenijs v^{re} p^{ro}motq³, noluit. Nam Nanem agere ignarus Namis timet. Abrotanū ægro nō andet, nisi qui didicit dare, et quę sequuntur. Nec v^{re} negocij, sciencięq³ v^{re} est Regna regere, quę male regendo ferme perfundastis, et perdidistis, Nost^{rum} hoc est, a cedibus, a ruinis, bellisq³ domesticis, omnibusq³ malis, hoc Bohemię Regnū asserere. De quibus scriptū est. Tu regere Impio populos Ro^{ma} mane memeto. Hę tibi Arces erunt, paci³q³ imponere morem. parcere subiectis. et debellare superbos.

Vere nunq̃ Romani tantummodo, sed summus Romanoru
 Induperator sumus, Ea propter hortamur, monemus, et si qd
 nra apud vos valet auctoritas, mādamus, et iniungimus, ab
 stinere ab hac p̃uicacia. Nec p̃sensate, quod apprehendere ne-
 quaq̃ potestis. Si Regis et Domini ṽri vinctis, mandatis
 paruitis, defuncti quoq̃ iussis parere vos æquum est, ne crimi-
 ne lese ṽris cōvincamini, meritoq̃ in vos diuina, humanaq̃
 censura acerbis animaduertat. Disite Iouem reuereri,
 et iussa capessere Diuum, Disite Iusticia moniti, et non
 temnere Dicos, Nolite bona Regis ṽri, Arces, et reliquas
 possessiones Regias, ac redditus dico, alienare, nolite distrahe-
 re, quas ære vestro non potestis emere. Imo, quod minus
 est, vix alienatas et obligatas redimere potestis. Nam his
 Concilijs generalibus, post mortem felicis memorie Wladislai
 Regis in Arce Pragensi, absq̃ et sine Tutoru consensu et vo-
 luntate perhabitis, decreuisse accepimus, non Arces modo,
 possessionesq̃ Regias alienare, distrahereq̃, sed Censur etia,
 redditusq̃ Regios, permisisse ob es alieni Creditoribus, Iure
 obtento, aut post dictas sententias obtinere, occupareq̃,
 Ipsos in his obtentis defendere contra omnes, vt talia omnia
 in se lacius demōstrant, sunt publicata et proclamata, Ita
 vt Ludovicus Rex vestre, quod non ipse, neq̃ Pater suus
 Wladislans, sed quē vos rapuistis exolueret. Veb Jupiter,
 omnipotens, cur nūc tua fulmina cessant? Recte Salom^o iqr.
 Etem inquit, qz cōtra malos nō statim p̃fertur Sentētia, absq̃
 vllō timore filii hominu perpeſcant mala.

Reliqua vero Controuersiaru, Discordiaru, absconditarum,

abusionem, quæ in Regno Bohemiæ, retroactis temporibus se-
minatae sunt, et quem, et sub quibus modis, ac conditionibus
finem habent, sine predictorum Tutorum consensu dimitto.

Sed vni his obiter addendum est, quod ab optimo quoque, inq[ui]ssio
feratur animo, oportet, q[uo]d omnibus illis Contionibus vris,
nulla Caesaris vris, et Serenissimi Regis Poloniæ, electorum suorum
Tutorum, neq[ue] etiam Ludovici Regis, nulla Consilio^{arum} suorum
mentio est habita, nullis de rebus, nullis de negociis quæ
agitata sunt, ut referatur ad suas vris, tractatum est.
Vniuersa p[er] suo ipsorum arbitrio, tanq[uam] ipsi Regia habeant
auctoritatem sunt agitata. Et quod minus ferendum est,
Suggestum Regie vris occupare contendunt; Quomodo quodam
apud priscos affectasse ferunt Regnum Coeleste Gigantes,
ut Sacri continent Canones, et fabule poetarum, qui omnes
et propositum nequitiæ malignitatis suæ non sunt assecuti, et
ausum, conatumq[ue] suorum, acceptas in hac luce, apud Infe-
ros lument poenas, æternu[m]q[ue] lument, Quæ ne vobis eueniât
Supplicia, etiam atq[ue] etiam precamur.

121
Regi Lotome Sigismundo primo

De actis in Bohemia & muna

Slesia.

De Confirmatione Privilegiorum Ducum, et aliorum Statuum
Ducatus Slesie, per qua re utas ista, Orum suum miserat, ad illa
utem, Bohemi potissimum, ne illa confirmaretur, obstiterunt, Et hoc
potissimum facere videtur, ut Slesitas, quos Regis, et Corone Bohemice
Vascellos esse dicunt, ad Iura Bohemica trahere possent. Sed hoc insi-
munt sub pretextu authoritatis Regie tue, Hinc est factum,
ut contra dominum Duce Casimirum, eo, quod citatus in Bohemia, contra
Szicotzinski, non venerit, per contumacia sit lata Sententia, Site
et contra Episcopum Wratislaviensem, et Capitulum eius, Oppugnat autem
Bohemi et Privilegia Ducum, et Communitatis Slesitane, Plus tamen
Communitatis, eo, quod illa sunt recentiora, et ut ipsi Bohemi affirmant,
surrepticia, Quorum exemplum utas Regia, sue Alti Serme mi-
sit, ut consulat utas ista, quod de his, presertim Civitatis, Privilegiis,
sit illi Alti agendum. Quomodo autem utas ista Regia, medio Oratoris
sui egit de Confirmatione huius Privilegiorum, et revocatione Sententiarum,
contra ipsum Ducem Thessinensem, et Episcopum, latarum, utas Regia,
clam Bohemis, pollicita est Ducibus, se confirmaturum huiusmodi eorum
Privilegia, atque etiam Civitatis, Et hoc potissimum ob petitionem huius
utis, tum quia si hoc non fecisset, nec auxilium contra Thurecos,
nec Bernam, in redemptionem bonorum suorum in Slesia con-
sequi posset, De quibus omnibus, ob Privilegiorum Confirmationem,
certa spes est data, res ita pendet, verum secreta, Nam si
resisterent Bohemi, plurimum offenderetur.

De Ducu Privilegiis minor est difficultas, licet Bohemi, et illa tollere moliantur, veru Privilegia Comitatus, ut pote contra Regia auctoritatem impetrata, et ut ipsi dicunt, surrepta, totis viribus oppugnant, vel propter Regia auctoritate, vel ut sublatis eoru Privilegiis, Slesitas in sua Jurisdictionem, facilius compellerent, Cupit itaqz Altas Regia, ab ista Serma Mte intelligere, an scierit aliquid ante ea de hmoi Privilegiis Comitatus Slesie. Videntur em postea impetrata, qz sua Altas, ex voluntate Dei, in Polonie Regnu transierit. Quid itaqz sit faciendu, Regia Altas consiliu ab ista Mte petit. Si non confirmabuntur, a Slesitis Rex nihil habebit, si confirmabuntur, Bohemis plurimu displicebit. Sententias latas in Bohemia, difficile est Regi revocare, cu presente Mte sua, et ex auctoritate illius sint late. Querit tamen Altas Regia modu ita illaru executione suspendere, ut nec Duci, nec Epo nocere possint.

In Moravia pro auxilio defensiuo Mille Pedites, ad sex Menses promissi. De Berna agent in pxima dicta. De bonoru Inscriptionibus modo, quo in Bohemia, ut revideantur, decretu. Devolutiones Matbias Rex ad quintu gradu consenserat ecia a latere femineo. Paterna Altas, nihil sibi et suis reser-
 varat. Rex Altas, magis ob honorem, qz aliqua utilitatem, inducto paterno Indulto, sextu adiecit gradu. Si Thureus veniet, ut Bohemi se vixitum insurrecturos pmiserunt. De Luthero Regia Altas, ut in omnibus, ita in his qz vult sequi consiliu huius Altis, samqz in Slesia mandata

et coram, et lris dedit, omni sua auctoritate addita ad Supremum Capitaneum, et Epum, ad extinguendos hmoi errores. In Moravia spiratas captas, Lutheriani libri combusti, no qd factu hoc sue Mts, omnibus Moranis placuit. Sunt em qui Luthero ia consenciant, tame sua Mts, nihil omittet, vt deceat bonu et Catholicu Principem, et Mts huius Nepotem. Addita est poena Iglanien, qui sperato se crediderat.

Intellexit Mts illa Rakemberg Lutherianis fanere, mouit vt subditu, Petit tamen Mtem ista, velit illu admonere, ne tam foedis erroribus se cotaminandum daret, quod em sine strepitu et turba fieri posset, id illi Mti esse multo iucundius.

IN Bohemia, coram et in Comiectu Gnali, Mts Regia egit, vt ne serpat longius Secta Lutheri, Tabulis Regni est inscriptu, Veru intelligit Mts sua mollius illic agendum, cu sit persuasum cuiqz licere, qua vellet fidem obseruare.

Hungaris in Polonia ire tutu non est, ob mortem Storcz. Provideat Mts sua, si illu iniuria cesu dicut, aliter vtiqz esset agendu. Quid Joanni Paxi ad Gaspago eunti enenexit, nouit Mts sua.

DE Thurecoru conatibus, Mts Regia, et per suos Explo: ratores, et per Principes Volocho, quottidie fit cecior,

197
venturos illos contra sue Altis Regna, ob id sollicita est Altas
Regia, ut promissa auxilia ab Imperio Bohemis et Moranis,
contrahere q3 primum possit, et Altas sua veretur, ne prius Thuro
fines Hungarie deprenderentur, q3 Altas Regia in Hungariam
veniat, Quod Altas sua intelligit ex lris ad dnm Palatinum
datis, Quarum exemplum Alti sue per me misit.

Inter Cæsarem, et Reges, Gallie atq3 Anglie, nulla spes pa-
cis aut Indutiarii intelligit, Imo ne magis incrudescat bellum
hoc, veretur. Nam ea fama ex Curia Ducis Ferdinandi ve-
nit, et Rex Gallie Exercitum potentissimum contra Mediolanum
instruxerit, Cæsar contra Galliam, Rex Anglie contra Sco-
tiam, Ex his quid timendum, quid sperandum, Altas sua
viderit. Pontifex quidem instat totis viribus pro pace,
Quid tum à quoq3 sit expectandum Altas Regia novit,
Itaq3 petit utem istam, tanq3 Patrem, imo Patrem char^{mum}
ut consulat, atq3 subueniat Nepoti suo, in tanta rerum
difficultate et discrimine,

198.
SIGISMUND PRIMUS REX POL.

Thome Archiepo Strigomeni Car. J.
Legato pp. Leonis. X.

R Me in Chrō Pater, et dñe amice sincere nobis dilecte, Post
reditu Oratoru nrōru, ex Conuentu præterito Regni istius
Hungarie, hactenus nihil audiuius de statu et successibz Ser^{mi}
dñi Regis Ludonici, charmi Nepotis nrī, et eius ipsius Regni
Hūgarie, Ex vago duntaxat rumore accepimus Arcem Sezioro
esse. per Thureas interceptam, que res vteumqz incerta, nos ma
gna molestia et dolore affecit, Rogamusqz vestram Rēmam
D. vt si rumor iste verus erat, ipsa, vt Regni istius Princeps
et Consiliarius, incumbat, et aliorum studia pronocet, ad pro
videndu bono Statu, dicti Ser^{mi} dñi Regis Ludonici, et
Reipublice vrē, ne (quod dñs Deus auertat) et Arces alie,
et demū totu Regnu, in discrimen veniat, vnde etiam tota
Respublica Christiana, laborare cogeretur. Quod vra Rēma
D. pro eius virtute et consilio, facturam confidi. Cui vt amico,
et tanqz patri nrō charmo, manifestu facimus, Ser^{mi}am Co
ingem nrām, auspice Deo cōcepisse, et fetum in vtero comino
dum viuere. Quam spem et solatiu nostru, non ambigimus
vestre Rēme D. commune nobiscu futurū.

Cōteru his diebus præteritis Dux Moschonie, intelligens nos
longius abesse, miserat ingentes Copias ad oppugnandas Arces
nostras finitimas in Lithuania, Quarū lectiorem par
tem. Milites nrī, quos pro presidii illic collocamz, pfligarūt.

et duos Vayvodas, multosq; alios insignes partim occiderunt,
partim captivos egerunt. Ita vt vniuersi, accepto graui dispe-
dio, et intellecto Capitaneo nro, cum Gentibus contra se ve-
nire, turpiter effugerint.

Thartari eciam, qui per id tempus terras nras, et Valachiam
incursabant, sunt tam illic, qz apud nos aliquociens pulsati, et
profligati. Commendamus nos, et Seruum Nepotem nru,
vestre D. Que sit incolumis et foelix. Datu Crac
Calendis Septembris. Anno dni M. D. XVIII.

LE

rei m

Cono

secu

depra

vnin

Reg

et pe

posse

quan

fori

subla

pacen

circa

tati

Cym

197

Bulla Leonis PP. X.

Super Induciis quinquennialibus inter
Principes Christianos per ipsum Papam con-
stitutis . publicata 14 Martij
1518.

LEO Episcopus Servus, Servorum Dei, Ad futura
rei memoriam. Considerantes ac animo renouentes, generale
Concilium, permissione diuina, à felicis recordationis, Julio Papa
secundo, Predecessore nostro, indictum fuisse, ea potissimum causa, ut
deprauati Christianorum mores in melius reformarentur, ac pax
vniuersali Ecclesie daretur, necnon unio et concordia inter
Reges et Principes Christianos iniretur, ut tandem sancta
et pernecessaria contra Catholicæ fidei hostes expeditio suscipi
posset, ac tam Ecclesiasticorum, quàm Secularium personarum moribus,
quantum expedire visum fuit, per nos, qui eidem Julio Predecessori
sori (diuina fauente clementia) successimus, reformatis,
sublatoque Scismate, qualis, circa Regnum et Principum eorundem
pacem et concordiam ineunda, mens nostra fuerit, quantumue
circa illam componendam laborauerimus, eosque studiose hor-
tati fuerimus, cunctis apertissime constare non dubitamus.
Cumque Nunciorum morum apud Reges et Principes ipsos, ipsorumque

Regum et Principum lris percepissemus, exhortationes nostras, tantum apud eos auctoritatis et efficacit' fuisse, illorumq; corda et animos adeo flexisse et comouisse, ut inter omnes fere pax, tandem a nobis, pro Reipublice Christiane vniuersali bono desiderata, conclusa foret, et si quid superesset, propediem componendum, ipso Deo fauente, speraretur. Vnde fidei urgente nos zelo, dicta contra Infideles Expeditionem, per nos, et dictum Iulium Predecessorem, toties in Concilio huiusmodi sessionibus proposita et promissam, ad triennium tunc proxime futurum, dicto Sacro approbante Concilio, sumenda, faciendam, et proseguendam, per alias nostras lras decreuim. Et ut foelicem sortiretur effectum, pias, humiles, et deuotas, ad omnipotentem Deum, preces iugiter effundere proposuimus. Idemq; omnibus vtriusq; sexus Christianis faciendum mandauimus, Ac charmos in Christo filios nostros, Maximilianum in Imperatorem electum, ac alios Reges et Principes, Necnon Potentatus Christianos hortati fuimus, ut omnibus inimicem posthabitis odiis, iniuriisq; dissensionibus, ac simultatibus, oblivioni perpetue demandatis, ad defensionem Christiane fidei, sicut proprio et necessario eorum etiam tunc incumbere offitio, fortiter, et potenter exurgerent, et in tanto necessitatis articulo, prout eorum forent facultates, prompta auxilia exhibere studerent. Eosdem nihilominus paterno affectu, monentes, et requirentes, ut pro Summi Dei, et Apostolice Sedis reuerentia, pacem per eos imitam, aut Treugas (saltem dicta Expeditione durante) inuiolabile observare

curarent, ne tantum bonum, quod dextera domini assistente propicia, secuturum sperabamus et optabamus, aliqua interveniente discordia, seu dissensione, valeret impediri. Prout in illis plenius continetur. Cum autem, post Expeditionis huius Indictionem, quantum creverint Thurcarum Tyranni vires, difficile dictum est, auditum miserum. Novissime enim post magnum Babilonicæ Aegyptiacæ Sultannum, cum toto Mamelchorum adversus eum comparato Exercitu, interfectum, tota Syria et Aegypto, ac aliis omnibus provinciis, dicto Sultano quondam subiectis, potitus fuit, et nunc omni alia cura prope solutus et liber, nil aliud moliri, quam Christianorum cedibus, et sanguini inhiare videtur. Et cum tot antea Regna ab Evangelio esse alienata, eaque à Thureis, et Saracenis, et aliis foedissimis Gentibus coinguinata cogitaremus, Idque culpa Christianorum, qui inter se miserabiliter potius pugnare, quam Thurcarum feritati obistere, eosque adoriri, retroactis temporibus, voluerunt, accidisse, animo non poteramus esse quieto, cum intelligeremus Pastoralis mei esse officium, Domini Regis curam gerere, qui eius loco successimus. Cui dictum est à domino, Pascue oves meas; Oves enim Christianifideles sunt populi. His consilium, hos protegere, et totis conatibus conservare deberemus, ne perirent, donec eidem Imperatori, ac Regibus, et Principibus Christianis, tanquam Christianæ Plebis custodibus, nixi fuimus persuadere, ut contra Thureas pugnare, et susceptas iniurias ulcisci vellent. Pre oculis ponentes huius bellum peropportune geri, certamque victoriam sperari posse, assistente Deo, sine quo nihil valet humana fragilitas, et presidium afferente.

cū nihil sit, quod sue possit resistere voluntati. Si enim soli
 licet, quantum nobis Ecclesia Romana et Patrimonium beati
 Petri ministrare poterit, tantum pro fide Catholica ptegeda,
 et dilatanda exponere et profundere, ac ecia propeum san-
 guinem in hac expeditione effundere parati sumus, imma-
 nissimos lupos, hoc est Thureas aggredi, et à Dominico Gre-
 ge arceere possemus, id prompto ac liberali animo faceremus.
 Sed cū tales non sint vires nre, quę tanta vim ferre pos-
 sint, aucta ptesertim Thurearum potencia, nec possit eorum
 Imperium deleri, aut comminui, nisi magno Christianorum
 conatu, magnisqz classibus, et exercitibus comparat.
 Sedes vero Apostolica non habet, unde ista conquirere et
 parare valeat, nisi Reges, populiqz Christiani, opem et au-
 xiliū ferant, Et ob id ipsorum Principum auxiliū implorare
 necesse fuit, et aspirante Deo eorundem Principum animos ad
 huius sancta Expeditionem sumenda, ita promptos, ut par-
 est, inuenimus, quales optabamus, et sperabamus, ut inter ipsos
 lites cessent, iurgia eliminetur, ut unitis animis et viribus,
 gladium, quem eis diuina Mās ad vindicta malorum tribuit,
 in Thureas, qui Saluatorem Christum verum Deum esse abne-
 gantes, legem conantur euertere Euangelica, exercere ve-
 lint, Prout ex ipsorum lris, et Nuncijs intelleximus, eorumqz co-
 cordia et vmionez, pro qua vniuersalis Ecclesia, per dictum
 Conailiū representata, Deum pie rogauit, firmam futuram
 pculdubio credimus, et foelicem huius sancte expeditionis suc-
 cessū speramus, qe cogitens eosdem Reges et Principes Thure-
 earum forte numerum deterere non debere, cum Militum

et quidem electissimorum nostrorum multitudine illis valde pre-
stemus, Virtute vero, animo, viribus, prudentia, longe suis
superiores, Ceteraque preterea nobis de hostibus fidei victoria
cum causa nostra, iusta, honesta, ac necessaria sit, cum pro fide
Christi, proque salute omnium Christianorum, expeditio ipsa sus-
cipiatur, repromittere valeamus. Habita igitur super his, cum Ve-
nerabilibus fratribus nostris S. R. E. Car. matura delibera-
tione, ac examinatis, et plectis in Consistorio nostro secreto Ma-
ximiliani, et aliorum Regum et Principum predictorum literis, au-
ditisque eorum Oribus, ne negotium Trengarum et Indutiarum
huiusmodi faciendum, diuturniorem moram patiantur, Et ut ipsi
Reges et Principes, in conspectu altissimi, qui eos ex nihilo cre-
avit, et cuius causa, et de cuius honore, agitur, quique Genus
humanum a Diabolica servitute, preciosissimo sanguine suo
redimere dignatus est, grati et fideles inveniantur, In his
etiam aliorum Predecessorum, presertim pie memorie, Innocentii
II. vestigiis inherentes, eosdem, Maximilianum, ac Reges,
Principes, et Potentatus Christianos, necnon Respub^{licas} Comitales,
ceterosque Christifideles, quinquenales Trengas et Inducias,
quas, ne tam necessariam ac salutiferam opus, aliquo impedi-
mento differatur, sed potius debitum, et optatum exitum consequatur,
de eorundem fratrum consilio, iudicio, et sub excois late
sententie, ac anathematis, et Interdicti in terris et Dominis
eorum premissis, dicto durante quinquennio, inviolabiliter servare
debere decernimus. Eos nihilominus in virtute sancte obe-
dientie monentes, et in domino hortantes, ac per viscera Misericor-
die domini nostri Iesu Christi, per passionem eius, qua nos redemit.

per Iudiciū extremum, quod unus quisq3 secundum opera
 sua est accepturus, per spem vitę eterne, qua repromisit
 De9 diligentibus se, paterno affectu rogantes, vt hmoi Trengl,
 ad dei honorem, et Catholice fidei defensioem et exaltacioem,
 Necnon comunem et necessaria omniū Christi fidelium salu-
 tem, per nos, vt prefertur, in dictis, duratibus, in charitate
 mutua, et amoris ac beneuolencie vnione persistentes, ab
 omni prorsus abstineant offensione, vt cu eorum salute
 et gloria, tam sancte, contra nefandissimos Thureas, ex-
 peditioni, cu benedictione nra, omni prorsus metu et suspi-
 tione cessantibus, intendere, ac demū laudantes, et benedi-
 centes dñm, cu victoria et triumpho, læti et iucundi ad
 propria redire possint, Reseruantes nihilominus nobis
 cognitionem et compositionem eorum, que ad conseruationem
 trengarū et Induciārum, tempore hmoi durante, quomodo-
 libet pertinere videbuntur, Illisq3 Conditiones adijciēdi,
 declarandi, et ampliandi, ac super eisdem Trengis et Indu-
 cijs puidendi, mandandi, et ordinandi, Et omnia circa ea
 quomodolibet necessaria, et oportuna, faciendi, et exequēdi,
 prout nobis, et eisdem fratribus nris S. R. E. Cardilib9
 visū fuerit expedire, facultatem pariter et potestatem.
 Lex hoc aut, non intendiū Trengis et Inducijs predictis,
 quominus ille, dicto tempore durante, sub dictis pœmis,
 inuolabiliter obseruentur, in aliquo pœuidicare,
 Volumus aut vt Transumptis pœsencium, manu alicui-
 us Notarii publici subscriptis, et Sigilli alicuius Prælati
 Ecclesiastici appensione munitis, fides adhibeatur vbiq3

indubia, et eisdem stetur firmiter, prout presentibus sta-
retur, si forent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino
hominum liceat hanc paginam nostrorum Indictionis, Decreti,
Monitionis, hortationis, reservationis, et voluntatis, infringere,
vel ei, ausu temerario, contraire. Si quis autem
hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis
Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius, se no-
verit incursurum. Datum Rome apud sanctum Pe-
trum Anno Incarnationis Dominice, Millesimo, Quingé-
tesimo, Decimo septimo, Sexto Idus Martii. Pontifica-
tus nostri Anno Quinto.

Legatio

*A Sigismundo primo rege Polonie ad Maximilianum
Cesarem: Data Erasmo Ciolek Ep'o Plocen Et
Boguss Lituanio Thesaur'o Lituanic 12 Julij
1518.*

Qvod Altas Regia, intellecto consilio, et decreto Schissi
dni, et Cesaree Altis, ac aliorum Principum Christianorum,
de Expeditione generali contra Thurecos facienda, sumope
laetata sit, Graciasq; egit immortalis Deo, q; hac tandem
etate sua, et qua id maxime ea res postulare videtur, hoc
salutare institutum, cuius divina benignitas dignata est inspi-
rare. Nam Altas sua Regia, ut ea, que continue humeris suis,
tanta Infidelium molem sustinet, et ex prosperis successibus,
ac summa libidine, omnia occupandi Imperatoris Thurecorum,
metitur, et prospicit Republica Christiana esse mune-
maiori in discrimine, qz vnqz ats constitutam, nihil magis
optavit, qz ipsam generalem expeditionem, a tot iam annis
nequicqz tentatam, ad effectum et ordinem bonum perductum
iri.

Verum, quod et Summus Pontifex, et Cesaree Altas optarunt,
et statuerunt, ut iam aliquod initium belli inferendi, Thureco
fieret, interim dum in Asia sit occupatus, Altas sua Regia,
id pro se facere tam subito non potest, donec tantis bellis cum
Thartaris, Scismaticis, et aliis vicinis hostibus domi adeo
distinetur, A quibus quando se paulo partare poterit, atqz
intelliget, alios Reges et Principes, paratos esse, et ad fir-
mitatem aliqua, et bonum ordinem ipsam generalem expeditionem

tendere, et Contributiones pro illa designatas, ad effectum aliquem procedere, alacri animo minus sum, cum alijs Christianis Principibus, ita obibat, ut nulli posteriores ferret. Nec pro se quicquid opere, studii, et impendiorum pretermittet, dummodo salutem Christianam, cum effectu aliquo, consulatur. Pro qua et vires, et sanguinem proprium parata est semper effundere.

Ac placere quidem eius Mti Regie modum, per Summum Pontificem, et Cæsaream Celsitudinem, aliorumque Regum ac Principum Oratores, de Contributionibus faciendis, et colligendo Exercitum, aliisque ad eam rem processibus institutum, verum nec de eo quicquid Mtem suam cum Consiliariis, et subditis suis, decernere et constituere potuisse, inter domesticas difficultates, et tumultum bellicum, quibus tamen aliqua ex parte compositis, et generali expeditione procedente, Mtem suam Regiam, pariter modum ipsum de pecunia colligenda, et exercitu scribendo; statuturam in Regno et Dominijs suis, et id quod opus videbitur, et quod etiam vires eius Mti ac Regni et Dmorum suorum ferre poterunt, ad tam sanctum et diu desideratum opus perficiendum, nihil pretermittetur, aut negligetur.

In quibus quidem difficultatibus, cum Mti sua Regia iam pridem cognitum habet Cæsareæ Celsitudinis studium erga se, et Statum suum pacandum, agere eius Mtem, illius Celsitudini summas et immortales gratias, de tanto affectu et benivolentia fraterna, vellegque vicissim eius Mtem omni suo studio, viribus, et facultate eniti, ut pro quacumque occasione, et

quibuscumq; modis, illius Celsitudini, vicissim gratificari,
et officium fraternum prestare possit.

De Nuncijs Cæsareæ M^{te} Italis, quos in Moschonia misit,
dicendum, illos fuisse apud M^{tem} Regiam, et instructionem
illis de tractanda pace, vel Induciis à M^{te} sua datam,
quæ causa Cæsareæ Celsitudinis, et Reipublicæ Christianæ,
libenter conditiones pacis sibi honestas et ferendas, est
acceptura.

De re Pruthemica.

Quod dñs Sigismundus de Erbenstajn, Orator Cæsareæ M^{te},
cum ad Moschonia proficiscebatur, retulerat M^{ti} Regiæ, noie
illius Celsitudinis, et proposuerat nonnullas Conditiones et
modos componendæ differentie, inter M^{tem} eius Regiam
et M^{grum} Prussie, ac eius ordinem, quas cum eius M^{tas} retu-
lit ad Consiliu Senatus, et Communis Nobilitatis Regni
sui, nequaquã consentire voluerunt, ad aliqua earundem Con-
ditionum receptanda, et potius velint extrema quæq; subire,
q̃ aliquid sibi eorum adem, quæ à tanto tempore, tot bel-
lis et impendys, in sua potestatem vindicaverunt, et pacifice
obtinent.

P^{re}terea, q̃ illius Cæsareæ Celsitudo, perquiri à M^{te} Regia,
per ipsu dñm Sigismundu fecit, utrum eius M^{tas} haberet.

antiquæ pacis et concordie cum Mg^o Prussie confirmationem.
Sedis Aplice, et Imperatoris, et Regis Romanorum, et Mg^oorum
Linonie, Germanie, et Italie, referendū Atē suā Regia
ita in Actibus et Juribus suis comperisse, q^d tantū iusticie
et firmitudinis habet ad terras suas Prussie, quas tenet,
quantū opus exigere videtur.

Q^{uod} autē Cæsarea Celsitudo proposuerat Ati Regie, per do:
Fredericu^m de Strassan, Oratorem suū, et deinde per Illustres
dñm Casimirū, Marchionem Brandenburgē, ut de cōponēda
re ipsa Prutemica, Compromissū in eius Celsitudinem, faceret.
Id cum pariter Atas sua Regia, ad Consiliū et Subditos suos
retulit, et illi memoria repetentes, quas, ante Concordiam
factā, tales Compromissiones difficultates inferre, et q^d ma:
iores motus semper excitari solebant, Idq^{ue} ecia^m perpendētes,
q^d in eadem re Pruthemica, sit in Conuētū Posoniensi conuētū
et constitutū, ut videlicet de nouis aliquibus differentiis
exortis, Cæsarea Atas, et Serenus Rex Hungarie, cum B^en^edictis
dñis Cardinalibus, Strigonicis, et Curcen, cognoscerent, con:
sentire nullo modo voluerunt, ut rem per solemne concordia,
dudū actam, agerent, et refricarent, cum tamen eius Atas
cum Cæsarea Celsitudine mutuo cōuenerit, ita ut id summope
optat, et intelligit rei Christiane expedire, Mg^oq^{ue} Prussie
itidem adexit, Referendū, q^d Atas sua, libenter et nō gra:
uate Iusticia sua ostendet, Et q^d nihil aliud ab illo petit, q^{uam}
id, quod ei iuste debetur.

Referendū insuper Atē suā nunq^{ue} discordia et cōtrouersia

aliqua, sua occasione inire voluisse cum dno Magro et Ordine
de Prussia, nec quicqz ab illo requisivisse, qz id, quod
Mti sue, ratione terrarum, quas benignitate Mti sue, et
eius Predecessorum possidet, facere tenetur. Verum illud de-
clinantem debitum suum prestare, et cupientem pacem et
concordiam dudum factam infringere, varijs et indignis mo-
dis preseferre et declarare infensum et hostilem animum
erga Mtem suam, premendo assidue Subditos Mti sue,
tum predomii licencia, et excursionibus ex terra sua, tu
vectigalibus insolitis, et vadimonijs, carceribus ac spolijs
multiplicibus, quibus homines et subditi Mti sue ibidem
in eius terra afficiuntur.

Preterea facto foedere et conspiratione contra Mtem suam
cum Scismatico Duce Moschorum, no minus sancte Romane
Ecclesie infenso, qz aliquo alio infideli, et occasione inde
querendo, tam illi gratificandi, qz eius Mtem aduersus
se provocandi, intelligens suas vires, ad inferendum ultro bel-
lum, non sufficere, apparatus omnes bellicos facere,
delectus habere, Militem Mercenarium, ex vicinis Dominijs
pala conuocare, implere querimonijs vniuersum Orbem,
Reyciendo ea in Mtem suam Regiam, et eius subditos, que
ipsemet facit, ut imprimis Cesarea Mtem, deinde alios
omnes Principes Christianos aduersus Mtem suam com-
moueret, et subsidium ab illis obtineret.

Que omnia Mtem suam Serma, cum ingenti Subditorum

suorum gravitate, tulisse et dissimulasse, causa Reipublice Christiane, et ferre usque huc, licet exgerimine, Et quod ipse nunc ita se erga Matrem suam, tot bellis cum Infidelibus, et Scismaticis occupata, tanquam de occasione gerit, distrahendo et impediendo Matrem suam, quam pro necessitudine sanguinis, pro debito et professione sua, adjuvare omnibus viribus deberet.

DE Capitaneatu generalis Expeditionis, quia et Summus Pontifex, et Caesarea Matris id munus detulerunt Matri Regiae, et eius Matris significavit iam illius Caesaree Matri se in hac re consilio ipsius uti velle, nec quicquam facere illa inconsulta. Referendum illius Matri, quod si ei munus ipsum subeundum videretur, subitanea libenter Matrem Regiam, sed non aliter, nisi simul cum illius Caesarea Celsitudine, ut pote, a qua se nulla in re seungere vellet, neque unquam vult, et quam in re bellica omnium longe peritissimam non ignorat.

Postremo. quod illius Caesarea Matris significaverat secretius Matri Regiae per Illustrem dominum Casimirem Marchionem Brandenburgensem, et dominum Laurentium Savorem, Vicedominum Austriae Consiliarium suum, qualiter omne studium suum adhibuerit, quo Serenissimus dominus Rex Ludovicus in Regem Romanorum eligeretur, sed plane intelligat, quod eam rem perducere ad effectum non posset, ambiente id, et partes aliquas habente domino Rege Francorum, et quatenus decreverit eius Caesarea Matris, quo ipsum Regem Francorum ab eo conatu deturbaret. opponere illi Nepotem suum Serenissimum dominum Carolum Hispaniae

Regem, Idq3 vt comodius efficere posset, postulavit à Nite Regia, quo ipsa Nuncios suos cū plena potestate, et secreto suo Sigillo, mitteret ad Conventu generalem Augusten, ad prestāq suffragiū, seu votū, nomine Sermi dñi. Regis Ludovici in Electione Romani Regis, vt tutor illius Nitis, et decretum obsignandum, referendum Quod Nitas Regia, quemadmodu in omnibus aliis solēt, ita et in hac re satisfacere et gratificari cupiens illius Celsitudini, misexit vras D. ad eundem Conventu Augusten, cū plena facultate, sigillo, Credenciis, ac aliis omnibus, quē necessaria sunt visa, quo iuxta Instru- ctionem illius Celsitudinis, possent singula, pro illius voto perficere.

DE
sit
et
Ut
illius
respon

Item a
finit
ad cu

Agend
preces
vt fin
Reg
tiones
et alia
et Ca
consen

Item

*Apud summum Pontificem Leonem
et apud Sedem apostolicam agenda*

DE Expeditione generali, cum prefatione, qualiter ad eam sit Altas Regia per summum Pontificem, crebris Nuntiis et lris cohortata, ita referendum erit Summo Pontifici, et Altam Regiam, eiusque studium commendandum, ut est Nuntio illius Sanctitatis, fratri Nicolao Schomberg, et Caesareo Alti responsum, ne in aliquo res discrepare videretur.

Item agendum pro Denario sancti Petri, ad reficiendas Rices finitimas, et Jubileo, soli Alti Regie, exclusa Ecclesia Gnezna, ad eundem usum concedendo.

Agendum etiam cum illius Sanctitate, ut et impetrabiles essent preces Alti sue, apud eius Sanctitatem, et ea que impetrat, ut sint firma, et solida, ne equa ratio haberi videatur Regis et subditi. Et proinde, ut eius Sanctitatis Nominationes Alti sue concessas, et postea reuocatas, renalidaret, et alias pro decem personis, ad Metropolitana Gnezna, et Cathedralis Cracouien, Wladislauien, Posnamien, Ploiscensem Ecclesias graciosè concederet.

Item seorsum agendum, pro gracia, seu reservatioe dignitatis

ser Cancatus in Crac Ecclesia, qui, vel que primus vacaverit, etiam in Mense Ordinary, pro dno Joanne Gorski Secretario Altis Regie.

Quando Gracie Expectatue dabitur per Summum Pontificem, agendum ut Notarii, Cancellarii, Altis Regie infra scripti, in Rotulum Scitatis sue, Joannes Lubonizki ad Diocesim et Ecclesiam Posn et Plocin, Jacobus de Oborniki, ad Gnesn et Posn, Martinus Gorinski, ad Gnesn et Posn, Martinus de Karnolin, ad Crac et Posn, Samuel Magicowski, Stanislas de Bochnya, ad Crac Ecclesiam et Diocesim.

Agendum etiam cum Summo Pontifice de Conservatore Civibus Crac, ne eos unus quisque temere hinc evocare et impetere possit. Et de Anna Casprona, que Consules Crac turbat, ut causa hec huc remitteretur.

Domini Raphaëlis fratris in expeditione Coadiutorie ad Scholasticum Crac, negotium, quod minor fieri posset curand.

Negotia dñi Rmi Premislens, que commissum sunt domino Doctori Borgk, sint commendata, et ubi opus erit auctoritate Regia adiuvanda,

*Mandatum ac facultas a rege Polonie
Sigismundo prime ad eligendum in rege
Romanorum Carolum Quintum.*

Manifestum facimus per presentes vniuersis Quia cum pote-
stas et dignitas Sacri Romani Imperii, primu apud Infide-
les, et alias Nationes constituta; deinde diuina providencia dis-
ponente, ad Ordinem et Electionem Germanice Nationis de-
venit, Cumq; Respublica Christiana, indies magis, tam a
fidelibus, q; ecia Infidelibus infestetur, et labascit, Sermo
et Excellentissimo Principe dno dno Maximiliano, diuina
fauente clemencia Electo Romanoru Imperatore, et Archi-
duce Austrie, fratre et consanguineo nro charmo, in bona
et felici sua etate ia ingranescence, vt perdifficile fiat,
soli eius Altis, tantis reru momentis et actionibus preesse,
atq; inde necessitas postulet, nunc in eius Altis vita, per-
sona idonea eligere, que tantu ipsius sacri Romani Imperii
onus ferre adiunaret, Ob eamq; rem illius Sacra Altas Cesarea,
omnesq; Imperii Principes, in Augusta vna conuenerunt, vt in
providenda et constituenda tam ardua et necessaria re con-
sulatur, et felici auspicio concludatur, Nos vt Tutor Sermi
Principis dni Ludouici Hungarie et Bohemie, etc Regis
fratris et Nepotis nri charmi, eius nomine et loco, tanq; sa-
cri Imperij Princeps Elector, dedimus et tenore presenciu
damus, omnimodam et plena facultatem nram Dando
in Chro patri dno Erasmo Ep'o Plocensi, Raphaëli de
Leschno, Castellano Landen, et Bogussio Marsalco Magni

Ducatus, Consiliarius meis sincere nobis dilectis, ut ipsi loco
 meo, pariterq; cum Sereno dno Maximiliano Imperatore, ut
 una nobiscum dicti dno Regis Ludouici Tutore illius Sextis
 nomine, simul cum aliis sacri Imperii Principibus Electo-
 ribus, iuxta consuetudinem et ordinationem ipsius Sacri
 Imperii, Regem Romanorum eligere, et suscipere, ac super
 decretum, titulum et sigillum meum exigere, et apponere debeat
 et possint. Promittens verbo meo Regio, q; quicquid in his
 egerint, tractauerint et concluserint, id nos non secus va-
 tum, et firmum habituros, ac si per nos ipsos actum, tra-
 ctatum et conclusum fuerit, Et si quid amplioris facultatis,
 q; presentibus continetur adhuc egerent, hanc illis omne
 hisce literis meis concedimus. In quorum etc

S
 Er
 Al
 Ro
 tur
 Am
 de
 Ma
 nob
 nego
 mum
 gne
 cit, fa

R
 Me
 neral
 nom
 ferre
 et se
 ma d

SIGISM. I. REX. POL.
Maximiliano Cesari Catholico.

Serme et Excellentissime Princeps, Intelligentes vram
Altem. Conuentum Generalem in Augusta, pro Statu sacri
Romani Imperii, et totius Reipublice Christiane habi-
tura; mittimus isthuc ad illam Rndm in Chro patrem
dñm Erasmus Epum Plocen, et Generosum Raphaelem
de Leschno Castellani Landen, Bobuslaw Marsalen
Magni Ducatus nri Litbuanie, Consiliarios meos, sincere
nobis dilectos. Quibus comisimus nonnulla, neq; vulgaria
negocia tractare et agere cu vra Celsitudine, qua pluri-
mum rogans, vt et fidem plenam illis prebere, et eos beni-
gne expedire dignetur. Valeatq; foelicissime, et nos, quod fa-
cit, fauore et benivolencia fena psequat. et comedatos habeat.

SIGIS. REX. POL.
Electores Imperii Romani.

R Me in Chro Pater, Mittentes isthuc ad Conuentum ge-
neralem Augusten, presentes Oratores meos, Comisius illis
nonnulla meo nomine, cu vra Rma Pte, singulariter con-
ferre, Postulansq; ab illa, quo et fidem illis adhibere,
et se in his, que retulerint sic exhibere velit, vt confidentia
mea de illa postulare videbitur. Et bene valeat, nosq; diligit.

Avisamentum pro expeditione in Turcos

Videretur, quod Principes Christiani aviserentur, qd. Adversarius Tyrannus Thurecarum, habet in redditibus Ordinarijs xij. Milliones Ducatorum, quolibet anno, et hanc omne summa, et maiorem omni anno conabitur expendere ad explendum votum suum de subyicienda sibi Italia et Hungaria, et duabus moscheis Rome et Bude consecrandis, Et tandem de destruendo et extinguendo nomine Christiano p. totum Orbem.

Item, qd. in omni Expeditione sua, a paucis annis citra vixit quam incepit contra Regem Persarum, vel quam terminavit contra duos Soldanos, quos devicit, habuit in Exercitu suo suo fere CC. hominum armatorum, inter Equestres et Pedestres Copias, et magnam abundantiam tormentorum.

Item, qd. nunc apud Constantinopolim describit magnam numerum Armigerorum et classem CCC^{torum} triremium, subtilium et grossarum, et infinitum numerum aliorum Navigiorum et tormentorum.

Pro reparatione tanti mali, quod Deus a Christianis avertat, videretur necessarium Christianos Principes similiter cogitare celeriter, de armandis Militibus sufficientibus, ad internitionem inimicorum Christi.

Et quia in tribus Expeditionibus principalibus, a CCC^{tis} annis

717.
citra, per Christianos ~~contra~~ infideles habitis, in recupera-
tione terre sancte, nunq̃ minor numerus q̃ CC^m, ar-
matorum, fuit Collectus contra Infideles. vñt sub Urbao
secundo, Anno dñi M. LXXXV^{to}. CCC^m armigerorum,
et ultra. Anno vero dñi M. CXLIII^o, aliorum CC^m, sub Eu-
genio III°, Deinde sub Innocentio III°. Anno dñi, M. CCXLIII^o.
similis multitudo CC^m congregata fuit. Ideo nūc, quando
Tyranus Thurearum alterius potencie est, q̃ illi Sarraceni
fuerant, et unita in eo est uniuersa potencia, tantorum Im-
peratorum et Regum, videret̃ q̃ aliter Christiani virentur,
at̃ actū esset de eis. Et ad minus videretur consultū, q̃
ex diuersis Principibus Christianis cogeretur CXXX^m armi-
gerorum electorum, ne videremur velle tentare Deū, si contra
tam armatū hostem aliter dimicare conaremur. Et ex
istis vnus Exercitus terrestris LX^m procederet, per Septētri-
onem, Id est, Hungaria, recta via Constantinopolim, In
quo Exercitu essent Pedites L^m. In ordinancia, alia
pars exercitus Equestreis in Cathacratibus, et alijs leuīs ar-
matū militibus, et maxima copia tormentorum, qui essent
Germani, ^{Langknecht} Lancēsquineti, Hungari, Bohemi, Poloni, Dachi,
et ordines Thentomicorum. Et iste Exercitus duceretur ab Im-
peratore et Rege Polonie, ac solueretur ex quinq̃z impositioib̃
infernis assignandis, in his ipsis Prouincijs. Alius Exer-
citus terrestris per Forū Iuliu, aut via alia faciliorem,
ad securitate aliorum Christianorum, qui Exercitus esset ali-
orum LX^m armatorum simile Pedestrum et Equestrem. Et in
hoc essent Galli, Scoti, Swizeri, Lotoringi, Sabaudien, Veneti,

215.
Florentini, Januenses, Senenses, Lucenses, Ferrarienses, Mantuani,
Montisferrati, et Salutiani, et soluerent etiam ex ipsis Imposi-
tionibus, quae in ipsis Provinciis exigerebantur.

Tercius Exercitus aliorum LX^m hominum esset in Classe Ma-
ritima, multarum Navium magnarum et parvarum, Et ad-
minus LX^{ta} triremium, quae classis remanens armata in
mari cum XX^m hominibus, posset exponere in terra quos-
cunque voluerit LX^m homines aut XL^m et aliquos paucos
Equos pro Armigeris principalibus, et pro ducendis tormentis
per terra, quando videretur necessarium in terra ad confl-
gendum vel obsidendum, Et ipsa Classis posset traducere suffi-
cientem comitatum victualium, Qui Exercitus Maximus
cogeretur ex Hispanis, Anglicis, Portugallensibus, Neapolitanis,
Siculis, Fladrensis, et huius Classi Sanctissimi D. N. Classis, et
aliae omnes Classes coniungi possent, et posset recta via
ad Brundisium, et inde Dirachium, et Apolonia, ut ista loca
et vicina caperet primum, Et inde si videretur consultum,
expectaret ibi, vel prope alium Exercitum Christianorum
venientem per Forum Iulium, Et si esset rumor, quod hostis esset
propinquus et fortis, coniungerent se isti Exercitus, vel pars
illorum quae sufficeret, ut a principio hostem terceret, et po-
situm in fuga facile dissiparet, Et si non esset necesse,
Classis ipsa, cum universo suo Exercitu procederet ad Pe-
loponnesum, Et eo capto, si videretur, iret deinde ad Euboeam,
dictam Negropontum, et ad sinum Thessalonicensem, ut ibi ite-
rum si esset consultum, et talis Exercitus Thurearum appare-
ret, expectaret exercitum terrestrem occidentalem, vel

melius recta via proficisceretur Constantinopolim, aut pos-
set ire recta via Hierusalem aut Alexandriam, prout de co-
muni consilio sancte fraternitatis, et ordinatione Scissimi
D. N. decerneretur.

Omnia tamen, que isto triennio Induciarum et belli, per dictos
tres Exercitus caperetur, servarentur pro indiviso p tota
sancta fraternitate, et in fine belli constitutis eximie Ju-
diabus dicte fraternitatis, qui illa distribuere, adiudi-
carentur, prout magis de Jure et equitate, et pro bono
Christianitatis videretur expedire.

Item Capitaneis istorum Exercituum liceret tractare cum po-
pulis et Capitaneis Adversariis ad rebellionem, et cocor-
dare cum illis, ut facilius Thureas desererent.

Quinqz aut Impositiones, pro istis tribus Exercitibus,
iuxta numerum vulnere et plagarum Christi Principalium,
que debent per annum tollerari a Christianis, pro honore
nominis Christi, videntur ita exigende.

Prima. q. Scissimus D. N. et Imperator, ac omnes Reges,
Principes et Communitates, no recognoscentes superiorem in
temporalibus, id est, ad minus, qui obedientiam sollemniter
consueverunt dare Scissimo D. N. quia eorum est prima et
immediata cura Christianitatis, et potissima utilitas huius
belli eis pueniret, impendere debeant partem quintam suo-
rum reddituum. Id est, duas decimas pro vno anno in pecu-
nia, vel Rebus solutis, et obediencijs Capitaneis assignandis.

Secunda, q^d similiter Cardinales, et omnes Prelati, ac vniuersi
si Ecclesiastici, Seculares, siue Regulares impendant, Site
quinta^m partem suorum reddituum, Id est duas decias p^{er} vno
anno.

Tercia, q^d omnes dñi alij Seculares et Communitates, et qui-
cumq^{ue} alij, recognoscentes superiorem temporalem, redditis
certos habentes, qui ad minus ultra C. Ducatos in reddi-
tibus haberent, impendant vna^m xx^a. Id est media^m decia^m
suorum reddituum in pecunia, vel in Gentibus.

Quarta, q^d in vniuerso populo minuto poneretur Impositio
vnius Quatreni in venditionibus per libra^m in Carnib^{us},
pisibus, vino, oleo, sale, et alijs que minutim venderetur.
Et pariformiter in pannis, et serico, et alijs rebus secundu^m
proportionem suam. Vel si magis placeret per focularia, q^d
omnes xl^{ta} foci, soluerent impensa^m vnius Militis Pedestris
continui, hoc est xl^{ta} vel Lt^a Ducat^{us} in anno.

Quinta, q^d vniuersalis cruciata, per vniuersa^m Europam
cu^m plenissima indulgentia, bene taxata predicaretur, et exi-
gatur, ac bene omnia fideliter conseruentur, et dispen-
sentur secunde.

Principes aut^{em} qui non recognoscunt in temporalibus supe-
riorem in effecto. Et qui solent Papa^m solemnem ex-
hibere obedientiam, et taxantur ad vnam Quintam
reddituum pro anno, sunt xxijⁱ v^{er}get, Papa. Im-
perator, Rex Francie, Rex Hispanie, Rex Anglie.
Rex Portugalie, Rex Hungarie, Rex Polonie, Rex Scotie.

291
Rex Dacie, Dux Venetorum, Dux Sabaudie, Domini Florentini, Dux Ferrarie, Dux Lotoringie, Marchio Matuani, Domini Senen, Domini Januen, Dni Lucen, Marchio Montisferrati, Marchio Salutiari, D. Rodien, D. Ragusei.

Ista ergo prima Impositio quinte partis reddituum in Principibus non recognoscentibus superiorem in temporalibus, creditur ascendere, ad tres miliones Ducatorum et ultra.

Item secunda Impositio, quinte partis reddituum Cleri pro vno anno, creditur ascendere tantundem.

Item tertia Impositio, id est vigesima omnium secularium habentium redditus supra C. Ducatos, creditur valere tantundem et amplius.

Item quarta Impositio vnius quatuorcenti, per libram in minimis venditionibus, vel solutio vnius pedis pro X^{ta} forum lazaribus erit similiter valoris plus quam trium Millionum.

Item quinta Impositio sancte Cruciate, erit valoris duorum Millionum, et ultra, bene exacta et servata.

Exitus autem et impensa per tribus Exercitiis predictis contra Turcas, videlicet posse ascendere per vno anno ad vij miliones Ducatorum, ita ut cuilibet de tribus Exercitiis detur ij miliones et cccxxxv Ducati.

Et pro secunda exactioe et distributione istarum Impositionum, videretur quod in qualibet Provincia eligerentur quique Principales persone, una per partem Schissimi D. n. alia per Regem vel dno Provincie, alia per Clero, alia per Nobilibus, alia per populo minuto, quod exigeretur.

et cōseruaret, ac distribuere hęc, quę imponuntur in qñq; cap-
sis ferreis bene custoditis, in quacūq; Prouincia, Quaru quęlibet
haberet nomen Impositōis sue, et quęlibet qñq; Clauēs retinēdas
per hmoi electas personas, et cōmunibus impensis Thesaurarij
et Computatores, ac Scriptores haberēt.

Item qđ ex nūc fieret vna fē^{tas} Principū nō recognoscētū supio-
rem, quę diceretur fē^{tas} sanctę Cruciatę, et isti mitterēt orēs
suos ad S. D. N. vel mitterēt Mandata, ad orēs iā existentes
in Curia sue Btitudinis, vt cōfirmaret Induās quinquēnales.
S. D. N. indicta, et bellū triennale contra Thureas indi-
cere promitterent in Dominijs suis, ac Impositōes et alias
Conditiones, nomine suoru Principū admitterēt, et de di-
uisione terraru haberent mādātū, ad cōstituēdū Iudices
vel Cōmissarios, ad diuisiōē post triēniū recuperatiōis,
et daretur ordo scribendi et respondendi super hac causa
sanctę Cruciatę cū diligētia per Tabellarios ad hoc para-
tos. Daretur qđ modus auisandi Regem Persaru et Ethi-
opū ad hoc, vt vno tempore possent ipsi mouere bellū
ad diuersionem Thurearu, vt bellū vniuersū cū faci-
litate transiret, sub quo omnis Mahumetana Secta
breui succumberet.

Et ista ponātur pro quodam breui Mō^{li}.
quę omnia remittūtur sūmę prudēcie S. D. N.
Quę a Deo opt. max. instructur et dirigetur.

Caesar est paratus, quantum in se est, Expeditionem adiuuare, in ea persenerare, superare, occumbere, et persatire via Danubiana, in hostes proficisci, quantis unquam viribus, copiis, et tormentis poterit.

Et propterea in proxima Dieta Augustana conabitur, quo ad pecunias et alia ea exequatur, quae in consultationibus hincinde transmissis, inter Sanctissimum dominum nostrum, et suam Aem, videntur esse deliberata, aut quae ad bellum in Thurecas necessaria sibi occurreret, et ad hoc laborabit toto praesenti anno.

Ita, ut in futuro, aut in isto, primo opportuno tempore Exercitus per Germania conscribendus, possit esse sub signis, Adiunctis his Copiis, quae ex Provinciis Patrimonialibus Caesaris, absque ulla exceptione, iuxta earum ratam, et pecunias colligantur.

Dum modo tria concurrant, Primum quod uti suae constet literis aut oratorum relationibus, Reges, Franciae et Hispaniae, suo quemque itinere et modo proficisci, aliosque principaliores expeditionem hanc pro rata adiuuare velle. Deinde quod Aem sua praehabeat bonum cum Venetis super pace, aut treuga conclusioem, et postremo quod res pecuniariae in dicta Dieta Augustana, aut alibi, hoc anno, ut sperat, transigetur.

Quod postremum, tametsi non succederet, tamen Altas sua, quoad
 Prouincias Patrimoniales predictas et pecunias, et aliquibus
 aliarum Germanie Patriarum tunc collectas, est parata ut
 supra ad expeditionem venire, dummodo de predictis Regibus
 sibi constiterit, ut est dictum.

Nam de alijs Hungarie et Polonie sibi persuadet, illos in
 hac re, nulla esse mora causaturos, dummodo Polonie
 Rex, non impediatur bello Moschitico, Nam quo ad simul-
 tates Pruthemicas, bene videtur Inducijs Pontificalibus
 esse prouisum.

Eisdem aut et alijs Regibus, hoc suum propositum est quod primum
 declaratur, ut et ipsi, iuxta pecunias et vires ex eorum
 Regnis colligendas, se in predictum tempus ad hanc expe-
 ditionem parare possint, Et secum quisque coniuncto, aut
 parum distanti itinere in hostes proficiat.

Nec Altas sua de pecunijs, pro expeditione colligendis, quod
 directe vel indirecte in proprios, aut alios a tali expedi-
 tione usus conuertet, Desyderans vehementer etiam alios
 eiusdem esse propositi, et voluntatis.

Inducias probat, dummodo Expeditio fiat. Sed quo ad
 Venetos expectandum sibi dicit Regum Gallie et Hispanie
 Responsum, Ad quos hanc causa remissit,

775

*Responsum a rege Ludouico datum
fratri Nicolao Schombergo Hunedo
Leonis pp^a. X.*

*Imprimis Regia Altas, gratias agit Sanctissimo domino
nro, q curauerit expeditionem suscipi contra Turcas,
que res sicuti Scitatis sue honorem et gloria immortalē,
ita toti Christianitati, incrementū, securitatem, et pacē
est allatura.*

*Inducias quinquēnales, quas Scitatis sua instituit, inter
Principes Christianos, Regia Altas et acceptat, et approbat.
Et licet cū nemine Christiano Principe bellū habeat:
tamen etia si haberet, libenter has Inducias acceptaret.*

*Scribet aut Cæsaree Mti, pnt Scitatis sua optauit, ut ipsa
quoqz hmoi Inducias et approbet, et acceptet.*

Supplicationes p instituto Pōtifis id decreuit.

*Expeditionem libenter suscipiet contra Infideles, et eo
quidem alacrius, quo magis ab illis impetitur. Expedi-
tionem dico generalem, Na sua Altas nunqz est etiam
alioquin sine expeditione particulari, et nunqz gessit,
cū cogatur continuos hostiū insultus quotidianis bellis
propulsare. Quantoqz aut cupiat hanc Expeditionē gnalez
manifestū est argumētū, q maluerit perpeti oia incommoda
Regnorū suorū, quē Confinibus suis absqz intermissione
inferuntur, qz ut pacem cū Turco mīret, bonis liceat*

Conditionibus oblata. Cum Oratore, qui eius gratia venerat,
votis frustratus propediem est remissura.

De transitu et via Principum Altas Regia non potest tam cito
resolvere se, et respondere suae Scitanti, Primo propter incertam
anni presentis infertilitatem, et cum non intelligat, quanta annonae
sit copia, Deinde cum nesciat, qui Principes, et quanto bellarum
torum numero per Regnum Altis suae sint transaturi, Praeterea
cum nondum satis intelligat, qualem sit habitura, de huius transi-
tu, ex parte Principum securitate, Postremo, quod omnium
maximum est, quod non soleat Altas Regia de rebus tam arduis
sine totius Regni sui consensu quicquam decernere, Videbit
itaque qualis et quanta erit annona, Expectetur a Scit^{mo}
dno meo, et de numero Gentium illorum Principum, qui hac
ituri sunt, et de securitate Altis suae, Consultisque Regnicolis
suis, Scitanti suae, per suum Nuntium de hac re respondebit.
Non dubitat autem Regnicolas suos, ad ea quae honesta, quaeque
possibilia erunt cum certa securitate accessuros.

De pecuniis imponendis, probat Altas sua modos Caesaris, sed
illos convenientiores Regnis Caesarianis, quam suis fore existi-
mat. Quamobrem inueniet Altas sua modos alios, qui Re-
gibus suis magis quadrabunt, et utiliores erunt, ad pecunias
in hac sancta Expeditionem colligendas, De quibus Scit^{tem}
sua curabit reddere certiore. Vnum illud Caesaris modum
imitabitur, qui est, ut de quinquaginta focis unus Miles co-
scribatur, Haec Altas multo arctius hunc modum observabit.
Nam ex focis triginta sex, ordinabit Militem unum gravis
armaturae, in certis locis Regni sui. Quis vero locis

227
qui hostibz p̄p̄in̄iora sūt, ex viginti quorū fortis. Milite vnu
lenis armature.

Solet aut̄ in presenti rerū Statu Altas Regia illos potissimū
qui habitant iuxta cōfinia, sēpius et toties quociens opus est
cogere viritim contra hostes. Solet ecia non solū ab
his, qui opulentiores sunt subsidium ad defensionē Re;
gnorū suorū exigere, Sed ecia ab inopibus et paup̄ibus,
et quibus vix suppetant facultates, ad valorem trium
flore norū, Et hic modus exigendi pecunias cōtinuus
et quodam modo p̄petuus est in Regno Altis sue.

Ruciata Altas Regia admittere nō audeat, nec potest,
ne populus continuis Exactionibus exacerbatus ad
similem, quē nuper maximis sumptibus, gravissimisq;
laboribus, et multo sanguine compressa est, seditionē
incitetur et prouocetur,

Ecclesiasticorū Primores, magna sustinent onera in con;
seruandis Gentibus, ratione pronentium suorū, et illos
non potest granare dupliciter, Ab his vero, qui hmoi
onera non sustinent, Altas Regia parata est subsidium
aliquod, pro facultate p̄uētū vniuscuiusq; et expetere
et exigere, et hanc curā Rmo dñō Legato demādabit.
Dabit ecia operam Altas sua, vt ex oī ordine, vnus qsq;
p̄ dignitate sua, ecia vltra solitū, aliqd in hac Expedicōm
cōtribuat, et nō dubitat vnumquēq; id libētissimē facturū:
modo res huius Expedicōis p̄cedere videatur.

Quanta aut̄ sūma pecuniarū haberi queat, ex his modis

Sua Altas nondum habet exploratum, neque potest illa exprimi antequam intelligat, quantum quique dare et contribuere poterit.

De tempore perfectioris, Altas sua Regia semper est in perfectione, quia continue bellat, tunc tamen et promptius, et instructius perficietur, cum senserit alios Principes esse expeditos, et esse in via.

Habebit Altas sua in suo Exercitu Milites Hungarum et Bohemum. Equitatum habebit ex Hungaris maiori ex parte, Poterit enim habere et ex Bohemis, et Moranis, et Slesitis. Verum Peditem poterit optimum habere ex Bohemis. Quantum autem numerum habere queat, explicare in praesens non potest, cum nondum sciat, si veniat, quantum possit habere pecuniarum. Quae si suppetant largius, tantum poterit habere quantum voluerit. Tormentis Altas sua ad hanc Expeditionem multum indiget, non minus etiam munitionibus, ut puta pulueribus, et globis. Et licet habeat tormenta in exercibus finitimis, non tamen talia, quae faciant ad Campestem Expeditionem, nec tanta, ut et exercui defensionem, et huic expeditioni sufficiant. Cum autem sciat Caesarea Altam his tormentis abundare, rogat Scythiam suam, dignetur rogare Altam ipsam Caesarem, ut aliquid ex his Alti suae imperetur, et praedium Scythias sua curet illi aliunde persolvens, et quod Scythias sua aliquo subsidio etiam de manibus suis provideat, per munitionibus necessariis ordinandis.

De Ducibus belli, Altas Regia, sola vult esse Dux et Imperator sui Exercitus. Quod si per aetatem, ad hoc minus apta videretur, non deerunt Alti suae Duces idonei ex omnibus Regnis suis, quos praeficiat exercitui suo. Nam cum sit Rex liber, et habeat Regnum liberum, non vult alienum Imperium subire, in detrimentum sui nominis, et libertatem Regnorum suorum.

De annona providebit, ut diligenter colligatur, quicquid perveniet,
prohibebitqz, nec ex hoc Regno educantur.

De Statu Regis et Regni dicere non potest Altas sua, valde esse
foelicem Statu suu, Regnoruqz suoru, propter hostilitates quas
patitur ex parte Thurecoru, Alioqn est in veneratione debita,
apud suos, et prestatur ei ab omnibus obediencia, Et nemo est,
qui non cupiat bonu Statu sue. Mis. Fuerunt aut mota,
quedam odia et similitates in hoc Regno inter personas privatas,
sed non tales, que Mis sue dignitatem, auctoritatemqz offendis-
sent, Nec id quidem miru, cu fuerint etia intra angustos
parietes, ut inter fratres, ut inter patrem et filiu maiores,
res sepius suscitatur. Qualescuqz tamen fuerint, magna
ex parte iam sedate sunt, Et si qd restat, sedabitur.

Quod pertinet ad Statu Confinioru, illa sunt desolatis-
sima, et non poterunt, nisi maximis sumptibus reparari,
nec est Altas sua sufficiens ad hoc, ut ea instaurare suis
^{proventibus} sumptibus possit, nisi aliena ope provideatur.

Confinia Regie Mis a Ponto, vsqz ad mare Adriaticu,
contermina sunt hostibus, ubiqz lacerantur. Cogitur oibz
Altas sua, quantum potest subuenire, Et cu id sufficere
facere nequeat, negliguntur omnia, ultra p^{ro}visione Con-
finioru, cogitur dare subsidu etia Vayuode Moldauo
et Transalpino, Et ita eos in fide conservare et

Quare Scitatem sua, plurimu rogat, dignetur curare, ut
aliquid subsidii ad reparationem hmoi Arcis finitimaru,
que sunt clipei huius Regni, impetire dignetur.

De Iayga, quæ laborat in maiori periculo, q̃z alia Cōfinia. Atq̃ Regia instituit illi succurrere, per Expeditionē, quā iam decreuit, sed veretur Atq̃ sua, tantū illi incumbere periculō, ut vix putet, illud suis viribus, et sua ope posse propulsari.

Quamobrem Scitatem suā iterū rogat, dignetur quod cupit, de negotio sanctæ Expeditionis feruenter continuare, ut per illam possint, confinia illa Atq̃ sue liberari ab hostibus. Nam si cessatū fuerit, cū iam publicata sit per omnia fere Christiana Regna futura expeditio, peruenieritq̃ ea res ad noticiā Cæsaris Thurearū, p̃cul dubio irritabitur magis, et res suas Asiaticas cū quonīs dispendio suo componet, et conuertet arma in Christiānos, et ante omnia in hanc Atq̃ suā, et in Regna sua. Et hoc pacto cū non habeat Atq̃ sua pares vires ad resistendū illi, illo irrumpente actū erit (quod Deus auertat) de hoc Regno. Cuius amissio in omninū Regnorū Christianorū, quorū omninū scutum est, et Antemurale, perniciem redundabit.

201.
SIGIS. I. Rex Polon.
Fratri Nicolao Sonbergo Nuntio
Leonis pp^e X.

Rnde et Religiose deuote nobis dilecte Fuit animi et pro-
positi mei, ut Conuentu^m generalem Regni nri, pro festo scti
Martini preterito habuissemus. Quemadmodu^m id v^re P.
tunc, cu^m apud nos erat, declarauimus. veru^m interuenien-
tibus nonnullis inopinatis et subditis huius dni nri ne-
cessitatibus, quibus nisi presentia mea, et celeritate adhi-
bita, bene consultu^m iri noⁿ potuit, coacti sumus Conuictum domini^m
eiusdem vertere, et ad eu^m nos conferre. Tamen curabim^{us}
nos q³ celerius hinc exolnere, et Conuentu^m Regni agere,
quem, ut nra fert opinio, ad festu^m Purificationis dne^e
nre, sancte Marie, statuemus. et inibi referremus ad
Consiliarios nros ea omnia, que nobiscu^m egit v^ra P.
de rebus Prutenicis. Et quicquid cum illis decreueri-
mus, faciemus euestigio, vel illam, vel Sctissimu^m Do-
minu^m nostru^m cecio^rem.

Ceteru^m perscripsit nobis Magus Palatinus Cracoui^e
ea, que cum ipso Cracoui^e P. v^ra contulit, Et inter
cetera de profectione sua in Moschouia, et q³ peteret
a nobis lras securitatis transeundi per Ditionem no-
stram sibi mitti. Nos quidem noⁿ absumus ab eo, ut
cu^m hec sit voluntas dicti Sctissimi dni nri, illuc va-
dat, et mittimus ei cum presentibus ipsas lras se-
curitatis. perstamusq³ in eadem voluntate nostra

faciendi quinquennales Inducias cum illo hoste nostro, cau-
sa Rei Christiane, prout vestre P. declarauimus, Veru
ille, vt est prorsus ab omni humanitate, ne dicamus ra-
cione, alienus, proponet Conditiones indignas, et non
ferendas, quas nullas nos acceptabimus. Sed vt est na-
tura Induciaru, ita illas simpliciter, causa, vt diximus
rei Christiane, cu illo inire parati sumus, Itaqz Petas
vestra fiet, qualiter se illic in ea re gerere debebit.
Que bene valeat. Datu.

Eg
git

Decla

ad C

tum

omn

mun

ret a

Jux

gare

nem

sua

taro

Altis

vtile

Id he

est

Impr

Regi

cura

agit

*Responsum a Sigismundo primo rege
Polonie: datum Nicolao Ssonbergo
Nuntio ac Or^o Leonis II°. X.*

Legatio v^{re} P^{rtis}, qua nomine Sctissimi dⁿⁱ nostri
egit, apud Sacra^m Alt^{as} Regia^m, h^{ec} summam^m continebat.

Declaravit imprimis, se missam à Sctissimo d^{no} n^{ro}, cum
ad Cæsaream Celsitudinem, et alios Reges ac Principes,
tum ad hanc Alt^{as}, ut de Quinquennialibus Induciis, cum
omnibus Christianis Principibus, deinde de bello, et co
muni Expeditione, contra Thurcam suscipienda, tracta
ret, ageret, persuaderet. Cæterum de re Prutenica, via
Iuris, vel equitatis, componenda. Item de rebus hu
garicis, et Statu Ser^mi dⁿⁱ Regis Ludouici, in ordi
nem et regimen debitum constituendo. Postremo de
sua profectione ad Moschos, et si opus esset ecia^m ad Thar
taros, causa pacis tractandæ, et pro bono tam huius
Alt^{is}, q^z totius Reipublice Christiane comodo et
utilitate.

Ad h^{ec} Sacra Alt^{as} Regia, committere mihi dignata
est vestre P^{rtis} sic respondere.

Imprimis laudat summo p^{ere}, et probat Sacra Alt^{as}
Regia, hoc tam sanctum, et maxime necessarium studium,
curam, et institutum Sctissimi dⁿⁱ n^{ri}, D^{no}q^z Deo gratias
agit, qui hanc illius S^{ti} mentem inspirare dignatus est.

pro vindicanda salute, et bono Statu rei Christiane,
adeo nunc, ut nunq̃ alias magis in discrimine constituto,
Mtas em sua Serma, ut ea, que assidue humeris suis hac
molem Infidelium sustinet, nihil unq̃ magis desyder
ravit, q̃ hoc aliquando faustissimū tempus futurum,
ut omnes Principes Christiani, unanimi consensu, et
coactis viribus, tandem ad redimendū periclitante
Rei publice Christiane bonū Statū, consurgerent.

Verū quod illius Scititas postulat, et hortatur, ut Mtas
sua Serma, iam ad hanc communem expeditionem
se accingeret et prepararet, non dubitat Mtas sua, sa
tis constare illius S^h, quantis, et q̃ assiduis domi
bellis distineatur, tam à Thartaris q̃ scismaticis,
ac alijs eorum adherentibus, ita ut tam subito, nequeat
apparatu, et cogitationes suas, domesticis difficulta
tibus occupatas, ad opus et actioes alias, reducere.
Verū quando Mtas sua Serma, se ex ipsis difficulta
tibus domesticis explicare, et res suas cum Tharta
ris et Moschis, quoquo modo, citra tamen indignita
tem et detrimentū suū, et Dominiorem suorum, pacca
re poterit, Cumq̃ intelliget alios Reges et Principes
Christianos, paratos esse, et ipsam Generalem Expedi
tionem ad firmitatem aliquam et bonū ordinem ten
dere, ac Contributiones ad illa designatas, ad effectū
aliquem procedere, alacri animo eandem ipsam Expe
ditionem generalem Mtas sua suscipiet, et munus
suū cū alijs Principibus Christianis ita obibit,

ut nulli posterioris foret, nec pro se quicqz opere, studio,
et impendii, hac in re pretermittet, dummodo saluti Chri-
stiane cu effectu consulatur, Pro qua et vires et sangui-
nem propriu, parata est semper effundere.

Modus aut de colligenda pecunia, et Exercitu scribe-
do, cum a Sctmo dno meo, tum etiam a Caesarea Alte
constitutus, satis placet Altis Regie, Veru de eo or-
dinando, pro consuetudine et facultate Regni, et Do-
minioru suoru, non potuit hactenus, cu Consiliariis
et Subditis suis, quicqz tractare, et constituere, dome-
sticis difficultatibus, omnia consilia et curas Altis
sue, occupantibus, tamen opera faciet, ut illis aliqua
ex parte compositis, et Generali Expeditione proce-
dente, pariter modus ipse de pecunia, et Exercitu
faciendo statuatur, in Regno, et Dominio eius Altis.
Et id, quod opus videbitur, et quod etia vires eius
Altis, ac Regni, et Dominioru suoru, ferre poterit,
ad tam sanctu, et diu desideratu opus perficiendu,
nihil pretermittetur, aut negligetur.

Inducias Quinquennales, et si Altas Regia cu nemine
Principe Catholico bellu gerit, nec gerere hactenus
vngz voluit, tamen libenter acceptat, et observare
vult firmiter, dummodo ipsa Generalis Expeditio
procedat, et Altas sua, ab aliquibus hostibus su-
is, bello et iniuriis non laceffetur, quonia illa, vim
vi repellere oportet.

Inducias Quinquenales probat seu acceptat Altas sua cum
Conditionibus predictis, Simpliciter vero, et sine Condi-
tionibus ad biennium.

Quod aut ad rem Pruthemicam attinet, Sacra Altas
Regia, nunquam discordiam et Controuersiam aliquam, sua
occasione inire voluit, cum Agro et Ordine Prussie, nec
quicquam ab illo requisivit, quod id, quod Altis sue, ratione
terrarum, quas de benignitate Altis sue, et eius Prede-
cessorum possidet, facere tenetur. Verum ille declinans
et debitum suum prestare, et pacem ac Concordiam dudum
factam infringere, variisque et indignis modis preterfert
et declarat infensum et hostilem animum erga suam Matrem.
premedando assidue subditos Altis sue, tam predomi-
licencia et excursionibus ex terra sua, tum vectiga-
libus insolitis, et vadimonijis, carceribus, ac spoliis
multiplicibus, quibus homines Altis sue ibidem in
eius terra afficiuntur.

Preterea facto foedere, et conspiratione contra Matrem
sua, cum Scismatico Duce Moschorum, non minus san-
cte Romane Ecclesie infenso, quam aliquo alio Infideli,
et occasionem inde querendo, tam illi gratificandi,
quam eius Matrem aduersus se prouocandi, intelligens
suas vires ad inferendum ultro bellum non sufficere.
apparatus omnes bellicos facit, delectus habet, Mi-
litem Mercenarium ex vicinis Dominijis palam con-
vocat, Implet querimonijis vniuersum orbem, reijciedo

287
ea in Matrem suam Regiam et eius Subditos, quem ipsemet
facit, ut imprimis Sanctissimum dominum nostrum, et Cesaream
Matrem, deinde alios omnes Principes Christianos,
aduersus Matrem suam comoueret, et subsidium ab il-
lis obtineret.

Quae omnia Matris suae Serma, cum ingenti Subditorum
suorum gravitate, tulit et dissimulavit causa Reipub-
licae Christianae, et fert huiusmodi, licet agerime,
Et quod ipse Imperator ita se erga Matrem suam, tot bellis cum
Infidelibus et Scismaticis occupata, tamque de occa-
sione gerit, Distrahendo et impediendo Matrem suam,
qua pro necessitudine sanguinis, pro debito, et pro
fessione sua, adiuuare omnibus viribus deberet.

Quia vero Matri suae Regiae, statuere aliquid de ipsa
re Pruthemica, non est satis integrum, absque scientia
et consensu Consiliarioeum et Procerum Regni sui,
qui aliquando inherentes Concordiae factae, nolunt aliquid
nove actionis ingredi, et rem actam agere. Eligentes
potius suam Iustitiam, et terras suas, multo sanguine
et impendio, de manibus, illas iniuste occupantium,
vindictas, armis itidem, ut alij Christiani Principes
faciunt, quod Advocatis tueri et manutenere:
quandoquidem in memoria est, tales tractatus, et
Iudiciarios et Arbitrarios, dudum et saepe tentatos
fuisse, qui semper, et in ieritum cadere, et maiore
belli et difficultatis materia praebere solebant,

nō potest Altas sua, ad hoc, vt causa ipsa, denno cognosceretur via Iuris vel equitatis, consentire, et voluntati Scissimī dñi nri in ea re satisfacere. Tamen cum eius Altas cum Cæsarea Celsitudine mutuo cōveniret, ita vt id summopere optat, et intelligit Rei Christiane expedire. Atq; Prussie itidem adexit, libenter et non gravate, Iusticiam suā ostendet, et q̄ nihil aliud ab illo petit, q̄ id, quod ei iuste debetur, declarabit. Nihilominus tamē Altas sua Serma, illig S^h sumas, et immortales agit gratias, de hac cura et sollicitudine, quā erga se et res suas, agere, dignetur. Et pollicetur hanc S^hs suae benignitatem, et fauorem paternū, vicissim oī studio, et obseruantia sua semper referre.

De Rebus Hungaricis, quo in Statu sint, vrā Pr^{tas} clarus, illic existens, cognovit. Altas sua Serma hactenus nihil reliquū fecit, quod ad officiū suū pertinebat, quo Sermo dñi Regis Ludouici Nepotis sui Status esset in bono ordine et auctoritate, ac dignitate debita cōstitutus. nec idem in posterū curare, vna cum Cæsarea Mte desisset. Agitq; plurimas gratias Sctmo dño nro, q̄ etia ipsius Sermoni dñi Regis Ludouici, benigna rationem habere, et paternā erga illum curam gerere dignetur. Et rogat summopere Altas sua illius Scitatem, velit in eadem cura persistere, illiq; auctoritate, et beneficentia sua non deesse. Commonendo Consiliarios et Procures sub,

ditos illius *Mtis*, ad ea, quæ debiti et fidei ipsorum sunt,
et quæ ad bonum Statum illius *Mtis*, et Regnorum eius
pertinere videntur.

De profectioe *Prtis vre* in *Moschonia*, probat Sacra
Mtis Regia consilium *Sctmi dñi nri*, de reducendo illo
Duce ad obedientiam *Romane Ecclesie*, et bello, quod
ille temere et iniuste cum *Mte* sua gerit, sistendo.
Vtraque enim res esset cum non mediocri harum terrarum,
et totius *Reipublice Christiane* commodo. Quare
libenter videbit *Mtis* sua, quo illuc proficiscatur.
et Mandata dicti *Sctmi dñi nri* obeat, ut si bellum
ipsum contineret, quominus *Mtis* sua illo impedi-
retur, tanto commodius et celerius se ad communem
Expeditionem, contra *Thurcas* accingere posset.

Ad *Thartaros* vero, nequaquam suadet vel censet *Mtis*
sua, ut *Prtis vra* proficiscatur, Quia enim illa cum
fera et barbara, omnisque humanitatis expers, tum
Thurco fide et religione coniuncta est, Et proinde ce-
deret haud dubie ipsa profectio, ad magnam indigni-
tatem *Sctmi dñi nri*, et sancte *Sedis Aptice*, Sed
et persona *Prtis vre*, ad grave aliquod discrimen
venire posset, cum neque Legationibus apud illos
tuta sit fides.

Hec tamen cura, et pietas, ipsius *Sctmi dñi nri*, qua
commisit *Prti vre*, pro comodo *Mtis* sue, tam *Mos-*
chos, quam *Thartaros* adire, grata est plurimum *Mti*

sue Serme, Illiusqz Scitati ecia atqz eciam gratias
agit immortales. Ac pollicetur vicissim pro eius S^{te}
commodo, et bono Statu, non modo facultates suas,
sed sanguinem propriu, ubi opus exigeret, libenter
impendere.

Quod reliquu est, Altas sua Serma, commendat se,
Regnu, Dominia, et negocia, resqz omnes suas, in
gratiam, et fanorem ipsius Scitmi dñi mei, Ac plu-
rimu illam rogat, vt ea benenolencia et benignitate
Paterna complecti, eiusqz preces, et impetrabiles,
et nō iritas apud se habere dignetur. Cuius Scitatis
Pedes Altas sua Serma, omni propensione et vene-
rentia, qua potest, et debet, osculatur. et se iteru
commendat

Magister inter Regem et Moschum conditione uti possidetis, pacem vel Inducias faciat, In Podolia ad loca habitata, quæ post Quinquennium reddat, veniat, Interimq; ac post, ad alia inhabitata, cum omnibus viribus veniat, ibi habitet, Thartaros impugnet, Vita sua et suorum, pro salute Regis, ac suorum ponat, quæ ultra Vistula sunt, accipiat cum omnibus, quæ nunc habet, aut unq; in terris Regi subiectis habiturus est in Fendum. Ita tamen, ut non teneatur esse contra Ruthenos, durante eorum amicitia cum Lituoniensibus, aut Agro Generali Lituoniensi superiore. Rex aliud q; feudale Juramentum non exigat, et ante finem Martii respondeat. Cætera circa hoc tenet Henricus Premisliensis, etc.

Quod si Rex, quæ de restituenda Prussia, supra dicta sunt, persuadere suis non posset, tunc Podolia, ut ea nunc habet Agros sua, infra annum proximum Agro detur, et sola ab illo in fendum recipiatur. salvis tantum confederatis offensivæ, et absq; præiudicio Juris alicuius partis, quo ad Prussia, de qua, et Juramento pacis perpetuæ, decem annis, aut post, manente Agro in Podolia, nulla controversia sit. Medio aut tempore prædictis anni et futuri de Dominis

forte in Podolia, Mgrō subesse nolentibus, concordetur.
 Rege providente. Ita tamen, ut Mgrē interim Regis au-
 ctoritate eis mandet. Illorūq; et aliorū octo annorū
 spacio, eiusdem perpetue pacis forma in aliis, q̄ de
 dominis, aut terminis Ditionū, hęc ut nunc sunt, per-
 maneant, voluntati parciū adaptetur, per ipsarū par-
 ciū tam de dominis subesse nolentibus, q̄ de hac for-
 ma pacis adaptanda, aliisq; emergentibus aut occu-
 rentibus, in duos vel plures compromissionem, ita ut ex-
 bitri, Compromissionis terminos prorogare, et in eventu
 differentiarū terciū eligere queant. Quod si post huius
 decem annos, nā ante nō liceat, aut Rex Juramentū
 predictū exigere, aut Mgrē in Prussia redire vellet,
 in utroq; casu feudū, et Compromissio cesset, Rex
 in priori Jure suo sit, Mgrē libere redeat. Vnus hoc alteri
 per annū antea insinuet. In primo tamen casu Rex
 tribus immediate tum sequentibus annis Mgrō quē in
 Podolia construxit, ad arbitriū bonorū soluat. Dando
 de hoc cū dicta insinuatione, sufficientem, et ab omni
 cū Compensationis exceptione liberā cautionem,
 In Secundo vero, libere similiter Regi Mgrē dimittat,
 quē in Podolia immobilia construxit, suaq; aut suorū
 rum fuere. Cetera ut supra in primo concordādi
 modo, huic ultimo non contraria.

Magister Podolia ita in feudū habeat, ut supra
 Thartarū Præcopiensem, Polonio auxilio invadat,
 et Thaurico, vel aureo Chersonesso occupato, Podolia

745.
reddat, retenta ibidem vel alibi pensione. Podolia aut ipsa,
vni tum ex Agri Germanis in feudum, et aliqua Regis filia
in Coniugem detur.

Rex Sappusiu Hungaris reddat, et cum illis agat pecuniariis
vel alijs modis, ut Agri in Dalmatia Segnia, nam alium
portum non habent, et tantundem ibi vel in Croatia pro-
pe Thucos in feudum consignent, quo eorum obliuisci possit,
que aliquando is Ordo habuit in Prussia.

Rex Samagitia concedat et Grandenicz, vel aliquid si-
mile in Prussia. Ita tamen, ut ubique omnes sua possideant
et teneant, redemptione Agri concessa, si quid de ipsa
Samagitia aut Grandenicz esset impignoratum.

In quouis supra dictorum trium ultimorum modorum concordan-
di, que partes alias possident, possideant, Iuramentum
cesset, ac illius loco foedera fiant, et lige temporales
sine perpetue, iurande aut non iurande, cum talibusque
Conditionibus ut partes acquiescant.

Item Rex aliqua Ecclesia de Maioribus Polonie, vni
ex Germanis Agri conferat, Sunt enim omnes sui Nepo-
tes, osque et caro sua, Papa aut Cardinalatum alteri,
et magnus Episcopatum concedat.

In quolibet supradictorum modorum, poterunt condiciones
angeri et æquari, pecuniariis et alijs medijs, iuxta vo-
luntatem parciu, et eorum qui hec tractabunt, longe

110.

maiozem, q̄z qui hęc amanter proponit, prudencia et sagacitatem.

Delibera^o Magistri Prussie per schombergum regi pposita

Magister paratus est suscipere terras in Prussia, quas nunc habet, et in post habebit, et similiter terras in Podolia in feudum, ut vassallus.

Idem prestabit Iuramentum Regieⁱ uti ut vassallus, et erit cum Alte sua, nisi sit contra Romanum Imperium et Principes eius, et contra Moschum, durante amicitia cum Livoniensibus, et Agre eorum superiore. Idem militabit cum omnibus suis contra Thartaros, et vitam ac vires suas effundet.

Idem impendet omnem opera, ut Altas Regia, habeat pacem vel Inducias cum Moscho, ita ut ille possideat ea, que nunc possidet.

Vicissim petit Agre, dari sibi terras citra Istula, aut Gedann, et sine his, nihil fieri posse arbitrari debet, vel ut frater Nicolans propo^t Elbingum et Epatum Varmien, ac Samagitia, hoc est in Prussia Insula, que diuidit Istula, in qua includitur Elbingum, et Episcopus Varmienensis, ut supra.

Item ut dentur ei loca in Podolia vicina Thartaris, sed ad quinque annos postulat dari sibi loca habitata, in que se recipere posset cum suis, et ibi se sustentare, quoad se muniat, et fortificet in locis desolatis, queq̄de loca habitata, lapso quinquennio restitutura se pollicetur.

Letit designari sibi iter ex Prussia directum ad Podoliam
ad latitudinem medii Miliaris, vel saltem liberum Ins,
liberamq3 unctionem rerum omnium ad Militiam necessaria;
rum, hoc est, et victualium, et ad arma et bellum spectantium.
absq3 Gabellarum, et quorumcumq3 theloneorum solutione.

Letit concedi sibi potestatem in ripis fluminum in Polonia
et Lithuania, constituendi Granaria, seu horrea, ad que
frumenta ex Prussia ad Podoliam devehenda reponi
possint.

Aliqui Articuli possent recipi de pace perpetua, De quibus
et Mg^r, et Regia Altas convenirent, nisi sint contra Se:
dem Apostolicam, et Romanum Imperium, ac Principes eius,
et professionem Mgri. Et hanc novam Conventionem
iuraret observare Mg^r.

Hoc tamen postulat, ut Juramentum prestaret, et ipse, et ei9
posterius ac Successores, per Procuratorem, sufficiens Man:
datum habentem, hoc est per magni Comendatorem,
vel ubi aliter fieri non posset, prestaret ipse Juramentum
ad presens, dummodo eius Successores fierent ab eo
immunes, sed per Procuratorem illud prestarent.

Mg^r item Regia, de oibus conclusis observandis assen:
sabit, et similiter Altas Regia Mg^r asscurare debet.

Item ut Altas Regia declaret voluntatem suam sup^r pmissis
nunc, et tractatum faciat ad principium M^esis Decembris, atq3 usq3
ad finem anni presentis.

Soluent, Mgr, et ordo Altⁱ Regie, pro terris illi restituendis in Prussia, aut Ciuitate Gdansk, centum millia, aut forte, ut frater Nicolaus opinatur, ducenta millia florenorum, ad ratas temporum soluenda, et sub certa ac debita securitate.

Licet non obligaret se Mgr, nec iuraret ferre auxilia Altⁱ Regie contra Romanum Imperium et Moschos etc armis offensivis, tamen bene defensivis, Preterea facta Concordia et pace cum Moscho, si Mgr promitteret pro eo, quod ille seruaturus esset pacta et Coniuncta et pacem, et ille postea conueniret, posset in eo casu, non observationis pactorum et pacis, iurare utrum Regia contra illum, ipse Mgr.

Dicit frater Nicolaus Mgrum habere pecuniam, et partem illius a Moscho habere illum opinatur.

Si non posset, vel licere sibi non putaret, Altⁱs Regia restituere simpliciter terras in Prussia, aut Ciuitatem Gdansk, saltem renuntiaret tuitioni illarum, Nam Mgr reduceret illas ad suam obedientiam et subiunctionem.

747

*Responsum a Sigismundo primo rege
Polonie datum Nicolao Sömbergo
Legato pape Leonis X^{mi}*

Ea que Prætas vrea retulit Sacre Mti Regie, de actioibus
suis in Prussia, et renocatione sui per Scitissimū dñm nrm,
propter res Hungaricas, ac profectione sua in Moschoniā
arbitrio Mti sue. Queq; à dño Mgro Prussie, secreto co-
gnovit de conditionibus Concordie, ratione terrarū Prus-
sie, ac Juramēti, deq; auxiliis ferendis, et alijs rebus,
Mtas sua Serma abunde omnia intellexit.

Ac imprimis, quod ad profectionē vree Prætis in Moschonia
attinet, Mtas sua cognita habens perfidia Ducis illius.
et q; ille, neq; pacta, aut foedera vlla observare, neq;
mixe soleat, nisi quantum ex re et necessitate sua esse
intelligit, non videtur Mti sue, quod profectio illuc
vree Prætis, vllw commodū Rei Christiane, vel honore.
Sedi Aptice esset allatura, Presertim cū gratia Dei,
iam Exercitus illius Ducis, est e fimbis Mti sue,
cū graui dispendio et ignominia illius, pulsus, quem
Mtas sua Serma, vult et decrevit tantisper bello per-
sequi, donec ab eo id omne vindicet, quod ille per
nephas et iniuste occupavit, Ad quod sibi et Iusticie
sue diuinū auxiliū nō defuturū confidit.

Quantū vero ad res Pruthemicas, Mtas sua Serma

tametsi prius Præti v're declaravit, neqz solere se, neqz mte;
 geu esse sibi tractare, aut agere, aliqd de his que ad Regnu
 ptinet, absqz Consiliariis et Prouincialibus suis: tamē qd
 dñs Mg'r voluntatem sua Præti v're secreto comēavit, que
 id ipsu à Mte sua postulet et expectit, contenta est eius
 Mtas, visu et sententia sua v're Præti confidenter, tanqz
 Nunctio Aptico dicere et aperire.

Non videtur Mti sue Serme, vt Regnicole sui, deberet vllō
 modo cōsentire, ad restitutionem Cinitatu et Arciu vltra
 Vistula, vel Gdanni. Que omnia vti hereditaria bona,
 et multo impendio, ac sanguine recuperata, plurimi sunt
 apud illos momenti. Veru de moderando Iuramento, per
 dñm Mg'rū prestando, et terreis aliquibus in vicinia Thar;
 taxoru illi tradendis, fieri possent aliqui decentes tra;
 ctatus, et res bonis et honestis medijs commēire. Ta;
 men tam de restituendis dictis Cinitatibus, qz modera;
 tione Iuramenti, ac locis in finibus Regni dandis,
 Mtas sua in primo generali Conuentu Regni sui, vult
 ad Senatū suū, omnia diligenter referre, et consiliū
 super singulis hisce rebus, maturū capere. Et quicqd
 decrenerit, mutuo cū Cæsarea Mte, vel eius Nunctijs
 agere et tractare. Que cū ductu actionē istā poccupavit
 et incepit, non vult Mtas sua, nec eā decere videtur,
 absqz illius Cæsarea Mte, quicqz agredi. Que Sc'mo
 dño meo summas et immortales agit grās, pro hac cu;
 ra, et sollicitudine, qua gerit de rebus eius Mtis, vultqz
 illi hanc gratia, et pietatem paternā, omni obseruācia

et obsequijs suis semper referre. Vre etia P^{ri}ntis studiu, et
opera, habet M^{aj}as sua accepta, et grata, eamqz illi, benemo:
lencia sua Regia per omnem occasioez repedere pollicetur.

Inhibitionem de rebus inferendis ad terra dⁿⁱ Magistri,
M^{aj}as Regia fecit comuni totius Regni consilio, ea causa,
qz ipse d^{ns} M^{aj}or, prius id in terra sua statuerit, Sed ems:
dem Inhibitionis executio, suspensa fuit ad festu sancti
Laurentii, quo Mercatores, et alii homines, qui illic co:
mercia sua habent, possent absqz aliquo dispendio, rebus
et negocijs suis providere. Vnde hac causa, non aliquo
sinistro respectu, vel contemptu vre P^{ri}ntis, inhibiti^o ipsa
circa illud tempus est promulgata. Qua cu M^{aj}as sua
de voluntate et consilio Regni vniuersi statuit, no li:
cet illi ea, nisi de comuni totius Regni consensu, vel
suspendere vel tollere. Nec d^{ns} M^{aj}or vlla iusta ob
id causam, querendi habet, cu ipse iuratu fecerit. Et
vt ille ostendere voluit, suos subditos absqz terris
M^{aj}is sue subsistere posse, ita vicissim ems M^{aj}as illi
cognitu et compertu esse velit, suos quoqz Subditos
absqz terra illius non defecturos.

Cum aut Sc^{ilicet}mus d^{ns} noster. quem Sacra M^{aj}as Re:
gia, cu debita colit obseruancia, misert huc ad ea
vram P^{ri}ntem, ac illi tot reru momenta, apud alios
Reges et Principes agenda et tractanda committat.
et credat, M^{aj}as sua Ser^{ua}ma, fidei et integritati eius
nihil diffidit, sed qz ei negocia Regni sui, vsqz adeo

ut postulavit, agere et tractare nō comiserit, factū est eo,
q̄ nō soleat, neq̄ liceat. Atq̄ suē in tantis rebus absq̄ sciētia
et consilio Senatorū suorū quicq̄ agredi. Aliq̄n, persona
vr̄e P̄tis, et ratione Sedis Aptice, et eius ipsius causa,
gratam habet et acceptam.

Postremo utq̄ sua Serma, postulat à vr̄a P̄te, ut se, Re-
gnū, et Domina sua comendet Sc̄mo dñō nr̄o, et suppli-
cet eius nomine, illius Sc̄itati, quo eam gratia et be-
nignitate Paterna complecti, ac p̄ces eius, quas ab
Oratore suo intelliget, acceptare et exaudire dignetur.
Vti eius Regis, qui continue pro incolumitate Rei
Christiane, et honore Sedis Aptice continue, cū Infide-
libus, et alijs eiusdem sancte Sedis Cōtemporibg depugnat.

251.
Responsum a Rege Sigismundo primo

Datum Nicolao Sömbergo oratori app^{co}

23 Januarii 1519.

Cracovie

*S*acra Altas Regia Bende Pater. perspexit abunde curam et studium v^{re} P^{tes}, in componenda differentia, inter se. et d^{nm} Mg^m Prussie. Et quod ante fecit, id iterum in presentiarum S^{ct}mo d^{no} m^o, imprimis summas

*Q*uod ad reditum P. v^{re} attinet, licet Altas Regia nesciat prorsus, in quo fine deliberatio Consiliariorum et Provincialium suorum consistit, tamen intelligens Altas sua, neminem efficacius posse rem ipsam Pruthenicam tractare et componere, q³ v^{ram} P^{tem}, que iam tanto studio incepit, et hinc atq³ inde multa percalluit, optat Altas sua, ut ad perficiendum hoc inceptum negocium redeat, et ut ea S^{ct}mus d^{ns} noster mittat, Altas sua, per l^{ras} aget et instabit.

*C*ommendationem dⁿⁱ Mgⁱ M^{ti} sue, de qua P^{tas} v^{ra} retulit, Altas sua grato animo suscipit, polliceturq³ vicissim illum omni favore, et benivolentia sua Regia, tanq³ Nepotem suum complecti, Dummodo ille aliter se erga M^{tem} sua, et eius Subditos gerere studeat, q³ hactenus consuevit.

*M*ittere aut ad illum non putat necessariu Altas sua

Quandoquidē v^{ra} P^{re}las, affectu M^{at}ris sue erga illu^m abū^m de, per l^{et}as significare illi poterit, itidē v^t ille per eam M^{at}ri sue significavit, cui facilius fidem adhibebit.

L^{et}as ad S^{an}ctissimu^m d^{omi}nu^m n^{ost}ru^m in cōmendationē v^{re} P^{re}l^{is} libenter sua M^{at}as dabit, et q^{uod} nihil, neq^{ue} contra Cæsarea^m M^{at}rem, neq^{ue} ullu^m aliud hic quicq^{ue} egit, sed in omnib^{us} fide^{re} et solite p^{ro} voto illius S^{an}ctitatis, et commodo rei Ch^{ri}stiane se gessit, illi declarabit.

Vbi autē S^{an}ctus d^{omi}nu^s noster, remittere huc nollet vestra P^{re}l^{em}, aut ipsa aliquibus occupationibus distracta v^{er}ice non posset, M^{at}as sua, omnia, in quibus cu^m Consiliariis suis stabit, d^{omi}no M^{ag}istro per d^{omi}nu^m Ep^{iscopu}m Varmien^{sem}, aut aliquem aliud declarabit.

Commendat se demu^m M^{at}as sua Ser^{mo}nia, Regnu^m et Domi^{nia} sua, S^{an}cto d^{omi}no n^{ost}ro, pro cuius felici Statu, et incremento, M^{at}as sua, non solu^m vices et facultates suas omnes, sed sanguinem eia^m propriu^m, si ita expediret, profundere semper est parata.

250
S. I. REX. P.
LEONI Pape X^o.

SANCTissime in Chro pater, et dñe dñe clementissime.
Post humilem mei, Regniqz et Dominioru meoru com-
mendationem, et oscula pedu beatoru. Fuit apud me fr
Nicolaus Schombergus, et ea, que à Scitatie v^{ra} in mani-
datis habuit, singula mihi diligenter retulit, Quem, pro
mea erga illa observantia, et grato animo suscepi, et ab-
soluere, qz maxime ad placitu Scitatis v^{re} fieri potuit,
curavi, Prout ipse cora abundius referet, Me eidem
Scitati v^{re}, Regniqz et Dominia mea plurimum com-
mendo, Et supplico vt precu mearu, quas, cu ex lris
interdu, tunc vero ex Oratore meo, qui ex Couentu
Augustensi ad illam veniet, accipiet, benigna ratione
habere dignetur, vt eius Regis, qui pro salute Rei
Christiane, et sancte Sedis Aplice honore et incremento
nunqz à bellis et impendiis requiesco. Dominus De-
i diu seruet incolumem et foelicem vram Scitatem.
Datum Crac die xxvj Augusti. M^o. D^o. xvij.

*Sigismundus .i. Rex Polonie
Leoni pape Decima.*

Sanctissime etc. Discedentem à me frēm Nicolau Schonbergw, nō possū vře Sc̃itati nō comēdare, quippe cuius singularem industriā et studiū, in exequēdis oībus negociis, ad rem Ch̃riana p̃tinētibz, abunde cognouimus, et intellēximus, aliter esse de illo ad Sc̃itatem vřam platu, Scire itaqz dignetur, eundem frēm, neqz apud me, neqz ecia in Hūgaria, vti me vřes mei isthinc edocuerūt, quicqz vel contra Cæsareā utem defunctā, vel aliquē aliū egisse, sed ea duntaxat curasse, quē ad coniunctionē Ch̃iaorū P̃ncipū et gñalez expeditionē cōtra Thureas cōducere videbatur. Quare tantū abest, vt vřa S^{tas} quicpiā sinistri de illo digne suspicari possit, falsa aemulorū ipsius delatione, vt ecia vel hoc meo testimonio, p̃ tanta eius fide, studio, et diligēcia, amplissia illi grām et beneficēcia sua merito exhibere debeat. Quia vero iđ ipse fr̃ ia nōnulla cōponēdorū negotiorū meorū cū Agrō Prussie, et ordine ipsius, iecit fundamēta, quē nemo alter aq̃ue cōmode, vt ipse qui cepit, et vtrinqz m̃ta p̃calluit, cōficere posset. Supplicō vt vřa Sc̃itas, cū eā rem cordi habet, huc illū remittat, ad eā ipsa negotia, si qua eq̃tate poterint, cōponēda. Aliqn res ad magnā p̃turbationē, quod nos certe causa Rei Ch̃iane nollens, redundabit. Valeat felicissimē vřa Sc̃itas. Cui me, Regnūqz et Om̃ia mea iterū atqz iterū plurimū cōmendo et deuoueo. Datū Craconie.

228
S. I. REX. P.
CARDINALIBVS.

R Me etc. Reuertitur ad Sc̃tissimum Dñum meum frater
Nicolaus Schombergus, qui cum apud nos, tum ecia in Hun-
garia, vt liquido cognouimus, existens, omnia quę ad con-
iunctionem Christianorum Principum, et generalem Ex-
peditionem contra Thurecos pertinebant, cordate simul
et diligenter egit. Quare, si quid aliter de actionibus ipsius
ad dictu Sc̃tum dñm nostru, aut vram Rmam D. per-
manuit, fidem adhibere nolit. Quia vero is negocia
nra cum Agro Prussie, ac eius Ordine, quę in nonnulla
difficultate et discrimine constituta sunt, componere ce-
pit, ad eaqz perficienda, nemo alius æquę commodus
esse poterit, qz ipse qui cœpit, et vtrinqz multa peruesti-
gavit, expediret, vt Sc̃mus dñs noster, illu rursus huc
remittere dignaretur, ad eadem ipsa negocia componenda.
Rogamus vram Rmam D. operam de hac re apud illu
facere dignetur, si, vt intelligimus, studeat eius Sc̃titas
occasionēs omnes belli gerendi, inter Christianos Princi-
pes sublatu iri.

Cæterum, cu defuncta sit Cæsarea Aitas, quę tutelam Ser-
m̃i dñi Regis Hungarie Nepotis nri charmi, vna nobiscum
egit, commendauimus ipsum Nepotem nostru, et Regna,
Dominiqz ipsius, eidem Sc̃mo dño nro. Rogamusqz vraz

Rexmam D. agere velit cu' eius Scititate, quo impedita vel
producta, hac morte Caesaree Altis, expeditione generali,
racionem eiusdem Nepotis nri, et Regni ipsius Hungarie
in Summo discrimine constituti, habere dignetur, vt vna
nobiscu' illius curam agat, Quod vterqz eius Scitati,
perpetuo demerebimur.

Id erat adiunctu' pro dno Erasmo Plocin Ep'o
Cum autem res ita cessit, non opus exit iam vram ^{Pr}
ad Conuentu' Electionis Regis Romanoru' proficisci.
Credimus em' defuncto Caesare, omnia in irritum abiisse.
Poterit itaqz eadem Prtas v'ra, confectis alijs negocij nos
stris, apud Scmum dnm nostru', vbi velit redire, neqz
isthic Rome, causa nra, opus est illam diuicms immo
rari, Valeatqz foelicissime v'ra Roma D. et nos diligat.

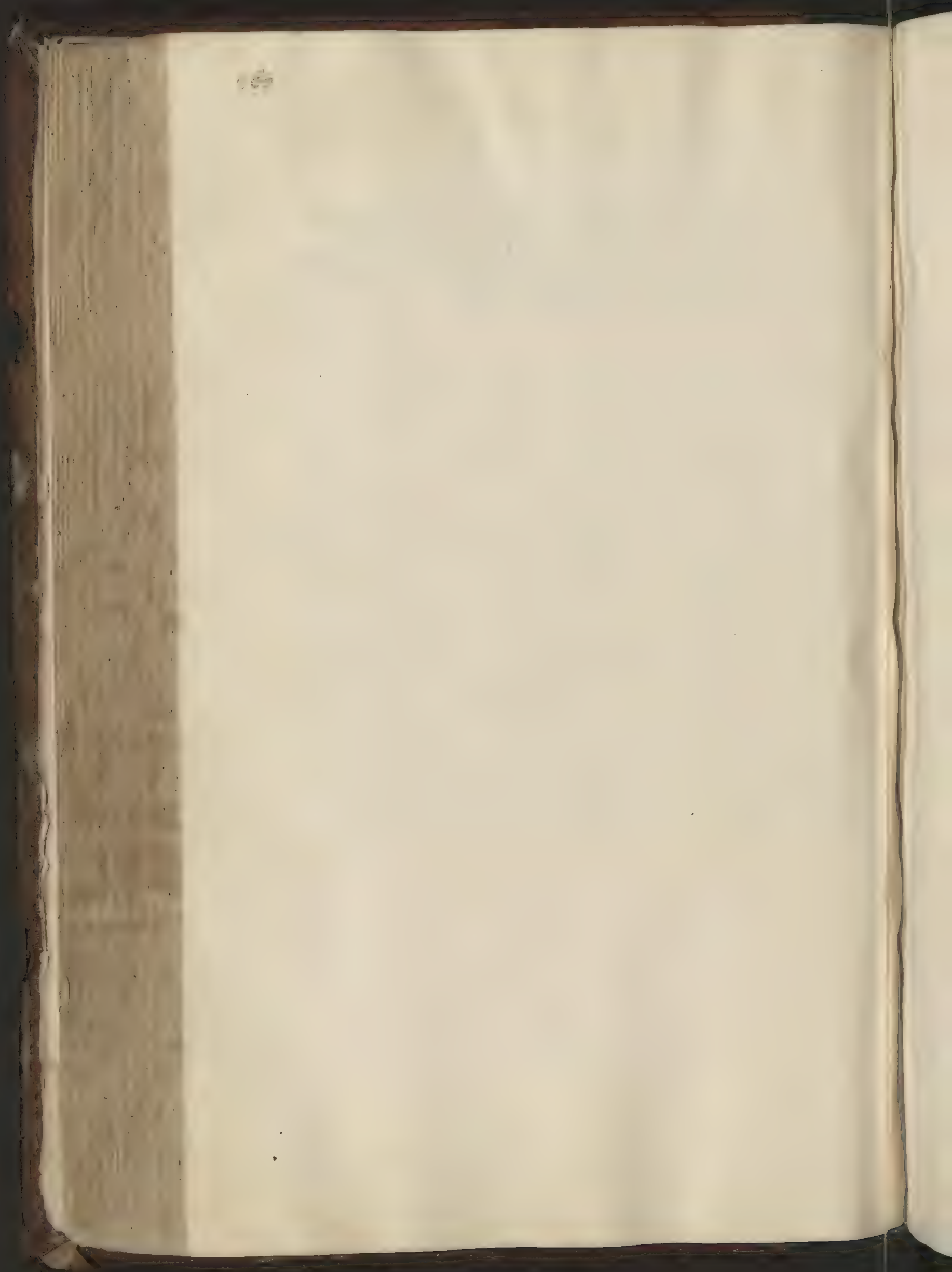
*Sigismundus .I. Rex Pol.
Consiliarius Regni Polonie.*

Reveren. Fuit animi, et propositi mei, ut priusqz hinc
ad Lithuaniam proficisceremur, Conventu Regni genera-
lem ageremus. Sperantes, qz interea, vel pax certa, vel
Inducie aliquę, cu hoste nro Duce Moschowie confici per
Oratores Cæsareas deberent. Veru cum ex illoru lris ac-
cepimus, quas Conditiones hostis ipse proponit, tam pacis,
qz Induciaru, perpendimusqz et iudicavimus, q accepta-
re illas, magni esset dispendii, et dedecoris, ac proinde
non acceptis illis, nullam pacis Spem superesse. Cumqz
Militibus nris, qui fines Domini illius tutantur, maio-
rem Stipendii partem debeamus, et neqz soli nos sol-
vendo esse possumus, neqz illi diucius in Præsidio du-
rare possint, Quin nobis nuntiari fecerunt, se demeri-
to suo tempore discessuros, et Arces in summo discri-
mine constitutas, relicturos. coacti sumus qz celerius iter
illuc in Lithuaniam capessere, et tam gravi periculo,
quod illi Statui semper imminet, tempori occurrere,
Statuimusqz Conventu generalem ipsius Domini, pro
festo sancti Martini proximo, in Brzeszic, Quo iam re-
cta continuatis itineribus hinc feria quinta, post festu
Omniu Sanctoru, bene iuvante Deo, proficissemur. Vbi
constitutis, quanto citius poterit, rebus omnibus, tam
ad defensionem, qz eciam solutionem, et retentionem

presidiis pertinentibus, sine quibus Reges nre finitime
consistere no possunt. Curabimus illuc recta ad Coniunctu
generalem Regni venire, quem habendu, auspice Deo,
pro festo Purificationis dne nre sancte Marie, decrevimus.
vt tandem hinc ecia Republice, in nulla defensione, et
bono ordine constitute, possit aliquo salutari modo consuli
et pvideri,

Et quia puerperiu Serme Coniugis nre, quod dns Deus
fortunare dignetur, circiter illud tempus incidet, cui inter-
esse volumus, atqz dignu arbitramur, cu propter ipsam
Serma Coniugem nram, adhuc penie hospita, et primu
paritura, tum ecia propter multos externos et insignes hos-
pites, quos huc venturos putamus. Et qui sine presencia
nra, recte pro dignitate nra excipi non possent, Posu-
lamus et hortamur vram Petem, vt subducta ratione
temporis modici, ad tanta, totqz negocia obeunda, simul
et itineru nro ru, longitudine ac difficultate, suum
nobis consiliu perscribat, in quo loco potissimu, censeat
Coniunctu ipsu generalem celebrari vt accepta illius
sententia, de indicendo illo, tempore statuere possemus.
Officiu sum, et nobis rem grata factura. Que bene valeat.

1518
In fine anni domini 1518 : quarta mensis
Novembus. Sigismundus primus Rex Polonie
Cracovia exiit ad Lituaniam ad Conventum
Lituanicum : in Brzeskie ad dnm.

Initio anni 1519: Die Tercia Januarij
Sigismundus Primus Rex Polonie. absoluto
Commentu Lituanico: ex Bzescie discessit
ad Poloniam.

Eodem anno 1519. 18 Januarij eiusdem die
Sigismundus Rex Cracoviam venit ex Bzescie.

Eodem die Sc^{ma} D^{na} Bona regina Polonie
hora quarta noctis sequentis. primogenitam
filiam suam Isabellam peperit.

263

Sigismundus primus Rex Polonie.
Isabelle Duci Barensi.

Illma princeps et dñā mater nrā charna Retulit nos llo
nobis isti motus vix illis, cum grā dñe melius fore
valere. qua magna cepimus voluptate. Nos etiam
salvi et incolumes ex Litvania reversi sumus. eo qd
die quo huc applicuimus videlicet 28 Junius mensis. Secunda
conux nrā, filiam nobis leni et incolunni partu ptulit.
quod solum in primis curae nobis fuit. Et licet magis ex
re posteritatis nrē, et status regni dominiorum qd nrorum
fuisset, si filius natus esset, tamen cum illi ita pla-
cuit, apud quem rerum omnium est potestas, et cuius in-
comprehensibilia sunt iudicia, et via investigabiles,
nos grat^{us} animo id suscepimus quidquid nobis clar-
giri voluit. sperandum qd et cum de sua benignitate
ferendam et facilis paritienis uxorem nobis dedit, filium
etiam aliquando daturum. Ceterum interea
non sine gravi dolore nrō Cesarreā Matrem decessisse
Novit eūq illas res. quae ante nobis cum illius Matre
benivolentia et fida coniunctio intercedebat. Ante qd
vero illius Matris e vita decessisset, in oibus nuntiis nrīs
quem ad regem Catholicum in nrā corā illis misimus,
quantum expediebat absoluit. is propediem iam ut
nobis scripsit apud de. Regem Catholicum constitutur.
Et non dubitamus utrumq defuncta Cesarreā Matre
illum vbi necessarium nrū nobis gratificaturum.
Comendamus nos mutuo amori vix illis. quam domiq
Deus nobis diutissime servet sospitem et incolumem.
Dat Cracovie Januarius 1513.

Ser
 lra
 ex
 fort
 hab
 Cef
 An
 ian
 dol
 mor
 nob
 At
 rex
 Et
 et
 ian
 et
 stui
 Co
 pz
 effe
 rex
 fira
 obf
 tro
 ian
 red
 har

265

Serenissime princeps et domine nepos noster charissime. Accipimus
 litteras vestras a vobis quibus nobis gratulatur de incolunni nostro
 ex Litvania reditu. Pro quo favore benivolentia et af-
 fectu in nos eiusdem vestris ore plurimas illi agimus et
 habemus gratias. De inopinata vero morte
 Cesaris vestris tristissimum nuntium ante ex vestris Regentibus
 Austrie accepimus: et tunc e vestigio commiserse rei Chriae
 iacturam tum etiam singillatim vestris doluimus,
 dolemus quod etiam vehementer. Scimus enim quanto a-
 more illam complectebatur: quare cura et studio una
 nobiscum incumbat, ad omnem honorem et bonum statum
 vestris ore. Sed cum ita domino deo placuit, apud quem
 rerum omnium est arbitrium, ferendum est equo animo.
 Et quod ad nos attinet, intelligimus plane Serenissime Rex
 et nepos noster amantissime, omnem illius curam in nos
 iam recidisse, quod semper erit tanta, ut de nobis ipsis
 et liberis nostris maior esse, ^{non potest} quare nil unquam de amore
 studio et officio in se neco dubitauerit.
 Ceterum antea Turcarum Tyranni potentia, et eni-
 pra ceteris vestris a vobis, et regno ipsius Ungarie insensu
 esse scimus. Ita enim dudum ab eius oratore secreto didi-
 ceramus, et meminimus id tunc e vestigio vestris a vobis signi-
 ficasse, illum videlicet nil magis statutum apud se et
 obfirmatum habere, quam mox vobis a Syria et Egipto rever-
 teretur, ipsum Ungarie regnum aggredi. Cum igitur
 iam quod illi male vertat ita antea et verum potius
 rediit: generalis autem expeditio si qua futura erat
 hac defunctione Cesaris vestris vel impeditur vel pro:

daretur. Rogamus plurimum Aitem oram ut nunc
 una cum Consiliariis suis diligentius quicquid alias de a:
 vertenda hac procella imminet, curet et provideat. cui
 nos quantum erit opis nre, et per difficultates nras nobis
 licebit, omni facultate viribus. et sanguinis denique nostro
 non deerimus. In quo autem postulavit a nobis,
 ut aliquem ex Consiliariis nris ad se, ante festum Purific:
 rationis sancte Marie mitteremus: nunquam gravati
 sumus quandoque Aitas ora optabat, et nos tempori
 certiores fecit, oratores nros ad illam, et quorumque usus
 fuerit mittere. Verum et propter Conventum generale
 quem huius diebus habituri sumus, cui omnes Consilia:
 rios et regnicolas nros, primarios interesse oportebit,
 et quia cum alias sepius, tum vero nunc, adeo sepe pro
 ipsis oratoribus ad nos scripsit ut ne dum ad expediendum
 aliquem ex proceribus et Consiliariis nris, quorum quicquid
 in bonis suis haud prope degit, et raro apud nos esse
 solet, sed etiam ad tabellarium mittendum vix tempus
 suppetere. itaque nullo modo in presens aliquem mittere
 potuimus, ut in tempore isthuc applicaret. Rogamus
 Aitem oram, ut deinceps si quid tale a nobis requisierit
 non gravetur id tempore significare, ut votis nris, v.
 in omnibus ita ut cupimus gratificari et satisfacere
 possimus. cui et diximus omni ope nra semper et
 in cunctis eius necessitatibus adesse volumus. nec eam
 vlla in re unquam deserimus. que plurimum valet et
 nos diligit.

ar
e a:
m
noby
stro
bis
mif:
ati
mpoi
vofus
vale-
lia:
robit
pro
dicund
qfqs
re
mpus
mitter
gamm
mifucit
hs v
are
it
cay
t et

Am
C
L

Anno Domini. M. D. XIX
 Conuentus regni actus in
 Letrkow in februario.

^{De quo}
 Ad quem quidem lre infra scripte, misse
 fuerunt ad Consiliarios. ad Capitaneos
 ad communem Nobilitatem: una cum
 legatione ad Conuentus particulares

2012 11/16 10:00 AM
10/16/12 10:00 AM
10/16/12 10:00 AM

Igitur
 Man
 in p
 tati
 dom
 exig
 dete
 dom
 conse
 vten
 has
 amo

X mi
 for m
 statu
 quo
 culta
 desig
 Lubla
 Vene
 Quis
 Dort
 de C

185

Constitutiones Conuentus Litrkouien annu Domini 1519

Wladyslaus Dei gr^a Rex Polonie. Magnus dux Litua^e etc.
Manifestum facimus per presentes vniuersis. quia cum
in presenti generali Conuentu Piotrkowiensi, de necessi-
tatis reip^e, que foris incurrunt consulere, et
domesticis etiam negotiis que meliorem ordinem
exigebant, providere volentes, si quidem non minus
detrimenti afferre solent omni reip^e, res minus debite
domi administrate, q^{uam} externe difficultates, de communi
consilio et consensu tam Consiliariorum nostrorum status
vtriusq^{ue}, q^{uam} etiam minorum terrarum regni nostri,
has infra scriptas constitutiones, ad tres dimittat
annos valituras edidimus.

De imprimis Constitutionem priorem de conscribenda una
formula Iuris, et processu iudiciali in vnu cogendo,
Statutusq^{ue} corrigendis, ad effectum deducere volentes
quo ambiguitates omnes iuris et Statutorum ac diffi-
cultates hominum in consequenda iusticia tollantur.
Designauimus Mag^{istru}m Andream de Taurzin Palatium
Lublinensem tanq^{uam} superintendentem nro nomine, ac
venerabiles et generosos Joannem Krott Canonum
Kuesnensem. Georgium Misszkowski Iuris vtriusq^{ue}
Doctores. Joannem Splawski Posnaniensem, Stanislaum
de Casanow Gandomiriensem Iudices. Nicolauum

†
Nicolaus Tassiuski
Jo. Wietrowski
in Commissis

Gomolinski, antiquum. Nicolann Langkormski, Al:
bertum Carzkowski Castellannum Cresswicien[†] heredem,
Tribunum Plocen. Joannem Herbort, et huc Petronia
pro festo sancti Bartholomei una conveniant, modo me:
liori quo videtur Statuta discrepantia corrigant, abo:
lita tollant. consuetudines et processus ^{indignos} omnes terrarum
et Palatinatum regni in unam formam et observantiam
redigant. Quas quidem Consuetudines prius Palatini oes
cum viris Palatinatus sui peritioribus conscribant, et
ad nos pro festo S. Margarete proximo mittant.

¶ Et ordo debitus in iuribus et iudiciis observetur, et te:
meritas nonnullorum in evocandis hominibus ad iudicia
in pertinentia coercatur. Statuimus q. Secularis seculari
ad forum spirituale^{pro re} mere seculari citans, aut actioni
sue, persone spirituali redens, pena viginti^{octo} marcarum
puniat. cuius media pars nobis, altera parti adversae
redet. que quidem pena iudicio Castrensi repetetur.
Pena vero contra spirituales, evocanti seculari pro
re ad forum et armis non pertinente, in Synodo gene:
rali proxima conspici debet. Et interim domini Epi
officialibus suis committere, et providere tenentur. Et
Seculares persone ad iudicium spirituale pro re mere
seculari non evocentur.

¶ Notarii terrestres, sint presentibus circa positionem librorum
Terrestrium. et inveniendi secus facientes pena Statuti pu:
niantur, et electio de more ad Palatinum et nobili:
tatem devolvatur.

¶ Commissarii de iure corrigendo, articulum pariter de
Citationibus ratione redemptionis bonorum obligatores

etiam sub Commentu generali prosequendis et indiradis,
in unam formam et modum observandi in omnibus
terrīs, redigant.

Quia Terminis ut vocant Curialis, sals Nadworni rok,
multis hominibus difficultates afferre solet. propter quod
interdum hi, qui negotia apud nos publica obeunt,
passim et temere ab unoquoque citari solent, et in actio-
nibus publicis impediri: Statuimus q, demoreps nobis
in Terris Minoris Polonie existentibus, nemo nisi in
eisdem Terris domicilium habens, citari ad nos, Termino
Curiali poterit pro Summa in Statuto contenta.
Et similiter nobis in Terris Maioris Polo^e agentibus
non nisi ex eisdem Terris Nobiles citari ad iudicium
Curie nre debeant. Cause vero coram nobis non
terminatae, ad districtum rei seu citati remittentur
quas Iudex Terrestris indicabit etiam in terminis par-
ticularibus de quarumq summa pro qua coram nobis
actio fuerit incepta.

Termini ad querelam vigore Mandati facti, non transpo-
nantur simul cum aliis terminis, sed semper in duabus
septimanis indicentur. et non habeant dilationes nisi
unam. hoc est in Secundo Terminio tanq peremptorio in-
dicari possunt. Hec tamen Constitutio moderabitur
et concordabitur per Commissarios superscriptos, in
omnibus demoreps Terris observanda.

Capitanei et Temutarii Bonorum nostrorum violentias
Nobiliti in limitibus no inferant. nec cosa Limites per Comissa-
nos nros factos vi destruant.

Quia multe lre et privilegia reperiri solent, partim
abusa: partim incerta, Statutum Ser^mi regis Alberti
renouamus, ut limitationes bonorum fiant, non secundum
lras et signa in eis descripta ad instantiam potentium,
et re oculis non subiecta, sed iuxta Ser^mi testimonium
presertim cum illius *factas* tam benignam et liberalem
constitutionem fecerit, ut cognitionem et distinctionem
Bonorum nostrorum Dignitariis et officialibus regni
subditis nostris committeret.

Capitanei et eorum officiales, sint in terris ubi ipsa officia
gerunt possessionati, iuxta antiquum Statutum. Alioqui
suis officiis privari per nos deb. bunt.

Inherentes Statuto dicti Ser^mi Alberti regis, decernimus
q^d Theloneatores exigentes a Nobilitate Thelonra vel
Pontalia, in iure terrestri, de hoc citati respondeant.

Unus duntaxat particularis Comventus in terra Sando:
miricensi iuxta antiquam consuetudinem celebratur,
Comventu Skuzinensi qui ex speciali concessione nostra
annis superioribus agebatur, abolito penitus &
sublato.

Prescriptio Virginitatis Monialibus ad bona hereditaria
repetenda fiat a professione religionis viginti annorum.
Equum enim videbatur favori religionis, ut, cum illis
prescriptio statui debuit: et nupte decennium^{ann} habeant,
ipse ut sponse Christi, et que in Claustris conclusa et
educata, tam cito rerum suarum cognitionem habere
non possunt, duplum habeant.

Iudices cum subinducibus promittant, ut inscriptiones

249
iuste et diligenter per Notarios in libros inscribantur
et non mutantur. Ad quod et ille, qui actionem ha:
bet, et res sua^{illi} erit curae, intendat.

Notarii terrestres non plus nisi modum grossum pro
Membris iuxta antiquam consuetudinem sub anti:
quam consuetudinem, sub pena quatuordecim marcarum
accipiant.

Palatini circa institutionem rerum venalium sint diligentes
iuxta Statutum. idq. officium pariter in aliis ciuita:
tibus tam spiritualium q. secularium, uti in nostris
exercent.

Promittimus nos a debito bellae expeditionis nemini
immunitatem daturus.

Statuta Regni contraria concordabunt, et dubia inter:
pretabuntur Supra scripti Commissarii.

Idem Commissarii facient et conscribent Instructionem de
modo motionis Iudicis et eius purgatione, et ad quem
fieri debet motio inuenient.

Ad componendas et discernendas iniurias subditorum nostrorum
ex terris Russiae, quas se habere ex ducatu Lituaniae
queruntur: deputauimus et presentibus deputamus
Magnificos et Generosos, Ottam de Choderz Russiae
Martinum de Camener Podolie. Andream de Taurin
Lublinensem Palatinos. Georgium Crupski Leopolem
et Capitaneum Belsensem. Joannem Sjenieski Ca:
mencensem: Castellanos. Stanislaum de Choderz

232
Marsalrum Regni nostri, et Capitaneum Leopo:
liensem: et Stanislanm Lanczowski Capitaneu
Camencensem, ut cum Consiliariis et deputatis ex
Litvania pro festo sancti Martini proximo conveni:
entes, omnia debito modo cognoscant et componant.

Et pariter ad audiendas & componendas iniurias ex
parte Regni Ungarie, subditis nostris illatas, nuncios
qui cum Ungaris conveniant deputabimus.

Campiductor regni nostri iusticiam de militibus mer:
cenariis administret: qui in villis victum pro se,
eqnis qz ac familia sua recipientes solutionem non
faciunt.

Testamenta, contra Statutum per nos antea editum
condita, demum non confirmabimus. et que con:
firmata sunt, iure impugnari debent.

Quicqz ad servitium militare pecuniam receperint,
et pro ea non satisfecerint, nulla Citationis premissa
per Capitaneos capiantur, et tandem in Carcere deti:
neantur, donec ibi et tempus servitij quod facere de:
buerint explerint, et pecuniam acceptam restituant,
sive illi possessionati sive non possessionati extiterint.
Et qui prefinitam ac designatam conscriptionis diem
neglexerint, arbitrio nro, aut Campiductorum nrorum
puniuntur.

Judices Terrestris et Castrenses, Subiudices et Notarij

291
sint iurati, et in primis terreſtreibus terminis iuramentum
preſtent, ſub poena deprivationis officii, Terreſtres videlicet Iudi-
ces coram Palatinis ſuis, aut Caſtellano illius terre, Caſtrei
vero Iudices coram Capitaneis, aut Vicecapitaneis locorum,
ſententia tamen eorum, ſi quando retractata fuerit, honori, et
bonæ exiſtimationi eorum non nocebit.

Nemo deinceps tempore pacis, ſeu Eques, ſive Pedes, pixides
breues, quas Ruſſiſce vocant, deferre audeat. Ab hac tamē
Conſtitutione terras Ruſſiæ liberaſſe volumus, quæ pa-
rata arma, contra inſultus hoſtium, habere ſemper ſolent,
et debent.

Pollicemur, quod cum bona noſtra Kreuſvicia, et Radzierow redi-
memus, Nobilitatem illam in antiquo Jure, et libertate, quā
ſe habere prætendunt, de piſcatione libera in Lacu Koplo,
conſervabimus. Sed quia prædicta bona cum obligata ſint, de
illis libere diſponere nō poſſumus, poterit ipſa Nobilitas, cum
Capitaneis de Jure ſuo, et libertate agere, prout quod per nos
vel ſucceſſores noſtros fuerint exempti.

Non habentes lras, aut illas ammittentes ſuper Thelonea
longo tempore poſſeſſa, quærent in ea re graciā noſtrā, et ſuc-
ceſſorum noſtrorum.

Ad præcludendū viam, ne periuria committatur, et ut teſtes ſcor-
ſum examinetur, dicti Comiſſarii ad formulā Juris ſcri-
benda designati, modum inuenire debebunt.

Palatini et officiales, cæteriſque dignitarii, ſua officia dilige-
ter exequantur, et ea nō negligant.

Ruſſici vagi, qui ad diem tertium poſt ſum in Ciuitates, vel
Opida ingreſſu, ſervitio, ſive artificio ſe nō applicuerint.

292
volumus, et statuimus, ut per officium Civile capiatur, et detineantur, vincitque Compede, ad faciendos aggeres, et fossas Ciuitatum, vel Arcium adhibeantur, ne et furta vel latrocinia, ex eis multiplicentur, et Nobilitas seruatorum et laboratorum penuria prematur. Id quod et aliis omnibus in bonis suis facere licebit.

De Salis deposito in Bidgostia, vel Thorunia instituendo, consultiis Zupparis nostris, volumus necessitati subditorum nostrorum opportuno modo providere.

Inscriptiones et resignationes bonorum in terra Siradien et Lancien coram Iudicio et officio Castrensi facte, sint firmæ et valide, ac robore perpetuæ firmitatis obtineant, sine quavis introductione in Librum tresorem, quemadmodum in Capitaneatu Maior Poloie observatur.

Statutum Scemi olim domini Regis Casimiri Lemitorum nostri de Colomis, seu Cmetibz violenter receptis, dicti Commissarii ad Iura corrigendi deputati, diffiniet, declarabunt, et poenam constituent. Diffinient etiam de Criminalibus maxitatarum, et qui modus in eis servari debebit, instituent.

Ad supplicationes Consiliarium nostrorum, ex terra Plocen, partem punctum Succamerariatum Plocen, ab antiquo pertinecui, et per nos adeptorum, restituimus, et in pristinum Statum reducimus.

QVAE omnia et singula, ut premissa sunt, in omnibus suis punctis, capitulis, et articulis, rata et firma esse volentes, de certa nostra scientia et deliberatione, consensuque, tam Consiliarium nostrorum Statum, utrumque quod etiam Nuntiorum omnium terrarum Regni nostri, statuimus et decernimus, robore debite firmitatis, ad tres, ut dictum est, annos habere debere. Actum et Datum Piotbrcomie, in Convencione generali Sabbato proximo ante Dominicam Quingagesime M. D. XIX. Regni nostri XIII.

271.
*Petrus Tomieus eps Premisl. Vicecomes
Georgio de Baisen Palat° Marienburger
Capit° Qneuensi*

*M*agis dñe, amice et fautor honorande. Doleus vehementer crudelibus et indignis modis, premi assidue subditos nŕ Regie, ex terris Ordinis. Dubiusq; sumus et incerti, si bellu propterea dño ager inferri debeat nec ne. Sumus enim memores eoru, que vŕa D. recensuit, et postulavit in Comite Piothrecomensi preterito, nomine Cōsiliarioru et totius Nobilitatis istaru terraru Prussie. hoc est ut Mŕas Regia, bello aggredi dñm Mgrum, nequaquā in animu suu induceret, Nescio vero si vtilis foret hoc tantu iugu semel excutere, an perpetuo tot ignominias et crudeles iniurias pati. Et forte opus erit aliquādo bello easdem iniurias vindicare, et pacem nobis et subditis nŕis facere.

Causam huius dñi Petri Straschinski habui comendata, libensq; illam promoueri, cum Iusticie, qua habet, causa, tum amore vŕe D. Cui semper gratificari studeo. Valeat et sit foelix vŕa D. et me diligat. Crac.

Petrus Tomierki Eps. Vicecancellus

Joanni Epo Cuiusmensi

Reme in Christo pater, et dñe maior honoran, Duxu et valde molestum est, nobis audire tot clades, cedes, et iniurias, quibus Subditi vñs Regie, ex terreis Ordinib; continue afficiuntur. Cum em dñs ngr cognoscat sibi vixes no esse vt bellu nobis inferat, his saltem actibus cupit, ad ali; quas sibi utiles Conditiones pacis pervenire. Ego vero, no hac via procedendum illi esse ad comparanda pacem censebam. Na eo; quod facit, plus exacerbat contra se et vñm Regia, Annunculu suu, et omnes alios homines quoru benevolentia, maxime sibi rehi; nexe deberet, Et cu abuti no cessat nimia mansuetu; dñe et tollerancia eiusdem vñs, opus erit cogitare nob; bis, quomodo subditi istaru terraru fiant securi a Grassatoribus, et ille cognoscat vñi sue ea displicere, que aduersus illos facit,

Non dubito vram Rma D. iam intellexisse. Serinu dñm Carolum Regem Hispaniaru, concordibus omninu Prin; cipu Electoru votis et animis, in Vigilia sanctoru Petri et Pauli Aptoru, esse in Regem Romanoru, declaratu. Quod illi, et Reipublice Christiane, foelix faustumq; sit. Et preter id nulla alia Nova sunt apud nos ad preses. Me vñe Rme D. comendo, et valere illam felicissime desydere. Crac.

275
Petrus Tomiecki Ep^s Premisl^{is} Vicetancell^{us}
Eberhardo serbero Burgrabio Et Procolul^o
Gdanensi.

Nobilis et Strenue dñe amice charme. Intellexi abunde
ea, quæ mihi scripsistis, et Copiam litterarum Magni Comedato-
ris legi, et Alt^{er} Regiæ singula retuli. Non latent ista iam
div^{er} Alt^{er} sua. Nam dñs Mg^r adhuc Berolini questus est
coram fratribus suis de hac re, q^{uod} videlicet haberet capti-
vum Monachum, qui cōfiteretur se instructum fuisse, à non-
nullis Subditis et Consiliariis Alt^{er} sue, ad vite illius in-
teritum. Et cum apud Alt^{er} sua in Nupcijs fuit dñs Max-
chio Casimirus frater illius, inter cætera dñi Mg^r facta
id illi Alt^{er} sua exprobravit. Ego doleo vos in numero
istorum inculpatorum esse. Sed cum ea res nullum habeat fu-
dametum, captivus fides dari nō debet, qui in aliena pote-
state cōstituti id referunt, quod illis præcipitur. Neq^{ue} etiam
vos q^{uod}q^{ue} culpam coram Alt^{er} Regia, ubi locus esset, Nihil
enim unq^{ue} dñs Mg^r sue Alt^{er} de hac re scripsit. Monere vos
nihil debet hæc sermola inculpatio, neq^{ue} timendum est, ut aliqd
honori v^{ost}ro officere possit. A vi etia^m qualis Alt^{er} Regia vos
tanq^{ue} fidelem suum Subditum, semp^{er} tueri vult, et poterit.

Evissim contentus quod misissetis papirum talem, qualem
dñs Balinski designaverat. Sed cum probat^{ur} Crac^{ie} ad dñm
Bedlenski Scholasticum misisset, boni cōsulo, et rogo cum edocubim^{us},
illius qualis esse debeat illa mittatis.

Burgrabiatus Alt^{er} Regia vobis liberali aio cōtulit. In qua re
quod amici fuit officium. ego nō p^{re}termisi. Poete valeatis.

*Legatio a Dominis Consiliariis Ungarie
ad Sigismundum primum regem Polonie
v. Marcij 1519.*

Remissa salutatione Serenissimi domini nostri Ludovici Regis
sacre huius Regie Mti nuntiata, presentatisq; lris sue
Mti Comendaticis, tandem premissa oblatione sereni-
tiorum, dñorum Prelatorum, Barorum, ac Nobilium, totius Re-
gni Hungarie, presentatisq; lris Credencialibus, ipsorum
prefatorum Dñorum, Prelatorum, Barorum, ac Nobilium totius
Regni Hungarie, hoc tenore seriem Legationis, coram ipsa
Mte Regia orsi sumus.

Serene Rex, Fraternus ille amor, quo Mtas vrea Serenissimi
domini Ludovici Regem, dñum nostrum gratiosissimum, psequitur
et Regia Mti vrea benivolencia, quae erga Regnum Huga-
rie semper habuit, et multis in rebus declaravit, animus
nobis dederunt. Ipsa vero necessitas, quae penè intolera-
bilem iam patitur, quodam modo nos compulit, ut ad
Mtem vream hoc tempore, nomine totius Regni consuege-
remus. et consolarens, declaraturi onera, quae Regnum
ipsum patitur, vix tollerabilia, et pericula quae eidem multo,
q; vñq; alias, graviora incumbunt. quibus auertendis
atq; ppulsandis, omne studium, omnem operam, facultates
et vires meas bucusq; impendimus. Sed iam adeo cre-
verunt, ut maiora, q; ferre ulterius possimus, videantur.
Quae licet, cum cernicibus meis proxime impendant, mea

solum esse videantur: talia tamen sunt, quæ proculdubio, nisi quæ primū obuiā eatur, in totius Christianitatis detrimentū, redudabūt. Quædam omnia et si Mti vrē, in ob Regnorū suorū vicinitatem, tum quæ Hungariæ Rei conditiones Mtas vrā per certos annos viderit, magna ex parte cognita esse possunt. Pro illa tamen spe et fiducia, qua Regnū ipsū Hūgarie, post Principem suū gratiosissimū, in Mte vrā collocavit, nos ad Mtem vrā Ores misit, ut etiā corā apereris Mti vrē declarans, et ab eadē tu Cōsiliū, tu auxiliū in hac extrema eiusq; Regni necessitate imploremus.

Tandem declaravi, uti Regnū Hungariæ, ne sibi deesse, aut ea, quæ ad sui conservationem pertinent, negligere videretur, ternas anno elapso habuit Conventiones. In quarū vltima, quid p̄ augmento dignitatis, regimīs, auctoritatisq; Regiæ Mtis, dñi nrī gratiosissimi, dñi Prelati, Barones, et Nobiles præstiterint, clare Mtas sua ex Articulis, suæ Mti per nos p̄ntatis, intelligere potuit.

Deinde causas, cur Regnū Hungariæ, contra potentia tati hostis, vel ad sui defensionē impar videatur, suæ Mti exposuimus, Cōtinua sūt bella incuria Christianorū Principum, qui succurrere sepius requisiti, neglexerūt, Ingeniq; et valida hostis potentia, quæ non Christianis solū, sed et barbaris omnibus, formidini esse coeperit.

Insuper Regia Mtas dñi nrī gratiosissimi, poterat ad Imperatorem, seu Tyrannum Thurecorū, foedus inire. latissimæ Mti suæ ostendimus, Nam constituēdi foederis gratia Mtas dñi gratiosissimi, hucusq; apud se solennem ipsius Imperatoris

Thurcarum Legatum detinet, quod utem Regia fecisse cum
 monitis Summi Pontificis, tum Consilio Caesaris utis, pie memorie
 nup defuncte, ob spem Expeditionis generalis, diximus, sed
 quid post Caesaris utis obitu Thurcarum Caesar sibi faci-
 endum ducat, quomodo se resoluat utas Regia, et totum Re-
 gnum non satis exploratum. Licet Thurcarum Imperator
 quendam suum hominem satis vilem, ad Comitem Balhien-
 ad utem Regia suis cum literis miserat, quibus tunc quod
 pacem optare videbatur: licet tamen ipse plene erant
 suspicis, cum propter alia, tum quod in literis ad utem Re-
 giam datis nomen utis sue mutauerat, Scripserat
 etiam Sigismundo Regi Hungarie, et non Ludonico,
 Cui quidem Imperatori utem Regia rescripsisse diximus
 se mirari, cur nomen ipsius mutauerit, quod facile
 ab Oratoribus sue utis illis agentibus innotescere po-
 tuerit, Et ubi mutationis causam cognoverit, de pace
 illi mox se se responsuram. Quid autem Imperator
 Thurcarum postea cogitauerit, vel quod statuerit, nondum
 pro comperto haberi. Fecisse autem hanc dilationem
 utem Regia in negotio pacis conficiende, non tam
 propter nominis mutationem, cuius error corrigi fa-
 cile, adhibitis cautelis, potuisset, quod ut animos, Ponti-
 ficis, et Caesaris tunc vinentis, de futura expedite
 accius exploraret, et quid sibi faciendum foret, matu-
 rius consulere.

Postea uti sue declaramus, quod licet Thurcarum Imperator
 in eundem pacis consilium non mutet: attamen utas sua
 Regia, nondum se resoluit, pacem ne magis (si modo

oblata fuerit.) an bellum suscipiat. Nam plane incertum est, utrum sit periculosius. Si enim bellum suscipiet, vel dudum susceptum continuabit, impar est vicibus. Si pacem amplectetur, in pace sepius maiora Regno Hungarie damna, quàm in apto bello, ille hostis intulit.

Quamobrem Serenitati vestre, in persona dominorum Prelatorum, Baronum, ac totius Regni Nobilium supplicamus; vimus, tanquam domino meo clementissimo, Regia Maiestas sua dignetur, tum pro charitate Nepotis sui domini mei gratiosissimi, cuius ipsi domini Prelati, Barones, ac Nobiles, in hac imberili, teneraque etate sua, ex fidelitatis ipsorum officio, curam gerunt, tum pro Regni in Matrem suam perpetua observantia et Seruitutis, quæ eidem pro virili ipsius, sinceris semper affectibus exhibuit. Et quod, si rebus suis consultum melius fuerit, tum etiam pro salute Regnorum sue Maiestatis, et totius Christianitatis, has necessitates, hæc pericula, Regno Hungarie impendencia, generoso, Regique animo suo, perpendere, et rebus Regni nostri afflictis, tum consilio, tum auxilio, quatenus per bella, quæ ipsa continue, cum hostibus suis gerit, licuerit, gratiosius adesse. Quo beneficio Maiestas sua Regia, Regnum hoc Hungarie, ex devincto devinctissimum sibi reddet.

Quoniam autem hostis ipse propinquus est Moldaviae, et ad illam occupandam, iampridem aspiret. Cuius Provinciae ammissio, non minus esset Regnis sue

M^{tes}, q³ Regno Hungarie periculosa, Propterea rogam⁹
 M^{tem} sua, nomine d^{no}rum Prælatoru, Baronum, ac
 Nobiliu Regni Hungarie, ut M^{tas} sua dignetur com-
 mittere officialibus suis, et Capitaneis Generali⁹ sua-
 rum, ad fines Moldanie constitutis, ut si quando Vay-
 vode⁹ Moldanie necessitas ingenerit, si hostis Provinci-
 am illam invadere, vel occupare conatus fuerit,
 pro conservatione et defensione eiusdem Provincie
 prefato Vayvode succurrere, et auxilio esse debeat.

Ego
 ma
 Lud
 Reg
 Proq
 gnu
 ctam
 Reg
 tere
 decla
 Retula
 tu et
 gni H
 Capit
 Expo
 iustit
 impa
 et R
 Sumo
 et spo
 illius
 cta C
 Lucius

351

*R*esponsum a Sigismundo primo rege
Polonie datum Oratoribus Ungaris
Petrkonie. 6. Marcii
. 1519.

*L*egatio D. vras, Magci dñi Oratores, hec in Sum-
ma continebat. Retulerunt in primis Serenissimum dñum
Ludovicum Regem suum, pro eo amore, quo Sacra Mitas
Regia, illius Mitem complectitur, et filii sui loco habet,
Proq; ea benivolentia, qua Mitas sua Serma, erga Re-
gnum Hungarie gerit, et multis argumentis declaravit, addo-
ctam illius Mitem, dñosq; Consiliarios, et Nobilitatez
Regni Hungarie fuisse, ut vras D. huc in preses mit-
terent, et suas, Regniq; sui necessitates eius Miti Serme
declararent.

Retulerunt deminde, que gesta et Statuta sunt pro bono Sta-
tu et regimine dicti Sereni dñi Regis Ludovici, et Re-
gni Hungarie in Commentibus Thulnen et Bactien, et
Capitula Constitutionum ipsorum obtulerunt.

*E*xposuerunt demum bella, et labores Regni Hungarie, in
sustinedo, accendog; Thurecarum impetu, et aucta munc
Impatorum ipsorum potentia. Cum quo potuisse illius Mitez,
et Regni suum Hungarie dudum foedus iuxta, nisi a
Summo Pontifice, et olim Cæsarea Mite fuisset retracta.
et spe Generalis Expeditionis usq; huc alita. Censereq;
illius Mitem, ipsu Thurecarum Impatorem, maxime defun-
cta Cæsarea Mite, cu nihil amplius agat, acturum de In-
ducis, quas aliqui pro usu et libidine sua infringere

conuenit, omne studium et impetum suum in se et Regnum suum Hungarie conuersum.

Postularuntq; vñ D. noie illius utis, ac dñoru Prelatorum, Procerum, ac totius Nobilitatis Regni Hungarie, vt in tanta sua, et Regni sui Hungarie difficultate, Utas sua Serma, illius, vñ consilio et auxilio suo adesse dignaretur, Ac vbi Thureus ipse, terra Moldamie aduiri vellet, eius terre Utas sua suppetias ferri gentibus suis finitimis mandaret.

Ad hec Utas sua Serma, comittere mihi dignata est, ita D. vñs respondere. Imprimis Utas sua Regia, pro debito, et summo suo amore, quo Serimum dñm Regē Ludovicum nō secus q̃ filium suū complectitur, proq; ea benenolentia, qua gerit erga Regnum ipsum Hungarie, Cuius in se non vulgaria officia, et singularem propensionem semper cognouerit, nihil æque libenter audiret, q̃ illius utis. Regniq; ipsius Hungarie Statum et successus, q̃ foelicissimos. Nihil item dolentius ferre posset, q̃ vbi sinistra aliqd (quod omen dñs Deus pcul auertat) illius uti accideret, Cuius Statu et cunctis omnes, communes cu suis reputat. Vtq; eius studii et affectus sui, nullu vnq; officiu, Utas sua pretermittere voluit, quo intelligebat se illius uti, Regnoq; ipsius Hungarie comodare, et gratificari potuisse. Neq; vnq; gravata fuit eius Utas Serma, cum Nuntios et oratores crebros, tam in Hungaria, q̃ etia in Bohemia mittere, tum oia alia exequi, que illius uti et Regnis ipsius expedire videbantur. Idemq; et in posteru Utas

308
sua, semper, quando usus fuerit, facere curabit.

Articulos et Capitula Constitutionū. Connētus Thulnen
et Barneū, abunde Mās sua intellexit, et solitudinē
dnorū Consiliariorū, et vniuersē Nobilitatis Regni
Hungarię, quā de Sermo Rege suo gerunt, comendat.
Iudicatq; easdem Constitutiones, et bono Statui ipsius Ser^m
dni Regis Ludonici, et Regno vniuerso Hūgarie pro
futuras, dummodo ad effectū et executionē deducere.

De aucta vero Thurcarū Impatoris potentia, deq; bellis
actis Regni Hūgarie cū illis, et quē pericula nūc ipsi
Regno Hūgarie immincant. Mās sua Serma nō igno
rat, et plane omnia intelligit. Habebatq; et ipsa spem
non modicā, futurū aliquando, vt et Summus Pon
fex, et alii Chriam Principes, in ea cura incumbe
rent, quo Regno Hūgarie, quod cernicibus suis tantā
molem discriminis, vniuersē Reipublice Christiane
sustinet, auxiliis oportunis adessent. Futuraq; eam
expeditionem generalem in effectū, quē magnis au
spicijs et animis agi et tractari est coepta. Verum
sublata ab humanis Cæsarea Mte, quē potissimum
hoc negociū, agere et conficere debuit, neq; certum
sit, quando alter sit Cæsar futurus, et qualem sit
ipse animū, vel etiam facultatem, ad exequendam
ipsam generalem Expeditionem habiturus, nullo
modo persuadere sibi potest Mās sua, vt eadē ge
neralis expeditio, etiam si futura fuit, tā cito, vt opus
videtur, ad effectum deducatur.

Et proinde consulit, et optat Matas sua Regia, ut Serenus
 dñs Rex Ludovicus, cum Consiliarijs et Subditis suis, ma-
 ture domi rebus suis prospiciat, et provideat ita Regno
 suo, non inherendo pollicitis aliorum, ut Tyrannus ille
 vel furorem suum alio convertat, vel connexam in se,
 Matas illius, propulsare possit.

Svadeturq; illius Matas, ut ipse Serenus dñs Rex Ludovi-
 cus et dñi Consiliarij ipsius, Inducias, cum eodem Tyrano,
 denunciata prius re et necessitate sua Summo Pontifici,
 suscipiant. Nam et eius Matas, intelligens hanc expedi-
 tionem generalem, difficulter vel tarde processura, vellet
 simul cum illius Matas, et ipsa Inducias cum eodem Impe-
 ratore Thurecarum suscipere.

Quod vero ad Matem suam Serenam attinet, hec, uti
 coepit, et pro debito suo ac perpetuo amore erga illig
 Matem, ac in Regnum ipsius affectu et benivolentia, nulli
 unq; opere et impendio suo pareat, quin pro virili
 sua Matas illius, ipsiusq; Regno Hungarie semper adsit.
 Que utcumq; gravissimis bellis ac difficultatibus do-
 mi distinctur, nihil tamen unq; pretermittet, quod
 pro illius Matas, et Regno ipsius Hungarie, prestare
 poterit, ac illi per ipsa bella et difficultates dome-
 sticas licuerit, Namq; id imprimis diligenter curabit.
 ut si que vis terre Moldavie ingeneret, ei cum Gen-
 tibus suis, iuxta vim foederum, suppetias ferat, et alia
 omnia exequatur, quibus se aliquo modo illius Matas,
 uti nepoti suo amantissimo, et Regno eius Hungarie,

308
cui est affectissima, commodare et gratificari posse
intelliget.

Superioribus diebus Altas Regia intellecta quadal diffi-
cultate, R^mi dⁿⁱ Car^{li} Ferrariensis, illic in Regno hu-
garie, ratione cuiusdam Abbacie, et aliorum Sacerdotiorum
suorum, scripserat et Sermo d^{no} Regi Ludonico, et d^{nis}
C^osiliariis, postulando, ut ipsum R^mum do. Cartem impe-
tere et turbare noⁿ p^{er}mitteret, quadoq^{ue} h^{ec} Sacerdotia
que habet assecutus fuit in supplementum commutationis
Archiepatus Steigomien^{sis}, pro Agrien^{sis}, in gratificatione
Ser^mi dⁿⁱ Regis Vladislai. Et p^{ro}inde cu^m res iusta
sit, et idem d^{ns} Car^{li} sit nunc affinitate, et Sacre
Alt^{er}i Regie, et ipsi etia^m Ser^mo d^{no} Regi Ludonico
coninunctus. postulat Altas sua a v^{er}is D. ut agant
eius no^mine, apud eundem Ser^mum, d^{nm} Regem Ludonico,
d^{nos} C^osiliarios, et Regnicolas Hungarie, quo ipsum
d^{nm} Car^{lem}, in Juribus et possessione suorum Sacer-
dotiorum, et Abbacie permittant, Molestissim^{um} enim
esset Alt^{er}i sue audire m^ultis d^{ic}tis cu^m illo agi, q^{uod} alias
cu^m h^{ec} affinitas inter Alt^{er}em sua, et illu^m non inter-
cessit. Vbi vero hanc intercessionem Alt^{er}s sue, ipse
d^{ns} Cardinalis sibi p^{ro}fuisse cognoverit, curabit vi-
cissim Altas sua, et Ser^mo d^{no} Regi Ludonico, et
toti eius Regno Hungarie, et singillatim v^{er}o D.
omni sua gratificatione referre.

Sigismundus. I. Rex Polonie
Consiliariis et Nobilitati regni Ungarie

Rex mi ac Reueren in Christo patres, Spectabiles et Magi,
Generosi et Nobiles, amici charissimi, et sincere nobis di-
lecti, Intelleximus factam esse quandam Constitutione
in Comento Baccien preterito, ut qui plura q3 vnu
Sacerdotiu in Regno isto Hungarie obtineret, illis primare-
tur, Que Constitutio potissimu in detrimentu Rmi dmi Carls
Esten vergeret, ut pote qui iam p Monasterio in Tapolza
graniter esset impetitus, Nos, qui copertu habemus, quatu
ipse Rmus do Carls prestiterit Sermo dno Vladislao Re-
gi, Germano nro desyderatissimo, in restituendo eius Colla-
tioni Epato Agrien, quatuq3 damni subierit, in pmi-
tate eiusq Epatus, pro Archiepato Strigomien, du ea re
dicto Sermo olim dno Regi, obsequi et gratificari studuit,
atq3 eius damni ratione, non sponte fuerit ei, per illius
Attem hec Sacerdocia, que nunc obtinet, concessa, non
putauimus illi, cu primu id cognouimus, opa nra deesse,
cum pter hoc, iniuriu nobis videtur, cu beneficijs pri-
uari, Tanta nobis cu illo benenolencia, et coniunctio in-
tercedit, ut omne ipsius negociu, pinde atq3 nru pprimu
existimemus. Postulans igit a vxo D. opa sua prestare
velint, cu apud Sermu dnm Regem, et Nepotem nru
charissimu, tum inter se ipsos in comune, ne dictu Rmus
do Carls hac iniuria indignissime afficiatur, Iurag3
ipsis in firmitate et robore suo conseruentur, Quare offi-
cio et vicibus itidem suis non deerunt, et nobis plurimu

gratifi-
benim-
videb

Exm-
nobis
Conet-
Cofiti-
Hunga-
Esten-
fuerit
nobis
habem-
chi R-
vce, P-
esse in-
inctus
cordi
ipse ob-
Strigon-
itis v-
quantu
Epatu
cia que
gratia
suscep-
iniqui-

247
gratificabuntur, qui vicissim D. vris volumus omni
benivolencia et favore meo Regio, quacumq; in re opus
videbitur semper adesse, quæ felicissime valeat.

S. I. REX . POL.
Ludovico regi Ungarie et Bohemie.

S Erme Princeps, et dñe Nepos noster charme. Significavit
nobis Serma dñia Cōiux mea, sibi nūciatū esse, quate in
Cōuētū Baccien pto Regni M̃tis vr̃e Hūgarie, quedā sit
Cōstitutio facta, ne q̃s ultra vnu Sacerdotū, in ipso Regno
Hūgarie possideret, Idq; speciatē aduersus Rēmū do. Car^{lem}
Ester, vt quē etiā tum absq; Iuris eius cognitiōe, decretū
fuerit Monasterio in Thopolza prinandū, quē res nō potuit
nobis nō p̃ximū esse molesta, Quippe exploratū iamprid
habentes, singularem virtutem, et veras P̃ncipis dotes di
cti Rēmū do. Car^{lis} enī et amare e vestigio coepius, et M̃ti
vr̃e, Regnoq; ipsius, nō mediocri cōmodo et ornamēto
esse iudicauis, Sed et nō vulgaris affinitas, qua nobis cō
iunctus est, facit, vt ipse, et eius oīa negotia æquē nobis
cordi sint, atq; mēa propria. Præterea nō ignorans, quātū
ipse olim dispendii cepit in p̃mutatione Archiep̃atus
Strigoniē p̃ Agrien, dū studuit Sermo quondā patri
M̃tis vr̃e, et hermano meo desideratissimo, gratificari,
quantūq; meruit, reducta, sumo suo labore, Collatione
Ep̃atus Agrien, ad illius utem: Proindeq; ea Sacerdo
cia quē habet in Regno M̃tis vr̃e, fuisse illi, nō ex
gratia illius quondā M̃tis, sed pro additamento
suscepti, in p̃mutatione, damni, concessa. Vnde
iniquissimum foret, vt pro eius obsequio, &

Protrito

202
gratificatione, facta, cum suo ecia^m detrimento, prædi-
cto Sermo quondam Parenti v^{re} M^{ris}, nunc his Sa-
cerdotis priuari deberet, quibus eius dispendium, fu-
erat utcumq^{ue} resarcit^{ur}. Quare cum primum id in-
telleximus, deesse illi hac in re nolumus. Rogamusq^{ue}
omni studio vestram M^{tem}, ut eundem Remum d^{nm}
Cardinalem, cum Iusticie et æquitatis causa, tu ecia^m
intuit^u nostræ cu^m illo singularis benivolencie et con-
iunctionis, conservare et tueri, in retinendis et fruen-
dis suis beneficijs et Juribus dignetur, Rem profes-
cto neq^{ue} digmorem se, neq^{ue} nobis ullam, æquæ gratia
prestare poterit, quam vicissim illi, omni studio, amo-
re, et gratificatione nostra semper referemus. Fœlius
sine valeat M^{ris} v^{ra}, et nos diligat.

Sermo
in fa-
ad no-
rans,
victu-
tia cu-
pter
gavis
Cardi-
huc
vm e-
vari e-
q^{ue} ma-
dispe-
recom-
cessa
ad Ju-
tis
cto est
grati-
habere
decreto
et nec
turis
obstin-
presen-

69

*Ludovicus Rex Ungarie et Bohemie
Sigismundo primo regi Polonie*

S Erme Princeps, Patene nre charme, Lras Altis vre,
in fanorem Rmi ac flm, dni Hyppoliti Carli Agrien,
ad nos datas accepim, quibus Altas vra affatim decla-
rans, quanti faciat preclaras animi dotes, et eximias
virtutes ipsius dni Carli, quantoqz amore et benenolen-
tia eundem, cum propter hmoi virtutes suas, tum pro-
pter illa affinitatem, que Altis vre, cu illo id no vul-
garis intercedit, nos hortatur et rogat, vt ipsu dnum
Cardinalem in Abbacia sua de Thapolza, quam
hucusqz possedit, Constitutionibus Bachien in contrari-
um editis, non obstantibus, conservare vellent, et pri-
vari eundem non pateremur, Hoc maxime considerato,
q magnu in permutatione Archiepatus Strigomien
dispendiu suscepit, et Abbacia ipsa in aliqualem
recompensam hmoi dispendii, eidem dno Carli con-
cessa fuerit, Quodqz Collationem predicti Archiepatus
ad Jus pene Altis, et consequenter nru, de manu Pon-
tificis reducendū curavit. Serme Rex, nihil profe-
cto est nobis gracios, qz Altis vre, oibz in rebz semper
gratificari, Veru hec res no parva in se difficultatem
habere videtur, maxime, q gnali Regnicolaru moru
decreto, sanatu est, vt conexa Sacerdotia dissolvantur.
et nemo, preter vnu tenere possit, Et ad huius Consti-
tutis observatam Juramento se se ipsi Regnicole nri
obstinuerunt, Accedit ad hac difficultatem hoc q, q in
presenciis, maximis et gravissis occupatibz cu oibz

316.
Regni mei Bohemie, Ducatus Slesie et Marchionatus Moraviae, qui solennes et magno numero, apud nos sunt, distineantur usque adeo, ut dum operosa Regni mei Bohemie, et aliarum Prouinciarum negocia, plena curam et laborum tractamus, res Hungaricas parumper suspendere nos oportuerit, quibus fit, ut tam subito de hac difficultate, quae in causa domini Cardinalis incidit, resolvere nos nequeamus. Quamobrem visum nobis fuit, ut Nuncium et Cursorem vestros in praesens dilata responsione remittamus, ne hic apud nos resolutione deliberareque nostra expectando, in isto diutius imoretur. Cum primum autem Orbes praedictorum Regnorum meorum absolueris, e vestigio res Hungaricas tractandas aggredieris. neque tunc petitionem vestram, per ipsam domino Carolo apud nos factam obliuisceris, sed quantum in nobis erit, et quantum maxime poteris, emiteris, ut in causa ipsius domini Caroli, vestri gratificari possis. Qua in re, et si spem certam dare non possumus, operam tamen certissimam pollicemur, nihilque nos praetermissuros, dum ad negotium hoc tractandum ventum fuerit, quod ad tuendam dignitatem, et ad vitam dispendium, ipsius domini Caroli, pertinere arbitrabimur. Quicquid autem secutum fuerit, vestri aliis litteris, praecipue praescribemus. Efficiemusque, ut vestri, a nostris quibus Consiliariis, ad quos ipsa in eadem causa litteras dederat, tunc pariter respondeatur. Quos, si nunc vestri, non responderint, excusatos habere dignetur. Satis enim in praesens esse putamus, si dilata responsionis vestrae causa, litteris solummodo nostris vestri significaretur. Quam Deus optimus Maximus, incolumem et felicem quam diutissime conseruet. Datum Buda feria quarta proxima post festum beati Valentini Martyris. Anno domini. M. D. XIX. Regnorum meorum, Hungariae et Bohemiae etc. Anno tertio.

Myrin
beat
cam
colloc
vis,
Wlad
ita v
Dixit
quid
Et q
dm
q ad
Ferd
et ob
de his
Soror
Seru
Lre
Borne
inxta
caus
dimitt
nomill
Regie

371

*Summa Legationis Caroli Ducis Münsterbergensis
dicta coram Sigismundo primo rege Polonie
feria quarta pante Palmarum Cracovie 1519.*

Imprimis post salutationem dixit, quā confidentia ha-
beat Serenus dñs Rex Ludonicus de Sr^{te} Regia, et q,
eam colit vt patrem charum, et in ea spem suā omne
collocavit, petuntq; vt cū Casarea Aitas excessit e vi-
vis, cui cura sui vnacū Aite sua, erat per Serenū olim
Wladislaw Regē comissa, Aitas sua dignetur cōsulere,
ita vt hactenus fecit, de bono et cōmodo illius Aitis.
Dixit ecia, q, nescit ipse Serenus dñs Rex Ludonicus,
quid sit futurū de Sorore sua, quē est in Germania.
Et qñis dñi Australes, narrauerint Aiti suē, Serenū
dñm Regem Hispanie, scripsisse eidem Sorori illius Aitis
q, adhuc non esset diffinitū inter se et fratrem suū
Ferdinandū, cui ipsa in Matrimoniu cedere deberet.
et ob hoc, velle se breui apud ea futurū, et ibi cū ea
de his rebus lacius tractaturū. Ipsa tamen eadem
Soror, nihil scripsit de hac re fratri suo prefato
Serenō dño Regi Ludonico.

Preterea dixit, quomodo pcessū fuit contra dñm
Bornemissa, vt Castra, quē habet, libere dimitteret,
iuxta decreta et articulos Comventus Batiē, et qbus
causis adductus ipse dñs Bornemissa, eadem Castra
dimittere volebat, Et similē Charlazki, et qualiter
nonnulli dñi Maiores pposuerant mediū hoc Aiti illi
Regi, vt faceret pñsorem Castri Buden ipsū dñm

Bornemissa, ut ita Castra, quae nunc tenet, quiete retinere
 posset. Et quomodo postea in aduentum dñoru Bobemoru,
 cum dñs Cancellarius Regni Bohemie, recognouisset palam
 coram Alte Regia, quomodo concessa fuerunt Castra
 predicta dño Bornemisse, per Sermonem olim dñm Wla-
 dislaw Regem, et quomodo ipse cum obligauerat non di-
 mittere eadem Castra, nisi cum ipse Sermonis dñs Rex
 Ludovicus ad annos, et aetatem legitimam perueniret.
 Rursum dñi Hungari, instabant cum assessoribus, ut Ca-
 stra, tam dñs Bornemissa, quam dñs Chazlarki, quae tenet,
 dimitterent. Et cum Altas Regia, proposuisset medium pre-
 dictum, per ipsos dños sibi propositum, et inuentum, dñi ipsi
 egre tulerunt id, tanquam illos Altas sua in contentione
 cum Assessoribus, et communitate in Discordiam deducere
 vellet, eo quod dixit medium illud, tanquam a dñis sibi propo-
 situm et consultum, et quod tunc multo magis omnes insta-
 bant, ut Castra predicta dimitterentur, dictumque fuis-
 se per dñm Strigoniensem Altas Regie, quod si id facere nollet,
 eorumque consilia obaudisset, vellent eum pellere de Re-
 gno, et alium Regem sibi eligere. Et licet statim postea
 haec verba tam acuta, ipse dñs Cardinalis moderatus
 est, dixit enim, quod nisi id facere vellet Altas sua et exe-
 qui, quod per eos est consultum, quod sibi gubernatorem
 in Regno constituere vellent. Verba tamen illa
 de pellenda Alte sua de Regno, absque ulla circumspectione
 dixit. Et quomodo postea in dñm Cardinalis Stri-
 goniensem domo, cum omnes dñi cum Assessoribus conue-
 nissent, et dñs Bornemissa inter eos etiam venisset,
 facta fuit gravis seditio, fueruntque circiter mille En-
 ses stricti contra dñm Bornemissa. Et nisi dominus
 Cardinalis Sedens in sella sua, rem hanc acerbitate

verbo
 et de
 Et q
 mire
 esse
 iussu
 Item
 Regi
 omni
 illi v
 facto
 cumq
 gari
 num
 sanct
 cu d
 nisi
 excep
 aut
 primo
 q, vel
 sub
 hostile
 tamen
 gnu
 in R
 sunt
 ad eun
 Znen
 dnos

312
verborum suorum diremisset, et Bornemissa imprimis,
et deinde alii domini, venissent ad magnum vite discrimen.
Et quod postea Assessores presertim, non ausi fuerunt ve-
nire ad Castrum, Persenserunt enim illuc quosdam homines
esse collocatos, nisi prius eos Altas Regia securos esse
iussisset etc.

Item dixit de his, quae egerunt domini Bohemi apud Altam
Regiam, et quod vocarunt Altam suam ad Regnum. In quo
omnia bona Altis suae, vacua omnibus debitis, tradere
illi vellent, modo veniret ad Regnum suum Bohemiae, et
facto debito suo, sola eis imperaret, Alterius enim cuius,
cumque Imperium nollent ferre. Et quomodo domini Hun-
gari consenserunt se missuros Altam Regiam ad Reg-
num Bohemiae, et statutaros Altam suam, ad diem
sancti Iohannis Baptiste proximum in Posonio. Et inde
cum domini Bohemis iret ad Regnum suum Bohemiae,
nisi Thureus invaderet Regnum Hungariae, hanc solam
exceptionem fecerunt ipsi domini Hungari, Quamvis
aut Thureus scripserit alias litteras Altis suae post illas
primas, in quibus fuit error in nomine commissus,
quod vellet pacem et Inducias cum Alte sua, et Regnis
suis amplecti, Et ob hoc timendum non esse, ut aliquid
hostile adversus Regnum Hungariae faciat, Volens
tamen Altas sua, quae sumopere cuperet ire ad Re-
gnum Bohemiae, ut nullum impedimentum illi praestetur
in Rakosch futuro, et ne aliquid contra ea, et factum
suum ibi committatur, rogat ut Altas domini sui, mittat
ad eundem Conventum proximum, dominum Archiepiscopum Gne-
znen, et dominum Palatinum Lublinen, qui admoncant
dominos et Regnicolas illos, ad observanda Decreta

316
Conuentus Batiensis, et vt in executionem ponantur,
Præterea vt mittant Mtem suam ad Regnum Bohemie, et
eam non retineant, Et q. iidem dñi Oratores comitetur
etiam Mtem suam, et ei in omnibus rebus agendis consu-
lant, Habeantq. secum aliquem non paruum numerum Equitum,
quoniam et dñi Bohemi, dñi Moravi et Ducis Slesie,
habitu sunt etiam ad illud tempus circiter mille homines
secum. Nam ex his, que dixit do. Notarius Regni Bo-
hemie, contra dñm Vayuodam Transylvanie, et dñum
Albertum Perstinski, et que vnus ex Assessoribus dixit
ad dñm Ducem Carolum, q. Rex eorum Scimus dñs
Ludovicus, non posset diu vivere, quoniam cito et subito
cresceret, et qui cito crescunt non solere esse longeuos, fa-
cile deprehendi potest, Hungaros cogitare aliqua de Do-
mino suo, Vt ergo securius Comentum predictum transi-
gere possit, necessarij erunt Orēs Mti Regie, etc.

Quod si dñi Hungari, forte noluerint dimittere Sc^m
dñm Regem suum ad Regnum Bohemie, rogat idem
Scimus Rex Ludovicus, vt Mti Regia dignaretur
secum commorari in Leustschonia, et ibi cum de alijs
rebus necessarijs, tum de pfectione Mti sue in Bo-
hemiam constitueret.

Item dixit de citatione dñi Caroli et Archiepiscopi
Moguntini, qua citantur duabus Septimanis ante
Carnisprinum, Scimus dñm Regem Ludovicum, tanq.
Electorem Sacri Romani Imperii ad electionem
noui Imperatoris in Frankfordia, ad diem sancti
Viti proximum, Et si sola Mti sua comparere
illuc non posset, quod mitteret Oratores suos, cum

plena facultate etc. et rogavit nomine eiusdem Serenissimi
domini Regis Ludovici, ut consuleret illi Altas Regia, quo
modo se in ea re gerere debeat pro sua dignitate, et con
servando Iure Regni Bohemie etc. Rogavit etiam
ut consuleret Altas sua, quid in re Sororis sue, que est
in Austria facere deberet etc.

Dixit etiam de Moneta Svidnicen, et rogavit, ut eam
Altas Regia admittere velit, ut suscipiatur in Regno
suo, Cuditur enim ad non parvum emolumentum Serenissimo do
mini Regis Ludovici, ex quo emolumento, nonnulli pueri
Altis sue in Districtu Svidnicen redimi deberent, Et
quemadmodum Moneta Altis Regie accipitur in terris
Serrenissimi domini Regis Ludovici, ita etiam Moneta istam
permittat recipi Altas Regia in Regno suo, Quoniam
ipse Serrenissimus dominus Rex Ludovicus, non diu vellet cudi
facere eandem Svidnicen moneta, Et pro hac bene
volencia Altis sue in se, vellet agere cum Statibus Slesie,
ut tota Slesia uteretur Sale Altis sue de Polonia, saltem
ad vitam Altis sue, Cuius quidem Slesie ferme due
partes sale Regni Polonie non utuntur. Vellet insuper
ipse Serrenissimus dominus Rex Ludovicus agere, ut una esset
Moneta sub vno gradu et valore in Regno Bohemie,
terra Slesie, et Regno Polonie, etc.

Dixit postremo de domino Marchione, qui querunt modos do
mini Hungari, ut eum remoueant à latere Serrenissimi domini
Regis Ludovici, Similiter dominum Bornemissa, Et si illi
à latere Altis sue remoueretur, esset ipse dominus Rex Ludo
vicus in magno periculo, Nam et seruos externos noluit

215
adhibere M^{ti} sue, nisi se obligent, pro seruitio suo retento,
non nisi Jure in Regno Hungarie agere, non aut diffidatio-
nibus, aut Repressalijs. Quare et Threpka, et alii aliqui
Aulici M^{ti} sue discesserunt.

Commendavit ipsu^m dⁿⁱ Marchione, et emis fidem, et se-
dulitatem, quam habet circa ipsu^m Ser^{mi} dⁿⁱ Regem
Ludouicu^m, et exposuit sumptus graues, quos facit in
Seruitio sue M^{ti}, absq^{ue} v^{llo} premio et mercede. Na
et Equites sexaginta tenet, et fere semper vino suo
alut utem Regia, Rogantq^{ue} vt M^{ti} Regia ipsum
edoceret, quomodo se ulterius gerere debeat in eo
ipso Seruitio.

Et similiter dⁿⁱ Bornemissa, si dⁿⁱ Hungari alicare
deberent à Latere M^{ti} Regie, significandum erit
per or^{es}, qui ituri sunt nomine M^{ti} Regie ad Ra-
kosc^h futuru^m, vt eu^m non permittant v^{llo} modo remou-
eri à latere Ser^{mi} dⁿⁱ Regis Ludouici.

Summa Legationis Dni Ducis Tessen
apud Sigismundum primum Regem
Polonie etc.

DE Statuto die dno Duci Casimiro, cum dno Duce
Ratiboriensi, per Serenissimum dnm Regem Hungarie
in Ostrana, ad octavum diem post Sacra Pasche, ad con-
cordandum eos invicem, In qua re petit consilium, ipse
dus Dux Casimirus, Mtes Regie, quid facere debeat.
Et qd ei videretur potius non consensendum in aliqua
compositionem cum dno Duce Ratiboriensi, sed ut
causa eorum iure diffinatur per Iudices sibi no
suspectos, hoc est per Oratores Serenissimi dmi Regis
sui Hungaros, Bohemos, Moranos, ex Slesia, Orato-
res Mtes Regie, Oratores Ducum, Saxanie, Banarie etc.
Defert tamen id totum arbitrio Mtes Regie etc.

Item dixit, de Moneta Svidnicensi, et quid de ea con-
stituerint dmi Duces Slesie, qd ea nullo modo recipi ad-
mittere vellent, Petitqz dus Dux Casimirus, ut
Mtas Regia informare eum dignetur, quomodo se in
ea re gerere debeat.

Item de bonis quibusdam hereditariis dmi Ducis Casi-
mirus, que vendidit dno Swolski, et incorporari illa
permisit Ducatui Opaniensi, Cui dno Swolski, cavet
de evictione, et Fideiussores statuit, Et qd eadem bo-
na intellexit impetrata esse apud Serenissimum dominum

Regem Ludovicum, per dñm Ducem Rathiborien,
vt ea ad Ducatum suum incorporaret, Rogat vt utas
Regia, per suos Oratores ageret apud Serenū dñm Ne-
potem suum, postqz illuc proficiscetur, vt utas sua id
non faciat, neqz admittat, quod petiit dominus Dux
Rathiboriensis.

Item de Jure ad Ducatum Rathorien, et vt utas
pro eo ipso Jure, munificentiorē se erga ipsum dñm
Ducem Casimiri exhibeat.

Thomas Cardinalis Strigomien
Sigismundo primo Regi Polonie

Tantus fuit hys diebus Bohemorum, Moravorum et Silesitarum
concursus, ad regiam Aulam quibus fuit respondendu, vt vix
utis sua cum Consiliariis respirare potuerit. Utinamqz tamē
sit negocium Illis dñi Ducis Testem provocatu fuit rōqz ad
futurum festum .S. Georgii pro Illis eius dñis comode
maiorē: et ne quid ppter temporis angustiam damni pateret
Si quid est aliud quod pro Scz^{ma} Ate vra valeo, dignetur
michi suo dedito seruitori precipere me pmp. Subscrib. pmissim.
In rebus vero Rmi ac Illi dñi D. Car. lis Esten, quas michi Ate vra
comite commendat, faciat tunc ex debito meo, tum vero ex mandato
Ate vre, quantum erit me. Quis Nobilitas ista rōqz adeo inua-
luit, vt nequa a suis Constitutionibus in Commun. Baricu factis disce-
dere voluit neqz diuelli. Faciat tamen pro civili cura in vrb
suis, quantum michi vire submisit ab int, tum vt desiderio Seren
Ate vre satisfiat: tum vero prout quid est rebus Rmi quis
pne dignis consulatur. Iulian Ate vra Seren. fuma
regis vray et eius regna dignetur Sabre commendata
Bude 18 febr .1519.

S. I REX. P.

Marie virgini regi: Ludonico regi:
Anne virgini Ferdinando Archiduca
Austrie: desponsatis: neptibus
S. P. D.

Serenissime Principes, et dñe Neptes nre charme. Intelleximus ex lris vrarum Ser^{tu}, quo in maiore constitute sint, ex morte Inuictissimi olim dñi Cæsaris Maximiliani, fratris et Consanguinei nostri desideratissimi Idqz valde merito, vt qui ambarum, et Patris officio fungebatur, et rerum, fortunarumqz, ipsarum, summum Patrum et Curatorem agebat, Verum hic dolor vrarum Sextum communis est nobiscum, et cum vniuersa Republica Christiana, Amisimus nos charimus et fauentissimus, nobis fratrem, amisit et Respublica Christiana, summum salutis sue presidium, Sed cum ita dño Deo placuit, cui refragari non licet, ferendum est æquo animo. Consolari aut debet vras Sextes, qz pro vno Fautore, et Promotore ipsarum, plures successerunt. Habebunt Serenissimos fratres, et Sponsos suos dños. Carolus. Ferdinandus, et Ludovicus, Reges. habebunt nos, qui nullis in rebus officium veri Patris, erga illas pretermittimus, et qui vras Sextes non secus, qz liberos nros proprios, qua poterimus opera, studio, et facultate mea semp tueri, ornare, et pmonere, curabimus. Et pinde rogans illas plurimum, ne se afflicte, sed dolore summo fati necessitate, tum eia spe meliorum successuum, vt est rerum vicissitudo tepent. Nam vt diximus iactura hac Ser^{tu} vrarum dñs Deus pluribz Tutoribz et Promis repedet. Foelicitissime valeant Sextes vre, et nos diligant.

116

S. 1. REX P.
Epo Laibacensi

R Eueren etc. Littere v're P'tis, quibus mortem
Cæsaree Altis significavit, incredibilem nobis dolorem
attulerunt, Novit enim quanta nobis cum illius vite
coniunctio, et fraternus amor intercedebat, Verum
cum illi sic placuit, apud quem rerum omnium est
potestas, ferendum est æquo animo, Nos cognitam
habentes prudentiam et observantiam in nos v're
P'tis, fuisset enim aduentus nobis gratissimus,
sed quando casus iste interuenit, boni consulimus.
agimusq; vestre P'ti gratias, q; de his rebus, et
morte Cæsaree Altis, nos certiores reddidit, Re-
feremus hoc studium illi, omni favore, et beneno-
lencia nostra Regia, que bene valeat.

221

S. I. REX. P.
Georgio Marchioni Brandenburgensi.

Ill. Princeps, Defunctam Cæsaream Matrem, iamdu-
dum quidem ex lris Regentium Austrie, et summo
cum dolore meo cognouimus, Expecti em̄ sumus, quo
amore, et quibz fēmis officiis nos, et Serenissimū dñm Regē
Ludovicū, illius Mās p̄sequebatur. Intelligimusqz pla-
ne, qual iactura, cu' uterqz nostrū, tum vniuersa
Respublica Christiana, illius morte cepexit. Tamen
cu' ita dño Deo visū fuit, suscipiendū et ferendū
est æquo animo. Nos plurimas agimus et habemus
gracias vr̄e Illi, q̄ his turbulentis temporibus p̄stis-
terit semper in custodia dicti Serenissimi dñi Regis Ludo-
vici, ecia' cum non vulgari sumptu et incōmodo suo, Ro-
gamusqz illam, vt et deinceps eadem constantia et cura
p̄seruare velit, Referet ille postea hanc fidem et stu-
dium in se vr̄e Illi, et nos ecia' curabim̄s omni ope-
ra, vt utriqz, hoc est, tam illius Māt̄ qz vr̄e Illi, vlla
in re, aut necessitate, non desimus, neqz eos quoqz pacto
deserere volumus. Et p̄inde Illi vr̄a nihil tedeat, sed
in suscepto officio et cura, ita vt coepit, p̄sistat. Valeat etc.

S. primus Rex P.
Consiliariis regni Polonie

Reme in Christo pater, sincere nobis dilecte, Venerunt nunc
ad nos Orēs Insignes Serēni dñi Regis Gallie, q̄ inter cetera
benivolēcie in nos illius Altis testimonia retulerūt, quate
adhuc vivēte olim Cæsare Altē fuisse illig. utas p̄ nōnul-
los Electores postulata, ut ad Impiū succedere curaret, Post
obitū vero illig. Cæs. Altē, impensig de ea re ipsa solitari.
taq̄z enī Pūcipem qm̄ inter ceteros nūc magis opibz, q̄libz,
et fortuna polleret, q̄q̄z illig. utas ut Rei Chēcie sua opa
et p̄fidēcia comodare posset, nollet postulacōi magnē parti
Electoreū deesse, Scies vero nos esse Tutores Serēni dñi Regis
Ludonici, q̄ in differēcia parili auctem habet suffragio suo
p̄ vna parte determinādi, roganēt nos illi Altē noīe, ut hac
in re illi adessēs, p̄ponētes nobis Cōditōes nō vulgares de
Mōiōis filiāru maru, et alijs q̄buscūq̄z modis vellēg amicitia
et foed̄ p̄petuū cū illi Altē firmare, ad qd̄ totū, plena habet,
facultatez. Nos, ut Pr^{ius} v̄ra nō ignorat, iam p̄videz ad postularōz
olim Cæs. Altē, declarāūg nos p̄ Serēno Regē Hispaniē, et orēs
meos in Augusta miserans, Ex alia vero parte nescietes q̄rsū
hec alea cadet, et multū interest mēa, favorabile habere Cæsare
cū p̄pter res Prutenicas, tū alias meas difficultates, sumg anōi
pites p̄sus, quate nos in ea re gerere, et qd̄ respondere ipsīs Orībz
debeāus. Cū itaq̄z negociū sit tāti momēti, significare id Pr^{ius} v̄re
volūg, hortāūgq̄z illa, ut celeriter et secretis nobis cōsiliū et
sūgiaz sua p̄scribat, p̄p̄sis oibz in tāta re circūstācijs, quate eos
orēs absolvere, nosq̄z in ead̄ re gerere et cōservare cū dignitate
nrā debeāus, Pro debito et prudēcia sua factura. Quē valeat f.

228

S. I. REX. I.
Lodouico regi vngarie

SERME Princeps et domine Nepos noster charissime
Facti sumus certiores designatum esse terminum ad
Electionem nomi Imperatoris, et cum alios Electores,
tum vram Matrem esse iam pro eodem termino ad
Conuentum Frankfordien vocatam. Quod quare no-
bis Matris vra non communicauit, valde miramur.
Expedit enim, cum nos Tutores illius simus, &
ipsius etas non sufficiat ad tantum actum, per eam sola
quo sit validus. exequendum, ut mutuo de hac re
inter nos consilio habito id ageremus, quod imperi-
is auctoritatem, et Prinuilegium hoc Matris vestre,
non imminueret, Deinde etiam honorem et commo-
dum aliquod vtrique nostrum, et communibus Re-
gibus nostris, afferret.

Ceterum, manifestum facimus vestre Matris, venisse ad
nos Oratores Insignes, Christianissimi domini Re-
gis Gallie, Qui referentes, qualiter adhuc vivente
Cæsarea Matre, demum ipsa defuncta, nonnulli Prin-
cipes Christiani, et Electores etiam Imperii, postu-
lassent ab illius Matre, ut ipsius Imperii Sedem acce-
ptaret, et qualiter illa solo studio, ac desiderio bene-
merendi de re Christiana, et ne frustra nomen
Christianissimi habere videretur, id munus suscipere
non recusaret. Postularunt à nobis illius Matris nomine
ut ubi res in Electione ad parem Electorū dissensioez

veniret, ubi tum *Mitis* v^{re} suffragiū plurimum valeret,
nos cum *Mite* v^{ra} simul, tanq̃ Tutores ipsius, suffragi;
vni pro eodem *Sermo* d^{no} Rege *Gallic* præberemus.
offerentes nobis ambobus ex illius *Mite* non vulgaria
commoda, cum ad coniunctionem et affinitatem,
inter nos mutuam, tum etiam ad defensionem, et
bonum Statum communium Regnorum nostrorum,
pertinentia,

Venit deinde ad nos Nuntius à Consiliariis in *Ger-*
mania, *Sermi* dⁿⁱ Regis Catholici, hoc idem à nobis
postulans et agens, Verum nos scientes vna ex parte
quæ sit affinitas vestre *Miti*, cum *Serms* Nepotibus
olim *Cæsare* *Mitis*, quæ illam filii loco diligebat, or-
nabat, et multis paternis officiis est prosequutus,
Quodq̃ ad postulationem illius *Mitis* *Cæsare*,
iam nos in *Comentv* *Augustensi*, nonnullam, de
ipsa *Imperii* Sede, pro *Sermo* d^{no} Rege Catholico,
significationem, communis voluntatis nostre fere-
ramus, Cui, amore illius defuncte *Cæsare* *Mitis*,
vti amici et fratris nostri desideratissimi, non secus
omnes fortunas, et honestas accessiones faueremus,
q̃ filio nostro proprio, *Perependentes* item alia
ex parte anticipem eius *Electiois* enentum, et
q̃ multum interfit, vtriusq̃ nostrum, et communium
Regnorum nostrorum, propensum habere in nos illum,
quisquis sit *Cæsar* futurus, Intelligentes etiam plane
quali nunc opus esset cum toti *Rei* *Christiane*, tum
maxime *Regnis* v^{re} *Mitis* *Imperatore*, non visu

225

nobis fuit, quicquid ipsius Oratoribus, absque scientia et voluntate Altis v're, et Consiliariorum eius, quibus etiam de hac re scribimus, respondere, ne quid sub hoc munere Tutorio difficultatis et detrimenti v're Altis fecisse videremur,

Quare plurimum rogamus Altam vram, ut discusso secum diligenter tanto negotio, nobis quod primum declarare dignetur, quid eisdem Oratoribus in summa respondere debeamus, Nam id a nobis exigunt, ut plane illis referatur, utrum ipsorum Regi Altas vestra, et nos adherere velimus in casu dissensionis Electorum nec ne. Quomodo item hunc alterum Nuntium Consiliarium domini Regis Catholici, a nobis remittere debemus.

Deinde etiam nos Altas v're edoceat, qualiter nos, et cum qua resolutione mittere ad Commentum Electionis oporteat, ut suffragium Altis vestre in auctoritate et robore suo conservaretur, et occasionem hanc denuntiandi utriusque nostrum Caesarem, quisquis ille fuerit, non amittamus,

Videtur autem nobis, ut ad Electionem hanc, unus Nuntius Altis vestre ex Regno Bohemie, et alter noster, tanquam Tutoris, profiniscatur, essetque Mandatum ad utrumque, Sigillo Regni Bohemie, et mei, obsignatum. Et proinde nos tempore Altas vestra certiores faciat, qualiter nos in his omnibus gerere deberemus, Nam tempus breve est, et nos de illo nunc primum,

quando nobis ex Germania significatum est, intelleximus.
Faciet Altas vestra rem summe necessariam rationibus
tam suis, q̄z meīs, ac nobis oppido q̄z gratam, & ne
foelicissime valeat, et nos vti facit et debet, amet.

R
E
cte.
dñi
rea
cipēs
dñm
confer
posui
habe
desyd
anim
Chria
Nepot
in E
sensio
vt sit
Tutor
votw
stare
et nob
iunctio
fensio
Venit i
Hispan
Nos ve

257
S. I. Rex. Lot.

Consiliariis Prelatis & proceribus
regni Ungarie.

R Eueren in Christo Pater, et dñe amice nobis sincere dilecte. Venerunt his diebus ad nos Oratores Insignes Serenissimi dñi Regis Gallie, referentes quate vinente adhuc Cesarea Ate, deinde etiam post eius Altis obitu, nonnulli Principes Christiani, et Electores Imperij, eundem Serenissimum dñm Regem Gallie postularunt, vt ad Sedem Imperij consequenda, animus suus induceret. Quz illius Ate, ne postulatis ipsorum deesse, et frustra nomen Christianissimi habere videretur, consensit ad omni hoc suscipiendu, eo solo desyderio, vt hoc difficillimo rei Christiane tpe, dñi etate, et animo, nec minus facultate valet, possit aliqd boni, de re ipsa Christiana mereri. Scies aut Serenissimu dñm Regem Ludonicu Nepotem meum charissimu, vt Regem Bohemie, votum habere in Electione plurimi mometi, vbi inter Electores par dissensio cotingeret, neqz dum ille etatem letima, ad huc actu, vt sit validus, habeat, petierut impense, vt nos tanqz Tutor, eiusdem Serenissimi dñi Ludonici Regis, eius Altis noie, votu et suffragiu pro ipso Serenissimo dño Rege Gallie, prestareus, offerentes plurima eidem dño Regi Ludonico et nobis, Comibusqz Regnis meis, ex ea re comoda ad coniunctionem et affinitatem inter nos, ac bonu Statu et defensionem comunu Regnorum meoru pertinentia.

Venit item Nuctius Consiliarioru Serenissimi dñi Caroli Regis Hispanie ex Germania, idem agens, et a nobis postulans.

Nos vero ante omnia intelligentes terminum Electionis

Imperialis esse iam designatu, et ad illum, Serenissimum domi-
num Regem Ludonicum, uti alios Electores, vocatu, pluri-
mum miramur non esse id nobis per vestram Præsentem, et alios
dominos Regni Hungarie et Bohemie declaratu,

Memoria vero retinentes, olim Cæsareæ Mitis, erga nos, et
ipsu Serenissimu dñm Regem Ludonicum summam beneno-
lentia, et multa in illu paterna officia, præstita, Et q
ad illius Mitis Cæsareæ postulationem, iam nonnulla signi-
ficationem, de Sede Imperii pro Serenissimo dño Carolo Rege
Hispanie fecimus in Coniectu Augustensi, Cui amore
ipsius defuncte Cæsareæ Mitis, nihil est adeo foelix et ho-
norificum, quod illi non equè faueremus, qz filio nro
proprio, Perpendentes item ediverso ambiguum huius
rei exitu, et q, multu interfit Serenissimi dñi Regis Lu-
donici, et nostra, propensum et fauentem habere Imper-
ratorem, Intelligentes etiam, quali opus sit nunc Rei
Christiane Imperatore, et præsertim Regnis Serenissimi ipsiq
dñi Regis Ludonici, in maiori discrimine constitutis,
Sciremus quid affinitati, et affectui primato, qd item coni-
bono Reipublice Christiane dandū foret, Veru in tanto
negocio, præsertim polliceri simpliciter, vel negare opat,
eiusdem Serenissimi dñi Regis Ludonici, et nram, ita ut
à nobis exigatur, nō visū fuit nobis absqz scientia
illius Mitis, cui de hac re pariter scripsimus, deinde etia
absqz consilio vestre Præsentis et aliorum Dñorum Regni
Hungarie, et Bohemie, quicqz statuere. Sed retinimus
ipsos Oratores apud nos, donec ab eodem Serenissimo dño
Rege Ludonico, et vra Præsentem, alijsqz Consiliariis Re-
gni Hungarie, et Bohemie, quid potissimu censeant, edoce-
amur. Quare rogamus eandem vestram Præsentem,

317.
significare nobis velit q³primu sua sententia^t, et quid
ipsis Oratoribus ad summu respondere debeant, et quate
nos, quo ad futura Electionem gerere oporteat, Ne no
bis id pretermittentibus, et Sermo d^{no} Regi Ludonico
etatem legitimam de Jure ad hunc actum non habete,
aliquid illi auctoritatis impostere, aut Jure super eligendo
Imperatore detrabatur, ~

Vellemus aut, et videtur nobis consultu, ut res, de bi
tam habeat firmitatem, ut Nunctius unus ex Regno
Bohemie, et unus noster, tanq³ Tutoris, ad ipsam
Electionem profiscerentur, cu Mandato Sigillis
Regni Bohemie, et nostre obsignato. Et promde
rogamus, quo nobis vera Petas, de his omnibus consi
lium et Sententia sua perscribat, Faciet rem val
de necessaria dignitati Regis sui, et nobis gratissi
mam. Que valeat foelinter, et nos diligat. Crac

*Sigismundus primus. Rex Polonie
Consiliariis et Statibus regni Polonie Bohemie*

Spectabiles, Magi, Generosi, Nobiles, et Famati, nobis
sincere dilecti, Facti sumus certiores designatum esse
terminum ad Electionem Novi Imperatoris, et cum alios ele-
ctores, tum Serenissimum Ludovicum, Hungarie et Bohemie
Regem, Nepotem nostrum charissimum, esse pro eodem termino,
ad Conuentum Frankfordienem vocatum. Quod quare
nobis vestre D. non commicarent, valde miramur. Expe-
dit enim, cum nos Tutores, eiusdem Serenissimi Regis
Ludovici simus, et ipsius aetas non sufficit, ad tantum
actum, per eum solum, quo sit validus, exequendum,
ut id ageremus, quod imprimis auctoritatem et Privilegium
hoc, illius aetatis, et Regni eius Bohemie non imminueret.
Demum etiam honorem et commodum aliquod utriusque nostrum
et communibus Regnis nostris afferret.

Ceterum manifestum facimus vestris D. venisse ad nos Orato-
res insignes Christianissimi Regis Gallie, qui referentes
qualiter vivente adhuc Caesare Matre, demum ipsa defuncta,
nonnulli Principes Christiani, et Electores etiam Imperii,
postulassent ab illius Matre, ut ipsius Imperii Sedem accepta-
ret, et qualiter illa solo studio ac desiderio bene merendi
de re Christiana, et ne frustra nomen Christianissimi
habere videretur, id munus suscipere non recusaret. Postu-
larunt a nobis illius Matris nomine, ut ubi res in Electio-
ne ad pacem Electorum dissensionem veniret, ubi tum di-
cti Serenissimi Regis Ludovici suffragium plurimum valeret,

331
nos tanq[ue] Tutores ipsius, suffragum pro eodem Sermo do-
mino Rege Gallie, preberemus. offeretes nobis ambobus
ex illius Alie, non vulgaria comoda, tum ad coniunctioez
et affinitatem inter nos mutua, tum ecia[us] ad defensioez
et bonu[m] Statu[m] Communu[m] Regnoru[m] no[st]ro[rum], pertinencia.

Venit deinde ad nos Nuntius à Consiliariis in Germa-
nia Sermi dñi Caroli Regis Catholici, hoc idem à no-
bis postulans et agens. Veru[m] nos scientes vna ex parte,
que sit affinitas Sermo Nepoti nro, dño Regi Ludonico.
cu[m] Sermis Nepotibus olim Cesaree Alis, que illu[m] filiu[m]
loco diligebat, ornabat, et multis paternis officiis est prose-
cuta. Q[ui] ad postulationem illius Cesaree Alis iam
nos in Cometu Augustensi, nonnullam, de ipsa Imperii
Sede pro Sermo dño Rege Catholico, significationem
comunis voluntatis no[st]re feceramus, Cui, amore
illius defuncte Cesaree Alis, vti amici et frater nri
desyderatissimi, non secus omnes fortunas et honestas
accessiones faueremus, q[uod] filio nro proprio, Perpe-
dentes item alia ex parte, ancipitem eius Electionis
euentu[m], et q[uod] multu[m] inter sit Sermi dñi Regis Lu-
donici, ac no[st]ra, Communu[m]q[ue] Regnoru[m] no[st]roru[m],
propensu[m] habere in nos illum, quisquis sit Cæsar
futurus. Intelligentes ecia[us] plane, quali nunc opus esset,
cu[m] toti Rei Christiane, tum maxime Regnis Sermi
ipsius dñi Regis Ludonici, Imperatore. non visu[m] nobis
fuit quicq[ue] ipsis Oratoribus, absq[ue] scientia, et volun-
tate eiusq[ue] Sermi dñi Regis Ludonici, cui de hac re ecia[us]
scripsimus, et vestrau[m] D[omi]ni, respondere. ne quid sub
munere Tutorio difficultatis et detrimenti illius Alie

242
fecisse videremur. Quare plurimum rogamus vras D. vt
discusso secum diligenter tanto negotio, nobis q̄ primū decla-
rare velint, quid eisdem oratoribus in summa responde-
re debeamus, Nam id à nobis exigūt, vt plane illis referat,
vtrum ipsorum Regi, Serenissimus dñs Rex Ludovicus, et nos
adherere velimus, nec ne; quomodo item hunc alterum
Nuntium Consiliarium dñi Regis Catholici, remittere
à nobis debemus.

Deinde etiam nos, vre D. edoceant, qualiter nos, et ad qua
resolutione, mittere ad Conuētū Electionis oporteat, vt
suffragiū Serenissimi dñi Regis Ludovici, in auctoritate et
robore suo, conseruaretur. et occasionem hanc deuincedi,
vtriusq̄ meū, Cæsarem, quisq̄ ille fuerit nō omittamus.

Videtur aut nobis, vt ad Electionem hanc vnus Nun-
ctius ipsius Serenissimi dñi Regis Ludovici, ex Regno
isto Bohemie, et alter noster, tanq̄ Tutoris, proficiat
sciretur, Essetq̄ Mandatū ad vtrumq̄ sigillo Regni
Bohemie, et nostro, obsignatū. Et proinde nos tem-
pori, per hunc Nuntium, vre D. faciant certiores, quate-
nos in his omnibus gerere deberemus, Nam tempus
breue est, et nos de illo primū intelleximus. Faciet
vre D. rem summe necessaria rationibus et digni-
tati Serenissimi dñi Regis sui, oppido q̄ grata. Que foeli-
cissime valeant. Craconie.

122

S. ^s I. REX P.
Statibus regni Bohemie

Spectabiles et Magi, Generosi, Nobiles, et Famati, sincere dilecti, Accepimus lras vras D. Quibus imperi-
mis nobis scribunt, qualiter ipse Sermo dñi Regem
Ludovicu, Nepotem nostru charu, non expectatis
annis suis legitimis, iam in plena administrationem,
et regimen Regni sui Bohemie, suscipere decreverunt,
et suscepunt, Deinde q eius Mti, et vre D. sint
ad Coniectu Electionis futuri Imperatoris, per Rmū
dñm Archiepū Moguntinensem, de more vocatē.
Postulantqz à nobis vre D. vt dicto Sermo dño Regi
Ludovico, pro Imperiali culmine et Sede consequēda,
consilio et auxilio nro non dessemus. Quod igitur
ad regimen Regni Bohemie attinet, nos qui dem
illius Mti, vt nepoti, et tanqz filio nro amatissimo,
omnem dignitatem, honorem, auctoritatem, nō secus
facemus, qz nobis ipsis. Et pinde libenter videmus,
pbamusqz q vre D. illius Mti omne administrationē
et auctoritatem Regni sui Bohemie iam deferunt.
dum modo id ad bonu Statu illius Mti, et Regni sui
cedat. Veru miramur, vt cu aliqui ex vris D. nomine
tamen omnin, nos in Tutorem, vna cu Cæsarea Mte
defuncta, vsqz ad legitimos annos dicti Sermi dñi Re-
gis sui, suscepant, non eam rem nobis prius signifi-
carunt. Vt cumqz tamen est, grato et alacri animo,
vt diximus, id videmus, et pbamus

De Imperiali vero Sede, et Regno Romanoru assequēdo.

meminimus quidem nos id Cæsaream olim Altem, nobis fuisse
 in Cōuentu nro mutuo Viennensi, pro eodem Sermo
 dno Rege Ludonico, pollicita. Verū significauerat nobis
 postea illius Alas, secreto se in ea re, omnem impendisse
 opam apud Electores, sed efficere aliquid nullo modo
 potuisse. Cæperatq; ob id illius Alas eam opam, pro
 Nepote suo Sermo dno Carolo Hispanie Rege, facere.
 Ad emsq; istis postulatione, nos quoq; oratores in hoc
 negotio, tanq; Tutores Sermoni dmi Regis Ludonici,
 ad Cōuentu Augustensem preteritum, miseramus, et
 iam nonnullam significationem voluntatis et suffra-
 gii nostri, pro eodem Sermo dno Rege Carolo, noie
 Tutorio, dederamus. Nunc aut ea Sede vacante, compe-
 tunt, et certant pro illa, duo potentes Reges, Gallie,
 et Hispanie. Suntq; apud nos in presens utriusq; Nu-
 ctii. Id quisq; eorum agens, ut Regi suo, cu Sermo dno
 Rege Ludonico, adessemus, Prout vris D. paulo ante
 lris meis declarauimus. Et utcumq; intelligimus,
 predictos duos Reges, magnis viribus et fauoribus,
 ad eam Sedem contendere, Nescientes tamē quorsum
 res inclinabit; Et nos in omnibus, uti tenemur, potis-
 simam rationem, ad commodum et honorem Nepotis
 nostri, Sermoni dmi Regis Ludonici, habemus, eiq; hac
 dignitatis accessionem, libentissimē, et omni studio, fa-
 ueremus, si intelligeremus id, aliquo modo ad effectum
 procedere posse. Dabimus tamen omnem operam, cum
 consilio vtraru D. ut aliquid in ea re p̄ficere valeamus.
 Vbi aut id succedere nō posset, curandū erit, ut fauore
 et opera utriusq; mēis, quisq; Cæsar futurus sit,
 nobis deuinciatue. Qd quod negotiū, ut esset res solida,

et auctoritas dicti Serenissimi domini Regis Ludovici, et Regni
 eius Bohemie, non minueretur, quoniam illius Altas, in
 hac etate constituta, suffragium, de Jure prestare non
 posset, ad tantum actum, sufficiens et validum, videtur
 nobis, ut cum illius Altis Oribus ex Regno Bohemie,
 nostri quoque ad Electionem hanc profiriscantur, sitque
 Mandatum utriusque nostrum nomine scriptum, et Sigillo,
 Regni Bohemie, et nostro, obsignatum. Quare perne-
 cessarium putamus, et postulamus à vobis D. ut in tanto
 negotio nobiscum mutuali intelligentia habeat, nosque
 quod celerius de ipsa missione oratorum, et Instructione
 illis danda, certiores faciant, ut sciamus qualiter
 nos gerere debeamus. Facturæ pro honore et bono
 Serenissimi domini Regis, ac Regni sui, nobisque rem gra-
 tissimam. Quæ valeant feliciter.

S. I. REX. P.

Maximiliano de Berge Sermo Caroli
regis Hispanie in germania oratori

M Agge sincere nobis dilecte, Accepimus lras tue Magcie, qbz
nobis mortem imprimis Cæs^r Mte declarat. Deinde postulat,
vt Orem nru^m Raphaëlem isthic subsistere facians. Nos iam
pridem morte ipsa Cæsarea cõpta habuimus, et p^r eo, vt
debuimus, cu^m ppter nra^m mutual, et fena^m benenolencia, tu
cia^m Remp^{ca} Cbriana^m. Vtrazq^m em^m in re, p^resertim hoc tpe,
suma^m et incõparabile coepius iactura, magnopere doluimus,
et etiamnum dolemus. Quia vero, cu^m illig^m Mtas in huma
nis ageret, à nobis optavit, vt sua causa, et Sermo dñi Re
gis Catholici, Ores nros, ad Cõuentu^m imprimis Augusten,
deinde etia^m Frankfordien, mitterens, fecius id nō granate.
vt et illius Mti gratificaremur, et ipsi Sermo Regi Catho
lico, studio et opa mea, qua possens comodarens, Defuncta
aut eadem Cæsarea Mte, que Tutorem, vna nobiscum,
Sermo dñi Regis Hungarie et Bohemie, Nepotis nostri
chæmi agebat, p^resens incerti sumus, et de Cõmetus tpe,
hac p^resertim, vt accepimus, Principiu^m Germanoru^m disse
sione, et qbus p^recessibz negotiu^m incoepu^m, transigi debebit,
dictu^m Raphaëlem Orem noster renocauimus, Sed cum à
p^refato Sermo dño Rege Catholico cerciores ficiemus de
Cõuentu^m Electoru^m, et p^r eo eis Mtem edocebunt, qbz in
rebus nra^m opa illi^m vsus fuerit, omnia libenter, et ex
animo, que^m poterimus, p^r eis Mte faciemus. Bene valeat
tua Magcia. Datum.

337
Matheus Cardinalis Gurceri: Casimirus Marchio Brandenburg
B. Ep's Tridentinus: Maximilianus de Bergh: Joannes de
Sernkeim: J. Vilinger: Joannes Renner: Mag^{co} D^{no} Andree
de Burgos equiti. regis Catholici Caroli Consiliario.

*In absentia aperiantur per Ser^m regem Polonie
aut per sue M^{tes} oratores euntis Frankfordiam
ad Electione^m Cesaris.*
Mag^e dne, amice singularis. Scripsimus ad D. vram, d^e
xv. presentis, per Vicedum Austrie, iussimusqz, ut rebus
Catholici Regis sic expositulantibus, subito ex Hungaria
D. vram recederet, et ad Ser^m Polonie Regem p^{er}ficeretur,
quemadmodum existimans D. vram intellexisse,
et iam ad prefatum Ser^m Polonie Regem puenisse,
atqz ea, que ad D. vram scripsimus, cum Se^{te} sua egisse.

Interim nos ab Augusta digressi, huc peruenimus, ubi
inter alios Principes Confederationis Suevie, in per
sona hic congregatos, etiam Ser^m dnm Carlem Mogun
timu inuenimus. Et quantum circa negociu^m Electoris
intelligere possumus, iam coeptu^m est disputari inter
Principes Electores, circa votum Electionis Regis
Bohemie, an ad Ser^m Hungarie et Bohemie Regem,
vel ad ipsos Bohemos, an ad Ser^m Polonie Regem
spectare videatur. Cognoscimusqz ab aliquibus illo
rum existimari, hmoi votu^m, nomine Bohemie Regis
in futura electione prestandu^m, de Jure ad Ser^m Po
lonie Regem, tanqz fratrem Patris, Ser^m Hungarie
et Bohemie Regis, in etate imperfecta constituti, per
tinere, Juxta dispositionem Articuli Auree Bulle
Caroli iij. Cuius copia nuper ad D. vram transmissa.
et in p^{ri}ncipal^{em} denno mittimus. Et q, ea rem in hac
Electioe p^{ri}ncipis or^{es} et Mandataru^m Regi Polonie, qz Hungari
sue Bohemi, p^{er} Electores admittetur.

Et quamvis nihil dubitemus, quin Serenissimus Polonie Rex expedierit iam Oratores suos, cum pleno et amplissimo Mandato, ad prestandum in omni casu, et quacumque dispositione ad se pertinente, nomine suo voto, in hac futura Electione in persona Catholici Regis nostri: tamen ne ob defectum Mandati aliqua oriatur ambiguitas vel difficultas, que Electionem turbare seu impedire posset. Idcirco velit D. vrea, cum Serenissimo Polonie Rege agere, atque omnino efficere, ut Alias sua, dignetur subito aliud novum expedire Mandatum, in personas Oratorum suorum, iuxta formam et Copiam, quam in presentiarum his amplexam, D. vrea mittimus. et quam, iuxta formam in annexa Bulla descriptam, fieri et concipi iussimus. Quamvis etiam incertum habeamus, si huiusmodi Mandatum sit sufficiens, atque ipsis Electoribus satisfactorium, Propter quod, ad evitandum omne periculum, et ad maiorem cautelam atque securitatem, velit etiam D. vrea ultra hoc omnino apud hunc Serenissimum Polonie Regem efficere, ut una cum prefato Mandato, dignetur etiam Oratoribus suis, quos iam in itinere constitutos credimus, cum omni celeritate transmittere sigillum suum, sicuti etiam id nuper in Augusta Oratoribus suis dederat, ut si forte hoc novum Mandatum, seu Procuratorium, per Serenitatem suam iam, in personas prefatorum Oratorum suorum expediendum, non esset sufficiens, aut Annexae Bullae consonum, et conforme, possit per Oratores suos novum expediri Mandatum, desiderium et voluntati Principum Electorum satisfactorium, et ad omnes occasiones opportunum.

Aut si Serenitas sua sigillum Oratoribus suis destinare.

307
valde granaretur: Saltem ultra hoc nouum Mandatum
etiam transmittat oratoribus suis album, siue charta,
pergameni munda seu nudam, manu Sertis sue sub:
scriptam, appenso Sigillo, ut super illa per ores suos, pos:
sit ibi in Frankfordia scribi et expediri aliud Manda:
tum sufficiens, necessarium, et oportunit, in tali forma,
q alii Electores, eosdem Oratores, ad electionem ad:
mittere occasionem querere nequeant. Oportet aut
ut D. vrea, omnem operam det, ac sollicitet, ut omnia
ista quantocius, et sine omni mora fiant. Et ut ora:
tores supradicti Regis, cum omni celeritate possibili
Frankfordia veniant, Jam em circa tempus Electois,
inter Principes Electores etiam actum est. Et iam vide:
tur pluribus, dies peremptoris ad comparandum Ele:
ctoribus constitutus non esse xvij Junii, sed x. eius:
dem Mensis. Propter quod Electionem longe citius fu:
tura videmus, q3 prius credebam. Existq3 tanto ma:
gis necessarium, ut Oratores Serui Regis Polonie
ad Frankfordia accelerent, et Alias sua supradictum
nouum Mandatum, una cum Sigillo, vel charta alba, eis:
dem subito transmittat, ne aliquis error contingat,
qui no solum rebus Catholici Regis, sed etiam Iuribus Ele:
ctionis Sertis sue, et Serui Nepotis sui, Regis Hun:
garie et Bohemie, preiudicari possit, Quemadmodum
hec omnia Altas sua, libenter factura no dubitans.
Nosq3 ob importantiam huius rei, volumus hos duos
proprios, ad D. vram, expedire Cures, ut cum oi
celeritate, et secure has lras ad D. vram perferret,
et quanto citius cum enso vro ad nos Frankfordia redeat
Datum Esslingen die penultima Maii. M. D. xix.

160

340
Post scripta, dum has clauderemus, accepimus lras vestras
ex Buda de XXI presentis. Ex quibus cum inter alia
intelligamus, Bobemos adhuc constanter in hac perse-
vere sententia, votum in futura Electione prestandum,
perlinere ad eos, existimamus tanto magis oportum,
imo necessarium, ut Serenus Polonie Rex, Oratoribus
suis, ut supra diximus, sigillum suum, aut charta alba
subscriptam et sigillata, celeriter transmittat, ut ad
omnem occasionem simus muniti et promisi. Et pre-
sertim si forte per Bobemos, votum in Electione esset
prestandum, possit novum super huius charta alba, per illis
in Frankfordia expediri Mandatum necessarium atque
oportum, ne ex hoc defectu Mandati, aliquis emer-
gat error, intericatio, perplexitas, difficultas, vel im-
pedimentum. Propter quod cum a D. vna nunc intelli-
gatur huius rei importantia, tanto magis ab ea ela-
borandum erit, ut sepedictus Polonie Rex, ut toties
reiteramus, Sigillum suum, aut Albam, ut premititur,
Oratoribus suis confestim transmittat. Datum vlti-
ma Maii.

341

*Sigismundus primus Rex Pol.
Consiliariis Caroli regis Hispanie*

Reme in Christo pater, et dñe amice noster charme.
ac Spectabiles et Magei nobis sincere dilecti. Quando
venit ad nos iste Nunctius, vñxw D. Jo. Ferrebeger.
et lras illarw nobis reddidit, ac comissa exposuit, egi-
mus diligenter apud Serenw dñm Regem Ludovicu
Nepotem nostrum amantissimu, ac eius Mñs Consi-
liarios, tam Hungaros qz Bohemos, vt quod nos ad po-
stulationem olim Cesaree Mñs foelinbus auspiciis,
in Conventu Augustensi inchoarem, ad id perfici-
endum, ipsi quoqz consentirent, Nam egre tulerunt,
q nos inconsultis illis pñis in hac re fecimw, et ea
causa retinimw hucusqz ipsum Nunctiu, vt cu
cerciore responso illum absolueri possemus, Et co-
gemit quidem nobiscw ipse Serenw Nepos noster, et
eius Mñs Consiliarii Regni Hungarie, prout D. vñe
clariss ex oratoribus his, qui illic fuerunt, cogno-
verunt. Sed dñi de Bohemia nobis contranemunt,
cu quibus caute et modeste agendw censes, ne
quam perturbationem in hoc negotio facerent, pñs
serm vbi intelligerent, nos in vna partem, absqz
eorw consensu inclinos, non visum est nobis in
presens quicqz dñis Electoribus et Principibus
scribere, sicut D. vñe posularunt. Na ipsi Bohemi,
graviter de nobis querunt, qd absqz illis per nos
in Conventu Augustensi est actw. Vñw mittens ora-
tores meos, ad Conventu Frankfordiensem, et

372
in Mandatis illis dabimus omnia agere, que per nos pre-
stari poterunt, Vestre etiam D. curabunt D. Bobemos,
qui illuc venturi sunt inducere, ut ab oratoribus
nostris, no dissenciant, Declarando illis facultatem no-
stram in eo negotio, tam ex Jure, q3 etiam dispositione
Bulle auree. Dentq3 operam, ne oratores ipsi nostri,
aliquam illis ignominiam subeant. Na' vexemur pro-
fecto, ne ydem Bobemi, cognito studio nro in eo per-
ficiendo, quod coepimus, aliquas turbas excitent.

Voluimus aut hunc Nuntium premittere, anteq3
Oratores nros absoluerimus, ut hec D. verbis nunti-
aret. Que valeant foeliter, et nos diligant.

Ex
ac
vos
tem
hosp
dup
nom
in v
et p
fide
rem
rare
ac d
mus
ac d
opti
conf
Men

Ludovicus Rex Francie.
Sigismundo primo regi Polonie

343.

Excellentissimo ac Potentissimo Principi etc, Charissime
ac dilectissime frater et Consanguinee nre, Mittimus ad
vos dilectos et fideles nros, Joannem de Langhac Militem,
dominum dicti loci, Magistrum Ordinarii Requestarum
hospicii nostri, et Anthonium de Lamet Militem dominum
duplessis, Baillivum moncium in Burgundia, ut nostro
nomine, vobis aliqua exponant et communicent, que
in utilitatem et commodum utriusque nostrum spectare
et pertinere nobis visa sunt, quorum verbis perinde
fidem vos habere et credere optamus, ac si coram loqueremur,
et mentem animumque nostrum vobis declararemus,
cum pro singulari eorum in nos fide, studio,
ac deuotione, nihil dicturos aut facturos esse confidamus,
quod in mandatis non habuerint. Charissime
ac dilectissime frater et Consanguinee noster, Deus
optimus maximus, vos, statumque vestrum, diutissime
conseruet, ac tueatur. Datum Parisii die XXvij
Mensis Ianuarii

*Responsum a Sigismundo primo rege Pol.
Datum Oratoribus Francisci regis Gallie*

Sacra Altas Regia, Magci dñi Oratores, plurimas
agit et habet gracias Christianissimo dño Regi
de hac illius Altis tam propensa in se benivolentia
et affectu; q̄q̄ eius Altis Ser̄mam, adeò longinqua
à se existentem, dignata est per d. vras Oratores
suos visere et salutare, Cupitq̄ vicissim eius Altas,
vt illa itidem Altas Ser̄ma, et longa optimaq̄ va-
letudine, et foelicissimis quibusq̄ successibus semper
vtatur, Reliqua vero, que v̄rē D. nomine illig
Altis retulerunt, Altas sua Ser̄ma plene intellexit,
et perpensis illis paulisper, in animo et consilio
suo, D. vris alio tempore respondere dignabitur.

Responsum a Sigismundo rege. L.
Datum Oratoribus regis francie

345

Legatio. D. v^{ra}rum, hec in summa continebat, Retu-
lerunt imprimis, q^d dolenter et moleste tulerit Ser^mus,
et Christianissimus d^{ns} Rex Gallie mortem interpestua
C^{ae}s^{is} M^{aj}est^{atis}, et quate ipse, cum viueret adhuc illig^{is} M^{aj}est^{atis},
tum maxime post obitum, fuerit per maiore^m Electoru^m
partem, ad culmen Romani Imperii, postulatus, quod
illius M^{aj}est^{atis}, ne precibus illoru^m deesse, et frustra nomeⁿ
Christianissimi habere, videretur, detrectare et reari-
sare noluit, Sciens aut^{em} Sacra^m M^{aj}est^{atis} Regia^m, Tutore^m
agere Ser^mi dⁿⁱ Regis Ludonici, nepotis sui am^{at}issimi.
Cuius suffragiu^m in pari Electoru^m dissensione potissim^{um}
valet, postulat a M^{aj}est^{ate} sua, vt vbi ad ea^m dissensionem
Electoru^m res deueniret, ipsa no^mie Ser^mi nepotis sui,
suffragiu^m dare p^{ro} illius M^{aj}est^{atis} Christianissima dignaretur
offerens vicissim illius M^{aj}est^{atis} p^{ro} eo offitio M^{aj}est^{atis} sue Ser^me
Conditiones noⁿ coⁿtenendas, ad mutua^m beniuolencia^m
et coⁿiunctionem sua^m cu^m eius M^{aj}est^{ate} perhinc^{entes}, et id genus,
Que^m omnia D. v^{ra}, sua diserta et eleganti oratione
lacrimis explicauit. Ad que^m M^{aj}est^{as} sua Ser^ma, committe-
re mihi dignata est sic D. v^{ris} respondere.

Non vulgari voluptate affecta est Sacra M^{aj}est^{as} Regia,
M^{aj}est^{as} dⁿⁱ or^{es}, q^d Christianissimus et Excell^{ent}issimus

240
dn̄s Rex Gallie, appulerit suū animū, ad cōiunctioē
et benivolencia mutua cū Mte sua Sēma meunda,
q̄z illius M̄as dignata sit in his negociis suis, quibus
op̄a eius M̄is sibi cōducere posse intelligit, libere et
confidenter huc ad ea v̄as d. mittere, ac honorem
hunc, eius M̄i Sēme impartiri, Pro quo agit et ha-
bet illius M̄i gr̄cias immortales. Equidem nō
fallitur ipse Christianissimus dn̄s Rex Gallie, in ea
existimatione et fide, qua de eius Mte Sēma con-
cepit, Hec em̄ cognita habens, cum virtutem et ma-
gnitudinem animi, tum res fortiter gestas eiusdem
Christianissimi dn̄i Regis Gallie, nihil gr̄cius ha-
bere posset, q̄z se illius M̄i carū et coniunctū redde-
re. Sed et Reipublice Christiane, nō, parua, ex suo
cum illius Mte amore et benivolentia, vtilitatem fu-
tura putat, habita illius Mte, tam potenti et magna-
nimo Principe Socia et Adiutrice, ad hostes Catholice
fidei reprimēdos. Quorū impetū M̄as sua Sēma,
suis cervicibus semp̄ sustinet.

Q̄uod aut̄ ad Imperii Sedem attinet, hanc quidē
eius M̄as, cū sua, tum rei Christiane causa, vehemē-
ter dolet in pr̄sens vacare. Amisit em̄ eius M̄as,
amicū et fratrem amatissimū, et cuius in se plura
et honestissima expt̄a est officia, amisit et Resp̄^{ca}
Ch̄iana summū suū Columnen, et vt verissime D.
v̄re dixerūt, sydus preclarissimū, Cæsarem illū
Maximilianū incomparabilem, Cum quo, et illig
Sēmis Nepotibus, quanta affinitas sibi, et Sēmo

dno Nepoti suo intercessit, Christianissimus dno Rex Gallie
 non ignorat. Non ignorat etiam illius Altas, quod opera,
 et quod testimonium uniuerso fere orbi, Altas sua per Sermo
 dno Rege Catholico, ad eandem Sedem Imperii sufficien-
 do, prebuerit in Comitu Augustensi, ut pote, cui pro
 debito necessitudinis et amore defuncte Cesaree Altis,
 non secus, quam filio proprio, optimos quosque successus ex animo
 faueret, nihil tum etiam de voluntate, Christianissimi
 dno Regis in ea re, compertum habens. Et pinde
 aliter nunc sentire et velle, quedam nota inconstancie,
 et obliuionis officij debiti videretur: que ab vno
 quoque Principe longe aliena esse debet, Verum enim
 vero Altas sua Serma, ut contigua mee fidei hostibus,
 sciens quo in discrimine Res Christiana sit constitu-
 ta, et quanta, quamque pnti ope indigeat, neque videtur, qui
 alter, ad laborem hunc subeundum, magis idoneus, et
 accomodatus sit, Christianissimo dno Rege Gallie,
 qui opibus, gentibus, etate, animo, et fortuna, pluri-
 mum pollet, totus vero rei bene gerende effectus a
 Cesare imprimis dependet, libenter et ex integro
 affectu videret, ut idem Christianissimus dno Rex
 Gallie, ad eam ipsam Imperii Sedem prouideretur,
 sed polliceri nunc illius Altis hanc opera, quod postu-
 lat, non est, vlllo modo Altis sue integrum, et licitum,
 ut videlicet inconsultis Consiliariis Regni Hungarie
 et Bohemie, mutare priorem declarationem deberet,
 cum res eorum Regis agatur, et sine quibus, idem Rex,
 etiam in legitima etate constitutus, nihil ageret.
 Tamen ubi eadem erit voluntas et affectus Consiliariis

637
Regni praesertim Bohemiae, ac etiam Electoribus Imperii,
quod habet utas sua erga commune bonum, et Christianissimum
dñm Regem Gallie, ut in illud votis suis consentirent, utas
sua libenti et alacri animo, sua quacumque opera poterit,
illi non deerit, quin etiam ubi ad eius Matrem vota et sen-
tencie aliquae inclinarent, vellet liberatè id totum in illius
Matrem Christianissimam transferre.

Quae vero utas sua Christianissima dignata est eius
Matrì significare, et offerre de Matrimonij, et foederibus,
pro mutua inter se affinitate et coniunctione, gratissimo
animo utas sua Serenissima amplectitur. Et cum ea res
sit in arbitrio et potestate solius Matris suae, neque in hoc
sit ad consilia et consensus aliquos aliorum astricta, con-
sentit et offert se ad omnia eiusmodi vota Serenissimi et
Christianissimi dñi Regis Gallie, ut quas cuperet, et
dignas Regio sanguine putaret, in Regno suo affinita-
tes, illius Matrì conciliaret, vel si placuerit D. vix, iam
hic ea in re cum Matre sua tractare, et initia aliqua facere.
et id libenter videbit. Cuperet enim utas sua Serenissima,
per omnem occasionem se cum illius Matre Christianissima
coniungi, et ei in omnibus rebus placere et gratificari.

Habet etiam singulariter vix D. utas sua Regia grās non
vulgares de honore hoc et laudibus, Matrì suae Serenissimae, per
eas ornatè simul et graviter attributis. Et licet utas
sua id totum quicquid sit, quod de illa dici possit dño Deo
refert acceptum, qui humanos actus pro arbitrio suo
dirigit: tamen inde affectum in se D. vixarum meretur
illiusque gratissimum habet.

349
Sigismundus Rex Pol.
Francisco regi Galliar

SE^rme Princeps ac Excellentissime, et dñe amice fr
et Consanguinee noster charme ac honoram. Venerunt
ad nos Oratores vestre M^tis, Magci Joannes de Lang
hak M^ge Ordinarius Requestaru hospicii eiusde M^te
vre, et Anthominus de Lameth Miles, dñs Dupplessis,
Bailimus Monem in Burgundia; qui nobis comissa
vre M^tis, que desyderii ipsius sunt, et no ad vulgare
inter nos beneuolentia et coniunctionem pertinent, di
ligenter simul et cordate retulerunt, & respondiis
nos quidem illis iam, ita vt propensio mea erga vram
M^tem, ac possibilitas item mea postulavit, Tame q
res etiamnum longiorem ipsorum mora requirere
videbatur, retinimus illos adhuc paulisper apud nos,
et qz primum nobis integru fuerit, illis ad plenum
ita vt est desyderii mei respondere, mox illos ad
M^tem vram remittere curabimus. Cuius fino et in
diuiduo amori nos, et mea ex corde commendamus.
Cupien vt sit, diuitissime foelix, sospes, et incolumis.

Andreas Cricius Secretarius regis
 Petro Tomicio Ep'o Premisl. Vicecancell.
 Regni polonie.

Rex me mi dñe, Fui apud Oratores Gallicos, inueniqz
 eos in magno fastidio constitutos, adeo, vt nisi eos verbis,
 quibus potui, demulsissem, iam crastina die Utrem Re-
 giā accedere volebant, licentiā abeundi petaturi, Di-
 cunt enim se conijcere, non habituros se Responsum
 ex sententia, et non esse Regem suum hic in precio,
 Et nisi eos benignitas Rex me D. v're, qua sola fretos
 se esse affirmant, hic detinisset, iam obtestantur se
 dudū discedere voluisse. Hec propterea nūc scribo, vt
 isthic aliqua Rex mea D. v'ra de illis expediendis ope-
 ram facere dignaretur.

351
Andreas Krziczki : secretarius regis
Lébro Tomiczki Epō Premisliensi ET
R. P. Vicecancell.

M S Hinc dñe, Rediens ab Oratoribus, et iam non
offendens domi D. vrām Hmam, necessariū putavi, vt
priusqz cum Altē Regia, vim totam Responsi forma,
ret, intelligeret, qualiter illi sint animati. Nolunt in
summa, vt eis responderetur aliquid ambigū, sed sim-
pliciter, vel factura, esse Altē Regiam pro Rege
ipsoꝝ, quod petunt, vel non factura. De hoc vero
q̄ ei non sit integrū absqz Consiliarijs Regni Bohemie
aliquid, maxime de mutatione rei incoepte, facere,
suscipere aliter nolunt, qz pro verbis coloratis, ad
euadendū Regem ipsoꝝ. Multa cum fastidio, vel
importunitate pocius Gallica referentes, de certitudine
sua illū, et non aliū Imperatorem futurū, deqz ista
propensione quā fecit eoꝝ Rex erga Altē Regia,
nunqz alias Predecessoribus eius facta, et eius parua
operatio haberetur. Tale em̄ Rrsu dicunt sibi potuisse
dari in crastino aduētus, et id genus, Jamqz nihil ali-
ud petunt, qz vt Altas Regia cito vel aiat vel ne-
get, Ego diu cū illis disputavi, modo ad rancorem,
modo ad risu, nihil tamē psuadere potui, vt esset cōfeti,

*Responsum ultimum a Sigismundo rege
Polonie datum. Oratoribus regis Gallie.
Cracovie .v. februarij 1519.*

Intellegerunt v^{re} D. ex priori Responso, q^d grata extiterit
Sacra M^{tas} Regia, de hac propensione et benivolencia in
se Christianissimi dⁿⁱ Regis Gallie, quam eius M^{tas} per
v^{ras} D. illi exhibere dignata est, Intellexerunt eius
pariter M^{tas} summum affectum et studium gratificandi, et
conciliandi sibi M^{tem} illam Christianissimam in his,
que per easdem D. v^{ras}, a se postulavit.

Quod aut causa, compulit M^{tem} suam, illas hactenus apud
se detinere, et quare non erat integrum M^{ti} sue quicq^q
absq^q scientia Ser^{mi} dⁿⁱ Nepotis sui, et Consiliariorum
ipsius, statuere, ut quibus id pollicita fuit, et l^{ris} etiam
suis firmanit, tunc, cum munus hoc Tutorum suscepit,
se nihil in rebus alicuius momenti, absq^q illis agere,
etiam abunde cognoverunt.

Et proinde egit diligenter per l^{ras}, et Nuntios suos eius M^{tas},
apud dictum Ser^{mu} d^{nu} Nepotem suum, et eius Consiliarios,
ut eos in eandem sententiam et voluntatem, gratificandi
Christianissimo d^{no} Regi Gallie, inducere posset.

Licet vero Nuntius ex Bohemia nondum redierit, nec
quicq^q adhuc M^{tas} sua copertum habet de voluntate illor^{um}
Regnicolarum, tamen quia Ser^{mus} d^{ns} Nepos suus
iam ille animus suus, per Nuntium, qui noster huc venit,
declaravit, q^d videlicet sequi velit consilium eius M^{tis},

et Christianissimo dno Regi Gallie, gratificari pariter
 cupit, Atas sua Serma, non expectato etia reditu sui
 Nunctii ex Bohemia, D. vras diuinus id detinere non
 vult, ne quid hac mora illi Ati Christianissime incomo;
 dare, et vras D. longiori fastidio afficere velle videretur.
 Hys igitur in summa, Atas sua Serma, D. vras res;
 pondere mihi mandavit. q. alacri et libentissimo
 animo suffragiu dare vult, et est parata Christianissio
 dno Regi Gallie, in assequenda hac Impatoria dignitate;
 quando eo ventu fuerit, vt suffragiu Atis sue, locu et
 facultatem esset habituru, hoc est, in pari Electorum
 dissensione, Nam alias suffragiu Sermi dni Regis
 Bohemie, parui est mometi.

Pollicetur aut id Atas sua Serma, ea lege, vt si Christi-
 anissimus dñs Rex Gallie intelligeret perducere hanc
 rem in persona sua non posse, faueret pariter sua suf-
 fragia que haberet, vel huic Ati, vel Sermo dno Re-
 gi Ludonico, et ipsis opera sua, quo id alter eorum
 consequi valeat, non deesset.

Quod vero ad coniunctionem affinitatis, et foedera, cu
 dicto Christianissimo dno Rege Gallie inuenda, attinet
 quia et de hac re significauerat Sermo Nepoti suo, vt,
 pro firmiori nexu, coniunctione, et vinitate, istorum
 Regnoru, omnia comibus consilijs, et decreto ageretur,
 et illius Atas renūciari fecit huic Ati, fuisse Prede-
 cessoribus suis, cu Regibus Gallie multa foedera, et
 societates, haberiqz in Aerario lras huius rei, sed
 eas tam celeriter comperiri non potuisse, velle tamen

postea copertis ipsis, transumpta et Copias illarum ad Altem
sua mittere, ut vel antiqua foedera renouaretur, vel si quid
addendum, mutandumue videretur, in comune consuli possit con-
modius, Altes sua, quae aut predecessores sui forte nulla
adhuc foedera cum Christianissimis dominis Regibus Gallie
habuerunt, et cum Sereno Nepote suo et Regnis illig-
coniunctio et societas arctissima intercedit, nolens quisque
in tam angusto tempore de his rebus statuere, et antequam
ex Copiis sibi mittendis conditione foederum antiquorum
cognoscat, tractare, et D. vras maniter, quae dudum fe-
stinant, occupare, vult alio tempore comuni consilio
et processu cum Sereno Nepote suo, apud Christianissimum
dominum Regem Gallie, cuncta, quae ad foedus, benivolentiam,
et coniunctionem perpetuam, inter Altes suas attinet, per
Oratores communes agere, et singula fine et auspiciis
foelicibus constituere.

Quod reliquum est, Sacra Altes Regia, Christianissimo domino
Regi Gallie, plurimam salutem, et optimos quosque suc-
cessus dicit et precatur, seque illius Alti, in mutuum et
fraternum amorem ex corde commendat, offerens ad eius
Altis omne desiderium et commodum, se, Regnum, populos,
vires et facultates suas omnes, ut illis, eius Altes Chri-
stianissima in his omnibus, quae huic Alti factu possibi-
lia et licita fuerint, non secus utatur, quam suis propriis.
Rogatque Altes sua Serenam illius Celsitudinem, ut de se
non aliter sibi persuadeat, neque aliam fidem habeat, quam
de his habet, quos sibi fidissimos, et sanctissimos esse cognoscit.

Sigismundus .i. Rex Pol.
Francisco Regi Francie.

355

R Eueruntur ad Altem vestra à nobis eius Ores
Magi Joannes de Langhach. Magr Ordinarius Regne:
staxu Hospicii eiusdem Alti v're, et Anthomius de La:
met, quos hactenus nonnullas ob causas, que tum incide:
rant, apud nos detinimus. Referent y abunde Alti
vestre, quid eis, ad illius postulata, respondimus, neq3
dubitamus illam, eis, vt suis, et quorum fidem comper:
tam habet plene creditura. Cui nos ex corde commē:
damus. Cupimusq3 vt felicissime valeat, et nos mu:
tuum amet. Datum.

551
S. i. Rex. P.
Ludonico Regi Ungarie

S. Erme Princeps, Discedentibus à nobis Oratoribus Chri-
stianissimi dñi Regis Gallie, Magis etc, et illis iter tuum,
nostro etiam consilio, per Regnum et Dominia Altis vestre,
sibi futurum indicantibus, dedimus illis Conductorem
nostrum, usq; ad eandem Altam vram, Quam plurimum
rogamus, vt in gratificationem ipsius Regis cum In-
signis, tum nostri communis Consanguinei et affinis,
pariter Conductorem suum eisdem Oratoribus per reli-
quum iter Regni, et Dominiorum suorum, vt illud se-
cure transeant, concedere dignetur, Quo etiam nobis
rem non vulgariter gratam faciet, Foelicissime va-
leat Altas vestra, et nos diligat.

Sigismundus I. Rex Polonie
Carolo Regi Hispaniarum.

351

Epistola hec, locum
hic non habet. Est
inferius loco apto.

Serme et Excellentissime Princeps, et dñe frater, et
consanguinee nostre charme ac honoran, Cum primū
Nuntiātū nobis esset, vestra Atē Romanorū Re-
gem declarata, ē vestigio id, quod debiti et desyderij mei
in ea re fuit, cum summa læticia affecti sumus, tum eā
dño Deo grācias egimus, q̄ vota et studia nrā, quē, vi-
vente adhuc Cæsare Atē, conceperamus, illius diuina
benignitas, tam foelicit̄ et tranquille ad optatū finem
perduxerit. Gratulamur igitur in presens, maiori
animo et affectu, q̄ explicare possumus vrē Atē,
optamusq̄, vt hęc amplissima dignitatis eius accessio,
sit illi decori et ornamento perpetuo, rei vero Chrīstī
saluti, firmitati et cōtinuo incrementō.

Non dubitans vero cōptū id satis esse, quo studio, quane
cura nos, cū Sermo dño Hūgarie et Bohemie Rege
Nepote meo charmo, egimus, et admixi sumus, vt hoc fau-
stissimū negotiū vrē Atē sub manus cederet, vtq̄ in
Comitū Frankfordiensi, Oratores vtriusq̄ nostrū, ad
id foelicit̄ conficiendū, nihil fecerint reliquū. Et pro-
inde rogamus illa plurimū, vt hanc operam nostrā gra-
tam habere, et res, ac negotia nrā, Regnorūq̄ nrōrū,
sic complecti dignetur, vti mutua nostra necessitudo,
ac fides, et integritas nrā, erga illam, postulat. Et
habemus quidem hanc spem firmā et existimationem

de Mte v^{ra}, sed mirari tamen satis nō possumus, quē cau-
sa sit, q, hactenus negociū Illmē dñe Isabelle Duas Me-
diolanen, et Matris mēe charmē, quod ad bona, Testamēto
illi relicta, pertinet, in suspensō teneat, et p^{re}ces, ac cō-
mēdationem nrām minoris pendere videtur, qz amor
et propensio nrā erga illā requirit. Rogamus igitur
plurimū eandem Mtem nrām, dignetur tandem id
ipsū negotiū, pro voto et postulatione nrā determinare.
nobisqz in ea re gratificari, quā equē cordi habens
atqz nrām propriā, et eximus nos, cū dicta Illma
dñā Matre nrā tam ex vsu semper, et honestate
vestre Mti, qz quivis alter, cui bona ipsa cōferret,
Ac curabimus etiā omni studio et facultate nostra,
id vicissim Mti v^{re} referre. Cuius fraterno amo-
ri nos commendamus, et quam sanam, sospitem, et
semper felicem ex animo esse cupimus. Datū Crac
die Xviij Julij.

Electus est Frankfordie 28 Junij
hora 8. Anno dñi 1519.

S
leas
alie
fere
cior
su
Non
sum
vbi
Bob
prio
ter
sum
Cas
alite
mat
ad i
signi
et F
modo
mteor
de Sc
de su
Regi
cun
eiusde

S. I. REX P.
Ladislao de Sternberg Cancell^o
regni Boemie

359.

Hec Ep^{la} locum h^{ic}
non habet. Et infra

Spectabilis et Magee, nobis sincere dilecte. Accepius
lras tue S. quibus nobis scribit se intellexisse, de nro
alienato ab se animo. et que Prozek mali illi re:
ferre debuit, Petitq; a nobis, vt illam de hac re cer:
torem faciamus, subinferens multa in excusatioez
sui, et de veteri sua erga nos propensione et obseruacia.
Non ignorat S. tua, quo affectu et fanore nos illam
sumus semper complexi, et q; soliti fuimus semper.
vbi opus fuit de comuni bono, et rebus ad Regnu
Boemie pertinentibus, non secus, q; de Regno nro pro:
prio, Prout id ex Oratoribus nris, quos isthuc frequen:
ter misimus, clare quisq; intelligere potuit, Veru edocti
sumus ab oratoribus nris, qui in Comento Electois
Cæsaris Frankfordie fuerunt, q; ipsa S. tua, longe
aliter se gessit erga illos, q; fuerit nra de illa existi:
matio, quod et prius lris suis indicauerat, cu nobis
ad illas rescribat, quibus illi, et aliis dñs Bohemie
significauerat, quid a nobis Sermi dñi, Hispanie,
et Francie, Reges, optabant. Accius em nobis quoda
modo, q; ceteri scripserat, ne nos ad Electionis munus
intermitterent. Scripsit et ante Mageo Christophoro
de Schidlowicz, Palatino Crac, et Regni mei Cancell^o
de sublata nobis auctoritate tutelae, et delato Sermo dñs
Regi Ludonico mero dominio in Regno eius Bohemie
cui tamen nos, non vlla nra causa, sed ad postulatoez
eiusdem Sermi dñi Regis Ludonici, et vt debito nro

210
satisfecissemus, miseramus ad eandem Electione Ores
meos, magnis etiam impensis non parcendo, ne quod illius Aui
et Regno Bohemie facultatis in hac re detraberetur.
Comiseramusque illis, ne quid agerent absque consensu tue
S. et aliorum Collegarum suorum, neque ad aliquid se ingerere-
rent, nisi ad quod illis opus esset, cum scientia et una-
nimi consilio vestro, omniaque ad bonum et honestum Seru-
mini domini Regis Ludonici, et Regni Bohemie agerent,
Quod abunde ex Legatione ipsorum S. tua cognoscere po-
tuit. Et propterea fuit nobis nonnihil grane et mo-
lestum, quod ipsi Oratores mei, fuerunt illis aliter acce-
pti, operaque mea aestimata, quam putauimus, Nihil ta-
men propterea mutati sumus in affectu et animo ex-
ga S. tua, sed ut consueuimus, illam integro fanore
complectimur, et complecti volumus semper, Ipsa dun-
taxat se vniuersim erga nos ita gerat, ut existimatio
et fides mea de illa postulat. Valeat feliciter. Datu.

361
ANNO DOMINI M^o. D. XIX°.

6 Maij. Oratores Regis Gallie ex Craconia
disceſſerūt, qui ſuffragium Regi ſuo, vt Im-
perator eligeretur, poſt Maximilianū, popoſcerūt.

21 Maij. Raphaël Leſczyński profectus eſt
Frankfordiam, ad Conuentum Electionis
Cæſaris.

28 Junij. Carolus v. Rex Hispanie, ele-
ctus Imperator.

*Sigismundus primus Rex Polo^e,
Matthie de Drzewica Ep^o Cracouien
oratorij.*

R^ende in Chro Patex, ſincere nobis dilecte, Non mu-
tanimus, neq; mutamus. priorem ſententiam noſtram,
de mittenda L. v^{ra} ad Conuētū Frankfordien^{em}, pro no-
uo Imperatore eligendo, Et cū putamus illam adhuc
ex morbo quem habuit, aliquantū languere, nolūm
illa huc ad nos fatigare, ſed p^{ro}mittimus vt recta per
Poſnamā proficiſcatur. Itaq; iam iſtū domi ſe p^{re}pa-
ret, et quidem expedicius, opus enī eſt vt in vigilia

26
Penthecostes, Frankfordia applicet, et ita sum iter, per:
penso temporis et vie spatio, dirigat, et instituat, ut illa
diem non negligeret,

Et quia ad tam solennem actum, expedit dignitati nre,
etiam Oratores nros, iidem, ut de alijs audimus solen:
riter venire, Postulamus a Pte vra, ut quanto hone:
stius possit, pro honore nostro et Patrie, se expediat,
Et nos pro Viatico comisimus Joanni Boner illi
Mille Aureos Hungaros, et sex Stamina panni rubei
Lundensis dari Volumusqz ut in eo colore triginta
vel quadraginta habeat Equites, preter alios, qui
abierunt ab ordine, utqz nobis celeriter significet,
quando Posu sit ventura, et qua deinde illinc iter
faciet, ut Collega, quem cum ea sumus hinc missuri,
sciret ubi cum illa, et quo die convenire deberet, quem
quidem Collegam nondum designavimus, sed iam etiam
id faciemus, et Pti vre postea declarabimus. Que
bene valeat.

No
et dñ
Reg
Prin
tenor
ex r
nora
ne fa
circu
thie
schno
Confi
utqz
quibz
occup
alium
forma
meos
consti
aliis
cular
dend
Roma
talis
inter

Mandatum ad Conuentum Electionis Imperatoris

Nos Sigismundus etc. nomine Tutorio Serui Principis
et dñi Ludonici eadem gratia, Hungarie, et Bohemie etc.
Regis, Marchionis Moranie, et Sacri Romani Imperii
Principis Electoris, Nepotis nri charmi, notu facimus
tenore pñciū vniuersis. q. cū electio Romanoru Regis,
ex rationabilibus causis imminet facienda, nos de ho-
nore Sacri Imperii solitudine debita intendere cupientes,
ne tā gravibus dispendijs periculose subiaceat, de fide et
circumspectionis industria Rendi in Christo patris dñi Ma-
thie Episcopi Wladislavien, et Magci Raphaelis de Le-
schno Castellani Landen, et Capitanei Schlochomien.
Consiliarioꝝ nroꝝ, nobis sincere dilectoꝝ, obtinentes
vtiqz pñcipis indubie singularem fiduciam, ipsos, et
quēlibet ipsoꝝ insolidu, ita q. non sit melior conditio pñ-
occupantis, sed quod per vnu eorū inceptum fuerit, per
aliū finire debeat, et licite terminari, Iure, modo, et
forma, quibus melius, et efficacius possumus, seu volumus,
meos veros et līmos Procūres, et Nuntios speciales, sang.
cōstituimus, et ordinamus, ad tractandū vbi libet, vnam
aliis Principibus Electoribus, tam Ecclesiasticis, q. Se-
cularibus, et cū ipsis concordandū, conueniendū, et cōclu-
dendū, de persona quacūqz habili et idonea, in Regē
Romanorum eligenda, ac de ipsis tractatibus sup electione
talis persone, habendis, pro nobis, loco, et nomine nro
intereffendū, personamqz notandū, et in ipsa cōsentiendū.

ac etiam in Regem Romanorum promouendum, et Sacrum Imperium eligendum, ac in anima nostra prestandum quodcumque Iuramentum necessarium, debitum, seu consuetum fuerit circa premissa, et quodlibet premissorum, Alium, vel alios Procures in solidum substituendum, et renouandum, Omnia alia et singula faciendum, que in premissis, et circa premissa etiam, usque ad consummationem tractatum nominationis, deliberationis, et electionis huius de presenti faciende, necessaria aut utilia fuerint, seu etiam quomodolibet opportuna. Etiam si premissa, vel eorum quodlibet, mandatum exigant speciale, etiam si maiora, vel magis singularia fuerint, supradicta et que nos ipsi facere possimus, si huius tractatum deliberationis, nominationis, et electionis future negotij, presentes et personate adessemus. Quatuor et ratum habentes, et habere volentes, et nos perpetuo habituros, firmiter promittentes, quicquid per antedictos Procures et Nuncios meos, necnon substitutos, aut substituendos ab eis, seu eorum altero, in premissis, seu ipsorum quodlibet, actum, gestum, seu factum fuerit, aut quomodolibet ordinatum. In cuius rei testimonium, firmissimumque robore, patres, fratres, manu nostra propria subscripsimus, sigillisque nostris absignari fecimus. Datum Crac die xx mensis Maii Anno domini M. D. xix. Regni vero nostri anno xiii.

*Instructio summaria a Sigismundo primo rege
Polonie data Mathie de Drzewicza ep'o Cracovien,
& Raphaeli de Lessno oratoribus ad conventu
Frankfordiensem ad electionem Imperatoris.*

Qum significatu fuisset A'ti Regie, per Ser'mu' d'mm
Regem Ludonicu, eum, vti P'ncipem Electore, ad noui
Imperatoris Electionem, fuisse a B'mo d'no Card' Mogunno,
de more vocatu, et intelligeret A'tas sua, eund' Ser'mu' d'mm
Nepotem suu, etatem limia no habere, et se cum Tutor'e illi
esse, tum sanguine p'pingorem, miserit D. vras, ad eu Co
ventu B'moru ac floru d'noru P'ncipu Electoru, vt
que ipse Ser'mus d'ns Nepos suus, ex se prebere deberet, neq
tame p' etate posset, et ad que ipsi d'ni Electores eas ad
mittere dignaretur; Quatuqz esset ex facultate A'ti Regie
p' comodo rei Ch'iane p'stare, hec oia obiret, et exequeretur.

Preterea, vtiqz no dubitat A'tas sua dictos d'nos Electo
res p' totute et prudentia sua, talem Imperatore electuros,
qui pre omnibus vtilior Reip' Ch'iane videbitur, illosq
potissimu r'onem habituros comis Salutis magis nunc, qz
vniqz alias fluctuantis: cu tamen A'tas sua sit, que plg
sentiat et experiatur, in quod discrimen sensim eat Res
publica Ch'iana, queqz imesa Infidelium et Scysmaticoru
molem, suis humeris adeo absqz vlllo externo adiniculo,
sustinet, vt ab hoc labore et bellis assiduis ne minimu
qdem tempus Regni sui respirare potuit, ageret D. v're
cu eisdem d'nis Electoribus, rogarentqz illos noie A'tis
sue, vt in ea cura incuberet, idqz potissimu in electioe
ipsa Imperatoris pre oculis haberet, quod et Sacro Romano

3
Imperio, et toti Reipublice Christiane proficuum sit et salutare.
Ceteraq; id genus cum debita modestia, et sine suspitione, qd
inde concipi posset, rem ampliando, prout occasio se offeret,
et prudentia D. vrearum dictabit.

Agendum cum Oratoribus a regno Boheme missis

Quod cum oratores, Serenorum dñorum Regum, Gallie, et
Hispanie, ad Aulam Regiam venissent, p impetrandu qsq; Re-
gi suo suffragio, noluerit Altas sua qsq; incōsultis domis
Regni Bohemie, illis respondere, significaveritq; lris suis
eam rem primorib; illis dñis, cōsiliu et Sententia illorum
perquirens, qui de absoluedis dictis orib; nihil respoñdetes.
retulerūt se in rescribendo, ad eas lras, quas Auli sue,
Comitas et ordines omnes Regni eiusq; Bohemie, ex
Cōuentu Pragensi nouissimo scripserant. videlicet acce-
pisse se iam Serenū dñm Regem suū, in plenum et
perfectum dñm, ac ad omnem administrationē Regni
sui Bohemie admississe. vocatumq; eundem Serenū do.
Regem suū, ut Principem Electorem, ad Cōuentū Frak-
fordien, p nono Impatore eligēdo. Cumq; Serma olim
Cæsarea Altas pmisserat, ut in Cōuentu Viennē eūq;
dñm Regem Ludovicū, in Regem Romanorū creari
facere, adesset nūc illi Altas sua, ad eandē dignitatem
cōsequenda, suo cōsilio et auxilio; Misert D. vreas, ad
ipsū Cōuentū Electionis, ut cōm studio, cum ipsis do. orib;
Bohemie, et cōcordibus animis ageret et curaret ea, que
in rem ipsius Sereni dñi Nepotis sui fore videretur, neq;
in aliquo ab illis dissentirent. Preterea ut ageret cum

257
dn̄s Electoribus, quo talis Impator eligeretur, qui vtilior
esset rei Chriac, et vt saluti com̄i cōsuleretur, na^m Altem su^m
am ad hoc curād, discrimina Regni et Dn̄orū suorū, et Ser^m
dn̄i Nepot̄ sui, et Regnorū ipsius, vrgent, et exigunt

Quod vero sua Altas, incōsultis dn̄is Bohemis, prius ad cō-
uentū Augusten miserat, id, quod omnes ordines Regni
Bohemie, agere tulisse intellexit, fecit ppter ea, qā olim Cæ-
sarea Altas optauit, vt secreto id ageret, putantqz illius
Altem, cū eisdem dn̄is Bohemis, aliqua prius, de hac re
intelligētia habuisse. ac intelligebat eciam rem ipsa^m in ip-
so Conuētū Augusten, terminari nō potuisse. Et p̄inde
significare hēc dn̄is Bohemis, nō necessariū Altem sua
existimauisse, neqz p̄ angustia^m temporis potuisse.

Rogare vero eius Altem dn̄os oves eiusdem Regni Bohemie,
vt p̄ vnitāte lingue, et cōiunctōe, ac p̄pinq̄tate Regis sui,
cū eius Alte, cōcorditer ageret cū vr̄is D. ea oīa, quē p̄
bono Regi sui, et cōis rei Chriac, ac ecia^m p̄ cōmodo et ho-
nore horū Regnorū esse videretur: quādoqz hac potissimū
causa, easqz D. vr̄as Altas sua, illuc miserit, vt in qbus
opus esset opa et facultate Alte sue, p̄ Ser̄m dn̄i Nepot̄is
sui cōmodo, et ornamēto, in his illi nō deesset.

Et in sūma, sic agēt, et tractabūt oīa D. vr̄e, cū ipsis ora-
toribz Bohemie, vt in nulla re cōtra eorū volūtātē aliqd
agere velle videretur, nullaqz suspicō illis daret, de p̄-
ensione Altis Regie ad partem aliqua^m, p̄sertim cōtra eorū
suiam, ne qua inde p̄turbatio ac incōmoditas et impedimētū
illi sequeretur, quē Altas sua Impatorē fore optaret. Tameⁿ vbi
eo ventū erit, vt suffragiū prestare deberet, ita se in eo asu-
geret, vt à Alte Regia, ad id speciale documētū habebunt.

324
Agenda cum Legato Apostolico.

Quo pro coperto habens Altas Regia Scitissimū dñm nostrū
ad Comuentū Electionis noui Imperatoris esse missurū, dedit
in Mandatis vris D. eius Scitatis Legatū visere, ac declara-
re suū studium, et curā de eligēdo vtiliori Imperatore Reip^e
Chrīane, vt illius Principis, qui continue tantā Infidelium
et Scysmaticorum molem suis humeris sustinet, adeo vt ab
eo labore, et bellis continuis, nō poterit vel minimū tēpus
Imperii et Regni sui respirare. Cum vero Altas sua
non ignoret, quo affectu, et sollicitudine studeat illius Sci-
tem Christianā et pacare primū, et deinde ab impedētibus
nunc summis periculis vindicare cuperet, vt is in Im-
peratorem eligeretur, qui cordi esset sue Scitati. Et
proinde cōmisisse utiq; suam vris D. referrent ipsi dño
Legato, vt cū ad se pertineret, pro Sermo dño Nepote
suo suffragiū inter alios Electores prestare, id libenter
Utē suā, in illū collatura, qui esset ex sententiā illig
Scitatis. Quamquidem sententiā, si eidem dño Legato
placēt vris do. declarare, persuaderent. qd id tuto fare-
re posset, et offerrent in ea re omnem curā et operam
Utis sue tanq; deditissimi illius Scitatis, et qui vehe-
mēter cuperet Statum ipsius et vniuersalis Ecclesie
Catholice augeri semper, et in dignitate ac auctoritate
debita conservari, et aliqua id gemis palpanēta.

*Agendum priuatum cu Mandatariis
Ser m D. Caroli regis Hispanie*

Quia Altas Regia, accepto consilio cu Sermo dno Nepo-
te suo, expedire existimat, nonnulla necessaria negotia cu
Mandatariis dmi Regis Hispanie tractare et constituere
sed periculum esse, ne inde daretur occasio, vel dms Bohemis,
vel ecia aliquibus dms Electoribus suspicandi utem sua,
rem partis illius agere, opus est vt id D. Vestre, neqz sta-
tim illuc venientes, nec sine magna dexteritate et cau-
tione faciant.

Sunt aut hec negotia, Imprimis agendum de Matrimonio
Serme dne Anne Neptis Altis Regie, vt contractui et co-
clusioni, Viennae facte, satisfieret, ne tanta Perniceps in
hac incertitudine et perplexitate, in qua est constituta,
diuini teneatur.

Et hec res tractari per vras. D. debeat, simul cu Nuncio
dmi Regis Ludonici, iuxta Mandatum ad id negocium per-
tinens. Quod et dms Bohemis communicari poterit, et dia
illis, vt hac sola causa D. vras, illuc esse missas, quia Altas
Regia no dubitat, ea rem Matrimonii Serme dne Anne,
illis no displicitura, cu et ad Regnum Bohemie ptineat.
Qua ita constituent, et firmabunt modo meliori quo pote-
runt, vt iam Sermus dms Rex Carolus, eand dniam
Anna Regina, in uxorem ducturam se pmittat, Na Altas
Regia est edocta, illud Matrimonium, quod ipsa domina
Anna Regina per verba de presenti cu dno Rege

277.
Ferdinando, seu illius Procuratore cōtraxit, esse nullius mo-
meti, cū ad eā rem ipse dñs Rex Ferdinandus ltima æta-
tem nondū habuit.

¶ Si eam rem ita D. v're constituere poterūt, agendū
erit, ut dñs Rex Ferdinandus, duceret ltima dñā Hedvigim
filia primogenita Altis Regie, idqz etiā si fieri posset fū-
mandū, siquidem dñi Mandatarii, tanta facultate habue-
runt, vel id se posse constituere nō dubitarunt, Sin minus
fierent saltem de hac re tractatus et fundamēta, quē meli-
ora fieri possent, ratienda.

¶ Sunt præterea alia negotia Altis Regie inferius descripta.
quē opus erit valde cante cū ipsis dñis Consiliariis, seu
Mandatariis tractare, ne, ut dictū est, suspitio daretur,
Altis Regia, et Serenū dñm Regem Ludovicū, parte
vna fanere, Vultqz Altas sua, ut eadem negotia sua
agerent medio Nuntio domini Regis Ludovici, qui erit for-
te dñs Epus Jaurien, vel dñs Balbus, eoz Inter michi
comodissimū erit, et sine vlla nota vti, et si etiā esset
Dantiscus, nō absque per ipsū agi posset.

¶ Primum est de re Pruthemica, ut Serenū dñs Rex Hispa-
niæ, opera sua impenderet, et se ad id faciendū inscriberet
et obligaret, quo illa componere ex dignitate et comodo.
Altis Regie posset. Et similiter bellū Moschonicum.
Quod si rem ipsa Pruthemica componere nō posset, obli-
gatio fieret ad aliquod adminiculum aduersus eū ordi-
nem præstandum, vel pecunia, vel militibus, ut melius
D. vestre constituere possent.

Item, ut hereditatem Illme^s dñe Ducis Barenfis, qua^m dñ^a Regina Neapolitana nuper defuncta illi reliquit, dominus Rex Hispanie nō adimeret: sed Testamentū ipsius Regine in suo robore, tam in mobilibus, q̄z immobilibus rebus conservaret.

¶ Vbi autē premissa omnia D. vr̄e constituerint; daret op^a ut se dñi Commissarii, seu Mandatarii Catholice M^{tes} ipsi obligaret, singula dñi Regem Hispanie rata habeturum, et l^{ris} suis firmaturum. Agerentq̄z si fieri posset, q̄ ipsa Confirmatio omnium premissorum à dicto dño Rege Hispanie afferri ad D. vr̄as posset, dñi adhuc ibi in Cōventu essent. Idq̄z ageret ipsi dñi Mandatarii cum eodem dño Rege suo Hispanie per postas celeres, anteq̄z Cōventus solueretur. Et inter agendū hęc preferrent et pollicebuntur illis D. vr̄e, q̄ M^{tas} Regia hanc op^a et significationē, qua^m in Cōm^{tu} Augustensi fecit, pro ipso dño Rege Hispanie, sit, quantum in ea erit, opera et studio suo prosequutura.

¶ Quando vero ipsi Mandatarii postularent, ut D. vr̄e agerent cū alijs Electoribus de re dñi Regis Hispanie, non videtur M^{ti} Regie, ut id villo modo facere deberent, sed ut se excusarent, non licere M^{ti} sue se aperte pro vna parte declarare, ne et dños Bohemos, et reliquos alios offenderet, maioremq̄z difficultatem rei dñi Regis Hispanie pareret, vbi Bohemi contraveniret, sed ageret ipsi dñi Mandatarii cū P^{ncipibz} Electoribus quę expediret, et M^{tas} Regia, ut dictū est, q̄ntū in illa erit op^a et studio suo, q̄ ipsa res ad optatū effectū deducat, adiuvabit.

Si querentur v're D. à Mandatarijs dñi Regis Hispanie
vtrū Altas Regia stare vellet pro ipso Rege, secundū Inscri-
ptionem et obligationem Auguste factā cū quatuor Princi-
bus Electoribus, q̄ unanimib⁹ votis et concorditer eligere
deberent illū in Regem Romanorū; respondebūt D. v're
statuā constanter Altas sua, dummodo et ipsi dñi Prin-
cipes Electores idem facerēt, quoniam Altas sua sola id
quincere nō posset, quōd tamen ad hoc, studiu et cura
omnem impendere vellet.

Si itidem querent ipsi quatuor Principes Electores, aut sin-
gillatim aliquis eorū, respondebunt Altas Regia com-
misisse v'is D. ut in ea re, se voluntatibus et sententijs
illoꝝ cōformarent, et qualiter ipsi procedere vellent,
ita et illi sequeretur. quoniam intelligit Altas sua ipsos
dños Electores, pro sua prudentia et virtute scire qua-
liter in eo negotio se gerere debebunt.

Si dñi Bohemi volent esse cū D. v'is concordēs, et Ora-
tori Serenissimi dñi Regis Ludonici, ad tractandas res prin-
cipales, illis misso ita visū fuerit faciendū, poterint cum
ipsis, vel de sciēcia ipsorū res principales superscriptas,
cū Mandatarijs, seu Commissarijs Catholice M'tis tracta-
re, et concludere.

Si gillū M'tis Regie ad obsignandū decretū Electionis
postq̄ factū fuerit, breui mittetur ad v'as D. Na quod
Anno preterito datū fuit ad Conuentū Augustinū, dñs
Epūs Ploensis Roma secū asportavit.

Si Principes Electores requirerent à v'is D. speciale

373
obligationem, pro fienda ratificatione Electionis, per Serenissimum Regem Ludovicum, ubi is decimum et octavum annum attigerit, facere illa poterint et debent v^{re} D. vigore Mandati sibi concessi. Promittentes curaturam omnino Mtem suam, q^d h^{uius} ratificatio fiat ab ipso Sereno do. Rege Ludovico.

Licet quasi pro comperto habeatur, q^d v^{re} D. admittetur ad tractatus Electionis, et suffragium ferendum, nam id Ius Mti Regie competit, etiam ex tenore Bulle antee, ut tutori et Paterno Sereni dⁿⁱ Regis Ludovici. Si tamen aliter eveniret, exponant nihilominus v^{re} D. necessitates Regni et Dominiorum Mti Regie, et postulabunt a d^{nis} Principibus Electoribus, agere velint apud futurum Imperatorem, eiq^{ue} consulere, ut de propulsandis Christiane religionis hostibus, et subsidio ferendo his Regnis, que eorundem hostium impetui suis humeris assidue sustinent, mature ac diligenter provideat, et a tam sancto, et pio opere Imperium suum feliciter auspicetur.

De omnibus, que in illo Conn^{to} agetur, et publice et private vult Mtas Regia, ut v^{re} D. illa plene et assidue faciant certiores, et lras suas mittant, per postas celeres que ordinabuntur. Et si aliquid tale se offerret, quod opus esset referre ad Mtem suam, et eius consilium requirerent, id quoq^{ue} v^{re} D. illi p^{re}scribat, documentum ab illa q^{ue} primu acceptum.

374
*S. primus. Rex. Poloniæ
Cardinali Maguntino*

Rex in Christo Pater, et dñe amice noster charme ac
honoran. Mittimus isthuc presentes Oratores nostros,
Rendw do. Mathia Epum Wladislavien, et Magcum
Raphaëlem de Leschno, Castellann Landensem, et Ca:
pitanen Schlochorien, et comisimus illis nonnulla nro
nomine singillatim, cu Rma D. vra conferre, Qua
plurimum rogamus, vt eis fidem adhibere, et quod vti:
le ac salutare sit Rei Christiane, id pro virtute et
prudencia sua curare dignetur. Valeatq3 felicissi:
me et nos diligat. Datum.

175.
S^s Rex L

Mathie de Drzewicza Ep^o Cracovien
Raffaeli de Lessno. Oratoribus.

R^x Nde in Christo Pater. et Mag^{re} sincere nobis dilecti, Ex-
pectamus usq^{ue} huc resolutionem ex Hungaria super ne-
gotio Principali, hoc est de ferendo suffragio in Electione
ista Imperatoris. et propterea non potuimus S. v^{re}s aliter
hanc Instructionem nostram mittere, Scripsit vero no-
bis Ser^mus dⁿⁱs Rex Ludovicus, q^{uod} ad emendanda^m do-
minoru^m Bohemoru^m dissensionem et turbas, quas excita-
re possent, comisit oratori suo Illmo d^{no} Marchioni Georgio,
ut votu^m, seu suffragiu^m, quod nomine suo prestare deberet
deferret ipsis dⁿⁱs Bohemis, et ut nos idem faceremus,
nobis suadet, Volumus nos tamen, ut S. v^{re}s ita se in hac
re gerant, ut quicquid prestari deberet et posset, absq^{ue}
illis, nomine ipsius Ser^mi dⁿⁱ Regis Ludovici, p^{er}mittat
dⁿⁱs Bohemos totu^m agere, neq^{ue} ad aliquod sponte sua se
ingerant Vbi vero auctoritas n^{ra} requireretur, et age^{re}
esset aliquid nostro nomine S. v^{re}s id omne iuxta In-
structionem hanc n^{ram} obeant, cu^m debita tam^{en} mode-
ratione et aequanimitate, Ita ut animos d^{no}ru^m Bohemo-
rum, quantum, fieri possit non offendat, neq^{ue} ab illis dis-
senciat.

Ceteru^m, quia ipse Ser^mus dⁿⁱs Rex Ludovicus, aliter de
agendis rebus nostris p^{ri}uatis, cu^m Commissariis Ser^mi dⁿⁱ
Regis Hispanie, constituit, q^{uod} commentu^m erat inter nos, et
ipsu^m Oratorem Balbu^m, non misso enim eius rei gratia
Munetio particulari commissu^m est totu^m negotiu^m Illmo domo

Marchioni Georgio, et Andree Burgos, agi, qui, quod ad res meas attinet, praesertim Pruthemicas, haud dubie nihil sinceriter et ex commodo meo agent, Et propterea committimus rem ipsam Pruthemicam, cure et industrie vrea, eum Sibi, quo ipse eam tractent, et agant, ut consuleis ipsis videbitur. Siqz aliter constituere non possent cum dictis Commissariis Serenissimi dñi Regis Hispanie, de componenda et transigenda p. illud cum dignitate mea, eadem re Pruthemica, hoc saltem efficerent, ut illius Altas ita se gereret in eo negotio, quemadmodum erat inter nos, et defunctam Caesaris Altem conventum, hoc est, ut Ordini adversus nos neqz adhereret, neqz ullum favorem, vel patrocinium prestaret,

Hoc aut negotium, et alia omnia, sita sunt in bona consideratione, et prudentia vrea S. ut quas tempus et occasio, isthic clarius de omnibus, qz nos hic existentes, edocere poterunt, Quibus sigillum nostrum ad ea que opus fuerint factum, ad hunc actum demum mittimus. Valeantqz feliciter vrea S. Datum

*Sigismundus I Rex. P
Mandatariis regis Hispanie.*

Remi Illi, et Magi, dñi, amici charmi. Allate sunt
huc lre vrea D. ad Magew dñm Andream de Burgo.
Serui dñi Regis Hispanie, oratorem, quas, eo apd nos
nondum existente, ipsi, vt inscriptum erat, aperuimus,
et singula, que in illis continebantur abunde intelleximus.
Quod igitur eundem oratorem, agere apud nos voluerunt.
sciant nos ipsos dudum fecisse. Misimus em Insignes Ora-
tores nros ad Connetum Electionis, cu Instructione, si-
gillo, et Mandato sufficienti, In maiorem cautela mitti-
mus illis aliud iuxta tenorem exempli, per D. vras missi,
scriptum, et Instructionem ampliore super his omnibz,
que in rem esse dicti Serui dñi Regis Hispanie ex-
lis earundem D. vrea cognouimus, ipsis Oribz meis
dedimus, ac demiceps alia omnia, que illius Mti ex-
pedire intelligemus, libenter, et ex integro affectu fa-
ciemus. Felicitex valeat vrea D. et sint incolumes.

S. I. REX. L.
Mathie Drenico Epō Cuiavien
Rafaeli Leszinski. oratoribus

Rme in Christo Pater, et Magce sincere nobis dilecti.
 Cum superioribus diebus essent apud nos Oratores Sere-
 nissimorum Gallie et Hispanie, Regum, et pari conatu, dis-
 pari vero studio, ac voluntate, pro futuris Imperatoris
 Comitiis suffragium nostrum, quod nobis tanqz Tutori, et
 Patre Serenissimi dñi Ludovici, Hungarie et Bohemie etc
 Regis competit, suo quisqz Regi efflagitaret, cum neutro
 illorum quicqz constituere volumus, nisi exploratis prius
 animis Consiliariorum Hungarie et Bohemie Regnorum,
 presertim cum ipsorum Regis nomine, nos acturi sumus.
 Et cum, ne Rex quidem ipse eciam, si sibi per etatem
 agere liceret, quicqz illis inconsultis acturus foret,

Quorum quidem sententias, varias et plurimum inter se
 dissidentes cognovimus. vendicantibus sibi Ius omne
 suffragii pro Rege suo dñis Bohemis, atqz inde quos-
 cumqz alios, ac nos demiqz excludentibus, Dñis vero
 Hungaris aliter sentientibus, ut pote, qui eius rei, Ius om-
 ne, nobis tanqz tutori et Patre, æquissime quidem et me-
 rito, deferunt, suadentqz ut suffragio, et voto nro Sereno
 Carolo, Hispaniarum Regi adsumus.

Nos vero ecia vicinitatem Regnorum, Serenissimi dñi Nepotis,
 et eiusdem Regis Caroli, ac communium Regnorum nrorum,
 attendimus, habemusqz debitam rationem affinitatis,
 que nobis et dicto Sereno dño Nepoti nro cum eodem ipso

Rege arctissima intercedit, atq; eaſſe cauemus, ne Ser^{me} 277
dñe Anne Neptis nræ, designata et conſtituta iſa condi-
tio. interturbetur, ſimulq; proſpicimus, ne dñe Socrus
nræ Dominiu, et Barenſis in Regno Neapolitano Statq;
in aliquas difficultates incidat, Maxime vero nos per-
monet, q, vinete adhuc Caſare Maximiliano, anno ſu-
periore in Comietu Auguſten, voluntatem nræ p Rege
ipſo Carolo declarauimus, et firma obligatione pmiſſig.

Et pinde his ſummis rationibus p̄moti, perſtaamus qdem
in propoſito, ſtudemusq; mirifice, eiſdem Regis Caroli
exaltationi, quia tamen nobis adhuc plane incogni-
tum eſt, vtram in partem plura Electoru ſuffragia
inclinabunt, et Chriſtiſſimi dñi Regis Gallie oru
apud nos petitiō, nihil niſi moderatum atq; honeſtu
continebat, noluimus eos niſi lætos, et cum bona ſpe
à nobis dimittere.

Hactenus aut fuimus in hac opinione, Sermo dño Bohemie
Regi, et pro eo nobis, nullu in Impatoris electione
Ius competere, niſi in pari Electoru diſcordia, et tunc
demu gratificationi, et voto nræ locu eſſe, quando vgt
tres ex eis ab aliis tribus diſſentirent, Hoc idem
Gallia Oratores nobiſcum arbitrabantur, qui ea du-
taxat conditione, ſuffragiu et votu nræ, Regi ſuo de-
poſcebant, ſi is prius trim Electoru ſuffragia haberet.
vt. nos quæctū adderemus, In quo ſpem illis bonam
dedimus. Cæctū habentes, ad hoc, rem minime ventura.

Quia vero poſtea eiſ Conſtitutionis, qua Bulla amica

221
vocat, prescriptum ac formulam diligentius intuentes, ex
ipsius dispositione, tenoreque comperimus, in ipso inscripti-
mo, hanc formulam et ordinem servari, ut videtur. Hinc
dominus Moguntinus sententias roget, primum a domino
Trenexien, secundo a domino Coloniensi, tandem vero tertio
a domino Rege Bohemie, votum et suffragium exquirat, ligido
ea ratione apparet, tertium nobis respectu omnium Electorum,
primum vero inter Seculares Electores, Suffragium competere.

Si igitur ^{hec} erit eligendi ratio, tunc veris S. singulari dexte-
ritate et cautela summopere cavendum erit, ne dubia adhuc
re, contrario voto, eum nos offendere contingat, qui pluri-
um Electorum Suffragiis, aut quoquo alio modo futurus sit
Imperator. Scripsit enim nobis Sanctissimus dominus noster
pro Rege Gallie, et itidem aliis Electoribus, et cum pro eo
tam manifeste se declarat, non dubium est, quin illius Sanctitas
et tota Italia, omnia prius experietur, quod ut aliis quibus
deberet. Et proinde quod maxima industria nunc utendum
erit veris S. ut super omnia, prius quod se aperiant, consi-
derare possint, qualiter sit res processura. Videturque no-
bis et volumus, ut hanc eandem cautelam in ferendo
voto observet, ut videlicet primo suffragio nominent
Serenum dominum Regem Ludovicum, Nepotem nostrum, idque
ad cognoscendas, ac clavis eliciendas, ceterorum voluntates.
Non enim dubium est, quin primo Comitiorum die, nihil con-
cludatur. Quod nostra sententia si pariter audita fuerit,
constanter in ea persistite, qua neutrum Competitorum
offensum iri arbitramur, et Bohemie Nationi, mirifice co-
placebimus.

Sed vero vobis tunc statim et continuo obiceretur, vos.

387
nostro, ac verius Serenissimi domini Regis Ludouici, vice et nomine,
eligere, atque ea propter hunc nominare non posse, quod nul-
lus se ipsum, quomodo eligere possit, atque adeo periculi-
ter instaretur, ut vos ea sententia decedere, et aliam no-
mine oporteret, tunc per vos nominari volumus Serenissimum
dominum Ferdinandum Ducem Burgundie, Regis Caroli germa-
num. Sic enim fieri posse credimus, ut et Regi Carolo satis-
faciamus, et non ledamus in re adhuc dubia Galliarum
Regem, alio cuiusque, quam ipsius Emulo et Competitori
suffragantes.

Quod si tandem ad extremum iam rem eo deuenire oport-
eret, ut alterum ex his primariis Competitoribus, videli-
cet Gallie, aut Hispanie Regem aperte, et iacta, quod aut
alea, nominare oporteret, tunc illi adherendum erit, cuius
plura fuerint suffragia. In omni autem alia differentia
votorum, hoc est, si pro vna parte, tria erunt Electorum
suffragia, et pro altera similiter tria, aut si forte Princi-
pes Electores in plures partes se diuiderent, producen-
dum erit mandatum, aut suffragium Regis Ludouici,
quod erit manu propria in fauore Regis Caroli scrip-
tum et obsignatum, ad idque auctoritas, seu consensus
noster adiungendus, Quodquidem suffragium seu Man-
datum vobis isthic consignabit Regis Ludouici Orator,
qui eam potissimum ob causam, et premissos quosdam tracta-
tus, vobis iam non incognitos, eo mittetur. Nobis siquidem
Hieronymus Balbus, oratorem apud nos agens, perimi-
de ac scribimus, futurum pollicitus est, quod ipsum ipse quoque
Serenus Nepos noster dominus Rex Ludouicus, literis suis,
mandatis ^{nobis} ~~tercibus~~ redditis confirmabit. Si tamen sinistro,
quod absit, euentu, dictum Regis Ludouici suffragium,

281
nobis firmiter promissum, vobis affere non contingeret, et vos
utique omni tergiversatione semota, et aperta facie, dicere sen-
tencia et suffragium nostro nomine oporteret, accedatis ad
ultimum, aperte ac libere ad eos, qui honori Regis Caroli
fauebunt, sibi que in Dei nomine, suffragemini.

Volumus autem hec consilia nostra, vestre Sanctitati penitus, et quod maxime
fieri potest silentio celent, et nulli prorsus mortalium pan-
dant, ita ut deceat fideles subditos et Consiliarios, quin etiam
non curatores istius partis unius, sed oratores nostros agant,
cum nulla significatione voluntatis nostre, priusque ad rem
deveniat.

Reliqua non possumus tam exacte vestris Sanctitati scribere, quod tem-
pus, locus, et res ipsa, eas melius docere poterit, quod earum
prudencie et virtuti committimus, ut hoc tanquam Scopum pre-
oculis habeant, quod volumus et cupimus Serenissimo domino Regi
Carolo opitulari, sed nullo etiam modo, Serenissimo domini
Regem Gallie offendere vellemus, Et proinde, res ita
librande erunt, ut favorem alterius querentes, nobis
ab altero aliquas difficultates non pariamus, si quomodo
aut consilio istud caveri poterit, quod isthic vestre Sanctitati clari-
tatis considerare poterint.

Non censet Serenissimus dominus Rex Ludovicus, et eius Con-
siliarii Regni Hungarie, committendum esse ab utroque nostrum.
Ut ubi res in partem Christianissimi domini Regis Gallie
inclinare deberet, nos illum quoquo modo offendamus, sed
ut in eo eventu ipsi adesse videremur, quo eius ope, ab
undique circa Regna nostra ingruentibus fidei hostibus, ali-
quando eripi et vindicari possemus. Itaque volumus ut.

343.
cum S. v're viderent rem et suffragia Principum Electorum
in illud vergere debere, ipsi etiam ad eundem suffragio suo
accedant, neque contra vetos navigent. Et quando nos Orbes
illius Altis, hic benivole excepimus, et a nobis cum bona
spe, et estimatione dimisimus, volumus ut S. v're isthic
Oribus eius Altis, si quid cum illis agendum veniret, se hu-
maniter exhibeant, fauoremque et opera mea, quantum ex
nobis fieri possit, per eorum Rege declarent, et quod illius
Altis gracia commiserimus vris S. agere cum dominis Electo-
ribus, quo talem eligerent Imperatorem, qui ad ferendum
tantum onus, et tutanda rem Christiana aptior, et expedi-
tior esse videretur, et alia id genus verba.

Sanctissimo domino nostro, qui ut diximus voluntatem et desyde-
rium suum, pro Rege Gallie notatim, et aperte nobis decla-
rant, humaniter et apposite respondimus, ac firmam spem
proposuimus, suffragium nostrum, eius Schitis studio, pro
mea in ea observantia, minime defuturum. Quod S. v're
no incognitum esse volumus, et Breuium sue Schitis
Exempla, presentibus annexa, illis transmittimus,
ut illius Schitatis desyderio, et mea item illi oblatione
clarius perpensa, cum Legato isthic Aptico, ita sermo-
nem instituant, et votum nostrum, cum Schitatis sue volun-
tate, maxime conuenire, atque ex ea pendere, pre-se ferat,
re ipsa tamen, ab Instructione et prescripto nostro in mi-
nimo recedant. Que bene valeant.

344
S. I. REX. L.

Oratoribus Francisci regis Gallorum.

Petrus Tomczki Ep^s Premislier

Regni Polonie Vicecancell.

Spectabiles et Magnifici dñi, amici honoran, Post disces-
sum v^{ra}rum D. expediuerat utas dñi mei ad Electione
Imperialem Oratores suos, alteru quidem non ex setencia
illarum, sed totu id quod erat necessarium et constitutu
alteri soli qui suffragiu ferre debuit, singillatim commissu
fuit, qui illuc venientes, omnia hominu studia, aliter se
habere cognouerunt, q³ putauimus, Quin ecia coacti sut
nostri talem concordia cu Bohemis facere, vt suffragio
dando cederent, ea fortasse causa, q³ suboluerit aliquibus
de his, que D. v^{ris} ad sumu fuerunt promissa. Vnde
facile indicare poterunt, cuius culpa factu est, q³ res ex
sententia mea no successerunt. Credantq³ mihi v^{re}
D. q³ id nunctu fuit cu Altⁱ Regie, tum omnibus
nobis passim molestum: nemo em nostru est, qui nescit
at quali Imperatore res Christiana nunc indigeat.
Et proinde nulla hic facta est, no solum publica, sed
ne in vultibus quidem hominu, laticie significatio.
Scripsi ego de hisce rebus aliquid ecia de mente dñi
mei Sermo et Christianissimo dño Regi v^{ro}, Imo et
meo, Quibus ecia l^{ris}, ago Altⁱ sue Serme, de munere
mihi et Nepoti meo ex Veneciis per v^{ras} D. misso.
eas Altⁱ sue Christianissime offerre dignentur, modo
quo possunt secretori. Quod earu virtuti et prudentie
committo. Ago ecia pro me, et Nepote meo gralias

immortales vris D. de eodem munere ex Venecijs misso, et
 benignolentia ac fide, qua erga nos exhibuerunt, Dabimus opa,
 ut aliquando id eis per quamcumqz occasionem referre et
 demereri possimus, idqz illis declaremus, q totam huma-
 nitatem et beneficentia in homines no immemores,
 neqz ingratos collocaverunt. Comendo me plurimum vris
 D. et rogo illas emixe, mibi aliquando respondere ve-
 lint, et Venecias ad oratorem suum lras mittere. Na
 illinc facile ad me pervenire poterint. Datu.

250
*Sigismundus primus Rex Polonie.
Langiaco Magistro Requestarum
Francisci Regis Gallie.*

M Agge dñe, amice charme, ac honoran. Scripsi iamprid
leas tue D. de his que acta sunt in Comietu electois Impe-
rii, et qz longe aliter illic apparuit, qz promissu fuisse
Sermo dño Regi vño, nobis dicebatis. Cu aut mihi nihil
tua D. respondit, conyctio illa a me alienato esse amo,
et forte illis magis credere, qui ad velandam perfidia
sua, in nos culpam conyiciunt, cum magna iniuria Ser-
m dñi mei, et nostra. Nam eius. Altas, sincero animo pre-
stitit omnia, que fuit pollicita, Sed nec Orator vester,
nec Summi Pontificis admissus erat, cu quibus comicare
rem nri potuissent, ita cauentibus de industria Electori-
bus, ex quibus nullus vel minimo iudicio se pro Sere-
nissimo Rege vño fuisse ostendit. Prout hec, et alia
D. vña, ex hoc dño Antonio clarius cognoscat, quem
Altas Regia mittit isthuc, ad Sermonem Regem vestrum.
cu commissis, ad firma amicitia, pertinetibz, ^{qua} colere,
quat et seruare cu eo vellet. Itaqz D. vña agat, et curet
benivolencia vtriusqz Altis inter se procurare. Fieri
enim poterit aliquando, qz isti Altis Christianissime,
Altas huius dñi mei, amicitia, ex vsu fiet nō vulgari
(Foelicissime valeat tua D. et me diligat. Datum.

287.
S. I. REX. P.

Erasmo Cjolek Ep'o Plocen
Oratori suo apud Papam.

Rueren. Reddite sunt nobis lre v're P'tis, primu
per Braniezki, deinde per Nuncium Jthne dñe Ducis
Isabelle, Matris n're oba'ime postremo, quibus copiose
omnia à suo vsqz ingressu Romam, et que isthic geru-
tur, perscripsit; quo nobis rem valde grata fecit.
Accepimus et gratia^{Jubilei} et Nominationes, Serme dñe Co-
ingi n're, expeditas, aliqz id genus, que nobis misit.
Pro quibus omnibus gratias habemus v're P'ti, de opa
impensa, quam plurimu comendamus, Sumptu vero,
quem in expeditione harum fecit, illi resarcire comisi-
mus, Postulamus aut ab illa, vt et ea, que expedire
cepit, iamqz pro parte expedivit, ac alia negotia n'ra
sibi comissa perficere non desistat, et curet illa ex
animi n'ri sententia expedire.

Ceteru redeuntes ex Moschonia Ores defuncte Cesaree
Atis retulerunt nobis, se illic bona fundamenta pacis, vel
Induciaru Quinquenaliu iecisse, ad quas per eand Ca-
saream Atem coficiendas, statuissent cu Duce Moscho;
v'e Inducias vnus anni. Veru quia morte illius Ca-
saree Atis no habebant adhuc in Moschonia coperta,
et nos minime dubitauimus, omnes eoru tractatq, mor-
te Casarea apud Ducem illu, in irritu ituros, abstinu-
imus à missione illuc, ad easdem Inducias vnus anni
firmadas, ne qua inde ignominia, vel indignitatem
subiremus. Et pinde nunc sublata ex humanis Casarea

Ute, que bellum hoc nostrum sistere debuit, non videmus, qui
comodius, et decentius se, ad hoc negotium interponere debe-
ret, quod Sanctissimus dominus noster, si, uti est summe necessa-
rium, cupit coeptam generalem expeditionem prosegu-
i, Cui nos tanto bello impediti coniungere nequaquam pos-
semus. Agat igitur P. vrea, apud eius Sanctitatem,
ut ad hoc ipsum bellum componendum, vel Inducias
quinquennales faciendas, mittere huc dignaretur ovis,
aliquem hominem, prudentem, matrem, et probum,
non religiosum, et qui affectu suo ad aliquam partem trans-
versum non ageretur, sed ad hoc solum intenderet, ut
illius Sanctitatis commissa exequeretur.

Ceterum, quia multi Predecessores nostri, tentaverunt apud
Sedem Apostolicam, pacem, inter Regnum nostrum et ordi-
nem factam, confirmari, sed ab Imperatoribus ex
Almania, quominus id assequi potuerunt, semper im-
pediebantur. Unde omnis difficultas mea dependet,
videtur nobis et volumus, ut P. vrea agat, apud
solum Sanctissimum dominum nostrum, nemini prorsus mor-
tali id communicando, quo eius Sanctitas dignaretur nunc
eo tempore Vacationis Imperii, pacem et concordiam
ipsam, inter Regnum nostrum, et Ordinem factam, confirmare.
Multum enim Sanctitas sua Reipublice Christiane hac re
comodaret, cum absque ea Confirmatione Ordo nobis
repugnare non cessabit, et nos itidem Iuribus nostris deesse
non poterimus, et ita semper erit perturbatio, et im-
pedimentum, contra Infideles rebus bene gerendis.
Agatque id P. vrea diligenter, etiam largitione aliqua
oblata, et ut diximus cum solo Pontifice, et nullo peni-
tus alio.

Quid autem ad Electionē futuri Imperatoris attinet, quia
 nondū scimus, quorsū animi dñoru Regni Hungarie
 et Bohemie, sine quibus nihil integrū est nobis facere
 inclinabūt quorsū item Electores tendere voluerint.
 sentimus enim multa, quę nos anticipes reddunt, et
 multū interest nrā, ut quisquis sit Cæsar futurus,
 fiat nobis favorabilis, non possumus adhuc quicq̃
 certi, de voluntate nostra Prti vrē significare. Verū
 cum quando intelligemus mentem dñoru Regni
 Hungarie, et Bohemie, ad quos in ea re scripsimus,
 edocebimus illa, quid facere, et qualiter se gerere in
 hoc negotio debebit, et ipsa etiā isthic existens, per
 vestiget omnia, et nobis per hunc Nuntiū nostrum
 ex Neapoli reuertentem, singula describat, ac ne
 contra ventos navigemus, diligenter prospiciat. Valeat
 foelinter vrā Prtas.

S. I. REX Polonie
 Erasmo Ciolek Ep'o Plocensi.

Reverendissime. Scripsit nobis v'ra P'tas, Scitu' dnm
 nostru', causa pacandaru reru' n'raru', velle Nunctu'
 suu' in Moschonia mittere, qui iuxta Instructioez eius
 Scitatis curaret pacem inter nos, et Ducem illu' cōstitu-
 ere, Quem affectu, et studiu' de rebus n'ris eiusq' Scit^{is}
 habemus longe gratissimu', ac agimus illi grās quas
 possumus ampliores. Veru' nos cognitos habentes mo-
 res Gentis, et Ducis illius, apud quem persone Spūales
 parue sunt existimationis, et religiose adhuc Minoris.
 volumus, ut roget v'ra P'tas illius Scitatem, quo Nū-
 ctu' mittat, persona' Seculare, si velit quidpiā per
 eu' boni effici, Et hec potissimu' causa fuit, quare
 nos censuimus, et scripsimus v're P'ti, ut religiosus huc
 nō mitteretur. Alioquin fratrem Nicolau' Schombergu'
 libenter vidissemus, et nullu' magis idoneu' arbitrare-
 mur, tamen si illius Scit^{is} visum foret cōmodius, per-
 sona' spūalem mittere, nos etia' id boni consulemus.
 Vtcumqz, melius esset Seculare, dummodo id fiat
 ocu'is. Nos vero quando huc venerit, de Viatico, et
 rebus omnibus necessariis illi providebimus. Scitno
 vero dno nro hanc cura' p'na', omni studio, et obsequio
 n'ris referemus.

Ceteru', quia ia' Electus est Impator, et non is, cuius
 gracia illius Scitatis de Confirmatione pacis et Cōcor-
 die Pruthenice, rem distulerat, agat v'ra P'tas, apud
 eius Scitatem, quo tandem nobis iustissimam rem,

ac paci coni, summe necessaria, petentibus, annuere
dignetur. Et profecto sua S^{ch}itas, nulla recta r^one, nobis
id negare debet, Na^q que, Confirmatione ipsa impediret,
lis cora^m Iudice nulla pendet, et que^m extra Iudiciu^m, hu-
mana cupiditate, ort^e sunt simultates, hac r^one cope-
scentur. Quod ut fiat, S^{ch}item sua^m, officiu^m suu^m et utili-
tas publica hortari debet. Cum enim bella pactis et
Conditioibus litis fere finem accipiant, exigit com^m
utilitas, ut que^m pacta sunt, etia^m si parva^m aequa sint, ob-
serventur, ne velut caput Hydre^m, vnius belli finis, plu-
rimoru^m sit inciu^m, Maxime cu^m pacis et Co^mcordie obser-
vatio, noⁿ solu^m de Iure Gentiu^m fit, sed et diuino, Vnde
dubiu^m non est initam concordia^m solo parciu^m consensu
ratam esse, Confirmari aut^{em} vel ex parciu^m voluntate,
vel etia^m ea noⁿ accedente, sola sup^{er}ioris auctoritate
posse. In mea quidem perpetua pace, vtriu^mq^{ue} co^mcuerit.
et parciu^m co^msensu, et auctas^{as} Sup^{er}ioru^m, per Legatu^m inter-
posita, Demu^m et voluntas parciu^m ad prioris co^msensus
et Concordie co^mfirmationem. Vnde omnino existimamus
ab vna tantu^m partiu^m petita^m Confirmationem denegari
noⁿ debere. Cum emⁱⁿ in ipsa Co^mfirmatione antea Le-
gati Aplia^m auctoritas intercesserit, partesq^{ue} ad maio-
rem cautela^m, Confirmationi faciende^m, per pactu^m dis-
positiuum consenserint; S^{ch}itas d^{omi}ni n^{ost}ri, cuius officiu^m est,
pacem fovere, et dissidentes, vbi imminet Republice^m
turbatio, vel inuitos ad pacem compellere, qua r^one
iam firmate^m pacis Confirmationem negabit? Popu-
lare est per Germania^m et Polonia^m, ut in priuatis factio-
nibus, que^m per vim extorte^m sunt promissiones in Latro-
num captura, et ludis etiam, tanq^{am} legitime habeantur.

ad maiora mala vitanda. Quid igitur in tali pace faciendum
à qua sine multorum exitio, discedi non potest? In ea tamen
si quæ Capitula, tanquam illiata Seditati sue displicuerint
parum interest, si ea tanquam reproba, ex certa scientia et
eius motu proprio tollantur. approbatis aliis non utile
per inutile non vicietur. Quod etiam magis convenire
putamus rebus nostris, quam si ipsi in illarum cassationem
consentirent.

His rationibus et alijs, vestra Patris inducere Seditum dominum nostrum
curet, ad Confirmationem ipsam, agatque id totum, quantum
potest secretissime, nulli rei, vel impensis parcendo.
Nam si id nobis illius Seditas denegabit, nos qui continue
per Agrum lacessimur variis et multiplicibus modis,
quibus subditos nostros premit et infestat, non poterimus
ulterius ferre. Et quod hactenus causa illius Sediti
fecimus, et illi per fratrem Nicolauum promissimus, à
bello gerendo nos continere nequibimus. Quod pauldubio
vniuersa vicina Regna et Dominia, sic inimice com-
monebit, ut hæc turba difficillime deinde sisti poterit.
Itaque Petrus vestra diligentia adhibeat, ut id apud illum
Seditatem obtinere possit, quod aliquam ipsa sponte
sua, causa publici boni, et quietis facere deberet.
Referemus autem hanc operam, vestre Petri, abunde gra-
tia et beneficentia nostra Regia. que bene valeat.

273.

Sigmundus primus REX Pol
Carolo quinto Celecto Romanorum
Imperatori .

S^{er}me ac ^{ex}cellent^{me} princeps, et dñe, fr' & cōsanguinec nr,
char^{me} ac honorau. Cum primum nuntiatum nobis esset orau
ntem Romanorum regem declaratum: e vestigio id quod
debiti et desyderii nrī in ea re fuit, cum summa leticia affecti sum^{us},
tum etiam dñs Deo grās egimus, q̄ vota et studia nra, quae uiuete
adhuc cesarea mte contempnamus, illius diuina benignitas tam
felicitet et tranquille ad optatum finem perduxerit. Gratulamur
igitur in presens maiori animo et affectu q̄ explicare possumus,
vñ mte, optamus q̄ ut hec amplissima dignitatis eius accessio,
sit illi decori et ornamento perpetuo: & ei vero Chriam salutis
firmitati, et continuo incrementu. Non dubitamus vero com:
pertum iam satis esse, quo studio, quaque cura nos cum Ser^{mo} dñs
Vngarie et Bohemie rege, nepote nro char^{mo} egimus et admixi
sumus, ut hoc faustissimum negotium n. h. vñ sub manus rediret.
ut q̄ in Comenta Frankfordien/ oratores utriusq̄ nrū ad id felz
conficiendum nihil ferezint reliquum. Et pro mte rogamus illam
plurimum, ut hanc opem nrā, gratam habere, et res et nego
nra regnorumq̄ nrōrum sit complecti dignetur, uti mutua nostra
necessitudo, et fides ac integritas nra erga illam postulat. Et
habemus quidem hanc spem firmam et estimationem de mte nra:
sed mirari tamen satis non possumus, que causa sit, q̄ hactenus
negotium Ser^{me} dñs Isabelle Duris Mediolanensis et matris nre
char^{me}, quod ad Bona Testamento illi relicto pertinet, in suspensa
teneat: ac preces et comendationem nrā minoris pendere uidetur
q̄ amor et propensio nra erga illam requirit. Rogamus igitur plur^{us}
eandē mte nram, dignetur tandem idipsum negotium pro voto et
postulatione nra determinare; nobis q̄ in ea re gratificari, quam,
eque cordi habemus atq̄ nostram p̄opriam. Et eximns nos

enim illa matre tua tam ex usu semper et honestate vixisti
 quod quibus alter cui bona ipsa conferret. Curabimus etiam omni
 pendio et facultate tua id vixissimam illi vix referre. Cuius
 fraternus amoris nos commendamus: et quam sanam sospitem
 et semper felicem te animo esse cupimus. Cracoviae die 18
 July Anno domini 1519.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Ladislao de Sternberg Regi Bohemie
 Cancellario.

Spectabilis et Mag^{re} sincere nobis dilecte. Accipimus has
 tue Stas, quibus nobis scribit se intellexisse de nro alie:
 nato ab se animo. et que Procek Mali illi referre debuit.
 petit quod a nobis ut illam de hac re certiorem faciamus.
 subinferens multa in excusationem sui, et de videri sua in
 nos propensione et observantia. Non ignorat tua Stas
 quo affectu et favore nos illam semper complexi, et quod
 solliciti fuimus semper ubi opus fuit de communi bono et
 rebus ad regnum Bohemie pertinentibus, non solum quod de
 regno nro proprio. prout id ex oribus tuis quos frequenter
 istis misimus. clare quisque intelligere potuit. Verum quod
 docti sumus ab oratoribus tuis. qui in Comitu Electionis
 Cesares Frankfordie fuerunt. quod ipsa Stas tua longe
 aliter se gessit erga illos, quod fuerit tua de illa estimatio
 quod et prius tuis suis indicaverat nobis ad illas referri:
 bebat quibus illi et aliis dominis Bohemis significaverat
 quid a nobis Serenissimi Hispanie et Francie reges optabant.

Ac rursus enim nobis quodammodo quod reteri scripserat, ne
nos ad Electionis munus intramitteremus, Scripserat
et ante ad Magrum Chroform de Schidlowicz Palatinum
Cuar, et Regni nostri Cancellarium, de ablata nobis authoritate
Tutela, et delato Sermo Dno regi Lodouico meo domino
in regno eius Bohemie: cum tamen nos non ulla nostra
causa, sed ad postulationem eiusdem Sermi Dni Regis
Lodouici, et ut debito nostro satisficeremus, miseramus ad
eandem Electionem Ores nostros, magnis sumis impensis non
parcendo. ne quid illius Mti et regno Bohemie facul-
tatis in hac re detraheretur. Commiseramus quoque illis, ne
quid agerent absque consensu tue Stis. et aliorum Colle-
garum suorum. neque ad aliquid sese ingererent, nisi ad
quod illis opus esset. cum scientia et unanimi consilio vtro.
omnia quoque ad bonum et honestum Sermi Dni regis Lodo-
uici et regni Bohemie agerent. quod abinde ex Legatione
illoz. S. tua cognoscere potuit. Et propterea fuit
nobis non nil graue et molestum, quod ipsi Oratores nostri
fuerunt illis aliter accepti, opera nostra estimata, quam pu-
tamus. Vel tamen propterea mutati sumus, in affectu
et animo, erga .S. tuam, sed ut consueuimus, illam in-
tegro favore complectimur, et compleri volumus semper
Ipsa virissimi secundumtaxat erga nos ita gerat, ut existi-
matio et fides nostra de illa postulat. Valeratque

M
 conf
 att
 edo
 tise
 Ihur
 tan
 scho
 vido
 gis
 frus
 Max
 rean
 et L
 solo
 antu
 ges
 et y
 exp
 omni
 nisi
 ipse
 et q
 gna
 Quod

297

*Instructio a Sigismundo rege Polonie
data Oratoribus Cesareis Maximiliani
ad Basilum Ducem Mosco^e civitibus.*

Majestas Regia non dubitat id quod ad exordium tractatum
conficiende pacis inter Matrem suam et Ducem Moschonie
attinet, D. vras abunde esse a Cesarea Celsitudine
edoctas, ut pote de expeditione generali, quam Summus Pon-
tifex, et illius Cesarea Matas, parant adversus Imperatorem
Thurcorum, et iam ex magna parte constituerunt, Ad quam
tanti momenti esse ducentes Matrem Regiam, et Ducem Mo-
schonie accedere, ut sine illis nequaquam res bene geri posse
videatur, aucta adeo potentia ipsius Thuree, et indies ma-
gis invalescente, ut nisi maturius huic malo providetur,
frustra demum neglecta occasione esset aliquid faciendum.
Maxime cordi habere ipsum Summum Pontificem, et Cesa-
ream Matrem, componi discordiam et bellum inter Matrem suam
et Ducem Moschonie, Nam inter Christianos Principes,
solos hos duos iam restare, qui inter se adhuc digladi-
antur, fuisseque maiores causas bellorum inter alios Re-
ges et Principes Christianos, quam sit hec inter Matrem suam
et ipsum Ducem, tamen propter hanc summam necessariam
expeditionem, et bonum Reipublice Christiane dimissis
omnibus, cunctos se iam concordari et reconciliari per-
misisse, Et propterea postulandus et hortandus erit
ipse Dux ad pacem equam et decentem ineundam,
et quod Cesarea Matas habeat hanc Spem Matrem Re-
gia venire ad equam pacem, non recusaturam.
Quod Cesarea Matas intellexit plene ex Oratore suo domino

Sigismundo de Herbersteyn, in quibus Consiliarii M^{ti}s Regie, culpaverunt Ducem Moschonie, de transgressione et violatione foederum, Comemorantes ipsa foedera, et ea producentes, quae erant facta inter foelices memorie Serenissimi dⁿⁱ Casimiri Regem, Patrem M^{ti}s sue, et Basilium, Basilii avum, modernum Ducis Moschonie. Et deinde quae erant inter Serenissimum olim Alexandrum Regem, fratrem Germanum M^{ti}s sue, et Joannem, Basilii patrem eiusdem Ducis modernum, Et postremo, quae inter M^{tem} suam, et ipsum Ducem facta, et Iuramenta ac l^{ris} utriusque firmata fuerunt. Volentesque ut pax, iuxta prima foedera conficeretur, et ut inter tractandum, deinde ad secunda descendentes, in Conditionibus demum ultimorum foederum constitissent. Edmverso vero quid responderint Consiliarii Ducis Moschonie, et in quibus M^{tem} Regiam culpaverint, etiam id abunde Caesarea M^{tem}, ex dicto d^{no} Sigismundo Ore suo cognovisse.

Intelligente itaque Caesarea M^{te} ex rebus praedictis venire ad concordiam inter se M^{tem} Regiam et Ducem Moschonie non posse, misisse illius M^{tem} D. v^{ris}, qui id nomine suo conficere curarent, iuxta Conditiones foederum, quae prius inter M^{tem} Regiam, et ipsum Ducem Moschonie, fuerunt facta. Ex quibus ut aliquid dimittere M^{tas} sua deberet, et praesertim de restitutione Arcis Smolensko, ad hoc nullo modo induci potuit.

Et certo sciant v^{re} D. non aliter M^{tem} Regiam, pace cum Duce illo initura, quod quod ipsa arx Smolensis restituitur, et quod ea quae fecit, ut permittat tractari

inter se et illum de concordia, facit causa et confiden-
cia Caesaris Mitis, et pro bono Reipublice Christiane

Quod si dictus Dux inire pacem nollet, nisi ad se Nun-
ctii à Alte Regia mitterentur, Sciant D. v're id Alte
suam, nullo modo factura. Et proinde ita agent, ut
ipse sole auctoritate Caesaris Mitis faciant ipsa pacem,
absq; eo, q; Nuntios illuc Altas Regia, vel ille Dux
ad eam huc mittat.

Vbi vero Dux Moschonie Conditionibus predictis pacem
facere recusaret, hoc est, vel q; nollet restituere Arcem
Smolensem, vel tractare de concordia, nisi Nuntii
Mitis sue ad eum mitterentur, accipient inde D. v're
occasionem tractandi de Induciis, eo videlicet modo,
ut illas sole illic facerent auctoritate Caesaris, sine
eo, q; Altas Regia in Moschonia, vel Dux ille, huc mit-
tere deberet. Nam Altas sua nullo modo amplius
ad eum mittere vult. Ad quas tamen Inducias item
sua, non declarabunt v're D. penitus assensisse, sed
sperare se illas item suam, causa Caesaris Mitis,
et Reipublice Christiane imitura.

Si pax confici poterit, modis et conditionibus predictis,
agendum erit de restitutione captivorum, et eorum, quos
Altas Regia, multo plures et Insigniores habet, et q; ipse
quoq; et nunc, et ante inita foedera detinuit.
et iuxta conventiona et pacta non restituit, quorum nomina
ubi opus esset v're D. postea daretur, aut mitterentur.
Sin vero pax confici non posset, nihil fiat neq; tractetur de
restitutione captivorum.

110

Inducie aut si fieri debebunt, firmabunt illas v're D. Juramento et lris Ducis illius, sine eo, q' Altas Regia illuc mittat. q's demide cu' lris sue afferent, vel mittent, Altas sua pariter lras suas dabit, et Juramento confirmabit, que tamen Inducie no fiant, ab aliquibus alijs rebus, q' a bello, ut duntaxat cessatio esset belli, ad quinque vel sex annos, ratione huius necessitatis rei communis Christiane, absq' eo, q' commercium aliquod fieri deberet, inter lris sue, et illius subditos, et mercatores.

Ordinabuntur vero postea, per omnia Dominia lris sue Regie, quibus D. v're lras suas ad lrem eius mittere celeriter, et rursu per lrem suam, in omnibus certiores fieri de voluntate sue lris poterunt.

Reliqua committit Altas Regia, industrie, prudentie, et fidei D. v'raru, ut quod utile et honestu lris sue, putabit, id agant, tractent, et exequantur.

Et quia vadunt ad homines, longe ab omni humanitate, et moribus civilibus alienos, ita insistant, ut nihil illis constare possit, vras D. aliquid agere, de scientia et voluntate lris Regie, sed de solo Cesaree lris, studio, et Instructione.

S. I. REX Poloniarum
Consiliariis Magni Ducatus Lituanie

Magni Sincere nobis dilecti. Venit ad nos ex Moscho-
via, ab oratoribus Cæsaree Mitis, nobilis Ioannes de
Thurei, Collega ipsorum, referens nobis, in quibus Con-
ditionibus tractatus pacis, et induciarum inter nos, et
Ducem Moschonie, consistunt. Interfuit enim Collocutioni-
bus omnibus, et descriptionem earum secum attulit. Cu-
ius copiam mittimus vris S. Ex qua lictet plene om-
nia, simul et diligentia ipsorum Oratorum Cæsaree
Mitis intelligent: tamen totius tractatus hæc summa
est. Consentit Dux Moschonie nobiscum pacem perpetua
causa Cæsaree Mitis, et rei Christiane inire, sed hac le-
ge ut Nuncios meos mittamus, utque ipse Arcem et to-
tam terram Smolnensem retineat.

Inducias aut non alia conditione facere vult, nisi ut
captivi omnes utriusque restituantur, et Nuncios eorum
meos pro ipsis Induciis ad eum mittamus, eum plena fa-
cultate prestandi iuramentum. Vnde apparet illum, etiam
si nos ad eum mitteremus, suos Nuncios ad nos mit-
tere nolle, et ^{propter} istas Conditiones nullo modo
aliquid aliud efficere apud illum Oratores ipsi potuerunt.
Quæquidem Conditiones, et si videntur nobis et indigne
minime, et non ferende: tamen nihil respondere volumus
absque consilio vrorum S. Quæ perpendentes huius belli
gravitatem, et contra damnum et ignominiam ex conditionibus

quas hostis proponit, cōsulant id, quod illis melius et hone-
 stius videtur, et nos q̄z celerius de ipso consilio suo fa-
 ciant certiores. Oportet em̄ ut oratoribus Cæsaree
 illis respondeamus cito, de vltima voluntate nr̄a, qm̄
 nihil aliud illis in Moschonia, q̄z responsu à nobis ex-
 pectant. et hostis, ut diximus propter conditiones ex-
 pressas ad nihil aliud equius et honestius vult cōsētre.

F
 mi
 no
 fili
 cia
 Co
 Mag
 Re
 Ira
 Dei
 gni
 Tho
 bab
 gra
 dno
 Imp
 Et
 Magn
 suu
 sequ
 Secun
 et seq
 silia

706
*Tractatus pacis et induciarum inter Sigismundum
primum Regem Polonie: et inter Basilium Mosconie
Ducem. mediantibus Oratoribus a Cesare Maximi:
liano ante suam mortem missis.*

*quibus apud moscum agentibus
Cesar ipse fuit mortuus.*

prima Augusti. 1519

Inita Oratione, iussu Serenissimi Principis, et magni Ducis,
nos contulimus ad aliam Salam, ubi advenerunt tres Con:
siliarii maiores, ac duo ex primariis Secretariis, et licet
cunctis omnibus ex loco illo, dominus Joannes Jurionicz ex
Consiliariis, sic dicere incepit:

Magnus Basilius Dei gratia Imperator, et Dominator totius
Russie, et Magnus Dux, intellectis expositis, per vos dominos
Oratores, et Consiliarios fratris sui charissimi Maximiliani,
Dei gratia Imperatoris Romanorum, supremi Regis et ma:
gni Domini, misit magnum Consiliarium suum dominum Georgium
Thodorenicz, Cui Deo velle possunt, et debent referre ea, que
habent in secreto, a fratre suo charissimo Maximiliano, Dei
gratia Imperatore Romanorum, supremo Rege, et magno
domino; Exponenda deinde eidem magno Basilio, Dei gratia
Imperatori, et Dominatori totius Russie, et magno Duci.
Et iterum incipiendo:

Magnus Basilius etc. sub eadem forma, misit Consiliarium
suum, et supremum Thesaurarium dominum Georgium Dimihonicz
sequendo ut supra.

Secundo loco incepit, dominus Georgius Dimihonicz, Thesaurarius
et sequutus est eandem formam, nominando duos Collegas Con:
siliarios et secretarios.

Et tertio loco idem dñs Georgius Theodorovicz nominando
dnos Collegas et Secretarios.

Postmodum uterqz ipsorum separatim, et per se fecit instanciam
ut eis secretum et particulare Sacratissimi Imperatoris domi
ni revelaremur, declaravimus ipsis imper^{aperte}tinere nos
aliter, nec ulterius procedere, cum iam orando satis ^{aperte} propallamus
semus, et declaravimus Sereno Basilio, Dei gratia Impe
ratori et Dominatori totius Russie Duci et magno dno.
intentionem et summum desiderium, Sacratissimi Maxi
milian, Christianorum Imperatoris dñi nri gratiosissimi,
qz pax Serenae suae et subditis, omnino utilis, et Reipublicae
Christiane necessaria, cum Sereno Rege Polonie iniretur.
et donec non haberemus intentionem praefati Sereni Principis,
non convenire nos descendere, ad Capitula et Conditiones
pacis, Ideo super hoc institimus nobis dari declarationem
nosqz postmodum super declaratis esse fundaturos inten
tionem nostram. Qua responsione intellecta, se contulerunt
ad Serenum Principem, ut haberet verbum suum, et reuer
tentes ad nos aliquantulum duci et confusi, iterum melius
instructi, se contulerunt ad ipsum Serenum Principem, et
exinde ad nos reuertentes, retulerunt Magni Basilium,
Dei gratia Imperatorem et Dominatorem totius Russie. Ducem
et magnum dñm, satis aperte per Ores suos denuo, et
per Sigismundum de Herbersteyn. Consiliarium et oratorem
Sacratissimi Imperatoris, declarasse fratri suo charissimo.
Maximiliano, Dei gratia Imperatori Romanorum, supremo
Regi, et Magno Dño, se velle pacem equalem et concordantem cum
Sigismundo Rege Polonie, et ita nobis declararet, Ideo in
statim ut declararetur Conditiones, quibus intellectis devenimus
ad particulare, et declarationem, organo dñi Anthony.

(ritatum)

105

*Exemplum expositorum coram Consiliariis
Ducis Moscorum, per oratores Cæsareos organo
Anthonii de Comitibus.*

Cum sit notum, clareq; constet, non elaborabimus, Mag^{us}
et clarissimi dñi Cōsiliarii, Magis vris declarare, fra-
ternū singulārē amorem, quo Maximilianus, diuina
sanctē clemētia, Electus Romanorū Impator, semper
Augustus et dñs nū gratiosissimū, Serenū ac Potētissimū
Principem vestrū psequitur, Vnde ex ipsius fr̄i amorē
cōfidentia, non deteretā M̄tem suā Impialem, posse,
adhuc, etiā inter Serētem suā, et Serenū Polōiē Regē,
inducere Cōcordiā et pacem, quāvis omnes labores
et conatus M̄tis suē Cæsaree, in cōponēda ipsa pace
irexit et frustra fuisse, sicuti à Spectabilibus M̄tis suē
Impialis, dilectis Volodomero Plememico Secretario,
et Isdoma Interprete, Serētis suē oribus, ac Sigismundo
de Herbestayn, M̄tis suē Cæsaree Cōsiliario, et oratore.
istis diebus pr̄teritis, apud Serētem suā intellexit.
Quāobrem vt supra diximus, nō deteretā M̄tas suā
Impialis, nos ista de causa, vt pacem ipsa tractens,
ad Serētem suā misit, quē vero pax isto tempore nō
tantū cōcernēt, beneficiū et utilitatem vtrinq; partē,
quantū etiā bonū et cōmodum totius Reipublice
Christiane, quā Tiburē crudelissimī, Chriam nōis
hostes, inuadere et destruere minatur. Ex quo M̄tas
suā Cæsarea, tanq; optimus Serētis suē frater, ac Impator,
omnium Chriarū caput, cuius est inter Christianos
Principes discordes, seminare vniōe et pacē, instatē

eo magis ista urgentissima necessitate, hortatur S^{er}tem
 suam, ipsius Christianitatis membrum ^{quod} p^{ro} defensione Reip^{ublice}
 Christiane, ac pro seruitio Christi, qui pro mea redemptione
 non dubitavit, humana carne, ac immamissimum Crucis subire
 tormentum, velit cum S^{er}mo Polonie Rege facere pacem.
 sicut et alij Principes Christiani, qui quibus inter se bella inte-
 stina, et maioris importancie q^{uam} ista, gerebant, fecerunt,
 ut vni, contra ipsos Tyrannos Turcas arma arripe de-
 creuerunt, quod et sperat M^{ajestas} sua Imperialis S^{er}tem sua
 factura, Cuius bonitatis magnanimitatis et potencie es-
 set instructissima Cæsarea M^{ajestas} sua, que vellet, q^{uod} talis
 fama celebris S^{er}tis sue, ita ubiq^{ue} volaret, et presez-
 tim inter Christianos Principes, et q^{uod} non diceretur S^{er}tem
 sua, et S^{er}mo Regem Polonie, solos discordes fuisse,
 ab omnibus aliis Principibus Christianis, in tanta schissia
 et urgentissima expedicione. Vellet igitur Imperialis M^{ajestas}
 sua, ad honorem altissime et Individue Trinitatis, ac
 Gloriosissime virginis Marie, totiusq^{ue} Curie celestis,
 ac intuitu M^{ajestatis} sue, charissimi S^{er}tis sue fratris, q^{uod}
 S^{er}tas sua esset contenta firmare perpetua pacem.
 cum S^{er}mo Polonie Rege, iuxta condiciones foederis,
 que prius, inter S^{er}tem sua, et S^{er}mo ipsu Polonie
 Regem, fuerunt facte, et que in preteritu cause non
 poterunt mouere animu S^{er}tis sue ad pacem ipsa.
 Moueat nunc necessitas Reipublice Christiane, que in
 tanto evidentissimo piculo iacet. Faciet enim S^{er}tas sua
 Deo opt. max. oblatione acceptissima, qui malum p^{ro} malo non
 reddidit, sed p^{ro} Transgressoribus exoravit, Et faciet
 vniuersae religioni bonum, et omne commodum. S^{er}thq^{ue}
 sue laudem et honorem, ac subditis amplissima

1707
animi satisfactione, et Maximiliano Imperatori, dno
meo clementissimo, rem pergratissima, omni viassitu;
dnie erga Sertem suam recopensandam.

*Responsum Basilii Ducis Moscorum Imperatoris ac
Dominantis totius Russe: datum Oratoribus Maxi:
miliani Electi Imperatoris Romanorum Et supremi regis
Francisco de Collo & Antonio de Comitibus.*

Magnus dñs Basilis Dei gratia Imperator, ac Do-
minator totius Russe, et Magnus Dux, mandat diu vobis.
Antea frater noster Max. Electus Roaoru
Imperator, et supremus Rex, fecit nos hortari no vna
vice, per suos et meos oēs, vt nos cum Sigismundo
Rege pacati essemus, posthoc aut frater nr, misit
ad nos suu Oratorem Sigismundum Herberstain, Di:
cebat vero nobis a fratre meo Orator suus Sigismu:
dus: Hortan nos, vt nos ob amorem fratris nrī Ma:
ximiliani Imperatoris, et Supremi Regis, ad Sigismundo
Rege pacem faceremur.

Magnus dñs Basilis, Dei gratia Imperator, et Dñator
totius Russe, ac Magnus Dux, mandat diu vobis,
vos qz nunc ex parte fratris nrī Max. Electi Roaoru
Imperatoris ac Supremi Regis, de eodem retulistis, qd fr:
noster etia nūc cordiali optatu, inter nos, et Sigismu:
dum Regem Polonie, pacem et cōcordia reqsint, ena
propter Christiana Rempublica, quia Sultanus,

208
Thurcorum Imperator per multas distancias Principum Chri-
stianorum sub se coniecit, Etiam quatuor Sedes maiores
generalium Patriarcharum Christianitatis, et alia multa
Christianorum Domina, sub se tenet, Simili modo nunc
idem Selim Sacb Sultanus in destructione Regis Persarum
et in victoriis super factis duobus Sultanis Aegypti, ele-
vatus est, et augmentat Exercitum suum terrestrem, atque
Maritimum, et vult arma mouere contra alios Reges, et
contra alia Christianorum Domina, et conatur, ut istos
duos posset destruxere, ac Domina ipsorum sibi subiungere,
Et si nunc contra ipsum non prouidebitur, nec contra stabi-
tue, nec expeditio tractabitur, tunc contra ipsum frustra
erit attentatio.

Magnus dominus Basilis, Dei gratia Imperator ac Dominator
totius Russe, Magnus Dux, mandat dici vobis, Illa de
causa frater noster Max, Electus Imperator, ac supremus
Rex, multos Reges et Principes ad pacem, et concordiam
induxit, habitoque consilio cum eis constituit ita, quod vult
stare contra Sultannum Thurcorum, non expectant Thurco-
rum Sultani inuasionem, sed magis in Regnum suum
ac Dominium vult inuadere, sed forte non se mouebit
propterea, quod nos cum Sigismundo Rege primum adhuc, non
sumus parati.

Magnus dominus Basilis, dei gratia Imperator ac Dominator
totius Russe, et magnus Dux, mandat dici vobis, In-
tellexit frater noster Max, Electus Imperator Romanorum,
et supremus Rex, a suo Consiliario et oratore, Sigis-
mundo Herbersteyn, et a meo Secretario Volodimiro,
ac ab Interprete meo Isidoro, quod inter nos cum Sigis-
mundo Rege, pax non est confecta.

227
Magnus dñs Basilus, Dei gratia Impator ac Dñator
tocius Russie, et magnus Dux, Mandat diu vobis
etiam illud à suo Oratore, atq; à nris Nūciis bene in-
tellexit, quē iniurię et fractiones factę sunt, Ano, et
patri nro Magno dño Joanni, Dei gratia Impatori ac
Dñatori tocius Russie, et magno Duci, etiam nobis
à Regibus Polonie. Simili modo, et hoc bene intelle-
xit, quē verba retulerūt Oratores Regis, q; cū
Sigismūdo Rege, et inter nos pax nō est facta, nō
deterrita sua Alas mittere ad nos, vos Orēs suos.

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Impator et Dñator
tocius Russie, et magnus Dux, mandat diu vobis.
Vos aut ex parte fratris mei, Max. Electi Impatoris
Romanorū, et Supremi Regis, petendo nos, retuli-
stis nobis, quatenus nos, intuitu fr̄is mei, contra
Chr̄ianitatem ical nral deponeremus, etiam Sigismū-
di Regis iniurias, nobis factas dimitteremus, ppter
comodū ambaxū parcin, etiam ppter hoc, vt cōtra
Infideles, p Chr̄ianitate stare, cū Sigismūdo autem
Rege, vt vellemus esse in perpetua pace. eodem
modo, sicut nos fuimus cū eo in pace in p̄terito
tempore.

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Impator, ac Dñator
tocius Russie, et magnus Dux, mandat diu vobis.
Nobis nō bene notū est, in quo tpe, annis istis Sul-
thani Mahumeth, vicit Constantinopolim, et multa
Dñia Christianorū, et nūc Nepos suus Selim Sach Sul-
tanus vicit Aegyptū, Ierusalem, et totā regionē Pale-
stinę, et sup duob; Sultanis Aegypti, et sup Rege Persarū
ipsius victoria, nobis bene nota.

Nos vero sicut prius à dño Deo rogamus, ita et nunc à dño Deo postulamus, ut id dñs Deus nobis Christianorum dñs, contra Christianorum inimicos Infideles, adimtorum et valitudinem suam mitteret, et nostra Domina Christianorum sub nobis Christianorum dñs essent, Et quando superioribus temporibus p Christianitate stetimus, atqz Christianitatem ab Infidelibus fovebamus et defendebamus, eodem modo et nunc pro Christianitate, contra Infideles volumus stare, atqz defendere ab eisdem, quantum nobis dominus Deus adiuvabit, Et volumus hęc semper videre, ut Deus daret per nos Christianorum dños, Christianitas semper in quiete atqz bona conservatione esset.

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Imperator et Dñator totius Russiæ, et Magnus Dux, mandat dici vobis, Quod aut ex parte fratris nři Max. Electi Imperatoris Romanorum, et supremi Regis, nobis retulistis, quatenus nos cum Sigismundo Rege essemus pacati, Nos vero sicut superioribus diebus ad fratrem nřm, in commissione, dedimus, cum suis, atqz cum nřis oratoribus, q, ob amore fratris nři Max. E. Imperatoris Romanorum et supmi Regis, cum Sigismundo Rege pacem volumus, putavit conueniens, Et cū Sigismundus Rex, habuit missos suos orēs ad nos, sed inter nos illa pax non est facta, nō per nostra partem, sed per partem Regis Poloniæ, Quado aut nři Cōsiliarii, de pace cum oribus Sigismundi Rege tractaverunt, fratres nři orator Sigismundus Herberstein illa audiuit.

Magnus Dux Basilus, Dei grā Imperator, ac Dñator totius Russiæ, et magnus Dux, mandat dici vobis, etiam nunc, si Sigismundus Rex, voluerit nobiscum pacem,

411

mittetq3 ad nos suos ores pro pace, tunc nos intuitu fra-
tris mei Max. Electi Imperatoris Romanorum, et supremi
Regis, cum Sigismundo Rege, pacem volumus, prout
erit conueniens.

Magnus dñs Basilus, Dei gra Imperator, ac Dñator totius
Russie, et Magnus Dux, mandat dici vobis, quod aut
dixistis nobis, quibus nos cum Sigismundo Rege essemus in
pace, eodem modo sicuti fuimus cum eo superiori tēpore.
Hoc bene notu est fratri meo Max. E. Imperatori Ror.
et supremo Regi, quo nūc Patrimoniu, Russie Cui-
tates, Reges Polonie tenent sub se iniuste, Priorib3 aut
temporibus, fuit in pace cum patre meo Magna dño Ioane,
Dei gratia Imperatore ac Dñatore totius Russie, ac Ma-
gno Duce, Alexander Rex, tunc pater me Magnus do.
Joannes Dei gratia, propter pacem, et bona concordia,
et ppter hoc, ut sanguis Chriamur, inter eos nō effu-
deretur. Similiter ut bona conuersatio inter eos esset,
illas Cuitates terre Russie, attinentes suu Patrimoniu,
tunc sibi permisit.

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Imperator ac Dñator to-
tius Russie, et Magnus Dux, mandat dici vobis, post hoc
Sigismundus Rex factus fuit nobiscum in cōfederatione.
et quas Cuitates Russie, nostru Patrimoniu, simili mo-
do sub se tenuit iniuste. Nos vero illas Cuitates nūc
Patrimoniu, sibi pmissimus, ppter ea, ut inter nos esset
pax, et quies, et ut ultra sanguis Chriamur inter nos
non effunderetur. Ecce ut bona conuersatio inter nos
esset. Nūc aut nos nūc Patrimoniu, Cuitates Russie,
quas Sigismundus Rex adhuc tenet sub se iniuste, quare
debeus pmittere uti?

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Dñator et Imperator totius

Rusie, et magnus Dux, Mandat dici vobis, Ecia q dixi-
 stis nobis, vt nos illas. deponereus iniurias, quas intulit
 nobis Sigismundus Rex, nos aut ob amorem frs mei
 Max. Electi Ro. Impatoris, ac supremi Regis, eia ppter
 eiusdem petitione, site ppter ea, vt inter nos cu Sigis-
 mo esset pax et quies, et vt sanguis Chriamus ultra non
 effunderetur, que iniurie nobis a Sigismundo Rege illate
 sunt, illas omittimus, que aut iniuste cause facte sunt
 Sorori mee Regine, ac Magne Ducisse Helene, vt Sigis-
 mundus Rex, de Sorore mea Regina, ac magna Du-
 cissa Helena nobis significaret, satisfaceret.

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Impator, ac Dñator totius
 Rusie, et magnus Dux, mandat dici vobis, propter
 aut fratris mei Max. E. Rom Impatoris, et supremi
 Regis, hortacem, cu Sigismundo Rege pacem, et con-
 cordia volumus, put erit nobis conueniens.

*Requisicio per Oratores Cesareos
 super declaratione verbi: vt nobis
 erit conueniens.*

Et quonia ex supra contentis, dum pñs orationis p Con-
 siliarios Ducales exponeretur, continue concludebatur,
 Scemur Principem, cu Scemo Polonie Rege, velle pace et
 concordia sibi conuenientem, et pace quomodo nos pposuerag
 vel condicoes illig remnebat, que sing vt declararet nobis, q
 pax sibi conuenire videbatur, vt scireus, quomodo nos re-
 gere, et cius dari posset Expeditio pñi practice, ne longa
 mora aliqd pñdiciu inferret Chriane Reip, nobis per
 Interpretes subsequetem presentari fecerut scriptura.

472

*Responsio Consiliariorum Moscorum
Super premissis dubio.*

Quid aut locuti fuerint Oratores Max. Imperatoris magni,
domini Consiliariorum, et quod magnus dominus Mandat ex parte
sua responderi per suos Consiliarios oratoribus
Maximiliani super verba eorum.

Magnus dominus Basilus, Dei gratia Imperator ac Dominator, totius
Ruscie et magnus Dux, mandat dici vobis isto modo.
Cum Sigismundo Rege, inter nos Confederatio non co-
venit esse, quomodo nobiscum Sigismundus Rex, fuit in
confederationem superioribus temporibus, sed ob amorem
fratris mei Max. Imperatoris Romanorum, et supremi Regis cum
Sigismundo Rege, pacem et bonam concordiam volu-
imus, sicut nobis convenit.

Oratores aut Maximiliani locuti fuerunt, magni domini,
Consiliariorum, quibus magnus dominus vellet nobis declarare
quomodo inter eos cum Sigismundo Rege, pax convenit
esse. Et magnus dominus Basilus, Dei gratia Imperator
et Dominator totius Ruscie, ac magnus Dux, iuxta pe-
titionem dictorum Maximiliani Oratorum, remittant
per suos Consiliarios.

Magnus dominus Basilus, Dei gratia Imperator et Dominator to-
tius Ruscie, ac magnus Dux, mandat dici, Dixistis Con-
siliariorum nostris, qualiter nobis pacem cum Sigismundo
Rege convenit habere. Nos quippe propter fratris mei Max.
Electi Romanorum Imperatoris, et supremi Regis petitionem, etiam
propter ea, ut inter nos esset pax et quies. Similiter ut

sanguis Christianus ultra non effunderetur, cum Sigismundo Rege pacem et bonam concordiam volumus, sicut convenit. Quae autem iniuste cause factae sunt, socii mei Regis Anne et magnae Ducissae Helene, etiam ac meo Patrimonio, Civitatibus Russiae de Kiow, et aliis Civitatibus, quas Sigismundus Rex, et nunc usque hoc tempus adhuc tenet sub se iniuste, quando autem venient à Sigismundo Rege ad nos ipsius ores, tunc de hoc possunt verba fieri.

*Disceptatio inter Oratores Caesarios
et Consiliarios Ducis Moscovum.*

De secunda Augusti, tres Consilarii, duo Secretarii, et duo Interpretes, venientes ad hospitium mei Fratris, ubi aderat etiam Collega meus, in praesentia Joannis de Thurre, post amicales salutationes, querentes à nobis si videramus scripturas suas, et quid de eis sentiebamus, fuit per nos responsus, sub forma inscripta, organo praefati Collegae mei ex causa. Cuius responsionis et etiam illarum praecedentium, emerse sunt variae difficultates et disputationes. Et praecipue sub Articulo pacis inveniendi sub forma ultimi foederis, et super particula de reducendo partes ad pristinum, si quid post foedera innovatum esset. Ubi Consilarii mentionem fecerunt, Sermonem Regem Poloniam contra amicitiam et foedus concitasse Tartaros infideles ad invadendum ipsius Sermonis Principis statum, cum maximo sui Sertis, et subditorum damno et iactura, querentes super hoc etiam haberi ratio, denno post multas et longas disputationes, videntes nos ipsos constates

115

nolle ad pristinum aliquid reducere, neq; restituere, sed stare
super dubiis responsionibus suis et opinionibus, declaramq;
illis aperte nos nō posse transgredi conditiones nostras
comissionis, quibus nunctū est, ut secundū foedus ultimum
nos pacem firmare tentaremus. De qua pace Cæsarea
Alta, ob fraternū amorem, quo prosequitur Sermū Prin-
cipem, non dubitabat fieri difficultatem, querendo ut
tempore huius vegetissime necessitatis, Christiane Reip^{ae},
cuius membrū est Sēctas sua non renueret foederi, cui
prius non requisita à tali fratre, minusq; instante tam
vegenti necessitate, præsiterat cōsensu, cum alijs multis
verbis ad propositū concludendo, q; postq; D. sue, erant
huius constantis opinionis, q; vellent pro exoneratione
nrā, declarare et intimare, presentem nrām disputati-
onem, cum tenore scripture Sermo Principi, ut si meli-
et maiori cū cōsideratione Sēctas sua aliquid ultra de-
clarare intendit, sit locus. Casu quo ultra nollet p̄cedi,
rogaret Sēctem suā, ut nos admitteret ad presentia sua
pro maiori satisfatione animi nrī.

*Tenor scripture consignate per do:
Anthonium Consiliariis nostris*

HExi per D. vrās Magnifici Prēs, nomine Sermi, ac
Magni Principis vrī ore propositiōibus nrīs, circa pace,
datum fuit responsū, quod eādem responsū, sic nobis petē-
tibus habuimus ab ipsis D. vrīs in scriptis, et insimul ha-
buimus propositiōes pacis, quas nobis proposuerūt Mag^{ae}
vrē, iuxta desyderiū et voluntatem Sermi Principis.

Que omnia pro parua capacitate ingenii nri, et reuicinus
 et relegimus. et tandem illud quod ex tempore dedimus,
 Ideo iuxta commissiones nras responsu illud. D. vris etia
 in preseniaru, et voce et scriptis damus, vzt. q. Max.
 diuina fauete clementia Electus Ro. Impator semp Augu-
 stus, frater charmus Sermi Principis vri, habita vera
 intelligetia et informatione a dno Sigismundo de Her-
 bersteyn, Altis sue Cesaree Consiliario et Oratore, qui
 egit apud Sermu Principem vestru istis preteritis di-
 cibus, de controuersiis et differencijs, pendentibus inter Ser-
 mu et Sermu Polonie Regem, Et habita consyderatione Rei
 publice Christiane, qua isto tempore Thuree crudelissi
 Chriani nominis hostes inuadere, et destruere minatur,
 cofusus in feno amore, quo Sermu Principem vestru,
 prosequitur, nos ad Serem sua misit, vt cu ipsa pace,
 tractarens, iuxta conditiones foederu, que prius fuerunt
 facta inter Serem sua, et Sermu Polonie Regem, Et
 q. si aliquid innotatu esset isto tempore preterito, in
 pristinu restitueretur. Sperans Altas sua Impialis, q.
 talem pacem sine aliqua difficultate Seras sua fir-
 maret, attentis, religionis Chriane periculo, hortatione
 ac precibus Cesaree Altis sue, et q. alias Seras sua,
 ipsa talem pacem firmanit, Et quia Magae vestre
 nomine Sermi Principis nobis proponunt, q. si Si-
 gismundus Rex vult pacem, mittat Ores suos, et q. hic
 super pace fient verba, respondemus, sicuti respondimus,
 q. nostru non est pretermittere commissiones nras, que
 est, vt nos pacem ipsa, cu Serem sua tractemus. et si
 hoc de ne Iurisdictiones Sermi Principis amittantur.
 exmte nos obtulimus Seru sue, q. quandocumqz habe-
 bimus aliqua certitudinem pacis, iuxta voluntatem

417

Cæsareæ M^{ti}s, dare op^a, q^{uod} Ores ipsius Regis, veniet
ad S^{er}tem sua peten^{da} pacem. Circa vero violatioes
foederis nostru non est, in causa ista, quid Iure discer-
nere, nec min^{us} discernere. — circa Iniurias quas
asserunt D. v^{re}, factas S^{er}mo Helene Regine Sorori
S^{er}tis sue, per S^{er}mo Polonie Regem, nec etia in
ca terras, et loca que possidet et tenet S^{er}mo Polonie
Rex, spectan^{tes} S^{er}ti sue, nostru ^{tantum} non est Magni Patres,
componere pacem S^{er}mo Principi v^{ro}, sicuti proposuimus
qua tenebat pro certo M^{ti}s sua Imperialis, q^{uod} S^{er}tas
sua, intuitu Dei, Reipublice Christiane, ac Cæsareæ
M^{ti}s sue, ratificare deberet, cu^m atq^{ue} S^{er}tas ipsa ratificas-
set, petitionibus ipsius Regis Polonie, a quo tales met,
quales nunc allegant D. v^{re} dependebant iniurie et
querelæ. Et si igitur Magni patres S^{er}tas sua fuit illo
tempore sua bonitate et gratia contenta, omnibus aliis
omissis, cu^m ipso Rege firmare pacem, quanto magis
debent nunc ipsi pari annuere, ad Dei gloria, ad com-
modu et defensionem Reipublice Christiane, ac ad in-
stancia Max. Christianoru Impatoris char^{issimi} frateris
S^{er}tis sue. Nam quid dicent Christiani Principes, qua-
do intelligent alias S^{er}tem sua fuisse pacem cu^m S^{er}mo
Polonie Rege. stantibus talibus iniuriis et querelis.
et nunc nolle ipsammet pacem habere, instante urgen-
tissima necessitate Christiane Reipublice, que in tanto
periculo evidentissimo iacet. Hec pauca dignabuntur
D. v^{re} S^{er}mo Principi referre, et nos de voluntate
sue S^{er}tis reddere certiores, que nos non agreferat,
q^{uod}, sicuti conuenit, que in m^adatis habens exequimur.

Eadem die secunda Augusti, venerunt ad nos d^{omi}n^{us}

Theodorus Bariffchomicz et Volo dimiro, et ex parte Ser^m
Principis nobis intimarunt, Ser^mem suam pro sequenti
die de mane nos comutare ad presentiam suam, iuxta
requisitionem meam.

*Oratio Oratorum Cesaris circa
Inducias per Franciscum dicto
ad Basilium Ducem Moscorum.*

Ivimus Ser^me Basilii Impator et Dnator Rusie Ma-
gne Dux et dne, Cum Consiliarijs Ser^mis v^re, et omni
studio ac offitio quesivimus modum conveniendi pro
pace et concordia inducenda inter Ser^mem vram et Ser^mum
Polonie Regem, pro qua tam diu per elapsu ad utriusq;
partis comodum, laboravit Ser^mis v^re frater optimus Max-
sacratissimus Christianorum Impator dñs noster, et modo
tanq; Christianorum ipsorum caput, cui spectat habere curam
Reipublice Christiane, cogitur cotinuuare, Et cu propter
difficultates, que emergunt simus anxii et dubii pace
ipsa induci posse, maxime in brevi sicuti expediret,
propter pntes necessitates et importancias, ne ob longas
moras periculū, in quo versatur Christiana Respublica,
augeatur, et ne importune Principes Christiani, qui
iam expeditionem gnalem, adversus Tburcas, Christiani
nominis sempiternos hostes, constituerunt, cu detrimento
et piculo particularibus dissensionibus et bellis retar-
dentur, vel impediantur, duximus auctoritate Cesarea
et qua in hoc fungimur, Ser^mi v^re muniare, et ap^rice
summi Pontificem, cu univ^rso Collegio Cardinalium
ac interveⁿtu oratorum fere omnium Regum et Principum

Christianorum, ut tollerent impedimenta, quæ propter bella,
inter aliquot Principes vigentia resultabant, instituisse et
publicasse inducias quinquenales inter omnes Reges et
Principes Christianos, hac tantum de causa, ut expeditio ipsa
cõnibus totius Christianitatis viribus concorditer suscipiatur.
Ad quæ, cum ut membra Christianitatis dignum sit et ne-
cessarium Sætem vram, et Sæm Polonie Regem accedere,
et auxilium afferre, et non prius dissensionibus detineri,
quo minus in comune consulere valeant, Itaque pro bono
et comodo totius Christianitatis Inuictissimus, Sacratissimus
Imperator, omni studio et feruentia hortatur et obtesta-
tur Sætem vram, tanquam fratrem suum charum, ut postquam
de pace pro nunc non est dare modum, aut tam cito conueni-
ri non possit, ne huiusmodi particularibus dissensionibus et
impedimentis Christiane Rei publice, præiudicium infera-
tur, saltem de prædicti Inducias ipsas quinquenales, ut à Su-
mo Pontifice, cum interuentu et auctoritate aliorum Regum
et Principum Christianorum institutum, et publicatum est acce-
ptare, et ratas habere velit, quo tempore et spatio commodè
terminari poterunt difficultates, et pax perpetua de facili
inducetur, ac una quæque Sætem vram, quod possidet, te-
nebit sine præiudicio Iurum suorum, Ipsaque sancta expedi-
tio contra Turcas adeo necessaria, tempore cogens, om-
nibus impedimento remoto, ab omnibus Christianis, no-
bis, Regibus et Principibus suscipiatur: Ad quæ Sætas vra
tanto citius parari poterit, quod quidem omnipotenti Deo
erit acceptabile, Christiane Reipublice commodum, et in
specie Sacratissimo Imperatori satisfactorium, et summe
gratum, denique conueniens tanto Principi; Sicubi Se-
renitas vra est, ac omni laude dignum.

420
Die octava eiusdem, per solitos conductores meos, fuimus
conducti ad presentiam Serenissimi Principis et Magni Dni,
et post salutem, et inclinationem nostram, ac parvam moram, fui-
mus iussu suo Serenissimis conducti, ad aliam Salam, ubi cum
Consiliariis super Induciis habuimus responsionem, sequen-
tis tenoris, pariter ex parte super eis tractamentum etc.
ut apparebit infra.

*Responsum Ducis Moscorum
super Induciis.*

Magnus dñs Basilius Dei gratia Imperator, et Dñator totius
Rusſie, et magnus Dux, mandat dici vobis, Dixi-
stis nobis, qd mandat vobis frater noster Max. Electus Ro-
Imperator, ac supremus Rex nobis declarare, qd cum Regi-
bus et Principibus Christianis, constituerunt inter se Indu-
cias quinquennales, propter utilitatem Reipublice, contra
Christiani nominis inimicos scilicet Turcos.

Magnus dñs Basilius Dei gratia Imperator, et Dñator totius
Rusſie, et magnus Dux, mandat dici vobis, vos autem
dixistis nobis, petendo nos ex parte fratris nostri Max.
Electi Ro. Imperatoris, ac supremi Regis, si forte inter
nos et Sigismundum Regem pax perpetua, atqz cōfoederati-
o nō potuerit cōfici, ut nos intuitu fratris nostri Max.
Electi Ro. Imperatoris, ac supremi Regis, cum Sigismundo
Rege, acciperemus Inducias ad quinque annos, ut Deus
daret, qd Christiane Reipublice nullum esset impedimentum.

+21

Interim vero inter nos comodius determinabuntur diffi-
cultates magne, etiam pax perpetua posset fieri. quis aut
ex nobis, quas Civitates et loca, possidet, illas tenebit.

Magnus dñs Basilius, dei gratia Imperator etc. Mandat dici
vobis, Frater autem noster Maximiliano etc. hoc bene notum est.
quod iniurie magne per Sigismundum Regem nobis illate
sunt, Etiam quas Civitates terre Rusie attinentes nostrum
Patrimonium tenet sub se, Ergo frater noster Max. etc.
intelligendo hoc, ad nos misit suum oratorem, atque Con-
siliarium Georgium Smitzbomex, et factus est nobiscum in
finitate ac perpetua confederatione.

Magnus dñs Basilius etc. Mandat dici vobis, Etiam postea,
frater noster Maximilianus etc. habuit missos ad nos oratores
suos, et cum istis suis oratoribus et Nuntiis, etiam cum
nostris oratoribus et Nuntiis nobis significavit, atque in suis
lris non una vice nobis scripsit, quod fuerunt apud ipsum Hun-
garie Rex Vladislavus, et Sigismundus Rex Polonie in
ipsius Civitate Vienna, et de omnibus discordiis Sigis-
mundi Rex, obtulit se fratri nostro Max. E. Ro. Imperatori, ac supremo
Regi, quas autem iniurias Sigismundus Rex ad nos habet,
etiam de istis omnibus Sigismundus Rex obtulit se vo-
luntati fratri nostri Max. E. Ro. Imperatoris ac supremi
Regis, tunc frater noster Max. E. Imperator Romanorum.
et supremus Rex, nobis in commissione dedit, ut nos ob
amorem fratris nostri, cum Sigismundo Rege pacati essemus.
Nos autem cum Sigismundo Rege, volebamus pacem habere.
ipse ullo modo nobiscum pacem non vult, et si nobiscum
Sigismundus Rex pacem vult non ita sicut convenit, tunc signum est
quod non vult nobiscum esse in perpetua pace, atque in cordiali amore.
nobis itaque cum Sigis^{do} Rege, nec Inducias accipere fuit cogendum.

Magnus dñs Basilius, Dei gratia Impator et Dñator, totius
 Rusſie, et magnus Dux, mandat dici vobis, nūc aut ob
 amorem fratris mei Maximiliani, E. Impatoris Rōm,
 et Supremi Regis, ipsiusq; propter petitionem, etia pro;
 pter ea, vt inter nos pax esset et quies, Simile, vt san;
 gnis Christianis magis nō effunderetur, etia vt Christia;
 nitas esset, in tranquillitate atq; conseruatione mea, cū Si;
 gismundo Rege Inducias accipe, ad quinq; annos, volum;
 sicut erat conueniens

Responsio Oratorum ex tempore et voce.

Quibusquidem supra contentis, per nos responsū est Ser^{mo}
 Principem, et magnū dñm, optime deliberasse, et sicuti co;
 venit sapienti et religioso Principi, acceptando tam iustas
 et laudabiles Inducias. Sed quia additur, illud verbum,
 sicut est conueniens, desideramus declarationem, si qd
 sub illo verbo latet.

Replicatio Consiliarioꝝ

Tunc per istos Consiliarios fuit ore nobis data sequens de;
 claratio et responsū, quod exinde etia in scriptis trasmiserūt

Tenor declarationis ex parte Duas

Quomodo aut inter Magnū dñm, et Sigismundū Regem,
 conuenit Inducias esse, Magnus dñs nō Basilius Dei gratia
 Impator et Dñator totius Rusſie, et magnus Dux, manda;
 vit vobis illud declarari, quas Ciuitates et Opida Primoin

sunt dñs nŕ tenet, et quas Ciuitates et Opida Sigismundus
Rex hucusq3 tenet, et quando Deo dante uenient ad ma-
gnu dñm Sigismundi Regis Oratores, tunc lris Induciali-
bus, inscribere istas Ciuitates et Opida, atq3 loca Patrimonij
dñi nŕi. sicut gubernat hucusq3 subditi dñi nŕi, Etiam
Ciuitates Opida et loca, sicut gubernat hucusq3 Sigis-
mundi Regis Subditi, Similiter de Iusticijs faciendis,
ex utraq3 parte.

Captiuis aut ex utraq3 pte libtas sit.

Responsio Oratorum Cesaris ex:
temporanea ad declarata Ducis Moscoe

Audiuimus hilari animo, Serenissimu Principem, et Magnu
Dominu, in contemplationem fratris sui, Max. Sacratissi-
mi Christianoru Imperatoris, deliberasse Inducias quinque-
nales, adeo iustas et conuenientes acceptare, et eis annuere.
Sed quia apponuntur illa uerba, quas Ciuitates et Opida
Patrimoniu suu etc, cu duabus subsequētibz codicibz
adiunctis, scz, q, ueniant Ores pariter, et q captiuis hinc
inde sit libertas, turbati sumus, et dubitamus. Imo per
expressu cognoscimus, rem poni in maiori difficultate
et discrimine, q3 prius esset, Nam primo quo ad illa uerba,
quas Ciuitates et Opida dñs nŕ, non expedit, ut Oratores Ser-
m Regis Polonie hoc faciant, quia iam interpositione nŕa Induci-
aru satis clare descripsimus, vnā quamq3 partem stare in
terminis suis, ut quod tenet possidere, durantibus Inducijs, et
sine preiudicio Iurij, que cum proponatur a Cesarea Alte-
multo forciora sunt, q3 si proponerentur et corroboraretur

42
ab Oratoribus prefati Serenissimi Regis Polonie, maxime cum Sa-
cratissimus Imperator inualidationem ipsarum Induciarum sit
paratus reducere, ipsum Serenissimum Regem ad omnem laudationem
et corroboracionem, et manu propria, ac sigillo et iuramento
firmare, quod per nos hic concludetur.

Quo vero ad conditionem, quod mittantur hic oratores vide-
tur impertinens, nec tempus presentis importancie patitur
talem dilationem, maxime cum prentes Inducie non requirantur
per Serenissimum Regem Polonie, sed ex officio et auctoritate Cae-
saree Mitis, Serenissimi suarum comitis fratris, et cui pertinet sedare
discordias inter Principes Christianos, maxime presenti tempore, quo
Christiana Respublica stat in tali discrimine et periculo,
Pro cuius conservatione reliqui Principes Christiani moti sunt
ad concordiam. Et licet maiores fuerint inter aliquos ipsorum
difficultates, promiserunt tamen ipsas sedare, et de omni fere
me Concordia Inducie quinquenales, quibus annueri per
Serenissimum suam perquisitiui fuerint per Summum Pontificem Ro-
me institute et publicate, ne expeditio tam sancta et ne-
cessaria contra Infideles Thurecas dissensionibus particula-
ribus retardaretur, nec in eis queruntur vel apponuntur
conditiones, sed tantum secundum naturam Induciarum unusquisque
annuit, deponendo arma, ac ab armis et iniurijs cessando.
Et ita videtur conueniens fieri per Serenissimum Principem
et non aliter archare Regem Polonie, qui forte ammoto
respectu Christiane Reipublice, non esset contentus de
eis cum oporteat ipsum quiescere, et relaxare Smolensko arce,
et locum tante importancie statui suo, tamen ut Christianis
oportebit patienter ferre, Scimusque Cesaream Mitem, Serenissimum
suam non esse compulsum ad tales Oratores mittendum.
Maxime cum in anno preterito, etiam ad requisitionem Cae-
saree sue Mitis fuerint missi, et reuersi sint infructuose

et delusi, ut sæpius conclamavit, et sæpius per Oratores suos querebat, et protestatus fuit ipse Sermus Rex se amplius non esse missurum.

Pariter de Captivis non videtur modus, quia talis conditio apud Cesaream Altem non fuit in consideratione, Et si etiam fuisset semper timuisset aliqua ex partibus gravare, propter importanciam captivorum. Et quia non querit etiam ut Status restituatur cui abreptus est, per presentes inducias, sed solum ut eis annuatur, sicut Rome institutum et publicatum est. Et sicut alii Principes annuunt, Nam iniustum esset in Induciis aliqua ex partibus gravare. Ultra id quod inter alios Principes Conventum est, Ideo videtur dignum et laudabile, si prefatus Sermus Princeps et magnus dominus illis annuat nosque erimus parati tales Inducias corroborari facere, sigillis, manu, et iura merito Sermi Polonie Regis, auctoritate Caesaris, et absque eo quod vadant hincinde Oratores alicuius partis.

Consilarii Sermi Principis accedentes Serem suam, Et instructi ad nos revertentes dixerunt contra eorum consuetudines, nequaquam Princeps quicquam velle innovari, affirmantes antiquam esse consuetudinem Oratores Regum Polonie hic venire, Ideo veniant cum sigillis et scriptura manu Regis ad iurandum, Pariter quo ad captivos nunquam auditum, quod in talibus casibus Induciarum non relaxarentur, et ideo servari, quod semper servatum est.

Contra allegatas Consuetudines et Consiliarios Sermi Principis, dicimus nos Oratores, quo ad illam Orator ipsam fuisse adimpletam per adiectum illorum in anno preterito quando Rex ad requisitionem Cesaree Altis misit adquirendam pacem, sed modo non expedire, cum Induciae sunt diversae naturae, quod sit pax. Cumque tales Induciae.

non requiratur per Serenū Regem, nec ad eius instācia
sed per Caesarē Mtem, ex officio suo pro seruitio Dei, et
Reipublice Christiane, vneqz Caesarē Mti concedendū sūt
et Serenū Principem suū Caesarē Mtem, eius tam bonum
fratrem cū satisfactiōe omnium Principū Christianorum
de eis cōplacere, Pariter quo ad captiuos, habemus exēplū
ante oculos, et in prēsentiārum casus aptissimos, Nam in:
ter Caesarē Mtem et Venetos, inter quos durauit bellū
per nouem annos fuerunt bis inter Induciē, absqz eo, q
Captiui relaxarentur, Pariter imita est pax inter prēsata
Caesarē Mtem, Christianissimū Regem Franciē, ac Ca:
tholicū Regem Hispaniarū, absqz liberatione Captiuorū,
nominando in specie Comitem Christophorū de Frāgepa:
mibus, et alios apud Venetos, et Marschaleū Navarrē, Apd
Regem Catholicū, denno inuēndē sunt Induciē, secundū
naturā ipsarū, scilicet cessare ab armis tantū, et non ap:
ponere Conditiones.

Reuertentes iterū Consiliarij ad Serenū Principem, et ex:
inde ad nos, retulerunt Serenū suū esse constantis animi,
nolle aliter Inducias, nisi cōditionibus iam dictis admissis.
Tunc requisimus in scriptis talem deliberatiōē pro mea
exoneratiōe, Et ego Franciscus cum intelligēcia dixi
erga dñm Anthonium Collegam meū in prēsencia Cōsi:
liariorū, ipsisqz audiētibus, et per Interpretem admonitū
impertinere nos amplius labore existens Serenū Princeps
huius cōstantis animi, et scientes nos pro certo tales Cō:
ditiones non posse adimpleri, Ideo etiam opiniois acripe
resoluta licentiā.

De quibus verbis, reuertentes Consiliarii post datā noti:
ciam Sereno Principi, ad nos, dixerunt ipsū Serenū Principem
velle nobis dare in scriptis intensionem suā, esseqz

477
in potestate nostra recessus, dñs qz Anthominus Collega replicando
dixit, qd licet ego Franciscus essem illius opinionis, quod tamē
ipse erat animi adhuc habere maiorem considerationem, et
ita sine conclusione, et cū aliquali discordia fuimus per solitos
Conductores meos reducti ad nra hospicia. Et in sero
per secretariū, astantibus duobus Interpretis, fuerūt prese-
tate scripturæ, de quibus ante constat in duabus partibus, et
in duabus linguis, latine et Ruthene. Die nona in sero veni-
entibus ad me, Franciscus causa visitationis dñs Theodoro Bo-
rissonicz et Volodimiro cū Interpretis, videns Serenū Prin-
cipem, nec Consiliarios aliquantulum mutare sententia, stasqz
ego in practica illa recedendi, rogavi ipsos, vt vellent apd
Serenum Principem orare pro me, vt si Sextas sua nō aliter
indigebit persona et opera mea, vel aliter erat animi se dis-
ponere super practica Induciarū, qd nollet pati me stare
sic infructuose, et sine honore Casareæ Mitis in hoc loco,
sed permittere me posse ire ad suā Casareā Mitem, vbi
forte cū maiori fructu tractatus posset esse.

Die decima, venerūt ad me superscripti Consiliarii et Se-
cretarii, et ex parte Sereni Principis et Magni dñi, quæ sine-
runt certitudinem animi mei pro recessu, quibus replicavi
nos orēs ad Serenum Principem venisse, vt Sexti sue propo-
neremus cū conditionibus honestis inter ipsū, et Serenum Po-
lomie Regem, sicut fecimus. Utqz si esset difficultas super
pace componenda propter importancias et pericula Reipub-
licæ Christianæ, condescenderemus et preponeremus Inducias
eo modo, quo Rome institutū et publicatū fuerat p Sum-
mū Pontificem, inter omnes ^{Principes} Christianos sicuti fecimus.
super quibus ore et scriptis habuimus constantem delibe-
rationem Sereni Principis totaliter discrepantem ab hys,
quæ habemus in mandatis concludere, et sepius facte insta-
cie, vt Inducie simpliciter, et secundū naturā Induciarū

impleretur. nec videtur dare modum ex quo, ut functi
offitio meo, et frustra laborantes mihi videtur, quod sit bene.
ut ambo Oratores accedamus ad dominum nostrum, nisi forte
Serenus Princeps pro aliquo bono respectu nobis ignoto,
vellet nos supersedere, quo casu remittebat me voluntati
sue Serenissimi, Cuius mandata erat paratus adimplere.

Iuxta pariter idem Consiliarii et Secretarii ad dominum
Antonium Collegam meum, et voluntatem suam etiam quesierunt,
qui respondit se esse opinionis, quod ambo remane-
reemus, et scriberemus difficultates expectando res-
ponsum. Nihilominus, quod videbat me contrarie opinionis,
et non sine ratione, et hoc modo proponebat deliberatio-
nem suam ambigua.

Undecima die prefati Consilarii et Secretarii, reuerentes
nobis prius premonitis, ut essemus simul, et unicuique
nostrum proposuerunt, incipiendo à me Francisco, et querens
deliberationem meam, si volebam manere et scribere, ac
expectare Responsum. Nam Serenus Princeps erat animi
me commenter tractare, si etiam omnino erat animi re-
cedere, quod erat in potestate mea, quibus illud idem
respondi, quod si mansio poterat esse fructuosa, erat paratus
stare ad omne placitum Serenissimi Principis. Si autem esset vana,
et sine operatione, ut quid perdere tempus sine honore domini mei.
Et facta per ipsos eadem instantia domino Antonio, intellexi
etiam ipsum esse animi, quod scriberemus, rogant me ad supse-
dendum, donec haberemus Responsum. Cognito quod omnino
Consilarii desiderabant ut manerem, dum sapissime
fecissent instantiam, pro resoluta deliberatione mea, Dixi
in contemplationem Serenissimi Principis, quod manerem, ut scri-
beremus et expectaremus Responsum: Licet esset cum

nota mea, et parum sperarem, Et tunc iterato incipimus
exhortari Consiliarios ipsos, ut vellent omnino delibera-
re de presenti super ipsis Inducijs, ne daretur tempus et
comoditas atrocissimis hostibus Infidelibus, et sempitez-
nis Christiani nominis, Christianam Rempublicam tantum
arctare, quod postmodum non esset modus, necum contra
eos agendi, et in eorum Prouincijs, sed nec resistendi in
meis, Et postquam debebamus scribere, quesimus decla-
rationem verborum illorum in responsione Sermoni Prin-
cipis, super tractatu pacis, quando dicitur. Si venient
Oratores Regis Polonie, fient verba super iniurijs Sermoni
Regine Helene, et super Ciuitatibus Russie patrimonis, etc.
quid importent illa verba, et quid sperandum vel decla-
randum sit Sacratissimo Imperatori, ut posset persuadere
cum aliquo fundameto, quod illos mittat, et sub re certa. Di-
xerunt Consilarii velle hoc referre Sermoni Principi.

Die duodecima, reuertentes ad nos prefati Consilarii
et Secretarii, sub pretextu ante scripte declarationis per
nos requisite, renouauimus persuasiones et instantias su-
per tractatu pacis, et super inducijs, et fuimus in longa
disceptatione, et tamen nullam maiorem declaratione
habere potuimus, et semper ipsos inuenimus sub opinioe
et conclusionem, esse impossibile, quod consuetudines huius
Regionis alteretur, nec renouetur, Et ita dubij ab
utraqz parte, et sine conclusionem recesserunt ipsi Con-
siliarii et Secretarii, cum solo ordine prouidendi pro accessu
nobilis Joannis de Turce firmato, pro die Sabbati xiiii
presentis, cum leuis et expeditione nostra, nec aliter super
dubio nostro, habuimus declaratoz, nisi put stat in responsibz
Sermoni Principis

Die tredecima eiusdem dum essemus pro expediendo nobili

Joanne de Turre, venerunt ad nos dñs Joannes Jorionis,
et duo Secretarii cum Interpretis, et ex parte Sereni Prin-
cipis, nobis presentarunt sequentem scripturam, Narra-
ntem, q. cum Sertas sua de presenti habeat diversas Re-
tes in varis locis per terras Lithuania, vt prefatus
Joannes transire possit tutus, velle sibi dare lras patentes.

*Hec locuti sunt Consilarii Mosci ad
Oratores Cesareos :*

: Franciscus et Anthoni :

Dixistis nobis heri, q. mittitis ad fratrem Magni dñi
nostri, ad Max, Electum Imperatorem Romanorum, et Su-
premu Regem, Joannem de Turre, lacius sibi in septis
res tractatas declarare, vt nos vellemus ista magno dño
referre, quatenus magnus dñs mandaret vobis manife-
stare absconditos articulos, quos vobis dixerunt in ma-
iori Responso, de confederatione magni dñi Basilii
Dei gratia Imperatoris ac Dñatoris totius Russie et Ma-
gñ Ducis, Consiliarij quando venient, ad magnu dñm
Sigismundu Regis oratores, et que in iuste cause facte sūt
Sorori dñi nostri Regine, et Magne Ducisse Helene, Item
de Patrimonio dñi nri de Cinitatibus Russie scit de
Kiow et alijs Cinitatibus, quas Sigismundus Rex et
nunc hñsqz tenet sub se, de istis tunc verba possut fieri.

Magnus dñs Basilius, Dei gratia Imperator ac Dñator to-
tius Russie, et Magnus Dux, mandat dici vobis, que aut
verba vos nobis ex parte fratris nri Maximiliani Electi
Imperatoris Romanorum, ac supremi Regis, de pace cum
Sigismundo Rege, locuti estis, Nos itaqz illa verba vra

401.
audimus, et bene intelleximus, et responsum vobis sup
istis verbis fecimus, per meos Consiliarios, Etiam in scriptis
super istis Responsionibus, mandavimus vobis dare
nostreis Secretariis, ut sicut nos vobis renunciamus, vos
vero iuxta illud nostrum Rensu potestis bene intelligere,

Etiam Consilarii locuti sunt, Dne Franciscus et Antonius
que alie iniurie, preter Sororis dni mei Regine et Ma-
gne Ducisse Helene, Magni dni Basilii Dei gratia Im-
patori etc, a Sigismundo Rege facte sunt. Ille iniurie
fratri dni mei Maximiliano Electo Imperatori Ro-
mæ ac Supremo Regi, bene note sunt. Nunc aut Magnus
dñs, propter hortationem fratris sui Maximiliani Ele-
cti Imperatoris Romanorum, illas iniurias, que magno dño
a Sigismundo Rege facte sunt committit, Sed de istis diffi-
cultatibus de quibus possunt verba esse, tunc, quando
venient ad magnum dñm, Sigismundi Regis Oratores,
et incipient tractare Oratores Regis, cum Consiliariis
Magni dni de pace et confederatione, quali modo, inter
dñm nostrum, et Sigismundum Regem, charitas et confede-
ratio debet esse, et que Civitates et opida Patrimonii
dni mei nunc sub dño meo, Etiam q, sunt Patrimonium
cum Dei voluntate Civitatem Smolensko dñs noster
recupavit, illas Civitates et opida, dni mei Patrimonii,
scribere in leis Confederationis in partem dni mei, Etia-
am Patrimonii dni Civitatem Smolensko et terram Smolen
scribere etiam in partem dni mei, que aut Civitates et
opida Sigismundi Regis, illas Civitates et opida scri-
bere in leis Confederationis, in partem Regis, Quas ve-
ro Civitates dni mei Patrimonii terra Russie Sigismundus
Rex ex nunc tenet sub se hucusq, et que iniuste conse fa-
cte sunt Sorori dni mei Regine, et Magne Ducisse Helene
et quando venient ad dñm meum, Sigismundi Regis Oratores

et incipient tractare cum Consiliarijs Magni dñi de charitate et confederatione, quomodo inter magnū dñm et Sigismundū Regem debet esse charitas et confederatio tunc dñs noster propter hortationē fratris nri Maximiliani Electi Imperatoris Romanorum etc, etiam ea de causa, ut inter ipsos esset pax et quies, et ut sanguis Christianus amplius non effunderetur, prout erit conveniens, Sigismundo Regi pmitte, et econverso sicut erit conveniens Sigismundus Rex dño nro dirigat,

De Captivis aut met nobiscū locuti fuistis, sicut est inter dños atqz Domina consuetudo, quando inter dños pax conficitur, tunc Captivis libertas ex utraqz parte.

Etiam quod locuti fuistis de Inducijs, dñs noster ppter petitionem fratris sui Maximiliani Electi Imperatoris Romanorum, Et propterea ut inter ipsos esset pax et quies, Etiam ut sanguis Christianus amplius non effunderetur. cum Sigismundo Rege Inducias ad quinqz annos vult. Quando aut Deo dante venient ad magnū dñm Sigismundi Regis oratores, tunc oportet in lris Inducialibus scribere Civitates, Opida atqz loca Patrimoniorū dñi nri, sicut tenent et gubernant hucusqz subditi dñi nri, Etiam Civitates, Opida et loca Sigismundi Regis, sicut tenent et gubernant hucusqz sui subditi, etiam de Iusticiis faciendis, qualiter debent esse ab utraqz parte. Captivis aut ex utraqz parte libertas.

De **D**e **xxi** Septembris. per dñm Joannem Christophoro
Paur, Caesaree Aulæ familiarem, nobis Imperialis Aulæ
sue, presentate fuerunt lre, date, **xi**, et **xxij** Mensis Ju-
ly, Auguste, quibus habitis, omni diligencia reuerenciaq;
lectis sequenti die **xxij**, Magis dñs Consiliarijs, in-
timauimus nos habuisse aliquas commissiones ab Imperiali
Aulæ, quas, qz nunc D. suis data fuisset facultas, cu
ipsis comicaremus, et hoc in absentia Serenissimi Principis,
qui, illis superioribus diebus, ad quandam suam Cimitate
nominatam Naualoch, abhinc longe miliaria **xxviii**,
spaciatur, ac venatur inerat, Et qui ante suum recessum,
in commissione nobis dedit, q si aliquid à Caesarea Aulæ
haberemus, illa cu suis Consiliarijs tractareus, Ipsi
aut dñi Consiliarij illo eodem die ad nos duos Secreta-
rios miserunt, ut cu eis, que habebamus, ageremus.
Quibus respondimus, nos tenere Serenissimi Principis
Commissione, cu ipsis dñs Consiliarijs tractare velle.
vel ascendentes equos ipsius Serenissimi Principem conuere,
Qua habita responsione, inito primo consilio die **xxiii**
ad nos venire, ut pote Magis dñi, Georgius Demetrio-
vitz, Petrus Holomiz, et Theodorus Joanicarp, Consiliarij,
Secretarij qz tres, et duo Interpretes. Quibus ego Fran-
ciscus tenorem lrearu dataru **xi** Julii exposui ad
materiam affinentes, et Ego Antonius lrearu dataru
xxij Julij, que nihil ad causam pertinet, Dedijsqz eis scripturas.

Propositio (re)arum, datarum xi July per d. Franciscum de Collo.

Sacrimus Imperator dominus noster. Lreis suis diei xi July per ipsum nuntium nobis iniungit, ut propendendo et continuando officium nostrae Legationis, apud magnam dominum, fratrem suum Basilium, Dei gratia Imperatorem totius Russiae, et magnam Ducem, renovare deberemus hortationem et instantiam ad pacem cum Sereno Sigismundo Rege Poloniae, et fratre, et sue Caesaris nostris Consanguineo, si de pace conveniri posset, Sin minus ad Inducias quinquenales, eo modo, quo ceteri Christiani Principes fecerunt, significareque ipsi Serenissimo Principi, et Magno domino fratri suo se opposuisse nunc Turco, Persarum Regem Sophi cum ingenti exercitu, adhaesissetque illi tota Arabia, reliquias Mamelucorum, ab bono numerum, duos Africanos Reges, quos ipse Thurecus Regis, eiecerat, demumque omnes iam orientem, Thureco. nunc esse infestum, Conflictum non posse differri, et ad hunc diem fortasse pugnam esse commissam, in qua Sophi superiore fore magna spes sit, utcumque cadat, necessario fore ut Thurecarum vires coterantur, sintque illis infestissimi hostes, et eo ardentiores, si Thureci a Christianis quoque infestari cognoverint, quoniam quosdam Thureci Duces, viros et auctoritate et usu rei militaris non mediocriter muniti, et utilitatis, inter quos, quendam Capitaneum generalem nomine Barbarossa, cui dicunt ipsum Thurecum multum tribuere, et in eo magnam spem rebus suis collocare, captos esse, pro comperto item sua Caesaris habere, quibus ex rebus maxima nunc esse spem Thurecos iam debellari, et ad intermissionem redigi posse, modo Christiani Principes sibi ipsis deesse nolint, quod nullo pacto facere debent, ut aut laboribus demitandis, aut

435
pruatis inter se inimicis exercendis, hanc tanta occa-
sionem et facultatem rei bene gerende, de manibus am-
mittant, quam posthac frustra requisituri sint. Quod cum
consideret Serenus Princeps et Magnus dñs, debere pri-
vatas suas discordias, et quid habet offensionis cu pre-
fato Rege Polonie, communi tocius Christianitatis, uti-
litati, ac orthodoxe fidei condonare. et pacem perpetua
sicut diximus si conueniri possit, sin. minus quinque-
les Inducias modo iam dicto conficere. Et quia Serenus
prefati Magni dñi abest, et ab illa nobis iniunctum est,
ut quid nobis tractari contingat ex parte fratris sui
in tempore sue absencie, cum Consiliariis suis id tra-
ctemus, Ideo omne quod habemus in Mandatis exequetes
vobis dñs Consiliarius explicamus, Rogantes, ut quato-
ciculis possibile sit, tantum desiderium Sacratissimi Imperatoris
prefato Sereno fratri suo Magni Ducis significare velit,
et bene super omnibus deliberare, secundum opinionem
et desiderium, prefati Sacratissimi Imperatoris dñi mei.
qui nectum ad vniuersale comodum Christiane Reipue
tendit, sed et ad particulare ipsius Sereni Principis,
et communem æternam gloriam, quidne obuenerit, qua-
to ciculis dignabitur D. vñs nobis significare, ut de oibz
reddere possimus certiore prefatam Cesarea Mte,
iuxta desiderium et mandatum suum.

Quibus auditis, et in scriptis habitis, nobis ipsi Magni
dñi Consiliarii respondere, per postas velle omnia nota
facere Sereno Principi suo, Et sic expedierunt dominum
Theodorum Ioannicarp supra nominatum Consiliarium, et dñm
Istoma Interpretem, ad Serenem suam.

Die ultimo vero Septembris, idem dñs Theodorus, una

431
cui Secretariis solitis ac Interpretibus, ore, et in scriptis,
dedit nobis Responsum tenoris subsequētis.

*Responsum a duce Moscæ datum
Oratorib. Ces. Franc^{co} et Anto^o*

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Impator ac Dñator to-
cius Russiæ, et Magnus Dux, mandat dici vobis, Retu-
listis Thesaurario meo, et Consiliario, ecia Consiliarius
meis atqz Secretariis, q ex parte fratris nri Maximiliani
Electi Romanorum Impatoris et supremi Regis, venit
ad vos Nuncius eius Ioannes Christophorus, Scripsit
aut vobis frater nr, et mandavit vobis personaliter
nobis referre, atqz illa revelare, q contra Inimiciu Chri-
stianitatis Thureu, opposuit se Persaru Rex cu ingēti
Exercitu, adhesitqz sibi tota Arabia, et reliquie Arabia;
lucoru, et duo Affricani Reges, quos is Thureus ex
ipsoru Regnis expulit, similiter et omnes Orientales
inde cōtra illos Thureas stant, et id conflictus differ-
ri non potest. Capitaneus aut Thureoru, nomine Bar-
barussa, cui Thureus multu fidem exhibebat, ac in suis
causis magna fiducia in eo habebat. Ecia alii eius Du-
ces sunt capti, Ergo frater nr nunc eodem tempore, cu
Regibus, et aliis suis Electoribus, cu quibus illa expe-
ditionem concluderat, nō vult omittere, q vt ipse
contra Chriamitatis inimicu, videlicet Thureu se non
moueret, aut propter labores illa deponeret, quia si ipsu
nūc nō essent requisiti, tūc erit postea frustra ipsu regere.

Magnus dñs Basilus Dei gratia Impator, ac Dñator totius

737

Russie, et magnus Dux, mandat dici vobis. Frater
noster Maximilianus Electus Imperator Romanorum, ac
supremus Rex, scripsit nobis, mandavitq; vobis, nobis
referre, et renouare pristina suam ad nos petitionem,
ut vos ex parte fratris mei, nos peteretis, quatenus nos
propter publicam rem Christianitatis, cum Sigismundo
Rege, veniremus ad perpetuam pacem ac bonam concor-
diam, quod si non efficeretur inter nos pax perpetua, ut
nos cum eo acciperemus Inducias eo modo, quo et alij Pri-
cipes inierunt cum eo Inducias.

Magnus dominus Basilus, Dei gratia Imperator ac Dominator totius
cuius Russie, et magnus Dux, mandat dici vobis. Scripsit
vobis frater meus, et mandavit vobis, nobis referre, quod
Rex Persarum, cum alijs dominis, opposuit se contra inimicum
Christianitatis vestrum Thurem, et iam illo tempore sperat fuisse
se pugna, et Persarum Regem contra Thurem habere
victoria, et Capitaneum Thurem, et alios Duces ca-
ptivavit, nos ideo audientes talem victoria contra
Christianitatis Inimicum Thurem, de hoc multum gaudens,
etiam in futurum semper illud rogamus a domino Deo opte,
utina dominus daret contra Christianorum inimicos, nobis Chri-
stianorum dominis Triumphum. Etiam ut Christianorum
Dominorum manus, contra inimicos Christianitatis, elevata
esset, et inimici fratris mei Max. E. Imperatoris Roris
ac supremi Regis, et mei, sub pedibus nostris essent conculcati.

Magnus dominus Basilus, Dei gratia Imperator et Dominator totius
Russie, et magnus Dux, mandat dici vobis, quod autem retuli-
stis nobis, quod scripsit vobis frater meus, quatenus nos propter
publicam rem Christianitatis, cum Sigismundo Rege essemus
in perpetua pace. Et si non contigerit inter nos cum Sigis-
mundo Rege pax perpetua, ut nos cum eo acciperemus

Inducias. Nos vero ecia' antea, in Responso Cōsiliarijs
 nris mandavimus dicere, q' propter fratres nri Max.
 E. Impatoris Rorū, ac supremi Regis petitionē, et pro-
 pterea ut esset inter nos pax, et quies, ita ut sanguis
 Christianus non effunderetur. cū Sigismundo Rege pace,
 et bona Concordia volumus, prout erit cōveniens.
 Si aut voluerit Sigismundus Rex nobiscū Inducias ha-
 bere, tunc nos cum eo ecia' Inducias habere volumus,
 sicut cōvenit. Ergo nos et nūc propter fratres nri
 Max. E. Imp. Rorū, ac supremi Regis petitionem,
 cū Sigismundo Rege pacem, eciam Inducias habere
 volumus. Quali aut modo cōvenit inter nos cū
 Sigismundo Rege pacem, atqz Inducias fieri, de istis,
 vobiscū nri Cōsiliarii locuti sunt, et determinaverūt
 nri Cōsiliarii vobiscū, et misistis cū istis nris vobis
 Joannem, si voluerit nobiscū Sigismundus Rex pace
 aut Inducias, tunc pax et Inducie inter nos ita de-
 bent fieri, sicut locuti sunt vobiscū nostri Cōsiliarii.
 Aliter aut cū Sigismundo Rege pacem et Inducias ha-
 bere nō cōvenit.

Dñe aut xvj^o Decēbris, à dño Georgio de Turri Cōrespo-
 dēte nro, recepimus lras, quarū notas cognovimus. da-
 tas Cracovie tercio Novembri, quē nobis per Frede-
 ricum dñi Joannis de Turri familiarem presentate
 fuerunt, quibus diligēter plectis, visisqz rationibus,
 ac vltima voluntate Serenissimi Polonie Regis, delibe-
 ravimus, omni nro studio, seduloqz officio Serenissimū ipsū
 Principem, ad illas Induciarū Conditiones, inducere.
 quas omnes alij Christiani Principes concluderūt, quā-
 vis nobis attentis priaribus negotiationibus datum

visu fuit. Ex quo eodem die, per Intermediarios Ser^{ti} sue⁴⁰⁹ indicauimus, nos ab Oratore Casareo, qui apud M^{tes} Regia Polonie egerat, habuisse lras, tenore quaru^m sue Ser^{ti} exponere desiderabamus, per quos nobis respondere fecit, non esse in die Venet^{is} sue Ser^{ti} consuetu, ad sui presentia aliquem intramittere, Ex quo cu^m sequens dies decimusseptimus Venet^{is} esset, illo die ad nos Ser^{tas} sua, suos Consiliarios, mittere volebat, Itaq³ sequenti die ad nos ipsi dⁿⁱ Consiliarij se contulerunt, v^{er}get d^{ns} Theodorus Ioanicaep, et d^{ns} Ioannes Georgionich insimul, et duo Secretarij, et Interpretes, consueti. Quibus successu negocij nacti, per Oratorem Correspondentem nostru^m, penes Ser^{mu} Polonie Regem, necno et sententia exposuimus, eisq³, ad ipsoru^m et nr^{am} maiorem satisfactionem, in scriptis omnia dedimus.

*Proposicio literarum habitarum
per Franciscum de Collo.*

Procurauimus summo studio, Magne d^{ne} Basili Impator et P^{ri}ator totius Russie, ac magne Dux vt Celsitudo v^{ra} in honorem Saluatoris nrⁱ Iesu Christi, sermiciu^m fidei sue, vniuersaq³ Reipublice Ch^{ri}stiane, ac in complacencia optimi fratris sui Max. Ch^{ri}stianoru^m Impatoru^m dⁿⁱ nrⁱ, et demum conformitatem, et gratificationez omⁿiu^m Principu^m, annueret Inducijs quinquenalibus, cu^m Sermo Polonie Rege, postq³, q³ de pace in tam breui spatio, sicut exposulat necessitas p^{ri}ntis t^{em}pis, ratio nec exitus haberi poterat, vt locus esset, quanto citius amotis impedimentis, ad vniuersale expedicio^m aduersus immissiaz

440
Thurcarum secta, prefate Christiane Reipublice, sempiterna
hostem, et ut citius ipsa Christiana Respublica liberaretur
ab imminenti periculo, ob incrementum et victorias ipsius
Thurcarum secte adeo clare, etc. Intelleximusque animum et
mentem Serenissimi vestri, ex propria sua scriptura, et accessu
Consiliario, Voluimus etiam in complacencia sua, nunc
nuncium cum literis et hortationibus nostris, Caesareo nomine,
et medio Oratore apud Serenissimum Polonie Regem, ad hoc
specialiter deputati, expedire, ut et ipse Serenissimus Rex,
ipsis Induciis annueret, adiunctis illis conditionibus, per
Serentem vestrum, in scriptura suis appositis, habuimusque ex literis
prefati Caesarei Oratoris, animum et deliberationem eiusque
Serentis Regis, qui in complacencia prefati Serenissimi Imperatoris,
et pro servitio vniuersae Reipublice Christiane, annue-
ret ipsis Induciis quinquennialibus, quando non arctare-
tur, ad liberationem Captiuorum, quae indecorum putaret
non maximam, cum alias inter foelices memorie Serenissimos,
Joannem patrem Serenissimi vestri, et Alexandrum Regem
olim fratrem eiusdem Serenissimi Regis, inter fuerunt In-
duciae, absque eo, quod liberaretur Captiuus, ipsis reservatus
ad tractatum, et conclusionem pacis, sicuti et de patti re-
servari debere declarat.

Quo vero ad Orbes mittendos non fieret difficultas, quando
ipse Serenissimus Rex sciret ipsos mittere ad rem conclusam,
et certam, dumque postea Orbes Serenissimi vestri, ad eandem Con-
firmationem, et corroboracionem mitterentur.

Quo vero ad descriptionem Ciuitatum et locorum in Induciis
contentaret ipse Serenissimus Rex, quod duratibus ipsis Induciis,
vniuscuique staret in terminis suis, et quod possidet, quae
teneret. Unde Princeps clementissime, cum tempus instet,
et mora ammonenda, ac saluatorum nostrorum ratio habenda sit.

441

et dignum, q. frater Sertis vrea, id dictus Sacratissig. Im-
pator, videat exitum pntis negociationis, vt possit ad alios
necessarios progressus accedere, maxime, postq. conclusa
habet, in dieta presenti Augustensi, de concordia Prin-
cipu suoru, et Sacri Impii expeditione, contra iam di-
ctos Thurecas, Eodem Casareo nomine, omni nostro
offitio et studio hortamur iteru Sertem vrea, ad co-
cludendum et terminandu ipsas Inducias simpliciter,
et secundu natura Induciaru, et sicuti inter alios
Seremos Reges et Principes, institutu et publicatu est,
ne sola Sertas vrea, que Christi vexillu potissime se-
quitur, tam sancte et necessarie expeditioni videatur
obstare, et esse impedimentu, cu iam prefatus Seremus
Rex, annuat se conformare, cu ipsis Christianis Principibz,
et semper apud eos habiturus sit excusatione parata,
et ne tal boni fris, longe et continue hortationes et
preces, cu tali assiduo labore, et feno amore exposita,
videantur penitus manes. Utq. demu sit spaciu et
comoditas terminandi pacem, et mutua ac eternam
inter ambas Sertes vreas benenolencia, cu tranquillitate
statu, et subditoru suoru, ac omni foelici incremento,
et omnipotentis Dei gracia sempiterna.

¶ Vi nostro auditis ppositionibus, respondere, nos a
Seremi sui Principis Consiliarijs ore, a Secretarijs
vero in scriptis, tempore preterito, et circa pacem, et
circa Inducias, ipsius Seremi Principis voluntate ha-
buisse. Attame, q. omnia Serti sue referre volebant,
nos tunc ipsis persuasimus, Seremu suu Principe, ad im-
tandum propositu, hortari vellent, et adherendum se
ad Ordines, ad legesq. Induciaru, quas omnes alij

Principes merent. Cum Sapiētis esset de bono in melius sep-
mutare propositum. Et q̄ si simpliciter sua Sectas ipsis In-
ducijs annueret, honor, laus, et utilitas maxima sue Scti
sequeretur, ac alia verba ad rem spectantia, et cum
talibus recesserunt.

Die sequenti xvij, predicti ad nos reuenerunt cum infra-
scripto Responso.

Responsum Mosci Oratoribus Cesareis

Magnus dñs Basilius Dei grā Impator ac Dñator totius
Russie, et magnus Dux, mandat dicere vobis, Retuli-
stis Consiliarijs nris ea, que scripsit vobis frater noster
Max, E. Imp. Ror. ac Supmi Regis Orator Georgius,
q̄ vos nobis dixistis, ex parte fratris nri Max. E. Imp.
Ror. ac Supremi Regis, vt nos cum Sigismundo Rege
essemus in perpetua pace, Et si nō potest inter nos
pax perpetua cōfici, vt nos cum eo Induicias vellent.
accipere. Nos vero super hoc vobis Responsum fecimus
per meos Consiliarios, et in scriptis mandauimus dare,
q̄ cum Sigismundo Rege pacem, aut Induicias volumus.
Vos autē cum illo nro Responso, misistis ad fratrem nostrum
ad Max. E. Imp. Ror. ac Supremū Regē, fratrem nri
hominē Joannem van Tueri, etiam ad ipsius fratris
nri Oratorem, existentem apud Regem Polonie, illa
idem scripsistis, quomodo conuenit inter nos cum Sigis-
mo Rege pax, vel Inducię esse, Vos vero nūc retulistis
Consiliarijs nris, q̄ ille frater nri Max. E. Imp. Ror.
et supremi Regis Orator, ad vos rescripsit, q̄ apud Rege

Polonie, summope cu diligentia magna fecit, ut Indu-
cie inter nos essent cu restitutione captiuoru, sicut
nos vobis in Respondendo, mandauimus dicere, et ad
ista Regem inducere no potuit, ut Inducie essent cu
restitutione captiuoru, Predictus aut orator ad
vos scripsit, ut nos cu Sigismundo Rege acciperemus
Inducias quinqueuales absqz restitucioe captiuoru
ab utraqz parte, et sine expressione, Arcu, opidoru
et Districtu, ut quate et quod qsqz possidet, id per
hoc Induciaru tempus, quiete teneret, ut tantu mo-
do arma deponerentur ab utraqz parte.

Magnus dñs Basilus, Dei gra Impator, et Dñator totius
Russie, et Magnus Dux, mandat dicere vobis, nos
vero sicut prius, ob amore fr̃is nri Max. Imp. Ror̃.
et sup̃emi Regis, et etia ppter ipsius petitionem,
cu Sigismundo Rege pacem, aut Inducias, volebamus
habere, sicut conuenit. Nos aut etia et nunc ob amore
fr̃is nri Max. Imp. Ror̃. et sup̃emi Regis, atqz
ipsius petitionem, cu Sigismundo Rege, pacem, vel
Inducias volumus. Conuenit aut inter nos cu Si-
gismundo pax, aut Inducie, esse tales, sicut nos vobis
responsu fecimus per nros Consiliarios, et in scriptis
mandauimus vobis dare.

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Impator ac Dñator totius
Russie, et Magnus Dux, mandat dicere etiam vobis,
Dixistis nro Consiliariis, q, ille idem fr̃atris nri Ora-
tor ad vos scripsit, q, multu laborauit ad inducendu
ipsu Regem, ut in Inducis, Captiuoru libertatem fa-
ceret, Rex aut atqz ipsius Consiliarij dixerunt, q, istud
no ab illo factu, neqz a consuetudine, et allegauerunt

ita, q̄ inciat à mēo Hemitore, à Magno dñō Joanne
 Dei gratia Impatore ac Dñatore totius Russiē, et ma-
 gno Duce, q̄ Inducijs Captiuorum nō est libertas, quā-
 do fecit Inducias pater noster, magnus dñs Joannes
 cu Genere suo, Magno Duce Alexandro Lithuanienſe,
 et qui ipſius dñi de Lithuania, et alii homines mēi,
 derūt in manibus patris nr̄i, et pater nr̄ iſt domus
 Lithuanie, et hominibus in Inducijs libertatem nō
 fecit

Magnus dñs Basilius, Dei gratia Impator ac Dñator to-
 tius Russiē, et magnus Dux, mandat dicere vobis,
 Sed Sigismundus Rex, ſicut ante nō voluit nobiſcum
 pacem, nec bonā vitā, ita et nūc nobiſcum nō vult
 pacem, nec bonā vitā. ipſe, et ipſius Coſiliarij inter,
 ponunt talia iniuſta verba. Attamē bene notū fr̄i
 mēo Max, Electo Impatori Roſſiē, et ſupremo Regi.
 Putamus q̄ etia et vobis illud notū, qualia iniuſta
 opera Alexander Rex patri mēo Magno dñō Joanni
 Dei grā Impatori ac Dñatori totius Russiē, et Ma-
 gno Duci fecit, Primo, de filiā Hemitoris nr̄i, et mea
 ſorore, de Regina, et Magna Ducīſſa Helena, quo-
 modo ipſe ei multa iniuſta opa fecit, et infideles
 Thartaros ſuper ^{Chryſanos} ditios induxit, et ſanguis Chriſti
 propter hoc multus effuſus eſt. Etia pater noster,
 ac mēu Patrimoniū tenens ſub ſe iniuſte, et in alijs
 multis actis patri mēo nō ſatiſfecit, Pater autem
 nr̄ magnus dñs Joannes, Dei grā Impator ac Dñator
 totius Russiē, et magnus Dux, ^{propterea} poſtea ad Genereum
 ſuū nō vna vice mittebat, vt Alexander Rex pri mēo
 de oibus iſtis actis ſatiſfaceret, Alexander Rex pri mēo

Magno dno de oibus istis actis no satisfecit, Pater aut
 noster Magnus dñs Joannes, Dei gratia Impator, ac
 Dñator totius Russie, et magnus Dux, no potuit illa
 pati, q, sibi talia magna iniusta opa facta sunt, neq;
 poterat videre effusionem sanguinis Christianoru, incoe-
 pit cu Alexandro suu Auum agere, et egit, sicut
 sibi Deus adiunxit, Alexander aut Rex scies illud
 q patri meo de omnibus istis no satisfecit, missos ha-
 buit ad Progenitorem meum Joannem Dei gra Impatorem
 ac Dñatorem totius Russie, et magnu Ducem, suos
 Oratores, petens Patrem meum, vt posset cu heritore
 meo, magno dno esse in perpetua pace, sed hoc inter
 eos non potuit fieri. Tunc Alexander Rex petiuit pa-
 trem meum, magnu dñm Joannem Dei gra Impatorem
 ac Dñatorem totius Russie, et magnu Ducem, vt ac-
 cipet cu eo Inducias. Ipse aut in illis Inducijs ad
 patrem meum debuit mittere suos magnos oratores
 de suis iniurijs factis per ipsu patri meo. Et in omni-
 bus istis debuit patri meo ^{facere} facere. Tunc pater me Mag-
 nus dñs Joannes, Dei gratia Impator ac Dñator totius
 Russie, et magnus Dux, sicut prius no volens videre
 sanguinis effusione Christianoru, ita ecia tuc non
 volens videre Christiani sanguinis effusione, cum
 Alexandro Rege accepit Inducias ad tempus, pptea
 q interim Alexander Rex debuit mittere de istis in-
 iurijs suos oratores, et de omnibus ipsis malefactis
 Alexander Rex debuit patri meo magno dno satis-
 facere. Ergo illi captiui retenti fuerunt, quousq; Ale-
 xander Rex patri meo in omnibus istis satisfaceret,
 Alexander qut Rex in istis annis ad patrem nostru
 magnu dñm, ad Joannem, Dei gra Impatorem, ac

Dnatores totius Russie, et Magni Ducis, suos oves
 non mittebat, neque de omnibus istis satis fecit, voluntas
 autem dei est facta, Pater noster magnus D. migravit à
 Seculo, et super ista Dnia pater noster magnus D. benedi-
 ctionem, ac gratiam fecit nobis suo filio magno dño.
 Etiam Rex Alexander, per voluntatem Dei, migravit
 à Seculo, Et in Regno Polonie, ac magno Ducatu Lith-
 vanie, constituerunt Consiliarii illi Sigismundus Regem,
 Sigismundus autem Rex, et sui Consiliarii, ex suo callido
 consilio, simili modo incipiunt magnas iniurias nobis
 facere, Et bene notum est hoc fratri meo Max, Electo
 Imperatori Rorū, ac supremo Regi, quia scripsimus sibi
 etiam cum nostris et ipsius oratoribus, illa omnia sibi de-
 mudavimus, Post hoc vero Sigismundus Rex missos habuit
 ad nos suos oratores, quatenus nos essemus cum eo in
 charitate, et confederatione, tunc nos causa amicitie
 et fidei, etiam propterea, ut inter nos esset pax et quies.
 atque sanguis Christianus magis non effunderetur, cum
 Sigismundo Rege facti sumus in charitate atque confoe-
 deratione, qui vero dñi ac Nobiles, ceterique homines,
 Lithuanie ante suum regimen in nostris manibus fuerit.
 nos istis dñis, atque Nobilibus, ceterisque hominibus li-
 bertatem fecimus, De nostris autem hominibus, tunc ipsis nulli
 erant, apud ipsum.

Magnus dñs Basilus. Dei grā Imperator ac Dnator totius
 Russie, et magnus Dux, mandat dicere vobis, Nos
 vero etiam, et nunc, ob amorem fratris mei Max. E.
 Imperatoris Rorū, et supremi Regis, cum Sigismundo Rege
 pacem, aut inducias volebamus, sicut conveniebat inter
 nos pacem et Inducias fieri, que autem magnæ iniuriæ
 nobis à Sigismundo Rege factæ sunt, nos itaque ob amore
 fratris mei Max. E. Imp. Rorū, et supremi Regis, illas

iniurias volebans ommittere, Sigismundusqz Rex de qbz discordijs se obtulit, ad voluntatem fr̃is mei Max. E. Impatoris Rōm̃, et sup̃mi Regis, et istis discordijs nolens satisfacere, ecia nobiscū, volens pacem, et bonā vitā, talia frustratoria ṽba interposuit, q̃ inter nos nec pax, nec Inducie conveniunt esse.

Magnus dñs Basilius, Dei gr̃a Impator ac Dñator totius Rusiæ, et magnus Dux, mandat dicere vobis, Ecia nunc si vult Sigismundus Rex, pacem aut Inducias, nos ob amorem fratris mei Max. Electi Imp. Rōm̃, et Sup̃mi Regis cū Sigismundo Rege pacem volūg ecia Inducias quinquenales cū eo volūg. Convenit aut inter nos cū Sigismundo Rege pax, aut inducie esse tali modo, sicut nos vobis Responsū fecimus, per Cōsiliarios ñros, Ecia in scriptis mandavimus vobis dare per antea.

Quo audito Responso, ac conclusione, respondi, q̃ tali responsione p̃teriti, qual̃ vero nō expectabamus, Pro ultimo ex nobis volebamus, tanqz Sextis sue optimis Servitoribus, qui honorem, utilitatemqz sue Sextis toto cordis affectu desiderabamus, quē nobis occurrebant, silentio nō p̃termittere. Imoqz ecia Mag̃as suas hortabamur, ut ipse quoqz vellent, sicuti sui Cōsiliarij ac optimi servitores, pro omni debito rationis, ipsas Inducias Sexti sue persuadere, supplicareqz ut ipsis annuere pro beneficio Reipublice, Cbriane, proqz desiderio, et satisfactione Imp̃ialis utqz fratris sui charissimi contenta esse.

*Suasio Antonij oratoris
Duci Moscovie*

Ea quæ habuimus, ab Oratore Casareo, agente penes
Sæmum Poloniæ Regem, Sæmæ Basili, Pæmceps poten-
tissimæ ac magne dñe, illa heri Magis Sætis vræ
Consiliarijs exposuimus. Expectantes vero Sætem
vræ, omni religione plena, attentis simplicibus In-
duciarum legibus, initis inter omnes alios Pæmces
Chrianos, nobis respondere, pro beneficio, comodo, ac
decore totius Reipublice Chriane, desyderioqz Cæsari
vræ Atqz, talibus Inducijs annuere velle, sicuti et
Sæmus Poloniæ Rex, respectibus predictis assensit.
Sed cū hodie per Consiliarios Sætis vræ eosdē, post
multa nobis exposita, conclusū fuerit, Sætem vræ
ad ipsas Inducias cōdescendere nolle, nisi cū Cōditio-
nibus, nobis ore et in scriptis per antea datis, Nos igr
tali Responso pteriti, beneficiū totius Chriantatqz
cōsiderantes, atqz fænalem cōfidenciam Cæsareæ Atqz
exga Sætem vræ, necnō et ipsius vræ Sætis honore,
non possumus tanqz sui optimi seruitores, quæ nobis
occurreunt hand silentio madare. Ex quo hortamur,
persuademus, ac ea, quæ nobis conuenit reuerentia
Sæti vræ supplicans, vt ipsis Inducijs annuat, iuxta
Cōditiones, ac leges omnium aliorum Pæmipum Chrianoz
qui eas simpliciter, sine relaxatione captiuorum, sine
aliqua expressione Cinitatū ac locorum muerunt. Et
animaduertat Sætas vræ (quæ vero exga Seruitores
suos in aliquo bono offitio non defuit, tanqz Pæmceps,
optimus) qd si inter Sætem vræ, Sæmūqz Poloniæ
Regem, non erūt Inducie, non ppter illud Sætas vræ

147

illis captiuis, melius tempore belli, q̄ Induciariū subue-
nire poterit. nec ppter illud illos ex captiuitate liberabit.
nec ppter illud ecia inuendo bellū certam victoriam
sperare poterit, quia, vt prudētissima, vr̄a Sērtas nō
ignorāt, anticipēs semper euentus bellorū habentur. Et
quod deterius, si nō sequētur Induciē, ab omnibz dicēt
Sērtam vr̄am causā fuisse solā, q̄ Expeditio in Thur-
cas tam laudabilis, tamq̄ necessaria, iam inter omēs
alios Principes Chriāos conclusa, ac determinata om-
mittetur, cū tanta iactura, damno, et dedecore Chriāi
nominis, sicuti sapientissima vr̄a Sērtas, cōiecturare
potest. Nec nobis, Prouerbiū quoddam Sērti vr̄e allegare
inconueniens videtur, quod in Italia quottidianū habet.
Dicitur em, Melius est cū multis errare, q̄ solus videri
sapiens. Igitur, si Induciē sequētur, omne beneficiū ac
cōmodū Reipublice Chriāe sequetur. In quibz nōne
dubiu, q̄ per Cæsareū atq̄ inter Sērtū Polōie Re-
gem, Sērtamq̄ vr̄am, pax ac bona cōcordia tractabit.
Natura em Induciariū est, ad animos placandos, ad ip-
sam pacē, et nō ad aliud. Na volunt Philosophi, q̄ in-
ter duo extrema semp detur mediū. Quamobrem sup-
pliciter iterū, atq̄ iterū ete^{me} Sērti vr̄e supplicāz,
tamq̄ boni seruitores, vt ipsis Inducijs, pro bono
Reipublice Chriāe, ac desyderio, et satisfactioe ma-
xima Cæsareū atq̄, simpliciter sit cōtenta Sērtas
vr̄a assentire.

Quod si, per nos apud eandem impetratū nō erit,
Sērti vr̄e supplicamus. (ad quam, vr̄a mala sorte,
aduentū nr̄um infelictuosum fuisse cognoscemus)
vt nobis licētia impartiri dignetur, cū circa talem
materiē nihil aliud tractare sciamus, vel possig.
(in qua vero, nobis testis Deus, nullo bono offitio, defung.)

cum Orator Cesareus, à Sereno Polonie Rege discesserit,
sine quo mea hic mansio superflua et frustratoria est.
quos semper Serenū vērē cum omni humilitate se com-
mendatos reddimus.

Die xxiii, supra nominati domini Consiliarii etc. ad nos ve-
nerunt, taleque Responsum nobis dedere. ut infra.

*Responsum Ducis Moscorum
Oratoribus Cesareis.*

Magnus dominus Basilus, Dei gratia Imperator ac dominator to-
cius Rusiæ, et Magnus Dux, mandat dicere vobis.
Dedistis in scriptis Consiliariis meis, et ita scripsistis. quod
habuistis ab oratore fratris mei Max. E. Imp. Romanorum,
et supremi Regis, à Georgio, qui fuit penes Sigismundum
dominum Regem, vos illa nostris Consiliariis declarastis, pe-
tentes nos de Induciis simpliciter modo, sicut Inducias in-
ter fratrem meum Max. Electum Imperatorem Romanorum, et su-
premu Regem, et alios Reges, et Principes, ut nos
vobis Responsum faceremus, ad beneplacitum et utilita-
tem omnium Regum et Principum, propter commune ne-
gocium, et desiderium fratris mei Max. Electi Imp. Romanorum.
ac supremi Regis, ut ad illas Inducias descenderemus,
sicut Rex Polonie vult descendere.

Magnus dominus Basilus, Dei gratia Imperator ac Dominator to-
cius Rusiæ, et magnus Dux, mandat dicere vobis,
iam per Consiliarios meos multociens locutus est, ac
si nos ad istas Inducias descendere volemus, præterque
sicut vobis ex parte mea dixerunt mei Consilarii.

quod in scriptis vobis dederunt, Vos vero de tali Respo-
so pexterriti estis, et benivolentiam omnium Regum, et
Principum considerantes, et in nos confidentiam fratris nostri
Max, Electi Imp. Rorum, ac supremi Regis.

Magnus dominus Basilius, Dei gratia Impator ac Dominator totius
Russie, et magnus Dux, mandat dicere vobis. Vos
autem petitis nos, cum magnis hortationibus, ut nos ad
illas Inducias Quinquenales vellemus descendere, sine
restitutione captivorum, et sine expressione Arcium et opri-
dorum, Et si non descenderemus ad hoc, tunc ab omnibus
diceretur, nos causa fuisse impedimenti, expeditionis
contra Thureas, Et si nos ad istas Inducias descende-
remus, tunc omne bonum et complacitum omnibus Regi-
bus et Principibus, et Reipublice expeditio erit. In qua,
dante Deo, absque dubio frater noster Max, E. Imp. Rorum
et supremus Rex, inter nos et Regem Polonie, tracta-
bit bonam pacem et concordiam, quia natura Induciarum
ad placandos animos ad ipsam pacem et non ad aliud.
Quamobrem vos nos petitis cum magnis hortationibus,
ut nos ad illas Inducias vellemus descendere propter
commune bonum Regum et Principum, etiam propter horta-
tionem fratris nostri Max, Electi Imperatoris Ror-
um, ac supremi Regis.

Magnus dominus Basilius, Dei gratia Impator, ac Dominator totius
Russie, et magnus Dux, mandat dicere vobis. Sicut
et nos antea ob fratris nostri Max, Electi Imperatoris
Rorum, et supremi Regis hortatione, non negavimus,
et propter ipsius fratris nostri petitionem, et propter cau-
sam istam, ut inter nos esset pax, et quies, atque Chris-
tianus sanguis magis non effunderetur, cum Sigismundo
Rege pacem volumus, habere, ^{etiam} aut et nunc causa fratris

nri Max. Electi Imp. Rorſ. et ſupmi Regis, et p̄pt iſta,
 vt inter nos eſſet pax et quies, atqz Chriamus ſanguis
 magis nō effunderetur, cū Sigismundo Rege pace volūg
 et ecia Inducias quinquēnales volumus, ^{in eo} tali modo, ſicut
 cōueniunt inter nos Inducie eſſe.

Magnus dñs Baſilius, Deigra Impator ac Dñator totius
 Ruſſie, et Magnus Dux, mandat dicere vobis, Vos aut
 nunc dicitis, ac ſi nos ad iſtas Inducias quinquēnales
 nō vellemus deſcendere.

Magnus dñs Baſilius, Deigra Impator ac Dñator totius
 Ruſſie, et Magnus Dux, mādāt dicere vobis, Franciſc
 et Anthoni, ponite in v̄ro intellectu, Sigismundus Rex
 vtrū iuxta opa et v̄ba interponit, ſicut antea volēs
 nobiſcū eſſe in pace, et in bona cōcordia, et ille cum
 ſuis indirectis excogitationibus, cogitavit iniuſta opa,
 Ita et nūc, nolens nobiſcū pacem, nec bona cōcordia.
 Et ille cū ſuis nō rectis excogitationibus, excogitat
 iniuſta opa, et interponit non vera dicta. Notūqz eſt
 fratri nro Max. E. Imp. Rorſ. et ſupremo Regi
 putauimus, qd ecia et vobis notū, qualia iniuſta opa
 Sigismundus Rex nobis fecit, fraterqz nri Max. E.
 Impator Rorſ. et ſupremus Rex, nō vna vice nobis
 ſignificabat cū ſuis Oribus, atqz in lris ſuis nobis
 ſcribebat, et poſtea miſſū habuit ad nos Orēm ſunt
 Sigismundum Erberſtāyn, Ipſeqz ex parte fratris
 nri nobis declarauit qd de omnibus diſcordijs Sigis-
 mundus Rex obtulit ſe fratri nri Max. E. Imp.
 Rorſ. et ſupmi Regis voluntati, vt nos cauſa fr̄is
 nri hortacōis, Sigismundo Regi, et ipſius iniuſta acta
 in qbus nobis non ſatiſfecit, omittēns, et cū ipſo
 nos eſſemus in pace atqz in bona cōcordia Nos vero

ob amorem fratris mei Max. E. Imp. Rom. et supremi
Regis, et causam istam, ut inter nos esset pax, et quies.
Sanguisq; Christianorum magis non effunderetur, Sigismun-
do Regi, qualia facta volebamus omittere, in quibus
nobis non satisfecit, Sigismundusq; Rex missos ha-
buit ad nos suos oratores, Et quomodo antea excogi-
tabat suis iniustis cogitationibus, iniusta opera, etiam
nunc in animo habuit iniusta opera, nolens nobiscum
pacem, nec bonam vitam, Dixeruntq; sui oratores, qua-
lia iniusta negotia, et dicta, fratriq; mei orator
Sigismundus illa audivit, qualia iniusta negotia et
dicta interponebant, predicti Regis orēs, nos vero pu-
tamus, q; illa et fratri meo ab oratore ipsius bene sit
nota, sed inter nos tunc pax non fuit facta, non ex parte
nostra non fuit pax facta inter nos, sed ex parte Regis.
Propterea q; ipse suis oratoribus iniusta negotia, et di-
cta commisit Vos autem nunc dicitis, q; nos ad illas In-
ducias quinquēnales non inclinemus. Sed nos istas In-
ducias quinquēnales non negamus, volumusq; cum Sigis-
mundo Rege Inducias per quinque annos, sicut conveni-
unt inter nos Inducias esse, Sigismundusq; Rex
sicut antea, nolens nobiscum pacem et bonam vitam, ta-
lia iniusta negotia et dicta interposuerat, q; inter
nos cum eo pax non convenit esse. Que vero iniuste cause
et ^{actiones} dictiones nunc Sigismundus Rex interponebat, de hoc
vobis notum est, et q; antea ipsius metis oratores sui
dicebant, quas iniustas causas et dictiones, nos illa
mandavimus vobis declarare nostris Consiliariis.

Franciscus et Antonius, que iniuste cause et dictiones Sygis-
mundi Regis orēs dixerint Magnus D. noster mandavit nobis
illa vobis narrare;

Magnus dñs nŕ, mandavit cū oribus loqui suis Cōsilia-
 rīs. Frater autē dñi vŕi Max. E. Imp. Ro. et supremi
 Regis Orator Sigismundus Herberstein ibi pŕesens
 fuit, magniqz dñi nŕi Cōsiliarii locuti fuerūt oribz
 Regis de Patrimoniō dñi nŕi, de Ciuitatibus Ruſſiē,
 quas Ciuitates, Patrimoniū dñi nŕi Sigismundus Rex
 nunc tenet sub ſe iniuſte. Notuqz hoc fratri dño vŕo
 Max. E. Imp. Ro. et ſupremo Regi, qđ a Progenitoribz
 dñis nŕis, Ruſſiē Caſtea, et terre, totaqz Ruſſiē terra
 ab initio Patrimoniū dñorū nŕorū, Sigismundus autē
 Rex, ſicut ante hoc cogitabat ſuis iniuſtē cogitacōi-
 bus iniuſta opa, et nunc ſuis iniuſtē cogitationibz,
 cogitauit iniuſta facta. Dixerūtqz oratores ſui ini-
 uſta dicta, vt magnus dñs nŕ, reſtitueret Regi
 de ſuo Patrimoniō Ruſſiē, Ciuitatesqz cū Dei volū-
 tate, a Progenitoribus dñi nŕi eorū Patrimoniū
 eſt. Voetznam Dorogobuſam, Belam, Toropſam, Bri-
 anſam, Nouū Caſtē, Sebenenſem, Putiblem, et alia
 Caſtea, atqz totū Sebiria, quē Caſtea cū Dei volū-
 tate recuperatus eſt Hemitor dñi nŕi, magnus dñs Joānes
 Dei grā Impator, ac Dñator totius Ruſſiē et magnus
 Dux, Et qđ ſuū Patrimoniū recuperat dñs nŕ Ma-
 gnus dñs Baſilius, Dei gratia Impator ac Dñator to-
 tius Ruſſiē, et magnus Dux Arcem Smolen, Ipsi
 de illo dixerūt vt dñs nŕ illud ſuū Patrimoniū,
 quod ſibi Deus dedit, Sigismūdo Regi, redderet, et
 tamē Franciſca et Xanthoni, ponite in vŕo intellectu.
 vtrū recta illa facta, et dicta, Sigismūdo Rex inter-
 ponit, et vtrū conuenit ita inter dños pax confici.
 et dñs nŕ illud ſuū patrimoniū pŕemitteret, quod
 cū Dei volū-
 tate, ex progenitoribz ipſorū, eorū

Patrimonium est, Et ille sicut antea interponebat iniusta dicta, ita et nunc interposuerat iniusta dicta, nolens cum domino meo pacem, neque concordiam. Tunc etiam Consilium domini mei, in presentia Max. E. Imp. Ro. et supremi Regis, Oratoris, Sigismundi, Regis Oratoribus dixerunt, Ita quod dominus noster suum patrimonium, quod cum Dei voluntate recuperavit, Sigismundo Regi nulla tenus vult permittere, Franciscum et Antonium, Tunc Sigismundus Rex, ex callido et iniusto suo consilio interponebat iniusta facta, et dicta, Dixeruntque sui Oratores iniusta dicta de hereditate domini mei meum, quod a Progenitoribus domini mei hereditas est ita, Consilium domini mei ipsis negaverunt, Sigismundus autem Rex etiam et nunc interposuit, alia iniusta facta, quod inter dominum meum, et Sigismundum Regem, non potest pax confici. Pomite Franciscum et Antonium, in vero intellectu, propter quam causam Sigismundus Rex, vult tenere penes se domini mei homines, et a domino meo, non vult accipere suos homines, Domini mei homines Regi non hereditas, nec Lituanenses homines domino meo hereditas. Dominus vero noster, et antea cum Sigismundo Rege factus fuit in pace, et dominus noster sibi tunc non ipsius homines reddidit, quia tempore factis ipsius, qui Lituanenses homines inciderunt in manibus domini mei, Dominus autem noster volens cum eo pace, et bona concordiam, istos homines sibi restituit. Et si fortasse Rex, propter aliquam aliam causam, homines domini mei vult apud se tenere. Et sicut dominus noster cum dei voluntate obtinuit suum patrimonium Civitatem Smolensem, atque terram Smolensem, ita dominus noster cum Dei voluntate illud suum Patrimonium vult sub se tenere. Illud vero suum patrimonium dominus noster nullatenus permitteret. Pace autem

dñs nr ob amorem fratris sui max E Imp. Rex
 et supremi Regis, sicut antea cu Sigismundo Rege voluit,
 ita et nūc cu eo pacem vult, si vult et nūc Sigismundus
 Rex cu dño nrō pacem vel Inducias, tunc cu Sigisdo
 Rege esset paratus, vel Inducias acciperet illo modo,
 sicut vobis à dño nrō Consiliarij sui in Responso di-
 xerūt, et in scriptis vobis dederunt.

Qua audita Responsione, et querela, dixim⁹, q valde
 dolebamus Serēm sua, ad illas simplices quinquēnales
 Inducias cōdescendere nolle, sicuti Altas Cæsarea, et
 nos, noie sue Impialis Alt⁹ totiens, pro beneficio, bono,
 vtilitateqz vniuersę Chriamitatis hortati sum⁹ sua Serēm
 ac etia nos tanqz boni Serētores sue Serēti p̄suasig
 supplicauimusqz, eo magis, cu nulli dubiū esset, q
 in ipsis Inducijs pax et bona concordia, inter Serētes
 suas, per Altēm sua Cæsarea, pertractata fuisset.

Quod vero ad p̄positiones, petitiōesqz Serēmi Polōie Regē
 Oratoris, diximus Alt⁹ sue Impiali, illa omnia nota
 esse, Et q illa de causa, volebat sua Altas Cæsarea,
 vt pax iuxta Conditiones foederis, quę prius inter
 Serēm Polōie Regem, Serēmūqz suū Principē fa-
 cta fuerūt, cōcluderetur, quod vt D. suis cōstabat,
 Serēmo suo Principi nō placuit.

Quibus à nobis perceptis, p̄positionem in scriptis
 suo Idiomate solito suo more legērunt, quę no-
 bis ab Interpretibus exposita fuit vt infra

Responsum a Mosco Oribz Cesareis

47

Magnus dñs Basilus, Dei gratia Imperator ac Dominator totius Russie, et magnus Dux, mandat dicere vobis, Misimus ad vos Consiliarios meos, in mandatisqz eis dedimus, vobis loqui, qz nos ob amore fr̃s mei Max. E. Imp. Ro. et supremi Regis, cu Sigismundo Rege pacem volumus, si voluerit nobiscum et Sigismundus Rex, et Inducias quinquenales, nos vero cum eo Inducias volumus.

Magnus dñs Basilus Dei gr̃a Imp̃ator, ac Dñator totius Russie, et magnus Dux, mandat dicere vobis, Ecia illud nos mandavimus nris Consiliarijs, vobis dicere, qz vos nos petivistis, vt nos, propter fr̃em mei Max. E. Imp. Ro. et supremi Regis hortationem, cu Sigismundo Rege arma deponeremus per quinqz annos. Nos aut mandavimus nris Consiliarijs, vobis dicere, qz nobis ad quinqz annos arma deponere no conuenit, Propter aut fr̃em mei Max. E. Imp. Ro. et supremi Regis hortationem, Sigismundo Regi arma deponig ad tempus, In quo inter nos, et fr̃em meum Max. E. Imp. Ro. et supremum Regem, potestis vos oratores transire in quatuor mensibz, aut in quinqz, Vos aut dixistis nris Consiliarijs, qz illud tempus est breve, vt nos vellemus tempus prolongare.

Qua propositione intellecta, respondimus nobis non

attinere in Induciis tempus augere, vel minuire, et q
 sicut pro satisfactione Imperialis Alti ipsi Inducijs
 simpliciter ad tempus annuere volebat, etiam sua Ser^{tas}
 ipsi quinquenalibus Inducijs assentire poterat, ut rem
 gratissima sue Caesaris Alti, beneficiumqz vniuersae
 Reipublice Christiane faceret, Qui nobis replicarunt,
 illa sui Sereni Principis vltima esse voluntatem,
 et q aliter ad ipsas simplices Inducias condescendere
 nolebat, nos tunc respondimus, q postqz res ita deter-
 minata se habebat, q vero nobis audire molestissimu
 erat, supplicabamus, q ad minus Seritas sua nobis li-
 centia impartiri dignaretur, qui omnia illa Serhi
 sue referre velle dixerunt.

Die sequenti xxiii. dñs Ioannes Georgionich, ad Serce-
 tarys Interpretibusqz ad nos venit, dixitqz Sermo
 Principi retulisse, nos à Serite sua licentiam petere.
 Qui Serenus Princeps nobis significabat, velle nos die
 penultimo presentis expedire. Insuper q ad manus
 meas Seritas sua, suos Nuncios ad Altem suu Impiale
 dare volebat, quibus diximus q nobis gratissima li-
 centia erit, cu mea hic mansio infructuosa esset.
 Sed quo ad Nuncios vero, q illos sine saluo conductu
 Sereni Polonie Regis, super Domipia Regie sue nup
 conducere no ausi essemus. Adducetes, q quando ad
 istas partes Serhis sue oces (qui ad Caesaris Altez
 fuere) reducere volebamus, ex Vienna, nisi prius
 à sua Regia Alte, habitis patentibus no discessimus.
 Et q vt Seritas sua no crederet nos suos oces recusare,
 qui vero Alti Impiali semp fuerunt, necno et erunt gra-
 tissimi, pro Saluo Conductu mittere volebamus, qui si.

459
veniret, insimul omnes per vna[m] via[m] iuissimus. Sin aut
em propter habitat[is] aegritudinē, adhuc ecia[m] ego Antboius
nō bene me habebat, per Lithuaniam profuissere, et ego
Franciscus em ipsis sue Sertis oribus per alia[m] viam
irem, qui responderūt se omnia Principi Sermo ex
ponere velle.

Die sequenti sollemnissimo Natiuitatis dñi nři Jesu Christi,
ad nos supra noiat[us] dñs Joannes, vnacum Secretarijs
et Interpretibus ad nos redijt, nobisq[ue] replicauit, pe
nultimo pñtis Sermu[m] Princeps de omnibus nos ex
peditur[us] esse, et q[uod] a nobis em omni instantia Ser^{tas}
sua requirebat, vt hic Joanne forariu[m] nři pro soci
etate oratoru[m] suoru[m] dimitteremus, expediremus q[ue]
Nunciu[m] nostru[m] pro Saluo Conductu. Qui vero Nūms
si salu[m] Conductu à Sermo Rege impetraret, nobis
cum illo obuia[m] veniret, quem ad nras manus per
ventu[m], ad sua[m] Sertem mitterens, quo habito, q[ue] ri
tissime suos expediet orēs. Sin aut ipsu[m] obtinere à
Regia sua uite nō potuissimus, q[uod] per lras nras Ser^{tes}
sua[m] ceriore redderemus, quia circa illos, alia[m] expe
ditionem pñaret, quibus petitionibus (vt nobis
visu[m]) honestis, contradicere nescientes, omnia illa
corroborauimus, petiuimusq[ue] vt nobis specialiter
illud verbu[m], ad tempus, pñis nobis propositum,
deklararent. Qui responderūt, q[uod] ipsu[m] intelligebat
ad quatuor, vel quinq[ue] mēses. Quibus dixi, q[uod] no
bis impossibile, ac fere derisoriu[m] videbatur, q[uod] in
quinq[ue] mēsis orēs sui possent ire ad Cæsarem.
insimulq[ue] tractare, ac redire, Et q[uod] melius fuisset,
quādo Sermus Polonie Rex ipsis Inducijs daret locu[m]
ad tres annos, ad duos, vel ad minime vnu[m], ipsas

220

Inducias cōcludere, Quē omnia referre dixerunt Ser^{mo}
Principi.

Die autē xxviii. idem dñs Ioannes, cū supradictis ad nos
venit, reiteravitqz expeditionē meā vt supra. Dixitqz
qz Ser^{mo} Princeps cōtentabatur ipsas Inducias cū
Ser^{mo} Polonie Rege, simpliciter ad annū, quādocumqz
Regia sua M^{tas}, ipsas habere vellet, qui vero annus ha-
beret principiu à die Natiuitatis dñi nri Iesu Chri pto,
vsqz ad diem futurū similiter Natiuitatis, vt per sua
scriptura hic infra apparet. superqz formā capitulorū
disputationem habuimus, quibus tamē conclusimus, qz
tantū opeprecū erat, vt quilibet ipsorū Principum
arma deponeret, et vt quāte, et qz quisqz possideret,
illud per id Induciarū tempus, quiete teneret.

Responsum Ducis Moscorum

Magnus dñs Basiluis. Dei gratia Impator, ac Dñator
locus Rus^{sie}, et magnus Dux, mandat dicere vobis.
Nos autē propter fr̄s nri Max. Electi Imp. Rōrum.
et supremi Regis hortacōem, Sigismūdo Regi arma
mea deponemus, per annū, à festo Natiuitatis Chri
anno sephmo Millesimo, vigesimo septimo, vsqz ad
festum Natiuitatis Chri ad annū septimū, Millesimū
vigessimū octauū, vt tempore illo inter nos, et fr̄m
nrū Max. E. Imp. Ro. et supremū Regem, Ores possit
ire et redire, Ecia vt inter nos cū Sigismūdo Rege
pax, et bona concordia effici possit. In eodem autē
tempore Sigismūdus Rex mittat ad nos suos Ores

de pace. Nos aut, sicut antea propter fr̃s ñri Max. E.
Imp. Ro. et supremi Regis, hortationem cū Sigismun-
do Rege pacē volebamus: ita et nunc, ob amorē fr̃s
ñri, cū Sigismundo Rege, pacem et bonā cōcordiam
volumus. Et si vult nobiscū Sigismundus Rex et In-
ducias, nos cū eo et Inducias quinquēnales volumus.
Et quomodo cōuenit inter nos cū Sigismundo Rege
pax, vel Inducie' esse, illa vobis ñri Cōsiliarij in Re-
sponso dixerunt, et in scriptis dederunt, tali modo,
inter nos cū Sigismundo Rege pax aut Inducie' cō-
uenit esse.

Dieq; sequenti, ad nos prefatus dñs Joannes redijt, in-
timavitq; nobis, vt supra, expeditionem, exposuitq;
Sermum Principem, mētis esse, vt expediremus pro
Saluo Cōducto, vnu ex ñr̃s familiarib; sup qua
expeditione habuimus difficultatem, et nihil conclu-
sum, habuimusq; disputationē super titulos, vt in
aducto ñro Regie ṽc̃e tibi exponemus.

M
la
ru
sch
xi
vs
In
et
st
ced
mi
ver
nos
qui
Dm
pect
liter
per
Ind
S. n
stren
x
xpo
in C
anc

S. I. REX. P.
Nicolao Radmilo palat° Vilnen

463.

Mage etc. Quando ad nos venit, Joannes Christophorus, à Nuntijs defuncti Cæsare^{is} Alti^s, qui erat in Moschonia, et ex eo, ac lris pariter, quas attulit, intellexissemus, Ducem Moschonie, non nisi ad inducias unius anni consentire voluisse, licet breue hoc nimis tempus Induciarum nobis visum fuit, tamen et causa Rei Christiane, et ne labor, et opa dictorum Nuntiorum esset frustra, constitueramus S. tue committere, ut ad eosdem Nuntios accedens, edoceret eos iuxta Instructionem hanc, quam illi mittimus, qualiter se ulterius in eo negotio Induciarum gerere deberent, Sed quia certo accepimus ipsos Nuntios ad nos advenire, et prope diem hic futuros, et scientes etiam quia ^{p.s.} ~~Sextus~~ tua celebratura est nuptias filie sue die Dominico proximo, decrevimus advenitum eorum Nuntiorum expectare, et quando huc venerint, edocebimus eos ipsi, qualiter ad Ducem Moschonie scribere debeant, eius animu pertentando, utrum defuncto Cæsare, ipsas unius anni Inducias, servare vellet, nec ne, Et interim tua etiam S. nobis consilium et sententiam per hunc Cubicularium nostrum describat, qualiter illi hæc nostra deliberatio, quam ex Instructione cognoscet, placeat, ut si quid aliud magis expedire putabit, declaret. Et bene valeat. Prothromice in Conventionem generali feria quarta proxima, post festum sancti Valentini M. D. XIX. Regni mei XIII.

*Instructio a Sigismundo Rege Polonie
que mitti debuit in Mosconiam ad Oratores
defuncti Cesaris Maximilian.*

Qvando Altas Regia, intellexerat vras D. cu Oribg
Ducis Moschonie, ab ipso Duce redire, scripserat illis de
morte Casaree Altis, sibi vehementer tristi et dolenda,
hortatqz illos fuit, vt quoquomodo curarent se illinc
ex Moschonia educere, ne apud gentem illa effera,
et ois humanitatis expertem, ad discrimē vel serui-
tutem aliqua venirent. Superuenit deinde ab illis Jo-
annes Christophorus cu lris, ex quibus Altas sua
illos ad Lithuaniam peruenisse cognovit, simul et oia
intellexit, que in descriptione tractatum, p vras D. in
Moschonia habitum, qua idem Christophorus attulit,
continebatur.

Et licet Altas sua parue utilitatis sibi et rei chriane
esse censeret, vt Inducias ad vnu duntaxat annum cu Duce
Moschonie suscipiat: tamen ne ei q Rei chriane aliq modo
ex se deesse videretur, et ne eia earund D. vraz tam
diuturna opa frustra foret, contenta esse utem, easdem
Inducias vnus anni, conditionibus per eas conductis
suscipe, sed velle, vt quasi nulla ab ea resolucōe habita,
vti longe in Regno existente, scriberet ex se ipsis
Duci Moschonie in eum sensum.

Peruenisse vras D. ad Lithuaniam, vbi, licet de morte
Casaree Altis, cerciores essent facti: tamen intelligentes
hanc sua actionem, non de solius eius defuncte Altis in-
stituto, et desiderio, sed eia de studio, et intelligēcia in

primis summi Pontificis, demum aliorum Regum et Principum
Christianorum processisse, quo ita concordia, vel inducijs inter
omnes, nihil obstaret ad expediendam tam necessariam, contra
communionem Christianae religionis hostem, persequenda, non visum fuisse
vris D. infectis penitus rebus hinc discedere, et opera sua
in nihilum verti permittere, hortarenturque nomine suo Dux
Moschoniensis, ut cum eorum Nuntio Georgio, mittat ad eos suum
leuem Nuntium, coram quo Induciae unius anni, de quibus
conventum est, a Mte Regia firmaretur: quandoque orēs illi,
quos cum eis destinavit, iter persequi non deberent, defuncta
Caesarea Mte, vel si videretur illi potius, ut si Mtas sua
leuem sit Nuntium prius ad illum per Confirmationem eorundem
Induciarum destinaret, mittat ad eos quod celerius pro eodem
Nuntio Saluum Conductum. Ipsas vero D. vras curaturas
esse apud Mtem Regiam omni studio, ut easdem Inducias
ita suscipere dignaretur, Et licet adhuc nihil coeperit
habere a sua Mte: tamen se sperare, quod propter Rem
Christianam, et ut hortatibus Summi Pontificis, et aliorum
Principum Mtas sua satisfacere videretur, saltem ad eas-
dem Inducias unius anni, non gravate consentiret.

Et inde hortabuntur D. vres, ut et ipse Dux in ea re dicto
Summo Pontifici, et alijs Germanis Principibus, qui nunc
Impium Christianum, humeris suis sustinet, demum et futuro
Impatori gratificetur. qui haud dubie omnia, per suum
Praedecessorem, de expeditione generali coepta, persequi curabit.
volentibus et ad hoc concordantibus omnibus alijs Regibus et
Principibus Christianis.

Ad hanc sententiam, ut scriberet vres D. Duci Moschoniensi, extende-
do et texendo rem, prout melius ex sua prudentia, et cognitione,
quae de illo Duce iam ceperunt, intelliget, Addendo et ea quae
putabunt efficacia esse, ad rem, ita cum dignitate Mte Regiae
perficiendam.

Sigismundus primus Rex Pol.
Carolo V. Romanorum Imperatori

Serme ac Excellentissime Princeps, Agimus immensas
gras v're Altis, q. de componendo inter nos et Ducem
Moschonie bello, studium et opam suam adhibere digne-
tur, quo pacatis itidem rebus nris, et aliorum Christiano-
rum Principum, possemus commodius, unitis viribus,
arma mea illuc convertere, unde Rei Christiane ma-
ior calamitas et discrimen imminet. In quo negotio
quanto magis cessatur, eo periculum acris inualescit.
Verum hunc Nuntium Altis v're no. permisimus in pre-
sens, ad ipsum Ducem Moschonie p.ferri, q. rationes hu-
ius temporis id minime postulare videbantur. Et pro-
inde remittimus eum rursus v're Altis, quem q. sedulum
et fidelem esse in negotio sibi commisso, cognovimus.
eum Altis v're no. vulgariter commendamus. Hanc vero
benivolentia, et curam Altis v're, de rebus, et Statu
nostro, volumus illi viciis omni studio viribus, et
facultate mea semper referre. Cui nos ex animo co-
mendamus, et cupimus, ut sit diutissime foelix, sos-
pes, et incolumis.

S. I. REX. P.
Locumtinentibus provinciarum Australium

1167.

Illis Princeps, Rami in Christo pres. et Spectabiles ac
Magi domini, amici nostri charissimi, Fuit apud nos Hilde-
brandus iste prefecturus in Moschonia, nomine Serenissimi domini
Romani et Hispanie Regis, ad demuticandum illi Duci,
aduentum Oris eius Cesaree Mitis, qui de pace inter nos
et illum ageret, et ad obtinendas simul ab illo lras securi-
tatis per eodem Ore, Nos ipsum Heldebrandum, per id omne
tempus, apud nos detinuimus, expectantes occasionem,
per quam ille dictum Ducem, cum prefectu aliquo, et citra
indignitatem talis eius Cesaree Mitis, quam etiam magis adire
potuisset, ne res importuno tempore aggressa, ita ut inulti-
liter succederet, ut Serenissime olim Cesaree Miti contigit,
que suis crebris Nuntiis, nihil in hac perficere potuit.
Quare intelligentes hoc tempus non satis aptum esse prefectori
eiusdem Hildebrandi, ad ipsum Ducem Moschonie, remittendū
illum duximus ad vestras D. Et agimus imensas gratias im-
primis Cesaree Miti, demum etiam illis per ea benivolentia,
et cura de nobis, et Republica Christiana, cui magis ex-
pediret, ut nostra et aliorum Principum arma illuc converteretur.
Unde illi magis periculum et calamitas imminet, Et pro-
inde rogamus vestras D. ut alias, quando tempus et rationes
necessarie, postulare videbuntur, agere velint, apud Cesaream
Mittem, ut mittere velit Orem, ad ipsum Ducem, causa
eiusque pacis componende, si Reipublice Christiane commodare dig-
nabitur; aduersus quam Thuree se magis indies accin-
gunt, Referemus hanc operam, illius Cesaree Miti, et vestris
D. vicissim, omni officio et studio meo, que felicissime
valeat, et nos diligant. Thorunij XV Julij.

CAROLVS Quintus Electus Romanorum
Imperator semper augustus. Hispaniarum Sicilie rex

Basilio Duci Moscouie.

S Erme Principis, se charme. Postqz diuina aspirate
gratia, ad Sacri Imperii Romani culmen, impex
pronecti fuimus, nihil æque in huius Regni nostri
primordio ad nos pertinere existimauimus, qz vt
Reipublice Chriane, qz maxime consuleremus, illigqz
cōseruationi atqz exaltationi studeremus, Cui instituto
meo psequendo, cu inter alia potissimu Chriatoru Regu
ac Principu, concordia nobis videatur admodu ne
cessaria, vt cōcordibus cōsiliis, iunctisqz viribus Chri
stiani nois hostes arceant, et que in cōnem omniu vti
litatem facerent, aliquādo possent pmoueri, Cumqz cir
ca differentias, inter S. vram, ac Serenū fratrem meū
Polonie Regem, iam dudu versantes, nō ignoremus
foelici memorie, diuū Cæsarem Maximilianū, quū
meū colendissimū, sumo studio elaborasse, vt hmoi int
Sertes vras differentie sedarentur, atqz honestis medijs
cōponerentur, fuertqz ea res, immatura Atqz sue morte,
intertextuata, et derelicta, dignū duximus, nō tū pro
mea in hunc quū meū Sacratiss. obseruantiā, vestigijs,
illius inheredo, qz ob cōnem Reipce Chriane vtilitate,
negociū istud resumere, studiūqz meū inter Sertes vras,
et prefatū Serenū Regem Polonie interponere, quo
hmoi inter vos differentie cōcordari, aut saltem In
ducie, vsqz ad meū in Germania aduētū, quē Deo
faucte, infra paucos dies futurū sperans, firmari pos
sent, Cogitamusqz eius in causa ppediem orez meū
ad Serentem vram destinandū, qui hmoi, inter ea atqz

Sermonem fratrem nostrum Poloniam Regem, differencias componere, aut saltem Inducias usque ad aduentum nostrum in Germaniam concludere et conficere debeat.

Ut autem huius oratori nostro, ad Serenitatem vestram venturo maior bene negociandi occasio detur, Serenitas vestra plurimum hortamur, velit contemplatione nostri, interim nihil contra prefatum Sermonem Poloniam Regem, via facti, sine armorum attemptare, Quod etiam, eundem fratrem nostrum Poloniam Regem, ad requisitionem nostram facturum minime dubitamus. Cui etiam de ea re oportune scripsimus, ne noue interim difficultates, quibus concordia inter Serenitates vestras turbare posset, oriantur, et rei bene gerende spes et occasio tollatur et auferatur. Velitque Serenitas vestra in securitatem oratoris nostri ad se venturi, et totius Comitatus sui, liberum ac saluum conductum, pro prefato oratore, et suorum persona, cum presenti Nuntio ad nos transmittere. De quibus omnibus honesto studio respondere sumus parati. Datum ex Molendino Regio die vij. Mensis Nouembrii Anno Domini M. D. xviii. Regnorum nostrorum Re. et Electoris Imperii, primo. Aliorum vero omnium, quarto.

S. I. REX. P.
 Vilnensi et Trocensi palatinis

Magi etc. Veniens: huc ex Moschonia Orator Cæsaree Alti, retulit nobis idē qd Nūctii nri se de pace, aut Inducys nihil illic effecisse. Verū ducere secū oves, hostis nri, qui vt intelligit, nihil aliud in mandatis hnt, qz de nobis queri, et rem illius excusare. Nos cōsultū censemus, vt idem faciamus, mittimusqz Nūctiū ad illius Cæsareā Altem, qui nra, ad omnia aequa et iusta, propensione suē Alti declararet, et q p nos nihil stetit, quominus decētibus cōditionibus, pax esset cōposita. Voluimus tamen id significare prius S. vris, vt si quid eis videbitur adhuc cū illius Alte agendū nobis perscriberent.

Ceterū quia idem Orator Cæsareus retulit nobis hostē nostrū non detractare, vt essent Inducie inter nos et illū, Sed ea cōditione, vt pro illis ad eū mitteremus, quas ecia ita facere vellet, vt ei videretur. Nos nullo modo vellemus amplius ad eū mittere, et hac indignitatem magno Ducatui perpetuo inducere, et nobis Vnde et hostis ipse magis animari possit, et nos impotēcia nram testaremur. Nec id quod nūc frustra ad eū miseramus, vllō modo fecissemus, nisi voluissemus Cæsaree Alti gratificari, nrāqz, ad aequā pacem et concordiam, propensione declarare. Tame quia, videtur nobis valde necessariū et vtile, vt aliquātū respiremus, et interim vires nrās melius colligamus, censemus, vt significaremus ad Cæsareā Altem, quo illa, quasi nobis id nō poscentibus, sed suo

motu proprio, faceret inter nos et ipsum hostem Indu-
 cias ad tres annos, ut possemus intra hoc idem tem-
 pus triennij Agrum Livonie, in auxilium nobis ad-
 ducere. Cum Inducie cum hoste, etiam intra ipsum
 tempus, expirabunt. Et proinde significant nobis
 S. vres in hac sua sententia, utrum habere velint
 tales Inducias, et si censeant agi per illius Casarea
 Mtem hoc modo de illis absqz missione oratorum
 meorum in Moschonia, quia nos non mittimus
 ad eius Casarea Mtem Nuntium, donec a S. vris
 consilium et sententia earum habeamus. Que bene
 valeant. Datum.

*Summa Legationis Hieronimi Balbi
Prepositi Posnamien: a Lodouico rege
Vngarie et Bohemie.*

Imprimis, quæ mala euenerunt in Regno Hungarie, ex
dissensione omnium Ordinum, inter se, præsertim vero Ple-
bis et Baronum, et quomodo in Conuentu Bathiensi^{Variensi},
qui habitus est anno præterito, multa indigna fuerunt
constituta, quæ furor Plebis exegerat, et quæ assessores,
qui tunc fuerunt electi, et ad consilium Regis iuris ad-
hibiti, plus auctoritatis in omnibus actionibus et ne-
gociis Regni, vindicare sibi volebant, quæ utilitas pu-
blica et eorum conditio postulare videbatur.

Quia domini videntes nimiam Plebis, et eorundem Assessorum
licentiam, indignèq; ferentes, quæ plebs tantum auctoritatis
et imperii sibi arrogare volebat, depositis omnibus suis
privatis simultatibus, conuenerunt in vna sententia,
quod volunt esse concordēs inter se, et vnaminiter con-
sultare, pro bono Serenissimi Regis et Regni sui, illosq;
Assessores excluderunt de consilio Regis, et soli
absq; Plebe, ut prius erat factum, res omnes et ne-
gicia Regni agere volunt.

Quia ergo animi duorum inter se, plebs etiam tranquilla
est, cum desunt qui eam excitent, Præterea Indurias
cum Regno Hungarie Thureus firmiter obseruat, atq;
ita hodie in Regno Hungarie, et foris et domi est
pax et tranquillitas.

Et quoniam viuente olim Casarea uite, domini Hungari

et Nobilitas, nunq̃ volebant recte et ^{plene} bene consentire
in tutelam eius olim Cæsaree. Atq̃, et Sermo dñi nro
delatus, eo q̃ videbant, q̃ utraq̃ utas omnia comiter
agebat per Oratores suos, apud eos vero fuit nini;
su nomen Cæsaris et Germanicus, negociu tutelæ
nunq̃ potuit venire ad effectum, non propter utem
dñi nri, cui Jure nature et sanguinis nexu, ead
tutela debetur, sed propter defunctu Cæsarem.

Nunc vero mortuo Cæsare, et sublato hoc impedimento,
dñi Consilarii, deferunt tutelam Regis, et Regnoru
suorū, Sermo dñi Regi nro, habent tamē et habere
volunt hanc rem in magno secreto apud se, timet
em, ne si pmanaret ad plebem, interuenirent, ita
ut prius est factu, multe difficultates. Sperat aut
q̃ et dñs Vaynoda Transylvanie ibit in eoru sen-
tencia, qui nunc est absens à Buda, qui si etiam
aduersari huic rei vellet, certu esse eu contra mul-
tos nō preualituru, presertim q̃ fauor Plebis in
eum, est multu diminutus.

Deinde dixit, q̃ oēs utriusq̃ utis, qui missi erat ad
Conuentu Electionis Cæsaree, valde, et inepte, et ne-
gligenter se gesserūt in rebus, illis commissis, presertim
in negotio Matrimonij. In quo hoc Rensu retulerūt.
q̃ Sermus Rex Carolus, petit in ea re habere adhuc
Inducias vnius anni, ut intra illum possit se explica-
re, cu auctoritate Sedis Aplie à priori nexu et co-
mubio, quod coarxit eu filia Sermi dñi Regis Gallie.

Que res multu p̃mouit animos dñorū Hungarorū.
Considerant em q̃ Serma dña Xma, que iam est.

xvj annorum, manet tamdiu in suspensio, in manibus
 alienis, cum magna indignitate tam dñi Regis sui,
 q̃ etia dñi nri, resq̃ videtur eis ridicula,
 qual pretendunt Commissarii Ser̃mi dñi Regis Ca:
 roli de Inducijs vnius anni, et dispensacoe aplia.
 Na nulla sunt sponsalia ante septenniu; Quod etia
 attinet ad Ducem Ferdinandu, licet eius nomine,
 quida fictus Procure contraxerit Matrimoniu cum
 dña Anna, per verba de pñti, Certu tamen est,
 illu tunc, imo nec adhuc etatem ltimu ad con:
 trahendu Matrimoniu habuisse. Et ob hoc Carolus
 Rex, posset nuc optime contrahere cu dña Anna.
 Na sponsalia soluntur per Matrimoniu, p̃ verba
 de presenti contractu.

Tunc habuit
 xi annos. mo
 q̃ in xij anno.

Quia aut scripserunt Commissarii Ser̃mo dño Regi
 Ludonico, q̃ futuri sint circa festu omnium sc̃toru
 in Isburg, ad coponendas res illius Prouincie, et de:
 inde in Lingz, et tandem ad Austria circa festum
 sancti Martini venire deberent, postulauit vt illuc
 M̃as sua, Oratores suos mittere velit, cu quibus
 tractare possent de negotio Matrimonij predicti.
 dixit, q̃ Ser̃mus dñs Rex Ludonicus, deliberauit
 omnino mittere illuc Oratores, aut oratorem suu.
 et q̃ etia Ser̃mus dñs Rex nri mittat illuc Orem
 suu, vt ibi tractetur etia, de Matrimonio Ser̃mi Fer:
 dinandi, cu primogenita M̃is sue, Et q̃ si ibi non
 posset concludi negociu hoc matrimonij, q̃ Ores ipsi
 vadant inde recta, ad Ser̃mu dñm Regē Carolu.

Dixit posthac, quomodo dñi Bohemi à multo tempore
 postulant, q̃ Ser̃mus dñs Rex Ludonicus vadat in

Bohemia, et q̄ nullo modo possit componi debite Sta-
tus illius Regni, absq̄ presencia illius M̄tis sue. In-
terponen̄ ecia minas. q̄ nisi venerit, vellent sibi co-
stituerē aliū Regem, et dñs Hungar̄, et Regno Hu-
garie bellū mouere. E diuerso vero dñi Hungari,
nō censent, vt illuc vadat, timent em̄ ne subeat dis-
crimen corporis et vite sue illi M̄tis sua. et iam
nūc responderunt Or̄ibus dñorū Bohemorū, q̄ M̄tis
sua non potest nūc ad eos venire. Designarunt
vero Oratores ad eos cū plena facultate, omnia agē-
di et concludendi ac si solus Rex ibi esset, dños
Ducem Carolū, et Ep̄m Janorien̄, qui tamen om-
nino nihil ibi facient. Sed et dñs Janorien̄ ire
nō poterit propter aduersā valetudinem suā.
Referunt itaq̄ hanc rem dñi Hungari cū Sermo
dño Rege suo ad M̄tem Regia, et rogant, vt cōsu-
lat quid sit faciendū.

Hic dixit. q̄ cū tutela, quē defertur M̄ti Regie publi-
cari nō posset, neq̄ modus illi statui, nisi cū M̄tis
Regia, cū Sermo dño Rege Ludomico Nepote suo cō-
veniret. Dñs vero Hungaris nō esset tutū, neq̄
integru, M̄tem suā ad se vocare, propter suspicionem,
quē de eis haberi possit, in ea denēsiunt sententiam,
et ita nūciarunt per ipsū dñm Balbū, q̄ M̄tis sua
declararet per eum M̄ti illi, q̄ propter negociū Ma-
trimonii, et alia multa, cuperet M̄tis sua cū illius
M̄te convenire Posonii, aut in Moravia in aliquo
loco, et p̄figeret diem, quo is Convētus fieri de-
beret, si id fieri posset. Sin minus, q̄ de die Convētus
nihil adhuc statueret, sed q̄ illū per lras suas M̄ti

illi posthac tunc, cum esset soluta his difficultatibus quibus nunc est implicata, significare vellet. Ita enim putant hoc secretum suum occultum futurum, et nulli in pedimento obnoxium fieri posse.

Ceterum de negotio Prutenico, quod cum allatum esset, ad Serenissimum dominum Regem Ludovicum, ¹⁷²Matris Regie, quibus declarata sunt molimina Agri Prussie, et quomodo commixisset contra Matrem suam cum Moschis et Thartar, et gentes adversus Matrem suam ex Germania duceret, molesto animo id tulit Matris illa, et domini Hungari, qui non minus eam rem in animum suum induxerunt, ac si capiti uniuscuiusque illorum, grande incendium ac periculum immineret. Norunt enim, si quid adversi accideret Regno Matris sue, id etiam in Regnum Hungarie, et Regna alia Serenissimi domini Regis sui Ludovici redundaret. Sed et indignabatur, quod Agri oblitus debiti sui, et eius coniunctionis, que illi est cum Matre Regia, talia contra illam moliri audeat.

Et proinde imprimis, id quod optabat Matris Regia, date sunt lree ad Bohemiam, Moraviam, et Slesiam, ne gentes promitterentur ire illinc ad Agrum Prussie contra Matrem suam.

Preterea designatus est orator ad summum Pontificem dominus Philippus More, qui nomine Serenissimi domini Regis Ludovici, declaret illius Schitah eam, que facit Agri Prussie, adversus Matrem Regiam, ut illius Schitas, mittat contra illum, et ^{eius} subditos. Censuras Ecclesias, ex eo quod confederatus cum schismaticis

et Infidelibus tantum negotium exhibet Mti sue Regi
 Christiano, et qui continue pro fide et nomine Christi
 depugnat. Non dubitant vero dñi Húngari, q̄ id
 hand gravate faciet illius Sc̄titas, et indignati anio
 feret hanc Mgr̄i p̄terma, et nimia audacia,
 Sed et p̄ter solum dñm Marchionē Joachimum, q̄
 ut homo venalis, voluit vendere Imperii Romani
 libertatem, et transſerre Imp̄m ad Gallos corruptus
 pecunia, exclusis etia fratibus Mgr̄i, nō dubitat
 dñi Húngari, q̄ ceteri dñi Electores, et Principes
 Germanie, propter cōiunctionē et affinitatē, quē
 est Sc̄mo dño Regi Ludonico et Mti Regie,
 cū Sc̄mo dño Rege Carolo, erunt omnes pro
 eadem Mte, nec in causa tam iniusta et iniqua
 Mgr̄o adhibebunt.

Quia vero timet Mtas Sc̄mi dñi Regis Húngarie
 cū suis Cōsiliarijs, ne si Thartari et Moschi simul
 irrumperent, ut inter eos est cōventu, in Dña
 Mti Regie, et Mgr̄o ex alia parte, Regnum et
 Domina Mti sue inciderent in grave periculum
 et ruina, cōmisit dño Balbo, ut si ita visū fuerit
 Mti sue, ipse nomine illius Mti, ad Mgr̄um vadat,
 et eū ab incoeptis cobibeat honestis suasionibus.
 Id quod totū reponitur, in arbitrium Regie Mti et
 Misit etia in eadem causa dñs Georgius Marchio
 Nuntius suū specialem etc.

*Responsum a Sigismundo primo
rege polo^e datum Hieronymo Balbo
Oratori Ludouici regis vngarie &
Bohemie.*

Que D. vrea, nomine Sereni dñi Regis Húgarie, et
Optimatum illius Regni, coram Sacra Alte Regia gra:
viter et copiose differunt, eorum hec summa fuit.

Retulit imprimis, quanta, et q̄ perniciosa fuerit
hactenus dissensio inter Optimates et Plebem Regni
Hungarie, fouente illa nonnullis ex Optimatibus
etiam ipsis. Quo factum sit, ut et multe indigne
Cōstitutiones Regni fuerint in Cōuentibus edite
Plebis arbitrio, et tutela Cæsaree olim Alti, et hunc
Alti Regie cōmissa, nō potuerit, immiso apud Ple:
bem ipsa, Germanorum nomine, debitum et verum
effectum suum sortiri.

Nūc aut Optimates inuicem omnes redisse in graz,
et in vnu omnes sentire, decreuisseq; plebis iugum
excutere, Decreuisse etiam tutela Sereni dñi Regis
sui, Regnorumq; eius hunc Alti Regie cōmittere
ac deferre.

Verum id secreto agi oportere, ne plebi suboleat, ac inde
turbæ aliqua cōcitetur, neq; id ipsū confici posse
comodius et tutius, nisi mutuo vtriusq; Alti con:
uetu, qui ut nō ex dñis Regni Hungarie p̄cessisse

videretur, ex his iustissimis causis statui, et res ipsa
obtegi posset. Videlicet propter negotia communia
Regnorum utriusque partis, et presertim Matrimonium
Illius domini quondam Regimule in perplexo constitutum,
neque unacum aliis negotiis necessariis curatum et pro-
visum per utriusque partis Oratores in Conventu Electoris
Imperialis, ut oportebat, et per omnia verba illis esse
data, Et quod ex hac, et aliis causis necessariis signifi-
caret Altas sua Sermo domino Regi Hungarie, se cupere
et oportere cum illius parte convenire utque iam Altas sua
diem eius Conventus, vel per D. vram illius parti desig-
naret, vel per suum Nuntium postea declararet.

Ceterum retulit Commissarios Sermoni domini Regis Caroli
scripsisse parti domini Regis Hungarie, se circa festum
sancti Martini in Austria venturos, et postulasse,
ut mitteret illuc Altas sua Oratorem, cum quo negotium
ipsius Matrimonii conficeretur, et ubi id per eos
transigi non posset, iret cum illis in Hispaniam usque
ad ipsum Regem.

Decernisse vero Sermonem domini Regem Ludovicum mit-
tere illuc unum Oratorem, postulareque ut alterum hunc quod
Altas mitteret, ad conficiendum hoc ipsum Matrimonium
negotium, et Vienna, et si opus foret in Hispaniam pro-
ficeretur, quodque interibi agi, et de matrimonio
primogenite filie huius partis, et confici posset.

Retulit preterea qua perfinatia et cominationibus
instant domini Bohemi, ut Sermonis dominus Rex Ludovicus
ad Regnum illud concederet, Dominos vero Regni
Hungarie vereri ne illius vite veniret, et propterea

„ in discrimen „

recusasse illius Altem mittere, Consiliu tamen in hac
re Alti Regie sequi velle.

Postremo declaravit, quid Serenus dñs Rex Ludovi-
cus, et dñi Regni Hungarie ad postulatione Alti Re-
gie, de negotio Pruthemico effecerint, et de Nuntio
ad Pontificem designato, necno etiam de profecione
D. vñ ad Ugrum, ubi id ex re videretur.
Ad que omnia Alti sua Serma, hoc D. vñ Res-
ponsu dare mihi commisit.

Imprimis libentissime audiuit Alti sua, mutuam
facta esse concordia, et consensu inter dños Regni
Hungarie, Non dubitat em sic omnibus, cu Sereni dñi
Nepotis sui negotijs rectius promissu iri, tum Statum
illius Regni meliorem, firmioremqz futurum.

Quod aut illorum Dñs tutela Alti sue Serme offe-
runt, quamqz illam Alti sua nunqz ambunt, et
satis sit illi negotiorum, et curarum domesticarum, ne
foris querat: tamen ne hanc Dñorum Hungarie
benivolentia in se, et munus oblatu reicere et par-
vipendere videretur, utqz illorum studia, et propensioez
in se retineret, libenter ea tutela acceptabit, idqz totu
ex se prestare curabit, quod viribus et facultate sua
pro bono Statu Sereni dñi Nepotis sui, et Regnorum,
ipsius consequi poterit, nihilqz sine voluntate, et con-
silio dñorum Hungarie unqz aget.

Ut aut ea res tranquillius et ^{secretius} conficiatur.
statuit Alti sua, ita ut illarum D. consuevit con-
sue, una cu Sereno dño Nepote suo, ex his causis,

quas D. vrea, vere et copiose explicavit, videlicet de Matrimonio Illme' dne' Xme', nullo certo fine constituto, ac alijs negocijs communium Regnorum utriusq; utis.

Et postulat Utas sua, ut iam vrea D. ea voluntate sua conveniendi cu' Sermo dno Rege Ludonico, illius uti referat, ex causis predictis Id^{us} vel Posony, vel in Berna, Diem vero ipsius Conventus prima Dmⁱ cam Quadragesime illius uti declaret, Sperat em' Utas sua, se interea tps suas difficultates, aliquo modo sistere posse, et comodius ex Regno discedere.

Quod aut Sermus dñs Rex Hungarie, Nuntium ad Mandatarios dñi Regis Caroli, vel etiam in Hispania, causa confinendi Matrimonij dicte Illme' dne' Xme', mittere destinavit, et probat Utas sua, et suu' etiam, ut illa postulat, una libentissime mittet.

De profectioe Sermi dñi Regis Hungarie, ad Regnu' Bohemie, quo ea minus à dñis Bohemis exigatur, scribet illis Utas Regia, de instituto suo conveniendi cu' illius Ate, hortabiturq; illos, ut sinerent illius Ate se interim prestolari, veru' nō videtur Ate sue, ut postea illis negetur ipsa profectio, ne quid in Regno illo tumulti inde oriatur, et graves difficultates aliquē sequantur.

Quod reliquū est, agit et habet Utas sua Serma immensas gratias, Sermo dno Regi Ludonico, et dñis Hūgaris q; ea, quē Ate Prussie, aduersus ea conatur, quasi

pro comuni re habeant, Nuntiumq; ad Pontificem designarint, qui eius indigna facinora illius Scititati declararet, ac ageret, quo illud Scitatus sua excommunicationibus, a coepto desistere, et debitum Mti sue prestare, cogeret. Utq; eundem Nuntium, ita ut designatus est, illius Mtas mittat, ac idipsum agere committat, plurimum illa Mtas sua rogat.

Verum quod ad profectionem D. v're, ad Algem ipsum attingit, quia per id omne tempus multi tractatus etiam nomine Pontificis, et Caesaris defuncti, fuerunt inter Mtem Regiam, et illum, in quibus ille nihil studuit aliud, quam Mtem suam, verbis et Inducys in longum ducere, donec eo ventum est, ut Mte Regia omnia premis experiri volente, quam ut arma contra illum, et Christianum, et suum necessarium sumeret. et tempus, multasq; occasiones, cohercendi illum, pretermisit. et ille interea res omnes suas libere disposuit, non dissimulans etiam, que moliebatur, premendo assidue subditos Mti sue, vectigalibus carceribus, mcedys, et latrocinys, querendo etiam subsidia et societates, aduersum Mtem suam, non solum cum Christianis Principibus, sed cum Sismaticis et Infidelibus, Quo factum est, ut anno presenti, facta cum Moschis et Thartaris coniuratione, ut vno eodemq; impetu, Mtem suam omnes adoreretur, eduxit ex Germania, magnum Militem numerum, Egrog cum dno Episcopo Varmensi, ut sibi transitum, cum tormentis bellicis et Gentibus suis preberet, Et nisi Milites illi paulo serius venissent, cum iam et Moschi fugati essent ex Lithuania, et Thartari utcumq; superiores, presidys Mti Regie, non

sine tamē multo suo sanguine effuso, discesserant, multa
mala Agē ipse patrare potuisset, Propter quod cū iam
adeo apte se hostem Atis Regie declaravit, omnes Re-
gumcole decreverunt, ut Atas sua illic proficiatur,
et eū ad debitū præstandū cogat.

Non videtur itaqz Ati sue, ut rebus sic stantibus, D.
vrā ad illum vadat, aut iste alter Nuntius dñi
Marchionis. ne ille putet id à Atte sua subornatum
esse, neve timeri se credat, occasioneqz habeat sua
libidinem deinceps explendi.

Grata est tamē plurimū Ati sue, hęc cura Sereni
dñi Regis Ludonici, et dñorum Regni Hungarie.
tum eciam D. vrē studiū, quod obtulit, et curabit
id illi omni fauore, et beneficencia sua Regia semp
referre. Vbi vero postea videretur esse opus tractati-
bus aliquibus cū ipso Agē, tum demum Atas sua
id illius Ati declarabit.

484
Ep'ta h'c supra ponit
debet : folio

S. I REX POL.
Ludouico Regi Vngarie et Bohemie

S Erme Princeps et dñe rē. Fuit apud nos Rndg Hiero-
nymus Balbus, Præptus Populi, et quæ sit sententia Altis
vestre de præstando suffragio, pro Sermo dño Carolo
Rege Hispanie, in Electione futura Cæsare, nobis
declarauit, equidem congrua nre voluntati et sen-
tencie, et proinde libenter nos illi accomodabimus.
Quod vero illa in lris nris no aperuimus, et de Ser-
mo dño Rege Gallie, diffusius scripsimus, fecimus vt
Altas vra intelligeret rem magni esse momenti,
et minime præcipiti consilio indigere. Vtqz aut,
nobis molestum sit, q dñi Bohemi nos ab hoc mu-
nere excludere velle videntur, tamen nolentes,
vt Altis vre facultas, in ea re, aliquo modo di-
minueretur, mittemus libenter Ores nros ad eum Co-
uentum, et qualiter se iuxta voluntatem nostram
communem, pro dño Rege Hispanie, inquantum ad
suffragium ventum fuerit, gerere debebunt, eos ad ple-
num instruemus. Cætera ipse Rndus dñs Hie-
ronymus Balbus Orator Altis vestre clarus referet.

Cæterum sub hac oportunitate Suffragii nri Sermo
dño Carolo Regi Hispaniarum præstandi, opus esse ar-
bitramur, cum nonnulla alia communia negotia nra,
tum vero de Statu Serme dñe Anne Sororis vre
Altis, et Neptis nre charme, cum dicto dño Rege His-
panie tractare, et constituere. Et proinde rogans
plurimum Altam vram, vt anteqz Altis vre Ores

ad Couentu Electoru Frankfordien proficiscatur,
 premittat illo, suu priuatu Nunctiu, qui cu Comis-
 sarijs dicti dni Regis Hispanie, et nostris oratori-
 bus tractare, et constituere ea omnia, que expedi-
 re videbuntur posset. Rem apprime necessaria, utas
 vestra, et nobis plurimum gratam faciet, que
 valeat felicissime et nos diligat.

486

a
m
a

Anno Domini 1519 Die Augusti quinq
millia. lectissimorum militum Polonorum cesa sunt ad Sokall
a quadraginta millibus Tartarorum

V
mi
Du
ta
R
vic
ad
gr
ma
Ne
dic
et
et
qua
et
F
vid
et p
host
arri
et m
F
den
dee

489

Littere Restium contra Tartaros
Post cedem militum polonorum ad
Sokall.

Scripte quidem: sed non
missae per Regnum nec publicatae.

Si gismundus dei gr^a Rex Polo^e.

Vniuersis et singulis Palatinis. Castellanis. Capitaneis
Dignitariis, officialibus Burgrabiis et Nobilitatum commu-
nitatibus, aduocatis et Stultis. ceteris q^{ue} subditis nris, terras
Regni nri ubicunq^{ue} incolentibus: et presertim Terra Craco:
viciensem et districtum Prosseniensem: de iure et consuetudine
ad Expeditionem bellicam obligatis. sincere nobis dilectis.
gratiam nram regiam. Magni. Generosi Nobiles fa-
mati et prouidi. fideles nri sincere nobis dilecti.
Nemini iam incognitum esse arbitramur: qualiter hys
diebus vis ingens Tartarorum terras regni nri Rusie
et Lublinensem inuasit, et damno eas inestimabili
et cedibus affecerit. cum quibus congressi milites nostri,
quos illic in presidiiis vnicuiq^{ue} Illustri Duce Constantino
et aliis illic Proceribus maiore quidem animo ac virtute
q^{uam} ratio sue paucitatis contra hostium multitudinem suadere
videbatur: et Dno Deo nobis aduerso existente fracti sunt
et profligati. Non dubitantes vero nos, q^{uod} immanissimus
hostis ea vi existens, et rebus pro libidine sua sic actis.
acris contendet suam rabiem explere, neq^{ue} in tam subito
et inopinato casu aliud remedium: afferri posse videns.
q^{uod} vniuersos pro condiranda recipere salute, et tanto ar-
cendo periculo ad arma conitare: motione bellicam
deceamus. cui etiam nos ipsi non solum deesse volumus:

sed etiam propere hinc Deo iuvante egredimur, personam
 nostram regiam tam miserate et atroci necessitati cui sub:
 ditis nostris exhibitori. Quare has putes lras in omni prei:
 maxum. secundarum. et ultimarum Restum emittimus.
 quibus vobis omnibus et singulis districte mandamus. et
 volumus. ut mox visis illis. non expectatis aliis lris nostris
 sub ammissione bonorum vrorum arma rapiatis. et q^{libet}
 rem rapiat. ad diem q³ Sancti Bartholomei proximum.
 circa villam Val ⁱⁿ terra Premislicensi sitam. ar:
 mati^{ad nos} conveniatis. et compareatis. ut Tartarorum ipsorum
 impetum cum Dei auxilio ita retundere una nobiscum possitis.
 ut inde amplius res ipsa publica nullum sentiat detrimentum
 et vos laudem et gloriam in re bellica pluribus victoriis
 iam acquisitam quoad fieri poterit augere et ampliare
 valeatis. Et ne quispiam vrm de hac expeditione
 bellica. et mandato nro. aliquam ignorantiam sua pre:
 tendat. volumus ut unus ad alium sibi viciniorum putes
 lras restum cum illas perlegerit transmittat. Ultimus
 vero eadem loci Capitaneo representet. similiter sub bonorum
 suorum ammissione aliter facere non ausuri. Dat^q
 Cracovie feria secunda proxima ante festum sancti laurentii.
 Anno domini 1519. Regni vero nri anno tredecimo.

Capitaneis Arcium regni.

491.

Sigismundus Primus Rex polonie

Mag^a smiceze nobis dilecte. Accidit nobis aduerso Dno
Deo, non mediocris casus & calamitas. Tartari enim
Magno numero et vi Terras Russe et Lublincen irrumpen-
tes, tum damnum ingens fecerunt: tum etiam Stipendiarios
nros cum Illustri Duce Constantino ac Proceribus
alijs q^z compluribus Nobilibus primo congressu circa Sokall
obenerunt et profligarunt, ita ut ipso Duce Constantino egre
elapso, de eo solo qui vixit compertum habemus. Non
dubitantes vero nos immanissimos hostes tanto numero exi-
stentes, et re ex sententia sua gesta non contentos fore, sed
acris rabiem suam exercituros: et non videntes quod
aliud tam subito discrimini remedium afferri possit, emittimus
lras Restum, et omnes ad arma concitamus. Nosq^z
in persona nra regia q^z celerris hinc egredimur, ut nulla
in parte tante necessitati deesse videremur. Quare mandamus
tue S^{te} ut lras ipsas Restum quas ad eam mittimus,
statim et oⁱ mora posthabita per terras et districtus Ca-
pitaneatus sui, transmitti et circumferri ut moris est faciat.
bellumq^z in foris Cinitatum et oppidorum, et circa Ecc^{as}
dicbus solemnibus proclamari: ad uniuersorum ac singulorum
ad expeditionem bellicam de iure et consuetudine obligato^r
deduci faciat. Et non expectatis alijs lris nris, ad arma
conferant, et pro die Sancti Bartoloⁱ proximo circa
villam V. sub oⁱ bonorum suorum amissione
compareant, et cum suo Castellano ordinati, damna no-
inferendo proficiantur. Tua vero stas nil quod eius
officii est negligat pro gra nra.

Castellanis, ut Nobilitatem ducant
in Russiam ad locum Castris designatu

Gygis mundus Rex Polonie

Magice sincere nobis dilecte. Cecidit nobis adverso Dno
deo non mediocri casus et calamitas. Tartari enim
magno numero ac vi terras. Ut supra est scriptum.
Quare mandamus tuis S^{ti}, et quantocius cum terra
et districtu ad se pertinente ad arma consurgat, ac pro
die Sancti Bartholomei proximo ad locum circa Villa
veniat, aliis q^{ue} ad occurrendu^m simili tanto
periculo persuadeat. pro virtute et officio suo, ac gra
tia nostra. Cracovie. feria secunda proxima
ante festum S. Laurentii. 1519 Regni n^{ostri} 13.

Ad Civitates et oppida

Dati sunt hic regie: ut currus. pedites. et alia necessaria
de more ad bellicam expeditionem dari solita, regi daret
et ad locum Castris designatum mitterent.

493.
Conuentus Sandomirie indictus
ad consulendū de arcendis Tartaris

Sigismundus Rex Polonie
Consiliariis Maioris polonie

M. ag^{ce} sincere nobis dilecte. Accidit hys diebus adpos-
Domino Deo gravis casus et calamitas. Tartari enim
magno numero ac vi Terras Russie et Lublincense
irrupentes, cum clannum ingens fecerunt, tum etiam
Stipendiarios nostros, cum Illustri Duce Constantino ac
proceribus, aliisq; Nobilibus obruerunt et pfligant.
ita ut ex illa manu que non mediocris fuit compa-
rata, pauci admodum et id egre quidem evaserunt.
Non dubitantes vero nos immanissimos hostes tanto nu-
mero existentes, et rebus ex sententia sua sic actis, non
contentos fore: sed abducta preda, rursus et celeris
opinionem redituros, rabiemq; suam acris exercituros
quod primum fieri posse in tam subito et inopinato casu
videbatur, milites mercenarios quantum potuimus nu-
merum suscipi curavimus, verum timentes ne si hostes
eodem vi et impetu redierint, et presidia hys illis re-
sistere illis non possent, et res publica mains caperet de-
trimentum: volensq; optimo remedio tam magno et
presenti malo succurrere et consulere, Conuentum pro-
die S. Bartolomei prox^o in Civitate nostra Sandomirien
hys lris indicimus. Ad quem et proficiscemur ipsi
et quodcumq; aliud factu in tanto tamq; subito periculo
res postulabit id exequemur, etiam personam nostram
regiam, ad omnem necessitatem exposituri, Quare

significare her. S^{ti} tue volumus, ut non ignoret
quid nobis et rei p^{re} dispendii et difficultatis acci-
derit. ut q^{ue} homines comonefaciat, quo parati sint
ne etiam isthic ab aliis vicinis hostibus aliquid
tale quod absit eveniat. Cracovic die
7. Augusti 1519. Regni n^{ostri} Xⁱⁱⁱ

Ad Consiliarios Et Proceres Russie.

Eodem exemplo scripte ac missae sunt l^{re} regie ad d^{nos}
Consiliarios ac proceres Terrarum Russie, cum hac
conclusionis: Quare significare her. S^{ti} tue volumus
ut non ignoret consilia et deliberationes nostras.
hortamur q^{ue} illam, ut et ipsa parata sit, et homines
comonefaciat, quo sint parati, ut ad omnem necessi-
tatem si que ingruerit accurere tempestive possint

Ad Consiliarios terrarum Cracovien Sandomirien Lublins.

Eodem etiam tenore scripte sunt l^{re} ad palatinos. Co:
stellanos, officiales et Nobiles primarios Terrarum
Cracovien, Sandomirien, et Lublinsensem cum hac
conclusionis: Comentum pro die S. Bartholomei et
indiximus: hortamur tuam S. ut ad eundem Con-
ventum veniat: in eo nobiscum una tante tamq^{ue} su-
bite necessitati et periculo consulturo. pro fide
sua et g^{ra} n^{ostri} Cracovic 27. 8.

Sigismundus primus Rex Polonie
Capitaneis Arcium Regni.

495

Ad Capitaneos eadem narratione et exemplo lre
regie scripte: cum hac conclusione:
Comentum Sandomirum etc. indicimus et indicimus.
Mandamus qd tue f. et eundem Comentum pro:
clamari et publicari faciat in omnibus foris &
congregationibus ppli, oppidorum et aliorum locoꝝ
publicorum Capitaneatus sui, Lras qd nras quas
ad officiales et nonnullos Nobiles scripsimus. ad eos
mittat et perferri faciat. Ipsa etia tua f. tua ad
Comentum peditum veniat pro debito suo et gra
nra. Insuper volumus, et Mandamus, tue Sh,
ut ubiq in Capitaneatu suo proclamari faciat
ut qui servire et militare vellent in terris nostris
Russie, armag et equos paratos haberent, sine
mora huc veniant ad pecuniam accipiendam.

Tomicius Eps Premisl: Joani Lubranski Epō Posn.

Rex me duc. Non possum pre dolore satis explicare
casum qui nobis nunc magna indignatione divina accidit.
Tartari enim numero ad quadraginta millia, Regnum
ingressi, late ac longe omnia depopulantes: non solum
damnum inestimabile fecerunt, sed milites et Duce
Constantinum, aliosq; Russie Proceres tanta strage affe-
cerunt, et ex septem circiter millibus pauci admodum
nicolomes evaserunt. Et nisi aux propinqua fuisset, ad
omnes omnes interissent, divina inquam indignatione.
Nolentibus enim Capitano, et Duce Constantino, ceteri
omnes pertinaciter in eo loco congregari voluerunt, ubi
feriore nimio, ruentes, in angustias et foveas exusti op-
pidi decernerunt: in quibus constricti et precipitati no-
referentes cedebantur. Hostes vero cum triumpho
vexillis et Tubis uris: et preda, quam pre magnitudine
vix ducere possunt, discesserunt. Mtas regia, utruq;
vehementer conturbata, mox tamen et militem novum
conduxit, et Comentum Sandomiriae indicit, in quo
vult consilium cum his terris capere qualiter tantę vi-
ubi iterum ut credimus rediret, esset resistendum.
prout id ex lris eius Mti vra Rex magis latius
cognoscat, intelliget q; novo iam post damnum opus fore
consilio de vra defensione, quando rebus integris id more
nostro fieri non potuit.

Significavit Mti regie Capitaneus Ravensis, non esse
illuc Nobilem illum Dziarszek, qui conscius est et parti:
ceps captivationis domini Myrziner, sed eum servare
in terra Belfen: Comisit itaq; Mtas sua dno patato
Belfensi Lublinski, mittere istuc lras ut caperetur.
Qui cum in manibus erit: poterimus ex illo scire omnia
et que necessaria fuerint facere. Itaq; non sit curę vre Rex
dmi, nihil eundem oportuna fuerint ptermittere.
Cuius gratie me et obsequia mea comendo.

497
Sigismund. Rex Polonie /
Luce de gorca Castel. Posn.
Capit^o maioris Polo^e generalij.

Mag^{re} sincere nobis dilecte. Tartari post illatam nobis
hanc cladem discesserunt. Nos vero persuasum habentes
illos adhuc redituros: egimus Comitem Sandomiriae
de resistendo huius malo: et obtulerunt se nobis liberaliter
hec Terre nre Minoris Polonie nobiscum proficisci, tamen
quia adhuc nichil certi compertum habemus de ipsis
Tartaris: movere hos subditos nros nolimus tantisper
donec opus videbitur. Habemus vero gratias tuas. St.
q^d de nobis affuturam in tanta recipere necessitate obtulit.
Et referemus illi hoc officium et studium omni gratia et
beneficentia nra regia.

Libenter videmus: q^d Costenses restituti sunt quieti et
pari debite. Molestum enim nobis fuit, et res indigna
est visa, q^d tam insolenter et licentiose contra nostra
auctoritatem violati: et cedibus affecti sunt. Exit tamen
nobis non minus gratum, quando ipsi Costenses, si in
aliquo excesserunt, id quod promiserunt nre patietur.
Bene valeat tua S. tas. Dat^o Cracovie.

Petrus Tomic. Ep^{us} Premislien Vicecancell
Joanni Lubbranski Ep^o Posnamiensi.

Rex in Christo. Post acceptam hanc cladem a Tartaris
nra regia, metuens ne illi redemptes parem vel ma:
iorem inferrent: habuit nre Comitem Sandomiriae.
de resistendo tanto malo, et obtulerunt se liberaliter

omnes hii subditi ^{itis} sue cum illa in campum absq[ue]
 Terris istis maioris Polonie proficisci. atq[ue] ^{itis} sua redit
 Cracoviam paratum se, et ubi necessitas ingrueret, posset
 e vestigio laborantibus rebus adesse. Accedit hinc
 calamitati, q[uod] Mosci numero quinquaginta millia, et
 cum Tartaris sunt Lituania ingressi, et non solum late
 omnia vastant, et populantur, sed Vilnam versus
 contendunt, eam q[uod] visere om̃ino volunt. Dominus
 Deus provideat, ne in tanta nra invidia de hys que
 iam diu presimus videntes viventes q[uod] pereamus.

Ceterum ^{itis} regia collato Ep̃atu Vilnen, domino
 Jamspio, contulit Preposituram Posnaniensem, domino
 Crzizki: quam etiam ut meminit ṽra ^{itis} D^o
 dudum illi promiserat. atq[ue] ita habebit ead. D^o ṽra
^{itis} Prepositu, alumnum et servitorem suu[m] additum.
 que felicissime valeat, et me solita gr̃a complectat.
 Dat[um] Sandomiriz Augusti. 1519.

10499

Litere primarum Restium
contra Tartaros, emisse ac
publicate

Sigismundus primus Rex Polonie

Venerabilis & singulis Palatinis. Castellanis. Capitaneis.
Dignitatibus. Officialibus. Burgraviis. et Nobilibus commu-
nitatibus. advocatis et Sultetis, litteras regni nostri vobis
cumque incolentibus: et presertim Terram Cracovicem, et
Districtum Prosseniensem. de iure et consuetudine ad
expeditionem bellicam obligatis, fidelibus nobis sincere dilectis.
gratiam regiam. Magistri Conitrosi. Nobiles Famati et
Promidi duntaxat ac fideles dilecti. Post cladem hanc
inopinatam, que nobis diebus preteritis per Tartaros
est illata, licet ingenti dolore fuerimus affecti, tamen
evestigio id quod opportunum videbatur, et facere potuimus
ne quis deterior eventus subsequeretur. Tria millia
equitum mercenariorum pro presidio, et in locum propli-
gatorum suscepimus. Sed veriti tamen ne hostis pari
vel etiam maiori vi rediens, et presidia hec ut prius
perfringeret, et que libidinis et rabiei ipsius essent, per:

240

petraret: Comendum Sandomirię pro festo Sancti Bar:
tolomei proximo preterito, super eo casu habuimus.
in quo cum Consiliariis et vniuersa Nobilitate illi
existente statuimus et decreuimus, quod si hostis ipse tata
vi et potestate rediret, ut illi hec presidia resistere non
possent, Nos cum vniuersis Nobilibus subditis nostris hanc
Terrarum aduersus eundem hostem proficiscamur.

Qua in re tametsi nos omnem sumus diligentia et opere
adhibebimus, ut non nisi in summa necessitate, et cum aliter
fieri non posset hanc expeditionem faciamus: tamen ne
periculum aliquod in mora esset, et ne nos aliquid
in tanta calamitate neglexisse videremur: Vobis vni:
uersis & singillatim vniuersis seruitum bellicum debent
id demerari volumus et demeramus: Mandamusq;
omnibus, ut equos arma et alia bellica necessaria pa:
rata habeatis, quo vbi necessitas incumberet, que
non nisi repentina esse solet, et literę nostre in vni vlti:
marum Restium per nos emitterentur, posset unusquisq;
sine mora ad locum, quem in eisdem literis restium desi:
gnauimus proficisci, remp. sam et patriam suam ab
extremo discrimine vindicaturus. Pro qua nos non
solum personam vestram regiam, sed etiam sanguine ipsi
si ita expediret sumus exposituri. Et ne quis pro
de hoc mandato nostro, aliquam ignorantia suam pre:
tendat volumus ut vni ad alium vicinorem, pntes
literas cum illas perlegerit transmittat. Vltimus vero
castri loci Capitaneo eas representet. Pro gra nostra
aliter facere non ausui. Dat Cracovie die
Nona Septembri 1519. Regni nostri Xij.

201

Sigismundus primus Rex Polonie
Capitaneis Arcium regni

Generose fidelis dilecte. Post hanc inopinatam et cladem
hanc inopinatam, quam preteritis diebus a Tartaris
accepimus, id quod in tam subito casu opportunum videbat,
et quod facere potuimus: tria millia equitum ad presi-
dia Terrarum Russie suscepimus. Non dubitantes vero
timidissimos hostes tanto numero existentes, et rebus ex-
sententia sua gestis, non contentos fore, sed iterum re-
versuros, acrisque rabiem suam ex exercituros: coventum
Sandomizie pro festo .S. Bartholomei p[re]terito habuimus.
In quo cum consiliariis et vniuersa Nobilitate illis
existente decreuimus, ut si hostes ipsi vnus in magna
potentia redirent, nos ipsi cum vniuersis subditis nostris
harum terrarum contra ipsos proficiscamur. quod ut
ad omnium noticiam perueniat: et ne nos in tanto
necessitate aliquid neglexisse videremur: lris nris id
denuntiari, et palam facere omnibus volumus: quas
mittimus ad manus tue Stis, mandamusque illi, ut
cas statim et omni mora posthabita per terras &
districtus Capitaneatus sui transmittat, et circumfori
ut moris est faciat. ac in foris Ciuitatum et oppidorum, et
circa Eccas diebus solennibus proclamari, ac ad no-
ticiam vniuersorum et singulorum ad expeditionem
bellicam obligatorum deduci faciat: ut equos arma
et alia bellica necessaria parata habeant, ut, cum
necessitas ingruerit, que non nisi repentina esse solet,
et hic nre in vim ultimarum Restium per nos emitteretur,

possit unusquisque sine mora ad locum quem in eisdem
 Lris Restitui designabimus, proficisci. Factura tua F.
 pro debito officii sui et gratia nostra. Cracovic die nona
 Septembris. M^o D^o XIX°. Regni mei Xij.

503.
Sigismundus primus Rex Polonie
Consiliariis infrascriptis.

Ioanni de Lubbrauc Episcopo Posnaniensi.
Nicolao de Lubbrauc palat° Posu. fratribus.
Luce de Gorra Castell° Posu et Capit° maioris Pol. gnali.
Vincentio Swidwe de Samotuli Castell° Gnesnen.
Ioanni de Cobilino Castellano Rospericensi.
Stanislao de Thomice Castell° Medziescen.
Hieronymo Rosdrażerski Castell° Pzemantui.

Renerem in Chr° pr. et Magri ac Renczosi, sincere et
fideles dilecti. Creato animo suscepimus opera. S. tny
vram, q. ita ut eas per lras finimus cohortati, consu-
luerint de periculis regno incumbenibus, et homines
paratos esse ad omnem eventum fecerunt. Agimus q.
stibus vris gratias, et postulamus ab illis, curent,
ut si necessitas incumberet, possint nobis et recipere istuc
cum hominibus adesse. Nos enim post eam cladem, qua
Tartari nobis intulerunt, habuimus Comenitu Sandomiæ
et ita cum hys subditis et Consiliariis meis decernimus,
q. vbi hostis magna vi rediret, ipsi nos cum hys oibus
Terris aduersus eum proficiscamur. Et proxime sint
isthic parate. S. vry, ut si nos cum hysdus terris Mi-
noris polonie sustinere hostilem impetum non possemus
aut isthic Magister Cruscorum Prussie aliquid ordiretur,
possent ad utrumq. casum presto esse. Coangustamur
nunc a compluribus hostibus. Nam preter hanc calamita-
tatem cum Tartaris, adest altera a Moscis in Lituania
quorum quinquaginta millia illuc intrantes recta Vilna
contedebant. et licet diuina aspirante clemencia, per illos

subditos nros aliquę Speculatorum et precedentium cohortes
 sunt fusi, quo totus exercitus timore percussus fugam
 cepit, et a nris investigatur: tamen damnum ingens
 est illis datum. iamque Dominum illud adeo defecit
 ut nullo modo videatur tantam belli molem sustinere
 posse. Porro Magister Prussie alia ex parte nobis
 impendit, et occasionem belli ordiendi expectat. et iam
 anno isto illud orsus fuisset, nisi Dux Brunsvicensis
 qui ad eas gentes ire debuit, fuisset per Ducem Geldrie
 profligatus. Tamen Magister assidue premit nros sub:
 ditos. Latrocinis, incendiis, cedibus, et aliis modis,
 adeo, ut hiidem subditi nri iam pene suis rebus diffi:
 dere videntur. Et proinde non licebit nisi illos perdere
 vel defendere. Unde angustie sunt nobis undique, et hec
 eo difficiliore, quo segrius et inclementius de salute
 nra et recipere consulimus. Et proinde hortamur S^{tes}
 vras, ut dum adhuc consuli et provideri possit, ne
 ad extremum intereamus, dent operam, ut diligentius
 consulatur recipere in Comento futuro. et ut statuatur
 aliquid solidum magis q^{uam} prius. Nam ex his contri:
 butionibus adhuc nil proprus ad Thesaurum est allatum.
 Militem mercenarium usq^{ue} huc accepta mutuo pecunia
 seruanimus. et nunc post eam a Tartaris accepta clade,
 Tria millia stipendiarioz Equitum suscepimus, etiam
 ex alieno contracto. quod nescimus quomodo erit
 dissolvendum. Atq^{ue} ita vident S^{tes} vrs q^{uod} certa
 sit et sufficiens defensio ex contributionibus, quas quisq^{ue}
 pro arbitrio suo contribuit: et res p^{ro} sensum Laboret
 et in maiores indies vergit difficultates. quibus quo
 lentius promidetur, eo gravior erit omne omis ferend^a
 Bene valeant. S. vrs. Dat^{us} Cracovie
 Augusti 1519.

mkb
 m
 s
 it
 e
 tob
 m
 is
 die
 mb:
 fi:
 ec
 bec
 mk
 5ko
 e
 mhu
 fur
 tri:
 atul.
 mio
 elade,
 am
 it
 rto
 nifp
 it
 mo
 end

R me
Sa
ven
din
dm
D.
ca
in
din
rm
in
nu
am
min
nou
dm
sco
gifi
ced
et
vid
tot
et
me
Sa
hor
vite
sibi

Petro Tomicio Ep'o Premislien Vicecancell. 507
Joannes Zambozki Aulicus regis

Re me in Chr'o p'r, et domine, domine gratiosissime,
Salutem. Vigesima octobris die ad Hellsbergk
veni. Moratus autem sum Torunni unam diem cum
dimidia. ita facto opus fuit. Hospitia illis v're R'me
D'm consignavi. quae de re scripsi ad vram R'mam
D. ex Thorunio. si modo l're ad illam pervenerunt.
Eas dedi Bartodzeyski mercatori. Confectis reb9
in Torunio profectus sum ad Marienburgum, ubi
dimidio die absumpto, recepi me Elbingum, ubi
cum mandata exposuissem: adventumq; regium
in Prussiam nuntiasset, alia q; quae in rem erant
nuntiasset, tanta gratulatio, tantaq; alacritas
animorum consecuta est: ut qui iam miseri, exa-
nimes, et prope mortui videbantur, mox revixerunt.
novaq; lux quaedam eis orta videretur. ibi q; dimi-
dium diem consumpsi. Mox Hellsbergum ad Epi-
scopum non sine metu et periculo a predonib9 Ma-
gistri Prussie: qui in eis locis impune grassantur,
cedes et sententiam exercent, sed ego michi consului
et potui. roegi manum qualem potui: et impa-
vidus vi perexi. atq; ita Centum millia
tot enim sunt Cracovia Hellsbergum usq; sex dieb9
Et medio emensus sum. Videant iam isti, qui
me gravem et impeditum calumniatur. et utrum
Szambozki dormiat, cum edendum est. Hodie mane,
hoc est XXI Octobris. apud Ep'm verba habui. Bre-
viter respondit. l'ras illas primo illo terrore percusso,
sibi imprudenti exidisse. Etiam ad ita scribendum

per quosdam suos se coactum fuisse. nondum tamen
 ab eo sum penitus absolutus. Nam has lras scripsi
 mox post exposita mandata, eo q^d nūctius Cracovia
 proficiscens presto aderat. quem, etiam non refecta
 plena Legatione, lris meis vacum ire nolui. Et re:
 tera quidem alia, significabuntur credo lris ipsius Epi.
 Ego nichil aliud faciendum censeo, q^{uod} id quod iam
 agi ceptum videtur: videlicet pecuniam milites.
 Tormenta bellica comparare. istos autem oanos
 et frivolos sermones vulgi florificare. qui ut sunt
 ceteri et veri, nihilominus tamen sequins re gerere.
 Dicunt quidem omnes Magistrum cum Furiferis
 suis multum esse animo consternatum, eo q^d
 cum stultę cogitationes eius fefellerunt. nec desunt
 qui eum iam insanire dicant. Sed nos decet alia
 spem nobis proponere. in Deo videlicet, et in viris
 et in armis. ista alia si vera erunt: sunt nobis
 lux et cetera. Nunc sum iturus pransum. Cum:
 primum vero hinc me expediam, quod credo hodie
 sub vesperum futurum erit: tunc iterum me iti:
 neri Adanum versus committam, ea ipsa manu
 qua huc veni. Erat quidam Locus, qui mihi fuit
 longe circumvenendus. itaq^{ue} eum ipsum locum per:
 rui. nunc in redeundo, non committam me p^{er}iculo
 Eo die quo Marienburgum veni, qui fuit Mercurii
 allati sunt a quibusdam Nobilibus Pomeranie, tres
 fasciculi literarum ex Germania, qui sunt in iti:
 nere unacum Nuntio intercepti. Sed nūctius intrau:
 tus asservatus aufugit. Literę dno Castellano
 Adanow in manus, me presente date. nam dñus
 Palatinus aberat. multę earum sunt Magistro
 Prussie inscriptę. relique ad alias. credo q^d ex

hysdem lris aliquid fraudum et technarum deprehendi
 poterit: sed eas aperire dno Castellano Gedanensi
 non fuit visum. Ego etiam ne videretur nimium cu-
 riosus nolui contendere ut aperirentur. Sed ista
 credo describentur uberius per dominum palatinum
 et Capitaneum Marienburgensem. Quantum con-
 iectura assequi possum, qd Do. Epus Varmiensem
 illarum primarum lrarum suppudet. idq apud me
 ingenuè confessus est. credo q tam magnificis pbris
 et minis istorum Laurzknechtorum permotus ea
 scripsit qoc nunquam facturum fuisset. Nichil ex eo
 elicere possum, nisi fidem et constantiam, dabog
 operam ut omnia explorem, ut hec reuersus regie
 liti significem. Nichil moveant regiam litem
 ea qoc sibi lris significantur. videlicet potentiam Magi-
 beperere. Laurzknechtos dilapsos, Magistrum terrore
 percussim. etc. prosequatur nitentius cepta ex-
 peditionem. Oleiscatur. et sumat penas de execrata
 ista collumie Furiferorum vixius q Cruriferorum.
 Sciat q certo nullu hominem in Mundo erga se tam
 hostili tamq inimico animo esse q istum Magistrum
 qms ex sorore Nepos sit. Concionatus est nuper
 apud suos in Monte Regio. in qua Concione, quoties
 sibi Serms do. noster nominandus erat, semper
 ipsum sine prefatione honoris nominavit. nq regio
 nomine dignabatur. Hys verbis. Der von Polen
 unser fennth und ohm. Id ego non ex uno. sed
 ex multis Germanis peditibus, qui ab ipso diffugiunt
 audiri. Ego si Deus voluerit ero aut obuius regie
 liti, aut eam istis Cracovic offendam. Volo me
 morem monere, ne enim amorem reddam. Sed
 me Rme Dni vore, res q meas omnes et dno.

meo gratiosissimo commendo. et trado.
 Domino Crizio. Dno Staszkowsky. Dno Wipff
 et Staszkowi Argimale salutem. Ex Arce Helf
 sborg Sabbato xxi octobr. hora prima post
 meridiem. Anno Domini 1519.

J. R. d. v.

Indignus servus Joannes
 Szamborsky.

the
elf
post

511

7

1512

515

Annus Domini
1520.

Regis a regimine primo regis
 inchoat inchoat inchoat
 inchoat inchoat inchoat

inchoat inchoat

0321

574a

Annus Domini

1520

246

5186

P
Lo

na

fr

i

g

de

ha

m

**Legatio a Sigisimundo primo rege
Polonie ad Albertum Marchionē
Brandeburgē Magistrū generalē
Ordinis Cruciferorū in Prussia**

Et ad ep̄m Pomersanē. Cum qua missus erat
Nicolaus Nipffius Aulicus
Regis: Sabbato ante .5.
Margarete. 1519.

Iste Albertus, erat filius
Sororis germane regis.

Powiedziawssy pozdrowienie i poklon wdzialawssy. Powiezie
naprzod iss Crol iego M^{ce} Za szargami rozlicz nemi poddanych
swogich, razil czasto. hroce oznaimiac panu Mistezowi, Posli
i pisanim swoiem okrzywdach wielkich o szkodach i o gwał:
tach ktore sia dziewali i dzieia poddanim ie^o Croliewskiei
M^{ce} ogniem. Mieczem. Lupem. Mordem. z iego ziemi. a ia:
ko po takowich wzgizzech i szkodach zloczynczi zaszwex
wgezdzali do ziemi iego

Aiss pan Mistez iego M^{ce} zadnei naprawi za takowe szhodi y
gwalti nigdi nierozkazal wzimic lecz natakowe szargi
razil iest odpowiedz dawac izbi othim nie niewiedzial. y
owsszem izbi takowe szargi bili niegruntbowne. a ktorebi
pochodzili od poddanych iego Croliewskiei M^{ce} niezicli:
wich kniemo. a wssakoss wzdi issbi kazdemu chezial spru:
wiedliwoss wzimic i prawa dopomoc. komu bi kto winy dal
aiss tessz rozkazowal i rozkaznie Starostam albo Wzadnikom
swogem. abi omi to opatrzili iakobi szix nikomu a ni wzic:
mi iego ani z iego ziemi szhoda zadna niestala.

A iß takowem odpowiedziam pana Mistrzowim, raczil sîx
Crol i^o. M^c. zamzdi barzo dziwomac. bo tego i^o. Crolowska
M^c. zamzdi wprawdzie dochodził iß sîx tak dzialo. iako
poddani i^o. Crolowskiei M^c. sîx skarzili. a iß oni niedlia
ktorei niezgłiwosci ale dla krzywda a gwałtom swich
iawnich ktore sîx gim dziali ziego Ziemie takowe skargi
czimli.

A iß niezdałi sîx i^o. Crolowskiei M^c. takie wimowki pana
Mistrzowe dostateczne. bo iako moze znac, albo ko prawo
przyprawic, ten, ktoremu sîx gwałt stanie w pokoineci Ziemy
tego ktori gi gwałci a bierze. gdi go przed tim nigdi nie:
widzial albo gdi sîx zakaftura. iaka teß moze bi^c wi:
mowka stego co sîx iawnie dzieie. a co sîx wżadnei Zie:
mi zakreicz niemoze wktorei iest dobra pilnosc i opatrze:
nie. abi skhodniezi a zli ludzie niebili chorani i plok:
drowany

A iß dla tego za koshdax szkodax i pobraniem poddanych swich
i^o. Crolowska M^c. pana Mistrza iesth napominat. abi
opatrzil iako bi sîx poddanim i^o. Crolowskiei M^c. Z Zie:
mie iego skodi niedziala. a wßakosh iego Crolowska M^c.
nigdi niepoznal. abi ktora skoda poddanim iego Crolowskiei
M^c. bila opraviona. albo iß bi sîx Raitarsthwo postanowilo.

A iß iego Crolowska M^c. chezane wßdim beßpieczenthwo
vdzialac poddanim swogim raczil roku tego poslac do Ziem
kich swogich nieczo iezdnich abi niedopnßezali skoda czy:
nie poddanim i^o. Crolowskiei M^c. i oznaimic ta rzec iego
Crolowska M^c. iest raczil panu Mistrzowi. zandaiac abi dopn:
sezil tim to iezdnim. zloczineze do swei Ziemie gonie a i^o gi:
mowac a gmißezv pripravowac. a iß zasux i^o. Crolow:
ska M^c. chezial dopnßezic poddanim pana Mistrzowim ta:
kiez czimie do Ziemie swoiei. a wßakosh pan mistrz tego
niechezial dopnßezic mieniac iß wie Ziemia swa dobrze
spokoina. a metzeba mo czvdzich lydzi ktori bi pokoi wze
mi iego czimli. co wßdim mial iego M^c. slußnie wezime
iestli bi chezial abi iego M^c. wimowkaj. ktore cziml. v. Crola

iego ^{du} prziiante bili. bo iego Crolowska ^{du} ac tess wie zie:
mia swa dobrze spokojna. wpałoss dla lepszego zachowania
pokoiu. dopnszezal tego panu ^{du} mierzowi abi takieś iego podda:
ni do iego ^{du} Ziemi zlozincze gonili a ^{du} prawa ^{du} h:
miestecz ie przyprowowali

Z aktorem niedopnszeniem pana ^{du} mierzowim gonie zlich lndzi
do iego Ziemi acz przed kim stali sia skodi gim niemale zi:
Ziemi iego. a wpałoss teras nowo stala sia wielka skoda
i mord podclanim iego Crolowskiej ^{du} z Elbianga ktorzi
gdi wiechali z iarmarku z miasteczka ktore zowax Allenstein
wpadlo nanie okolo czterdziestu lndzi iesdmich i pieściu zrew:
miczami z Ziemi pana ^{du} mierzowei ktore poranili. pomordowali
a iednego z Radei Elbinskiej ktoremu gimia Balzer War:
tenberg i sina iego Albrechta i drugiego mieszczanina ta:
kieś z Elbianga. Matis pola. przez ssoba v wiedli. a gme
wsistkie mazy i zoni ktorzi tam bili slubem zawiazali i.
przysiaget od nich prziczismonax wziali abi sia tam stawili
gdzie gim oznaimia. a wezmiośsi tak wielki gwalt i mord
ezi to lndzie zasia do Ziemi pana ^{du} mierzowei wiechaly.

Ktora rzecz iest Crolowi ie^o ^{du} wielmi obeziagna. i rosku:
zal ia panu ^{du} mierzowi oznaimic. i opowiedziec. isz to sa
krziwidi wielkie a okrutne. a iss takie z zadnei Ziemi
Chrzesczianskiej. przileglei. Ziemiom ie^o. Crolowskiej ^{du}
nigdi sia medzieia ani dziewali. a iss Dziwrie sie temo ie^o
Crolowska ^{du} przec pan ^{du} mierz takowich rzeczy dopnsza.
o ktorich prozno abi podclani^{ie} mowic chezieli isz nic niewie:
dza. bo czterdziestu lndzi niemoze sia za kruc am zataic

Aisz zanda ie^o. Crolowska ^{du} pana ^{du} mierza abi to tak opa:
tezil. iahobi ezi zlozincze ktorzi tako wielki gwalt i mord
i lvp wezmili. bili skarami. a skodi isbi takie bili napra:
wione. aczi ktorzi sia pogimani. i ezi drudzi ktorzi sia slubem
i przysiaget za miazami isbi wolno przeproszem bili. bo
to iest powimoss Sasieczka abi sia tak dzialo. dla zachowania
mieru i pokoiu. a izbi stad ego ginego gorzego a

Shodliwssogo nieprzysło i niepowstało.

Stalo się też niemało shod poddanim Czoła iego ^{du} z Litew:
skiego ^{książstwa} w Ziemi i z Ziemi pana Mistrzowiei. o
które przed tym i^o. Czołowska ^{du} przez pana Icha
Kierzdorffa wskazywał do pana Mistrza. a wszakoż do
tych miast żadna się naprawa tym to poddanim Litewskiem
ani sprawiedliwość nie stała.

Nowo też za szargę niektórych knieziow Litewskich. i^o. Czo:
łowska ^{du} razil pisać do pana Mistrza zandarańce aby
wszak tych to Czeziow Litewskich ktore bil zabawian w kim:
zberku za tezi tchisiarce kopp Litewskich bil jim wypuszczone
a wszakoż ani wszak wrozone ani posel do pana Mistrza prze:
puszczone. tak iż ten list i^o Czołowski ^{du} zaśix nazad
prziniósł.

Zada i^o Czołowska ^{du} aby takie pomśczenie i shody
poddanim iego Czołowski ^{du} się międzyali. a wszak t^oen.
aby bil wolno przepuszczone.

A iż do tych miast iako wiści dotczono i^ost^o wielkie są shody
i gwałti dziecia i dziewali poddanim Czoła i^o ^{du} z Ziemi
pana Mistrzowiei, a nie są gich nigdi niewnieissza; i owsem
zawzdi są gich prziczin: Zanda i^o. Czołowska ^{du} aby
są pan Mistrz tak razil zachować, przeczino i^o. Czołow:
^{du} y poddanim iego Czołowski ^{du} iako są słusnie zach:
wać na siestzenie przeczino wrociwi swemu. a iako są
zachowiwali przothowie i^o i ginzi. Saniedzi przeczino
i^o Czołowski ^{du} i poddanim iego Czołowski ^{du} są
zachowiwau. agdi to tak wczini pan Mistrz. Czoł iego ^{du}
zaśix miłoszix swix Czołowskix i lastka przirodzonek k^o
niemu są tak zachować raczi iż on stego porzieszenie. częst
i wielka lubosć. a poddanim iego wżitek i mnoho dobrego
miec bender.

Dalipowiedzieć odpowiedz na list i na pisanie pana Mistrzowie

które niedawno wziął do Crola iego miłości

523

Naprzód o Działa i gine rzeczy które zostali przy panu Starosze
Smockim które pan mistrz mieni być Crola Dvaskiego. a iż
słusze sły ma zachować pan Starosta podle przypisania które
wziął panu mistrzowi bo to mieć rzecz pana mistrzowa a
wszakże bendzie Crolewi Dmshiemu czego potrzeba a
wziąć poselsztwo albo pisanie ku Crolewi iego. a iego Crola
liensha a bendzie wiedzieć iako sły bendzie miał sły
sięzkie a przynależkie przeczino iemo zachować

Czo sły dotięze brzegu Smockiego ktori pan Starostha
miał ossadzić, temu sły iego Crolewska a dzinwie iesth
to iego Crolewskiej a przeczino msi, iß pan mistrz niech:
czialbi tego rad widzieć, abi iego Crolewska a miał to
działać w wszej Ziemi czo sły iego Crolewskiej a iębi
i niechczialbi iego Crolewska a nikomu zakonu sobie
w kim dopuścić stawie. Bo kazdi może czynić w swej
Ziemi czo sły iemo widzi a teli iego Crolewska a nie:
kazał tego brzegu ossadzić panu Starosze Smockiemu
ku przekazie dobrem danfiadam a tlim ktorzi bi sły prze:
czyn iego Crolewskiej a a poddanim iego Crolewskiej
a sły sły a obiecainie zachowali iedno sprzezinich
abifia poslowie nieprzynaczela iego Crolewskiej a
Moskiewskiego i lodzie iego itbudzieß jini ktorzi sły sły
porozumiewaia przeczino iego Crolewskiej a i poddanim
iego Crolewskiej a, tana sły nießmikal a nießgali
a tak iego Crolewska a niechże tego sobie nikomu do:
puszczie bronie albo przekaszi czynić iębi niemial w swej
Ziemi ostrzegac tego czo bi bilo szkodliwe iego Crolewi:
skiej a i ziemiam i poddanim iego Crolewskiej a a iß
pan mistrz oto sły teli sły sły wstawowac niema any drugi
słynei zadnei ktemo mieć może. bo iakom rzekł kazdi
ostrzega tego w swej Ziemi skand bi mo sły przin
mogła od nieprzynaczela iego.

Czo sły dotięze Bobufalowego poselsztwa które miał wlich dwn

artikuliech ktorich pan mistrz też w swym piśmym dotycze
niezda się iego Crolewskiei dⁿⁱ wimowa dostateczna ktorzy
w tej rzeczy czyni pan mistrz.

Naprzód ego piśmę pan mistrz iś ieden stich ktorzy szkoda wzię-
mili poddanym iego Crolewskiei dⁿⁱ Litewskim. bil pogiman
i dośbie długo chorowan apothim Strazon. gdiś iego Crolew-
ska dⁿⁱ nie niewiedział abi takowi głowich bil ianth
any poddani iego Crolewskiei dⁿⁱ też okim nie niewiedzieli
nie mogli wiedzieć natogo mieli fordzować. bo gim to nigdi
niebilo oznaimono a też niewiedzieli iestli ten głowiek ota-
gich szkoda bil zgiman a potom Strazon albo ogo ginego

A ego pan mistrz też piśmę iś ten to Bohufal zalobę wziął
iakobi się miała nieiaka szkoda stać poddanym iego Cro-
lewskiei dⁿⁱ na granicy panu mistrzowie. a iś pan mistrz
acz o tej granicy nie niewie. a wśakoż zatakowim wojna-
niem ia za swa pozita. i chział bi iei na potym wziąć
iego Crolewskiei dⁿⁱ się niezda abi Bohufal iato posseł
omilka swowu iestli się która stala mogł. go wblizac gra-
nicam iego Crolewskiei dⁿⁱ bo niemato bil wysłać, abi
granizil ale izbi o krzywdi poddanich ie^o Crolewskiei
dⁿⁱ mowil i iednal

X ego też pan mistrz piśmę iś zandal potom od tego Bohu-
fala. abi powiedział komu winę dawa a wgiżil się
iś tych škod oktoze mowil miał prawem dochodzić. gdiś
się stać mieli w granicach panu mistrzowich

K roll iego dⁿⁱ i fazydi temo rozumieć może. iś nichto Bo-
hufal ktorubil posłem. ale any czy ktorzy byli pobrany. pod-
dani iego Crolewskiei dⁿⁱ nieznali tych ktorzy gim škoda
wezimili. a tato niewiedzieli komu bi winę dać mieli

Thęś się iego Crolewskiei dⁿⁱ zda za niestłusne abi się pos:

lowie iego Crolenskiei m^a mieli wgißoziać albo oßhodi pod:
 danich iego Crolenskiei m^a się prawować bo sam pan
 mistrz miał się dowiadować wßwei ziemy o tych ktorzy
 tñi ßhody wozimli, a giewo naprawie tych to shod i kw
 karanyw przewieße. iestli ze bi się choział prziazzielskie
 przeczim iego Crolenskiei m^a zachować

J zato zanda iego Crolenska m^a abi iessze oti ßhodi pod:
 danym iego Crolenskiei m^a Litewskim się naprawa
 stula

Lars Legationis ad sob
Epim Pomesanien in Prussia

ditionis Crutiferoz

Lozdrowienie powiedziawßi i lasher iego Crolenskiei m^a

Powiedziec iß listu temu ktori timi czasßi pan Biskup h
 Crolowi iego miłoszi pißal. dobrze iest iego Crolenska
 m^a wirozumić raczil. a iß mierzad tego sißal iego Crolenska
 m^a iß Andrzei Galezowski iemu odpowie:
 dzial i poddamim iego i shoda iemu niemaly wdzialal

A iß iego Crolenska m^a aczholwiek do tych miastß pan
 Biskup tej rzeczy na iego Crolenska miłosć miewsmiost
 iako to słuß me wdzialac miał a wßakosß wßßawßi iego
 Crolenska m^a to ego Galezowski przed się wziął
 iako ten pan ktori pokoi a sprawiedliwosßc milui. aßwei
 wolei poddamim swogim wziwać niedopßßez. raczil iest.
 tego to Galezowskiego zastawic i rozkazac iemu deodze
 i todzieß abi daliei nie przeczim panu Biskupowi
 niepozinal aß do rozegnamia iego Crolenskiei m^a i za
 gine mima iego Crolenska m^a iß ten to Galezowski

potim przikazami iego Crolewskieci zadnei s'hodi panu Bis:
kupowi niweczimil

Jgdi bibil pan Biskup ta rzecz iego Crolewskieci aⁿ oznaimil
azandal sprawiedliwosci stin to Galezewskim: bit bi tu
bil iego Crolewska aⁿ rad dawno wdzialal, a natim
iesze stogi iego Crolewska aⁿ is cheze sprawiedliwosc
wdzialac panu Biskupowi: albo sam iego Crolewska aⁿ
albo tum wzemi szwei przuskieci porucze raezi Adam
smogim tej rzeczy przeslusec a ko slusnei mierze ia prz:
wiesez

Lecz sui iego Crolewska aⁿ temu wielmi dziwne i cziasze
to sobie bierze is pan Biskup niewkladajac na iego Crolewska
aⁿ ozadna kziwoda swouj sianga sui moze
a gwaltem na poddane iego Crolewskieci aⁿ. bo i tego to
Galezewskieci bil slubem pierwci pan Biskup zawiaz:
zal, y otosui ta rosmirza stala i teras nowo pana Jana
Bistrama dobrego a statecznego czlowieka na dobro wol:
nei drodze wzemi iego Crolewskieci aⁿ iano test
kaza i slubem gi zawiazal abi mo sui starwil gdi mo
roskaze ktora rzecz ani przislusec ko dobre mu daniegt:
mo i pohoiemi i iest barzo obziastna iego Crolewskieci
aⁿ bo iego Crolewska aⁿ ani poddani iego Crolewskieci
aⁿ tego meczimia poddani pana mistezowim ani pana
Biskupowim. a tesh iego Crolewska aⁿ niema zadnei
odpowiedzi spanem Biskupem dha ktorei bi on mal abo
miez mogl ktora slusnosc poddane iego Crolewskieci
aⁿ gimowac albo slubem zawiazowac

A przeto iego Crolewska aⁿ napomina pana Biskupa abi
sui na potim gwaltem nieobchodzil spoddanim iego Crolewskieci
aⁿ ani gich gimowal ani slubem zawiazowal
a iako prelat Duchowni mepodawal przicim siebie
abi sui ktora rosmirza miala wsczecz miedzi ziemianij
iego Crolewskieci aⁿ ilosci a pana mistezowimij

Aiż bi też pan Biskup pana Biskupa Sslubu przepuścił
a ożekował sprawiedliwości swei z Galszewskim ktora
mu iego Crolewska ai iako iest powiedziano chce sam wzi-
me albo poruczyć to wzięmiach tych Radam swim wżimie
bobisja iego Crolewska ai niechcial tamo dziwowac. any
tego dopuścić aby kto miał napoddamich iego Crolewskiei
ai swei wolei beśprawnie wżimac a dowodzić bo iest gotow
iego Crolewska ai kazdemu zarzdi skazdim poddamim
swim sprawiedliwosc wdzialac yżimix zarzdi kazdemu
ktoreiśor ko iego Crolewskiei ai wżieha

A ktemu rozumno moześor też panu Mistrzowi Praskiemu
powiedzieć okej wżeci pana Biskupa Brabnegkiego. bo
też pan Mistrz za mjm piśami swe ko Crolowi iego ai
wżimł opowiedawne iśbi go przestac niechcial aże go
broniez szcial

Mieszczanom Elbinskim opowiedzieć, iś wasz Panie Kipśicz,
Crol iego ai słu do pana Mistrza dla tych wżisłomijśhod
ktore sja gim żienix itexas Liepak nowo sja stali ziego
ziemie ktoreich iego Crolewska ai barzo zalwie i iest to
iego Crolewskiei ai przeczim miśli, iś czy iezdm Kozagi
ktorego iego Crolewska ai tam chowa wienczei dla Mie-
szczan Elbinskich pokoia i beśpieczeństwa. miśli dla kto-
reix gimich poddamich swogich. niepatrzyli tego iako bi gi
gich Mieszczanie ktorei sja po mordowani, polupienij i mekto
wzi smich przez w wiedzem, a drudzi słubem pozawiazo-
wani mebili ktei skodzie i ktemu wpatyhowi przisli

A iśli bi gi to Mieszczanie Elbinszi chcieli ktorey szersze
nauka dac o swich skodach ktore po te gafi mieli zzie-
mie pana Mistrzowej, powiedzieć gim, iś to mogax wżimie,

Alß wy tho wedle nanki gich chęćcie i macie o pana
Mistrza iednać

Powiedzieć gim teß iß Crol iego. Alß ac mierał gierzpi ta:
komię gwałtown i kuziow ktozesiux gim i ginsßim poddanim
iego Crolenskiei Alß dziei z ziemi pana Mistrzowej. a
wßatob wßodząc walti ktozei ma iego Crolensku Alß
dosie spogani i zoszepeienęzi wiari swiętei. Szoku kęß
drog iatobi poddane swoe wpotogil heom walti. Alß kich
to Mieszczan Elbianskich iego Crolensku Alß wkażdei prze:
godzie i gziaskosęzi opuszezi mwozim mierzęzi. ale gich bwo:
nie chęze. maiane to wiary o nich iß teß ony bendę chęzie
i wniec siux zachować przeziwto iego Crolenskiei Alß
iatob slusßa na wieczne poddane przeziwto panu swoemu

O kich ktorzi mairę przeziwiny dowodzie kuziow swoich na pana
Mistrza i na poddanich iego. ktorich teß Mieszczanie Elbm:
sezi Crolowi iego Alß pissali. powiedzieć gim iß Crol
iego Alß chęze pierwezi wiedziec czoß to za ludzie a
ktorzi sy. Alß poim iego Crolensku Alß nawęzi ti to mieß:
czani swoje Elbmskie iatob siux banda mieß przeziwto
kim to ludziem wtei mierzę zachować a czego gim bendę
mieß dopuszezac

Xiandzo Bishopowi Helsinghemu powiedziec wozim
was Crol iego Alß. do pana Mistrza poslat raził a ies:
tibi chęzial narokę dac ktorę ktemu Posselßhnu. po:
wiedziec mu iß to poruczenie iest wam dano od iego Crol:
enskiei Alß iß siux wedle nanki iego sprawować ma:
cie

na

fa:

damm

a

he

hig

hig

pzi:

bri:

guc

a

w

pato

bim:

col

a

mef:

who

da

n

ies:

po:

Ceo:

ma:

Handwritten text in Arabic script, likely a title or heading, possibly reading "كتاب..." (Book of...).

100

101

102

103

104

105

106

107

108

P ta

na

qui

nos

dim

tissi

ore

illu

fion

vra

Secu

pati

ve

Nicol

1531.
Sigismundus primus Rex Poloniae
Erasmio Ep'o Ploen. oratori apud
Papam Leonem X^m.

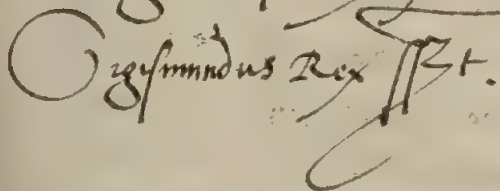
Rede in Christo pr. sincere nobis dilecte. Scripsit nobis v^{ra}
P^{tas}. Sanctissimum Do. n^{rm} causa parandarum rerum
n^{rarum} velle n^{undum} suum in Moscoviam mittere.
qui iuxta instigatione eius Sanct^{is} curaret pacem inter
nos et Ducem illum constituere. Quem affectum et stu:
dium de rebus n^{ris} eius Sanct^{is} habemus longe gra:
tissimum, ac agimus illi gratias quas possumus ampli:
ores. Verum nos cognitos habentes mores gentis, et ducis
illius, apud quem persone spirituales parve sunt estima:
tionis: et religiosi adhuc minoris. Volumus ut roget
v^{ra} P^{tas} illius Sanctem, quo n^{undum} mittat persona
secularem, si velit quidpiam per eum boni effici. et hec
potissimum causa fuit quare nos censuimus et scripsimus
v^{re} P^{ti}, ut religiosus huc non mitteretur. alioquin fratrem
Nicolaum Sshonbergum libenter vidissemus, et nullum magis
idoneum arbitraremur. Tamen si illius Sancti visa foret
comodius personam spirituales mittere, nos etiam id boni
consulemus: utrumq; melius esset secularem, dummodo id
fiat citius. Nos vero quando huc venerit, de viatico et reb⁹
omnibus necessariis illi providebimus. Sancti mo vero d^{no}
n^{ro} hanc curam paternam omni studio et obsequiis n^{ris}
referemus.

Ceterum quia iam electus est Imperator, et non is, cuius gra:
tissimum Sanct^{is} de confirmatione pacis et concordie Luthe^m
rem distulerat, agat v^{ra} P^{tas} apud eius Sanctem, quo tandem
nobis instissimam rem, et paci communi sume necessariam peten^{ty}
annuere dignetur. et profecto sua Sanct^{is} nulla recta
ratione nobis id negare debet. nam, quae confirmatione

ipsam impediret, lis coram Iudice nulla pendet. Et quæ
 extra iudicium humana cupiditate oritur sunt simultates,
 hac ratione compescuntur. quod ut fiat Sanctitatem suam
 officium suum, et utilitas publica hortari debet. Cum
 enim bella pactis et conditionibus latis fere finem accipiat,
 exigit communis utilitas, ut que pacta sunt, etiam si parum
 equa sint observentur. ne velut caput hydre unus belli
 finis plurimorum sit incunus. maxime cum pacis et
 concordie observatio, non solum de iure gentium sit, sed
 et divino. unde dubium non est imitam concordiam
 solo partium consensu ratam esse. confirmari, autem,
 vel ex partium voluntate, vel etiam ea non arcedere,
 sola Superioris auctoritate posse. in nostra quidem
 perpetua pace utrimque concurret, et partium consensus
 et auctoritas Superioris per Legatum interposita. Deum
 & voluntas partium ad prioris consensus et concordie
 confirmationem. unde omnino existimamus ab una tantum
 partium petitam confirmationem denegari non debere.
 Cum enim in ipsa confirmatione antea Legati Appli
 auctus intercesserit: partes quæ ad maiorem cautelam confir-
 mationi faciende per partium dispositum consenserunt: Sanctitas
 Domini nostri, cuius officii est pacem fovere, et dissidentes
 ubi imminet Reipublice turbatio, vel imminet ad pacem compelli,
 qua ratione iam firmate pacis confirmatione negabit?
 Populare est per Germaniam et Poloniam ut in privatis
 factionibus, que per vim extorque sunt promissiones in
 Latronum captura, et ludis etiam, tanquam legitime habe-
 antur, ad maiora mala vitanda. quid igitur in tali
 pace faciendum, a qua sine multorum exitio discedi
 non potest? In ea tamen, si qua Capitula tanquam
 illicita Sancti sui displicuerint, parum interest, si ea
 tanquam reproba ex certa scientia, et eius motu proprio
 tollantur: approbata aliis. cum utile per inutile
 non vitietur. Quod etiam magis convenire putamus

rebus nostris, q̄ si ipsi in illarum cassationem consen-
 tiremus. Hīs ac aliis rationibus v̄ra P^{tas} inducere
 Sanct^m Do. nostrum cur et ad confirmationem ipsam.
 agatq̄d totum, quantum potest secretissime: nulli rei
 et impensis parcendo. Nam si id nobis illius Sanct^{tas}
 denegabit: nos qui continue per Magistrum Prussie la-
 cessimur variis et multiplicibus modis, quibus subditi
 nos premit et infestat: non poterimus ulterius ferre.
 Et quod hactenus causa illius Sanct^{tas} ferimus, et
 illi per fratrem Nicolam Szonbergum promissimus
 a bello gerendo continere nos nequibimus, quod pro:
 culdubio vniuersa vicina regna & dominia sic in:
 vicem commouebit, et hec turba difficillime deinde
 sisti poterit. Itaq; v̄ra P^{tas} diligentia adhibeat
 et id apud illius Sanct^{tem} obtinere possit, quod
 alioquin ipsa sua sponte, causa publici boni et quietis
 facere deberet. Referemus hanc operam v̄re P^{ti}
 abunde gr̄a et beneficentia m̄a regia. que bene
 valeat. Cracovie 25 Julij. 1519.

Regni nostri. xij.

Sigismundus Rex S^t.

Particula Epistolae regiae ad Crasum Episcopum
 Florentem: Oratorem Romae agentem:
 Datae harenae erat 20 Augusti. 1519.

Ceterum non ignoret vester Pater tristem huius diebus nobis
 casum incidisse. Tartari enim maiori et instructiori
 vi, quam unquam consueverunt, fracta fide, et inopinato,
 in Terras nostras Russie irruentes, damnum ingens
 fecerunt, et praesidia nostra quae illis collocaveramus, vacua
 Duce Constantino, aliis quoque illis proceribus fuderunt:
 id quod nescimus quo alio, nisi aduerso fati nostri impulsu.
 Nam neque Dux ipse Constantinus, neque aliarum Copiarum
 Praefecti, continere milites potuerunt, quin pauci nu-
 mero contra hostium ingentem multitudinem temere
 congrederentur. Et licet non perierit ex nostris ullus
 insignis: et omnium paulo plus mille. Etiam cum pro-
 miscua plebe desiderarentur: hostium vero magna multi-
 tudo et praestantior cecidit: tamen quia Superiores et
 cum praeda evaserunt, nobis est valde dolendum.
 Proferimus quoque Sandomiriam, consulturi illis cum Con-
 siliariis illo commoratis, qualiter ibi eadem vi rediret
 Hostes, non improprie discederent. Haec Pater vestre
 Significare volumus, ut si minus aliter istud, ut fit,
 spargeretur, ipsa sciret quemadmodum res gesta sit
 et Sanctissimo Deo nostro declararet, cum quibus hostibus
 sit nobis continuum negotium. Et commendat nos
 eius Sanctitati. Ipsa etiam valeat filius meus.
 Datae Cracoviae 20 Augusti. 1519.

Sigismundus primus Rex Polonie.

535

Cardinali Forluien: totius
ordinis fratrum minorum
protectori.

S. P. D.

Rme in Christo pater. In terris nostris Prussie fratres Ordinis minorum de observantia magnam nobis de se suspitionis prebent materia quoniam non subsunt Iurisdictioni ministri provincialis eiusdem Ordinis in regno nostro plerumque enim bella et tumultuaciones perseverant in illis terris inter nos et vicinos earundem terrarum. Principem videlicet et Magrum Cruciferorum. Interdum contingit mitti sub specie fratrum contra nos negotia regno nostro nocumentum afferentia, id quod iam experimento perdidicimus. Proinde ad tollendum huiusmodi suspiciones, et mala inde impendenda opereprecaum erit per commoditatem presertim istius Venerabilis Capituli dictos fratres ad unionem et obedientiam provincie Polonie redigere debemus sub obedientia Saxonum provincie degentes necessitate publica urgente de locis illis nobis subiectis cogamur ipsos alienare. In terris etiam Slesie que Regnum nostrum a Bohemia dividit, sunt nonnulla loca Civitates et Oppida nobis subiecta et presertim Bartzin, Cozieglowi, Slawkow, Siemow, Czeladz, Ostwianezim, Zathor, Muziglod, etc. quorum Iurisdictionem fratres de provincia Bohemie questus faciendo graviter sibi vendicare contendunt, non sine iniuria et incommodo fratrum provincie regni nostri. qua ratione fiunt quedam dissensiones inter fratres harum provinciarum, que proculdubio parerent inter ista duo regna appertum dissidium. Rogamus Vram Romanam Patrem prohibeat fratres illos de provincia Bohemie, ne quovis pacto, ad loca eadem nobis subiecta audeant se ingerere. Alioquin necesse esset nobis, auctoritatem seculari contra illos extendere, quod facere nollemus, nisi Patris vestre providentia his malis viam intercluserit. Quandoque sine magno scandalo id fieri non posset. Credimus tamen. P.

vram' R^mam & necessitatis huius, Et desiderii nostri ha:
bituram rationem. Quam ^{valere} foeliter optamus. Datis Cracⁱ
vi Martii M^o. D. XVIII° Regni mⁱ Jⁱ

Ludovicus Rex Vngarie & Bohemie
Sigismundo Regi Polonie: patruo suo:
Salutem et felicium successuum continua incrementa

SER me Rex Patruus n^r honoran^{te} me. Ex lris Mis v^{re}
proxime ad nos datis intelleximus Magistrum Prussie
conductis ex Germania gentibus adversus M^{tem} vram bel:
lum moliri. et terras eiusdem Prutenicas velle invadere. cona:
riq; ut etiam ex n^{ra} Bohemia, Moraviaq; ad augendum
Exercitum suum milites stipendio sibi compar^{et}. Quae res ut est
indignissima et ab omni pietatis necessitudinisq; officio alienis:
sima. ita nobis plurimum displicet Et incredibiliter certe dolen:
da est. Miramur autem vehementer quid Magistrum ad hoc
agendum impulerit. Qui cum sit Ince sanguinis M^{ti} v^{re}
coniunctus magnis aliq; beneficiis ab eadem Et ornatus &
auctus: Cum Mosas Et Tartaris hostibus Mis v^{re} coniu:
cet. ut tam atrox Et plnsq; Civile bellum in M^{tem} vram
meditatur/potuisset Magi ipse saniore consilio usus longe com:
modiores vias invenire. res suas componendi. Sed forte. ad:
huc resipiscet. Quod si ut cepit perrexerit. Deus optimus
Maximus iustam Mis v^{re} causam proculdubio prosperabit. &
Magum aliquando huius consilii factiq; smi penitebit. Nos ve:
ro si res Mis v^{re} iuvare aliquatenus possemus id certe nobis
esset iucundissimum. Et multo id faceremus libentius. q; vel
ipsa forte desiderat. faciemus autem animo cum propenso tum
sincero quicquid poterimus/de qua quidem re Prutenica &
de multis aliis plura M^{ti} v^{re} per Oratorem nostrum quem
ad eandem propediem missuri sumus iam designatum nuncia:
bimus. quem hoc biduo hinc dimittimus ea celeritate profe:
cturum. ut prius attingat si fieri poterit Cracoviam. q; istinc
Mis v^{re} discesserit. Quod autem ad Bohemos Et Mora:

uos milites attinet. pro voluntate et desiderio vestris
 missimus litteras meas per proprium hominem nostrum ad
 omnes statum Regni nostri Bohemie. Et Marchionatus Moraviae
 uicibus quibus omnibus streich me mandauimus ut nemo ex eis
 audeat ad stipendium aliquod Prussie se conferre. aut eius
 Exercitum ingredi contra vram maiestatem. Quia potius ita
 se teneant ut si quando inter hostes suos et tam grandia
 bella. vestra necessitas incubuerit gentes aliquas condu-
 cendi. eas in eisdem Regnis nostris. in tas vram paratas sem-
 per habere possit. Omnipotens Deus maiestatem vram
 felicissime conseruet. et optatam eidem victoriam contra
 omnes inimicos suos concedat. Dat. Bnde duodecima
 die Octobris Anno domini M. D. XIX. Re-
 gnorum nostrorum Hungarie et Bohemie Anno quarto

Sigismundus primus. Rex Polonie
Reueren in Chr^o patribus: Mag^{is} generosis
et famatis: Prelatis. Dignitatis. Officialibus
Consiliariis nostris Terrarum Prussie: sincere
nobis dilectis:

Rendi in Chr^o pres. Mag^{is}. Generosi. Nobiles. Et Famati.
 fideles nostri dilecti. Ea que nobis ex Conuentu proximo
 Grandmicer de Sermo Rege Dame. de Marchione Joa-
 chimo Brandeburgen. et de Magro generali eorumque moli-
 mibus. scripsistis. cum his nouitatibus que per Consulat^u
 Gedanen ad vos perlato sunt. sane intelleximus. acceperimus
 etiam hec prius ex aliis. et nouissime ab Illmo Duce Lo-
 meranie. qui huius negotii non paruum gerit curam. ex quo et ex
 aliis coniecturis assequimur. hoc presertim dno tempore quod
 instat non bene conuenire peditibus Germanis. in castris
 diu agere. vel q^{uod} huiusmodi machine que struantur sic subito
 confiri possint. Nihilominus in omni euentum. quicquid sit
 quod illi conantur non est coniuenter transeundum. proba-
 musq^{ue} in hoc operam et Consilium vram quod de bono ordine

statuendo, quo obex istis rebus poni possit dedistis Commi:
simus itaqz ad quemlibet Districtum, et illius incolas dari,
mandata. ut omnia sic quemadmodum consulistis, dirigere:
tur. Proinde volumus ut hec in re vniuersales, per
quemlibet Palatinum in suo Districtu Nobilibus ac oppida:
tis, precipue Castorum Capitaneis et ceteris quibuscumqz
Subditis nris, notefiant et manifeste, atqz ab omnibus sic ut
illarum tenore continet obseruentur. Quod eo facilius fiet,
si quisqz vrm et sui officii debito, vices suas ad id inter:
poneat. Sicqz hys rebus quemadmodum astrictus est, inuigi:
lauerint, in quo ut confidimus neqz studium neqz diligentia
aliqua omitteretis Rem nobis et vobis ipsis debita, et gra
uia dignam facturis Dat. Cracouie

Sigismundus primus Rex Polonie

*Incolis ac Subditis suis. palatinatum
Culmensis. Marienburger. pomeranie.*

†
Culmense
Marienburger
Pomeranie

Vniuersis Et Singulis, Palatino, Castellano, Succamerario Ca:
storumqz Et Oppidorum nostrorum Capitaneis, Et Tenutarijs,
Nobilibus Proconsulibus Et Consulibus, ceterisqz officialibus
Et Subditis nris in terra et Palatinatu existentibus, Sincere
et fidelibus nris dilectis, fauorem Et gram nram, Magre Re:
nerose Nobiles, Famati, et Prouidi, fideles nri, dilecti, Co:
gnitum est nobis ex rumore non incerto Quod Seruus Rex Da:
me, qui a suis regno est eiectus, cum domino Ioachimo Maxi:
chione Brandeburgen cumqz Agro generali alijsqz quibsdam
Ducibus Exercitum Equitum Et peditum collegere non con:
temnendum sub pretextu, qd illo restitui speret, illumqz fortassis
prope oras terrarum nostrarum Prussie, que Marchionatus
vicine sunt est collaturus, vnde licet nihil nobis cum hoc rege
sit diffidii Et cum Agro generali ut satis Inducias habea:
mus, tamen iuxta hodierni orbis habitum, non visum est nobis
ut hoc tempore in totamqz aurem dormiamus, volumus itaqz

et vobis omnibus serio precepimus: ut cum primum p[ro]hibus
 requisiti fueritis quilibet v[est]r[um] sic ut nobis militare obliga-
 tur cum equis armis et curribus suis in omnem eventum se pa-
 reat et expeditum faciat ut cum aliqua vis ingruere. Et
 per Palatinum et officiales ad hoc consuetos ad occurrendum
 pro certo die et loco vocaretur sine omni mora adesse. In-
 menta preterea et quicquid bonorum quicquid in locis non be-
 ne tutis habuerit ad proxima mea Castra et munitiora op-
 pida transferat quo illic securius maneat et hostibus comme-
 atus precludatur. Vobis vero Capitaneis, Castellanis
 et Oppidorum nostrorum Tenitoriis Civitatumque et Oppi-
 dorum nostrorum Preconsulibus et Consulibus seorsum man-
 damus et sic omnino habere volumus ut Castra et Oppida
 mea vobis commissa et obligata sic curetis ut ea cum genti-
 bus armis Tormentis pulueribus Commeatu et quibuscumque
 alijs rebus bellicis bene munita et instructa habeatis. Ne
 nobis aliquod in eis detrimentum quod a vobis repetere
 cogemur impendat. Nos etiam in hoc Conventu Regni mei
 omnem operam sumus daturi ut vobis omnibus et singulis
 si quid se huiusmodi offerat tempore adesse et quemadmodum
 consuevimus ab omni vos vi et iniuria defendere et tueri
 possimus. Vestrum igitur erit in omnibus istis tales se exhibere
 quo fides et virtus v[est]ra et hinc erga vos gratia n[ost]ra ho-
 stibus n[ost]ris formidabiles redderetur. Sic ergo et sub penis
 in bellis expeditionibus solitis aliter non facturi. Dat[um]

*Sigismundus primus Rex Polonie
Gdaniensibus:*

F Amati. Intelleximus ex lris vris qualiter Rex Dancie ab-
scesserit ex Svecia simul ac de nonnullis eius gentibus
que istuc apud vos applicuerunt, quas cum consistere apud
vos prohibueritis, commendamus et probamus in ea re pru-
denciam et diligenciam vram. Non potuisset enim eorum
mansio, nisi cum aliquo damno subditorum nostrorum fieri.
Et quamuis nichil suspicamur Magistrum incepturum aduer-
sum nos, maxime nunc hieme, tamen volumus ut si
qui adhuc ex dictis gentibus in Civitate, vel ditione nra
subsisterunt eos manere non permittatis. Et nos scribi-
mus etiam Palatinis et Capitaneis nostris istuc in
Pessia, ut se aduersus eos ubi opus esset, moveant
Et vos pariter Consilio simul et auxilio quantum
potestis adsitis ne quod subditis nostris damnum in-
feratur. Facturi pro gratia nra.

In nomine domini Amen

Et in nomine domini Amen

Et in nomine domini Amen

V Niu

mita

mita

terra

tudm

fideli

Nobil

Jam v

Pruss

debit

alm g

Lito s

fun no

Spera

ficiu

ris

rit e

celer

pugna

hic e

multo

intellig

547
*Edictum Regis Polonie Sigismundi primi in vim
primarum Et secundarum Bestium: ut omnes subditi
Regni parati sint ad bellum: contra Magistrum Cruci-
ferorum de prussia.*

SI

Vniuersis Et singulis Palatinis Castellanis Capitaneis Dig-
nitariis. Officialibus Burgrabiis Et Nobilitatum comu-
nitatibus. Aduocatis Et Seneschis ceterisque subditis nris
terras Regni nri incolentibus. ubiq: et presertim terram
et Districtum de Jure Et consue-
tudine ad expeditionem bellicam obligatis. Sincere nobis Et
fidelibus nris dilectis. gratiam Regiam/Mag^a. Generosi.
Nobiles famati Et prouidi sincere nobis Et fideles dilecti.
Jam vnicuique vrm^s satis constare potest Quomodo Mag^r
Prussie non habita ratione cum affinitatis nre mutue. tum etiam
debiti ac professionis sue. varias hucusq: occasiones belli nobis:
cum gerenda querebat. premendo multas Et continue sub-
ditos nros. et cum hostibus nris Mosas. Et Tartaris aduer-
sum nos conspirando. que omnia cum hactenus dissimularemus.
Speran^t illum nra modestia Et tollerantia posse aliquando ad of-
ficium suum reduci: res eo deuenerit ut ille cognitis difficultatibus
nris modernis. que nobis ab aliis hostibus incumbunt Conduxe-
rit ex Germania magnas militum copias. statueritq: cum omni
celeritate Arces Et Cinitates nras Prussie adori et ex-
pugnare. Nolen^t vero nos. cum iam aliter fieri non potest. ius-
ticie et terris illis regni nri deesse. quas predecessores nri
multo sanguine et impendio partas nobis reliquerunt. idq:
intelligentes absq: publica ad bellum motione fieri non posse.

propter vim et celeritatem hostilem decreuimus. ipsi cum vniuersis
 subditis nris ad Prussiam proficisci et terras ab impetia:
 one hostis pro virili nostra tueri et defendere. Quare
 has pntes literas in vim primarum et Secundarum Reshu
 mittamus quibus vobis vniuersis et sigillatim vnicuique vni
 mandamus. ut visis illis arma capiat et quilibet vestrum
 capiat. vosque ita preparetis. ut cum aliis literis nostris fue:
 ritis requisiti. possitis absque ulla mora nobis ad tempus et
 locum qui designabitur adesse et hostilem impetum cum Dei
 auxilio una nobiscum ita retundere. ut inde amplius Res
 nullum sentiat detrimentum. vosque laudem et gloriam in re
 bellica pluribus victorijs iam acquisitam quoad fieri poterit
 augere et ampliare valeatis. Et ne quispian vestrum de hac
 preparatione bellica et mandato nro aliquam ignorantiam sua
 pretendat volumus ut unus ad alium viciniorem pntes
 leas Reshu cum illas perlegerit transmittat. ultimus vero eorum
 loci Capitaneo representet sub bonorum suorum ammissione ab
 facere non ausue. Dat. Cracovie feria quarta proxima
 ante festum Sancte Hedwigis Anno domini M. D. XIX.
 Regni nostri Anno tredecimo

Sigismundus primus Rex Polonie

Capitaneis in Regno:

349

Enerose fidelis nobis dilecte. Jam tunc^h satis constare pot^{est}
Quemadmodum Magr Prussie non habita ratione cum af-
finitatis nre mutue, tum etiam debiti ac professionis sue variis
hucusq; occasiones belli nobiscum gerendi querebat. premendo
multifariam et continuo subditos nros, et cum hostibus nris
Moschas et Thartaris aduersum nos conspirando. que omnia
cum hactenus dissimularemus, speran^{ti} illum nra modestia
et tollerantia posse aliquando ad officium suum reduci, res co-
deuenit ut ille cognitis difficultatibus nris modernis que ab^{nobis}
aliis hostibus incumbunt: induxerit magnas Milium copias
statueretq; cum omni celeritate Arces et Ciuitates nras
Prussie adoriri et expugnare. Nolentes vero nos, cum iam
aliter fieri non potest, iusticie et terris illis regni nri deesse
quas predecessores nri multo sanguine et impendio partas nob^{is}
reliquerunt, idq; intelligentes absq; publica ad bellum fieri
motione non posse, propter vim et celeritatem hostilem decreui-
mus. ipsi cum vniuersis subditis nris ad Prussiam profusa,
et terras illas ab impetitione hostis pro virili nra tueri et de-
fendere. Quod ut^{ad} omnium noticiam perueniat, et ne nos in
tanta calamitate aliquid neglexisse videremur. lris nris
id denuntiare, palam omnibus facere volumus, quas mitti
in manus tue. F. Mandamusq; illi et eas statim omni mora
posthabita per terras et Distictus sui Capitaneatus transmit-
tat. et circumferri ut moris est faciat. ac in foris Ciuita-
tum et Oppidorum, et circa Ecclesias diebus Solemnibus
proclamari et ad noticiam vniuersorum et Singulorum, ad ex-
peditionem bellicam obligatorum deduci faciat, ut equos ar-
ma et alia bellica necessaria parata habeant. quo vbi necessi-
tas incumberet que non nisi repentina esse solet. et lre nre in

vim ultimatum Restum per nos mitterentur possit unumquemque
 sine mora ad locum quem in eisdem lris Restum designabi-
 mus profici. Factura tua pro debito officij sui et pro nro
 Dat. Cracovie feria quarta proxima ante festum Sancte
 Hedwigis Anno domini M. D. XIX. Rei
 gni nostri Anno tredecimo

*Petrus Tomiczki eps Premislien Regni
 Polonie Vicecancellarius
 Luce de Gorha Castellano Posnaniensi
 Capitaneo Maioris Polonie generali*

Accurrerat huc his diebus modo cursorio et cum omnium ho-
 minum admiratione D^s Archiepiscopus qui mox veniens
 agere cepit in consilio ne ^{ante} Regia Conuentum ageret
 in Prussia sed in aliquo alio loco Regni causam preterens
 inscuritatis quasi tunc securus fuerit cum peditatus ille
 aduentabat quando omnes domini Conuentum Thorun ha-
 bendum consuerunt. suavit etiam et milites isti quos ^{ante} Regia
 Regia quotidie scribit iam bellum ordirentur aduersus ^{Magistru} cui
 de hac re maxima et difficillima erit pars consilij et deli-
 berationis quale id bellum erit instituendum itaqz tunc cues-
 tigio sententis omnium et ^{ante} Regie non est persuasio ipsius
 suscepta. Postero die nescio que secreto egit cum ^{ante} Regia
 et iterum mox discessit impetratis tamen lris a ^{ante} sua ad
 vram M. ut vel pecunias pro Colo daret, vel possessionem
 ipsius cederet. ego repugnaui huic rei, tamen cum ^{ante} Re-
 gia iussit, coactus sum dare lras. vram M. sciet quare se in
 hoc negotio gerere debet, non opus est ut a me doceatur
 Jam hinc die lune proximo post festum Sancti Martini egre-
 diemur. M. vram rogo efficiat ut fr' meus dominus Ni-
 colaus ante id tempus huc veniat. neqz atz ipse faciat/Comedo me

551.
*Petrus Tomiceles ep's et Vicecancell
Alberto Gastolt Ioh' Vilnensi
et Magni Ducatus Litua^e Camellario*

Mag^r domine amice et fautor honoran' non libenter video
quod nonnulla differentia suborta est inter vram M: D
dominum Pallatinum Trocen', nunc presertim, cum ista Respu^a
Magniducatus Lithuani^e sit in tantis fluctibus et discrimi-
nibus constituta, cui si mutua esset vrarum. D. concordia
et vntas adhuc certe consuli et provideri posset, et cum
difficillimum sit foris bellum, intus autem dissidium et dis-
cordia, que spes relicta videtur salutis, itaqz M^{tas} Re-
gia id gravi ferens animo, et cupiens hoc reipublice nocu-
mentum remouere, comisit domino Hilymierz et domino Bo-
gussio inter vras D. concordiam tractare, comisit idem
etiam domino Electro Camenecen', qui vtriqz illarum liben-
ter inseruit, itaqz ego, cuius professioⁿis est mutuam pacem
et benivolenciam hominum cupere et conciliare quibz liben-
tissime viderem omne bonum reipublice Magniducatus
Lithuani^e non secus quam regni, plurimum rogo vram M:
non desit ipsa quo in reconciliacionem mutuam cum ipso
domino Pallatino Trocen' veniat, seqz facilem ad honestas
condicionem concordie, prebeat, ut hec difficultas non acce-
dat quo minus respu^a v^{ra} possit ab his discrimibus li-
berari, faciat v^{ra} M: rem sua v^{rt}ute et prudentia digna
ac M^{tas} regie multo gratissimam, quam non ignoret P^{rus}:
siam cum apparatu bellico profuso provocatam indignissimis
conatibus Agni a quo iste omnes difficultates Regni et
Ducatus Lithuani^e promanarunt et augentur, itaqz non po-
tuit M^{tas} Regia iam al^{te} facere quam operam impendere, ut

ut illum coercere possit. me v're M^{re} et obsequia mea ex
animo commendo. et cupio ut sit felix. T. nicolumis 26

554

0

XV. Nouembz

Anno dñi 1519. Germs do^s sigismundus primus
 Rex Polonie: et Magnus dux Lituanie, Cracomo
 egressus est: ad Prussiam, ad Conuentu^m generale^m
 in Torunio agendum: et ad bellu^m aduersus Illustriss^m
 Albertu^m Marchionem Brandeburgen, et Magistru^m
 ordinis militaris Thentonicoru^m seu Cruciferoru^m in
 Prussia: Nepotem suum ex sorore germana, gerendum.

ij^{to} Xbz Torunium venit.

*Responsum a Sigismundo primo Rege
Polonie datum Dominis Prussie in
exceptione sua per eosdem prutenos facta.*

S Aera Altas Regia R^m Mag^r domini. grās habet nō
 vulgaris v^rs D. de hoc in se officio. et cura ac diligentia
 in agendis his, que pro communi bono vtilia et necessaria
 videntur. Altas sua Ser^m audiens iam pridem in quantis
 angustis et calamitatibus fuerint he terre sue constituta
 et quibus aduersitatibus actē: venisset dudum ad consulē-
 dum et providendum illis libentissime nisi fuisset aliis gravi-
 ssimis cum suis, tum Ser^m Hungarie et Bohemie regis, ne-
 potis sui char^m negociis impedita verum cum primum exol-
 uere se utunq^q potuit, venit huc Altas sua Ser^m eo ani-
 mo et rebus sic instructis ut v^rs D. et alios subditos
 suos fideles. ex his fluctibus et perturbatione vindiceret idq^q
 totum exæquatur quod illis ac aliis dominis Consiliariis
 regni sui pro pace et bono statu harum terrarum prop^q digni-
 tate Altas sue Ser^m factu vtile et opportunum videb^r

Handwritten text, possibly a signature or title, in red ink.

ao
enra
a
ntis
te
len:
qui:
ne:
xol
am:
os
d
s
lign:
2

ma b ha el m u r o t

e r i g e n t i s

C
S
m

M
A
diff
uenti
ura
tas e
f vl
lamm
m Li
et e
omni
illas
hoshb
tamen
ex
ordie
vel m
agre
sultm
adefse

559

Conuentus Torunensis ad diem
S. Catherine in fine anni 1519
institutus: in sequentē annum 1520
productus fuit.

Sigismundus primus Rex Polonie
primariis Consiliariis Regni.

Mag^r Sincere nobis dilecte. Jam ea omnia discrimina Et
difficultates recipere que antea nobis promissa Et sepe in Co:
uentibus predicta fuerunt sed vel inania vel infelicitate
vra minus in consulendo et providendo perpensa q^u necessi:
tas exposcebat, nunc rebus et factis ipsis magis constant
q^u ullis verbis exprimi possint. Nam preterea ingentia
damna que hac estate. tum in Russia Tartari tum Mosci
in Lithuania nobis intulerunt, Edocti sumus per Nuncios
et exploratores nostros ex Tartaria utrumq^{ue} hostem statuisse
omnibus viribus acies nostras finitimas oppugnare et circa
illas hibernare/porro Mag^r Prussie licet simul cum predictis
hostibus, nos uti conspirarunt inuicem adorire neglexit
tamen ut certius habemus documentum illum conductis
ex Germania gentibus etiam in media hieme bellum
ordiri velle, nullamq^{ue} occasionem pretermittere, qua nos
vel inopinantes, vel certe cum aliis hostibus occupatos
agredi posset, his vero malis circumdatis, quod facti con:
sultius videbatur. ut videlicet terris Prussie q^{ue} celerius
adessemus quas predecessores nostri multo sanguine Et in:

pendio partas nobis reliquerunt, ne illi subditi nisi a nobis desertos putantes in spe deficerent, et ad aliquod discrimen venirent, atque argum a quo seu fonte omnia hec mala promanarunt cohercere, et ad officium et debitum suum prostandum reducere possimus. Prussiam ite cum Exercitu decreuimus, relictis in terris Russie quibus possumus presidis, ut illic existentes et consulere simul difficultatibus istis, et providere antequam difficiliiores sint, commodius valeamus, atque ita necessitate postulata ac de Consilio tam Colen' & Cracouien' Conuentuum nuper habitorum, generalem Conuentum pro die Sancte Catharine futuro in Ciuitate nra Thorunen' indicendum duximus et indiximus, quem de more etiam particulares precedant ommissis tamen Colen' Et Nove Ciuitatis Conuentibus, ut minus ad pns necessarios, et id angustia temporis exigente. Quare hortamur, S. tua, ut constituta prius in particulari Prossouien', qui erit feria quinta proxima post festum omnium Sanctorum, atque illic de eligendis cum plena facultate terrarum Munchis opera diligenti facta, demum ad Conuentum generalem Thorunen' pro festo Sancte Catharine veniat, illic nobis cum una tantis periculis, Et difficultatibus vtinam melioribus auspicijs consultura pro debito suo et gra' nra fature. Dat. Cracouie feria sexta proxima ante festum Sancte Hedwigis Anno domini Millesimo. quingentesimo decimo nono Regni nri' tredecimo

*Sigismundus primus Rex Polonie
Castellanis minoribus regni Polonie*

Generose fidelis dilecte. Quia Magna Prussia contempto
usque hunc debito suo quod nobis prestare tenetur non solum
subditos nostros spoliis lateociniis incendiis Et carceribus
premit. Sed etiam coniuratione cum hostibus nostris Moscis
Et Tartaris facta, nititur nobis illa eripere que iure
ad regnum nostrum pertinent, et que predecessores nostri
nobis multo sanguine Et impendio parata reliquerunt.
Iamque conductis ex Germania gentibus aliisque bellicis
preparamentis, nichil pretermittat quo institutum suum
ad effectum perducatur. Quare volentes huic discer-
nini consulere et fontem istum, unde omnes nostre diffi-
cultates emanant precludere, de consilio prelatorum Et pro-
cerum Consiliariorum nostrorum ac de rei necessitate et ra-
tione Conuentum generalem in Civitate nostra Thorunen-
pro festo Sancte Catharine proximo celebrandum insti-
tuimus quem particularis in feria

de more precedet. hortamur itaque tuam

ut constituta prius in Conventu predicto particulari
nobiscum una et cum aliis Consiliariis nostris, tante tanque
subite necessitati et periculo consultura pro officio suo
et gratia nostra. Dat. Cracovie die Sancte Hedvigis
anno domini M^o D^o XIX° regni nostri
anno tredecimo

S. I. REX Polonie
Nobilitati Regni Polonie.

Enervose fidelis dilecte. Quia Ingr' Prussie contem-
pto vsq[ue] debito suo quod nobis prestare teneatur
non solum assidue subditos nros. Spoliis. Latrociniis
incendiis. et caecis. sed etiam coniuratione cum
hostibus nris Mosas Et Tartaris. facta. mittit nobis
illa eripere que in re ad regnum nrm' pertinent. et que
predecessores nri nobis multo sanguine et impendio
parata reliquerunt. Jamq[ue] conductis ex Germania
gentibus alijsq[ue] bellis preparamentis. nichil pretermittit
quo institutum suum ad effectum perducatur. Quare vo-
lentes huic discrimini consulere et fontem istum unde omnes
nre difficultates emanant precludere de Consilio Prelato-
rum. et procerum Consiliariorum nostrorum. ac de rei neces-
sitate et ratione Conuentum generalem in Civitate nra Co-
runen' profesto Sancte Catharine proximo celebrandum insti-
tuimus. quem particularis in

feria

de more prece-

det. hortamur itaq[ue] tuam. f. ut ad predictum Conuentum par-
ticulare proficiscatur illicq[ue] auditis ex Nuntiis nris neces-
sitatibus reipublice quo illis in Conuentu generali debito
modo consuli et provideri possit. operam faciat ut Nuntij
ad ipsum Conuentum generalem cum plena potestate deputentur.
Factum pro bono reipublice Et gra' nra. Dat[um] Cracovie
die Sancte Hedwigis Anno domini M. D. XXIX.
Regni nostri anno tredecimo

563

*Sigism. prim. Rex Pol.
Capitaneis Regni polonie*

Cenerose fidelis dilecte. Quia Mgr. Prussie contempto
vsq. huc debito suo, quod nobis prestare tenetur non solum
assidue subditos nros. Spoliis. Latrociniis incendiis. et Car:
ceribus premit. Sed etiam coniuratione cum hostibus nris
Mosas et Cartharis facta, nititur nobis illa eripere, que iure
ad Regnum nrm. pertinent, et que predecessores nri nobis
multo sanguine et impendio parata reliquerunt. Jamq. conduc:
tis ex Germania gentibus. aliisq. bellicis preparamentis,
nichil pretermittit, quo institutum suum ad effectum perducatur.
Quare volentes huic discrimini consulere, et fontem istu
unde omnes nre difficultates emanant precludere. de Con:
silio Prelatorum et Procerum Consiliariorum nrorum. Et
de rei necessitate et ratione Conuentum generalem in Ci:
uitate nra Thorunii pro festo Sancte Catherine proximo ce:
lebrandum instituimus quem particulares in feria

de more precedet. Quare mandamus tue f. ut istos Con:
uentus proclamari faciat in omnibus foris et congregationibus
populi Oppidorum et aliorum locorum publicorum. Capita:
neatus sui. lrasq. nras ^{quas} ad officiales et nonnullos Nobiles
scripsimus ad eosdem mittat. Et perferri q. primum faciat pro
debito suo et gra. nra. Dat. Craconie die Sancte
Hedwigis Anno domini M. D. XIX.
Regni nostri Anno Xiii.

*Creden^a a rege ad Nobilitate^m
in conuentib^{us} congregatam*

Vniuersis *et* Singulis Prelatis Proceribus Consiliarijs *et* officialibus ac ceteris subditis nris in Conuentu congregatis Sincere *et* fidelibus nris dilectis Salutem *et* gratiam nrām Regiam. Mittimus in medium vrarum Do^mni **Generosum** cui commisimus presentes reipublice necessitates *et* voluntatem nostram de illis, eisdem *et* vris referre. Quare hortamur illas ut ei plenam fidem adhibeant idq^{ue} exequi curent. quod nostro nomine ad consulendum Reipublice necessarium postulabit debitum suum. Et nobis rem gratam factur^{us}. Et bene valeant. Datis Cracov^e die Sancti Luce Evangeliste Anno domini M. D. xix Regni nostri Anno xiii^o

*Irē ad eos qui ad legationem in Conuentibus
exponendam designati fuerunt*

GENEROSE fidelis dilecte. Instituiamus Conuentum generalem regni. pro festo Sancte Catharine proximo in Cui^{us} tate nrā Torunen quem de more particularis in feria precedet, ad quem, cognitam habentes tuam industriam *et* diligentiam, te Nuntium designauimus. volumusq^{ue} ut illo proficiscaris, *et* mandata nrā iuxta Instructionem nrām quā tibi mittimus exponas. aditavrisq^{ue} omni studio. quo Nuntij cum plena potestate ad Conuentum generalem eligantur ita exigentib^{us} summis difficultatibus reipublice. pro grā nrā quā hanc operam tibi rependemus. Datis Craconie

*Legatio a Sigismundo .i. rege P. data
nuntius ad Conuentus particulares
omnium palatinatum.*

Post dictam M^{tes} regie gratiam et oblatas lras, Referrendum qua-
liter in omnibus Conuentibus preteritis, M^{tes} Regia denun-
ciari faciebat, que Mgr^s Prussie aduersus illam et regnum nrm^s
molebatur. Et hoc toto tempore, quo prefecturam Ordinis ac-
cepit tormenta bellica comparabat et globos fundebat, pontes
portatiles construebat, arma, securas, Et alia instrumenta
bellica comparabat. faciebat delectus hominum, implebat orbe
terrarum querimoniis sugillando indigne M^{tem} regiam et regnm^s,
auxiliaq; et fauores omnium implorando.

Cum tamen ipse, M^{tes} illius nichil aduersus eum agente, premere
continue subditos eius M^{tes} in terris Prussie vectigalibus in-
solitis, Carceribus, Latrocinis, incendiis, cedibus, adeo ut m^t
indignus ac hostile magis geri ab eo potuerit.

Nichilominus illum talia patrantem occasioneq; et commoditate
sui propositi semper expectantem, cum ut dictum est, referri in
Conuentibus solebat parua harum omnium rerum ratio est
habita: ut quod in omni malo saluberimum est principis
obstari potuisset.

Tandem eo processum est ut Mgr^s ipse omnibus rebus libere dis-
positis coniurationeq; cum Mosco et Tartaris aduersus M^{tem}
Regiam facta ut vno tempore ac impetu regnum et domina
M^{tes} sue, simul omnes adorirentur, conduxit ipse Magni

Exercitum ex Germania. qui nisi aliquanto serius venisset.
magnam cladem. tunc presertim cum alii hostes urgebant infer-
re. terris Prussie potuissent

Iam enim notum est omnibus, qua vi T. Tartari Russiam T.
Mosci Lithuaniam aggressi fuerunt, quantaq; damna dederunt
et utrumq; Regi ceptum suum ita ut statuerat neglexisse videtur
habet tamen M. tas Regia certissima documenta, illum vel
media hieme ceptum suum prosequuturum, cum ita inter eos Con-
uentum^{is} et decretum. q. Mosci Et Tartari Arcem K. iouien^{is}
et alias finitimas oppugnare, et circa illas hibernare de-
bent. Regi vero suas partes agere

Et quidem cum Tartaris hostibus perpetuis nichil habet M. tas
Regia constitutum, nichil firmatum, qui et nunc circa fines Rens:
sic degunt Et continue sunt timendi

Quare M. tem^{is} suam ut de his periculis et discriminibus
commune omnium subditorum suorum consilium caperet simul
et terris Prussie q. celerius adesset, ne illi subditi mei se de-
sertos in desperationem venirent, Consulenti^{is} id etiam dominis
Consiliariis Conuentus preteriti Colen^{is} Et Cracouien^{is} statui-
set Conuentum generalem Thorunii pro festo Sancte Catharine
futuro celebrandum Nam aliter nullo modo id quod necessa-
rium et vigentissimum est fieri potuisset et ut consuleretur
simul his difficultatibus et terris Prussie subueniretur

Venturam autem esse M. tem^{is} suam ad eum Conuentum. cum omni
bellico apparatu et milite. ut facilius Et efficacius. quod co-
sultum videbitur exequi possit et animi subditorum Prussie
confirmarentur.

Reliquisse vero M. tem^{is} suam pro presidio terrarum Prussie

Equitum mercenariorum tria millia. Reliquisse etiam Mag^o
dominum Palatinum Lublinen^m qui cum Consilio aliorum do:
minorum in his partibus existentium ageret. id cum ipsis
militibus quod necessitas postulabit.

Itaq^{ue} cum difficillima erunt negotia tractanda et consulenda
hortandi sunt domini Consiliares et Nobilitas. ut Nuncios
viros graues et prudentes ad predictum Conuentum gene:
ralem eligant. eisq^{ue} facultatem omnem dent. cum Ma^{te} re:
gia et dominis consilere et statuere quod vtilius et com:
modius pro communi bono videbitur.

Et cum iter sit ad eum Conuentum longius solito et res tractande
ardue et que omni celeritate indigent et impense sint gratio:
res, Nuncios q^{ui} pauciores numero fieri potest eligantur. et ne:
gotia domestica pro alio Conuentu generali qui liberius age:
bre reseruentur, ne Ma^{te} regia^{et} Consiliares huius occupati,
ea que maximi sunt momenti. Et moram non patiuntur ne:
gligant.

568.

569

Enc 2
 Multi
 hic pl
 re on
 hic a
 exple
 tus m
 sap
 vestra
 m isth
 sed
 domin
 contra
 Me
 obfita
 sui ille
 a l r
 mo zu
 fortass
 t mo
 velle
 ego off
 dico
 quod
 mende
 uen
 Cruci

571

Petrus Thomiecki Ep^s Premislien^s
& Regni Polonie Vicecancellarius
Crasmo Ep^o Plocensi oratori regio
Romae agenti.

Reveren. me in Christo pater = et domine maior honoran.
Multi sunt in Regno, quibus actiones vestrae P^{ris} isthic in vr-
be placent; multi item quibus displicent; qui se pernestiga-
re omnia referunt, quaecumq; illa pro sua exaltatione, cum
hic apud nos, tum Romae: et alibi agit, eosq; se haberi
explozatores dicunt, quorum illa ministerio in hisce nego-
tiis uti solet. Et quia illi ipsi personae sunt insignes: fit
saepe magna instantia, apud Matrem Regiam, contra P^{tem}
vestram, ut vel revocaretur, vel officio legationis, et om-
ni isthic auctoritate exucretur, idq; non privatim solum agitur
sed etiam publice, ita ut ex Conventu Colensi, nomine omnium
dominorum significata fuerint, per dominum Gorski plurima
contra P^{tem} vram, et petitum ut revocaretur. Ego teste
Matre Regia, et dominis qui aderant: hiis omnibus semper
obstiti, et de providenda illa egi: effectiq; id, quod nunc Matas
sua illi mittit: quanquam haud scio quo modo mihi id referatur
a P^{ra} v^{ra}: et quam fidem illa de me habeat, ex meis enim et
meorum negotiis, haecenus parum illius fauoris cognovi. Habet
fortasse P^{ra} v^{ra} maiorem fidem in hiis qui eam verbis lactant,
et more Curiae cum illa agunt, quod et ego facere scirem, si
vellem fumos vendere, sed id non consuevi, utcumq; est
ego officium boni viri non omittam, atq; ut epi honestati et
decori P^{ris} vestrae, contra illius adversarios consulere volo,
quod clarius huc rediens cognoscat, interim tamen com-
mendo illi adhuc negotium meum de Praepositura Mlicho-
niensi. Commendo item et negotium mei Nepotis domini
Cricii de Praepositura Posnamiensi, in quo quid facturum

sumus propterea ignoramus, nihil comperti habentes expedi-
 erit ne. Ptas vestra licentiam resignandi domino Admini-
 stratori Wilneni nec ne, si minus rogo quam celerius illam
 mittat. nam magnam iacturam cepit ex ista mora nepos
 meus, et bona illius magis destruuntur, quae res et displicet
 Mti Regiae: et mihi ab his exprobratur, qui sciunt quae
 fide ego, cum vram Pte ago, pro qua quidem fide, nolo
 illam latere, graui, et indigno animo tulisse Mtem Regi-
 am q̄ pluries ei scripserat acruis expostulando, de suis
 isthic seruitus: et sui prouisione. Dixit enim Mtas sua
 nullum esse Cardinalem, qui sic acerbe, et contemptibiliter
 cum illa ageret: ac non libenter quoduis obsequium isthic
 illi praestaret: sine tanta efflagitatione mercedis. Itaq̄
 rogo illam, lenius post hac cuius Mti de his rebus scribere
 velit, nouit enim molles esse aures Principum, nec oportet
 nisi bissums, et mollibus verbis uti, qui vult, ut non offen-
 dantur, et boni consulat ea, quae illi animi mei integri-
 tate scribo. Valeatq̄ fel me, et me diligat. Ex vrsijs
 xx1 Nouembꝝ Anno domini M^o D^o xviii.
 1519.

*Sigismundus Rex Polonie
 Erasmo Ep̄o Plocensi oratori
 Rome agenti*

*Sigismundus Dei gra Rex Polonie Magnus Dux lit-
 uanie Russiae Prussiae q̄q̄ Dominus et haeres.
 Reuerende in Christo pater, smicere nobis dilecte. Jam
 ex aliis litteris, intellexit vram Ptas, ad quid ventu-
 est nobis cum Magistro, atq̄ ita quod ad confirmationem
 pacis perpetuae attinet, molesto: et indigno animo fori-*

mus : q̄ hoc negotiū . greca isthic fide tractetur : quasi nos
 non simus soluendo . vel promissis non soliamus satisfacere
 quodq̄ summa totius rei tanti momenti . ex sola pecunia
 et ea presenti dependeat . idq̄ magis est nobis molestum
 q̄ ea ipsa res : quam nos Secretissimam esse volumus . non
 ad multorum solum aliorū . sed eorum etiam notitia perue-
 nit . qui aduersariorū sunt fautores . et proinde nos val-
 de pudet . Utque est . nos nichil negleximus . Nam cu-
 primū nobis litteræ vestrae P. his per ^{canon} eius Vytmic . qui
 multū remoratus est . redditæ fuerunt . providimus &
 vestigio de pecuniis et aliis . pro quibus scripsit . nunc
 autem ubi negotiū ad istas facultates peruenit inter-
 ventu domini Cardinalis de Medicis . et nos vim vi repel-
 lere coacti : bellum cum Magistro gerimus . credimus
 quidem iam vel difficilius negotiū hoc ex sententia nra
 perfici posse . vel parum nobis in hoc casu belli profutu-
 rum . cum putamus omnia iam rescissa . et ad pristi-
 nos terminos relapsa . tamen si P. tas vra intelligit .
 se hanc confirmationem hoc modo impetrare posse . ut
 sit firma . ac non revocabilis . prout de Warmien est
 factū . ac nobis in euentu isto bellico prodesse possit .
 consilio peritorum super hac re disquisito . curet ut id
 fiat . et sumptū quem designavit faciat . Moderari
 etiam hos solos duos articulos permittimus . quibus
 Piotrkowic presente vra Pte . cum domino Kasimiro
 Marchione . et fratribus ordinis . tam ex Prussia
 et Germania . quam etiam Lituania . fuit res moderata
 et constituta videlicet . ut non teneretur Magister
 et ordo . nobis et Regno nostro : contra vllū aliū
 hostem assistere . et seruire . quam contra Scismati-
 cos et infideles . utq̄ de recipiendis ad ordinem Po-
 lonis . articulus tolleretur . alioquin si P. tas vra

intellegerit, vel aliter mutari rem velle, aut plura moderari, quodq; ipsa res nec firma esse deberet, nec nobis bel-
lum iam gerentibus profutura, potius ab illa desistat, et
sub silentio relinquat, malumus enim impensam facere pro mi-
lite, quam pro mani charta et plumbo. Itaq; P. tas vra
hac in eo negotio resolutione habita, sic illud agat, et tra-
ctet, prout illi utilius et nobis honestius videbitur, quod
totum prudentiae, et illius virtuti commendamus.

De nunciis Pontificis in Moscoviam mittendis, licet iam sta-
tueramus, nichil agendum esse, ne id a Sede Apostolica
commendicare videremur: quod ipsa sponte sua pro pace, et
bono statu rei Christianae facere deberet, tamen cum ex
litteris P. tis vestra intelleximus illos iam venire susci-
piemus eos grato animo, et ipsi Summo Pontifici gratias
agemus: utemurq; illorum opera, prout nobis, et dignita-
ti nostrae melius expedire videbitur.

Difficet nobis vehementer, qd serui nostri, sunt isthic Ro-
ma tantopere in expeditione beneficiorum domini Ele-
cti Wilnow spoliati, praesertim in ijs quae sunt Juris-
patronatus nostri: nam id in exemplum alijs cedet, q
audatius Sacerdotia collationis nostrae impetrabunt
et pacta, ac compositiones pro illis facient, quando i-
ta isti successit, cum quo P. tas vra de illis composuit,
egisset ille potius quod vellet, nos seruos et iura vra
tutati essemus, nec permisissimus, permittimusq; nunqua
nobis iniuris, Sacerdotia Jurispatronatus nostri, quen-
qua obtinere

De firmo animo: et gracia vra in se, P. tas vra non sit
solicita: nichil illi cuius obrectatores, si qui sunt offi-
cient, ipsa dumtaxat iustam nobis alienandi a se ani-
mi nostri causam non prebeat. Et valeat feliciter
Datum Torunii Die xxvi Ianuarii. Anno domini M^o

Aora

et ser

expe

manus

Menfe

missis

ne lit

iam in

stupor

eorum

per cos

Nunc

castata

multis

ra Cas

sue su

Mf

malig

silenti

desider

575
10° 22° Regni nostri Anno 22°.

Sigismundo primo Regi Polonie
Erasmus Epus Plocensis. orator
apud Papam Leonem decimum.

SA ora Altas domine grōm. Commendat^r orationibus
et seruitiis meis in gratiam Alt^r vestre. Post longā
expectationem accepi tandem quaternas litteras suas per
manus Ludovici Josti, domini Bonarij affinis, qui huc tertio
Mensis presentis applicuit: et me de variis, sic ut habuit in com:
missis, plene reddidit informatum. Reuera multum oportu:
ne litteræ ipse simul et earum lator advenirent, quandoquidem
iam inter tot fabulas, et latrantium ora, mutus pene effectus
stupebam, super his, quæ indies frangebantur. Nunc enim Mos:
corum Victorias de Lithuania recensebant, quam in toto
per eosdem occupatā, impudenter prædicare ausi sunt.
Nunc Tartarorum potentia, magnam partem Regni de:
vastatam: et electum militem vestre Alt^r, oruentis et
multis præliis commissis per eos peritus ingressu: et plu:
ra Castra, cum oppidis, et Civitatibus Primarius Dicioni
sue subegisse: quæ eis ante per Prædecessores vestre
Alt^r iniuste fuissent ablata, inter quas Calumniantium
malignitates, dum totiens impugnando sepius demum
silentio eadem transire oporteret: ecce fores pulsant
desideratissimæ litteræ vestre Alt^r. Tunc enim recitabatur

† deletum. Non deerant qui palam referret,
Magistrum Prussie cum valido exercitu
Dominica Alt^r vestre

coram Pontifice secretius Tragedia certa nouo Auctore
composita, paucis domesticis adhibitis, in qua calumniae
quaedam, et figmenta miro iudicis et Aduocati ingenio
decegebantur.

Missus fuit intro Todicus: obtulit litteras: quas illico lectas
dum Armonia Musica partes Scenae diuideret, ad au-
rem Papae breuibus explicari. Videbat enim litteras
me legentem, quippe qui tertius in ordine, lateri suae Sanctae
tunc adhaerebam. Allusi ad Materiam representatam
q̄ plurimum ad propositum Nuncijs ille simul, cum litteris vestris
Atq̄ tunc aduenisset, ubi calumiarum, et figmentorum fal-
sitas ingenue detecta est, et confutabatur. Magistri inso-
lentius, et fabulis, ac falsis ipsius querelis in medium ad-
ductis, quae Sanctas sua iucundissimo vultu accepit: ut la-
tor ipse videre poterit, qui omnibus aderat, et ista de-
inde post Actus omnes completos, plenius suae Sanctae
declaraui: quemadmodum litterae Atq̄ vestrae continebant.
et Todicus paucis iam etiam explicauerat: interim q̄
recitatio eadem continuabatur. Totamq̄ illam caenam,
quae ibidem laeta et letissima fuit, Materia haec de fra-
trum istorum insolentius occupauerat. saepius Sanctae suae de
varijs inquirente: et q̄ vram Matrem iuncta transitu hunc
parauerit, multis ipsorum excessibus prouocata, quorum
omniu illis honestissima facta est mentio. Pontifice, et
singulis qui Cene aderant gesta Atq̄ vestrae approbantib⁹.
Recensitis etiam victorijs totiens in Moscis, et Tartarijs
habitis, cum magno ipsius et suorum gloria. Addebat
praeterea suae Sanctae, q̄ ex tempore nuntios suos
ad vram Matrem miserit, optima in eis spem reponen-
do q̄ omnes has discordias complanare debeant, et
plura ad rem hanc.

Expectabitur hic in horas novum aliquod, quem tandem finem
cum his fratribus vram Mtas constituet, ego vero talem cu-
perem, ut plantata nova vinea, fidis et operosis agri-
colis eam collocet, qui alium fructum afferrent, sic prudenti-
mi illius Ferdinandi Hispaniarum Regis vestigiis imitetur
qui similibus Magistris abolitis, ut nulla eorum amplius re-
maneret memoria, in se et successores omnes suos, per-
petuum transtulit Magistrum. Super quo nuper scripsi ve-
stra Mt. de principio huius Mensis per Postam Ill. mae
domina Ducisse: ad quam me refero, hoc vnu repetere
volui, ut quamprimum hic de progressu Actionis istius signi-
ficetur: primi enim motus in talibus optima partem am-
plecti solent, dum ipsi pro parte sua nihil negligunt.

Habui demum alias litteras per eundem, super negotio Con-
firmationis pacis illius Prutenice, cum informatione
et Cautelis debitis, ut res expedienda firma foret, pro
quo etiam septem Millia apud Dominos de Fukiensis de-
posita sunt. Tardè admodum in facto hoc ut in aliis mihi
responsu est: et impensa tardissime ordinata: quae cele-
ritate magna absolvi debuerant.

Scripsi ego latius me in re ista de medio Iulii, et postea
de Augusto, in quibus terminis negotium consistebat, et
ut quod primum Summa ^{permutata} pollicita ordinaretur, et q. spe-
rabam litteras Cosaræ Mt. in hoc facto, sed dubita ne-
gligenter ordinatio ipsa Ausi curaretur. Superuenerunt
expectatae litteræ Cesaris, ad quas se Pontifex
re referebat. Commissa fuit illico bullæ expeditio, quesita
apud me auxilium per intermedias personas, quædam
ex defectu dilationem acciperent: Superuenerunt do-
minus Cardinalis de Medicis, cuius consilio Pontifex
omnia facere solet, et qui toto illo tempore quo rem-
bane inoperam Florentiæ manebat, Protector is

est Magistri et sui ordinis, ut ante scripseram.
 Quae deinde impedimenta successerunt, ex defectu impen-
 sae per Kylowski Curiam M^{ti} vestrae, in fine Octobris
 abunde descripsi, simul cum exemplari litterarum Caesaris
 et quia iam opus esset aliam viam accipere, quam via M^{tas}
 suis etiam litteris designavit, ut res Pontifex aliquos
 articulos in dicto Privilegio pacis contentos, tanquam ex
 se reformaret. Ego descripsi vestrae M^{ti} unum quem re-
 formare admisi, super fratrum susceptione, ut in libero vo-
 rum arbitrio sit accipere ad religionem hanc quem ipse
 volunt, et ut quae prima via M^{tas} descripsisset michi
 alia Capitula, et hoc simul de susceptione, quibus modis
 reformanda forent, per Pontificem, et ut sit illa reforma-
 tio cum scientia Consiliariorum suorum Primorum, et sub Si-
 gillo, et manu propria vestrae M^{ti} signata, ne postea in
 me culpam talium retorqueant, quemadmodum pro consuetu-
 dine quadam omnibus fere Oratoribus nostris contingit
 qui loco benedictorum maledicta reportare solent.
 Expecto itaque informationem, hanc, dum sciam easdem litte-
 ras per Kylowski missas, sub Conventu Thorunew vestrae
 M^{ti} allatas, ubi commode super talibus Consultare, et
 Concludere potuit. Reuera, tarditas haec, multa negligere
 solet, ad eas enim quas de Julio et Augusto scripsi, Nunc
 in Ianuario post medium Anni decursu responsu tuli. Non
 bene tam ardua negotia mittuntur, per eos qui occurrunt.
 Lento enim transitu tales, ut sepius, veniunt, et redeunt.
 Infirmitas etiam, et plures aliae itineris contingentiae
 multa interdum impediunt. Celerrime deferantur, quae
 per Bancum mitti possunt. Ego non audeo seruitio eorum
 uti, quae impensa augent, nisi sint praegnantia aliqua
 quibus commodum vestrae M^{ti} parare debeat, ut fuerunt
 Brevia illa ad saluandum Jubilaeum in Regno, et nu-

per Breue possessionis Episcopatus Vilnen. pridie etiam
 fasciculas de finali expeditione nunciorum Papae, et exitu
 eorum: Nunc vero cum his quae ad Lithuaniam atti-
 nent. Alia communi cursu, per quoscumque occurrentes mit-
 tere oportuit. Cum vna Altas hoc modo eorum sua. satis ma-
 gna impatantia credere solet. Et quae huc per viam
 Banci in quatuordecim diebus afferantur per alios missa
 vix in quadraginta diebus ad manus meas perueniunt.
 Quantum attinet Conditiones et puncta Confirmationis
 expedienda, ut firma sint omnia sine scrupulis et inuo-
 lucris, et quod re et nomine sit bulla, quae postea reuocari
 non posset, Nichil dubitet vna Altas, quod ea omnia recte
 curabuntur. quamprimum huius rei expeditio decreta
 fuerit. Ab illo enim tempore, quo dominus Cardina-
 les aduenit de Medicis. Pontifex semper est in deli-
 beratione: quamvis satis propensus esse videatur, ad
 Confirmandum, cum aliquorum Capitulorum reformatione, et
 eisdem dominus de Medicis pollicetur. Ego nimium ur-
 gere non possum, donec informationem sufficientem super
 modo reformationis, eorundem Capitulorum a vna Alte
 accipiam. Nolle enim quidquam istorum transgredi: quae
 mihi committere dignatur, ex quo maxima illa oportu-
 nitas, Litteris Caesaris allatis in absentia Cardinalis
 Medicis, ita negligenter ob defectum impensae amissa
 fuit, prout in primis litteris de Octobre, satis abunde
 progressu totius negotii Alti vestrae descripsi.
 Pecuniae depositae, ad unicum hunc effectum conservabuntur
 apud eos qui respondere debent, utina cum primis Alti
 vestrae litteris, quibus rem hanc curare commisit, eisdem
 ordinatum fuisset, Absoluta iam habuissem omnia, aliisq;
 liberius intendere potuissem. Adhibebo tamen superi-
 orem diligentiam, quam etiam pro salute propria im-

270.

pendere debere, ut votis vestris satisfiat. Verum informatio illa de Capitulis reformandis, sine ulla dilatione huc transmittatur. Aut si forte noui aliqui Tractatus, et Conclusiones cum Magistro interuenerint. Ipse enim per Germanos suos quos hic tenet, et fratrem Nicolaum Schemberk qui totus est pro eo, vigilat in rebus suis et qualibet fore hebdomada, mittit suos ad Curiam, aut scribit multa fingendo querelis variis intermixtis, quibus omnibus pro possibilitate resisto. Sum enim sapius illuc ubi dicti fratres Magistri intrare non possunt, et datur tempus liberum ista confutandi.

concordare:

Ausus est idem frater Nicolaus, quod secretis dictum sit in fine Aprilis praeteriti michi dicere, noluit Rex vestrum cum Magistro, videbitur quae ista aestate fient, et tunc libenter concordaretur. Sed iam non erit modus. Ad quae bene sibi fuit responsum, quamuis tunc parum considerare poteram, ad quid prophetiam hanc referet. Sciebam enim pacem aliquot annorum per eum constitutam, inter Altem vestram, et Magistrum, et ideo nihil ante hoc scribere visum fuit. Nuper vero, dum venit hic nouum in fine Nouembris, quod vestra Altes pararet exercitum validum contra Magum de quo hic mira praedicabant, vidi fratrem eundem, in Camera ^{Pape} instantem, depresso vultu, et cogitabundum, qui postea ad me accessit, et inquirebat de praeparatione eadem, et quod iam vestra Altes, de Cracovia exiisset, quae multis rationibus improbat. Repetii ego dicta illa sua prima, et quod in aestate praeterita bene promissum fuit, tam Moscorum insultibus, qui in Lithuania pulsi, et fusi sunt, quam Tartarorum praedationibus, qui etiam a finibus Regni, retrocedere coacti fuerunt, et quod haec omnia, ex Magistri suggestionem facta sunt prout ipse praedixerat. Coram quo satis exprobratum

est q̄ talia incantamenta infidelium contra Principem Chri-
 stianum non bene liceant. tanto Prelato Religioso cruce
 signato, qui alias ex debito professionis sue teneretur
 contra Infideles arma sumere, quem etiam tunc quesivi
 Si superesset modus Regi nostro ad resistendum tot Ma-
 gistri insolentius. Jam enim astas transiit. Subiratus fu-
 it ipse admodum, et damnabat temerarie vestra M^{te}
 transitum, et q̄ tota Germania ordini assistere deberet.
 Adquæ etiam bene replicatum fuit: repetita illa anni sui
 victoria: qua Germanos, et ordinem hunc simul bene
 castigauerat. Dixi etiam de fœdere pacis ^{quod} ipse inter
 vram Mtem, et Magistrum, ad aliquos annos constitue-
 rat, an ita facere licuisset, qui tunc Nuntium suæ Sancti
 gessit. Magister vero fide fracta, omnia quæ minime
 attinebant non omisit. Captivando: obtruncando: et
 universis iniuriis afficiendo Subditos Regios: et nunc
 peditatu multorum millium, ex Germania collecto. Ter-
 ras Regias aggredi voluit, nisi Duces Pomeraniae:
 et alii boni vicini Regni impedissent. Licuit no-
 plius Mti Regia ista tollerare, incepere vocifera-
 re Monachos: et tunc vocabatur ad Carlem suum.
 Pontifex vero me aduocato, quesivit de omnibus, quæ
 cum fratre Nicolao contulissim. Notabat enim gestus
 utriusq̄ subiratos. Vbi tunc Sancti suæ singula ma-
 gis abunde explicaueram. In fine frater Nicolaus,
 non aliter quam pro hoste reputetur, et ita ego Ponti-
 fici persuasi, ut dicta sua contra Mtem vram, ita
 semper accipiat, ut unus de religione Magistri, apud
 quem duos Germanos suos habet, et q̄ ista causa fa-
 erit quare vram Mtem, nunquam de eo confidere po-
 terat. Plurimum sibi displicet, q̄ illi Nuncii so-
 tempto, ad vram Mtem missi sunt. In quo ipse

multa necebat impedimenta simul cum nostris, ut in
 sequentibus plenius. Pareet Mtas vra q interdu leui:
 uscula hac litteris misero, quæ aliquando scire iuuat.
 Tercia littera vestrae M^{te} continebat informationem,
 super residua medietate Dotis: quæ pro Aprili præterito
 et instanti iuxta Tractatus mitos indilate persolui
 debuit, et ut rem ad Ill. m^a Ducem iuxta Puncta Lega-
 tionis, satisfactionem ipsam curaturus. In quo etia idem
 Jodocus ad plenum me resoluit, quantum esset Venecus de-
 positus, et cum quo damno, aliq ad rem hanc, parand
 illico constitui iussis M^{te} vestrae, ad cuius nutu totus
 sum, et incepti parare iter, vestiendo familia. Jam
 enim Equestres illæ togæ, quæ duobus fere annis a
 transitu in Olomunc durabant, penitus destructæ sunt
 et pauperibus erogata. Equos etiam aliquos comparare
 oportuit. Dum me post auisamentum vestrae M^{te}, q ad
 electionem Caesaris ire non debui in pauciores nume-
 rum redegeram. Postquam vero exitum hunc nona huius
 constituissem, qua et Jodocus Venecias peciit. Vene-
 runt eadem die litteræ quarta vestrae M^{te} de Nona
 Nouemb^{ris} Cracovic dato: quæ michi exitum iam pa-
 ranti, per Magistrum Thulischkow oblata sunt, quibus
 describit Jubilæum ad Ducatum concessum, breui expira-
 turum hoc est in Capite Mensis instantis, et ut proroga-
 tionem dictæ gratiæ ad annum sequentem obtine-
 rem, iuxta formam Breuis. Cuius Exemplar, in eisdem
 litteris vestrae M^{te} clausum recepi.
 Considerabam vixens esse negotium: quod etia commodum
 vestrae M^{te} spectabat. Postuli itaq a transitu, et
 eandem nona diem in expeditione Jodoci absumpsi
 Decima adii Pontificem, et exposui omnia pro Ma-
 thææ exigentia, declaratis Tartatorum continuis

incurſionibus, et magna eorum potentia, qui nuntius Turci
ſequuntur: et q̄ anno præterito: propter tumultus bel-
licos, et peſtis ac Caritiæ pericula: quæ Ducatu illu
afflixerunt: parum ex eadem gratia colligi potuit.
Interrogabat ſua Sanctas de multis circumſtantijs Du-
catus illius, et quos hoſtes habeat: et quid cum Mosco
ſperetur: et quoniam amplæ ſunt Prouinciæ illæ.
Dixit tandem deliberaturu ſe in craſtinu: quantu
ad prorogationem attinet: et ut Copiam primæ gra-
ciæ mecum afferam.

In illo vero Breui, cuius copia michi miſſa eſt continet-
tur: q̄ duæ partes pro Pontifice conſeruarentur.

Tercia vero pro reſtauratione Caſtri Kiouien, et pro
impenſa contra infideles: Nolu tunc a propoſito
exemplu illud ſua Sancti oſtendere: donec pro-
rogatione obtenta, proponerem enim totu pro vra
Mte ad ſequentem annu impetrare: ſine aliquibus
diuiſionibus, ut ſoleo: et mirabar de Domino Miedzi-
cieſki, qui tot diuiſiones in illa Gratia poſuit. Eſt
enim Breue Dictaturæ ſua: de quo hic Secretariu
fuerunt peſſime contenti: q̄ tam rudis et indigeſta
Materia tranſiit. Cuius copiam remitto, ſi forte
eam ante non viderit. Diuiſionem tamen iſtam
cum Mte vra fecit pro conſuetudine maiorum, dum
iſſe ſit eiſdem Scholæ diſcipulus: quæ nuper ex ſi-
mili Regni gratia partes ſuas pro Caſtri Gneſnen
ædificijs tollebat: quod nequaquam Eccleſiæ nomine ap-
pellari potuit.

Undecima, et xii iſtus Papa diſgratiam quanda paſſus
eſt: neq̄ quippiam præter Medicos ad ſuam Sanctam
admittebatur. Tredecima habui audientia benignam,
et opus fuit primu oſtendere copiam illius Breuis

quo gracia preterita fuit concessa et eo lecto dum instarem
pro tota oblatione, ut sine ullis divisionibus omnia contra
infideles vestra Altas converteret, datis rationibus Maxima:
re impensarum, quae in protegendis illis provinciis ab Im:
petu Infidelium quotannis exponere cogitur, Sanctas sua
replebat de expeditione generali, quod bonum foret partem
aliquam ad hanc rem designari. Dixi ego, quod magis o:
portunum esset conservare illas provincias, ne per infide:
les interim desolentur, antequam expeditio hac effectum
habuerit. Dum sit difficile aliquid de eorum manu eripere,
quod semel occupaverunt. Fabricae demum beati Petri com:
memorata est. Ego castrum Kionien obiecti, eisdem
infidelibus vicinum, in quo salus totius illius Ducatus
dependet, et quod fracto, plurimarum Ecclesiarum manifestis
tissima ruina imminet. In fine fuit Sanctas contenta
Amore vestra, et pro Ducatus illius defensione, et
Castri Kionien restoratione, omnia ex indulgentia
anni sequentis per Altam vestram dispensentur. Quas ta:
men partes de Anno preterito collectas pro se, re:
servari voluit, ut in tenore dicti Brevis continetur.
Ego vero medium preteritorum omnium pro media parte
obtini. Medium pro Fabrica, alias pro sua Sanctae de:
putabitur, quod Dominus Bonae recipiendum, et asser:
vandum specialibus suis litteris committit.

Quarta decima sua Sanctas ex persuasione Medicorum
hinc exiit ad certam possessionem versus hostiam.
Dedi ego ad abbreviatores parari Minutas, quas vigi:
ni triduo habere poteram: quavis bene solutas, et
quia notabam brevis superesse tempus, ad festum Purifi:
cationis, neque posset eadem prorogatio, ante diem illa
ad locum pervenire, feci apponi clausula, ut si etiam
præmia Indulgentia completa foret, antequam Bulla

hac veniret : poterit semper iterum incipi et publicari
 prout in tenore Bullæ per expressum continetur .
 Ostendi postea Minuta Bullæ Domino Car. li. sanctorum q.
 qui etiam aliquot diebus : eam apud se retinuit, obtuli
 enim sibi litteras M^{te} vestre : super hac Materia scriptas
 quibus perlectis, denegabat per expressum concedere om-
 nes partes oblationum pro M^{te} v^{ra} allegans q^d in litteris
 suis ad eum datis, nichil aliud peteret v^{ra} M^{tas}, solum
 Gracia primæ prorogationem, in toto illi similem, et
 ita non vult aliquid mutari aut innovari. Relegit ite-
 rum litteras easdem, quæ sic dicebant. Replicavi ego
 q^d in litteris meis v^{ra} M^{tas}, pleniori informatione uti
 solet, et q^d ita a Pontifice petendum commiserit. Multas
 super hoc altercationes, cum sua P^{te} habueram, ut
 melius fuisset illas litteras non offerre. In fine misit ad
 Papam, ut suam intentionem declararet. Ego etiam pre-
 misi unus ex meis, ad informand^{um} suam Sanctem. Rescripsit
 Car. li., q^d totum contra Infideles, et pro restauratione Castri
 Riouien^{sis}, per M^{tem} v^{ram} dispensand^{um} concesserit, et
 tunc scribi eam iussit. Demiceps cuperem ut v^{ra} M^{tas}
 præcipiat. Si quando litteræ ad Papam aut Cardinales
 in manus meas mittentur. Ut exempla etiam eorum habeam
 sic facile providere potero : quo ordine res sit aggredien-
 da, et si absq^{ue} litterarum oblatione melius commissa vestra
 M^{te} expediri valeant, continerem eas pro arbitrio, aut
 offerrem.

Hæc tandem in crepusculo, vix litteras ipsas plumbatas
 et Registratas habere potui. Multum enim tarde omnia
 expediuntur, in absentia Pontificis. nam opus est omnes Bul-
 las benedicendas, et Breuia sigillanda ad Pontificem de-
 ferri, et iterum reportatas in Registris, et variis requisitio-
 nibus presentari, ut sæpius ista expeditionis ad fastidium

deueniant. Sic mitto vestrae Mti Bullam prorogationis ad annum sequentem sine ullis diuisionibus, et Breue San^{ti} suae quo itidem accipiet: quae ut grata sint cupio. Siquid sine fuso, et sine ulla primata utilitate omnia pro bono publico obtenta sunt. Bullam vero expedire visum est non Breue: ex certis rationibus. Ita enim vidi prorogationem in Portugalia, et Anglia. Sic etiam pro honore Mti vestrae facere volui, quamuis in decuplo magis constet Bulla, sit tamen res plus solida: et apud populum quodammodo Auctoritatis plenioris, et fides omnium efficacior.

Fuerunt hic his diebus duo Scolare de Lithuania, qui inter caetera meis retulerunt: quam pessimo ordine Jubilei Gratia illic dispensaretur, et qd in Ecclesiis parochialibus, nulla de eo sit memoria inter praedicandum, sine quo nichil valere possunt reliqua. Visum itaq; est pro maiori commoditate vestrae Mti, ut Cura ordinariorum, in singulis Diocesibus indulgentia eadem committeretur, quemadmodum in Regno factum est, et omnibus placet ut audio. Ipsi enim Episcopi Parochialibus Ecclesiis sub pena praecipient, talem gratiam cum suis declarationibus singulis festis populo annunciandam, et caetera in bono administrantur ordine diligentius superintendant. modo viae Mtas, quemq; ipsorum litteris suis benigne adhortari velit.

Presentauit etiam idem Tbulischkow, quintas litteras vestrae Mti, quibus committebat, ut assisterem expeditioni Episcopatus Cameneceni, pro D. Miedzilowski cum beneficiorum reservatione: fuerunt super hoc aliae ad Pontificem, aliae ad Caesarem, quas pro commoditate temporis obtuli, commendata expeditione earum sed dum Rex meus dominus de Grassis expeditionem facere vellet, cui commissa fuit tanquam protectorum,

Vocaui eundem Thubischow, ut rem sollicitaret, dixit
nullas se ad hoc pecunias habere. hic vero talia nemini
gratis dari solent, preter Car. h. et eorum nepotes. Cum
nec ad Papa, sed Collegii etiam totius utilitatem ista per-
tineant, sic votum illud vestre M^{te}, quo in leuioribus rebus
uti solet, hic repetere volui, fiat nichil.

Habui et sextas per manus domini Remboc3ski Pemiten-
tarii, ut in prebenda Cracouien^{se}, qua vigore nominationis
ab eo acceptata est, curam bonis modis differentia compo-
nere inter Florianum Czuzilo, et cum exortam, feci omnia
pro voto M^{te} vestre: vocaui utrumq, et quantum potui persuasi,
ne litibus inuoluantur, quae impensa, et sumptus perditos
facere solent, quod etiam repetitis vicibus aggressus su,
ut eos pacificare potuissem bono, et honesto modo, utriq;
non inutili. Verum hic sunt plures: qui discordiam et
lites consulunt, et quilibet eorum contendebat remanere
cum Titulo, nullis conditionibus admissis, sic oportuit
temeritati ipsorum locum dare, ut iudicis rote iusticia cuiq;
decidatur.

Dedit et septimas sub eodem tenore Monachus quidam or-
dmis Prædicatorum in facto alienationis illorum duorum
Conuentuum a prouincia Polonia, super qua ego nuper
cum magna difficultate Breue obtinueram: ut eadem Mo-
nasteria sint sub prouinciali Polonia, ut prius usq; ad ge-
nerale Capitulum ipsorum. Nunc contuli cum Pontifice, et
domino Protectori et debet Sanctas sua Congregatio:
nem super hoc facere Car. h. illorum, qui huius facti sunt
consequi, quid tandem concludetur incertum est. Adduxi ego
coram Pontifice: et nonnullis Cardinalibus, maxime re-
ligiosis rationes satis mouentes, q. ex illis Monasteriis
prouincialis Polonia, prædicatorum, et Confessorum Alma:
nos ad Regnum accipere solebat, sine quibus Monasteria

in Regno stare non possunt. Cum in qualibet Civitate M^hs
 vestrae sunt plures ex Mercatoribus, qui sola hac lingua utun-
 tur, et q^d desertabuntur plura in Regno Monasteria eorum.
 Itaq^{ue} opus est, ut v^{ra} M^{tas} det litteras ad Capitulum ipsorum
 quod anno futuro in Valencia celebrari debet cum eisdem
 rationibus, et sint aliquantulum Comminatoriae, q^{uod} alias v^{ra}
 M^{tas} contendet vocare. Talios Religiosos ad Monasteria eo-
 rum, ex quo ipsi ordinem vetustum, longe ante observatum
 immutare volunt. Quod multum moverunt Pontificem, et
 Cardinales, aliqua verba, in litteris Provincialis descripta
 quibus innotuit vestrae M^hs et Primorum Regni indignatio-
 nem. Credo enim q^{uod} per Pontificem et Cardinales remit-
 tetur causa hac ad Capitulum ipsorum decidenda.
 Memini iterum v^{ra} M^{tas} in calce litterarum suarum per Jo:
 doctum allatarum, q^{uod} nuncii M^hs suae ad vestram M^{tem}
 designati hucusq^{ue} non comparuerunt, et ut exactam operam
 adhibeam, pro celeriori eorundem expeditione, quavis
 ab illa hora: qua primas litteras suas in ea Mtheria
 suscepi, nunquam destiti facere diligentias debitas prout
 ad fidem servitorem vestrae M^hs pertinebat, etiam ex aliis
 meis plane intellexit: quae impedimenta circa hoc hoc
 habuerim, et per quos, ut primo designatus Episcopus
 tot periculis deterritus, quae sibi nostri predicabant, pro-
 uentiam hanc eundi repudiauerit, cui magna certe in-
 dignitate mea, aut potius istius cuius persona hic repre-
 sento. Postquam tamen venit huc nouitius de Magistri
 tumultuatione: et q^{uod} dominia vestrae M^hs, cui valida
 manu fuisset ingressus, reuera die ac nocte nichil aliud
 agebam, tum cum Pontifice, tum cum domino Medicis, et
 Ebo, qui plura apud Sanctum suum possunt, solum ut hii
 nuncii, celerius fuissent expediti. Neq^{ue} credet v^{ra} M^{tas},
 quibus verbis cum Sancto domini nostri certauerim, aut

potius contendere, ut interdum ad indignationem usque tam
benignus et humanissimus Dominus conducere oportuerit, quae
dilationes omnes malignitate Martini Rambieski per fratrem
Nicolau neceiebantur, ut nunc clarius post sui hinc discessum,
exploratus sum, qui cum eo saepius erat in Consultationibus
secretis, dum ego nuper inquirerem fratrem Nicolau, quid
cum eo egisset. Dixit illi negotia sola Archiepiscopi curare
et Jodocus hic veniens retulit, quo modo idem Martinus,
multa dixerit cum eo. Venecius de eisdem Nunciis missis, quod
male factum esset, et quod frater Nicolaus, saepius eum intere:
gauerit. Si est Regia voluntas ut Pontifex Nuncios mitte:
ret: quos orator cum tanta diligentia sollicitat mittendos
et plura in rem hanc, unde facile notari potest, quae cum eo:
dem fratre hic egisset. Quamprimum Nuncii, exiuerunt
ex urbe, exiit et ipse, et Bononiae forte insequutus est
ipsum: quibus continue ista, quae hic Roma solebat praedi:
cabat, sine ulla consideratione Domini, et Patriae suae
quemadmodum hi retulerunt, qui Roma venientem habuerunt
eos obuios, et aliquot diebus cum ipsis commorati sunt.

Scrubit praeterea ad me dominus Oporowski, ex Veneciis
de 26 Decembri, quod idem Martinus, et sui Complices, tan:
tum mali de Regno, coram eisdem Nunciis dixerint, super
difficultate itineris, et periculis variis, et quod fratri Ni:
colao unico eunti, plus pro expensis Papa provideret
quam illis ambobus in tanta comitua, et quod nullum pro:
missionem a Mte vna expectare deberent, ac plura
alia ad hunc effectum. Et quod ille Episcopus tot malis rela:
tionibus, et irritamentis ita fuerit percussus, et conesta:
tus, ut redire Roma ex Veneciis proposuerat, nisi
fuiisset tanta constantia alterius Collegae, qui Re:
gnum ante viderat, et scit, qua humanitate, et bene:
ficentia, vna Mtas Oratores tractare solit. Cui

Cui neq[ue] dominus oporowski, neq[ue] alii viri boni quidqua[m]
 in contrarium persuadere poterant, omnino redire voluit
 si domini Milit[is] longa de Regno experientia, et inte-
 gerima mens profuisset. Scribit tamen dominus Opo-
 rowski, q[uod] pessime contentus, et pene desperatus idem
 Episcopus, iter continuat, quae omnia ex eodem domino
 Oporowski, plenius v[est]ra M[aj]estas accipiet. Sciēt enim, et
 ea singula ad latum referre, quae per tales nebulones
 Romae in displicentia v[est]ra M[aj]est[as] acta sunt, et fide oculata
 ostendet. Profecto, si alterum adhuc Episcopu[m] a transitu
 deteruisset, et is Romam ex Venecijs rediisset, quae le-
 uitas ad primam illam accrescere debuit. V[est]ra M[aj]estas
 optime considerare potest, et deberet merito, tantos ex-
 cessus castigare, vt alii hic a displicentijs similibus ab-
 stineant. Desert secum multa contra seruitores M[aj]est[as] v[est]rae
 corruptionibus, et clandestinis expeditionibus ex-
 torta, vt maior[um] sui Mandat[um] pareat. Cui M[aj]estas v[est]ra pro
 tot excessibus iusta indignatione palam ostensa, posset de-
 inde Seruitores suos euincere, modis quos ante descripsi
 et, ista etiam diuersione, vt Ius conferendi prebenda[m]
 Crai[us] et parrochiale[m] in Proschowie variat quae sem-
 per seculari licent, et in aliu[m] conferat. Dum ipsi Iura
 M[aj]est[as] v[est]rae, et Seruitoru[m] suoru[m] ita pessundant in di-
 et nisi insolentia haec, radicatus illuc extirpetur, vn-
 de ortum habet, frustra erit hic talibus medelam que-
 rere, vt nuper in alijs litteris meminebam. Sed verior
 q[uod] v[est]ra M[aj]estas plus intercessores attendet, quā suam, aut
 suoru[m] iniuria[m], et alii ad similia vel peiora animabunt.
 Venerunt Venecias nuncii ipsi aliquot diebus ante festa
 natalicia, vbi per Senatores, verbis honorifice fue-
 runt excepti, et in palacio Ducis Ferrariae collocati, ac
 omnibus liberaliter promisi. In festo sancti Stephani

habuerunt audientiam apud Ducem, et illic Episcopus in oratione sua, quam a Pontifice ad Senatū habuit, dū meminisset anisamenti Regis Pacia, super deuotione proposita Moscouia Ducis, qua ad unionem Sanctae Romanae Ecclesiae venire cupit, subito Dux ipse, et plures primores de consilio pro magna letitia, ad lachrymas vberes proruperunt. Ita enim per me informati sunt ut hanc primam causam suae missionis predicarent. Secundam de beati Karimi verificandis miraculis, qui breui Cathalogo Sanctorum asseribendus foret, ut per ista aliae duae commissionis, de concordia Mosci: cui vram Mte, et tandem Magistri cautius celari possent, et iam hic fama, per totam urbem spargere curavi, ut etiam in medio congregationis Cardinalium, de Julio super hac missione factae, inter articulos propositos, videre potuit vram Mtes quos ante eum litteris per Vithinē miseram.

Multum enim indecorum visum fuit, eam nudam causam texere transitus ipsorum, ut solum ad concordiam vestrae Mtes cum Mosko: et Magistro mitti debuissent. Ideo coram illo Senatu, duas tantum causas primarias, suae missionis explicarunt, et ita in publica Audientia coram Mte vram facturū sunt, nisi forte vram Mtes consultius crederet, ut aliter isthic fiat. In quo per fidem aliquem eos praemoneri faciat, cuius votis parebunt. Pransi fuerunt illa eadem die ad Ducem cum magna celebritate, et honorifica vestrae Mtes memoria. In die sancti Iohannis legatus Apostolicus, qui illuc est eos similiter, cum multis Senatoribus splendide, ut scribunt tractauit, unde in Magistrum, altera die post Innocentium traiecerunt iter ceptum continuaturi. Credo ego, qd apud Mtem vestram pro festo Iurificationis constituentur, et istae tunc etiam aduolare possunt. Commisi enim,

celerim: eas deferri propter Graciam Jubilei Litua:
 ni, ut ante quadragesima publicetur, et Die Cinczu
 incipiat feliciter. quos iterum Gracia M^{te} vestra emi:
 nis commendo, ut malignitas Sufurronu, qui eis
 pessima prae dicebant, per effectus contrarios benignitatis
 et munificentiae suae solita confundatur. Reuera ambo vi:
 ri boni sunt, et recti, quorum servitio poterit vbi vza M^{tas}
 confidenter.

Cras vado Neapolim, recte omnia commissa curaturus
 his super Bancu debite expeditis, unde non pauca iterum
 expendere oportebit, in spem Satisfactionis pollicita, ut
 idem Iosth retulit, et litterae domini Bonae testantur.
 Commendo me Graciae M^{te} vestrae, quam longe et felici:
 ter, multis de hoste reportatis victoriis valere cupio.
 Roma Mercurii xxv. Januarii. Anno dⁿⁱ M^o. D.
 cxx^o.

ua:

zu

mi:

is

italf

bo vi:

) Alas

eus

kru

, vt

2 .

lici:

io .

p . d .

R. L.

in Co

a Luc

propte

ciunt.

quam

dente

fuit.

Schof

onum

solue

nos a

scribe

potissim

missio

millia

hiv illa

qmbns

lior oc

sibi pu

sionem

quam d

eo sex

Dominus

um qua

detur

595

*Petrus Tomicius Ep's Tremislien' Regni P. Vicecancell's
Joanni Conarski Ep'o Craconiensi*

RME in Christo pater domine domine colen me. Adhuc in Conuentu isto nichil est certi constitutum, preter bellum aduersus Mgrem' usq; huc ad nullum effectum perductu propter difficultatem quam Nunctii terrarum more suo faciunt. extorquere volentes prius sua petita, quam ad aliquam contributionem consenciant, domini Consiliarij videntes tantam necessitatem Reipublice quanta vix vnq; fuit, vnanimiter decreuerunt duplicem contributionem Schoßi Et Czopowe, ac de quolibet manso duos fertones, vnum videlicet a Colono, alterum a percipiente censu soluendum. Sed Nunctii terrarum per hos omnes dies nos articulis suis occuparunt, quos etsi prohibiti fuerint scribere, tamen scripserunt supra quadraginta, inter quos potissimi sunt vt Cazimirien' et Costen' pumerentur, Et de missio libera fiat in Qedanum, vtq; illa quadraginta millia per dominos Spirituales iam darentur/ Et coequarentur illi in expeditione bellica Nobilitati, Et alia multa de quibus disceptatum est per hos omnes dies, et neglecta melior occasio agendi quod agi debet. priusq; Mg'r Prussie sibi prouidisset/ iam vero declinant res ad finem Et contributionem consenseruntq; Nunctii iam eandem contributionem quam domini decreuerunt dempto fertone a censu, sed pro eo sex grossos offerunt.

Dominus autem Campiductor exhibet cum gentibus intra biduum, quarum magna pars iam precessit, quacumq; conclusio detur Conuentus, et quales erunt nrozm successus, scribam.

omnia R^e me Do^m ore. Cuius boⁿe gr^atie me
Commendo que sit felice Iⁿcolumis

Sigismundus .I. R. Polonie

Elbingensibus.

F Amati fideles dilecti. Quatum est nobis quod nos cer:
cores fecistis de intercepto Opidi Bransberg, et peruentu
R^endi domini Epi^{sc} Varmien^{sis} in Arcem suam Elsp^{er}g.
hortamurq^{ue} vos ut et deinceps quecumq^{ue} intelligetis, nobis
significare non negligatis, nos cum primum acceperimus
Bransbergum esse interceptum, commisimus Capitaneo
Exeratum nostrum. ut cum omnibus gentibus ad istud
partem proficiscatur itaq^{ue} cum ibi fuerit, vos tutiores eritis,
neq^{ue} vos permoneant rumores de discessu hinc nro
qui confinguntur, nam nos nullo modo discedemus
ex his terris donec res nras et subditorum nostrorum
in bono statu constitue^{re}. vobis vero quemadmodum
et aliis subditis nostris nulla in re deesse volumus
Dat^{us} Thorun^{ensis} 2°

59
S. i. REX. L.

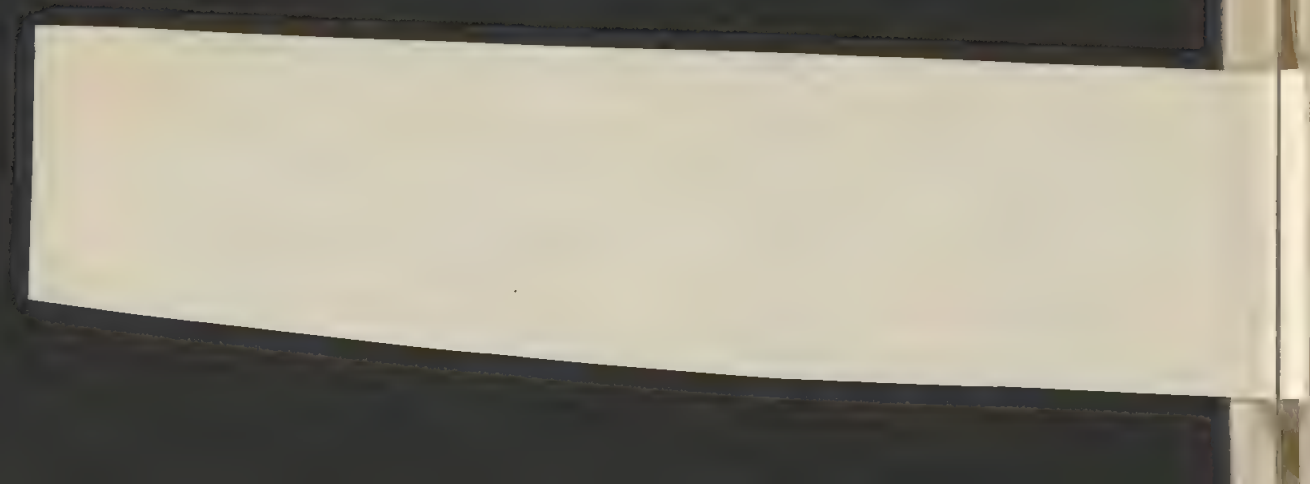
Luce de gorca Castell^o Posnamⁱ Et
Capit^o maioris Polo^e generali.

M^ag^a Sincere nobis dilecte. Veniens huc ad nos Nobi-
lis Maczek Thugenski, retulit nobis nomine Ill^m Do^m
Ducis Stehnenⁱ comparari in Germania contra nos auxilia
Mg^ro, negotium hoc assumentibus nonnullis ibidem in Ger-
mania Principibus. Quare hortamur tuam Sinceritatem
det operam, ut vigilantius q^u v^{er}q^{ue} hanc rem agat, adhibi-
tis speculatoribus fide dignis. ut q^u diligentissime de eue-
tibus omnibus certiores sepe fieri possimus. quo scilicet in
loco congregantur ipsa subsidia, quibus ne ex hominibus,
et qua iter sint facturi quantumq^{ue} in numero, et ad quod tem-
pus dicantur venturi, qua una re nobis ad presens gratius
nichil facere poterit. Adhuc habuimus hodie lras a Ge-
neroso Raphaele Iieszinski, Capitaneo Schlochouensi
in quibus scribit, venisse nuperrime ex suis quendam ab-
uss^u noua Marchia, qui retulit se fuisse in Opido quoda^m
domini Marchionis Electoris nomine Freidberg. ubi vi-
dit preparationem Currus illius Opidi, quem in expedicio-
nem parauerunt. It^{em} in alio Opido quod etiam pertransit
Vidit alium, et sic singule Ciuitates expediunt per Currum
et due magne Ville etiam Currum. It^{em} Milites lancear^{um}
numero quatuor Milia, iacent in Ciuitate Stendel, et fa-
mam esse q^{uod} per Poloniam vellent ad dominum Mg^rm
percurrere/preparatq^{ue} eis esse instrumenta solearum acutur^{um}
de ferro. alias Liódowe podhowi circa sex milia, hoc se

certo intellexisse retulit credo in effectum alicuius insul-
 tus ad aliquam ducem aut Ciuitatem faciendi. Hec
 ex lris ipsis Raphaelis excerpta hīs nris inseruimus
 suspicamus idem Raphael non alias facturos impetum
 ipsos hostes promptius q̄ ad Opidum Choimeze et ad dū-
 cem Slochow Quia vero idem Thunzensti homo esse
 creditur discipline Militaris non imperitus Et pro
 debito sue subiectionis nobis satis fidus volumus
 ut in numero istorum Militum Mercenariorum qm
 sub imperio tue Sinceritatis istic ex nro merebunt
 Et seruiant, Et ipse in eqm aliquot nobis seruiat ibiq̄
 Beneq̄ valeat tua S. Dat. in Thorun Die octu-
 ua Epiphaniarum domini Anno eiusdem M. D. xx^o

hic reponatur et inscribatur Consula^m dñi Jo. Lubbrauski Epi
Posnaniensis, de bello: seu de iure p^oussie p^o regno.

hic etiam scribatur Iustificatio: seu deductio Juris in p^oussia
Temporibus Maurizii Imperatoris facta

cc

1005

609

1
Nnom
miam fa
reunt
inde n
Signifi
harum
virtute
proconf
ficiali
a Mg
sponte a
subdito
inscipim
plexos
vhi ver
servamu
fati Op
existent
sumibns
hbns sn
prouit co
bam Da
vifnezm
Censibu

**Privilegium Oppidanorum Dambrowno
Qui a Magistro Cruciferorum desciscen
Sigismundo primo regi Polo^e se dederunt**

IN nomine domini amen ad perpetuum rei memoriam Quoniam facta humana quantumcumque memorabilia facile interireunt nisi literarum officio fuerint memorie mandata Proinde nos Sigismundus Dei gratia etc. necnon terrarum etc. Significamus tenore presentium vniuersis presentibus et futuris harum noticiam habituris Quia commendatam habentes virtutem et fidem ac propensionem erga nos prouidorum proconsulum et Consulum ac Scabinorum aliorumque officialium et totius communitatis Oppidi Dambrowno qui a Magistro hoste nostro et eius Ordine Cruciferorum in Prussia sponte ad nos defecerunt et se nobis dediderunt illos in subditos nostros fideles suscepimus et harum serie literarum suscipimus gratiaque et fauore nostro regio complecti et complexos benigne fouere seruare manutenere et defendere uti veros et fideles subditos volumus et pollicemur Conseruamus eosdem oppidanos seu Incolas et suburbanos prefati Oppidi Dambrowno cuiuscumque status et conditionis existentes in eorum et cuiuslibet ipsorum agris et possessionibus ita longe late circumferentialiter prout in suis limitibus sunt distincti et limitati ac distincte et limitate et prout eosdem agros et possessiones hii ipsi Incole et suburbanii Dambrowni hactenus possederunt et possident eisque uti fuerunt et uti fruantur ac in eorum et cuiuslibet ipsorum Censibus redditibus prouentibus Intribus et libertatibus

quas hactenus habuerunt et in quorum possessione pacifica
 fuerunt et sunt de presenti nullis exceptis ac de certa
 scientia et genuina virtute liberalitate et matura de
 liberatione nostra de Consilio Consiliarioz nostrorum regni
 nri et terrarum nrarum Prussie hic nobiscum agentium
 ipsis videlicet Proconsulibus Consulibus Scabimis, totiq;
 communitati Oppidi Dambrowno predictae ac aliis per
 sonis Spiritualibus et secularibus quibuscumq; in ipsa
 Ciuitate Dambrowno commorantibus, omnia et singula
 eorum Iura Privilegia libertates et prerogativas do
 nationes immunitates Statuta municipalia consuetudi
 nes laudabiles ab antiquo seruatas, tam Ecclesiasticas
 et seculares ac Ecclesiasticas et seculares quaecumq; litteras
 et inscriptiones quas cumq; super quibuscumq; bonis Censi
 bus prouentibus et libertatibus iampridem eis concessis
 quaecumq; et quas cumq; habere diuiserunt et habent sub
 quibuscumq; titulis et datis emanatas et emanata Iura
 et Privilegia in se continentes et continentia in omnibus
 eorum possessionibus conditionibus punctis et articulis uni
 uersis perinde ac si punctibus de verbo ad verbum inserta
 forent et expressa suppletes in eis omnem defectum de
 plenitudine potestatis nostre approbandum ratificandum et con
 firmandum duximus. Approbamusq; ratificamus et con
 firmamus decernimus easdem eademq; robore firmiter ob
 tinere/promittere insuper in verbo nostro regio et pollicemur
 punctibus pro nobis et successoribus nostris regni Polonie
 Regibus terrarum Prussie dominis et veris heredi
 bus eadem ipsorum Iura libertates Statuta municipa
 lia Consuetudines laudabiles antiquas litterasq; et inscrip
 tiones quas cumq; et quaecumq; in omnibus eorum et earum
 punctis clausulis et conditionibus firmiter in concessis
 et inuolabiliter tenere et obseruare teneriq; et obser
 uari facere perpetuis temporibus In euum. In cuius
 rei testimonium Sigillum nostrum est punctibus appensum Dat

in Ciuitate nra' Thorunen' in octaua Sanctorum trium
 regum Anno domini Millesimo quingentesimo vigesimo
 Regni nri tredecimo Presentibus Rmo ac Rdis
 in Chro' p'ribus dominis Joame Laske Gnesnen' Archie:
 piscopo Legato nato et primato Mathia Przemiczki
 Woladislauen', Petro Tomiczki Przemislieu', et regni nri
 Vicecancellario Joame Conopaczki Culmen' Ecclesiarum
 Epis, Necnon Magnificis et Venerabilibus et Gene:
 rosus Christophoro de Schidlowiet Palatino et Capi:
 taneo Cracouien' et regni nri Cancellario. Joame Za:
 ramba de Calinowa, Calissien', Georgio de Baizen
 Mariemburgen' et Capitaneo Quienwen' Palatinis, Nico:
 lao de Schidlowiet Sandomiriem' Arnoldo de Franga
 Culmen', Ludouico de mortangen Elbigen' Castellanis.
 Petro Kmita de Wissnigza Marßalco Curie nre
 et Capitaneo Przemislieu', Joame Latafski Gnesnen'
 Cracouien' et Lancien' Preposito. Joame Conarsky
 Archidiacono. Andree Cziczki Sancti Floriani
 Cracouien' et Brzeden' Preposito. Canonicis Cracouien'
 et Secretariis nris Stamislao Chroborski Vexillife:
 ro. Inasore et Imcerna. Siluestro Ozarowski. Incca:
 merario et Zarwichosten' Nicolao Tomiczki prefecto
 stabuli Curie nre, et Costen' Capitaneis, ac aliis q:
 pluribus dignitariis officialibus et Aulicis nris cir:
 ca premissa testibus fide dignis Sincere nobis et fide:
 libus dilectis Dat' per manus prefati Reueren'
 in Chro' prius domini Petri Episcopi Przemislieu' et
 regni nri Vicecancellarii Sincere nobis dilecti

*Aliud Priuilegium Nobilitati
Districtus Dambrowno a rege
Datum*

IN nomine domini amen & ad perpetuam rei memoriam.
Quoniam facta humana quantumcumque memorabilia facile
intereunt, nisi literarum officio fuerint memorie mandata
Proinde nos Sigismundus etc. Significamus tenore prelo
vniuersis presentibus et futuris harum noticiam habituris
Quia commendatam habent virtutem et fidem ac prope-
sionem erga nos Nobilium Status utriusque in Districtu
Dambrowno existentium qui se sponte et libere nobis veluti
domino suo naturali et hereditario dediderunt illos in
subditos nostros fideles suscepimus ac harum serie literarum
suscepimus gratias et fauore nostro regio complecti et comple-
xos benigne fouere seruare mantenere et defendere ut
veros et fideles subditos nostros volumus et pollicemur
conseruamusque eosdem Nobiles utriusque Status in eorum
et cuiuslibet ipsorum bonis et possessionibus ita longe la-
te et circumferentialiter prout in suis limitibus sunt distincte
et limitate ac limitata et distincta et prout ea bona et
possessiones huius ipsi Nobiles Districtus Dambrow-
nen hactenus possidebant et possident eisque usi fuerint
et uti fuerint ac in eorum et cuiuslibet ipsorum Cen-
sibus redditibus prouentibus Ineibus et libertatibus
quas hactenus habuerunt et in quorum possessione pacifica
fuerunt et sunt de parte nullis exceptis ac de certa
sciencia et genuina virtute liberalitate et maturo dei

liberatione nra de Consilio Consiliariorum regni nostri
 et terrarum nostrarum Prussie hic nobiscum agentium
 Prefatis Nobilibus utriusq[ue] status in ipso Districtu Dam-
 browno commorantibus, omnia et singula eorum Iura
 Privilegia, libertates prerogativas, Donationes immu-
 nitates Statuta municipalia, consuetudines laudabiles
 ab antiquo servatas tam Ecclesiasticas q[uam] Seculares ac
 Ecclesiastica et Secularia quaecumq[ue] litteras et inscriptiones
 quascumq[ue] super quibuscumq[ue] bonis, ac eorum pertinen-
 cijs, Censibus proventibus et libertatibus iampridem
 eis concessis, quaecumq[ue] et quascumq[ue] habere dinoscuntur
 et habent sub quibuscumq[ue] titulis et datis emanatas et
 emanata Iura et Privilegia in se continentia in omni-
 bus eorum positionibus Conditionibus p[ar]tibus et arti-
 culis universis. Perinde ac si p[ar]tibus de verbo ad
 verbum inserta forent et expressa, suppletes in eis o[mn]i-
 defectum de plenitudine p[ar]tis n[ost]re approban[tes] ratifican[tes]
 et confirman[tes] duximus, approbamus, ratificamus et con-
 firmamus decernen[tes] easdem, eademq[ue] robore firmum ob-
 tinere, promitten[tes] insuper in verbo n[ost]ro regio, et polli-
 cemur p[ar]tibus pro nobis et successoribus n[ost]ris regni Polo-
 nie regibus terrarum Prussie dominis et veris here-
 dibus, eadem ipsorum iura libertates Privilegia Statu-
 ta municipalia, consuetudines, laudabiles antiquas
 litterasq[ue] et inscriptiones quascumq[ue] et quaecumq[ue] in omni-
 bus eorum, et earum p[ar]tibus clausulis, et conditionibus
 firmiter inconcusse et iniolabiliter tenere et observare
 teneriq[ue] et observari facere perpetuis temporibus et in
 eum. In cuius rei testimonium et Dat[um] in Civitate
 n[ost]ra Thorunen[si] in Octava Sanctorum trium Regu[m]
 Anno domini M^o . . . D^o . . . XX° Regni n[ost]ri.

*Donatio Ville Paczoltowo Nobili
Jacobo Melenski, ppter defectionem
possessoris ad Cruciferos*

IN nomine domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum ad auctoritatem et dignitatem Principum pertineat bonos fideles et obediens subditos, gratia et favore prosequi. In rebelles vero et malos pro Iuris et equitatis obsequio auctoritatem demerite animadversionis extendere. Quidquid autem pro remuneratione et consolatione fidelium ac bonorum, et pro vindicta et disciplina malorum decreuerint et constituerint, id ut non modo ad presentium, sed etiam posterorum memoria et cognitionem deveniat literis mandare roborareque consueverunt. Promde nos Sigismundus Dei gratia Rex Polonie Magnus Dux Lithuaniæ, Necnon terrarum Cracoviæ et Dominus et heredes. Significamus tenere presentium quibus expedit omnibus et singulis presentibus et futuris hanc noticiam habita. Quia exhibite fuerunt coram nobis originatim litterarum papiræ Magistri Nicolai de Dambrowiga Palatini Sandomiriensis, et Capitanei generalis Exercituum Regni nostri nobis sincere dilecti, eius sigillo impresso munita donationem in se continentes bonorum, infrascriptorum Nobili Jacobo Melenski, ut easdem litteras auctoritate nostra regis approbare ratificare, et confirmare dignavemur. Quorum tenor sequitur et est talis. Nos Nicolaus de Dambrowiga Palatinus Sandomiriensis et Regni Polonie Exercituum generalis Capitaneus. Significamus tenere presentium

vniuersis quibus expedit q nos attendentes ultimos et
 immediatos possessores Ville Paczoltowo que est in Dis-
 trictu Olstingh sita inter Villas Mielno inter Sthembar
 inter Pzierswaltz inter Kierstanow et inter Pzweegho
 nullam obedientiam vsq ad hanc horam Seruo domino
 meo regi Polome prestisse. Insuper certa relatione ac-
 cepimus eosdem huius Ville Heredes Magni Prussie hosi-
 tis Regie in seruitio esse. Considerantes etiam Nobilis
 Jacobi Mielenski dicti Zira fidelia seruitia que hic his
 temporibus belli nobiscum preseruans exhibuit eidem
 prefatam Villam Paczoltowo auctoritate nobis in hac parte
 concessa dedimus et concessimus, cum omni Jure et proprie-
 tate cum agris Pratis Campis Siluis Molendinis et
 omnibus utilitatibus per eundem Jacobum prefatum et
 eius successores legitimos tenend habend et possiden ad
 quod etiam eidem Jacobo Mielenski prefato adiungimus
 certam portionem hereditatis in Mielno et Zielonowo
 que portio iure naturali spectabat ad Nobilem Marti-
 num olim Jacobi Nigki filium sed quia iste Martinus ac
 etiam prefate Ville Paczoltowo Heredes obedientiam non
 prestitit debitam. Insuper vsq in hanc diem est in seruitio
 Magni Prussie. Nos itaq homini immerito auferen bene-
 merito conferri censuimus. Hac itaq sortem hereditariam
 dicti Martini Nigki prefatam prenominate Jacobo Mie-
 lenski et eius legitimis successoribus damus et concedi-
 mus cum omnibus utilitatibus agris Campis Pratis Sil-
 uis Molendinis et aliis utilitatibus et pertinenciis qui-
 buscumq nominibus vocentur. Super quod presentes lras
 nostras Sigillo nostro signatas eidem dari fecimus, pntibus
 circa hoc Generosis ac Nobilibus dominis Nicolao
 Listerzigki Dapifero Cameracen Sigismundo Stoss de

Kunigez Nicolao Stboxez de Rudmize, et alijs multis
 fide dignis Actum et datum in Castris ante Hollanth
 feria quarta post conductum Pasche proxima Anno
 domini Millesimo quingentesimo Vigesimo. Nos vero
 Sigismundus Rex pronomatas supplicationibus huius
 modi pro parte prefati Jacobi Mielenski nobis factis an-
 nuentes volentesq; ipsum ad servitiu' nra' et reipublice
 propensio'em et obligatio'em efficere, et donationem illi
 factam ad effectum deduci, premissas lras' haberi ratas et
 gratas, in omnibus p'mctis, clausulis, articulis, conditionibus
 et toto illarum tenore approbavimus et confirmavimus ap-
 probamusq; et confirmamus prefataq; bona, Nos etiam
 ipsi Jacobo de novo damus et donamus tenore p'tm'm
 mediante per ipsum et eius successores seu heredes legit-
 timos, cum omnibus eorum censibus proventibus reddit-
 ibus obventionibus p'extinencijs, et alijs utilitatibus
 quibuscumq; superius expressis nullis exceptis, cumq; omni
 Ince domini et proprietate ita late longe et circumfere-
 nte prout ipsa bona prefata omnia et singula in suis me-
 tis et limitibus ab alijs bonis in vicinatu consistentibus
 antiquitus sunt distincta et limitata tenen' haberi, v'stuen'
 pacifice et quiete possidend' ac dand' donand' commutand'
 obligand' vendend' et in nos successorumq; usus bene-
 placitos convertend'. In cuius rei testimonium Sigil-
 lum nostrum est presentibus appensum. Actum Dab
 in Civitate nra' Thorunen' ipso die Sancti Marci Eva-
 geliste Anno domini M^o . . . D^o . . . XX°
 Regni nostri Anno

625.

*L*itere ferree pro Nicolao
Lanczkornski

*S*igismundus etc. Dignificamus / Quia cum exposuisset coram
nobis Generosus Nicolaus Lanczkornski qualiter cum
gram impendio suo per septennium continuum montano la-
bore incumbens. ut inde non solum sibi. sed etiam recipere
regni nostri commodum aliquod et honorem afferre posset. et
alienum adeo contraxisset. ut ad illud exsoluendum In-
ducias opus haberet. supplicassetque nobis ut easdem In-
ducias et breves securitatis sibi et fideiussoribus suis ac hiis
qui se pro ipso principales posuerunt. concedere dignaremur.
Nos autem simul cum Consiliariis nostris perpendentes una
ex parte gravitatem et dispendium creditorum quod ex
talibus Induciis et brevis nostris capere solent. ex alia vero
parte dicti Nicolai sinistram in ipso labore montano succes-
sum. Quoniam nemquam dem laborem ipse honesto et laudabili pro-
posito exerceat. ac per eum ut sunt humani casus ad eam
difficultatem et necessitatem devenit. dignum putavimus
illi benignitate nostra non deesse praesertim cum Mercato-
ribus et aliis sua infelicitate collapsis. nos et predecessores
nostri eiusmodi gratiam exhibere consueverunt. de
communis Consiliarioz nostrorum consensu eidem Nicolao
Lanczkornski Inducias adsoluenda debita que contra-
xit. concedendas duximus et concedimus patribus ipsi
videlicet quo ad eius personam ad tres annos. Fidei-
ssoribus vero et qui se pro eo principales statuerunt ad
annum unum a data presentium literarum volentes et

decernentes neminem ex creditoribus intra tempus
 Induciarum predictarum, eidem Nicolao ad tres annos
 et fideiussoribus, ac qui pro eo se principales debitores
 fecerunt eorumque fideiussoribus predictis, ad unum annum
 a data p^{re}sentium per nos concessarum, sua debita quatenus
 iure, et induens regni n^{ost}ri ac vigore quacumque infor-
 mationum literarum et obligationum aut quouis alio
 modo pretextu vel colore, perse vel per alium ab
 eodem Nicolao et eius fideiussoribus et principalibus
 eorumque fideiussoribus ^{petere} posse et debere sub pena transgres-
 si et violati salui Conducitus seu literarum securita-
 tis a nobis concessae. Quare omnibus dignitarius of-
 ficialibus subditis n^{ost}ris cuiuscumque status et conditionis
 existentibus n^{ost}ram hanc concessionem patefacientes Man-
 damus, ne quid in contrarium facere contra predictum
 Nicolaum Langthorrmsthi eiusque fideiussores, et principa-
 les pro eo debitores factos, eorumque fideiussores supra-
 dictos, audeatis, sed eos conseruetis, et conseruari faci-
 atis iuxta tenorem eius nostre concessionis et Indu-
 ciarum in omnibus conditionibus in ea contentis et
 expressis harum testimonio literarum et c^{etera}

S. i. Rex P

Stanislaus Lantskorunski Capit^o Camenecen

Q uerose fidelis dilecte. Legimus ea que scripsisti nobis de discordia que est inter te et Woiwodam Moldani: en' ob non seruata capitula et constitutiones Conuentus non pridem cum illius Capitaneis et Boiaris habiti/et multum quidem cuperemus ut tu non preberes ullam causam dissensionis et controuersie inter nos nos: teosq; subditos et eundem Woiwodam excitande. verum non libenter etiam videremus, quod ille obseruare non debet ea que eius Consiliarii et Boiari ad nris post multos tractatus inter se mutuo habitos concluderunt, et cum non licet discedere ab his que communis consilio conclusa et decreta fuerunt, volumus ut, prout in dicto Conuentu determinatum est de reformatione iniuriarum, ita et non aliter obserues, sed quod etiam in eodem Conuentu conclusum est: de hominibus bone fame absq; leui Capitaneorum ultro atq; commutare permittend^{libere} et de traiciendo ubiq; flumio Niesse equum est ut obserues, saltem ad alium Conuentum, prouiso tamen, q; Mercatores non vadant cum mercibus nisi viis consuetis non pretereundo loca Theloneorum nostrorum. Nam non licet ut discedas a constitutionibus Conuentualibus que in toto et non in parte sunt utriusq; obseruande, nam qua ratione in Valachos accusabis, q; non obseruant decreta Conuentus preteriti eo q; nolunt facere minimam resarciendi nris subditis iniurias et damna a se illata, eadem ipsi vicissim criminabuntur te, q; vetas eos traicere fluvium Niesse

et ad terras Podolie sine levis hinc aut suorum Capitaneorum transire. Itaque fac ut rata habeas decreta et conclusiones prefati Conuentus, utique non vix quap bona et utilia in utramque partem videantur. De homine subdito Waimode Moldauien' qui portauit istuc falsam monetam, fac id quod Ius et consuetudo omnium gentium obseruat. Quod attinet ad edificia Castri Camenecen' iam dudum expediuius hinc Venerabilem Quiazdowski Notarium nrm cum pecunia que impedi debet in eadem edificia, et non dubitamus illum iam istuc peruenisse Dat' Thorunii

Petrus Tomicki eps. ac Vicecancell
Sta^o Landskorunski Capit^o Camenecen

¶
D. g. Euerose domine amice char me bene fecit vna. D. g. nouitatis de Thartaris et Turas nobis prescripsit. Nos hic adhuc bellum gerimus. et Deo propitio gentibus in his Regie prospere vbiq' succedit. que ultra alias partes Ciuitates et oppida que iam antea redigerunt in potestatem in his sine ceperunt non pridem Castrum et Oppidum Qwydzyn cum Ecclesia que ibi est satis munita. suscepit adhuc plures gentes in his sua ex Bohemia et Moravia equites et pedites qui mox post Sacra Pasche venire huc debent. Magi Prussie cum suis continet se in Castris et locis munitis expectans auxilia et milites ex Germania et Polonia quos omnino sperat se habituros. et ne minimum quidem indium ostendit q' vellet submittere genna et ceruices in his Regie. De domino Archiepiscopo Quesnen' q' curaret Nepotismum creare Capitaneum Camenecen' nichil antea audiui. Sed nec credo illum id vix sollicitasse quippe qui incipit eum continue adesse. in his Regie et oblinuit

¶
D. g.

631
obtinuit iam. q̄ fecit cum Atlas sua Incisorem mense sue
post mortem domini olim, Chroborski. si quid tamen
vel ipse dominus Archieps. vel alius quispian aget
ad deiciendam vram. D. ab hoc officio. adnitaz om:
nibus viribus quo minus id fiat. / Doleo plurimum
de morte fratris vre. D. domini olim Nicolai. et eo
magis. q̄ ille non compositis rebus suis. et ere alieno
multum grauatus. sublatu est ab humanis. Erit
pietatis vre. D. curare. vt memoria illius non gra:
ueat. et vt filius ipsius cui nihil penitus reliquit.
habeat quose cum sua et familie vre dignitate suste:
tet. Valeat et sit felix vra. D. et me diligat Dat

1520

*Andreas Cricius^{ius} PP. Posn: Secretarius regius
Petro Tomicio Epō Premisliē. Vicecancell.*

RME in Chro' p^r. et domine mi colendissime per:
ueni huc (diu gra') Saluus et incolumis. vbi lice
tam mihi. q̄ his qm mecum sunt omnia placeant. tedio
tamen non nichil afficimur. vel mutata consuetudine
vel eo quod aulicis absq̄ Principe videri vbiq̄ solet.
Accedit ad hec domini huius R^m assidua confabulatio
et propinquorum vndiq̄ conuolantium impetio. que oia
certum est perpeti. male michi imprecante mea ezumena
faciat dominus deus vt R^m. D. vram sanam et
letam reuifere valeam. Cuius gre' me et obsequia
mea Commendo. Dat Posnamē in Vigilia
Purificationis domine nostre 1520

Andreas Crziczki ^{LL^{us}} Posn Secretar. regis
 Petro Tomiczki Ep^o Premislien: Regni Pol.
 Vicecancell^o: auunculo suo

REX ME in Christo p^r et domine domine colen^{te} me Com:
 muni mihi dolori est egritudo v^{re} R^e me. D. expertus
 ipse alias dentilem hunc cruciatum/quantum autem in
 hac re prestare potui. sollicitavi hesterni die que fuit
 Sancte Apollome, Saccicolas omnes ut illam pro sa:
 nitate ipsius R^e me. D. v^{re} suis precibus et sacrificiis
 fatigarent, interminatus etiam illi ut in officium suum
 nunc faciat, me sententiam Luteri sequuturum. Effert
 ut capitulum hoc consenserit ad mutuandas pecunias
 ut^h regie cui de hac re nichil omnino constitit, factum
 id de industria pestis illius communis, et omnium
 publicorum bonorum turbatoris. Ego mi R^e me. d. ago
 hic satis ex sententia, repperi complures in celo hoc Ec:
 clesiastico viros probos, et suauissime consuetudinis,
 cum quibus michi coniunctus est, benivolentia. michi
 etiam, et honor tantus exhibetur, a summis et infimis
 quantus vel Ep^o satis esse possit. Combusti (ut Plau:
 tino utar) hos dies in accipiendis sigillatim. Vicarius
 et Canonicus, ac denique heri domino Ep^o, cum docto
 Capiteo et Ciuibns ac mulierculis, aliisq^{ue} plurimis
 Conuiuium et Choreas ad multam usq^{ue} noctem dnce:
 tibus. verum perturbauerat mihi nonnihil ipsos hospi:
 tes vnius Ciathi mei argentei surreptio superuenie:
 tibus quibusdam meis Nobilibus cum illo suo grege fur:
 tifico, et cura, ac caucione seruorum meorum. quam v^{ra}
 R^e me. D. nouit/Frang me viget ut finem faciam/me

†
 id est Joannis
 Laszki Archiepi

6.9
R^{me} D^{ore} humiliter Commendo que sit opti-
me sospes et incolumis Dat^s Posname die Veneris
Sancte Scholastice Anno domine M^o. D^o. xx^o

Andreas Cricius
Petro Tomicio Ep^o

R^{ME} in Chro^o p^r. et domine. domine colendissime
venit huc heri Colanizhi et rettulit michi aucta
egritudinem v^{re} R^{me} D^o. / dominum Doctorem
Costhka non adesse. pro eo tumultuarie missum,
quo nunctio sum adeo consternatus, ut totam hanc
noctem in esu et somnio duxerim. Supplico itaq^{ue}
v^{re} R^{me} D^o. committere dignetur vel domino Bac-
calario vel alicui alteri ut michi valitudinem ipsius. †,
describat / alioquin^{is} mittam quo fieri possem cecior^{is} <sup>facere no po-
tero quia ipse</sup>
nam et nunc facere id erat animus, in intellexisse^{is} ^{aliqui meum}
dominum prefectum Tabali iam huc aduentare a
quo rem claris cognoscere potero / ^{R^{me}} Me^o. Do^m. v^{re}
et obsequia mea humiliter Commendo. cui dominus
Deus optatam tribuat Salutem Dat^s Posname
Sabbato xi^a Februarij Anno domini M^o. D^o. xx^o

Andreas Cricius PP^{us} Posn.
 Petro Tomicio Ep^o. Vicecancell^o
 Annunculo suo.

R^e ME in Christo p^r et domine domine colen me' Aae:
 pi hesternis vespere literas v^re R^e me. D. datas in die
 Sancte Scholastice, que me de lenato iam eius dolore ma:
 gna sollicitudine et angustia liberarunt, sumq; vulgi opi:
 nione pro Sancta Appollonia contra luterum plane ad:
 stipulatus, et illi gr^{as} egi/hodie mane ad Ecclesiam
 eunti obligit Zielenski. D. Prepositi iam versns Co:
 rumiam iter faciens, quem continui donec id quod sibi
 v^ra R^e ma. D. iussit mitti scribere, itaq; ne quid negli:
 gerem et ne illum etiam festinantem remorare scripsi
 hec omnia tumultuarie, puto tamen satisfactura Lepidis
 Oratoribus quos videoz. videre quales sint, et v^ras
 D. Staßkowski magno dolore Legi sciens iam dudum
 Alioquin quantum indignitatem et damnum nobis iste ta:
 les legationes faciunt, que nullis v^ris v^rq; fuerunt, qua:
 re virtutis erit et illius magnitudinis animi v^re R^e me
 D. ita in verbis et commissis omnibus se gerere, vt co:
 gnoscant Principem non regnlem esse nec eorum v^rabrili
 ope adeo egere. Sed v^rget Zielenski, v^ra R^e ma
 D. dare veniam huic scriptiomi Albertiste dignetur, et
 felicissime valeat. Posnam die Lune xiii februarii
 Anno domini M^o. D. x x.

Cricius. Tomicio. auunculo.

RME in Chro' pr' et domine domine colendissime
 Saluam et sospitam vram' R^mam. D^m ^{audire} valde desidero
 nam licet dominus Nicolaus mihi rettulit nihil adeo no:
 xium et metuendum esse, leuatamq; illam maiori ex par:
 te, quicquid tamen id est, velim omnino nihil esse ego
 his duobus diebus quo dominus Marschalcus huc ve:
 nit egree valeo, quassatus inter illos continua inqnie:
 tudine, nam et ille et omnes eius comites sunt hic toti
 in amoribus et Conuiujs, quarum inepciarum nescio quid
 voluptatis habent. me spectatorem adesse, et occupatu
 meis necessarijs negocijs occupare, videor videre quid
 in nupens istis futuris mecum erit. sed statui subducere
 me, si quo pacto alia indignationem dominozum potero
 habeo multa referre hinc rediens vre' R^me de miser:
 rimo illius ambitu qui hoc vno et sibi et alijs officit, que
 non etate solum, sed ne morte quidem puto remissiozem
 futurum. loquutus est mecum super illa expectatione mlti
 sed simulate et expians a me aliquid. vbi vero hamu
 sensi. homini vt homo est morem gessi, et eius oracomi
 subseruiui, pungens tamen illum identidem integra I
 pertinaci alterius valetudine. Sed de his et alijs cora
 abinde, Postulant mea negocia vt hic paulo diuini
 opinione immoraret, nam eorum nihil prorsus adhuc
 confeci/hoc tamen R^me D^m vre' arbitrii esto, que me

dignetur facere cetero, an cum eius rema fieri pos-
sit, ut iter minus instans accelerarem nec ne, nam co-
tra eius voluntatem, ne latum quidem digitum excede-
re vellem. Cuius gratia me cum seruicis meis toto
studio Commendo Dat. Posnamie xvii Februarii
Anno M^o . D . xx

Cyrius Tomicio Ep^o

REME in Chro^o pz, I domine. colendissime. Red-
dite sunt mihi hodie literae v^{re} R^e me. D. quas cum
magno dolore legi, intelligens illam preter spem, quae
ex domino Nicolao, I eo qd pro responso scripserat. op-
tinam conceperam, nondum ab egritudine sua leuata,
Ego si id compertum habere potuissem dudum me ad illam,
etiam relictis huius hūmencis recepissem. utiqz nesciam
quid istis aliud prestare deberem, quam officium scribendi
quod puto alii pro arbitrio suo dirigunt, et paratur egi-
tudini v^{re} R^e me. D. utcumqz est. interstet aliquid
istis meae, nec ne, cum ita mandat die Martis proximo
Deo bene iuvante. hinc posthabitis omnibus negociis, euo-
labo, cuius interim gratia me I seruicia mea perpetua
Commendo. Dat. Posnamie. die Sancti Mathie.
Apli Anno domini M^o . D . xx

*Cricius. Tomicio Epo
Annunculo*

RME in Chro' p^r et domine, domine colendissime.
Post obsignatas priores meas, Accepi literas v^{re} R^{me}
D. quibus me certiores fecit de illo negotio ex Crac^{ie} et in
eo sedula cura sua, quam cum domino Posnamensi communi:
caui eo quod magna sollicitudine tenetur ut ita succedat
nec alio nomine quam hoc me appellare vult hic omnes pas:
sim alii, me erubescere et rem omnibus modis dissimulante
censet ipse dominus Posnamen' agendum aliquid cum his
qui officere putantur quod prudentie et benignitati R^{me}
D. v^{re} committo / pater commissarius vocat Posnam^{am}
paradisum regni, et dicere vult R^{hi} M^{hi} se hic altera
Neapolim offendisse. Dominus Pallatinus Posnamen'
exegit a nobis vestes relictas quas coacti tumultu
clamore Nobilium negare non potuimus, ea tamen lege
ut quando fuerit requisitus eas ad res alias deponat
bona nondum sunt dispersita, propterea veretur quisq;
ad breue tempus, et euacuatis bonis tantum onus subire
tamen hodie vel cras hunc negotio finem imponemus
Cetera v^{ra} R^{ma} D. ex Nuntijs nostris intel:
liget Cui me humiliter Commendo Dat Posna:
me die Lune 2^a

S. REX L.

Joanni Bonero Zuppario Crae

Enerose fidelis dilecte. hodie rediit ad nos Vil.
 koczi Cubicularius nr. T literas tuas nobis reddi:
 dit ex quibus solitam tuam in negociis nris curam et
 diligentiam cognouimus que nobis est admodum grata.
 Quia vero hec ad presens summa est sollicitudo nra
 ut tormentis maiora hic habeamus volumus impendas
 omnem operam tuam, ut ea q̄ celerrime huc transmittas
 si possint rebi in vehiculis, bene quidem Si autem via
 vehicularis ista destructa est. fac ut vehantur in rotis
 ut fieri potest Nos vero hic interim rotas alias crassas
 et axes fieri faciemus. Mgros Bombardarum, pulueres
 Bombardarios, funes magnos, fabrum lignarium etiam
 cum eisdem tormentis mittas. ut alias tibi scripsimus
 et quamuis funes magni hic bene laborari et fieri poterunt
 opus tamen est, ut hi etiam istuc aliquos mittas cum in
 itinere semper erunt necessarij foramina per que pulueres
 immittuntur in tormenta que vulgo prochorome vocantur
 fac ut Sexis bomis occludi facias ne in itinere hominum
 malignitate in illa aliquis immittatur. quod nocumentum
 afferre posthac possit et quam celerrime potes ut diximus
 eadem ipsa tormenta bene apparatus huc transmittas et
 aliter non facias

Oratores summi Pontificis de quibus scribit R. dñs. Dñs
 Epus Ploren' quamprimum istuc applicuerint fac ut ho:
 rifice exceptus in hospitio honesto et decenti collocari fa:

cias eisq; de omnibus necessarijs providendis et omn ali:
 quot dies istis quienerint ad nos huc venire illos
 permittas: cum quibus volumus ut vadat Venerabilis
 Jacobus Staßkowski Secretarius noster tu vero des illi
 pecuniam necessariam: qua illos per totum iter cum eorum
 familia et eorum expensis honeste provideat, equum
 enim est ut ob reuerentiam Sedis Apostolice bene
 ubiq; et honeste in regno et dominis nris tractentur
 Quod scribis de Moneta quod intelligere ex literis
 nris non potuisti ubi et in quo gradu ac valore de:
 beat audi: Scias q; permissum est nobis audere mone:
 tam et in regno et hic in terris Prussie, nondum quid
 est diffinitum qualis moneta et cuius valoris hic audi
 debeat: verum in regno et istis creat audi debent
 medii grossi sub eo valore et grano quo ^{prius} ~~proferens~~ Qua:
 re iam cogites et operam facias ut argentum habere
 possemus. et quo et quanto eadem ipsa moneta Inchoada
 sit et unde habituri erimus argentum: nobis senten:
 tiam tuam perscribas. Exercitus noster est iam prope
 Castrum Holland et huius diebus cepit iterum tres
 Ciuitates Istius Domini Magistri videlicet Morung
 Libemol, et Libstad nec moram facit ullam sed longe la:
 teq; vastat terram hostilem altissime tamen mures
 et nimia frigora illum aliquantulum retardant atq;
 impediunt. Dat. Thorunij 1520.

S. I. REX. P.

Joanni Bonero Consuli Burgrabio
Rupp^o Crac^o In Ociec Capit^o

Generose fidelis dilecte. Valde nobis ingratum est quod rotas istas pro Bombardis disponi non fecisti. que admodum tibi commisimus nam facilius istas ligna pro hoc opere acquiri possunt. quam hic, ubi nulle sunt ad hanc rem silue. utcumque est, volumus ut nobis mittas quam celerrime decem istas Bombardas, quas nobis in scedula descripsisti. sicque mittas ut eas disponas in vehiculis una cum rotis et bono fabro lignario et ladulis atque eo instrumento quo lenari Bombardae solent ut si quid destructur esset statim quiretur. mittasque tot equos cum illis. ut si via vehicularis deficeret possent sine mora curribus adduci nam nobis summe sunt Bombardae ille necessarie, et sine illis nihil hic valiter Exercitus noster facere potest.

Adhuc nullus Bombardarius. huc ad nos venit itaque cives omni diligentia ut eos nobis conquirere possis gratissimum nobis erit habere posse ex Norimberga istum Bombardarium de quo scribis Augem mater nos mittimusque tibi lras ad Cives Norimbergen. manus nra subscriptas rogamus illos ut cum nobis ad tempus modicum accommodare velint, quare tam pro illo ad nos quam primum adducendo quam etiam aliis quos habere poteris omnem operam adhibeas sumptum minime parcendo.

De pulvere Bombardario volumus ut tantum nobis mittas

quantum ad maximum potes, vellemusq; quod mit-
 teres pro maioribus Bombardis plusq; centum centena-
 rios pro paxidibus vero manualibus mittas supra
 decem centenarios et si tantum non erit de nro tunc illu
 istic emas de quo ut putamus satis Cracovie inuenies

Mittimus iam q; celerius ad te Petrum Zagagiewski Ca-
 pitaneum, Nießouien' qui Bombardas istas maiores
 conducere istinc ad nos debet, quas ita instructas dis-
 positas et omnibus necessariis prouisas ad nos q; celerius
 mittas. ut in via nullo impedimento remorari possent
 et ut diximus Fabrum lignazium aliaq; apparamenta
 ac tot equos cum illis mittas quot sufficere possent ad eas
 vehendas ubi mines hoc medio tempore dissoluerentur
 pro gra' nra' aliter non factum' Dat Chorunij

1520

Rnd
 Pr tem
 Secret
 ferre
 referen
 se ex h
 videat

V
 E ne
 Cracovi
 deuot
 Staske
 nomine
 summa
 dixen
 nobis

643
Sigismundus primus REX POL.
Joanni Conarski Ep^o Cracouien

Rex. xx millia flor. mutatur
ad bellum prussie

Rnde in Chr^o p^r Sincere nobis dilecti. Mittimus ad vram
Prtem Venerabilem Jacobum Staßkowski Canonicum Crac^o
Secretarium nrm. Cui commisimus nonnulla de mente nra re:
ferre. postulamusq^{ue} ab illa. velit illi in omnibus nro nomine
referendis plenam ac indubiam fidem adhibere et in illis ita
se exhibere prout illius solita erga nos observantia postulare
videatur et bene valeat vra Prtas Dat

1520

S. Rex P. Capitulo Cracouien

Venerabilibus Prelatis Et Canonicis toti^que Capitulo Ecclesie
Cracouien^{is} deuotis nobis dilectis. gratiam regiam. Ven^{tes}
deuoti nobis dilecti. Mittimus istuc Venerabilem Jacobum
Staßkowski r^o. Cui commisimus nonnulla vris. D. referre
nomine nro, spectantia ad pntem nram et reipublice regni nri
summam necessitatem, hortamurq^{ue} illas velit illi in his que
dixerit nomine nro plenam et integram fidem adhibere. ut
nobis ipsis coram loquentibus. Dat r^o

1520

Sigismundus primus Rex. I.
Michaeli Brauwagen Proconsuli
Elbingensi et Rothmagistro

Famate fidelis dilecte. Retulit nobis R^{ex} d^{ns} in Chro^o p^r
dominus Petrus Ep^{us} Przemisl^{en} et regni n^{ri} Vicecancel:
latus. qua fide et studio istic nobis seruias. et q^o et Ciuitas ista
n^{ra} Elbingen^o et Ecclesia in Frauenburg est tua cura et
circumspectione bene prouisa. quo minus illi hostis nocere
possit. et commendamus summo opere hanc tuam diligencia^m
quam facis. volumusq^{ue} tibi illam gra^{ti} n^{ra} regia referre
hortamur vero te, non intermittas providentiam et curam tuam
adhibere. quo hoc turbulento tempore Ciuitas ista n^{ra} sit sub
bona et firma custodia. Spectamus autem q^o postq^{uam} campidn:
ctor n^{ri} cum Exercitu ad istas oras applicuerit prout iam
istuc de mandato n^{ro} recta contendet. Hostis non audebit
ita libere prout hactenus fecit Vagari, et excurrere ad
villas et possessiones Ciuitatis Elbingen^o, tu vero poteris
cum eodem Campiductore n^{ro} de omnibus que intelligis
nobis et rei publice expedire libere conferre. ille vero noⁿ
negliget exequi et prouidere de his que erunt necessaria
Dat^{us} Thorunij

1520.

S. I. Rex. I.
 Joanni Bonero. Zuppario et
 Burgrabio Cracoviensi

Amice domine. amice et fautor honoran'. Jam nri mi-
 lites ceperunt in terra hostili septem Cinitates et Oppida et
 tria Castra, inter que ceperunt nuper Castrum et Cinitate
 Voehstem, et si haberent Bombardas maiores. quaecumqz illis
 obuia fuerunt. omnia intercepissent, quare M^{tas} regia est
 multum sollicita. et desiderat mirum in modum ut bombar-
 das eius maiores vra'. D. q^uprimum huc transmittat. prout
 id ex eius M^{tas} lris iam antea cognovit. et nunc ex dno
 Staszkowski plene cognoscet. Mgr^{us} Prussie congregat gen-
 tem suam et querit modos. ut milites M^{tas} regie ex in-
 sidis adortos opprimere possit verum illi satis caute et cir-
 cumspecte incedunt. pollicetur dominus Mgr^{us} suis subditis
 q^{uod} breui gentes sit ex Germania habiturus et ob hoc adhor-
 tatur illos ut sint constantes, seqz defendant. Nos vero no-
 speramus illum nunc aliqua externa auxilia habiturum
 bonum tamen esset. ut vra'. D. haberet aliquos explora-
 tores in Germania, qui explorare possent si qm milites illic
 congregantur huc profecturi, multum enim interest. scire
 M^{tas} regiam si qua auxilia ei illic comparantur, de quibus
 varij et continui rumores huc perferuntur. M^{tas} regia
 gra' dei est bene sana. Ego etiam satis bene valeo. vmo.
 tamen in continuis curis et laboribus. Hec d^{ominus} Chroberski,
 bonus et fidus seruator M^{tas} regie obiit diem suum. Comen-
 do me vre. D. Et valere illam felicissime desidero. Dat^{us}
 Thorunij. die Dominico proximo post octavas Sanctorum
 trinit. Regni Anno domini 1520

*Petrus Tomicius eps Premisl. R. I. Vicecancell
Michaeli Spiss Consuli Cracouiē.*

F Amate domine. amice char me Impetraui tandem a Re^{te}
Regia id quod optastis pro domino Andrea Salomons
Creauit enim illum Re^{te} Regia Burgrabinum Castri Crac
et lras eiusmodi creationis illi mitto quas scripsi paulo exten
suis q^{ue} fuit in exemplari quod mihi misistis volens vobis
in hoc gratificari prout in aliis omnibus soleo / Rogo vos
plurimum faciat^{is} emi in Nundinis Lublinen^{is} pro festo
Purificationis beate Marie proximo celebrandis mille
pelles albularum que vulgo Bielki seu Popielicze dici
tur. et faciat^{is} eligi bonas et que non d^{um} in creta iacen
erunt. Id quod v^{re} industrie committo. Soluam vobis
illas cum gratitudine debita. Nostri milites ceperunt
iam in terra hostili Septem Ciuitates et Oppida bene
munita et tua Castra / cepissent autem longe plura si ha
berent secum tormenta et Machinas vastatorias / Spera
mus in domino Deo q^{ue} et Ciuitatem Bravnsberg dolo et
proditione interceptam. breui intercipient valeat fel^{ix}
v^{ra}. D. Dat^{us} Thorunii 20

1520

Joanni Bonero. Consuli Burgrabio
Et Zuppario Crac: in Ociec Capit°.

Cenerose fidelis dilecte. Etsi scripserimus nuper tibi man-
dan' ut q̄primū rotas apes et ladulas. ad tormenta maio-
ra fieri faceres. quo ad nos euestigio huc adduci possit. con-
sideran' tamen q̄ sine hūsdem tormentis maioribus. Exerātus
nr' non potest. Arces et Cuitates munitas sibi obuias occu-
pare. Iterum atq̄ iterum mandamus tibi ut easdem rotas
et alia apparamenta ad ipsa maiora tormenta. laborari
q̄ altissime facias ex ligno quale haberi ad p̄ns' potest que
volumus ut laborent omnes artifices qm̄ sunt Craconiē. pro-
videas vero ut rote sint crasse et firme ac bene preferrate
et similiter apes atq̄ alia id genus necessaria / pondus enim
grauē illis ferendum erit. et ob hoc opus est ut ipsa etiam sint
firma solida. robusta. et non tenuia / Cum autem necessaria
sunt hic nobis decem maiora tormenta. Hoc est octo carthoue
et duo notstange. volumus ut illa nobis apparari facias. et
ad diē Dominicū ante Carmispruium proximum huc omnino
transmittas vel citius si fieri potest. Etsi fecisti in aliqua re
nra curam et diligentem operam tuam: volumus. ut eam
in mittendis huc nobis dictis tormentis maioribus impen-
deas. nam sine illis omnis nra' bellica actio est debilis ac
manta. Interim vectores autem tempestine ordines et con-
ducas. nam arāter ducenti eqm̄ erunt necessariū qm̄ vehant
tormenta predicta et pulueres. funes etiam maiores et
crassos qm̄ Linij vocantur parari ad minus quatuor facias.
nam et hū quoq̄ erunt necessariū / pulueres incendiarij cura
ut sine intermissione fiant. quos volumus ut cum tormen-
tis huc transmittas. in quibus quidem tormentis transmittendis

ut diximus accelerare omnino debes dum iter est bo-
num et durum et ad vehenda tanta pondera satis aptum
nam si resolutiones minium incident, cum maxima difficulta-
te poterint huc traduci / opus autem erit ut cum his ipsis
tormentis et pulueribus mittas aliquem hominem discretum
qui vectores gubernet et expensis provideat qui etiam itine-
ra et pontes ^{prox} praesens perspiciat anteq[ue] tormenta per illos
ducantur / et ne idem famulus et homo tuus habeat difficul-
tatem cum vectoribus, convenias cum eis istis, et constituas
tam de pretio q[uam] etiam de diario equorum, et quantum avenae
illis in itinere dari debeat, et de omnibus his facto nos po-
stea ceteros / admiserunt nobis Consilarii nri propter presentes
rei publice necessitates, ut centum milia marcarum argenti
in monetam excudere possimus. volumus itaq[ue] ut facite in-
cuiusdam de hac re adhuc dicendo, provideas de argento, ut
q[ua]nto celerius fieri possit monetam ipsam inchoare valeamus. Scri-
bimus Generoso Achatio Jordan Theolonatori nro Crat[ur]
ut pecuniam quamcumq[ue] habet ex Theolonis nris collecta,
tibi consignet, quam tu conserves usq[ue] ad informationem nram
Ceterum significatum est nobis ab auctore satis idoneo I
insigni, fides Domini Agri, nonnullos equites et pedites co-
ducere in Germaniam, quos ducere vellent contra nos I
terras nras Prussiae. volumus I mandamus tibi facias
operam, ut de hac re intelligere possis. et si hec gentes con-
gregantur, et qua via penetrare huc vellent diligenter
perquiri facias. pro gratia nra Dat[ur].

Petrus Tomicius Eps. Vicecancell.
Joanni Bonero. Cons. Burgr. Sup. Crac.

549

Inerosse domine. amice et fautor honoran'. Paulo an'
significavi v're. D. per nuncium domini Castellani Voi:
micen' de Castro Schorberg et nonnullis oppidis interceptis
per milites nros. Interea temporis nihil est innovatum.
nam A'tas regia propter Ciuitatem Brannsborg per Agz'm
acceptum prodicione nonnullorum Ciuium. mandauit dno
Campiductori vt se versus illam ipsam Ciuitatem cum Exer:
atu conuerteret. Sperat enim A'tas regia. et ita omnes
affirmantur q' viso Exeratu mox se dedet eadem Ciuitas
sed et defendere se dmi non posset, etiam si Agz'o fidem ser:
uare vellet propter carentiam comعات Agz' vt Princeps
iuuenis et belli inexpertus contemnit Exeratum regie A'tis
ac recidet spesq' amplam sibi proponit. q' se ab illo defende:
re poterit. Id q' breui ostendere cogit me / Scribere diat'm
milites ex hominibus gregariis et artifiabns et hos vult
opponere Exeratu nro. putatq' se illum debellare posse. A'tas
regia non nimium se offert, nec vires nec potentiam illius
contemnit. Sed committens domino Deo se et iusticiam suam
facit ea que ad defensionem subditorum suorum facere neces:
saria debet et tenetur.) Dominus Stanislaus Chroboszki
grauiter egrotat ex febre continua. Commendo me v're
D. Et Valere illam felicissime desidero. Dat' Thorny

1520

Z Egozhi benefecisti q̄ visitasti hospitum meam et portasti illi ea
 medicamenta que dominus Doctor Petrus ad eam misit
 volumusq̄ ut ita demceps facias quotiens opus esse intelliges
 vel dominus Doctor te mittere illuc volet.) Scrissimus
 non pridem domino Scholastico Crac. ut lateinam in domo
 ura purgari faceret, que est multum repleta. hi etiam illud
 de hac re admoneas, nam nunc tempus est ad hoc satis idoneum
 1 Lateres planos ad sternendam Stubam Et caminatam in Tam:
 poczol, volumus ut simplices fieri inbeas et non perfusos
 plumbo. nam cum Cracovic Stuba mea et caminata est
 simplicibus lateribus strata equum est ut in Campoziel etia
 ita fiat ubi valde raro nos habitare contingit. volumus
 autem ut hac hyeme eosdem lateres planos fieri et parari fa-
 cias ut primo vere et sternere illis Stubam et caminatam
 et Caminos ac alia que in domo noua in Campoziel fieri
 adhuc debent perficere et finire possis.) breui mittemus ad
 te puerum nrm Matissch qui te de his omnibus rebus ple-
 ne informabit Dat Thoreuny 1520

S. I. REX. POL.

Jobo Epō Pomesaniensi

Rex De in Christo pr' Sincere nobis dilecte. Accepimus
 lras' v're Lris quibus scribit se ad terminum sibi per
 nos cum Andree Galezewski prefatum mittere huc Co:
 siliarios suos voluisse sed interea etiam illi esse illatum
 ab Exercitu nro, commemoratqz suam erga nos propensio:
 nem et quod aliam a nobis spem expectant. petitqz ut
 Saluo Conductu se aut Consiliarios suos ad alium ter:
 minum cum dicto Galezewski prouideremus. Si v'ra L:
 recte dissonare secum vult quah' illi nos semper exhibimz
 non al' inueniet quam integrum in se fauorem nrm, et
 postremo recolligat que per Georgium Thargowski. iam
 hic existentes ad illam significauimus quibus cum se acco:
 mmotare, et responsum ad illa certum dare non curauit
 id quod queritur: nra' culpa non est. Quod vero
 ad terminum cum Galezewski attinet, Et Saluum Condu:
 ctum L. v're aut eius Consiliariis dandum, intelliget
 vel iam intellexit ex lris Georgi Thargowski que ex
 instructione. D. Archiepi' Gnesnen. iam de hac re plene
 ad illam scripsit bene valeat v'ra L. Dat

Thornij

S. REX. L.
 Job Ep'o Pomesaniensi

R. De in Chro' p' Sincere nobis dilecte. ut p'mis scripsig
 v're. P. libenter vidissemus. ut iam causa illius cum An:
 drea Galezewskij fuisset determinata. et Commissarios ad
 hanc rem dederamus. Sed quando haecenus nihil est factu
 volumus ipsi libenter iusticiam illi ministrare aut hic ministrari
 facere. et prefigimus ad hanc actionem terminu' sexiam quin:
 tam proximam post festum trinu' Regum. ad quem terminu'
 mandabimus Galezewskio venire. v're etiam P'as poterit
 tuto et secure suos Nuncios mittere. quae bene valeat

Petrus Tomiczki Ep's Vicecancell's
 Job Ep'o Pomesaniensi

R. ME. in Chro' p' et domine amice charissime ac honorant
 Doleo profecto vehementer illatum esse damnum v're P'as ac
 eius Ecclesie per milites regie iustis idque non libenter vidi
 ut res ad hos terminos pervenire debisset. Sed et iustas re:
 grā ut benignus et Christianus Princeps nunq' quod suo
 bellum hoc affectavit. cuius autem culpa ventum est ad
 illud. dominus Deus iudicabit. Ego libentissime omnem
 impendam operam ut v're. P. et eius bona demceps non affli:
 gantur. et ut iustas regia illam suo favore complecti digna:
 retur. quem omnibus uberrime solet exhibere. qui animo inte:
 gro illum habere student. Commendo me v're P'as quae
 sit felix et incolumis

653

Sigis. I. Rex Pol.
Bone Regne Polonie.

Serma Princeps et domina, Mittimus ad misendam vale-
tudinem ^{nostram} ~~illis~~ ^{vre} hunc Nuntium, quam plurimum ro-
gamus ut nos de illa facere velit certiores. Sciaturq; qd in
expeditione tormentorum ^{nostrorum} ad terram hostilem commiseramus
prefectis cohortis illius ut oppidum Quidzin cum Arce
et Ecclesia munitissima, et que Sedes est Epatus Pomesa-
nien. fuitq; magno impedimento in his terris nostris, ut pote
qua iter erat nostris hominibus ad Exeratum et alia loca
ditionis mee, primum aduixentur, et de ipsis tormentis
periculum facerent, quo ubi applicarunt, inueneruntq; reluctan-
tes et defendentes se acriter Oppidanos, et Nobiles illic
collocatos, eos uno die vi tormentorum expugnarunt et
ceperunt unde non dubitamus et reliquas Arces et
Ciuitates tormentis ipsis facile expugnatum iri. Nos
amori ~~illis~~ ^{vre} ex animo commendamus que sit felix
et incolumis

S. REX. P.

Joanni Boner Consuli Burg^o Rup^o Crac^o

Quoniam generose fidelis dilecte, Mittentes hinc tormenta nostra ma-
 iora ad Exercitum vestrum qui est in obsidione castri et oppidi
 holland. commiseramus prefectis copiarum vestrarum quas
 cum eisdem tormentis misimus ut circa Quidzin oppi-
 dum Epi' Pomesanien' aliquantulum subsisterent, et si illud
 capere possent tentarent, qui sequenti mandata nostra accede-
 tes ad hoc ipsum oppidum Quidzin, uno die illud
 una cum Castro ceperunt, optimum autem servicium nobis
 fecerunt tormenta nostra predicta globi cum ex eis emissi
 tres muros penetrabant quare tam violenta et alias non
 visa homines perterriti subito se dediderunt. verum triginta
 vasa pulveris illo die sunt absumpta et tantum decem
 octo vasa illius remanserunt. Itaque perpendas quod neces-
 sarii sunt nobis multi pulveres ad hec ipsa tormenta. et quia
 scimus non posse illos istis brevi tempore in tam magna
 copia confici, quanta est nobis necessaria. Scripsimus
 Cimbis Wratislaviens'. postulantes ab eis ut nobis
 pulveres quos certo credimus illos paratos et sufficientes
 habere pro nostra pecunia mittantur ad prout necessitate.
 Speramusque id illos nostra causa esse facturos, tibi ^{viro} manda-
 mus ut quod primum ad illos cum vestris lris. et pecunia nra
 etiam tuam mittas, et eos rogare facias. ut si fieri potest ce-
 tum centenarios pulveris nobis vendant, et credant se
 nobis in hoc rem admodum gratum facturos, quam illis
 benivolentia nostra regia semper referemus Quicquid ante

eius ipsius pulueris ab illis habueris. id nobis primum
huc transmittas una cum eo puluere qui istic fit. quem volu-
mus ut sine intermissione et cum diligencia fieri facias. na
sine illo omnis nostra actio et rerum successus multum
retardabitur. Ceterum iam prope desunt nobis species
et aromata ad coquinam nostram necessaria. Itaque mittas
nobis illa. que sufficiant ad unum quartale amissatim
predicta omnia pro gra' nra. Dat

1520

Sigismund .i. Rex Pol.
Job Ep'o Pomesanien. ditionis
Crucigerorum

R De m Chro' p' Sincere nobis dilecte. Scribit
nobis v'ra' Petas. se ad dominum Magr'm pro eo quod
egritudine subita correptus sit. cupere proficisci nobis ut
id ad presens faciat non videtur. sed cum ad eam rem
satis adhuc temporis esse potest. Petas v'ra' interim quo
clarins de ipsa egritudine domini Magr' cognouerit nos fa-
ciat certiores et bene Valeat. Dat

1520

*Sigismundus. I. Rex Pol
Jobo Ep'o Pom'eraniensi*

R De in Christo pr' nobis sincere dilecti. Reddite
sunt nobis lre v're P'ris quibus commemorat suam in
nos fidem Et obseruantiam. Non ignorat v'ra P'tas
qm' benigne nos semper erga illam gesserimus, cum non
vulgari testimonio n're erga eam, beniuolencie qm' ar:
cte, pacem illam perpetuam, in omnibus eius conditionibus
obseruauimus. Quomodo autem ea ipsa pax, ab illis
a quibus debuit, erga nos, et subiectos nros, obseruata
fuerit, id, toto pene orbi, notum esse putamus, nedum
P'ris v're, cuius fere in conspectu hec omnia fiebant. Pos:
tea vero qm' tot iniuriis lacessiti, totq' querelis et clamo:
ribus subiectorum nrorum permoti. Exercitum nrm, ad
arcendam vim et iniurias propulsandas, istuc misissemus,
erat ei iter per ditionem P'ris v're, quo intempore
si ipsa amico et non hostili animo, se erga nros gessisset,
prouisum fuisse, a prefecto Copiarum nrazum, ne quam ia:
cturam rerum Ecclesie sue, passa fuisse, nunc si par pari
relatum est, sibi ipsi imputet P'tas v'ra et non nobis.
qm' quominus, quicq' atrox, aut seuum, faceremus, semper
studiorse cauimus. Quod vero ad violationem Ecclesiaz
attinet, sciat P'tas v'ra nunq' id nos velle, quin seuerè
prohibuisse, ne Sacro Sancte Ecclesie, et res diuine, quo:
quo modo violarentur. Nec dubitamus, qm' si qm' spia
militum, qm' talia patraret, deferretur, aut si de omispia
emfmodi maleficio, plane constaret, debito supplicio, a
prefectis ^{m's} in tales esset animaduersum. Nom enim sumus

huius qui nostra tuendo, Sacrosancte religioni Christiane ali:
quid detrimenti inferre velimas qui iam ab initio Pri:
cipatus nostri cum infidelibus, et Sismaticis, hostibus,
fidei Christiane et impiis, bellum gerere non intermittit
eosque non solum a nostris finibus, sed ab aliis etiam vic:
inis dominus arcemus, et propulsamus. Quod si in eorum
amicos et confederatos, a nobis, gravius aut inimicis
quicquam tentat, vel constituitur, digni veniam, ab om:
nibus Christianam fidem profitentibus, iudicabimus. qui
magis ob publicam Christianitatis causam, quam propter
privatam iniuriam, pia arma sumimus. bene valeat
vra Petas Dat Corvum feria tertia proxima post
dominica Oculi Anno domini M^o D^o XX°
regni nostri, Anno Quarta decimo

Reme in Christo pr nobis, Sincere dilecte. Reddite
sunt nobis hie vrie Petas quibus commemorat suam
in nos fidem et observantiam. et quod iuxta pacis perpetue
federa ipsa esse deberet cum sua Ecclesia sub tutela et
protectione nostra, qua tamen non obstante nullis suis pre:
cedentibus demeritis, milites nostros Arces Oppida et
fortunas suas invasisse et occupasse. Insuperque adhuc con:
tra illam et eius Ecclesiam moliri velle. Non igno:
rat vra Petas quod benigne nos semper erga illam ges:
serimus, cum non vulgari testimonio nec erga eam be:
nivolentiae quicquam aperte pacem illam perpetuam in om:
nibus eius conditionibus observavimus, Quomodo
autem ea ipsa pax ab illis a quibus debuit erga nos

Insubiectos nos observata fuerit. Id toto pene Orbi no-
 tum esse putamus. Præterea vix enim fere in
 conspectu hæc omnia fiebant. Postea vero quod tot miri-
 ris lacessiti totque querelis et clamoribus subiectorum
 nostrorum permoti. Exeratum nostrum ad arcendam vim
 et iniurias propulsandas. istuc mississimus erat ei iter
 per ditionem Prætoris vix quo in tempore si ipsa ami-
 co et non hostili animo. se erga nos gessisset. prout
 fuisse a Prefecto Copiarum nostrarum. nequam iactu-
 ram rerum Ecclesie sue passa fuisset. Nunc si par pari
 relatum est sibi ipsi imputat. Prætoris vix et non no-
 bis qui quominus quicquid atrox aut seuum faceremus
 semper studiose cavimus. Quod vero ad violationem
 Ecclesiarum attinet. Sciat Prætoris vix nunquam nos
 id velle. quin severe prohibuisse. ne sacrosancte Eccle-
 siæ res divine. quo quomodo violarentur. Nec dubitamus
 Quin si quissiam Militum quid talia patrare deferre-
 tur. aut si decessiam eiusmodi maleficio plane con-
 staret. debito supplicio a prefectis nostris in tales esse
 animadversum. Non enim sumus hi qui in vix tenendo. Sa-
 crosancte religioni Christiane. aliquid detrimenti inferri
 velimus. qui iam ab initio Principatus nostri cum infide-
 libus et damnicis hostibus fidei Christiane et impius
 bellum gerere non intermissimus eosque non solum a nostris
 finibus. sed ab aliis etiam vicinis dominis arcemus
 et propulsamus. Quod si in eorum amicos et confedera-
 tos a nobis gravius aut inimicus quicquid tentatur. vel
 constituitur digni vema ab omnibus Christianam fidem
 profitentibus indicabimur qui magis ob publicam
 Christianitatis causam quam propter privatum iniuriam
 arma sumimus bene valeat vix Prætoris Datus

659

Sigismundus primus Rex Poloe
Bone Regine Polonie.

S Erma Princeps Magnas agimus et habemus gratias
vrae Matris quod nos suis et Nunctus suis frequenter in-
uisere non pretermittit, de qua sua et communis filie mee
valetudine reddit certiores, de qua incundissimum est
nobis semper audire. Retinuimus ad hoc tempus hunc
Cubicularium vrae Matris volentes illi per eum significa-
re aliquos letus successus exercitus nostri, quoniam tamen hac-
tenus Castrum et Oppidum nunc Holanthe capere non
potuit, propter defectum tormentorum et Machinarum
maiorum quibus muri demoliri solent, breui tamen illas
hinc ad eum mittemus, speramusque omnia nobis feliciter
cessura. Ad Preposituram Noimicen que va-
cavit post mortem olim Doctoris Michaelis Parisien-
quam dari petebat Matris vestrae Capellano suo institutus,
est iam Venerabilis Andreas Costka phizicus noster,
Impetraverat enim illi a nobis Matris vestrae gratiam de
primo Sacerdotio Iuris patronatus nostri ubique in
Diocesi Cracovien vacatura, vigore cuius gratie ille
dictam Preposituram acceptavit, et proinde Capellanus
vrae Matris expectabit aliam vacationem. Nos gratias
Dei bene ac recte hic valeamus et ut vestra quoque Matris
prospera semper ac inoffensa utatur valetudine mag-
noperere desideramus. Cuius mutuo ac individo amoris
nos commendamus Dat. Chorunii

202.

Petrus Comicius Eps
Joanni Boner. Zuppario etc.

Generose domine fautor Famice honoran. Jam pedites
non pauci huc appulerunt. equites vero adhuc non adsunt
quo fit. ut retardetur missio tormentorum Et machinarum
maiorum ad Exercitum. sine quibus Hollanth nequaquam
capi poterit. etiam certe satis multe occasiones rei be-
ne gerende sunt neglecte per tam diuturnam obsidione
Hollandi. Illustres Principes Fredericus et Georgius Du-
ces Saxoniae. ac etiam dominus Joachimus Marchio Bra-
denburgensi rescripserunt. ut regi se plurimum dolere
inter illam Et Agnam Prussiae ad arma ventum esse.
vellet propterea se mittere ad Matrem suam suos insignes
Oratores qui hoc bellum sistant. Et controuersiam omnem
bonis ac honestis mediis componant. Ego iam melius
in dies valere incipio. videoque iam a febre quasi mor-
dens et liberatus esse. superest tamen adhuc lassitudo
quedam et totius corporis debilitas. sed et hec spero
in domino Deo cito abibit. Me vobis. D. plurimum
Commendo Et valere illam felicissime desidero

18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1.

tes
adnt
nazu
qnaq
ei be
ione
Du:
Bra:
ere
ffe.
ues
nnem
uelms
mn:
tudo
spero
num
o

602

A
ista
con
fame
stipe
ente
Les
his
Rnss
uentu
pred
stium
cum
dis
fuerit
non
mima
qm n

Sigismundus 1. Rex Polonie
Capitaneis Russie: vt eant ad Con:
uentum Leopold. et cū aliis consulant.

Cenerose fidelis dilecte. ^{iam} Quamuis pro defensione terrarū
istarum Russie suscepimus milites mercenarios iuxta
constitutionem Conuentus generalis Thorunen' nouissimi,
tamen consuli et prouideri volentes qualiter ipsi milites
stipendarii et victum habeant necessarium, et possint migra:
nte vi hostili auxilio aliquo fulciri Statimms Conuentu
Leopoldien' feria tertia proxima post dominicam Conduc:
tus Tasche pro vniuersis Capitaneis earundem terrarū
Russie, volumusq; et mandamus tne. f. vt ad eundem Co:
uentum pro loco et tempore designato proficiantur, de rebusq;
predictis, ac aliis necessitatibus reipublice, que per Nun:
tium nrm' in dicto Conuentu Leopoldien' proponentur vna
cum aliis Capitaneis et Consiliariis nris simul congregan:
dis consulat, et ea omnia que illic consulta et constituta
fuerint exequatur pro debito officii sui et gratia nra al:
non factum. Dat' Thoruni Sabbato proximo ante Do:
minicam Letare Anno domini M^o. D^o. XXX Re:
gni nri Quartodecimo

S. REX . P.
Nuntio ad Legationem designato

Cenerose fidelis dilecte. Inſtituimus Conuentum pro vni-
 uerſis Capitaneis terrarum Ruſſie Leopoli feria tertia
 proxima poſt Dominicam Conductus Paſche. ad quem
 cognitam habentes tuam induſtriam, Et diligentiam, te
 Nuntium designauimus. volumusq; ut ad eundem Conue-
 tum Leopoli pro tempore designato proficiſcaris, Et man-
 data nra iuxta inſtructionem nram quam tibi mittimus
 exponas pro gra nra. Dat.

Creden

Vniuerſis Et ſingulis Conſiliariis nris Et Capitaneis ter-
 rarum nrarum Ruſſie in Conuentu Leopoli congregatis
 Sincere nobis Et fidelibus dilectis gratiam regiam.
 Mittimus in medium vri Generoſum Smiotan:
 ha Aulicum nrm cui commiſimus putes iſtarum terrarum
 Ruſſie Et reipublice neceſſitates, et voluntatem nram de
 illis vobis referre. Quare mandamus vobis ut ei
 plenam fidem adhibeatis et ea que noſtro nomine referet
 exequi curetis debitum vrm Et nobis rem gratam
 factur. Dat.

669

Legatio a rege ad Conuentum
Leopoliensem.

Quoniam rumores frequentes ab exploratoribus nostris, ceterisque subditis nostris, in Confinibus Dominiorum nostrorum consistentibus nobis deferuntur, certificantes, datas hoc solertissimum latrocinandum genus propediem in Domina regni nostri incursiones facere, illasque captiuitatibus et incendis afficere et hostiliter perturbare.

Volentes igitur propositum eorum propulsare ac potentiam tantam domino adiuvante, aut deprimere, aut saltem pellere, iuxta ordinationem Conuentus Thorunen' proxime celebratque militum certum numerum pecunias nostras pro necessitate defensionis terrarum Prussie suscepimus et iam illos conscribere mandauimus, ut Exercitus ipse iam hosti Satico^{pro} defensione istarum terrarum resistere. Sub eo presertim tempore quando nos in terras Prussie, cum alio Exercitu, hoc felici instituto preuenti sumus.

Sed quia Exercitus iste ut premissis susceptus hostili potentie tanquam inualidior at in viribus debilior, resistere poterit, nequaquam sub eo itaque tempore breuiori omnes vos Capitaneos in vnum locum conuenire mandauimus ubi conuenientes, et de presidis futuris Exercitus, et de precustodiendis hominibus modos certos adinueneritis, et discussos adinuicem exequeremini. Sed quia milites propter graminum defectum, antequam ad campum exhiberent, necessaria victus habere non poterunt. Cauentes itaque ne exinde ad damna in equis eorum deuenerimus, eo modo prout in Belzen' Capitaneatu

factum est, per vos ordinari volumus. ut inter Capita-
neat^{es} vros eosdem divideretis, quod sine oppressione sub-
ditorum nrorum necessaria victus habere possunt.

Mandamus itaq; vobis Capitaneis in Conuentione ista
constitutis pro debito officiorum vrorum vos vero Te-
nutarios bonorum nrorum requirimus, ut pro virtute
atq; amore reipublice hic constituti iam de auxiliis futu-
ris Exercitus nri. hominibusq; preconstituendis inui-
cem tractant^{ur}. atq; caute discernen^t. presidis ipsis finem
imponeretis et id prout conclusum fuerit ad executio-
nem deducatis

Verum quidem hoste domina nra peragrante propter ne-
gligentiam^{pen} delatorum. neq; homines preconstituentes
neq; Capitanei, aut Nobiles qui ad exercitum cur-
rere deberent, et vellent tempestine amiserunt. ut
itaq; certus modus inueniretur. vos requirimus et hor-
tamur q; habita super eo mutua intelligentia adinuicem
decernatis et concludatis. quo pacto vnus Capitaneus
alteri sine intermissione scitum de hoste daret. solusq;
ad exercitum eueniret

Quod dum ad presentem adhortationem nram inter eas
difficultates quibus preuenti sumus feceritis. id omnibus
et cuilibet vestrum gratia nra compensare curabimus

671

S . I . REX . P .
Optimatibus in Russia

Magnifici nobis Sincere dilecti. Et si non libenter indi-
cere soleamus priuatos Conuentus, qui plerumque pectus
bationis plus in re publica quam commodi asferre solent.
Quia tamen ita visum est vris . S . ut Conuentum
Leopoli indicamus, et ad eum omnes Capitaneos ter-
rarum Russie conuenire faciamus, ac quicquid illarum
consiliorum eundemque Conuentum pro feria tertia proxima
post Dominicam Conductus Pasche statuimus. Nam
ad illum agendum diem per vras . S . designatum
non putauimus esse satis commodum propter temporis
angustiam, mittimusque lras' vras' ad Capitaneos ter-
rarum Russie et Lublinen' in manus vrazum . S . quas
ille tempestine ad illos perferri faciant, ut nemo post-
hoc ignorantiam pretendere, et se excusare possit. Mit-
timus etiam lras' creditivas in personam Smotankoe
ut ille mandata nra' in predicto Conuentu Leopoli
exponat iuxta consilium et Instructionem vrazum
S . que nobis bene placet. De exploratoribus serua-
dis cum Jacobus Stenß tenere debet custodiam ita
ut vris . S . visum fuit. volumus ut seruet idem
et exploratores. Nam hec duo officia semper fuerunt
indiuisa et id quod aliis dabatur pro mpenfa ad
eosdem exploratores seruandos id etiam illi dari fa-
ciemus. Et vras . S . bene valere optamus. Dat

Constitutiones Et Decreta Conuentus Leopoliensis

Sigismundus primus Rex poloe

Significamus tenore presentium vniuersis. Quia licet pro defensione terrarum nstrarum Russie suscepimus milites mercenarios iuxta constitutionem Conuentus generalis Tornunen' nobilissimi. tamen consuli et prouideri volentes qualiter ipsi milites stipendarii et victum habeant necessarium, et ^{possint} magis uente vi hostili, aliquo auxilio fulciri, Statueramus Conuentum Leopoli, feria tertia post dominicam Conduetus Pasche proxime preteritam, in quo nulli Consiliarii nri simul cum Capitaneis terrarum Russie et Podolie conuenienti de communis consilio et consensu suo has infrascriptas constitutiones seu articulos pro conseruatione militum pro presidii et defensione predictarum terrarumceptorum ediderunt ad nos sub Sigillis suis inscriptis transmiserunt sub huiusmodi tenore

Imprimis consultum est ut Mag^{us} Vicecampiductor homines septingentes locaret in terris Podolie cum Generoso Joanne Chworowski Castellano Camenecen' prefecto seu Ductore militum nrorum, Cui Capitanei illarum terrarum videlicet Camenecen' et Chmielnicen' cum toto suo Comitatu, ac Nobilibus et plebeiis quos ipsi educere poterint debebunt ferre presidium tempore letis incursionis hostilis, ad quod faciendum etiam illis Dux Constantinus per Vicecampiductorem exhortabitur, ut similiter habita cum dictis militibus mutua intelligentia auxilium et suppetias illis contra leuem insultum hostilem prebeat. Significabitur etiam dno

Palatino Moldanie per Vicecampiductorem q̄ presto erit
illi imminente terris suis hostili impetu, cum militibus
et alijs gentibus nostris in subsidium accurrere dnm:
modo ipse pari vicissitudine terris etiam nostris, hostibus
in illas irumpere volentibus auxilio suo adesse non
negligat.

Item Vicecampiductor in propria persona debet Castra:
Metan. cum reliquis militibus peditibus, et Bombardis
inter Castra Oleſſho et Zalosſezie, tunc in loco
tuoiori et comodiori contra subitam et inopinatam in-
sionem hostium, nec procul ab alijs militibus prima-
rijs in terris Podolie cum prefato Joanne Thmorowski
collocatis distante, cum quibus necessitate urgente die
tercia vel quarta ad summum, convenire poterunt, et mi-
na sibi auxilia ferre.

Item Vicecampiductor q̄primum edocebitur de hoste venturo
per Generosum Jacobum Struſſ in exploratio sen-
custodia hostium et speculatorum expeditio est commissa,
debet incontinenti id quod de hostibus audierit, certio-
res reddere per speciales suos Annchos, Mag^{os} Pa-
latinos Russie generalem in balycz Andream de
Thanczin Palatinum Lublinen^m in Bels, Et Marſalav
regni Capitaneum Leopoli^m in Leopoli, qm̄ alius Ca-
pitaneis vicinis aduentum ipsorum hostium notificare
debeant. Et subinde quilibet Capitaneus alteri
sibi vicino per lras suas id facere nequaquam negligat
quo reliqui subditi mei de hostium incursione tempestive
admoniti eorum manus evadant, et bona sua mobilia
ad loca tutiora deportent, Capitanei vero qui presen-
tes erunt in personis suis, cum quibus poterint accurrer

ad exercitum pro auxilio prestando iuxta suas facultates.

Interea vero temporis quo hostis ab incursione facienda in predictas terras se continebit, omnes et singuli Capitanei earundem terrarum, vel eorum vicegerentes, commo-
nefaciant homines sui Capitaneatus, illisq; inungent
ut unusquisque qualia poterit iuxta facultatem suam ar-
ma sibi preparet, ut hoste adueniente habeat in prom-
ptu, quo se loca presidiorum suorum tueatur.

Item milites mercenarii seruabuntur distributi in locis
distributis competentibus Capitaneatus eiusdem et pre-
sertim cum campestraliter iacere non deberent, ubi iux-
ta laudum commune terrestris vicium convenientem
habebunt, et damna deinceps hominibus non inferent.

Que omnia et singula premissa in omnibus premissis et
articulis rata et grata habentes approbamus et con-
firmamus approbamusq; et confirmamus ac firmari
esse volumus per patres Mandam, vniuersis et sin-
gulis dignitatibus Capitaneis et officialibus in terris
Rusie et Podolie existentibus, quorum interest ut
prescriptas constitutiones seu articulos obseruent, ac
debite executioni diligenter demandent pro conser-
uatione et communis pace eazumdem terrarum, ac de-
bito vobis ac gratia nostra aliter non factum. Dat
in Ciuitate mea Thorunen, ipso die sancti Vitalis
Anno domini M^o D^o XX° Re-
gi nostri Anno Quarta decima

675

*Sigismundus. I. Rex. P.
Capitaneis infra scriptis.*

Ad Lublinen'	Crudecen'	Buscen'
Leopoliē'	Belzen'	Halicien'
Strien'	Chelmen'	Colomen'
Zidaczouien'	Rathnen'	Camenece'
Samborien'	Crasnostauien'	Trebowlien'
Przemislē'	Drohobicen'	Chmielmice'

Enerosse fidelis dilecte. Non est incognitum tue. F. q. gra:
ue et duxum bellum hic in Prussia cum pertinaci hoste ge:
rimus. nolentes auferri a nobis et regno nro ea que pre:
decessores nri multo impendio labore et sanguine quesie:
runt. Quia vero intelleximus Tartaros parare
se ad irruptionem et damnum in terris nris hoc tempore
faciendum, quibus si magna vi inuaderent, milites nri
pro presidio istarum terrarum collocati, resistere non pos:
sent. volentes igitur Exercitum eorumq. militum alio
oportuno auxilio contra magnam vim ipsorum Thacta:
eorum fulare, et prouideri ne ex illorum incursione resp:
vllam capiat detrimentum. Mandamus tue. F. ut mox
visis presentibus agat cum Nobilibus vniuersis Ca:
pitaneis suis et propositis illis periculis imminentibus,
eos pulchris et compositis verbis inducat, ut ingruente
hostili impetu ad eum retinendum amore reipublice
ad tuam. F. armati accurrant cum eaq. simul ad vice:
campiductorem regni nri, Mag. Martinum de Camie:
niesz Palatinum Podolie. Sincere nobis dilectum pro:
ficiantur hostilem conatum cum eodem Magifico Pala:

tino Italys gentibus nostris cum illo congregatis, Dei
 auxilio repressuri, quod nos tam tue f. q. illis omnibus
 Nobilibus, & aliis qui hoc seruicium nobis et reipublice
 exhibere non grauabuntur gra. & fauore nro Regio
 referre curabimus pro debito officii sui Et gra. nra tua f.
 aliter non factura Dat. Choruni ipso die Beatorum
 Petri & Pauli Apostolorum Anno domini 1520.
 Regni nostri Quartodecimo

677

ei
ns
ice
b
F.
town
20.

Inhib
Ne m
a C
ire a

Ninece
vris to
bns
Fama
nutar
geren
ruma
bns q
rituali
et pre
libet
Regia
vobis
proxim
Domine
merces
rum d
alias l
vero a
bitione
recto
que re
Ideo ite
bimism
serueh
sione e
magis p

*Inhibicio regia ne res & polonia importentur in Prussiam
Ne mala moneta Magistri recipiatur. Caueantur incendia
a Cruciferis subornata: Ne milites externi permittant
ire ad Magistrum.*

SIGISMUNDVS REX POL.

Vniuersis et Singulis Ecclesiasticis et Secularibus Consilia-
riis terrarum nostrarum Prussie. Reueren' in Christo pri-
bus Dominis Episcopis ac Magnificis Generosis Nobilibus
Famulis et prouidis Palatinis Castellanis Capitaneis Te-
nutariis, terrigenis Nobilibus, Officialibus et eorum vires
gerentibus Ciuitatumq; et Oppidorum tam nostrarum q; quo-
rumcuq; subditorum nostrarum Magistris Ciuium Consuli-
busq; ac communitatibus et generali' omnibus subditis Spi-
ritualibus et Secularibus, cuiuscumq; status conditionis
et preeminentie existentibus, in regno et Dominis nostris ubi-
libet constitutis, Sincere et fidelibus dilectis gratiam.
Regiam. Sincere et fideles dilecti. Non incognitum est
vobis nos ex decreto Conuentus generalis Cracouien'
proxime preteriti inhibitionem per vniuersum regnum et
Dominia nostra fecisse, ne ex illis per quempiam velle res vel
merces in terram domini Magni, et eius Ordinis Crucifero-
rum auferrentur, aut importarentur id quod iam pridem per
alias lras nostras ad vram noticiam deduximus. Quia
vero certo edocti sumus, quod non obstante huiusmodi inhi-
bitione, quidam ex vobis habere debeant et exercere se-
creto, comertia et negotiationes cum subditis ipsis Magni
que res esset nobis valde molesta, et nequaqua ferenda.
Ideo iterum vobis et cuilibet vrm' districte mandamus, vt
huiusmodi inhibitionem nostram firmiter et inuiolabile ob-
seruetis, nullasq; res et merces sub pena capitis ac ammis-
sione et confiscatione omnium bonorum vrorum in terra
Magni predicti minere quocumq; modo, nec cum eius

subditis aliquas negociaciones exercere presumatis, neq; id
 permittatis, nec aliquis vim permittat. Et quia etiam ad
 nostram noticiam deductum est Magr^m ipsum hostem nem^m en-
 disse. et hactenus audere monetam grossorum sub signis suis
 et non parvam eius summam in provincias regni et Dominiorum
 nostrorum emississe, cum magno detrimento nro, et subditorum
 nostrorum. Idcirco eandem monetam grossorum, prefati Magr^m
 quam ipse audi fecit, e Regno et terris nris Prussie aliq;que
 Dominys nris bannendam et pcyandam duximus, ac ban-
 nitum et cietum esse tenore pntim declaramus, illamq; ta-
 publice q; occulte recipi in terris et dominys nris inhibe-
 mus. sub penis nris Regalibus et ammissione eiusdem monete.
 Ceterum cognouimus ex nris exploratoribus, q; prefatus Magr^m
 hostis n^r multos incendarios occultos conduxerit, ut Ci-
 uitates & r^{es} Oppida & villas nras subditorumq; nos-
 trorum clam incenderent et cremarent. Quo circa vobis
 vniuersis et presertim locorum Capitaneis, Et eorum vices ge-
 rentibus committimus pntibus mandantes quatenus in omnibus
 Ciuitatibus & Oppidis ac Villis in Capitaneatibus vris
 existentibus diligenter provideatis et provideri faciatis,
 ne quod precul dominus Deus auertat per huiusmodi ocul-
 tas et Chriano Principe indignas machinationes hostis
 ipse ne voti compos efficiatur in eisdemq; locis et circa eorum
 Ecclesias Parochiales diebus festis ac foris publicis per
 publicas proclamationes denunciari faciatis, ut omnes
 et singuli subditi nri, aquam, hamos, secures aliq;que instru-
 menta accendant ~~rum~~ et repellendam vim ignis ubi accide-
 rit habeant, ac ab inferendis et inducendis rebus quibus-
 cumq; in terram ordims et cum subditis ipsius negociandi
 bus exercendis, et a receptione monete predictae grossorum
 quam ipse Magr^m modernus hostis n^r audi fecit omnino caueat.
 Nam si quis ausu temerario huius edicto nro contrauemire
 presumpserit, penas supra descriptas se nouerit incursurum.
 Insuper providere volentes, ne aliqui homines seu milites
 bini et bini aut trii, vel in aliquo alio numero minus no-

notabili ad agrum ipsum hostem nrm' undecunq; per Cimita-
tes et Oppida aliaq; loca Regni nri sensim et furtim penetret
voluntis et mandamus vobis, vt in portis Ciuitatum et
oppidorum ac in locis que fines Dominiorum nrorum et alio-
rum vicinarum disternunt, et claudunt ingressum et
exitum minislibet ignoti et externi obseruati, et vnde, qua
re de causa appulerit, ac de conditione statu, et negotiis
ipsum diligenter inquiri faciat, et si ex precedentibus vllis
Iudiciis quempiam suspectum vel partium esse agri, aut
ad illum profecto intellexeritis hunc detineri et ad Capi-
taneum loci deduci faciat, Factum pro debito officii vxi
et gratia nra Dat. Corunni die sancti Valentini
Anno domini M^o D. ^{XX} Regni nri
Anno Quatuordecimo

*Littere Restiumi missae ad terras Culmen
Marienburg et pomeranie.*

Sigismundus Rex. P.

Venerabilis et Singulis dignitariis et officialibus ac Nobili-
bus, ceterisq; subditis nris terras nras Prussie et pae-
sorum terram ^{Pomeraniae} Culmen et districtum ^{meo}
lentibus de iure et consuetudine ad expeditionem belli:
cam obligatis fidelibus nris dilectis gratiam regialem Re-
nerosi et Nobiles fideles dilecti. Cum summa necessi-
tate impulsus sumus contra agrum Prussie, et eius ordinem
bellum mouere, iamq; ad expugnandas eiusdem ordinis
terras, milites nros mercenarios direximus, providere vo-
lentes ne terras nras per elongationem ipsorum militum
nrorum ab illis presidis vacuas relinqueremus has
pates lras in vim primarum secundarum et ultimarum
restium mittimus, quibus vobis vniuersis et singulatim
vniq; vrm' mandamus vt visis illis non expectatis

aliis terris nris sub ammissione bonorum vrorum statim
 arma capiatis et quilibet vrm' capiat ac ad feriā quintā
 proximē venturā ante octauā Sanctozum trium Regū
 in oppido Radzin bene armati compareatis et ad Pa-
 latinum vrm' Culmen' Magnificū Joannem de Lus-
 amis Sincere nobis dilectum omnino illuc conueniatis ad
 alium postea locum quem vobis idem Mag^{us} Palatinus
 Culmen' designabit profectui et hostilem impetum si quis
 ingruerit cum Dei auxilio fortiter repressuri et ne
 quispian vrm' de hoc mandato nro aliquam ignorantiā
 suā pretendat volumus vt vms ad alium viandore
 pntes lras cum illas perlegerit transmittat. Vltimus
 vero eadem prefato Mag^o Palatino Culmen' repre-
 sentet. simili' sub ammissione bonorum suorum aliter faci-
 re non auser. Dat^{us} Thorny Sabato post festum
 Sanctozum trium Regum Anno domini 1520
 Regni nri Anno tredecimo

S. I. REX. P.

Joanni de Lusiamis Palat^o Culmen
 Joanni Turek Rotmagistro

M Ag^{re} J Generose Sincere et fidelis dilecti. Miramur
 plurimum. q Nobilitas terre Culmen' est adeo meritis J
 male parata ad resistendum hosti cum nos illam sepius ad-
 monuerimus prout et alios subditos harum terrarum vt
 bene se armis et eqms instruerent ad omnem necessitatem
 euementem. Quia vero non licet fines nras absq^{ue} presi-
 diis debitis relinquere, ne hostes impetum facientes. late
 omnia ferro et igne vastarent. volumus vt. S. vre' ea q^{ue}
 Nobilitatem qualiscumq^{ue} est collocarent in Castris finitimis
 vt ibi maneat cum eqms suis quo facilius ad omnem impetu
 hostilem reprimendum conuenire simul possit. collocabunt
 autem eandem Nobilitatem ita vt melius nouerint. ped.

682
uiso hoc: ut quisque illorum necessaria habere possit pro
se et equis suis in Castro ad quod deputabitur, et cum neces-
sitas ingenerit, presto omnes sint et non permittant ut hostes
damna faciant in bonis suis et aliorum subditorum nostrorum
factura eadem. S. v're pro officio suo et gra' nra' Dat

S. REX . I .
Joanni Bonero Burgr^o
Zuppario etc Grae

Q. I Enrose fidelis dilecte. Mittimus ad te Generosum Petrum
Zagajewski Capitaneum nrm Nieszeuicem quem volumus
ut posthabita omni mora cum tormentis nris maioribus et pul-
ueribus ad nos remittas eiqz curam eorundem tormentorum
et vectorum qui illa ducunt committas. Dedimus ei hic pro ex-
pensis decem marcas pecuniarum tu vero dabis ei istae pe-
cuniam qua providebit in itinere expensis vectores et eorum
equos. Cum autem summo opere cupiamus ut prefata tormenta
celerius opinione huc adducantur; volumus ut conducas
istis viginti pedites seu rusticos qui vadant cum eis usqz
huc; ea qz per loca difficilia ut sunt pontes, vada pa-
ludes traducant, quo sine omni impedimento et difficultate
transuehi ubiqz possint et cum tali apparatu ea ipsa tor-
menta expedias quem nosse necessarium esse et de quo
prioribus lris nris tibi abinde perscripsimus. Inter alia
autem provideas ut sint equi sufficientes. Sit etiam faber
lignarius qui facile si quid frangeretur in vehiculis seu cur-
ribus, reformare sciat et possit. Ceterum cum sint nobis
plures milites mercenarii hic necessarij, misimus pro illis
conducendis in Bohemiam Prozek paruum commisimusqz
illi, ut quadringentos equites bene armatos et sex centos
pedites nobis illinc educat, et a te pecuniam qua illis

pro expeditione est daturus, iste accipiat, postq[ue] igitur
veniet ad te is ipse Proczek sine solus sine cum Rothma:
gistris quos conducet. volumus et mandamus tibi. ut
in singulum equitem des quinq[ue] florenos in moneta quoniam
bet florenum viginti octo grossos computat[ur] et in singulu[m]
peditem tres florenos similiter per viginti octo grossos
computatos. Interim vero accipias pecuniam nram[us] a
Generoso & Chatio Jordan Theloneatore nro[us] Crac
et Sandomirien[us], quam ex Theloneis nris collectam habet
et eam in milites predictos modo premissis distribuas
Quod si Rothmagistri istuc soli non venient ad accipien:
dam pecuniam, sed forte vellent ut eis in Bohemiam af:
ferretur fac ut eam des ipse Proczek in quadringentos
^{equites} pedites ut duximus et sex centos pedites secundum cal:
culum predictum. et id facias sine omni difficultate. Et
retardacione ne qua mora interadat in nris et Reip[us]ce
negociis. Rothmagri peditum habebunt etiam equos
suos quosq[ue] illorum tres aut quatuor prout id Proczek
in Scheda descriptum habet. quibus in singulum eqm[us]
dabis tantum quantum aliis equitibus. hoc est in singulu[m]
eqm[us] per quinq[ue] florenos per viginti octo grossos com:
putatos. Dat[us]

Amat
nobis
Exer
Civita
isto
nem
chum
Camp
consult
exped
gerat
bis pro
diminu
dicio
tam ad
uiam
nobis
recte
Nunch
Stoch
non s
hici
quid p
subdi
ex Da
vra fa
redder
reffer

685

S REX P
Danensibus.

F Amati fideles dilecti. Accepimus lras' vras' quibus
nobis gratulam' eos successus quos dominus Deus prebet
Exercitui nro intelleximusq; consilium vrm' quod ad
Civitates Rinsberg et Brunsberg attinet. de conflictu
isto nroz non dum aliquid est nobis per Campiductore
nem' significatum. miramurq; valde et suspicamur nun-
cium esse interceptum. de consilio vxo' edocēbimus ipm'
Campiductorem quale se gerere debet. nam illud nobis
consultum et vtile videtur. hortamurq; vos ut que adnc
expedire rebns nris intelligetis ea ipsi Campiductori sug-
geratis. providentes ne lre interceptantur. nam ille iam vo-
bis propinquior erit quam nobis. intelligentes vero nos
diminui oportere exercitum ad presidia locorum que in
ditionem nram veniunt. misimus celerrime pro hominibus
tam ad Regnum nrm quam etiam ad Bohemiam et Mora-
viam. pro tormentis etiam maioribus misimusque propēdie
nobis adductur. nihilq; pretermittimus quo negotium hoc
recte conficiatur. Ad dominum Ducem Pomeranie misig
Nunchium Generosum Raphaelē de Leschno Capitaneū
Slochowien' declarando causam nram et q' eius belli nos
non sumus auctores et Principum itidem. Summo Pon-
tifici. Et aliis vicinis Principibus significavimus. vos qm'
quid potestis opere prestare quo res bene succedant. et
subditi auri ad nos desistant. utq; custodia fiat ne qd
ex Dacia difficultatis accidat id pro industria et fide
vra' facere curetis. nosq; cautissime de omnibus certiores
reddere non negligatis. quod nobis gra' vra' cumulatissime
refferemus. Dorunii

*Sigismundus primus Rex Poloe
Bonae regine Polonie*

Ex ma' Princeps & domina Coniunx nra' ehar ma'
hesterno die significatum est nobis ab Exercitu nro',
captum esse per nros Oppidum Et Arcem Mozunk
et hodie nobis Adanenses scripserunt conflictum esse fac-
tum inter nros & Magi' homines, nrosq; victores exi-
tisse, totoq; isto die expectamus de hac re certiores
fieri a Capiteano nro, non habita tamen ab illo certiori
significatione, & hoc nuncio nostro discedente id quicq;
in presens accepimus ore nro declarare volumus
cuius amori nos Commendamus et cupimus ut sit felix
sospes & incolumis Datq;

LEO II X

*Alberto Marchioni Brandeburg
Magistro Crucigerorū in Prussia*

Dilecte fili. Salutem & Apostolicam benedictionem
Mittimus ad partes istas Venerabilem fratrem Zacha-
riam Ep'm Cardien' Prelatum domesticum et referen-
darium Secretum Nuncium nrm' sedulum imprimis
atq; prudentem virum, pro nonnullis gravibus christiananq;
fidem concernentibus negociis, cui nonnulla iniunximus,
tibi committenda plenam, igitur ei fidem in omnibus que nro
nomine referet, non aliter si ea a nobis ipsis audiret
eadem Nobilitas tua prestabit, ac ita geret in his que ope-
ram auctoritatemq; suam requirit, ut spei quam de ipsa

concepimus respondere, et coram Deo nobisq; merito
 valeat commendari Dat[us] Rome apud San:
 Etum Petrum sub Anno Piscatoris die xvi.
 Septembris Anno domini M^o. D^o. xix^o
 Pontificatus nri Anno vii^o.

659

Venera

singul

notam

nos co

fate e

ac Iy

vms

gibns

Iolom

refervi

muenfo

gillo n

tatem

um e

vi de p

vincere

namq

gmifice

nostres

an ide

lulum

viteq

ure a

Petrus

domi

nostri

LEO PP. X.

(201)

Zacharie Ep'o Gardien' Irelato domestico
Et Referendario Secretario: nuncio nostro.

Venerabilis fr'. Salutem et Apostolicam benedictionem. Cū
singularem fidem ac industriam tuam pluribus experimentis
notam perspectamq; habemus, ac speramus q; ea quę tibi per
nos commissa et iniuncta fuerint, omni studio ac diligentia per-
ficere curabis. Licet venerabilibus fratribus Archiep'o Quensi
ac Przemyſſien' Ep'o per alias nr̄as litteras iam pridem commise-
rimus, ut de vita gestis ac miraculis beati Casimiri ex Re-
gibus Polonię, quem char' mus in Chr'o filius nr' Sigismundus
Polonię Rex fflis, Canonizari, et in Sanctorum Cathalogū
referri desiderat se diligenter informarent, ac omnia per eos
inuenta in processu facerent annotari eumq; clausum ^{ar} eorum Si-
gillo munitum ad nos transmitterent, Nichilominus ad rei veri-
tatem melius indagandum, fraternitati tue, quam ad partes ipas
nr̄as et Aplice Sedis Nuntium destinamus, duximus committen-
ut de prefati Casimiri vita, gestis atq; miraculis per eum dñ
viveret, ac post eius obitum factis diligentissime inquirat, ple-
namq; de omnibus noticiam nobis referat, seu per suas lras si-
gnificet, ut re mature ac diligenter cum venerabilibus fr'ibus
nostris S. R. E. Cardinalibus discussa, deliberare possimus
an idem Casimirus de quo multa predicantur, non propter na-
taliū splendorem, ac Regni sanguinem, sed propter virtutes
viteq; Sanctimoniam sit dignus, qui in Cathalogum Sanctorū
iure ac merito referatur. Dat' Romę apud Sanctum
Petrum, sub annulo piscatoris die xv Septembris Anno
domini M^o. D^o. xviij Pontificatus
nostri anno Septimo

LEO PP X.

Joanni de Thedaldis consanguineo.
Et nuncio suo

Dilecte fili. Salutem et Apostolicam benedictionem. Ex m-
structione quam venerabili fratri Zacharie Ep'o Cardien-
ad charissimum in Christo filium nostrum Sigismundum Polonie
Regem Ill' Nuncio et Oratori nostro fieri, et omnis copiam
tibi dari mandavimus, aperissime intelliges quid apud eundem
Regem fieri, et cum eo tractari velimus. Tu igitur qui na-
tionum illarum linguam calles, et locorum periciam tenes, mul-
tipliciq; rerum experientia polles, iuxta prudentiam dexte-
ritatemq; tibi a domino concessam dicto Zacharie Ep'o et
Nuncio, fidei consilio et opera assistes, amboq; simul cura-
bitis ut desideria nostra cum quem speramus iuvante domino
sortiantur effectum.

Postq; igitur apud eundem Regem commissa vobis diligenter
executi fueritis, ipsiq; Regi visum fuerit, ut ad Ducem Mo-
schonie eius animi explorandi causa te conferas. Tu cum be-
nedictione nostra iter suscipias, et ad dictum Ducem profici-
scaris. Quo cum perveneris ipsum debita cum Reuerentia
et humanitate alloqueris, nobisq; de sancto eius orthodoxa
fide agnoscendi, ac debitum nobis, et hinc Sancte Sedi
obedientiam prestandi et cum dicto Sigismundo Rege per-
petuam pacem faciendi proposito, relatum fuisse dices, Nosq;
propterea eidem Zacharie Ep'o et Nuncio mandasse, ut
si tali animo sit preeditus ad eum se transferat, eiq; nostram et
dicti regis mentem declaret. Si ergo ipsum Ducem circa
premissa bene dispositum esse, ac dictum Ep'm et Nuncium
libenter audire velle cognoveris, ab eo requires, ut de suffi-
cienti salvo conductu, veniendi, standi, ac redendi, ipsi, emissi
necessarie comitum provideat.

Quod si prefatum Ducem ad veram Christi fidem agnoscen-
dam obedientiamque nobis et dicte Sedi prestandam mini-
me inclinatum esse, nec ab aliquo persuaderi posse intelli-
ges, nichilominus efficere curabis, ut cum dicto Sigismundo
Rege Indultus quas idem rex optauerit, et de quibus
specialem tibi commissionem dederit, meat, quibus iustis
et peractis, reditum ad nos parabis, interimque nos de
omnibus et singulis premissis certiores reddere non pre-
termittes. Datus Rome apud sanctum Petrum sub an-
nulo piscatoris die secunda Nouembris M.D. XIX.
Pontificatus nostri anno Septimo

LEO PP. X.

Legationis instructio

Zacharie Ep'o Gardien nuncio suo.

Inerabilis frater. Salutem et Apostolicam benedictionem. Non it-
frat tua, quod neminem latere potest quo studio, quantave di-
ligentia studuerimus ac etiam procurauerimus ut pax vniuer-
salis inter Christianos omnes Reges ac Principes fieret, ad ef-
fectum, ut sancta, ac pernecessaria aduersus Christiani nominis
hostes, expeditio alio per nos indicta per eosdem Christianos
Reges ac Principes vniuersis animis, iunctisque viribus tandem
vna nobiscum summeretur. Cui sancti nostri negotio indies magis
intendentes, scientes charum in Christo filium nostrum Sigismundum Ro-
lome Regis Illius potentiam et vires admodum necessarias
et opportunas esse, te ad eius Aulam pro dicte pacis, ac aliis
nostris et Apostolice Sedis negotiis tractandis et procurandis
nostrum et Apostolice Sedis Nuntium et Oratorem duximus
cum benedictione domini destinandum, sperantes fraternitatem
tuam prosua erga nos et dictam Sedem fide, ac deuotione
necnon prudentia et integritate, omnia sibi per nos iniuncta

fidelis ac diligenter curaturam, et secundum cor vestrum iun-
te domino executionem fore

+
Ssomburgus
Monachus

Voluntus igitur ac tibi mandamus, ut cum nostra benedictione recte
itinere ad prefatum Regem pergas, ad quem postea quod deo da-
te, peruenieris, ac per nam benedictionem quam sine nostro nomine
muneraueris, ei qua decet prudentia et dexteritate signifi-
cabis nostre mentis fuisse, ut dilectus filius scilicet Nicolaus ad
peragendum negotium inceptum ad eas partes rediret, nisi in
nonnullis aliis nostris obsequiis eius opera indignissemus, nosque
nichil magis appetere et desiderare, quam ut quinquennales
saltem induciae per nos inter omnes Christianos Reges et Prin-
cipes indicte, et ab eis acceptate firmiter obseruentur, et
dicta sancta expedicio summatur. Quae licet obitu, etiam me
Maximilianum in Imperatorem electi aliquantulum impedita ac
dilata fuisse videatur, propter unanimem et concordem ele-
ctionem de charismo in Christo filio nostro Carolo Romanorum
ac Hispaniarum Rege Catolico factam, speramus, ac in domino
confidimus, quod expedicio huiusmodi non diu ad modum differre
tunc atque tardabitur. Cum praesertim sciamus inter alios reges
Christianos ac Principes, eundem Serenissimum Regem optime affectum
atque dispositum esse, ut non solum ipse ad huiusmodi expedicio-
nem se accingat, sed ad eam quoque charismum filium nostrum Ludovicum
cum Hungarie Regem Illustrem, cuius patris Imperator existit
continue dissonere, et quosvis alios reges, ac Principes
inuitare non. Cum sciamus autem prefatum Serenissimum Regem non
solum potentia et viribus multum prestare, sed et consilio ac
prudencia excellere, praeterea tunc committimus, ut ab eius lite
intelligas quam opinionem ac sententiam habeat super dicta
expeditione sumenda, et quae credat eidem expeditioni ne-
cessaria et opportuna fore, ut enim quem speramus et optamus
effectum sortiri valeat. Tandem autem suam curam facien-
do, nos cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardi-
nalibus omnia efficere et cogitare quae ad huiusmodi expedi-
cionem facere et conuenire credamus

Pharmithi

Et quia intelleximus nonnullas adhuc superesse differentias
inter eundem S. Regem et Magnum Magistrum Prussie,
Nos eas tandem sedari et componi desiderantes Tibi committimus
ut dictum S. Regem ad pacem cum dicto Magro inuendam nro
nomine hortemur, quam si ut speramus amplecti voluerit, ad
eandem Magro, cum tibi visum fuerit, ac ipse rex indicauerit
opportunitatem proficisceris. Eumque ad pacem cum dicto S.
Rege inuendam et observandam efficacibus mduces rationi-
bus inter alia commemorando, quod si pacem ac fedus inter se
imix inuicisq; viribus communem hostem aggredi voluerint
ambo multa plura, et maiora sibi comparabunt, quod sunt illi
super quibus inter se totiens non sine miserandis utriusq; cla-
dibus dimicauerunt, talique prudentia et dexteritate uteris
ut cum bona utriusq; pacem gratia nostrorum, et huius san-
cte Sedis honore negotium sedulo tractare prospereq; con-
cludere possis.

Eidem Regi significabis Nos pro singulari amore per nos
beniuolentia qua tuam suam prosequi semper sumus, nichil
omittere, quod ad eius, ac eius Nepotis sui Regnorum in-
confinibus infidelium (sicut omnes intelligunt) existentiam
conservationem et augmentum pertinere credamus, et pro-
pterea cum ex Venerabili fratre Erasmo Ep'o Ploren'se
apud nos Oratore intelleximus eandem tuam
suam propter diuturna et maxima bella cum Duce Mo-
scouie gesta pecuniis adeo exhaustam esse, ut a bellis que
aduersus Turcos et Tartaros aliosq; infideles gerere
consueuerat, quasi desistere cogatur, animo nro cogitauimus
ipsum Ducem Moscouie per fraternitatem tuam hortari, ac
monere, ut veram Christi fidem agnoscere et ad obedi-
entiam S. R. E. redire, et cum S. Rege (ut verum

Christianum decet) quiete et pacifice degere velit. Quod
futurum in domino speramus. Cum non solum ex dicto Epo
audierimus. Sed etiam a charo in Christo filio meo Christiano
Dacie Rege Illi per eius lras certiores facti fuimus, ipm
Dncem Moscorie ad hoc sponte sua iam pridem bene dispositum
et inclinatum esse meminimusq; dum in minoribus consti-
tuti essemus eius patrem similis animi atq; propositi fuisse.
Et ad fe. re. Alex^{um} vi predecessorem nem^{us} nos ore
misisse, qui animum ac propositum huiusmodi suum Christianam
fidem agnoscendi et ad obedientiam S. R. E. redendi
significarent

Relas igitur tua postq; eidem S. Regi consilium nem^{us} com-
municauerit si alit^{er} sue videbitur ut ad dictum Dncem pre-
missorum causa te transferas. iam meo nomine rogabis, ut
pro meo et huius sancte Sedis honore de tali non solum sal-
uanductu per dictum Dncem prestando. Sed etiam comi-
tina tibi provideat, ut tuto ire, atq; redire valeat, ac
pax inter ipsam et prefatum Dncem in eundem conuentiones
et Capitula tibi consignet. Trq; iuxta conuentiones et
Capitula huiusmodi et non ali^{er} pacem ipsam cum dicto Dnce
tractabis, et procurabis. (nostrem tamen et dicte Sedis
honorem nunq; postponendo,) ac ita solertex, apte, prude-
terq; te gerendo, ut a nobis merito valeas commendari

Preterea cum dictus Rex beati Casimiri Canonizatione
per nos et dictam Sedem fieri, ipsumq; in Sanctorum Ca-
thalogum referri summopere cupiat. Nos honesto ac pio eius
desiderio quantum cum Deo possumus annuere volentes.
ut ad huiusmodi Canonizationem matura deliberatione dili-
gentiq; ipsius Casimiri vite ac morum examinatione, nec
non eius miraculorum noticia, et recensione prehabitis

procedere valeamus. licet als. Venerabilibus fratribus Ar-
chieps. Quersnen. et Epo. Przemislren. similem dederimus
commissionem. Nichilominus pro veritate diligenter inda-
ganda tibi committimus, ut te ad loca ubi dicti Casimiri
corpus quiescere debet te conferas, et de eius vita, ac mira-
culis per eum tam post ipsius obitum quam ante factis, te diligen-
ter informes, ut cum redieris verum testimonium reddere
ac nos de omnibus certiores facere possis.

Itaque quoque Regine post nostram benedictionem, dicere non postpo-
nas nos plurimum optare ut prospere se habeat. Nosque non
oblisci singularis benivolentiae quae inter suos et nos pro-
genitores semper viguit. offeresque ob id eidem gratiam
et operam nostram cum oportebit. Et quod aetas sua curat, ut
res Polonice Prutenice ac Ruthenice omnino componantur.
Quod ut facilius et liberius fiat tractabis, et cum dicto Rege, et
cum eadem Regina, et cum quibus tibi expedire videbitur
ut proceres Regni in eisdem rebus componendis partes suas
memorati. S. Regis providentiae committant. Quod nobis
admodum placebit.

Perfuadebis etiam prelibato Regi nostro nomine, quod plurimum
ex nostra sententia ad rem faciet si de duobus Nepotibus suis
Brandeburgensibus Jo: Alberto, et Gimberto dicti Magni
fratres apud nos degentibus et nobis charis (Cum opportu-
nitas aderit, duabus Ecclesiis in Regno Polonice vel ut
melius poterit aetas sua provideri curabit. Cui rei nos et
gratiam et favorem nostrum libenter prestabimus.

De omnibus vero et singulis tibi per nos commissis ac alijs

occurrentibus rebus et nouitatibus crebro ad nos scribere,
 Subindeq; rerum successus nobis significare curabis, ut iuxta
 rerum qualitatem, ac temporum, occasiones opportune proui-
 dere, et quid per te curari ac fieri oporteat q̄primū signifi-
 care possimus Dat. Romę apud Sanctum Petru
 sub annulo piscatoris Die prima Nouembris Anno
 domini M^o D^o Pontifi-
 ficatus nri anno Septimo

DVN
 quem
 victu
 pra v
 hanc
 magn
 ampli
 summa
 circum
 sancti
 singul
 cessa e
 praesen
 non sa
 dicend
 sum au
 potius
 non tan
 vt Low
 mm o
 non in
 pientie
 sectato
 Iulustri
 habeo so
 hiffimos
 vt de
 maiesta
 himm
 nos Lr
 vehemen
 ardebat

699

Oratio R^{mi} Patris Zacharie Ferrerii Vicentini
 Pontificis Cardiensis in Poloniam et Lithuaniam
 Legati Apostolici, habita Thorunii in Prussia, ad
 Serenissimum Polonie Regem Sigismundum pro
 eodem Rege et Magno Prussie Magistro Aplica,
 autoritate inuicem reconciliandis. nono calen-
 darias .ii. d. xx.

DVM ipse cogito et mecum animo voluo Sigismunde Rex amplissime, quem modo Principem allocutus sum, propono mihi sublimium tuarum virtutum fastigia, excelsas dotes: quibus omnipotens rerum author, pra variis Principibus te excellentius insigniuit: pono ante oculos hanc tuam penè diuinam maiestatem, formamq; prestantissimam, magnitudinem animi tui: consilii gravitatem: rerum experientia: amplitudinem: munificentiam: iusticiæ cultum: providentiam in te summam: religionem maximam: quæ passim circumferuntur, et circumquaq; prædicantur: Recenseo quoq; vetustissimam illam sanctissimamq; familiam tuam Casimiream, quæ veluti quoddam singulare præcipuumq; munus ab summo opifice, mortalibus cõcessa est: quo fit vt clarissimum conspectum tuum: Regiamq; præsentiam non modo non magnopere speculari verum etiam non satis admirari possim. Non minus etiã mecum pensito, quo dicendi genere te alloquar, an illa rhetorices facundia: quæ sensum auersq; demulcet, an illa ^{theologicæ} oratoricæ virtute, quæ mentem potius animumq; oblectat, excitat, et impellit. Videorq; mihi, qui non tantum Christianam religionem, sed et Apostolicam perfectione vt Pontifex profiteor, satius imitari vas illud Electionis beatissimum Apostolum: qui ad Corinthios scribens aiebat: Veni ad vos non in sublimitate sermonis, neq; in persuasibilibus humane sapientiæ verbis: sed in virtute Dei et spiritu. Habeant humane sectatores eloquentiæ quos imitentur Demosthenem: Ciceronem: Salustium. Habeo ego sacerdos Christum: habeo dinos Apostolos: habeo sacros Ecclesiæ Doctores, et mei ordinis Pontifices celeberrimos. Loquar ergo non vt rhetor: sed vt Pontificem decet, vt decet sacerdotem, vt decet dei ministrum. Non latet tuam maiestatem Rex potentissime, exploratunq; omnibus est septimum actum esse annum: quo iactatis dudum inter Christiana: nos Principes dissidiis tota ferme Europa atrocissimis bellis vehementissime concutiebatur, et aestuabat. Feruebat Italia: ardebat Germania: flagrabat Hispania: Gallia fluctuabat:

Anglia exardescerebat: unde et (quod fari doleo) tanta Christiani
 sanguinis effusio secuta est. ut recte Danidicum illud memorari
 posset: Effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam in circuitu
 Hierusalem idest militantis Ecclesie. et non erat qui sepeliret. Ac
 terrena dei sapientia: que iuxta sacrum eloquium attingens a
 fine usque ad finem fortiter disponit deum omnia suauiter non
 permittensque iuxta eundem apostolum, nos tentari supra id quod
 suffere possimus. facit cum tentatione preuentum: ut possimus
 sustinere: cupiens tot cladibus. tot calamitatibus Christianorum
 benignè occurrere, Joannem Medicum, Leonem decimum appellat:
 tum non labe aliqua: non vi: non arte: non astu: non humano in-
 genio: sed sola sancti spiritus gratia ad summum Pontificatus apicem
 de tot millibus hominum unum delegit: qui veluti Angelus pacis
 fluctuantem Ecclesiam et Christi cymbam pacaret: velutque salutaris
 medicus languescenti dum Christiane reipublice opportunitatem medi-
 camen adhiberet. Quod et beatissimus Antistes into mox Ponti-
 ficatu. omni studio. omni solertia. omni sagacitate efficere curauit.
 (et effectus quidem) Tercius annus nunc agitur. quo Selimus Turcarum
 Imperator et Christiani nominis aceruimus hostis quasi gladius
 quidam cernicibus Christianorum imminere videbatur: Quia aduer-
 tens Sanctissimus Pontifex ad tantum exitium compescendum. mil-
 lum efficacius superesse remedium: quam diuinum imperium precescendum
 implorare. sanctissimas ad coelum tollens manus. ieiunia. ad Deumque
 optimis maximis supplicationibus. Sacerdotibus. Sena-
 tum. populoque Rom. precepit: easque deprecationes. quas greco vocabu-
 lo Litaniae appellant frequentari mandauit: inter quas ipsemet multis
 etiam pedibus per aliam urbem inculere non est dedignatus: Et ne
 humanam quoque operam paucipendere videretur. complures quum
 Pontificii. tum cardinali ordinis patres celeberrimos. ad varios Chri-
 stianorum Principes. ad varias nationes oppido expeditit: quo
 si quas inter eos similitates forte exoriri metuebatur ideas sine
 inire. sine armis decidendas. quinque male interuallum interpone-
 retur. dilatoque omni bello communes Christianorum vires. commu-
 nisque potentia in communem religionis hostem conciliatis animis co-
 uerterentur: necessariis ad id colligeretur nummus: generalisque
 contra impium tyrannum expeditio: quam Enciclatam mei vocant:
 ubilibet vulgaretur: quod et pro sua maxima integritate facile ob-
 tinuit. sanctionibusque et preceptis apostolicis ac interminationibus
 Ecclesiasticis contra violatores stabilivit atque firmavit. Posuit enim
 pacem fines Ecclesie. et dulci illam tranquillitate potiri fecit. Jam pace
 firmata Italia: Jam quiescit Germania. Gallia. Hispania. Anglia. in

totogq; Christianorum ambitu incerta concordia arceat. Vnus superest
 de quo cum Christiano Principe congressus expanescebat. Tu igitur
 Rex amplissime) quem quum ipse Romanus Pontifex ad eas inter:
 mittendi belli quinque males inducias capeendas crebris lris
 dudum exhortari monere non destiterit noluit quoq; pretermi:
 tere quin et nunciis et oratoribus inmisit et salutaret ad idq; fa:
 ciendum plurimum suaderet, hortaretur, et adduceret: quod ita ac:
 curate mandavit: ut etiam non sine lacrymis pro boni pastoris
 officio quum digredere id nobis creberrime repetierit. Eace
 (uiebat atq; iterabat sanctissimus Antistes quum postremum ad te
 accedendi ab eo mandatum habuissimus sacrosq; de more oscula:
 remme pedes) pacem: quam Christus Deus et legisset nobis suo
 testamento legauit: charissimo filio meo Sigismundo Polonia Regi
 illustri commissam facite: ad pacem cum Christiano Principe perqui:
 rendam meo iussu monete et aminate: utq; illam quam de ipsius
 comprobata religione hac sancta sedes ori praesidemus, spem iam du:
 dum concepit nequaquam cassam, iuxtaq; efficere velit meo nomine
 dicite: Sed quoniam interea ad tuam maiestatem me ab urbe
 arcebat discessus, ignaro Pontifice, ignavis nobis id quod ve:
 rebamur euenit, si primum ad illud quinque male internallum am:
 plectendum te emixi rogare oportebat, minne quandoquidem malum
 increpsit magisq; ac magis quotidie minalescit non tantum exire,
 non modo exire, verum etiam emixissime precari ac supra huma:
 num modum interpellare necesse est. Divinus itaq; Leo Pontifex maxi:
 mus: qui dei et domini mei Jesu Christi vices gerit in terris: cui
 data sunt claves super coelestis atrii, ac summę felicitatis: qui
 aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit: cuius pedibus om:
 nia inferiora subiecit Deus: cui Coesares, Reges, et omnes populi:
 Principes et omnes iudices terre supplicia colla submitunt, a suo
 Pontificio solio nos ad te Princeps religiosissime delegavit, postq;
 paternis complexibus ut a Christiani sanguinis effusione tuos milites
 abstinere iubeas, et eam que Christianum Principem debeat concor:
 diam amplectaris postulat, efflagitat, monet, mandat, rogatq; (pro
 sua benignitate maxima) ac precatur. Nec propterea ab iniquissimo
 Pontifice tibi forte persuasum arbitreris: ut honestum tui decoris,
 equum, commodum, ac tui regni in ea postponas: quę sicuti is qui
 tibi supra modum affiat, augere potius sua auctoritate decer:
 neret: sed ut eam que in isto decori tuo: que in tui regni tui: que
 condigne indemitati tue conducat, siue pacem, siue transactio:
 nem cum hoste incas: quod ut ille non minus efficiat omnem opera,
 nonabit Pontifex: nosq; pro reddito nobis munere, ac vixili mea
 usq; neglecti sumus. Sicuti enim ut Sanctissimo Principi meo
 ac sanctissime. Sedi a qua legati sumus obtemperavimus, proq; communi

† ac eterna salutem te sanctissimum
 felicissimum q; optans:

et vicaria inter te et Albertum militaris ordinis sanctae marie,
 Theutonicorum magnum et generalem magistrum ac marchionem
 Brandeburgensem illustrem Christianos Principes super rebus Pru-
 themicis pace ac concordia interponenda. adversusque religionis hostes
 adendum certamine, tuam adiremus sublimitatem, Romanae urbis sa-
 critudinem, spiritualesque delicias, studiorum nostrorum dulcedinem, ami-
 corum (quibus affluemus) incandens commercia: quietem: pacem:
 agnatos: ipsaque omnia premissa commoda deservimus: huiusmodi tem-
 poris inclementiam: itineris prolixitatem: viarum difficultates,
 ac pericula: celi rigiditatem: ipsius quoque nobis insuetam borealis
 et Sarmatica religionis asperitatem deum iacturos omnes, omniaque
 discrimina floccipendimus, sic et deum communem paci communiq[ue] benino:
 lenit[er] consulat[ur], nequaquam defuturi sumus, quoniam et (ut Apostolicum
 illud imitemur) exhibebimus corpora mea, hostiam viventem, sanctam,
 Deo placentem, rationabile obsequium nostrum: quod et tanto magis
 a te facinendum est: quod cum longe impari certamen tibi sit, et eo minus
 proculdubio inermem, quod ille tibi est dulcissima Sorore Nepos existat:
 a quo inimicam ullam armatus etiam vix agnosceere debeas, ergaque
 illum et aetate et potencia tibi admodum inferiorem, non modo vti
 Anniculum sed velut patrem, veluti tutorem velutiq[ue] studiosissi-
 mum fautorem, te ipsum Rex sapientissime gerere potius debeat.
 Nec te fugiat adagium illud, gloriosius longe esse facere Reges
 et Principes quod subire. E nimvero quae tibi gloria: quis decor:
 quae palma: si Nepotem tuum Annulus et pater, debilioremque supra
 modum opibus et potencia hostem tuum Princeps potentissimus in com-
 parabili exercitu obvenis, et sicut tibi, facillimum est (ut ita dica)
 in nihilum redegeris, videarisque apud pluresque in ea contronexia
 quae nec potius, quod armis sedanda esset, viribus et non legibus
 vti? Rex tuum Regnum: per illud insignis Diadema quo regni
 caput tuum lustratur: per sceptrum illud quo Regia manus tua
 redimitur: per suavissimam prolem tuam: per illum diem memorie
 Casimiri germanum tuum pientissimum: per illam observantiam
 summam, qua Christianam prosequeris religionem: per illum om-
 nipotentem dominum rerum omnium opificem, qui te sua providen-
 tia ad Regnum apicem sublimavit: per eius denique coeternum ver-
 bum et consubstantialem filium, qui pro tua salute Princeps optime
 de summo coeli cardine descendere, carnem sumere, et mortem subire
 dignatus est, te supra id quod dici, quod excogitari possit rogamus
 precamur, obsecramus, obtestamur: ut pacatis iam undique Christia-
 nis Principibus, Christiano quoque sanguini gladius tuus pareat,
 ignoscat, indulgeat, et in impios Catholice unitatis inimicos con-
 uertatur ab eo quoque bello abstinere a quo te et diuine et humane
 rationes dehortantur. En quod non sine vehementi fletu effari

possumus, innocuus effunditur sanguis: tremulus senex et gemitunda
 anus absq; noxa interficiuntur: vagientes in cunabulis in summa
 terram ingulantur infantes: miseremur trucidantur matres coram
 parentibus filii: coram filiis parentes interficiuntur, necantur
 obtruncantur, nec parantur generi, nec ordini, nec aetati, nec sa:
 xmi (ita in omnes absq; infantis defectu effremis efferebet miles,
 et cunctus gladius debacchatur) Eia surge Rex gloriosissime,
 attingere gladio tuo super tuum potentissime contra exleges
 Agarenos, contra perfidos haereticos annulatores, intende pro:
 spera, procede, et regna. Propterea enim veritatem et mansuetu:
 dinem et iustitiam deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte
 tue acutae: populi sub te cadent. Haud enim parum (non modo
 Christiane religioni) sed et tui et proprio cuiuslibet regni incre:
 mento conducere, si iacturas, quas non multos annos circa ipsa
 religio passa est terram mei Principes (quandoq; saltem) exco:
 gitarent, idq; quod ad rei private curam studium apponunt
 ad publicum commodum et communem gloriam adhiberent.
 Quod si tu Princeps augustissime pro tua clementia pro tua
 religione (vti Romanus Pontifex de te sibi pollicetur) effi:
 cies, tantum tibi accedet ad gloriam, vt nihil sublimius, nihil
 prestantius accedere possit, ipse sane summus Sacerdos, animo
 tenens assiduas pugnas quas contra vere pietatis annulos,
 qui in circuitu tuo sunt, quotidie geris, frequentissimosq; tri:
 umphos ac singulares palmas, quas adeptus es, illam insuper
 venerationem maximam qua sanctam Romanam Ecclesiam
 obsequare destitisti nunq; tanta dilectione tanta gratia, tanta
 benivolentia, tam paterno amore maiestatem tuam complecti:
 ture, tam deniq; tua summa probitati propicius est: vt nihil
 superius possit: siq; in immenso cum Principe Christiano Nepote
 tuo illustri foedere, pace, ac concordia clementissimi Pontifi:
 cis mentem, insuq; ac monita paterna capeffere decreveris,
 nihil sit quod optare velis: quod et ab ipsa Pontificia ampli:
 tudine facile non assequare. Si vero hac lis, in praesentiarum,
 mutua vestrum reconciliatione tolli non possit, suspendatur
 saltem eonq; quo a beatissimo Pontifice, sanctaq; Apostolica Sede,
 quae vnicuiq; iustitiam exactissime ministravit semper, ma:
 ximo consilio definitur. Non enim est novum, aut recens tua
 Regie sublimitati Rex sapientissime, supremum omnium
 Christianorum Pontificem a deo optimo maximo summa illa
 providentia mortalibus esse concessum, non vt quiescat, sed vt
 innigilet, ac sollicita semper, et studiosissima mente: qua Reipub:
 nicae conducant, ex suo sublimi fastigio speculetur, Unde dms

ad eum per Ezechielem ait. Speculatorem dedi te domui Israel: audies de ore meo verbum, et amminabis eis ex me: et per Hieremiam: Ecce constitui te super gentes, et super regna: ut euellas et destruas, et disperdas, et dissipas, et edifices et plantes: et Paulus apostolicam designans sedulitatem inquit. Qui preest, in solitudine, et praeter illa quae intempeus sunt instantia mea quotidiana, solitudo omnium Ecclesiarum. Curam enim igitur molibus augere, inquietari, solitari, vigilare, ac nocturnas etiam custodias super gregem suum habere omni Pontifici (Romano praesertim aliorum Principi) ita proprium est: ut quanto magis his exerceatur, tanto et verius Pontifex existat. Sicut enim quod proprium est, ipsa, quisque natura optare consuevit, ita et sanctissimo Pontifici optabile et iucundum erit pro communi inter te, et Nepotem tuum Christianos Principes pace et concordia conciliandis huius causae sacram facere huiusmodi suscipere ac pro imminentibus rei Christianae discriminibus seposita omni regni celerius aut solvere aut componere. Nec maximas quantumcumque curas alias, et solitudines Pontifici aliquorsum ab hac causa, utrumque axilla, quoniam non citius extricetur deterere, senescere, aut impedire formides Rex iniunctissime: quoniam eiusmodi et longe maioribus inter Principes pes enodandis quaestionibus assueverunt Romani Pontifices, nihilque hoc labore incunabulis, praestantiusque ob publicam utilitatem apud eos existimari merito possit. Sane exorta olim inter Carolum magnum, et Pipinum iuniorum fratres Caroli marcelli filios super Francorum Regno, aliisque provinciis, gravi contentione, Zacharias Romanus Pontifex non modo hanc disceptationem sua sententia explicuit: verum et regno et provinciis ipsis ob Caroli magni ignauiam Pipino adiudicatis Carolum ipsum pro communi inter eos pace monasticam vitam eligere sua auctoritate ac persuasionibus effecit. Chilpericorum Rege ob eandem deficiam a regno deiecto francigenas omnes ab fidelitatis iuramento, quo illi astringebantur absoluit. Suborta non multo post ab Constantino, et Leone eius filio imperatoribus afferendi auxilii Romane Ecclesiae difficultate: quae tunc ab Aistulpho Longobardorum Rege opprimebatur. Stephanus secundus Romanus Pontifex quo huius malo satius succurreret eam causam hac sententia absoluit: ut in latinos translato a grecis imperio, Carolum magnum Pipini filium ad imperii apicem prouideret: quae

et Stephano ab humanis dudum excepto nata super eam inter Christianos principes ambiguitate, Leo tertiarius Pontifex maximus imperatorem (non modo declaravit) sed et imperiali diademate insignivit: à quo et usque ad hac tempora à Grecis ad Latinos translatum est, et permanet imperium. Dum inter se Ludonicus cognomento pius et Lotharius filius (Ludonico ipso etiam in vincula coniecto) de imperio decertarent, Stephanus eius nominis quartus Romanus Pontifex Ludonicum in custodia exceptum imperatorem recevit, et apud antelianos inunctum coronavit. Sergius secundus Pontifex maximus miserandam, carentem illam inter Lotharium Imperatorem et Ludonicum atque Carolum fratres de Regno Aquitanie controuersiam, missis eo Legatis, diuisoque regno suo arbitrio composuit atque sedauit. Paschalis secundus Pontifex Romanus quoniam ob nonnulla Christianorum schismata inter Principes de foedibus atque homagiis questio haberetur, conuentu apud Guadecastellum in agro Remonensi habito, vnicuique quod suum erat decernens eam omnem controuersiam amputauit. Calistus itidem secundus omnes contentionis sue sententia, atque imperio abstulit: quæ inter Guillelmum Apulie Ducem: et Jordannum Campanie Comitem, ac alios Italia insignes Principes sauebant. Innocentius etiam secundus maximus Pontifex implacabile illud bellum, quod inter pijsanos et Remenses super re nautali et terris plurius habebatur, facto iudicio sua auctoritate compescuit. Et aciem inter electores discordiam de Lothario, et Conradum ad imperium promotione declarato ac coronato Lothario explosit. Urbanus eius nominis tertius, et post eum Gregorius octauus, et Clemens tertius, ac Celestinus tertius, eam disceptationem quæ inter Philippum Francorum et Ricardum Britannie Reges, contra Saxones in Asia diuicantes super terrarum diuisione tunc exorta erat, suo arbitrio extrinsece. Innocentius tertius mortuo Henrico dissidentibus electoribus, nonnullisque Philippum Suevie Principem et Hebricie Ducem, nonnullis autem Ottonem Romanorum Regem et Saxoniæ Ducem ad imperium eligentibus, destinato mox in Germaniam Legato, Ottonem imperatorem declarauit. Clemens 93° quartus controuersias diuturnas, quæ super finitimis terris inter Henricum Britannie Regem et Simonem Montis fortis Comitem, et deinde inter florentinos et Senenses intercesserant, data sententia reseruit atque amouit. Benedictus duodecimus et Clemens sextus Romani Pontifices, ab Ludonico Banaro imperii fascibus abrogatis, atque de mediolani et totius Insubrie dominatu cui ad indicaretur, durante contentionem quousque suo decreto questio tolleretur. Lucium et Joannem Archiepiscopum Vicecomes, illius provincie Vicarios Pontificia auctoritate assignauerunt.

et confirmarent Clementisq; ipsius mandato Electores Carolum Jo:
annis Bohemii Regis filium ad imperii apicem delegere. Innocē:
tus q; sextus (ut plerosq; alios Pontifices breuitate omittamus)
Venetos et Gemeneses dum inter se maritima pugna acerrime diffi:
dentes, Lisanosq; et florentinos super limitibus et vicinis terris
in vicem decertantes assignato cuiq; quod suum esset à bello desistere
et pacem inire coegit. Pontificis igitur iudicium, nec tu Sigismunde
Rex piissime, nec Albertus inclitus Nepos tuus, et magnus Rex:
sic auge, in hac controversia vultatem evitare, aut honeste de:
clinare potestis: quandoquidem et ad illam causæ huius cognitio
pertrineat, et longè maiora, ac gravioris momenti Christianorum
Principum diffidia et super regnis et Romano imperio contē:
tiones Romani Pontificis Christi Dei ac Principis mei veri
in terra Vicarii intermisso bello et suspensis armis desinie:
runt, sententiāq; sua Pontificia maiestate ac decreto roborā:
runt, et obfirmarunt. Nec illos Principes imitari debes: qui
armis atq; potentia ins sibi dicere, facereq; consueverunt: sed eos
qui pii: qui religiosi: qui Christianum et innoxium sanguinem
terris omnibus et regnis anteposcentes non tumultu bellico, no:
militari manu: sed inire, atq; sanctorum patrum decreto, sine
arbitrio, quod suum esse censebant perquisivere, et adepti sunt,
Christiq; veraces cultores et Christianæ pacis observatores con:
stantissimos seipso exhibere. Hanc tuis excelsis virtutibus, et re:
bus gestis hanc tuis sublimibus præconiis laudem quoq; adijce Rex
gloriosissime. Hanc in te pietatem erga Deum optimum, hanc in te
erga Christianam tranquillitatem clementiam, hanc in te erga Ro:
manam Ecclesiam insignem venerationem ostendas, atq; illam in te
speculetur, in te admiretur, debeatq; concionetur, et declamet Christia:
nus orbis vniuersus. Hoc de tua angustissima probitate sanctum
religiosum: piūq; et egregium facimus Sigismunde chartis inscriba:
tur, perpetuisq; annulis commendetur, ac Sigismundo Sarmatiae
Regi inuictissimo nihil ad gloriam defuisse dicatur: qui omnem in
re Pruthenica causam suam: ut Christiano sanguini parceret: ut
Christianis rebus consulere Princeps religiosissimus in arbitrium
ac censuram beatissimi Leonis decimi Romani Pontificis supplex
et venerabilis deposuit, Christianisq; Principibus omnibus (voti
ea tempestate armis, et ætate pater erat) ita et se eis religionis
et pietatis, omniumq; virtutum exemplar reliquit. Quod ut fai:
cias omnis et diuina et humana ratio expostulat, nosq; Princeps
optime votis omnibus obsecramus, quum et ipse venerendissimus
et illustris magister hoc idem nec detrectare nec refugere possit.
Coeternum ut religioni, tuisq; probatissimis votis satisfaciatur Pon:
tifex pia memoria Casimirus germani olim tui dulcissimus

sanctissime vite meritis ac miraculorum virtute perclarum in signi-
 doctorem cathalogum referere cupiens nobis accuratissime mandavit:
 ut de eius sanctimonia, integritate ac munditia gloriosissq; mira-
 culis acutata hucusq; monimenta matrice perespiciamus omnesq;
 ad id necessarias agamus investigationes: quas et scripto redactas
 ad ipsum beatissimum Antistitem sacrumq; S. R. E. senatum
 vel nobiscum afferamus vel transmittamus. Quod opus tanto
 nos omni corde promptiores accingimus quanto et mirabilis
 magis est Deus in sanctis suis. Hac sunt Rex clarissime que
 celsitudini tue Apostolico missu significanda suscepimus. Non
 nulla quidem alia fidei mea credita habemus: qua pro Chri-
 stiane reipublice incumbendis rebus Pontificis mandato,
 quoniam tibi inuincendum non exit semotis arbitris aperiemus.

Dixi.

I 197 *Quintus*

S A
 ben
 pote
 qua
 res
 huc
 opo
 futu
 dem
 stnd
 Sed
 fas
 stnd
 dibe
 fra
 ihne
 et h
 fate

*Responsum a Sigismundo primo rege
Datum Zacharie Ep'o Gardien nuncio ap'co*

709

SACRA Regia *M^{tas}* suscepit omni gratitudine et reuerentia benedictionem Sancti Domini nri. agitq; Thabet grās quas potest maiores eius Sancti de hoc officio Et cura paterna quam gerit in se ac regnum et Domina sua et que intelliges res eius *M^{tas}* in continuo motu bellico constitutas. miserit huc vras. D. ad illas pacandas. idq; omne obendum quod oportunn' et salutare *M^{tas}* sue regnoq; et dominis suis esse futurum. *M^{tas}* sua *Ser^{ma}* ut hactenus consuevit. ita et deinceps curabit hanc illius Sancti pietatem paternam omni studio observantia et viribus suis erga illam et eius Sancta Sedem perpetuo demereri. habet etiam eius *M^{tas}* commenda: tas sigillatim personas vram. D. et illis pro affectu et studio isto quod erga *M^{tas}* suam preferunt proq; his laudibus quas eius *M^{tas}* graui et eleganti oratione tribuerunt grās habet non vulgares. cum autem. D. v're lassitudinem itineraria paulo sedauerint. *M^{tas}* sua cum illis id agere et tractare dignabit. quod ex usu rei Christiane et dignitate tam Sancti Domini nri q; eius *M^{tas}* futurum videbit.

L

et

Sa

na

tio

no

Dom

spiri

Ch

de

im

do

un

per

ver

re

Qu

ut

te

Si

et

Do

sub

cer

va

gen

pon

gil

711

*Responsum a rege datum
Zacharie Ep'o Gardien ap^{co}
munctio.*

Laudat autem summopere Et probat *litas* sua. Sanch^m
et maxime necessarium studium, curam, et institutum illius
Sanch^{is}. q^d omnes Reges Et Principes Chrianos ad quinque
nales indutias, et deinde ad bellum Communem expedi:
tionem contra Turcam suscipiendam persuadere et exhortari
non desistit

Dominoq^{ue} Deo grat^{ias} agit *litas* sua qm^{ia} hanc illius S^{an}cti^{us} mentem in:
spirare dignatus est. pro vindicanda salute et bono statu rei
Chriane, adeo nunc ut nuncq^{ue} alias magis in discrimine constituta
litas enim sua Ser^{ma} ut ea que assidue humeris suis hanc mole^m
infidelium sustinet, nichil unq^{ue} magis desideravit, q^{uam} hoc aliqua^m
do fastidissimum tempus futurum. ut omnes Principes Chrian^{os}
unanimi consensu et coactis viribus tandem ad redimendum
periclitantem reipublice Chriane bonum statum consurgerent
verum de hac ipsa quali expeditione *litas* sua Ser^{ma} alio tempo:
re plenius tractare et conferre cum vris. D. dignabitur

Quod autem vre. D. noie illius S^{an}cti^{us} postulant et hortantur
ut *litas* sua Ser^{ma} pacem miret et amplecteretur cum Nepo:
te suo Ill^ltri dno Aug^o Ordinis Marie Thentomorum in Pns:
sia non dubitat *litas* sua satis constare illius S^{an}cti^{us} ex his
et munctis suis quas molestias et aduersitates idem Ill^ltris
Do^s Aug^o. *litas* sue semper exhibere consuevit preme^{do}
subditos illius *litis* vectigalibus insolitis, vademonijs, car:
ceribus, spolijs, grassatoribus, incendijs, cedibus ac alijs
varijs ac indignis modis. ut illos ad defe^{ctionem} ab ea co:
geret, et subinde delectus toto tempore faciebat, arma
pontes, tormenta, ac alia bellica instrumenta parabat, ing:
gilando *litem* suam in dignis criminibus apud Chrianos

Principes et impingendo illi hec facinora que ipse aduersus
illam patrabat auxilia q̄ sibi aduersus illam comparando
Que omnia cum usq̄ huc patienter ferret ac dissimularet
Autas sua id subterfugiens quod semper horruit ne arma sua
quibus assidue molem infidelium sustinet in populum Chriam
conuerteret

Ille abusus hac patientia ac equanimitate Autas sue snq̄ debiti
sue professionis ac etiam vinculi sanguinis immemor conspi-
rauit aduersus Autem suam cum eius ymo totius Chriane
reipublice hostibus Mosas et Thartaris et nullo illi bello
indicto eduxerat magnum militum numerum ex Germania
ipseq̄ in procinctu fuit Autem suam inopinantem et alius bellis
cum infidelibus occupatam adoriri et subditos eius partim
ad defectionem partim etiam ad prestandum sibi liberum tea-
situm per loca munita sollicitauit.

Quibus rebus ingenti motu ac trepidatione in his terris Prussie
facta coacta est Autas sua posthabitis omnibus negociis et tempore
hiberno bello minime congruo huc cum exercitu venire ubi
longo tempore adhuc expectans ut ille resipisceret ac debitum
suum prestaret illumq̄ in sua pertinacia et hostilitate constan-
tem videns facere alia non potuit qm̄ illum quod hactenus
vitauit bello aggredere

Quod ceptum Autas sue domino Deo propicio prospere succedit
gentes enim Autas sue quacumq̄ per eius terram erant ora
libere ferro et igni populantur Arces plerasq̄ et Ciuita-
tes ac oppida nonnullos etiam non vulgares captiuos in-
terceperunt

Non videtur itaq̄ Autas sue ut rebus sic stantibus arma que
ex tam instissimis causis sume est coacta ad presens de-
ponat facere enim id absq̄ graui suo Et subiectorum suorum
dispendio atq̄ inammodo non posset Sed et hostis Autas sue
ut est homo minimi confidens vicibus suis ubi id nunc fiet

fieret crederet se timeri. occasioneq[ue] sumeret suam libidine
deinceps senius atrociusq[ue] explendi

Curata est tu plurimum. Atque hec cura et studium vrazum
D. quod obtulerunt. et curabit id illis omni favore et be-
neficentia sua regia semper referre

Quia vero sanctissimus D[omi]n[us] n[ost]r[us] commisit vris D.
nonnulla etiam alia negotia curare et agere in magno
Ducatu Lithuanie, censet et postulat a tas[is] sua ut v[est]re
D. Interea temporis illuc proficiantur et minus sibi min-
etum diligentur obeant. ubi autem postea videretur esse
opus tractatibus aliquibus cum ipso domino Magro. tum
demum a tas[is] id vris D. declarabit

*Achiles de Grassis Car^{lus} Bononiensis
 Petro Tomicio Ep^o Premisliensi &
 Regni Polonie Vicecancell^o*

Rex. De in Christo p^{er} I domine. tanq^{ue} se honoran^t. Cognos-
 scens Ser^m Regis nriⁱ animum erga me sincerum et opti-
 mum, nonnullis etiā sue M^{aj}est^{atis} accedentibus sollicitationibus
 Et ne M^{aj}est^{as} sua retardetur meū agere. Sine aliquo re-
 gni detrimento, quod alii reges cum suis protectoribus
 consueverunt obtinere a Summo Pont^{ifici} ^{Breve} ut quicunq^{ue} bene-
 ficia fuerint michi in hoc regno concessa, post mortem mea
 nullo modo in Curia Romana referantur. Sed ad Regiā
 M^{aj}est^{atem} deuoluantur. Quod eidem p^{er} presentem Xplim^{um}
 Nuntium transmittō. Et rogo obsecroq^{ue} D. Vram R^{ex} da
 pro nostra featernali amicitia, ut apud M^{aj}est^{atem} ipsam, ad
 aliquid consequendū michi velit esse auxilio, ut omnes
 aliquando cognoscant me Regi munificentissimo seruiuisse
 Et M^{aj}est^{atem} sue me charissimum esse. Nuntius ipse latius super
 hoc, nomine meo cum R^{ex} da D. V. agit, cui dignabitur
 fidem prestare, et me quandoq^{ue} suis lris de rebus que istic
 aguntur certiores reddere, qua re non posset michi R^{ex} da
 D. Vra^{rum} facere gratiorem Cui me commendo Et bene va-
 leat Dat^{us} Rome Die xv^a Nouembris
 Anno domini M^o . D. xix^o

LEO R

Alberto Marchioni Brandenburgensi
Magistro ordinis Cruciferorū in Prussia

Dilecte fili. Saltem. et Graui dolore affecti sumus mo-
lestissimo nuncio quo cognouimus rupta pace violatis oibz
necessitudinibus bellum inter te. Et Char^m filium nrm
Sigismundum Polonie Regem Ill^m aut susceptum iam esse
aut certe decretum, nec vero causam ullam tantis malis
adesse, instam cernimus, nisi q^d eternus humani generis ho-
stis quo tempore maxime pace egemus. ut sancta Et
Chriane reipublice salutaria imiri possint consilia, eo
potissimum tempore Zizany's iactis bonam dei fengem cor-
rumpere, et optimum Dei munus pacē videlicet et concor-
diam cedibus et tumultu perturbare conatur, ac nos qm^d
magna sepe concordie inter^{uos} cura sollicitudineq^{ue} suscepta,
nuncios nros aliquotiens misimus, eisq^{ue} qm^d nunc sunt,
speciatim mandauimus, ut cognitis utriusq^{ue} ex postulationibus
vestris, nos facerent certiores, tot auctoritate nra vel
etiam sententia interposita, tot^{que} partim maderunt, partim
vero auenire possunt, mala sedaremus, quem nem' labo-
rem frustra fuisse, vosq^{ue} tam festinato inisse ad arma, nō
possumus non grauiter ferre, nec vero audemus quicq^d de-
cernere, vter vestru^m iniure aut iniuria moueatue; Sed
si tua Deuotio reprehensionem nram in bonam partem accep-
tura est, statuimus tue prudentie magis proprium futurū
si ea arma deuotaes, quibus par esse non posses, potiusq^{ue}
aliquando aliquid de tuo summo iniure decederes, q^d nimis
constanter, ne perhinaiter dicamus decretis tuis inherendo
causam ullam preberes totius Chriantatis^m tumultum et pe-
riculū vocande, faciemus tibi quantum publico bono possim^{us}

Regis quoque illius virtutem et gloriam adamamus, nec
vero ulli vestrum sumus auctores, ut insuam deserat.
Sed ut ratione temporis periculorum Dei religionisque ha-
bita, via ad concordiam aliquam inueniatur, nec qui maior est
adhibeat vim, qui inferior contumaciam, hoc est quod optag-
atque contendimus, Est magnanimitatis non sibi querere tan-
tum, quantum potest, Est prudentie, Et moderationis remit-
tere, quandoque aliquid desino, Que laudes si in priuatis
controuersis magne sunt, quanti sunt estimande, ubi reipub-
lice commodum accesserit, presertim in te dilecte fili, qui
religionem arctius profiteris, et sub eius gloriose virginis
nomine, que merito humilitatis super omnes angelorum
choros fuit exaltata, Credas nobis volumus laudi tibi
continuo et deinde etiam utilitati futurę, si moderatione
tua factum fuerit, quominus hec tanta inter populos Chri-
mala exoriantur, Hec nos non sine ^{magno} animi dolore scribimus
nossemus enim ledere cuiusque voluntatem, Sed respectus rei
publice et nri officij ratio nos cogit, Quia nisi nobis bene
monentibus in armore consuecenda obtemperatum fuerit
preter grauissimas censuras in nra indictione inducere
appositas, ad alia quoque remedia necessarium erit deue-
nire, Itaque ad ipsum etiam regem efficacius scribimus, Sed
te dilecte fili hortamur plurimum in domino, et per eius
religionis quam pre te fers nomen honoremque, qui in humili-
tate et patientia, longe est excelsior emixe ^{requirimus} rogamus, ut
adhibere omne studium, curam, diligenciamque velis, ad ar-
ma ne eat, omnisque fomes discordie penitus sopiat, aut
si controuersie restant, ille, debita verborum et actionum
reuerentia exga tantum Regem, cuius tu certe nepos es,
premissa ostendas te inui tuo modeste deesse non posse, ab
armis vero et cedibus abhorre, Quia ex moderatioe
ingentem gloriam apud Deum et homines laturnus es, quidque
virtute et sapientia possis omnibus declaraturus, Sed nos

de his ad nuntias nros latins scribi iussimus. ut agerent
 tecum quorum in orationi fidem habere. Deoq; omnipote^{ti}
 et nobis qui te p^{ri}ma charitate diligimus te prebere stu:
 debis obsequentem Dat^{us} Rome 22da Die xxvi^{ta}
 Februarij Anno M^o. D. xx

S. Rex: Bonero.

C[um] Enrose fidelis dilecte. Cum fortuna in rebus omnibus
 maxime vero in bellicis dominetur. fieri non potest ut mi:
 litibus nris quos in terra hostili habemus. nonnunq; aliquid
 aduersi non eueniat. reliquerat Magnus Palatinus Jan:
 domirien' nonnulla presidia peditum in Melszak Oppido
 Capitali Varmien. quod iam antea bis ad Mg^m decesserat
 et dum omnes ferme decuriones inde discesserant ad Holla:
 dum pro curibus suis et eq^{is} ac etiam pro pecunia que
 nomine nro erogabatur. Dnobus tantummodo Rothmagus
 Costelak et Bieniassowski ac paucis ad modum et suis q^{ui}
 gregarius militibus relictis. Ciues de eodem Oppido
 Melszak nuntiazunt ad Bransberg. paucos valde mili:
 tes polonos apud se esse. optimamq; occasionem oblatam ad
 illos inde eiciendos. hostes igitur nocti cum tormentis gra:
 dioribus illuc aduenerunt. et expugnato Oppido nros
 milites qui ibi aderant. partim occiderunt. partim captos
 in Bransberg secum abduxerunt. Hanc cladem nos utiq;
 non sine graui dolore accipiamus scientes tamen v^{er}um
 esse. bellis euentum. boni consulimus. et equo ferimus aio
 quicquid Dei voluntate accidit. Deinceps vero proui:
 dere curabimus. ut n^{ost}ri milites sint cautiore^s etiam apud
 suos. Adducti sunt nobis pulueres. vinum. et reliqua que
 cum Paulo both huc transmisisti. quia vero. ut paulo ante

ibi scripsimus multum pulueris insumptum est in oppugnatione
 Quidzin. volumus ut operam facias quo nobis pulueres
 et istis factos Et alinde coemptos sine mora subministres. Re
 valde gratam nobis et appime necessariam Facturus Datis

Petrus Comicius. Joanni Bonero

Cenerose domine amice I fautor honoran. Intelliget
 vera D. ex lris Regie m. h. q. nra pedites fraude et
 prodicione Ciuium de Melssak sunt csi et intercepti
 reliquerat in eo ipso Oppido Melssak Dos Palatinus
 Sandomiriens quadringentos pedites sed maiori illorum
 parte absente et inde discedente pro curribus suis et equis
 ad Hollandiam. Hostes ex Bransberg noctu cum tormentis
 vastatoris aduenientes illos qui ibi supererant oppresserunt
 et profligarunt. Costelak Bohemus qui tunc erat egrotus
 fextur esse occisus. Biemiaßewski vero alter Rothmagir
 captus pexturbant nob non parum hec clades nrorum militu
 sed ex alia parte consolati sumus ex capto Castro oppido
 et Ecclia Quidzinen et portu maris Konigisbergen
 per Ciues Qedanen destructo. Commendo me plurimu
 ore D. I Valere illam felicissime desidero. Datis

Datus est Thorunni Saluus conductus Oribus a Principibz,
Romani Imperij ad Regem in Thorun venientibus vizt
ab Alberto Cardinali Maguntinen', Et Archiepiscopo,
Magdeburgen' Archicancellario, Friderico Duce Saxo^e
Archimarßalco & Vicario.

Joachimo Marchione Brandeburgensi. Archicamerario
electoribus, et Georgio Duce Saxoni 15 20 die
xv Marcij

Datus est Saluus conductus Job Epo' Pomesanien', ad Do-
minicam Palmarum ad Regem cum 30 comitibus in Torun
veniendi. Intra quem Saluum conductum Castrenm Ryse-
burg eiusdem Epi' liberum esse debet ab omni oppugnatione
hostilitate Et vastatione militum & copiarum Regiarum
Anno M^o D. ~~xx~~ die iij post Idus
in Thorun

Sigismundus Rex I.
Joanni Boneto B. Supp^o Crac

Q Enerose fidelis dilecte Retinnimus hic Iodocum tuum hactenus. tum quia propter occupationes et curas nras expedire eum ^{prius} ~~prosum~~ non posuimus. tum quod eius opera hic erat nobis necessaria. Quare non potes eum hic sponte sua tam diu mansisse. Declaramus illi mentem nostram. tam de septem milibus aureorum in Banco Romano depositis et inde rursus accipiend^o et pecunia dotis ac gemmis ad eius rationem per Illma Ducem Mediolani mrem nram exhibitis quam de aliis rebus in quibus informari voluisti qui plane tibi omnia explicabit. tu q^{ue} ita ut est voluntas nra. prout melius expedire putabis. illa curabis. et perficies profecto et diligencia tua consueta. Oratores Ill^{mi} Principum Germanie. qui tractauerunt nobiscum de concordia et pace ad hoc usq^{ue} tempus nihil facere potuerunt contumacia Ill^{mi} domini Aug^{mi} obstante iam q^{ue} illos absolueramus cum non vulgari testimonio gratitudinis erga illos et Ill^{mos} Principes suos nre. verum mutato proposito postea. censent rursus non ab re fore. ut Ill^{mi} Dominum Aug^{mi} una cu^m Oratoribus Summi Pontificis et Ser^{mi} Domini Nepotis nri addeant. quod nos illi facere non negabimus. prout de his omnibus et aliis que hic geruntur Iodocus. plenius tibi referet. Dat^o in Thorum

721

S. I. REX. P.
Dome regine coniugi sue

SERMA Princeps. Mittimus ad visendam Aitem¹ vram
hunc nuntium nrm¹ vt de illius valetudine qua nra pre-
cipua est cura certiores esse possemus, et sciat nos gra Dei
bene valere. Venisse ad nos hisce diebus Ores¹ odo,
Principum Germanie, postulatum a nobis, vt dimissis armis
ad aliquam honestam concordiam cum Agro meundam acce-
damus. Nos de hac re nihil adhuc constitimus sed redi-
re gentes nras ad oppugnandam Holland et deuastanda
terram hostilem fecimus nam per hoc tempus ipse gentes nre
se aliquandiu et equos suos in stationibus reficiebant et
speramus futurum q breui Aitem¹ vram¹ et crebris letis no-
uitatibus imparciemus

SERMA Princeps Et domina domina mea clementissima
Post perpetue seruitutis Et orationum mearum humilem co-
mendationem. Nondum rediit Nuntius missus ad Illrez
dominu¹ Agri¹ ab Oratoribus Principum Germanie sed
et non nisi sequenti hebdomada redire poterit. Interim vero
Exercitus Regie Ait¹ oppugnabit Hollandum ad modis
ad illum tormentis maioribus vastatoris. que illuc de-
uicta sunt. et spero q cito habebimus inde bona noua
que non erunt incognita vre Ait¹ Ser me. Cui meam par-
uitatem iterum atq iterum commendo et que sit incolumis
et felix Dat¹ Thorunij

*Suspensio armorum in Prussia
ad decem dies.*

*S*acra *M^{tes}* regia, ad instantem petitionem oratorum ad
Sancti Dei nri et Ser^m domini Nepotis s^m domini
Ludouici Vngarie et Bohemie regis tum etiam Ill^m moru
Principum Germanie, concedit Indulcias et suspensione
armorum ad decem dies, qui currere incipient, a die do-
minico proximo festi Pentecostes, diem ipsum Dominicum
includendo, ita viget q^d homines et milites dⁱ h^{is} sue co-
meatum libere capere possint in terris domini *Mgr* et
q^d per hoc in dⁱnae violare esse ^{non} videantur

Nunc vero *M^{tes}* sua mittere dignabit^r celerem nuntium
ad exercitum suum quem sperat in dubie futurum die
veneris proximo illuc ad meridiem per quem comisset
vt ab eod^e die veneris continerent se ab obsidione et
oppugnatione Civitatis Montis regii, et terre Sambien^r

Ea tamen lege concedit *M^{tes}* sua ipsas Indulcias, vt iⁿq^{ue}
Do^s *Mgr* illas pariter seruet aduersus eis dⁱtem et gen-
tes suas, vtq^{ue} intra tempus earund^e Indulciarum, et decem
dierum predictorum, nichil hostile faciat, ac omnia quantum
ad gentes suas tormenta bellica commatum, et alias
promissiones Ar^{um} et Civitatum suarum attinent sic
permaneant, neq^{ue} mittentur, transferantur, aut reformentur
ali^o quam fuerint, ante diem quo in dⁱnae ipse incipient
ita vt omnia et singula sint et maneant in eodem statu
per tempus Indulciarum quo fuerint, tunc cum ipse Indu-
cie incipient.

Permittit A^{tas} sua ut prefati domini Oratores possint
mittere Nuncium suum ad Dominum Regem significando
illi de suo adventu et Inducens ipsis, et ut ille eas
observare. Conductorem pariter A^{tas} sua ipsi m^octio
preberi faciet

Permittit etiam A^{tas} sua Oratoribus Ill^{mo}rum Prin:
cipum Germanie ut possint nuncium ad eosque Principes
suos mittere et de suis actionibus illos facere certiores
omⁿi similiter conductorem dabit

Mittere etiam dignetur A^{tas} sua cum eisdem dominis
oratoribus suos Quilicos aliquos idoneos pro eorum
securitate et honore

R.

re

q

u

h

q

i

n

c

q

u

q

ill

R.

re

h

h

i

n

a

a

f

Andreas Cricius PP Tornamen
Lettero Tomicio Epō Premislien
Aunnculo.

Rex me Domine. aduocauit me nunc ad se Legatus Pontificas
 restituit actum fuisse secum hoc mane de voluntate Artur
 gie, ubi Oratores Germanos ipse aliquo ingenio recti
 nere persuaderet, ut simul omnes ad Agem proficiscere
 tunc autem vero suam non modo limitaturam articulos
 quos volebant, sed et inducias concessuram, miratum fu
 isse se quod non prius, et alio modo fuissent hec sibi insi
 nuata, quo minus res appareret, tamen fecisse se officium
 et ipsos oratores continuisse. his tamen conditionibus
 que sunt in hac schedula descripte, egit deinde ut pro
 uisio illi pecuniaria fieret, et quod multis rebus indi
 geret, prout coram latinis referam Rogauit me ne ad
 illum ^{her} permanerent qui secum egit

Critius Tomicio

Rex ME domine. Postquam non licuit michi adire vram
 Remam, D. scire dignetur. Legatus Pontificas hec illi nunc
 etiam fecisse quod in summa dominus Agri accedere non de
 tractat ad conditiones pacis perpetue cum limitatione quo
 rundam articulozum, ut fuit per Oratores propositum. verum
 non posse se facere id absq; consensu tam Sedis & plie quā
 aliozum Agrozum huius ordinis, ad quos consulendos &
 ad consensum impetrandum, petit Inducias duorum men
 suum, atq; ita petitos esse illos cum Oratoribus Trinapio

Germanorum ipsas Inducias non satis grato et fidenti animo
 cum intelligant liquido nihil esse certi ad pacem, et quod
 ingentis est dispendii. Atque regie tantum Exeratum frustra
 ad incerta spes pacis alere, tamen fungi se velle suo
 officio, in petendis ipsis induciis, et rogant ut iustas
 sua boni consuleret idque responderet quod illi ex re
 videbitur, sed si fieri possit hodie pariter responderet

Cricius Tomicio

RE ME domine, Accepi nros cesis quibusdam lan-
 cearys Ciuitatem Brunberg obsedisse. ubi si litteris co-
 tineri, et vacare deberent perpendere dignetur, quati-
 exicy esset, tantum Exeratum in suo, et eo quidem iam
 deuastato solo, iacere, ad euadendas vero inducias, optima
 est excusatio; Exeratum non augere Ciuitatem sed sua
 oppugnare, hec scribo non ut putem vram Rem, D.
 melius ista cogitare, non posse, sed quod et holitor inter:
 dum est oportuna loquutus.

Preterea habenda est, pro Deo, ratio actorum preteritorum
 quemadmodum soliti sunt aduersarii nros semper ab omni
 optima oportunitate hisce induciis et tractatibus abducere
 Et interim vires suas recolligere aut nras extenuare
 Ducesque legnices quasi Dani semper omnia perturbare
 solebant

RME domine. Pcegit à me dominus ^RNambiesky ut
agerem apud R^mam D. Vram, quo committeretur ei
aliqua legationeula nomine regio ad M^{tem} R^mem,
qui cum relaturns est ei de collatione istius Ep^{atus},
et dominus Raphael etiam illi scribit, videtur michi
non ab re ut per eundem nuntium aliquid illius M^{ti}
significaretur, cui ego etiam scribam. Ceterum mⁱ R^me
domine cum hec alea sic cecidit, mea, ita me Deus am^{et},
ex sententia, si R^ma D. Vra impartire me digna-
bitur aliquo ex his reliquis supplico mittere me di-
gnetur quo vult preter Quesnam, nam ultra hoc quod
locum illum nescio cur animus refugit, Et Cracovie reli-
quum cui, si quod dominus Deus dabit, exigere statim,
esset iterum necesse in manus domini Epiⁱ Plocenⁱ incidere,
et es immersum effundere, qui adhuc expeditionem eius
Sacerdotum in manu habet, homo tuta nodosior, Et in-
certior, ne noxiorum dicam. itaqz id gratie R^me
D. Vre committo. Verum quicquid actura est, agere
dignetur, pro Deo, anteqz corui illi hiantes reuolent.

Andreas Cracius LL Posn: Secretarius
 Petro Tomiczki Epō L: Regni P. Vicecancellō
 Aunnculo suo.

RE ME domine, Cum venissem ad Legatum Ponti-
 ficis obtulit mihi hasce litteras ut illas RE me. D. Vre
 ostenderem, quas peti plurimum ab illa sola legi, et de
 illis nulli refere, ne quo pacto res ad Oratores per-
 maneret, ex his dixit intellectura vram RE man
 D. non adeo certum esse velle dominum agrum pa-
 cam illam perpetuam complecti, quam retulerunt ipsi,
 nam non solum a Sede Aplica petere vellet consen-
 sum, sed etiam consulere duces alios et amicos atq;
 ita sub hac incertitudine statuisse Jelis Oratores
 omnes si Jatas regia Inducias denegabit, prout cre-
 dunt, id se postulatuos ut voluntatem suam super li-
 mitatione articulozū propositozū, in pace perpetua re-
 spondere dignaretur, ubi hoc impetrarent, ut Jatas sua
 ad limitationem ipsam consentiret, conficere se velle te-
 nozem eius concordie, et mittere domino agro, quo illud
 approbaret, et manu sua subscriberet, addendo sola con-
 firmationem et consensum Sedis Aplice, qui esset suffi-
 ciens, ut domi omnium bonozū spiritualium, et ubi
 hoc ille facere recusaret se ad regionem quēq; suam dis-
 cessuros, hocq; illi se scripturos, quo enim credunt timore
 per moveri, se videlicet discessuros neq; ullam aliam
 viam saluandi illum posse reperiri ubi vero consiliis
 eozū acquiesceret, et conditiones concordie subscriberet
 nihil aliud superfuturum, quam ad Pontificem pro confir-
 matione mittere, subintuli ego, qua certitudine Jatas
 regia, quo hec confirmatio, et pax ad effectum veniat
 negotium interim suum tante molis et momenti, intermittere,

respondit ille Sedem Apostolicam hand dubie omnia
facilem Talia multa disputata inter nos etiam cum
risu fuerunt, que non attinet nunc retexere. Verum rogo
illam plurimum ut perlectis huius litteris Teutonice, illas
mibi quod primum remittat, nam dixit venturos ad se
Oratores illos. Et velle ipsas litteras cum suis conferre

*Responsum a Fabiano ep'o Varmien
Nuntio regis Pol' Sigismundi datum.*

GRACIAS agimus Immortales Sacre M^{te} Regie domino
nr'o clementissimo de benigna et inclinata in nos gratia
et quod tanta sollicitudine ad res Ecclesie nr'e animu
adiecerit, et dominationem vram mittere huc dignata
est

Et cum l^{tas} regia Do. vram mittere voluerit ut perspi-
ceret quibus damnis et incommodis et nos et bona Ecce-
nr'e sint affecta. paucis aperire cogimur que rohinam ob-
licere liceret. Que scripsimus ad l^{tem} regiam de iis
atq; omnibus aliis verissima esse omnia, nemo est in vivis
qui non optime sciat hec nos incommoda non ab hoste sed
a regio milite passos esse. In primis enim Districus Tol-
hemiten', totus a regio milite exustus atq; eversus est.
posthac paulo ab hoste Oppido Frauenburg incenso et co-
flagrato, cum Districus ille in villis, hominibus et peco-
ribus undiq; ab hoste illesus servaretur superueniens re-
gis miles, a quo pauperes defensionem sperare debebant
villas compilatas, et omnibus rebus bonisq; exhaustas

incendit. In Brämsberg autem cum digne solum Oppidum
 interceptisset: Regius miles districtum adortus. omnibus
 in eodem direptis villas pariter incendit, districtumque
 funditus evertit. In Districtum vero Melssah iuvenem
 regium, cum omnem hominum substantiam et suppellectilem
 abstulissent et ultra centum Sexagenas iumentorum
 abegissent, villasque conflagrassent, pauperes in Oppidum
 Melssah fugientes et tuitionem querentes ad hostem
 profugerunt. Post etiam regio Exerati se dederunt
 qui discedens, cum non satis validum in Oppido presidium
 idque etiam sine paramentis repugnationis dimississet, digne
 denno Oppidum vi expugnavit, et in favillam redegit.
 Regio vero milite Oppidum Melssah tenente, ville nre
 ab eodem in Districtu Vormiditen a Melssah usque Vorm:
 dit desolabantur. Itaque quod Capituli et nri coloni in Vo:
 rmiditt secedere coacti sunt, qui ex crudelitate et tyranni:
 de militum regionum, cum sua diripi, sacra prophanari,
 filias in conspectu ^{patrium} constuprari, senes frustatim concidi cer:
 nerent, commoti, Oppido etiam nro Vormiditt in manus
 digne fere prodito me exmissent. Quod vel hinc satis
 liquet, cum et aduentanti regio milite portas clausissent
 nec sanguine nobis unctos, et per nos vocatos, intro:
 mittere voluissent, quibus omnibus obviari potuisset, si
 qui potatem habent in Exeratu que mandato regie dñs
 veterant, in executionem posuissent atque intransgresso:
 res animaduertissent. Quamvis sum quidem cum au:
 disse dominum Castellatum Tarnouensem advenire
 et disciplinam militarem dissolutam in melius redigere
 debere. Verumtam quid finctus ex hac missione mihi
 acciderit coram videris. Cum modo tres cohortes Maso:
 itarum ex altera parte Bassarie fluminis primum in

Districtum Wormiditen ieruerunt, omnia illic vastan-
 tes et spoliantes, quos antea pecuniam auenam victualia
 et omnia necessaria ab hominibus exegerint, ipsosque
 fide non seruata, nihilominus bonis omnibus exnerunt
 hoc Districtum ergo spoliato et desolato, cum istis nihil
 amplius possent, diripere Districtum etiam Guttstaden
 adorti, eundem vastant. Ut ipsi ex pauperum que-
 relis incessantibus, satis audistis, quos non satis habet
 bonis exnere, sed etiam variis exuiatibus pecunias
 ab eis extorquere non cessant, adeo ut etiam hostis an-
 nui, qui milites mitius agat, qui quidem hostis
 in die palmarum, quis aliquod villas expilasset, tamen
 pietudine ductus, ablata restituit, presidium autem
 Franemborgen altera die post palmarum mox in Vo-
 vinditum districtum ieruit, et quatuor villas nobis
 tres capitulo vastauit, una funditus nobis concremata
 et quis huius malis defensione et repugnacione nostrum
 possemus resistere, tamen in gram dicti regie, et ne quod
 hosti solacium pararemus, hactenus supersedimus. Et si
 subditi nostri diutius hec mala ferre nolint, et defen-
 sionem a nobis petant et ubi eos defendere noluerimus
 alium sibi querere defensorem minantur. Cogimur for-
 midare ne cum Districtibus et Oppida perdamus ne
 ipse quoque a nostris, hostibus offeramur. Unde rogamus
 quatinus dictas sua huius malis occurrere dignetur

Rogamus etiam gratias dicti regie. Quod cum presidia
 equitum deducere ex Oppidis nostris per dominum Cam-
 pidoctorem velit. Nichilominus Oppida eadem va-
 cua relinquere nolit, sed ea peditem munire presidis
 decreuerit, Quis autem dictas sua ex regia clemencia

Trecentos exhibeat, ducentis tamen sufficiens

Sacre quoque desiderat ^{ut} sua consilium nunc an ma-
gis Hollant et Bransberg expugnare, an magis ubi
modo est obsidere expediat. mihi in hac re visum
est qd ante aduentum noui exercitus ex Bohemia
et Moravia huius qui nunc ante Hollant sunt ibidem se
exerceant. studeantq; hac arce potiri. Si autem inter-
rea temporis. quod Deus prohibeat. arce ista potiri
non possent. ut Rex cum oppido circumvallaretur
et munitiones circa vallum extenderentur. relinque-
renturq; in his opportuna presidia. ne quis exire ar-
cem ab hostibus vel ingredi posset. quodq; totus
reliquus Exercitus cum machinis in Königsberg
aut ubi dux inueniretur moneret. posset eo per aqua
ex Thornia. Gedano. et Elbingo omnis comitatus
exercitui adduci. Nec id Königsberg possent ve-
tare. Exercitus etiam facile pontem sibi trans flu-
men Pregla. strueret. Unde et in Sambiam et
Notangia posset excurrere. quare oppidula. de-
fensione vacua. facile ad dedicationem venirent. et
Civitas ipsa Königsberg. factionibus plena. despicere
a Magro ad ^{aliam} regionem cogere. Speramus
hec omnia in bonum finem deducenda. postq; nouus
Exercitus veteri. et noui College. domino Campi-
dactori adiacentur. prout latius Do. v^{ra} ex infor-
matione. quam oretenus fici Sacre alt^e Regie ad
humili commendatione mei referet.

*Sigismundus primus Rex Polonie
Capitaneis Exercitus sui regii in Prussia*

M Ag^o et Generosi Sincere nobis dilecti. Scripsit nobis
Re^{us} Do^s Ep^{us} Varmien^s. bona sua et Ecclesie sue
magnis et continuis periculis esse exposita. vastariq^{ue}
et diripi. non solum ab hostibus. sed etiam a nris mili-
tibus. petens ut securitati sue et subditorum suorum
gratiose provideremus. Nos non libenter videremus
ut ipse Do^s Ep^{us} destitui omni subsidio nro^o deberet.
qui cum sit subditus et consiliarius n^{ost}er non licet illum
nobis indefensum relinquere. Volumusq^{ue} et mandamus
S. vris prohibeant. ne vlla damna aut incendia in bonis
illis et eius Ecclesie committantur. possunt enim nri
milites rie pabulatum ad terras hostiles. et non attingere
bona subditorum nrorum. et quia timet etiam idem Do^s
Ep^{us}. ne Ill^{is} Do^s Ingr^{us} vires suas in se converterat. et
Oppidum eius Ressel oppugnet. volumus ut S. vre illud
confortent. et oportuna subsidia illi ferant. ne de nra in
se gra^{te} et protectione desperet. Ceterum equites Bo-
hemos contineant vre. S. in servitio nro^o. et bono ac forti
animo esse inbeant. et admoneant bonis et benignis ver-
bis. ut pecuniam. ut pecuniam quam illis misimus accipiat.
et diligenter perpendant. quo in statu sint nunc res nre
cum hoste nro^o. qui indies magis hostiliter. et contumeliose
se erga nos gerit. nec ad officium debitum redire posse
videtur. nisi vi et armis coerceretur. quod ut fieri pos-
sit. admitantur sedulo vre. S. et Exercitum nrm in

fide et disciplina militari contineant pro officio suo et
gratia nostra quae bene valeant. Dat

*P. Tomicius Ep^{us} Regni Pol^{on} Vicecancell^{arius}
Nicolao Firley Palatino R^{egni} Campiductori*

M

Ag^{ge} domine. amice et fautor honoran^{ti}. Nunc^{ty} qmⁱ erat
huc missi a domino Ingr^o. Responderunt super archiepis
qmⁱ illi dnmⁱ hic esset, erant oblati. sed. responsum illo:
rum, quemadmodum vris. D. ist^{is}. ita et nobis hic
nichil placuit, erat enim tale, quale vix facere illos
decebat, si regiam autem et maiorem partem Consilia:
riorum regni. quod absit. in captivitate sua haberent.
Itaq^{ue} remisimus illos in malam crucem, et declaravimus
aperte, q^{uod} et nunc et postea quamdiu vel minimu^m exta:
bit vestigium nobilitatis Polon^e, nunq^{uam} eiusmodi co:
ditiones quas nunc proposuerunt. ab eis acceptabuntur.
qm^{id} postea meditabuntur, eventus declarabit. veru^m
Do^{ct} Ep^{us} Pomesanien^{sis}, certo promittit Ingr^{um} omniⁿ
huc esse venturu^m, et pacem perpetuam iuratu^m. Quod
ipsum ego quoq^{ue} credo bene, et spero futuru^m, modo v^{ra}
M: fortiter oppugnationem Civitatis Brannsb^{urg} pro:
sequant^{ur}, et hostem contumacem et arrogantem omni ex
parte vergeat. Valeat et sit felix v^{ra} D. et me
diligat. Dat

S. REX P.

Erasmio Epō Ploceñ. Oratori suo
Rome.

R De in Christo pater Sincere nobis dilecte. Non igno-
rat vira Prætor quas molestias et iniurias nobis
Magister Prussie semper exhibere consuevit, premendo mul-
tifariam subditos nros. ut illos ad defectionem cogere
utq; toto tempore delectus faciebat, arma, Pontes, tormenta,
ac alia belli instrumenta parabat, subsidia sibi ubiq; co-
tra nos comparabat, que omnia, cum tanta patientia quantā
vix illi obseruans se possit ferremus, nolentes arma
nra a negotio cum infidelibus dinextere, et ea in Christia
et consanguineum stringere, morem etiā gerentes Sedi
Xpliche ad minus postulata biennium Indignas pacis me-
dio fratris Nicolai cum ipso Magistro suscepimus causa
generalis expeditiois, nam illa non sequente, res eo
processit, ut ille abusus patientia nra, smq; debiti, sine
professionis, ac etiam vinculi. Sanguinis immemor existes,
et dispositis libere suis rebus omnibus, conspirauit aduer-
sus nos cum nris hostibus Tartaris et Moschis. quoru
Nuntios semper apud se habuit, et nunc habet, eduxer-
atq; ex Germania. ut. P. vre ante scripsimus ma-
gnam vim militum Lancearioru, et interim cum illi ad-
uentarent, multas clades per predones subditis nris in-
tulit, et preter infinita alia Elbingenses aliquot insignes
capi et truncatis manibus et pedibus exanimis ad Ci-
uitatem reduci procurauit sollicitauit subditos nros ad
defectionem, et transfugum sibi cum Exercitu prestandum
ipseq; in prociectu fuit omni apparatu bellico, nos ex
improviso aduerti, quibus rebus ingenti motu ac tre-

pidatione in terris nris Prussie facta, iamq; aliquibus val:
 de nutantibus coacti sumus hoc tempore incommodissimo
 cum apparatu bellico huc venire, et subditos nros tueri
 persistente vero adne illo in sua pertinacia, et nobis inri,
 et subditis nris deesse nolentibus, ventum est ad bellu
 Jamq; misimus Exercitum nrm in terrâ ipsius. Argu, qui
 eam longe lateq; deuastauit, et tres Arces ac noue
 Oppida et Cimitates illius cepit, nuncq; oppugnat de:
 cem et Cimitatem Hollant, extra quod eduxerat nuper
 Argi nonnullas suas copias, quas satis modicas habet
 et terga dare est coactus, fugatusq; est vsq; ad portas
 Opidi, quo ab exercitu nro breui iuuante Deo, expu:
 gnato, conseret se idem exercitus ad recuperandam
 Bransberg, quam ipse Argi dolo et prodicione illoru
 Ciuium die Circumcisionis domini intercepit, ita fore
 omnes subditi Epatus Varmienfis ad defectionem sunt
 propensi quasi constanciores in fide esse noluerint, ha:
 bebuntur a nris pro hostibus, et vastabuntur, In summa
 statimus hunc Ordinem non solum nobis, sed toti rei
 Chriane noxam iam continuo bello premedum et exter:
 minandum, cum intelligimus nos adhuc nunq; pacem habitu:
 ros, quod .I. vix significamus, volumusq; ut tam coram
 summo Pontifice q; omnibus Cardinalibus hec uti pote:
 rit facinora Argi amplificando, et nrâ patientiam di:
 minuiam manifestando declaret, et quanta hec sit perniciës
 rei Chriane futura inculcit, quod ordo hic ex sua pro:
 fessione non modo non pugnet, ipse contra infideles, sed
 cum illis conspirans nos impedit, et distrahit ab hoc negocio,
 quod solis humeris nris et continuo sanguine sustinemus.
 repetat illis quante clades erant olim illate cum alijs
 regnis Christianis tum Italie et Vrbi Rome per gentes
 ex Scythia et Sarmatia proumpentes et id ne adhuc
 accidat, nos illos arcetes nunquam a bello et summo labo:
 re ac angustia vacui sumus et proinde agat omni studio
 et industria ut Argi et Ordinem hunc ad inuidia

et causam nostram iustissimam in gratiam istius Summi Pontificis et omnium infimul. fauoremq. illorum nobis in hoc euentu contuler. qui magis ex usu sumus et esse poterimus semper Romane. Sedi. quam decem isti Ordines qui alioquin nichil pro illa vel religione vnquam agunt reliqua id genus prudentie vre. R^{ti} committimus ut quanto melius potest super hac re declaret. et fauorem nobis comparat. ut absq. vlllo impedimento possemus hunc omnium malorum nostrorum fontem extirpare. Bene valeat vra. Rtas

*Sigismundus. I Rex Polonie.
Bone regine coniugi.*

S Ex ma Princeps. Mittimus hunc nuntium ad inuisenda autem vram. Cui significamus. Ciuitatem et Arcem Holland esse nudius quartus per milites nros expugnata. in eaq. cum multa instrumenta bellica. tum militum et hominum potioru supra trecenta sunt capti. unde reliqua ad conficiendum hostem erunt faaliora vra igitur letas huius fastis successibus nris. letos istis agat dies. T nri memor. optime valeat

*Sigismundus .i. Rex P
Joanni Lubbrantio Epō Posn
Luce de gorka Castell. posn*

R De in Chro' p' nobis Sincere dilecte. post expug-
natam et interceptam Arcem Hollandiā cum
Oppido. cum inde se nouisset n'r' Exercitus et Dnces
seu Capitanei illius aliquot turmas equitum et peditum
sub Ciuitatem Braunsberg premisissent. trecenti pedites
Lancearii contra illas excurrentes manus cum eis conserne-
runt. qui fusi csiq' sunt omnes. preter paucos captiuos in-
signiores quos seruauerunt in testimonium sue victorie. eadē
ipse turme insequentes Lancearios predictos suburbium
nouum et bene munitum illius Ciuitatis intercepterunt
Spemq' bonam habemus q' p'imum vniuersum robore
Exercitus mei illuc appulerint. Ciuitas ipsa veniet
cito in potestatem nostram. bene Valeat. Vra' 12^{tas}
Dat

729

S. i. Rex. L
Alberto Magistro Crucigerorum
in Prussia

Ill. ^{hic} Princeps I domine Nepos n^re char^{me} Accepig
lras^r v^re Ill. Quibus scribit ea que cum illa egerunt
eius prefecti Copiarum prefectum de Captivis commemo-
ratq; morem et consuetudines quasdam que deberent esse
inter Principes et Reges Christianos in eo videlicet quod
commutandis captivis utrimq; vel seipso menstrualis spe-
dio redimendis attinet, querens a nobis utrum nos iuxta
eas consuetudines conservare vellemus. In quo pariter
vellet se nobis accommodare. Nos licet hactenus non co-
suevimus bellum cum illo Christiano Principe agere, semper
et libentius cum infidelibus pugnantes, morem tamen et
consuetudines bellicas que inter Christianos sunt, et que
in prioribus bellis huius Prutenicis servate sunt non igno-
ramus iuxta quas gerere nos sciamus. secundum quod
dignitati n^re conveniet. Leges autem aliquas et preser-
tim ex more Germano et consuetudine Gregariorum mi-
litum nobis statim non permitimus. Non vult nos ulla
necessitas, ut facere deberemus, captivos pro captivis
commutari, sed et mercaturam hominum exercere no-
sumus, nec eo indigemus, ut captivos pretio dimittere de-
beremus, sed in huius et aliis uti arbitrio et gra^r n^ra re-
gia volumus, quam satis superq; subditi et milites v^re
Ill. sunt experti. Quod autem in fine litterarum suarum
commemorat de his qui sponsione fidei sunt nobis obstructi
q; nesciat qualiter eos ad nos remittere deberet propter
insecuritatem ex illo, q; casu unus occisus est non data
opera ipsi viderint qualiter sine fidei et honori satisfacere
debent, quod illos non dubitamus facturos. Cum vero

ad nos ipsi captivi venire voluerint commissimus Capitaneis nostris, ut illos sufficienti securitate provideant bene valeat vestra Pater Dat

Sigismundus primus Rex Poloe
Militibus Alberti Magistri Cruciferor
in Prussia

Nobiles ac Generosi grates nobis dilecte. Reddite sunt nobis lre vre quibus diffuse describitis, ea que acta sunt cum hiis qui capti fuerunt in Holland et aliis nostris captivis commemorantes morem et consuetudines bellicas, que servari soleant inter Christianos, et agentes id ut permittere deberemus, vel permutari invicem, captivos, vel eos me: spirituali stipendio redimi. Quia vero de eadem re Ill: Do: Magr: nobis scripsit, et ei respondimus que sit voluntas nostra, non opus putavimus eadem ad vos iterare, que ex illius Ill: abunde cognoscetis. Verum quod ad ipsos captivos attinet, satis testata est erga illos gratia et benignitas nostra, cum longe aliter agitur cum nostris ut qui non solum enormibus et pudendis supplicijs affici solent. Sed etiam ad Scismaticos in contumeliam nominis Christiani mittuntur.

*Re Mag^{ti} Petri Kmitte de Vissmicze Castellani Voimien,
Colensis et Premislensis Capitanei, Marssalei Curie Regie
aduersus milites Magistri Cruciferorum, qui in bello prussico
capti, et fidei militari ad sistendum sese regi Polonie victori
obligati, postergata fide et honore suo: non susterunt sese
coram sua regia Maiestate. Infames declarati.*

Uniuersis et singulis cuiuscumq; dignitatis status et con-
ditionis existentibus presertim Exercituum Dnibus. Si-
gmferis Castroznmq; et Copiarum Capitaneis quibuscumq;
tam equitatus q; peditatus militibus, et generatim omnibus
qui militarem virtutem fidem et honorem obseruant et
tinentur. Ego Petrus Sobienski de Wisnicze Capita-
neus Przemislensis, et Ser^m Principis domini Sigismundi
regis Polonie et Curie Marssaleus: Notum facio, q; cu
in hoc bello inter Ser^m Dominu meum Polonie regem et
Jll^m Doi Albertum Marg^m generalem in Prussia exorto.
quidam p^res Ordinis Cruciferorum, et alij tam Nobiles
q; plebei milites et subditi domini Marg^m in Castris interce-
ptis in conflictu atq; in alijs belli, ut fieri solet euentibus
capti, et per Capitaneos Sacre regie iuris ut se hic statue-
rent stipulata manu, sub fide et honore militari sacramento
astreicti fuissent se huc pro tempore prefixo prima vice statue-
runt, et sic ad manus meas ex regie iuris mandato rone
officij quo fungor peruenerunt. Quibus omnibus ex sin-
gulari iuris regie gratia in dinerforijs et hospicijs, qua-
tum ad victum spectat liberaliter impendi, et eosdem in pre-
dicta astreicte fidei sponcione hic humaniter tempore satis
longo habui. donec ipse dominus Marg^m huc ad iur^m regia

se contulisset intercessionem pro ipsis captiuis, ut fide de-
 uincti pro certo tempore ad propria redire permitteretur
 interposuit. Quod *Altas* regia ex innata sibi benigni-
 tate et clementia concessit et eos per me ad manus sue
Alti affectos, ut pro infra scripto tempore se rursus statu-
 erent, sub forma sponsionis que sequitur abire permisit
 Verba autem hec erant. Ego. N. promitto sub mea
 bona fide et honore, qd me in persona propria statuere et
 representare volo. Ser mo Principi et domino domino
 Sigismundo Regi Polonie et ad Pretorium in Anti:
 qua Ciuitate Thormen, aut ubi *Altas* sua regia pro
 eo tempore in propria persona constituetur pro die Assum-
 ptionis gloriosissime Virginis Marie proxime futuro
 vel si contigerit, q ante hoc tempus prefixum, vel in
 ipso tempore ab aliquo alio capere, vel alia fidei
 sponsione obligare, aut quouis alio modo detinere, p-
 mitto etiam sub mea bona fide et honore, q neq comedere
 neq bibere neq ad alimentum vite mee quicq. suscipere
 volo, tandem donec rursus liber dimissus fuero, ut me sta-
 tuere, et hinc priori mee fidei sponsionem satisfacere possim.
 Et dum me statnam a predicto Pretorio, aut loco, ubi
Altas regia constituetur, neq abire neq declinare volo,
 donec michi per *Altem* regiam, aut ex eiusdem mandato
 ulterius prouisum fuerit. Promitto etiam hanc fidei spon-
 sionem non euadere, nec ex ea me liberum facere qua-
 cumq. inuentione, que humano ingenio ex cogitari possit
 nisi prius per *Altem* regiam, aut per illum cui hoc *Altas*
 regia commiserit ex ore in aures, et per porrectas
 manum liber et solutus fuero. Nichil etiam contra *Altem*
 regiam, eius terras, subditos, milites, et gentes bellicas
 et quoscumq. alios ad *Altem* regiam spectantes, qdm in hac
 fidei sponsione affectus sum, attentare seu agere volo

consilio auxilio suis verbis, aut quocumq; alio opere vel quibuscumq; aliis viis et modis, qui industria humana inueniri possint, et quicquid contra istas meas sponsiones in subsidium michi accipere, id omne contra bonam fidem meam et honorem esse debet.

Huiusmodi fidei et honoris captiui infrascripti omnes fecerunt sponsionem, seq; ad statuendum ut premissum est unanimi consensu submisserunt et ita hinc sunt ad propria dimissi, Postq; vero tempus prefixum eis aduenisset, ex omnibus nisi isti quatuor fidei et honoris amatores, et probi Nobiles se statuerunt.

Georgius Vitmansdorff

Georgius Sack

Joannes Gertewicz

Et Crofferus de Tobenne se statuerunt

Reliqui autem qui subscripti sequuntur, datam fidem et honorem^{is}, ut perfidi et infames oblii, non redierunt, Quorum nomina hec sunt, et imprimis qui in Castello et Oppido Marienverder obsessi capti fuerunt

In Marienverder

Joannes Rippe

Joannes Taklemor

Paulus Nasbe

Joannes Mandteim

Fridericus Mayß

Georgius de Gringen

Steffanus de Ieden

qui etiam ad prima

sponsionem se non

statuit

In Barstein

Deinde qui in conflictu circa oppidum Brakstein fuerat

capti
Georgius de Bentten se
ordimis, et Commendator

Dominus Rigensis

Rudolffus de Ratten

etiam se ordimis, Campan
in Geldingen Linomensis

Basilius de Retchen

Hermannus Nagell

Joan de Rynßbek

Otto de Threnke

Joan de Hejne

Hermannus de lingen
 Eberhardus Brekeffedt
 Vpex de Ellen
 Andreas Mandstein
 Joannes Ehke

Versus Castrum Belge
 Isti etiam duo Wolffangus
 de Sögenbergh
 Et Baltazar Romblez ex
 anstria qui capti fuerunt
 in via versus Castrum
 Belge

In hollant
 Istea illi qui in Castro
 Hollant obsessi capti
 Henricus Hilsbergk
 se ordimis
 Philipps Greisingk
 Sigismundus Czwighoff
 qui se falso Chroffernum
 de namhamsen nuncupabat
 Theodorius de Treuwe
 Alexander Swob
 Joan Ramnik
 Chroffernus Liskewan
 Michael Sigler
 Nicolans de Lante
 Martinus pfafftan
 omnes olim Nobiles
 Qui vero sequuntur
 plebei et domini Agri
 qui vulgo vocantur
 Drabantes videlicet

Bartholomeus de Memin:
 Georgius Dytrich gen
 Bernardus de Segerloch
 Joannes Tschte
 Georgius Hermen
 Georgius Reithingen
 Joannes de Zell
 Wolffangus ffewchtewag
 Clemens de leypzick
 In Hollant et in Bran:
 Lebmerg
 Joannes Timpanista
 Petrus Fistulator cum
 istis ibidem in Holland
 Capti et fidei sponsione
 ad statnendum se Anti
 regie Trecenti lanceary
 vulgo lanceknecht
 astricti fuerunt De qui:
 bus Centum Quin:
 quaginta astrictam
 fidem et honorem post
 tergo relinquentes se
 non statuerunt Reliqui
 vero centum quinquaginta
 huc venientes fidei et
 honori satisfecerunt
 Quos Antea regia ex
 innata clementia suis
 expensis usque ad oras
 regni deductos sub in:
 ramento ne quicquam deini:
 ceptis aduersus suam Antez
 eiusque terras et subditos
 agerent liberos dimisit

Tandem isti qui obsessi in Castro
 Brandeborgk capti fuerunt
 Crafft de ffeftenborgk fr'
 ordinis et locumtenens in
 Brandeborgk
 Georgius Felichey eia' fr'
 ordinis

Egloff de Ditreichhochen
 Vleins de Jglingen
 Joannes Compessen
 Albertus Wassell
 Paulus Weistett
 Georgius de Millen
 Albertus Raxstell qui
 etiam non redierunt

Cum autem isti suprascripti ex nomine quinquaginta
 et unus et deinde centum quinquaginta lancearum ho-
 mines nichil nefarium et fidefragi ad diem eis depu-
 tatam se non statuerunt astrictamque fidem et honorem in-
 pendenter deseruerunt, et flagitiose abiecerunt neque di-
 gni sunt, ut cum bonis et militariibus viris quibuscumque
 vivant, comorentur, aut quomodocumque commercia et
 consuetudines habeant, neque etiam, ut vel pace vel
 bello cum honestis et probis aliquem locum habere debeat
 sicut illi qui sine omni pudore honorem et astrictam da-
 tamque fidem postergaverunt, que a quolibet bono viro sum-
 mus Thesaurus et plures quam salus et vita ipsa estimantur
 nolui istos fidei et honoris desertores, omnibus qui viri-
 tutem et honestatem amant, ne eorum contagione inficiantur
 duntaxat esse recognitos Dat. Torunij ipso die S. Egidij 1520
 prima Septembris

747

S
aVig
mVig
aDe
reVig
perVig
sit
fibDec
Ha

Secunda Aprilis Ores Ducis Pomeranice in Torunio
auditi

Vigesima secunda Maij Joannes Lubranski Epus Posna:
mensis mortuus

Vigesima quarta Maij Rex Episcopatum Posnaniensem
contulit domino Tomiczki

Decima octava Junij Albertus Agz Prussie Torunium
venit ad regiam Matrem in Salvo Conductu

Vigesima sexta Junij Agz promissit se iuraturum in pace
perpetuam, circa occasum solis

Vigesima octava Junij Agz Prussie, ex Torun disces:
sit propere, rebus omnibus infectis, audiens advenisse
sibi per mare ~~decem~~ milles lanceariorum

Decima nona Julij Rex Epatum Premisliensem dedit Ra:
Haeli Ließczinski in Torun

Sigismundus primus Rex Pol.
 Leoni X^{mo}. Pontifici Maxi^o.

Sancti me in Christo p^r. Decessit hysce diebus Rex dⁿs. D. Joannes Ep^{us} Posnamien^s Consiliarius regni mei. ad cuius Ep^{iscopatum} enestigio sufficiendum putavi, Rex dum Petrum Ep^{um} Premislien^s, et regni mei Vicecancellarium, virum doctrina virtute et meritis insignem, et cum michi, tum vniuerso regno meo acceptissimum. Quare commendo illum omnism diu^o v^{re} Sancti, et supplico ei, ut ipsum ad eundem Ep^{iscopatum} Posnamien^s prouehere, et Sacerdotia que habet, omnia quid^q Jurispatronatus mei pariter illi reservare dignetur, prout iam alias ei etiam reservata fuerunt, quod ego deinde possem liberius de illis vti michi visum fuerit, disponere et seruos meos, quos idoneos et meritos habeo, providere, faciet v^{ra}. S. rem sua erga me dignitate dignam et michi longe gratissimam. Ceterum ago immensas gr^{as} v^{re} Sanctitati, q^{uod} ad ea tractanda que rebus meis expediunt, mittere huc ad me dignata est. suos Oratores quos hic aliquatisper adhuc retinebo donec huius tumultus bellici, quibus distineor sedabuntur, ut illi testes fiant, apud Sanctam v^{ram} tum gestorum tum etiam equanimitatis mee. Nam quod ad profectionem in Moscoviam attinet, quia aliter se multo habet. Quod sit eidem Sanctitati v^{re} persuasum nec decens, nec satis tantum ut illuc irent, putavi, Verum supplico illi emixe, ut pro honore suo et meo populorumq^{ue} meorum commendo ac etiam dignitate, concedere dignetur easdem facultates Rex domino Zarbarie Ep^o Gardien^s, ad annum duntaxat in regno et dominijs meis Polonie exercendas, quas illi ad Ducatum Lithuanie et Moscovie concessit, nam illic

nullius pene usus esse possunt, propter multitudinem Incolarum
ritus Graeci et raram necessitatem eiusmodi facultatum quae
illis hominibus incumbat. Exit haec res mihi non vulgariter
grata et subditis meis utilis, cum ea quae isthuc ex Urbe aut
Hungaria petuntur, hic domi haberi possint. Quod vram
Sancti tamen pro sua benignitate facturam non dubito. Cuius me
cum regno et dominis meis ex corde commendo et impio
ut sit divitissime felix et incolumis

Sigismund. 1. Rex Pol.
Achilli de Grassis Bononiensi Lauren.
S. Quatuor Coronae Caroli Protectoris
Petrus Tomicius Eps. Vicecancell.

RME in Christo prae et domine domine mihi colen^{te} post.
servitutis meae debitam commendationem. Comperit habeo
iam pridem multis documentis, de singulari erga me favore
vrae R. me. D. et quantum rebus meis istuc nullo a me vni
officio provocata, commodare solet, quam benignitatem illius
quia non adeo merui, ut illa exuberat, nec etiam hactenus
ulla est mihi data oportunitas merendi, nihil magis in votis
meis habeo, quam eam mihi dari, ut vicissim cognosceret
meum in se studium et observantiam perpetuam, rogo itaque plu-
rimum R. man. D. vram, ut quando intelliget obsequia
mea sibi aliquando ex usu futura, his eque ac cuiusvis sibi
deditissimi semper uti dignetur, velitque in praesens negotium
expeditionis Episcopi Posnamien^{sis}, ad quem me Sex m^{as} aetas
domini mei nunc promouit commendatum habere, suumque pa-
tronum adhibere, quo una cum reservatione pauculorum
beneficiorum meorum, quam celerrime, et absque difficultate
absoluatur, inueniet me rursus vram R. ma. D. in omnibus
quibus sibi commodari et inseruire a me posse existimabit
et mihi iniunget, fidem et paratissimum semper Comedo me
et obsequia mea vram R. D. id. quae ex animo sui sententia
bene valere desidero Dat. Torun^{ensis} scda July

*Sigismundus Rex Pol.
 Erasmo Ep'o Locen. oratori Rome.*

Rex, Contulimus Ep'atum Premisien' Generoso Rapha:
 eli de Ieschno Castellano Landenensi viriute et me:
 ritis illius id exigentibus, l. v'ra' curam et operam suam
 adhibeat, ut hoc eius negotium per eos quibus ille commisit
 una cum reservatione Canonatus sui Cracovien' istis sine di:
 fficultate et celeriter expediantur. Ceterum referet San^{mo}
 domino nro milites quos in finibus infidelium habemus duo
 millia equitum Thureorum et Thartarorum his diebus pro:
 strasse et occidisse. Referet etiam dominum Argem' Prussie
 utcumq; in summa rerum angustia constitutum, et per gentes
 nras graviter afflictum, a cepto suo tamen adhuc hostili et pertri:
 nata non destitisse, qui licet apud nos fuerit, humilitatem et
 animum se nobis reconciliandi presterens, tamen ducens nos
 aliquamdiu verbis supplicibus et promissis, tandem subsidia
 externa consequutus, rebus omnibus infectis discessit, atq;
 ita non nra sed illius culpa bellum indies magis incende:
 scit, quod nos minime ^{delectat} utcumq; nobis felicissime succedit, q;
 et sanguis Christianorum effunditur, et nos a bello cum infide:
 libus cui consuevimus distrabimur. Et promide p'ras v'ra'
 eidem Sancto domino nro nos excuset, Quia vero le:
 gatum hunc Redum dominum Ep'm' Gardien', quem illius
 Sanctas ad nos misit propter multa negotia conficienda, tam
 cito dimittere a nobis non possumus, volumus ut p'ras v'ra'
 agat apud ipsum Sanctissimu D. nrm ut quemadmodum illis
 Sancti prius scripsimus confere dignaretur eidem legato
 tales facultates in regno nro, quales illi in Ducatu Lithua:
 nie et Mosconie concessit ut illum non peniteat apud nos

id temporis exigisse et subditi nri hoc leuamen habeant
 q illa que foris querere oporteat domi habere possint cunctq
 R. vrea ut q celerius hanc facultatem expediat et bene
 valeat

Andreas Tricius. Petro Tomicio Epō

R ME in Chrō pī I domine domine colen me Applici
 Huc Sabbato gra Dei Saluus et incolumis, ubi cuestigio
 summus mihi labor impositus est componende difference inter
 Dominum Pallatinum Posnamien' et Caplm, quod nichil absēte
 me agere voluit et ille de absoluendis funeralibus nihil ad:
 mittere, donec esset secim de rebus derelictis compositum, quod
 negotium quia sine magna difficultate et tumultu transigi nō
 poterat sumus vsi eo diuerticulo quod non liceret nobis nec
 esset integrum aliquid in presens constituere sine vero earū
 rerum successore ne postea vel ab illo vel certe a summo
 Pontifice, et Coruis illis hiantibus impeteremur, igitur
 post longam altercationem ita medio domini Castellani Posna:
 mien' conuenimus quod ea que fuerant per familiam pro dō
 Pallatino in Curia occupata, essent in sequestro apud ipsū Do:
 minū Castellānū Posnamensē, illa vero que in Ecclesia
 sunt non mouerentur vsqz dum confirmatio R. me. D. vrea
 afferretur, nam facile erit illi simul cum domino Castellano
 Posnamien' rem componere, qui ad partem nrā recte est dis:
 positus, et Dōs Pallatinus illi se totum tradidit Restat
 adhuc difficultas de uestibus quas iam accipere vult, et
 nos recomamus consentire, ut sit deinde quo per concordia
 itea pecuniam et argentum contentari possit. Hesterno die
 post prandium humiliter sumus magna hominum frequentia

et fletu, quia tragedia peracta processum est ad electione
 administratoris ubi coactus precibus omnium et suavis eorum
 corum qui rebus. D. v're De me singulariter afficiuntur
 quod id ex illius usu esset, provinciam suscepit, hand libes
 certe quod accipiendi mihi sunt semper Canonici et alij
 Sacerdotes pro summo eorum affectu et honore quo me pro:
 sequuntur, et clavis hęc Posnamien' que administratori ce:
 dit, tota penitus est exesa tum expilata, culpa et con:
 minencia domini Volski, de quo et alijs negocijs scriba
 postea fusiis, nam hoc inter Inferius, et tantum feralem
 scribere oportuit tantum laboris est et angustie temporis
 nunc confectis vigilijs bona patrie debemus, ego cura:
 bo negocium hoc ita dirigere ut quo minus fieri poterit
 deliquat, me De me. D. v're ubi domino meo beni:
 gissimo humiliter Commendo, quam De' Deus servet dmi:
 tissime felicem et incolumem Dat Posnamie in
 Crastino Sancte Trinitatis Anno M. D. XX°

Andr. Critius. Ill^{us}. P.
Petro Tomicio Ep^o. Vicecancell^o

755

R^E ME in Chr^o pater Et domine domine colendissime
disperuiimus tandem bona R^e me D. v^{re} non vsq³ quaq³
ex mea sententia, qm³ volui pro indigentia bonorum per:
sonas attribnere, non pro semo Canonicorum, vt illi vo:
luerunt, tamen curavi vt vnusquisq³ faciat ex actam
diligentiam in conscribendis omnibus tam ablatiis, quod
relictis, et ne qm³q³ demiceps distraheretur, mihi clavis
Posnam^{en} obuenerat ex qua cum onera Ecc^e me fixere
oportere intellexi, et nihil in ea prorsus inueni, cepi potius
B^encuen^{en}, licet cum displicentia domini Cantoris qm³ labra
fonte illo caballino prolucere cupiebat, vt quod ille epo:
tare debisset, potius ad onera Ecc^e conuertere, quia
ego pecuniam meam exponerem, ad rationem vt illi volebant
pecunie R^e me D. v^{re} Do^s Opalienski dolens de eo quod
fecit, obtulit mihi se redditurum omnia, iamq³ ad illum nisi sed
Soboczki plura corrasit a quo etiam curabo cuncta repetere
Me R^e me D. v^{re} vbi dno^o meo perpetuo humil^{it} commendo
quam Do^s Deus seruet dⁱuissime sospitem Et in columen
Dat^{us} Posnam^e die Martis Anno dⁿⁱ. M^o. D^o. xx^o

*P. Tomicius Ep's Iosn nominatus:
Et Regni Polonie Vicecancell's*

*Joanni Bonero Consuli Burgrabio
Et Rupp'o Crac. in Ociec Capitaneo*

Enerosse domine amice Char'me Post discessum hinc. D. Jo:
doq' licet constitutum erat, ut oratores omnes irent
ad Agm', et inducie decem dierum concessae fuerunt, tamen ex:
poscentibus Oratoribus Principum Germanie, ne Exercitus
regius victum sibi intra hos decem dies in terra ipsius Agm'
caperet, sed emeret pecunia, que res difficilis et non ferenda
fuit, nec A'tas regia ad illam consentire potuit, discessum est
rebus infectis, Exercitus Regius iam hactenus est circa Montē
regium, sed adhuc ignoramus quid illic agit. Ceterum placuit
domino Deo, auferre ex hoc mundo R'mum olim Dominum
Ep'm Iosnamen' feria tertia preterita, cuius Ep'atum A'tas
regia dignata est pro sua gra' m' conferre obligavit me tamen
ut ad hoc officium per non paruum tempus restituerem, quia vero
semper cognovi favorem in me singularem v're. D. nunc illo
michi maxime est opus, ut videlicet antequam litteras in
Vrbem conferibam, parare velit nuntium qui eas celerime
Venecias portaret, et illinc quam velociter Romam per postas
transmitterentur, ut breue accipiendo possessionis ante messem
habere possim, nam per negligentiam magnam dispendium acci:
perem, vellem autem, quod negotium expeditionis domini
ffokaris Rome v're. D. committere, quia illi omnia cele:
rins conficiant, quam Dominus Epus Ilocen', qui alioquin est
in omnibus tardus, cui tamen scribam lras, ut iuvet rem, sed
ut dixi expedicio tota domini ffokaris committeretur. Nav:
rauit mihi dominus Jodoais, quem in numerum Secretarioru
curavi ascribi, quod. D. v're illum Romam mittere, vellet
causa pecunie Regie, illic in Banco disposite et dotis repe:
tende, si ita fieri posset, ut eum. D. v're celerius expediret
hoc ego libentissime viderem, nam nullus mihi melius et fide:

lins omnia expedire illuc posset, quam ipse siqz ita est, quod
 eum D. vrea vellet mittere, asperem ut eum q'celerius preparari
 faceret, ut cum primu litteras ad eam mittam, ipse sine mora
 possit discedere Curabit autem vrea D. ut de pecunia regie
 in his que in Banco Romano est deposita, accipiat in hanc mea
 expeditionem quantum erit opus. et ego vrea D. quicquid illuc
 expendetur q'primu exoluam. Hec ad presens scribere volui
 vrea D. et hac causa nuntium hunc misi que felicissime valeat
 et me habeat sibi ut consuevit commendatum Dat

. S. Rex. P.

Alberto Mag^{ro} Crucifero Prutenico

Ill^{ME} Princeps, Nepos n^r ~~charme~~. Ludiuimus nuntiu
 vrea Ill^{ME} ad nos missum. lras etiam illius legimus et ad ea
 que a nobis postulauit. prout ratio presentis temporis exigere
 videbatur, eidem ipsi nuntio suo respondimus et litteras
 nostri salui conductus per illum misimus adiectis nonnullis
 articulis ex quibus mentem et voluntatem nram plene
 cognoscat ipsa vrea Ill^{ME}. Que bene valeat Dat

Sigismundus Rex P.
Joanni Boner Zupp. Crac

Cenerose fidelis dilecte. Reddidit nobis integre Andre:
olus tuus quinqz millia flor' in moneta que per eum ad nos
misiſti. reddidit. Et poma arancia que gratissimo animo sus:
cepimus, eisqz vtemur libenter in suis caloribus, quibz sunt
satis magni et continui.

Sam antea scripsimus tibi placere nobis, ut filia mea
Hedwigis traducatur de Curzanoga in domum suam solita
volumusqz, ut ita prout scripsisti cum ea facias, et ad priore
habitationem illam transferas, presertim cum ipsa etiam id ita
fieri cupiat.

Collaudamus vehementer, qz eadem filia mea diebus sacris va:
dit ad Ecclesiam, et diuinis ac predicationi verbo Dei
interesse solet. Decet enim ut iuuentus asuescat seruire Deo
et affectus suos illius diuine voluntati subicere.

Mitemus per alium Annetum verba que circum circa campa:
nam que mea impensa fundi debet pon volumus. Interim
vero Joannes digne preparet ea que ad fundendam eandem
Campanam sunt necessaria.

Significatum est nobis ab Exercitu nro qz in tormentis seu in
bombardis nris maioribus, amplata sunt multum ac profundata.

foramina in que pulvis incendarius poni solet que de ea re
loquaris cum Magro Joanne illarum earundem Bombarda-
rum artifice, et quomodo sentiat provideri hinc damno ac
incommodo, nobis perscribas. Quae autem sit in ea ipsa
re aliorum Bombardariorum qui sunt in Exeratu Et in El-
bingo sententia, ex schedula presentibus inclusa cognosces.

Illud do^s Magr Nepos n^r qui hactenus stabat in rothmatta &
hostilitate sua adversum nos, redire tandem ad se incepit, et
cavens ne Exercitus n^r in terra Zambien, a qua solo f^l lumine
intermedio distat, impetrato a nobis Saluo conductu, et Inducis
quatuordecim dierum venire huc ad nos proposuit. et die crastina
de Civitate sua Montis regii exire deberet. de quo nos tamen
adhuc dubitamus: praesertim cum sciamus Tria milia peditum
Lancariorum consensu navibus in Dania, brevi ad illum
esse ventura. quorum si certa noticia habuerit ante. q^d se de
loco movebit: proculdubio mutabit propositum. Brevi tamen
exprovincmur ad quod ille facere velit.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a list or account.]

[Faint, illegible handwriting on the right margin of the adjacent page.]

Rex Sigismundus
Bonae Regine uxori

SERENA Princeps Post mortem Capitanei nri' Raue-
ni' & necessaria sit loci illius tempestiua promissio, alium Ca-
pitaneum mox in locum illius demortui sufficere, prius q' hic
Annētms v're d'is huc cum lris v're d'is accurreisset
et enim quidem sufficimus, qui in Castro illo continue resi-
debit, cum propter exercenda Iudicia, tum ob curanda
melius rem nram familiarem. Quare rogamus vram d' tem
ut id quod factum est a nobis ex mora loci illius, et ma-
necessitate boni consulere dignetur. Significauerunt nobis mi-
nistri eius, Duces exercitus nri' Ill'rem Dominum Argen-
suscepisse condiciones illi per nos propositas, et venire
huc ad nos omnino decreuisse ac hodie de Ciuitate et
se de sua Montis regni egressurum, qui si venerit ad pete-
dam veniam a nobis, et debitum suum prestandum. Spe-
ramus huc bello cito finem imponi posse quod nos multipli-
cibus illis muneris lacessiti, aduersus illum multi certe su-
scipimus. Quomodo enim, autem res cadet, curabimus
post hac de omnibus d' tem vram reddere certiores Cuius
mutuo amori nos commendamus Et Valere illam feli-
cissime desideramus

Sigismundus I. Rex Pol.
Duci Pomeranie.

Illustre Princeps. Accepimus has v're Ill^{ris} ex quibus cu
singulari animi iucunditate cognovimus illam pro suo in nos
affectu, et necessitudine propensam esse nos propria in persona
visere, affectareq; eam a nobis certiores fieri, ad quem diem
et quem nam in locum ad nos venire deberet. Quod quidem
Ill^{ris} v're in nos studium nobis non gratum, ac periculi
esse non potest, ut que nec dispendio nec labori parere
velit, quomodo mutua pntia coram perfici possimus, licet
autem nra nobis incognita obscurane fuerit Ill^{ris} v're in
nos benevolentia, eam tamen hac indubia attestacione cogno
scere, fuit nobis appime acceptum, utpote q; perspeximus
quanto studio et amore sese gerat erga nos, pro quo qm d
illi agimus et habemus gras non vulgares, parati etiam
Regia benignitate mea et oportuna gratitudine ac com
da necessitudine refferre, fuisset autem nobis singulariter
grata Ill^{ris} v're pntia, sub hoc potissimum tempore quo Ill^{ris}
Do^s generalis d'grⁱ Nepos n^r, inaphi sui pectus et ad
rationem revocato animo mutatoq; plane proposito, ac resi
piscens tandem huc ad nos venturum (idq; intra octavu
diem) est pollicitus. Quando tamen nec temporis bre
vitas nec locorum, distantia patitur, ut mei cum p'dicto
domino d'gro tam solemnes tractatus Illas v're optatissima
pntia decorari valeant, neq; nobis adhuc constitutum sit
quando aut quorsum nam post eiusdⁱ domini d'grⁱ huc dis
cessum profecturi simus quorsum ve nos regni et domino
rum nrorum rationes pertrahent, ut ad presens certi
Ill^{ris} v're de eis ad nos aduentu prescribere ac consti
tuere possimus. Cum primum tamen ex pnti actione nra
nos aliquantulum explicaverimus eamq; ope divine clei

q. nuntio

763
et dignitate mea ac pro iure regni mei vbi optamus spe-
ramusq; ex sententia confecerimus, tum illi ore matre
et benigniter significare curabimus, ad quod tempus et
ubi na locum pro desiderio suo nos coram contueri pos-
sit Cuius mutua pna vicissim perfum futurum est nobis
gratissimum, quandoq; illi sumus semper optime affecti
Et quam felix valere cupimus Dat Toruny

S. 1. Rex P

Nicolao Phirley Palat° Sandomiriensi
Joanni Zaramba Palat° Calissen. Exercitus
regni in Prussia Ducibus.

MAG^a Sincere nobis dilecti, post multos tractatus quos
nobiscum habuerunt Oratores cum Summi Pontificis et
Ser^m Domini Hungarie Et Bohemie Regis, tum Ill^morum
Principum Germanie pro pace et concordia inter nos et
dominum regem facienda, visum illis fuit ad eum profici,
rogaruntq; nos instantis me ut Inducias aliquas et sus-
pensionem armorum ratione eiusdem profectus sue con-
cederemus, nos intelligentes summum inde dispendium
nem, dmi reluctati sumus tamen illis accens instantibus
et ne videremur apud omnes Chrianos Principes, nichil
ex nobis prestare voluisse, pro ineunda concordia, Con-
cessimus Inducias et suspensionem armorum ad decem dies
qui exire incipient, a die dominico Pentecostes proximo
diem ipsum includendo, ea tamen lege, ut liceret hominibus
et Exercitibus intra easdem Inducias, comitatum seu victu
libere in terris ipsius regis capere, et quia veriti sunt
et si interea q; veniret dies Dominicus Cinitas montis

Regij oppugnari vel obsideri a vobis maperet, ubi
 Agri hand indubie non expectaret, ne eorum profectio
 esset inultis et inhonesta rogant nos et Nunctum
 celerem ad .S. vras mitteremus, qui eas ubicumq;
 inueniret, contineret, ne ipsam Civitatem oppugnarent
 volumus itaq; et acceptis sub lris meis vos ab ob-
 sisione Civitatis Montis regii contineri, si non
 ad illam perveneritis. Si vero iam illic estis eam non op-
 pugnatis, similiter et terram Sambien'. Sed ad alia
 loca prosequamini actionem vram usq; ad diem Domini:
 cum. A die vero Domini fiant iudicia et suspensio
 armorum more pfecto ad decem dies, quam pariter
 Vos Agri et subditi ac gentes sue servare debent, neq;
 inter hoc tempus reformare, mutare, promovere aliquid
 generale in omnibus rebus que ad profectum eorum
 cedere viderentur, sed omnia integra manere debent
 ita ut nunc sunt ad finem Iudiciorum. Quare
 provideant .S. vre nec ex parte mea ipsi iudicia
 violentur, sed serventur diligenter modo superscripto
 pro fide sua et gra' mea factur'. Que bene va-
 leant. Dat. Thornij May Anno 1520

765.
S. REX POL.

Nicolao Firley de Dambrowicza
Palat° Sandomir Duci exercitus.

M^{ag}re nobis Sincere dilecte. Veniens huc Ill^{us} D^{omi}n^{us}
Mag^{is} feria secunda preterita. Hoc imprimis egit apud nos
et postulavit ut ei Saluum conductum, et Inducias pro-
rogemus affirmans se in tam brevi tempore, res suas tam
arduas commodè perficere non posse, nos diu id facere
recusavimus nisi presens declararet nobis si articulis quos
illi per nuntios suos miseramus satisfacere vellet, ad ex-
tremum tamen cum ipse ad nos veniens, huiusmodi pro-
rogationem supplicibus verbis postulasse. Ne tempus inani-
ter exire videremur, prorogavimus illi Saluum Conductum
et Inducias usque ad diem Dominicum proximum post festum
Beatorum Petri et Pauli Apostolorum inclusive, alias ad
primam diem Julii proximam, eandem primam diem inclu-
dendo. Hoc tamen illi aperte denunciari fecimus, nos ab
antiquis federibus et pace perpetua non esse discessuros.
et si illam ipse observare: ei que satisfacere vellet, inquiri
ab eo fecimus, nullos alios novos tractatus cum eo mittere
volentes. Quare volumus et mandamus S. tue ut ad
tempus et diem supradictum, contineat se et universum
Exercitum suum ab omni bellica actione, et provideat
diligenter, ut in omnibus ipse ita teneantur et observentur
prout ab initio fuerunt concessæ: De soluendo stipendio
militibus nostris qui cito emerent et fiment servitium quare
malis sui, ita providebimus, ut nulla propterea negligentia
in proseguenda actione nostra per nos commissæ esse videatur
bene valeat tua. S. Dat^{us} Torunij

*Tomicius Eps Posn. Regni Pol. Vicecancells
Nicolao Firley Palat° Sandomirien. Exercitus
regni Capit° generalj.*

Mag^a domine, amice et fautor honoran^t, Appulit huc Ill^{us}
Dominus Mag^r feria secunda preterita, exceptusq^{ue} est hono-
rifice nomine I^ulis regie extra urbem, per R^{ex} nos do-
minos Wladislauic^{us} et Culmen^{us} Ep^{os} Et Mag^{os} Domi-
nos Palatinum Plocen^{us} et Castellatum Biacen^{us}, ac vni-
uersos Iulicos regios. Imprimis autem ea cura Et studiu^m
illius fuit, ut petet provocari sibi Saluum Conductum Et
Inducias. In qua re duos dies, cum illo, absumpsimus, de-
tractantes ei id concedere, nisi prius declararet si velit
facere officium et debitum suum, prout illi paulo ante per eius
nuntios fuit denunciatum, cum vero ille palam diceret se
venisse huc non ad articulos sibi missos sed missam consequede
gr^{at}ia I^ulis regie, et ut controuersia dndum inter se ordi-
nemq^{ue} suum et I^utem^{us} regiam ac regnum exorta honestis
modis Et medijs terminari possint, visum est tandem pro-
rogare illi inducias et Saluum Conductum ab illo die
quo priores cessare debuerant, vsq^{ue} ad diem Dominicu^m
proximu^m post festu^m Sanctorum Apostolorum Petri Et
Pauli inclisue, ut scire possit, quid tandem ipse ultra
ea que in articulis sibi missis erant descripta, facere velit.
et querendi occasionem non habeat quod minimu^m arctatus
fuerit, ad prestandu^m suu^m debitum. Itaq^{ue} expectabimus
quid proponet, et quomodo respondebit de pace perpetua
a qua I^ulas regia nequa^mq^{ue} discedet, et id quod cum eo act^{us}
et conclusum fuerit postea ore. M. perferibam Cui me
ex animo comedo et que sit sospes et incolumis. Dat^{us}

S. Rex P.
BONE Regni Polonie.

Serma Princeps et domina Coniunx nra charma
Mittimus hunc Cubicularium ad munendam a tem' vraz
Quam plurimum rogamus, velit nos per illum de
statu valetudinis sue edocere, et sciat Illi Dominus
Augm' Nepotem nrm post multos tractatus quos nobis
cum hic habuit, simulans velle mri nobiscum pacem et
concordiam, postq' intellexit creiter duo milia pedi-
tum Lanceariorum sibi aduenisse per mare et terra
Linquien' propere hinc rebus incompositis discessisse,
animo bellum contra nos instaurandi, Itaqz nos etia
cas copias, quas per Arces et Oppida intercepta in
presidiis collocaueramus ad Exeratum nrm una ad
Auxilis nris levis armature misimus, volentes
ceptum nostrum auxiliante domino Deo constanter
prosequi et intra regni nostri tneri, bene valeat
et sit felix ac incolumis Dat

Sigismundus R. Pol.

Nicolao Firleo Palat^o Sandomirⁱ Campiductorⁱ

M^{ag}ae nobis sincere dilecte. Quoniam prorogamus Saluum Conductum nrmⁱ Jstti domino Aug^o ad diem dominicum proximum post nunc instans festu beatorum Apolorum Petri et Pauli inclusive absq^{ue} vlla conditione, et sepositis ad partem illis articulis qmⁱ exant illi vna cum Saluo Conducto nro transmissi providentes ne ipse sub h^umismo di Inducis vellet tormenta sua ex Bramsberg vel aliunde in alia loca transferre, aut gentes externas in auxilium suum undeunq^{ue} aduenientes acceptare, mandamus tne. S. prospiciat diligenter, ne aliquid horum fiat in damnum nrmⁱ contra natura^m iudicioru, quibus durante omnia debent esse integra, et si tormenta aut p^{re}sidia transferrentur in alia loca, vel gentes aliquae externe, terra aut mari aduentarent, id tua. S. q^{ue} maxime potest prohibeat, timem^{us} em^o ne astu quodam nobiscum agatur cum non videamus q^{uod} Jstti. Do^{us} Aug^o hic existens vellet facere officium ac debitum suum, quod debet nobis T^{er} regno nro ex vi p^{ar}is perpetue. Itaq^{ue} sit intenta in omnes partes tua. S. et diligenter provideat ne cui^{us} veniamur T^{er} bene valeat. Dat^{us}

*P. Tomicius Eps. Vicecancell.
Eidem Nicol. Firleo Campiductori*

Mag^a domine. amice et fautor honoran'. Malam spem
habeo de pace et concordia cum Illu Domino Agro
stabilenda, non vult enim Jurare pacem perpetuam
quam dicit esse nullam et iampridem violatam, nec ali:
quo modo subsistere illam posse. sed cuperet rem deduci
ad alias condiciones et media sibi magis ferenda quod
admittere nobis absurdum nimis et indecens esse vi:
detur, nollemus enim rem acta agere, et id quod prius fie:
matum et conclusum est in dubium reuocare. Itaqz utruqz
tractemus continue cum illius Consiliariis querentes mo:
dos et vias quibus hec benedicta pax confici possit
non video tamen q illi aliquid sinceriter nobiscum age:
rent. Impugnat pacem perpetuam et dicunt illam facta
absqz consensu Agrozum Livonie. Albanie Italie. Et
ob hoc invalidam eam esse reputant, arbitranturqz vtilius
fore ut facte munda ad aliquod breve tempus et edu:
ctis gentibus hinc ac omni bello sublato. tractaretur
de aliis articulis pacis qui utriqz parti essent ferendi
et quod ea ipsa nova pax fieret cum consensu illorum
quorum interest et tandem per Sedem Apostolicam con:
firmaretur que omnia eo tendunt. ut ad undas et manes
spes deduceretur exercitus ex his terris, et illi postea
habeant tempus se melius aduersus nos instenendi et au:
xilia sibi comparandi. Itaqz si illi nolent cum Principe

suo aliam viam ingredi, non spero qd hic aliquem bonum. Et
solidum finem cum illis habere possimus, nos em' nequaquam
discedemus ab articulis et federibus pacis perpetue, quod
multo sanguine et impendio patrum. uirorum comparauimus
Sed breui experiemus quod fieri debet et id quicquid
erit sine mora nuntiabitur vobis. Quam faustam
et felicem esse desidero et em' me plurimum commendo
Dat

Cum Exercitus regis ad motus ^{regis} esse, adductusq; ad oppu-
gnandum Ciuitatem montem, Decem eiusq; Agri, subditiq;
eius, eundem Agrem suum, qd propter eum bello destrueret;
tunc, ferre se amplius, et ei obedire nolle dictatarent, in
gratiam cum rege et regno rediret, tunc demum ipse Agri
expediret ad regem nuntium suum Melitae, cum quinq;
Alijs nuntijs. Nobilibus Et Ciuitatibus, qui ei tutum acce-
ssum ad Regem impetrarent. Rex dedit ei Agri
xiii. dierum. belli Inducias. A die exitus de Monte
regio. deditq; Saluum Conductum ad se Torunium ve-
niendi, et redeundi cum 200 personis Mandatq; Rex
cunctis subditis suis et Exercitui suo, ut intra illud spacium
nihil hostile, contra Agrem et contra eius subditos attenta-
rent, et ab oppugnanda Monte regio interim abstineret

Itaq; 18 Junij. Torunium venit

26. promisit se iuraturum: ad satisfaciendum et obseruanda
concordiam ut in pace perpetua est perscriptum

28 Junij. certior factus aduenisse sibi ex Damia, duo milia
Lanceariorum, non facto inueinendo, rebusq; infectis ex

Torun discessit ad Montem regium
 Simulans scilicet se cum subditis suis prius necesse habere
 colloqui de huiusmodi iuramento prestando .

S . REX . P .
 Job Ep^o Pomesaniensi

De in Christo p^r Sincere nobis dilecte. Hodie
 accepimus lras J^h domini J^h Nepotis n^{ri} quib^{us}
 significat mittere se ad nos un^{de} h^{os} suos postulans
 a nobis ut vram quoq^{ue} Pr^{tem} venire ad nos ad
 illis permittamus ad obeunda mandata sua, nos vras
 Pr^{tem} quemadmodum prius ita et nunc a tractatibus
 pacis et concordie non excludemus Et annuimus, ut
 ipsa ad nos secute veniat cum eisdem Nunciis J^h
 bene valeat Dat^{us}

R

e

h

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

Petrus Tomicius Ep's Premisl. Vicecancell
Georgio Ep'o Quinqueecclesien. Regni Vngarie
Cancell'o

R Mein Chro p^r et domine. domine colen^{me} Cum
nuper Casper Cubicularius Ser^m Domini nrⁱ Regis
ex Hungaria rediisset, attulit mihi a. R. D. v^{ra}
l^{ras}, quibus et veterem suum in me fauorem testificata est
et quid de bello quod nunc cum agro Prussie gerit sen-
serit, aperuit, merito igitur mihi inuicibilissime frere, neq^z
n. michi excidit, nec exidet ang^z, qua olim beneuolentia
quibusq^z suffragiis me inuenerit, q^z nascenti tunc laudi mee
et dignitati fauerit. Itaq^z, pro huius rebus et habui semper
et habeo eidem R^{me} D^m vr^e Immortales gr^{as}.

Quantum ad rationem belli huius affinet, memi me prioribus
lexis scripsisse ad R. D. vram q̄ multa q̄q̄ in:
tissimis causis coacta Regia Aitas hoc bellum suscepit
susceptumq̄ modo prosequitur, ut nemo nisi Imperitis rerū, id
non sine Ait. Sed perniciē domini digni Prussie non ad:
scribat. Qm̄ necdum snapte: Sed etiam ab Oratoribus in
Summi Pont. tum Ser^{mo} domini Ludouici Hungarie et Bo:
hemie Regis, et Principum Germanie, satis honestas et
tollelabiles conditiones oblatas acceptare noluerit. Jam
eo deuentum est, ut Ser^{mo} D^{omi}n^{us} n^{ost}r^{us} rex armis q̄ condicio:
nibus disceptare malle cogatur. Sunt tamen et modo hic alij
legati, videlicet à nobilitate et Ciuitatibus Ordini subiectis
atq̄ etiam ab eo ipso domino Aitro, nec utiq̄ ipsi adhuc, aliquid
tale attulerunt, quo ab armis discedere honeste possemus. Deus

cetera gubernet, hactenus omnia *Ab Ser^m* Domini *mei* prospere
 succedebant, que quia nobilissima sunt non existimabam opere:
 precium fuisse singula ad R. D. *vram* perscribere, cum ea
 alioqui ex multorum *lris* et *Amictys* fama denique ipsa di-
 diasse potuit, unum istud pro Summa mea in R. D. *vram*
 obseruancia, ut ei denuntiem adducor. Quibus sum hys
 diebus ex gratia *Ser^m* Domini *mei* Regis Amplo sacer-
 dotio, videlicet Posnamensi Epatu, Nam bonus ille Pre-
 latus, quem R. D. *vra* optime norat Dominus Epus
 Posnamen^s, magno bonorum omnium dolore excessit e vita.
 Non dubito itaque pro ea spe Equam de beneuolentia et amore
 R. D. *vre* in me iam dudum conceperam, neque ipsa expe-
 tissimam, quin ea res grata sit futura eidem R. D. *vre*, in
 me et obsequentibus ^{mea} toto corde Commendo, Equam dimitissime
 felicem et incolumem viuere et valere opto et precor. Dat.
 Thozanni die penultima May

Petrus Eps Posnamen

Joanni Lascki Archiepo Gnesnen
primati legato nato

R *ME* in *Chro* p^r *I* domine colen^{te} me. Nuncius R. *me*
 D. *vre* inuenit me languentem, qui utenique gra^{te} Dei iam
 conualesco, adne tamen domo non prodeco, et proinde breuius
 illi scribere, cogor. Ago eidem R. *me*. D. *vre* immensas
 gras quod de allatis mihi tandem *lris* meis ex *Urbe*,
 et mea prouentione ad Epatum Posnamen^s gratulatur, te:
 statneque suam veterem erga me gram et fauorem, equidem
 et ego ut in ^{mino} *me*ribus consueui R. D. *vre* seruire *I*
 obsequi, ita et in hys maioribus fortunis ad quas Dei
 benignitate sum prouectus nihil mutatus ab illo, volo pro
 virili mea D. *vram* R. *me* omni studio et obsequiis

77.
meis mihi demereri / de vero transitu ad hanc Regie, et qua
iter facta est, per hanc egritudinem meam, adhuc mihi no
satis constat, sed breui intelligam, Et R. D. vram si fieri
poterit faciam certiore, cuius græ me, et obsequia mea ex
corde commendo Dat^{us} Torunij.

**Responsum a Fabiano Ep'o Varmien
datum Nuntio regio.**

Cenerose domine. Orator, Ane nomine Sacre ad hanc regie
Domini mei clemen^{ti} mihi retulistis, ea pro relatione vram,
satis commode et apposite a vobis enuntiata intellexi

In primis Sacre ad hanc regie, domino meo clemen^{ti} multa sedu
litate et officio, græ habeo sempiternas, q^{ue} Generositatem
vram huc ad me mittere, gratiam et clementiam suam mihi
nuntiare q^{uod} tanta benignitate me prosequi dignata est

Quamquam Sacra ad hanc sua ad Mag^{num} Dominum Cam
pidensem pro me et Ecc^{lesia} mea scripserit, et modo Gene
rositatem vram, et licentia militum compeſcatur et Ecce
bona funditus non evertantur, miseri, ago item gratias
maximas, et Sacram ad hanc pro ingenta clementia sua,
id facere, liquido profiteor, verumtamen et lrazum scrip
tione, et ad hanc sue legatione, aut parum, aut nihil pro
sus, ni tam inordinata militum licentia, profectum esse, no
tum mihi, q^{ui} fero et debeo, quando mutare non possum
Nam et paucos ante dies, tres adhuc velle, Planten, Sefelt,

713
I Schonſche cum in Caſtris ageretis, in Domino Ecce
concremate ſunt, unde autem, et ex quibus quo minus
illis ſue mandatis pareatur, fiat, ſcire non poſſum

DE conditionibus vero quas ut reſponſivas, Legati Domini
Magri ad articulos ipſi domino Magro Thorome, datos ex:
poſuerunt, uno verbo me abſoluam Indignas ſcilicet eas
eſſe, que in publicum mittantur, adeo, quod poſtulant extra
omnem rationem eſſe, ut ipſi neſciant quid petant, licet ſe oia
ſcire exiſtiment, nimis itaq; intelligendo faciunt, ut nichil
intelligant

Cum imper alimunde ex ſubditis domini Magri Oſſeaſſem
anteq; D. vrea huc aduentaret (quod me non potuit non
magnopere contrurbare) per R. mos videlicet et Magro
Dominos. Archiepm Gneſnen, Epum Poſnamen, et Pa:
latium Cracouien, Regie illis nomine, domino Ep'o Po:
meſamien, et Legatis Magri exhibitum fuſſe, ut, cum oblata
hee conditiones articulis Thorome, exhibitis, et ipſi paci
perpetue, miſq; conſonarent, et regia illas ex pacis per
petue articulozum tenore, nequaquam ut pax eſt, diſcedere vel
let, ipſi Regii mediatores, (modo poſſent) tentare et effi:
cere apud regiam illam vellent ut ablata omnia per regiam
illam domino Magro hoc bello, regia illas, et viſſim per
dominum Magrum regie illi ablata, ipſe D. Magr retine:
ret, donec de hiis, et, expenſis factis, arbitri partium co:
gnoſcerent et laudarent, Quamuis eadem, non ex meis
ſed domini Magri interunctis, proſecta eſſe, ex D. vrea
non ſine animi alacritate intellexi, Id quod ead magis credo

Hac tamen accepta ex regie illis Domini mei clemen^m ſolita

benignitate, Et ex relatione vera, consolatione, Generosita:
 vram peto, ita meo nomine Regie Aiti dicere velit, Et
 Aitem suam petere ut domino Aigio, si res ista ad ulterio:
 res tractatus venerit, referre dignetur, regiam Aitem
 suam, dum modo pacis perpetue iuramentum prestatur, faci:
 le istam cognitionem arbitrorum, super utriusq; in hoc bello
 ablati, et expensis, ase factis, in ijs maxime que se et
 regnum spectarent, ferre posse, Verum Oppidum Braun:
 sberg, hoc bello neq; includi oportere, cum prius neq;
 Oredd, nec sua Aitas hanc Civitatem possederit, Nam cu
 sancta sedes Apostolica istam Eccam primum instituerit
 fundaverit, atq; exerxit, et in patrimonium Sancti Patri
 receperit, ipsa q; Ecc^a et eius bona in temporalibus
 et spiritualibus Sancte Sedi sine medio, pro tempore sint
 subiecta, Aitq; sue mda protectio etiam a Summo Pon:
 tifice commissa, nequeat Sacra Aitas sua super Oppido
 Braunsberg tanq; sibi ablato, invito Sancto mo Domino nro
 et eius Ecc^e Ep^o, cognitionem huiusmodi admittere, passio,
 vel expectare, super reliquis modo et paulo ante per re:
 giam Aitem domino Aigio, aut per dominum Aigum sue
 Ait ablati, ne pax videatur defuisse, nichil velit cogniti:
 onis istiusmodi refragari

Credo et omnino pro indubitato habeo, si pacis desiderio D^os
 Aig^r a suis internumetys, premissa processisse velit, non
 magnopere de Oppido Braunsberg, cum alioguin illud reti:
 nere non potest, presertim Tormentis sibi reservatis, quin
 id Ecc^e restituat, laborabit, cum hoc se facturum statim in
 ipsa occupatione eius Oppidi recipit, et lris mihi signifi:
 cavit, Immo et publice protestatus est, Iuramentum quoq;

ab Opidanis, non ut D^{us} sed ut protector percipit, ideoq;
 nos possessione eius excludere non poterit, nisi quod absit,
 id nec deducere in pactum. Si autem Dominus Agra
 Jurare pacem, et non servare eandem, habet in animo Bra
 unsberg dimittere gravabitur, aut non vult, quod magis
 illi ad hoc propositum q^{uam} omnia alia bona amissa, conducet
 Inde namq^{ue} maxima ei fenestra patefacta manebit, tam
 perditā hoc bello recuperandi q^{uam} prioribus bellis amissa,
 terra et mari regie A^{ustrie} et regno auferendi, nec ipm
 v^{nde} hoc opido retento quiescentem esse cogitandum est

Verumtamen cum in supradictis fortasse ex utraq^{ue} parte
 residerint principum animi. Ne paci defuisse videatur: Sacra
 A^{ustrie} regiam Dominum meum clementi m^o, per Generosi
 tatem v^{ost}ro peto D^{oro}, eaq^{ue} Sacre A^{ustrie} sine dia ac per ea
 quodq^{ue} Agra et suis, si expediret, referri precor, me
 de opido Braunsberg, per dominum Agram retinendo,
 sine Sanch^o Domini n^{ost}ri Summi Pontificis auctoritate
 et consensu, nihil consentire posse, nec velle, cum hoc esset
 contra Iuramentum meum, sed pro pacis bono (dum modo
 tamen Sacra A^{ustrie} sua dominum Agram obliget, ut m^o
 amplius, vi aut facti, contra nos D^o Ep^{iscop}at^{us} n^{ost}ri bona, atte
 tet, dominum Agram et nos cum eius oppidi aut retentione
 per eum, aut in p^{ro}ptatem n^{ost}ram restitutione, cum damnis ex
 pensis factis, et totius cause istius cognitione. Sacra A^{ustrie}
 sua ad Sanctiss^{im}um Dominum n^{ost}rum, et Sanctam eius Sedem
 Apostolicam remittat, Cuius enim (nisi hoc oppidum alia
 nobis via restitui debeat) cognitionem et diffinitionem, animo
 paratissimo stare volumus.

His me Ecce^{am} Dom^o, et omnia mea, Sacre A^{ustrie} regie, domino
 meo clement^o per Generositatem v^{ost}ram, humil^{it}er commendari
 Et committi, peto.

S. REX . P

Alberto de Brantburg Marchioni, ordinis
Cruciferorum in Prussia Magistro
generali: nepoti.

^{stus}
I^{ste} Princeps. Accepimus hesternae die binas lras. Quo:
rum altere manu ipsius erant scripte. Quibus nobis decla:
rat se intellexisse. que Nunctu sm, quos ad nos cum responsio:
ne ad articulos nostros miserat sibi retulerint, et que etiam
R^{ex} d^{ns} D. Ep^{us} Pomesani^{en}, arbitrio suo proposuit quod q^d
illi ad ea responsum fuit per Consiliarios nostros, postulatq^{ue} a
nobis Ill^{us} v^{ra}, ut e quo animo feramus donec super his cu
subditis et ordine suo consulat, et nobis demum volunta:
tem suam significet. Nunq^{ue} fuit aduersus animum n^{ost}rum q^d Ill^{us}
v^{ra} consultaret de rebus ad se et ordinem suum pertinen:
tibus, cum subditis et membris ipsius ordinis sm, et nunc
molestum nobis non est, q^d id quicquid actura est maturo et
bono Consilio faciat, et mora hec nos nichil grauabit. De:
clarauimus iam sepius Ill^{us} v^{re}, nos non libenter agere
hoc bellum, cum illa, ut cum necessario n^{ost}ro et Principe
Christiano, verum nos officio et debito n^{ost}ro cogi, quod nullo
modo nobis licet iuribus regni n^{ost}ri deesse. Bene valeat
v^{ra} Ill^{us}.

S. I. REX P

Nicolao Firley Palatino Sandomiriensi
 Joanni Zeratski Bohemo. Capitaneis
 exercitus sui in Prussia

M Ag^{ti} Sincere nobis dilecti. Is Nuntius Ill^{us} Domini Agri
 binas nobis ab eo lras attulit. Quarum altere erant manu
 eius scripte. In utrisq; scribit, Nuntios suos, quos non pridē
 apud nos habuit ad se redisse, et id quod illis respondimus
 quodq; Vos Epus Pomesanien^{sis} ex scripto, huc exens propo:
 suit, et quod deinde illi erat, per Consiliarios nros respondu
 se plene intellexisse, velletq; super his cum subditis et membris
 Ordinis sui consultare, et postea nobis mentem suam aperire.
 Postulans ut hanc moram non molesto feramus animo, Nos res:
 pondimus illi, q; nunq; fuit aduersus animum nrm, ut consule:
 ret de rebus ad se et Ordinem suum Spectantibus, et nunc
 quoq; molestum id nobis non esse, q; id quicquid acturus est
 maturo et bono Consilio faciat, adijcientes, q; non liben:
 ter agimus hoc bellum cum illo, ut cum necessario nro, et Pri:
 nce Chriano, Verum nos officio et debito nro cogi, q;
 nullo modo nobis licet in rebus regni nri deesse, hoc ideo
 scripsimus vris. S., ut intelligant, q; ille verbis tantum nos
 laetat, et detinet in spe pacis. Sed hostilia omnia aduersus
 nos cogitat, Quare vre quoq; S. par pari illi referat
 et quantum maxime possint illum et subditos ipsius urgeant,
 ut tandem bello quod tantopere cum suis appetiuit aliquando
 Et bene Valeat Vre. S.) satisfietur

Sigismundus .R. Pol
Christierno Regi Danie.

Sigismundus Dei gra' Rex Polonie Magnus Dux Lituanie Russie Prussieq; re. Do^s et heres. SER^{mo} Principi et domino Christierno eadem gra' Datie Suecie Noruegie. Sclauorum Gotthorumq; re. Regi Duci Slesmici Holstie. Stormarie ac Ditmarie Comiti in Oldenborg et Delmen Horst. frⁱ et amico suo char^{mo}. Salutem et omnis prosperitatis continuum incrementum. SER^{mo} Princeps et domine frⁱ et amice nrⁱ char^{me}. Significauimus paucos ante menses Ate Vre. Ill^{re} Dominum Agmⁱ Prussie Ne: potem nr^m in id quod iam dudum in animum induxerat, nec tandem impensis incumbere cepisse, et aduersum nos bellum et apertam hostilitatem occupasse, repetentesq; veterem amicitiam ac federa, que inter Diuos olim vtriusq; nr^m predecessores, pro communium Regnorum nostrorum commodo erant inita, postulauimus a Ate Vra. declarare nobis velit, si federa mutua obseruare nobiscum velit, et qua mente in nos et subditos nros futura esset, in hac Ill^{re} Domini Agmⁱ aduersum nos contumacia hostilitateq; placuit autem Ate Vre, lris suis nos certiores reddere, sibi nunq; subisse animum, veterem ac plane hereditariam inter nos amicitiam deponere, quin potius omni benignitate et studio, eam deinceps prosequi et conseruare, federaq; antiquis inita conseruare et continuare velle. Que quidem federa predicta, quo firmitus forent, verbo et promissione Regia nos innouauimus, Neperre

vero non sine animi molestia, et summa admiratione, certo
 accepimus. *Autem* *vram*, non paruas peditum copias, e Regno
 suo, eidem dno *Mgro* *Penssiv* hosti nro, in nostrorum detri-
 mentum per mare misisse. Quod quidem *illis* *vre* factum
 quoniam contra federa recens innotata. *Et* contra omnem sper-
 nam, *Et* veteris amicitie studium (quod commune arbitra-
 bamur) accidit, ac non modo *illis* *federibus* non respon-
 det, sed etiam est a *nostra* fraternitate vicinitateque *Et* vetere
 ac probatissima amicitia, a recta demum vivendi ratione ma-
 xime alienum, *Autem* *vram* (que se non modo parate, sed
 etiam amice nobiscum victoria receperat) requirimus affectu-
 musque. Ne grauetur nobis ex professo ingemere ac plane
 Regie, mentem suam apertius declarare, quo tandem animo
 non modo in nos, sed etiam in omnes subditos nros De-
 ceptus esse velit, Et pateat ne prefatis subditis nris, omnibus
 quibus collibitum fuerit ad regna *Et* Domina *illis* *vre* *Tu-*
tus, et liber accessus, commoratio, atque discessus, Et valeant
 ne istis sece et absque quouis impedimento et molestia nego-
 ciari saluis et integris. In rebus libertatibus et prerogatiuis
 sibi dudum concessis, gratissimum sigdem fuerit nobis, hac
 in re nosse sententiam et exploratam habere voluntatem *illis*
vre, Quam rogamus ut de ea ipsa *lras* suas ad nos
 dare velit, huic *Nuncio* qui hasce nras reddidit *illis* *vre*
 Quam feliciter Valere et ex animo desideramus
 Dat. in Ciuitate mea Thorunensi

*P. Tomicius Eps Posn Vicecancells
Achili de Grassis Carli. protectori
regni Polonie.*

RME in Chro pz I domine domine colen me
Post sui et obsequiorum suorum humilem Commendationem
Ago immensas grās R. me. D. vrē quod ut Aitas
Regia postulavit, et mee rationes exigebant breue mihi super
possessionem Epatus Posnamien tam celeriter expediuit
quo I dñi sue gratificata est, non vulgariter, et mihi mul-
tum commendavit, pro quo favore et officio in me prestato
ero R. D. vrē perpetuo deuinctus, et illi viāssim in
quibuscūq; rebus potero commendare, gratificari, et inservire
semper volo et polliceor. [Quod ad res nouas attinet, ut
de cede duorum millium Turcorum et Tartarorum in-
telliget R. ma. D. vrā ex leis Regis, Dominus
Mgri Prussie vtrūq; iam grauitur attritus, et multis tam
Arabibus q̄ Opidis adnihilatus, resipiscere tamen non
vult. qm licet huc ad Aitē Regiam venerat, impetra-
de venie grā, et se suppliciter gessit, tamen vitans id
prestare quod debet, et dicens aliquam diu Aitē suā
verbis I promissis, tandem accepto nuntio de aduentu
quarundam gentium in subsidium suum, rebus omnibus in-
compositis discessit, unde Aitas Regia videns illum
bellum adeo appetere, satiare illum statuit, licet egre se:

rat effusionem Sanguinis Christiani, sed oportet eam ins:
 titie sue, et iuribus regni non deesse, ac R^{me} Do:
 vre, uti meo fautori, ex corde commendo: que sit felix
 Incolumis

S
 A
 dig
 don
 dia
 fuer
 tul
 asf
 qui

V
 eru
 bem
 vol
 se
 temp
 fere
 equ
 suan
 coll

Nec
 eum
 D.
 D.

Responsum a Sigismundo Rege Polonie datum
 Zacharie Ep'o Gardien: et Anthomo de Breues
 de Sabaudia. nuntius Leonis II^a. Xⁿⁱ.

discessit is Antonius
 ex Torun 4 July 1520

SAera Regia M^{tas} Re me p^r et Mag^a domine, detinere hic,
 dignata est vras. D. longius opinione sua, qd speravit Iffrem
 dominum Magr^m Prussie reduci potuisse ad pacem et concor:
 diam, his conditionibus et mediis, que M^{tas} sua illi propo:
 suerat, etiam ultra sententiam subditorum suorum, vt. et pos:
 tulatis Sancti^m domini nri, que D^{nes} v^{re} retulerunt sa:
 tisfaceret, reiq; christiane commodare. et necessitudini sa:
 guinis aliquid ultra debitum etiam tribueret.

Verum quando ipse dominus Magr^s, nullam rationem habens
 benignitatis, quam illi M^{tas} sua per hoc omne tempus exhibere
 voluit, vt ea ipsa pax et concordia effectum suum sortita fuis:
 set, prestando illi inducias cum summo dispendio suo, et iactura
 temporis, ac nonnihil etiam de iure suo, et regni sui, idq; egres:
 ferentibus regnicolis decedendo, non solum non accessit ad vllas
 equas et decentes pacis condiciones. Sed etiam ducendo M^{tem}
 suam promissis simulatis, illam quodam modo vt v^{re} D. videret
 collusit.

Nec habens M^{tas} sua ex his et aliis actionibus illius aliquam spem
 eum ad vllam equam et honestam concordiam accessurum amplius
 D. vras statuit non detinere, habensq; perspectam earum fidem
 et studium erga se in hac causa sua, non vulgares illis agit

gras. et postulat ab eis. ut cum ^{tas} sua hic illos caratione te-
nuit ut sanctissimo domino nro gratificari et rei Christiane non
desse potuisset. voluit eam moram boni consulere et in ea parte
accipere.

Vra vero Petras Rex me domine Lithuaniam proficiscetur, ad capie-
da testimonia de miraculis Divi Casimiri fratris ^{antis} sue ut in
commissis habet. a sanctissimo domino nro, et si interim aliquid
acciderit quo videretur opus esset opera vel aduentu huc D.
vra id illi ^{antis} sua declarabit habens iam ut dixi perspecta
et commendatam eius fidem et diligentiam quam hactenus in eo
negotio exhibuit

Sigismundus I Rex P
Erasmio Ep'o Plocen oratori suo
apud Leonem Papam.

REX ME in Christo pr et domine nobis sincere dilecte, Sab-
bato Carnisprivii preteriti perveniente huc R' d'ns Do's Lacha-
rias Epus Gardien', et Aug'us Joannes Thedaldi Sanctis in
domini nri Oratores, quorum nobis aduentus gratissimus exhi-
t, cum illius Sanctitatis intuitu, tum vero ob eorum eximia
virtutem, eruditionem, ac in maximis quibusque rebus obeundis
dexteritatem et singularem prudentiam, pergrato igitur. iocun-
doque, ac filiali plane animo, hoc illius Sanctitatis in nos officium
excipimus, cui res nras paterne cure esse amaduectimus, v're
quoque R'is in eis huc mature expediendis opera non pro-
bamus modo, sed magnopere etiam collaudamus, utpote que no-
bis non vulgariter accepta existat, ex eo autem die, quo

primum huc venire, nihil opere studii, diligentie, labore, ab eis pre-
 termissum est, quo bello hinc aliquis statneretur modus, cum nea-
 tum potissimum communis reipublice Christiane causa, cui septi-
 mumissimi vicem, nro impedio ac Marte, solusq; regni ac No-
 bilitatis nostre pectoribus, nullo auxiliante, tot annos inde,
 sinenter prestamus. Fere etiam hic apud nos diebus plane
 pluribus Ser^m domini Ludouici Ungarie et Bohemie Regis
 insignes Oratores. Illius videlicet dominus Fredericus Dux
 Legnicen^s et R^{ex} domini Epus^s Iaurien^s. Affuerunt etiam
 una Illorum Sacri Romani Imperii Principum Electorum
 octo Oratores, uiri et doctrina et grauissimarum rerum usu
 prestantes. Qui communicato unanimiq; cum Sanct^m domini
 nri simulq; Ser^m Regis prefati Oratoribus consilio, nihil
 intentatum relinquere quo hoc incendium restingerent, missis
 etiam semel atq; iterum ad Aug^m lris ac Nuntius Qui
 cum Principum suorum nomine salubriter, commonescerent,
 ut si non sui, at saltem subditorum suorum causa, sciret tan-
 dem, ac nouissima preuideret. Sciretq; nos ad pacem illam
 perpetuam tantorum Principum, ac imprimis. S^m domini nri
 interuentu haud grauate accessuros, et ad equissima quocq; pa-
 cis studia condescensuros. Cum vero nihil inde pacati res-
 ponderetur, viderentq; Oratores ipsi, se et Principes suos ne-
 quicq; admitti apud eum, qui ratione posthabita totus per-
 turbationi vacaret, nec illi spes ulla esset reliqua, cum vnq;
 ad se rediturum, et ad rationem reuocaturum animum, magno
 suo cum dolore, et illius pertinacie iustissima insectatione, hinc
 abierunt. Huic autem contumacie sine materiam, et spiritus
 adeo ferocis suggererat, cum ex Germania, tum vero a
 Moscho (ob fedus et indignissimam conspirationem cum illo
 initam) indubia spes auxilii. Illius naq; Sismatici insignes
 Oratores in hanc usq; diem apud se magno in honore habet.
 Etq; expugnato nuper Ecclesie Varmensis Melsak Oppido

nroq; illuc presidio Cuium prodicione intercepto eiusce presidij
 unum captivum dono miserat suppliciorum comminatione adiecta, nisi
 quinque millia ex nostris occubuisse author esset, nullosq; negotio Exer:
 citus nri reliquias a Agro confectas iri diceret, si ille pacta con:
 uenta ex federe subsidia prestaret, Sed is captivus cui Zaboj
 nomen est, cum per Liuviam in ferro et compedibus ad Moschu
 deueheretur, Moschus custodibus, quise Agri simulq; Oratoru
 Moschi iussu ad Ducem pertraherent, decapitis, diuinitatib; uni:
 culis aufugit in Samogithiam nrā, adiutus a nonnullis Li:
 uoniensibus, qui indignum facinus miserati indigne ferebant q
 vir Romanē et Orthodoxe religionis apud Scysmaticum
 durissimam seruitutem victurus foret, is postliminio ad nos re:
 diens rem omnem atrocissimam vbi gesta erat. Principum Ger:
 manie et aliis omnibus Oribus presens coramq; magno quidem
 illorum cum stupore ordine exposuit, Sed id genus multa
 referri posset, quibus Agri ipse in nros usus, ac verius imma:
 nissime abusus est, Cum igitur omnibus iam ligdo constaret
 illum d. m. domini nri auctoritatem, et aliorum Principum in:
 teruentu pro nihilo ducere: nec respicere velle, nec quicq;
 minus, qm de reconcilianda inter nos grā cogitare, Nos cer:
 ta illius tanta temeritate adacti, bellum quod gdem multi ac
 lacessiti propulsamus, multi ac reluctantes prosequimur, et in
 hanc usq; diem bene ceptis insistimus iamq; oppidis et Arab;
 munitissimis multis castris, Exercitus nre Montem Regm
 imbiq; Agri ipsum obsidet, cuius perniciem nulla snoru
 clade ad ^{quictiora} geriora consilia flechi pot, Qne omnia Pr^{us} vrē
 hac potissimum de causa incognita esse volumus, ut si quis fau:
 toru Agri, nra istuc facta quouis modo insimulare mitteretur,
 haberet Pr^{us} vrē quo innocentiam nrā purgare tutariq;
 posset, Diuinam namq; ^{vera} autem cui omne cor patet testamur. Re:
 gioq; verbo nro asseruamus, nobis nunq; fuisse in animo, neq;
 cum Nepote nro, sed ne cum vlllo gdem Christiano Principe

bellum gerere, sed inuitos nos ad arma deuenire oportuisse que
 qdem in certissimo etiam victorie cursu, ponere parati sumus
 modo ille hostilem ponat animum, malitq nobiscum officio et be:
 neuolentia ad quam semper propensi sumus, q contumacia et hosti:
 litate decertare. Mittimus Pr^{ti} vr^e litterarum exemplare qbus
 Sanctis^{mo} domino nro respondemus ad breue illud satis acerbum
 quo nos illa, immemor querelarum nostrarum reprehendit, cu
 illo vero (quod satis mirari nequimus) longe agit mitius, qm
 quinquennialibus indiciis violatis prior bellum nobis inferre
 occupauit, educto in nos insigni ex Germania Exercitu, Napex
 subditorum fremitu compulsus, qm haud dissimulante iud, sed
 ex professo et publico consilio tandem, sese eum minime latu:
 ros dictitabant, nobiscum in gram redire studeret. Misit huc
 ad nos Oratorem suum Henricum Mellicz, miserunt insuper,
 vna cum illo Nobilitas et Ciuitates alios qm q, qm illi
 tutum ad nos accessum impetrarent, quem nos Reipublice
 Christiane causa, non grauate concessimus, additis etiam (pa:
 cis studio) dierum quatuordecim Indiciis, dummodo ille
 prestandi debiti causa venire instituisset, licet autem nond
 plane comperit habemus, prestiturus^{ne} ille ne sit debitum
 nec ne, et quem tandem exitum bellum hoc sit habiturum, ta:
 men Pr^{tem} vr^{am} commonendam duximus, ne deinceps ad:
 mittatur pacem illam perpetuam confirmari, quandoqdem re:
 centiorem hanc, si que tandem contigerit, confirmari erit
 necesse. Breui naq huc fabule extremu actum imposui
 rei speramus

Litteris Pr^{is} vr^e et Iodoci relatione accepimus, quam istis
 operam in dotis vtraz rata exigenda, apud Illma domi:
 nam Ducem Mediolani Matrem nram, nauauerit, Quo
 qdem Regia gratitudine nra metimre/emscit autem iud
 rei prouinciam omnem Generoso Joanni Boner Burgrabio
 et Zuppario nro Crac demandauimus, qm etiam de

gemmis ipsis apud vram. R. depositis per suos istuc dispone
statuetq; quod vsm et ere nra fore duxerit. vra igitur
Pietas ubi opus fuerit illi sit fauori et auxilio. sciens enim
omnia non nisi ex voluntate et mandato nro acturum.
Inbilei per Lituaniam provocatio paulo ante Sacre Pasche
huc allata est quam qdem licet per exiguum commodum
allaturam credamus, q; et ex illo cuius exequio hic in
Regno Epis delegata fuerat, parum emolumenti euenerit
Pergratu tamen nobis est. hec S^m domini nri liberalitas
simulq; Pietis vre cura et diligencia.

Postq; superioribus diebus R. dñs olim Do^s Epus Posna:
men Consiliarius nri deo natureq; concessit, nos ad illa
Eccliam euestigio sufficiens putauimus R. dñm D^m
Petrum Epum Premislren et regni nri Vicecancellarium
virm doctrina, virtute et meritis insignem, et cum nob
tum vniuerso regno nro acceptissimum: eumq; S^m dñs
nro omni studio commendauimus, vre vero Pr Com:
mittimus, ut eum ad predicta Sedem transferri curet,
et pro desiderio nro omnifario prospicere velit, neq;
ei nspiam incomodetur. presertim vero neq; de augēda
annata aut reservatione beneficiorum suorum, none diffi:
cultatis oboriatnr, uti nuperrime in Vilnensis Epatus
expeditione accidit, Quod P^rtem vram pro iussu
et voluntate nra accurate effecturum confidimus. Que
bene valeat Dat^z Thornij

SIG. I. Rex Polonie
Cardinali de Grassis . Protectori
Cardinali Sancte Crucis
Car^{li} . s. Quatuor Coronatorum .
Et ceteris . eodem exemplo .

RME in Chrō p^r I domine . amice char^{me} ac ho-
 norande . Quemadmodum ab initio declinauimus semper
 cum Ill^u dno Magro Prussie ad arma venire et bellum
 cum illo aggredi , eius hostilibus inceps coacti sumus , ita
 etiam agentibus apud nos pro pace Oratoribus cum Sancti^m
 domini nri I Ser^m Nepotis nri domini Hungarie I
 Bohemie et Regis . tum etiam Principum Germanie . pa-
 rati fuimus bellum utruq^q felicissime nobis succedit .
 dimittere . et in summa post multos tractatus . ad conditiones
 pacis perpetue . quas ille violauit . et infirmas esse dedit
 redire . verum ne id quidem ille certo aliquo responso ac-
 ceptare voluit . nisi hoc egit ut nos verbis ab armis I
 optimis successibus nris seduceret . et deinde consequentis
 subsidis que se habiturum ab infidelibus et ex Germania
 sperat . nobis noua I maiorem difficultatem ingereret .
 oportuit Oratores rebus infectis discedere . et nos actione
 nram proseguere . cum nobis nullo modo licet in rebus regni
 nri pariter et dignitati nre deesse . quare plurimum rogam^{us}
 Rex mam . D. Vram . dignetur hoc negotium nrm Sancti^m dno
 nro commendare . et facere Sanctitatem suam certioram . quod
 non nos sed Magr^{us} ipse . indolencias quinquennales a sua Sancti^{te}
 institutas violauit . eductis ex Germania contra nos inopi-
 nantes . multis milibus lanceariorum . se domi . cum omni appa-
 ratu bellico instructo . ac sollicitatis ad defectionem subditis
 istis nris . que res tam late et clare patet . ut nulla ratio

negari aut excusari possit, persuaderitq. *R. ma. D. v. r. a.* ipsi
San. mo domino nro nos nihil temere sed coactos maiori indies
 agra insolentia et hostilitate bellum agere, ne qms aliter istuc
 referens sinistram de nobis existimationem immittat. et cause
 nre fauorem immerito deroget. Quod viassim vre *R. me*
Do. m omni officio et gratificatione nra. qua poterimus refer-
 re curabimus. R. ne felicissime Valeat. Inos
 diligat. Dat. *L. Thorunij* secunda Junij Anno *rd. J.*
 1520

Slg. i Rex Pol
Leoni X. pontifici Max.

*S*anctissime *De.* A ceepi litteras vre. *S.* quibus tamen
 paterna benignitate mecum agit, quod aduersus *Ill. rem*
 dominum agra Prussie, ad tuendos subditos et dignitate
 meam, arma sumpserim, subinde tamen expostulare meo
 dignatur, quod primus existerim a quo principia turbatio-
 num oreretur, qui operi. *S. v. r. a.* de confectis quinquennialibus
 Iudicij auctoritatem derogauerim, eiq. tantam, ut inquit,
 ignominiam intulerim, quod nec filij esset erga patrem, nec
 amici erga amantissimum, nec *Christiani* Regis erga *Ro.*
Pontificem, et alia id genus, que legens ^{sane} non mediocri do-
 lore affectus eram, qui enim tot annos questus fuerim apud
S. v. r. a. illiq. declarauerim varias et multiplices iniu-
 rias damna et hostilitates quas ipse agra mihi et sub-
 ditis meis inferre consuevit, que item aduersum me fa-
 cta cum meis immo totius rei Christiane hostibus indig-
 nissima societate molitus est, certo mihi persuadebam explo-
 ratam fuisse satis vre. *S. p.* non modo patientia modestia
 et equanimitatem meam erga illu sed etiam summam in se *T.*

Sanctam suam Sedem observantiam et deuotionem, ut qui hec omnia eius solius causa usque eo tollerauerim ut, quemadmodum res instructa sunt aduersum me undique, pene in magnum discrimen cum regno et dominijs meis venissem, nisi fuerent et temerarium ipsius Regis conatum, summo impendio, et opportuna celeritate preuenissem quare mihi unquam eque preter spem accidit, quam expostulari mecum de violatis iudicijs, et ignominia S. Vrae illata, qui eam summo studio et veneratione fuerim semper prosequutus, qui profusionem sanguinis Christiani, adeo non appeto, ut etiam pro tunc do illo meo et gentium meorum sanguini, nunquam pareo, cuius Regis vero omni correptione dignissimo ne eadem quidem fieri, qui sub ipsius iudicijs tempus apertissimum ratus, et cum de compacto Moschi et Tartari nos impeterent, adduxit prope fines magnam vim militum ex Germania, et ipse delectu domi facto, et copiis ordinatis, Tragediam hanc quinque orsus, ^{scilicet} cuius et autor est ipse, ita in eum solus omnis culpa redimenda, et mea causa suum fauorem merito habere debuit. Nam quod S. Vrae subintulit eum viribus meis imparem esse, an imparem cum Moschorum Tartarorum et Germanorum viribus quos, ^{scilicet} dens optimis maxime pacta et conuentus suos exequi permisisset, ita ut summa patientia mea conspirare illos inter se permiserat, non actum fuisse putat Vra S. de hoc rege suo, quo et obseruacionem sui habet, naminem, et absit verbo inuidia de re Christiana magis merita, et utrumque sit. Solent alij Principes Christiani, pro manibus titulis pro libidine dominandi inferiores opprimere, idque vulgo et cum gloria, ego unus qui tot gravissimis iniurijs lacessitus, coartatusque pro salute regni et dominiorum meorum iustissimum bellum ago vel, propulso potius, tanquam perturbator pacis communis a Vra

S. o pz' ^{vero} clementissime accensor, auctor, tantorum malorum le-
 mius audit. quem etiam hactenus neq; modestia mea, nec
 suum discrimen deducere ab incepta hostilitate potest/supe-
 rioribus enim diebus cum militum leniorem manu aduer-
 sus illum missem: que modico belli preludio illum ad cor
 et officium suum reduceret potius quam cogeret, non modo
 non curavit quicquam de pace meam agere, sed ne ad ul-
 lam quidem equam et decentem conditionem accedere vo-
 luit, quin oppressis ex insidiis aliquibus peditibus meis
 qui pro presidio castrorum in quodam oppido collocati erant, fecit
 plerosq; pendendis supplicis ad ignominiam meam affici,
 et unum ex capitibus duci Moschorum misit, pro testimo-
 nio victoriae, quod de quinque milibus hominum meorum
 consequutus esset, cum ne ducenti quidem fuerint, qui toto
 illius conatu fuerint ex improviso et dolo oppidanorum,
 fusi et intercepti, et ego innumeros eius cum milites, tu
 auxilios et primarios viros adeptus, non secus quam meos
 benigne et clementer habeo, tantum abest, ut quicquam
 eius quod iusta indignatione fieri deberet agam, prout
 vram ^{tuam} de his et alijs omnibus Nuntij eius qui
 apud me sunt ad plenum reddere possunt certiore
 itaq; beatissime pz' res in hoc cardine versantur
 cum essent apud me preter nuntios vros ^{his oratores} insignes, Ser-
 domini Ungarie et Bohemie Regis nepotis mei chari-
 ac etiam Principum Germanie componende pacis causa, pe-
 terentq; a me inter cetera uti res ad conditiones prioris
 pacis perpetue moderatis aliquibus articulis rediret, ego
 utinam maiorem iam ipsis augere partem diaonis, in po-
 testatem meam redegerim, et reliquum paruo negotio redi-
 gere possim, utcumq; etiam ille adunc cristas et hostilem ani-

mum in me non deposuerit, tamen rei Christiane et cum primis
 S. v're causa paratus fui ad eam ipsam perpetue pacis condi-
 tionem accedere, quam ille non satis firmam fuisse docuit, fa-
 cile enim ad pacem reducitur is qui iniustus pugnati verum
 illo nihil certi aut firmi respondente, in quo tuto consistere
 potuissem, tantummodo id agente, ut per inuolnera sua
 posset ex presenti discrimine elabi, et noua deinde mihi
 melius instructus, difficultatem ingerere pace infecta Oris
 discedere, et me bellum prosequi necesse fuit, quare sup-
 plico S. v're ut si quis aliter de his illi scribere vel re-
 ferret, quo me et causa mea iniustam redderet, v're S.
 potius suis Annctis si verbis meis non libet, fidem ad-
 bibere dignetur, et cum Agro sub pretextu debiti sui
 quo est Ordini astrictus, licet contra professionem suam agere,
 et Sacra profanis miscere: liceat et mihi cum bona rema-
 nente S. mira Regni mei, et meam dignitatem tuere ac illi-
 batam conseruare, nam ego S. v're, et vniuersae rei Chri-
 stianae plus ex usu esse potero et plus de illa mereri quàm
 quàm decem eiusmodi Ordines, quod tamen non eo dictu
 putet S. v're quod cum Ordinem opprimere et exterminare
 velim, sed quod facere non possim aliter quàm tranquillitati
 nec consulere et iuribus Regni mei, ut iuramento suo
 astrictus, non deesse Me S. v're vbi domino meo cleme-
 tissimo, et hanc causam meam iustissimam omni studio com-
 mendo, Quam dominus Deus seruet diuissime sos-
 pitem felicem Nicolai Dat. Chorunij Ca-
 lendas Junij Anno domini M. D. XX

296
Sigismundus I. Rex Pol

. Cardinalibus .

RME in Christo pater et domine amice charissime ac honoran-
dissime Queniamadmodum ab initio declinavimus semper cum fletu
domino Magistro Prussie ad arma venire, et bellum cum illo ag-
gredi eius hostilibus inceptis coacti sumus, ita etiam agentibus
apud nos pro pace Oratoribus cum Sanctissimi domini nostri
et Serenissimi Nepotis nostri domini Ungarie et Bohemie Regis
tum etiam Principum Germanie, parati sumus bellum utique
felicissime nobis succedit dimittere, et in summa post multos
tractatus ad condiciones pacis perpetue, quas ille violavit, et
infirmas esse docuit redire, verum ne id quidem ille certo aliquo
responso acceptare voluit nisi hoc egit ut nos verbis ab armis
et optimis successibus nostris seducere, et deinde consequentis
subsidiis que sibi pollicebatur se habiturum ab infidelibus et ex
Germania sperat, nobis novam et maiorem difficultatem ingerere:
et oportuitque Oratores rebus infectis discedere et nos actionem
nostram proseguere, cum nobis nullo modo licet in rebus regni
nostri, pariter et dignitati nostre deesse, quare plurimum rogamus
Beatissimum Patrem vestram, dignetur hoc negotium nostrum, Sanctissimo domino
nostro commendare, et facere. Sed suam celeritatem, quod non nos sed ipse
magis inducias quinquennales a sua Sanctissimitate violavit educi-
tis ex Germania contra nos inopinantes multis milibus la-
teariorum, et se domi cum omni apparatu bellico instructo, ac
solicitudinis ad defectionem subditis nostris, que res tam late et
clare patet, ut nulla ratione negari aut excusari possit, per-
suadeatque Beatissimum Patrem vestram Sanctissimo domino nostro nos non temere sed
coactos maiori indies angustia insolentia et hostilitate bellum agere
ne quis alibi, hic, referens sinistra de nobis existimationem
mittat et cause nostre fauore in merito deroget, quod vivissimum vestrum Beatus Pater
omni officio et gratificatione nostra qua poterit referre miramur que felix nos valeat

LEO PP. X.

797

Sigismundo. I. Regi Pol.

Char me in Chro fili nr Saltem et Appostolicam benedictio-
nem. Cum alias ex lris tue lris intellexissemus, que inter ea
et magnum dgrm Prussie secuta fuerant. nos^{que} int magis
q firmam pacem et unionem inter Chrianos reges et Princi-
pes saligne dissensiones ac similtates exoriantur, non potui-
mus non dolere, summaqz animi et cordis nr meliora affici,
nec ullum magis presens remedium fore vidimus. q ad litem
tuam scribere, eamqz benigne hortari, vt singulari sua pru-
dentia et bonitate grauioribus malis et scandalis que succ-
dere, possent, occurrere atqz obuiare vellet, idqz paterna
charitate ac sincera dilectione fecimus, non autem quidem
tuam reprehendere, sed factum ipsius vt par erat damnare et
improbare volentes. Ex lris enim lris tue que nuper nobis
per Venerabilem fratrem Erasmm Epni Plocen eiusdem lris
tue apud nos Oratorem redditae fuerunt, intelleximus eand
litem tuam scripta mea ex intimo charitatis affectu nata ac
pastorali officio nro conuenientia in alium sensum q de mandato
nro scripta fuerunt, a lre tua interpretata fuisse, eamqz suspi-
cari, q falsis calumnijs aurem prebentes contra eam partes
susceperimus. Quod quantum ab intencione menteqz nra alie-
num sit, nouit ille qui nihil non ignorat, nosqz nobis ipsis op-
time conscy sumus, q nulla prozns causam vng habuimus
q te tanqz peculiarem filium nr, ac de fide Chriana optime
semper meritum in visceribus charitatis gereremus, cum to-
(vt Chrianum Prinapem ac vere Catholicum Regem decet)
assidue bellum contra Scysmaticos et Infideles semper gesseris

ex eisq; plures ac insignes victorias reportaueris. Nosq; se-
pius ob eum vnacum Venerabilibus fratribus Sancte Roma-
Ecclesie Cardinalibus ac tota Romana Curia publicam leti-
ciam ostenderimus. ac debitas omnipotenti Deo. per solennis
misse celebrationem gratias egerimus. nec vnq; tristem ac aliquē
sinistram nuntium istinc nobis allatum fuisse meminimus.
hoc vno excepto. q; tanq; re noua et insolita nos valde co-
motos fuisse mirari non deceat. cum de omnibus etiam minimis
nedum maximis rebus coram Deo rationem reddidimus sumus
ac propterea solliciti ac vigilantes esse debeamus. ne gregis no-
bis commissi curam et custodiam neglexisse censeamur.
Gratias autem Deo nro agimus. q; ex nouissimis literis tue
lris rem ipsam magis distincte apteq; intelleximus. cognoui-
musq; ipsam tuam literam solita tua prudentia et modestia
in huiusmodi negotio processisse. et quod in prefatum Argem
sine eius exequatione fecit. id inuitam et coactam fecisse. se-
piusq; meos. ac aliorum regum et Principum Nuntios et
Oratores apud eam existentes testatum fuisse. q; per eam no-
staret. quin bonam pacem et concordiam cum prefato Argem iniret.
Placuitq; nobis intelligere celsitudinem tuam etiamnum paratum
esse pacem et concordiam huiusmodi. sub nro. et huius Sancte
Sedis beneplacito concludere. Quid quoniam. Celsitudinem
ipsam tuam in domino hortamur. eamq; per viscera misericordie
die illius cuius vices in terris gerimus rogamus et obtestamur.
vt ab intestino isto contra dictum Argem bello prout conuenit
abstineas: nec illi malum pro malo. sed potius bonum red-
dere oves. minimeq; hostilem aduersus eum. sed benignum ac
paterm animi induas. non ignoramusq; omnium victori-
arum que acquiri comparariq; possunt. nulla est speciosior. ma-
gisq; Deo et hominibus grata. q; seipsum vincere. ac proprios
affectus (quod hominis proprium est) superare. acceptamq;
iniuriam clementer potius remittere et condonare. q; hostile
vltima et persequi. Quod si (vt speramus et optamus)

eundem Aggrum quem bello et armis non sine magna rerum
 omnium confusione vincere posses, clementia quam cetera
 quoque ammiratione sentimus eaque mansuescunt, lenies ac plac
 bis ac eius duriciem paterna indulgentia franges. Nec
 nos pro parte nostra deerimus, sed ad hoc auctoritatem quoque
 vestram interponemus, sicuti alijs suis, nunctis vestris apud
 eandem Aulam suam committimus. Speramusque quod huius
 modi concordia intra vires quas contra vos inimicem exer
 cabatis contra Christi nominis hostes, nulla re magis quam Christi
 fidei
 stianorum Principum discordiis exultantes et confidentes
 unitis animis connectere, ipsosque debellare, ac Christiane ter
 minos augere et propagare mirabitis. Id quod ab omnipotenti
 Deo continuis precibus humiliter poscere et implorare non om
 mittemus. Datus Rome apud Sanctum Petrum sub
 Amulo Piscatoris Die XV Julij. Pontificatus nostri
 Anno VII

Sigismundus. I. Rex Polonie
Ludovico Regi Ungarie et Bohemie

SERME Princeps Domine Nepos noster charissime. Jam per
 alias nostras Aulam vestram edominans de protectione nostra in
 terras Prussie et causas nostri belli exposuimus pro defen
 sione subditorum nostrorum qui a domino Aggro diversis
 calamitatibus indignissime affligebantur. Nunc Deo Optimo
 Maximo fauente, res nobis ex sententia procedunt; Oppidis
 non paucis et Arabus in potestatem nostram redactis, verum
 enimvero in futurum prospiciendum est, ne hostis novis aucto
 rijs, nobis obesse possit. Intelleximus siquidem nonnullos
 in regnis et dominis vestris versari, qui a domino Aggro an
 nuo stipendio subarrati, ei auxiliares copias undique contrahunt

et potissimum in regno Bohemie Marchionatu Moranie nec:
 non Ducatu Slesie in spem maxime ut accepimus Illustis
 Dominis Georgii Marchionis Brandenburgensis Nepotis nri qui
 lateri nris vze assiduus assistit. Itaque rogamus nram vram
 ut non obstante priori edicto quo omnes ad accipienda a
 Agro militaria stipendia vetabantur: iterum illud adiecta
 aliqua seueriore interminatione qui edicto contravenierint
 publicari faciat et potissimum in regno et provinciis suprascri:
 ptis Germanie contemnis. Cuperemus etiam ut alio re:
 centiqz edicto inisdem regno et provinciis promissum faceret quo
 vniuersi ad bellum parati esse mberentur ad ferendum nobis
 si opus erit auxilium: poterit fama hec ferendam suppe:
 ciarum rebus nris non leuiter opitulari ubi hostes intelle:
 xerint opes Parma nris vze quando necessitas expos:
 tulauerit, nobis non defutura et forte a mouendis armis re:
 trahentur, postqz regna nra mutuis inniti viribus intelle:
 rint: Vellemus et hoc edicto adici ut si aliqui militares co:
 pie per prefatum regnum et provincias, ad domini Agri
 stipendium tenderent, hi omnes pro hostibus haberentur: vigi:
 et armis a transitu arcerentur: Rogamus insuper plurimum
 nram vram dignetur Spectabili et Agro Leoni de Ros:
 mithal Burgrauio prageni secreta mandare: ut si quos edi:
 cti contemptores aut domino Agro annuo stipendio obstructos
 in regno Bohemie repererit eos in pstatem redigat aut spon:
 sione fidei obstringat et presertim Sigismundum Banarum
 qui gentes pro dicto domino Agro conducere illis perhibet.
 Intelleximus etiam in dominis Saxonie ac Banarie Ducem
 pro dno Agro mercenarios milites conducere, et eas regiones
 bellico feruore apparatu: postulamus a nra vza velit per:
 muncios aut lras cum hisdem dominis Onabns agere, ut ta:
 lia fieri in dominis suis non patiantur. Quod si secus fuerit
 facient nram vram nos patrum suum cum regnis et do:

minys suis non esse desertura / Ser me rex et nepos n^r
 amantissime presens rerum n^rarum status ex postulat ut
 aitas v^ra in h^{is} nobis amorem et benivolentiam suam oste:
 dat. quas nos illi viissim volumus et pollicemur in qua:
 cuq; eius necessitate omnibus viribus et facultate mea sp
 referre / Feliciissime valere optamus et tem vram que nos
 diligit ut consuevit et habeat sibi commendatos Dat

. S. REX. P.
 Ep'o Vaciensi .

R De in Chro p^r Sincere nobis dilecte Scribimus
 Regie a^u Ungarie Nepoti n^ro char^mo in nominis
 n^ris regniq; et Dominiorum n^rorum non vulgaribus ne:
 gociis postulamus a P^rte v^ra efficere velit ut littere
 n^re in absentia Ill^{ris} D. Georgii Marchionis Brande:
 b^regen' legantur: ac ut eo infao expediat fiat in opor:
 tunum patrocinium suum prestare non grauebit: quo matreins
 demandetur et votis n^ris satisfiat Rem nobis facit
 v^ra P^rtas gratissimam et nos sibi hoc favorabili obse:
 quo obligatas in posterum efficiet Quam bene vale:
 re optamus Ex Thoruni 28

Ludovicus Rex Ung. et Bohemie
Sigismundo primo Regi Pol.

SERME Princeps et domine patre n^r char^me Venera:
bilis Balbus Doctor Secretarius et Orator n^r quem pro:
xime ad A^{tem} vram miseramus. retulit nobis ex fide de:
claravitq; ad unguem singula^{que} per responsionem a v^{ra} A^{te}
acceperat. Quid scilicet. A^h v^{re} visum sit de rebus affini:
tatis h^uensq; neglectis: Quid de n^{ra} in Bohemiam profectio
Quid item de plerisq; aliis negociis. de quibus legatio sua
constabat. Nequidem A^h v^{re} responsio. tota fuit nobis
admodum grata: utpote humanissima et ex animi n^ri sententia
facta. In ea vero parte gratissima ubi ex ipsa responsione
cognovimus A^{tem} vram pro singulari et fraterno in nos amore
ita se cum constituisse: ut posthabitis suis et regnorum suorum
negociis. licet arduissimis vel Brume vel in olomnes vel
Posonii ad primam future Quadagesime Dominicam no:
biscum conveniat. rebus n^ris consulat at prospiciat. De hac
itaq; tam propensa: tamq; optima v^{re} A^h in nos voluntate
fraterna q; pietate agimus et habemus A^h v^{re} gratias
amplissimas. quas etiam cumulatissime referendas. per omne
occasionem curabimus. Nec unq; tantorum A^h v^{re} in nos
officiorum sumus futuri aut immemores aut ingrati. In cele:
brando autem hoc congressu ut n^{ram}q; mentem A^h v^{re}
aperiamus. amplectemur libentissime. sequemurq; A^h v^{re}
consilium. credimus namq; illum utriusq; n^{rum} rebus ma:
xime vero n^ris Deo opitulante salutarem fore. Quomodo
autem A^h v^{re} de locis opationem nobis dedit. erit nobis multo

commodius Posony intra salicet regni nri limites q̄ foris. hoc tpe
 conuenire. Cum propter alia multa. Cum q̄ oris Germanicis
 ille locus vicinior est, ubi nunc conuenisse Electi Imperatoris
 Commissarij dicuntur. cum quibus forte de rebus Matrimonij
 si quid interea concludi per oratores nros cum eis non possit
 tractare ob loci vicinitatem commodius poterimus. Tempus
 autem Conuentioni nre per ^{litem} ~~litem~~ vram designatum, satis
 videretur esse conueniens. Sed cum illud in Quadragesima
 incidat. Veremur ne piscium copia illic grauemur. videretur
 itaq; nobis si modo ^{litem} ~~litem~~ vre placuerit. melius esse preser-
 tim prosequacibus nris una saltem vel duabus Septimanis
 ante Quadragesimam conuenire. id est vel ad Dominicam
 Quinquagesime vel Sexagesime. sed hoc nosq; arbitrio
^{litem} ~~litem~~ vre relinquimus, et nos illud tempus acceptabimus
 quod ^{litem} ~~litem~~ vre visum fuerit, magis aptum. De quo velit,
 rogamus. nos q̄ primum reddere ceteros. De rebus autem
 Matrimoniorum tractandis. cum Commissarijs Caroli Regis.
 quoniam intelleximus ^{litem} ~~litem~~ vram iam designasse Oratore
 sum, et reliquisse Craconie paratum in horas proficisci ad
 Commissarios predictos si nobis de his rebus ante Conuentu
 nrm aliquid agendū videretur. propterea ut in alijs. ita in his
 quoq; volumus imitari Consilium ^{litem} ~~litem~~ vre, et iam nosq; de-
 signauimus Oratorem nem̄ ipsum s̄gt Balbum ad ipsos Com-
 missarios. quem hinc propediem expediemus. et ita dimitemus
 ut ad Purificationis Marię festum adfuturum. in Jssperok,
 ubi Commissarij nunc existunt, peruenire possit, non enim voluit
 ut certo didicimus hoc tempore propius ad nos descendere. Quare
^{litem} ~~litem~~ vram plurimum rogamus. velit iubere, ut Or̄ sumus ad
 hanc provinciam iam designatus, iter accipiat et contineat
 ad Jssperok ad predictum festum Purificationis peruenire, et
 illic iungat se. Or̄ nro, et una adeant Commissarios, moneatq;
 illos, pro instancionibus sibi mutuo communicatis, ut iam tandē
 negotium ipsum pro desiderio nro transigant, poterunt autem

illos utriusque nomen nomine affabiliter primum adhortari: deinde
 si res postulabit exprobrare etiam beneficia mea et illorum
 ingratitude inuicemque accusare. ac deinde si videbitur
 etiam minas aliquas addere, non sunt defuturos, qui hanc mi-
 signem iniuriam vascantur, si res ipsa prout optamus suum
 finem sortita non fuerit. Esto autem. ut si predicti Oratores
 mihi nihil concluderent, proderit tamen eorum missio vel ad
 hoc quod ex disputationibus in congressu et colloquio illorum
 futuris, apertius eorumdem animos et sententias expiscabimur
 et tandem in Conuentu nostro facilius etiam deliberamus quid
 opus facto fuerit. Ceterum missuri sumus, ut si hoc vere antea
 significauimus, Oratores nostros ad Conuentum Bohemicum pro-
 festo Epiphaniarum domini proxime futuro celebrant, ad sedan-
 animos Bohemorum propterea quod ad ipsos hucusque sepe vocati
 non concesserimus, conuocatos, qui prolatis in medium causis,
 que nos hic detinuerunt, debeant absentiam nostram excusare,
 et illis persuadere, ut eoque animo illam ferant, certamque spem
 habeant nos in eorum medium libentissime profecturos cumpri-
 mum per oportunitatem licerit. Quoniam autem auctoritas
 vestra apud quam, ut audimus, sepe iam de mea absentia
 conquisiti sunt plurimum valet, velit (si modo ea res de tem-
 porum non grauabimus) aliquem ex suis illucque ad predictum
 Epiphaniarum festum Oratorem mittere, cuius preces et vestra
 pro nobis missa legatio rebus nostris proculdubio magno erit
 adiumento, causamque dabit ut nos cum optata responsione
 reuertantur. Postremo sciat vestra iam nos Oratorem
 nostrum ad Pontificem pro re Pentemica expedisse, et eam nos
 diligentissime curaturos, facturosque etiam alia omnia quecumque
 vestra, vel grata vel iucunda fore cognouerimus. De
 premissis autem omnibus vestra velit nobis preter mo-
 ram rescribere, ut intellectu vestra mente, sciamus nos
 quoque illi nos et studia mea accommodare. Quam Deus
 Omnipotens quod felicissime conseruet, et concedat eidem in omnes
 hostes suos victoriam semper gloriosam. Dat. Unde in festo con-
 ceptionis Beate virginis Marie. Anno domini M. D. XIX.

825

*Ludovicus Rex Ungarie
Sigismundo Regi Polonie*

S Ex me Rex Patruæ nre charme Ex lris mris vris
proxime ad nos datis intelleximus prosperum adhuc prus-
siane expeditionis euentum fuerat quidem vtriusq; nem opta-
bile ut mris vris arma et vires aliis hostis sensisset Sed
cum subditorum iniuriæ et Calamitates necessario propulsa de-
fuerunt rebus à mte vris preclare gestis ex animo gratu-
lamur. Quos non minus habemus Incurdos q̃ si à nobis
aut mro auspicio Capta illa Oppida expugnate decies
et in potestatem essent redacta. Nos etsi Deo fauere non
modo reliquum huius belli cursum Sed etiam exitum optimo
inens parem expectemus. facit tamen mris vris quod sapie-
tissimus et in re militari exercitatissimus Princeps. ita enim
presenti fortuna ac felicitate sua gaudet ut etiam futuris di-
ligentissime prospiciat. Quod igitur mris vris voluit. Re-
gno mro Bohemie Marchionatus Moravie. Silesie ac Lusacie
Ducatibus seuere ediximus. ne quis in hanc miliciam aduersus
mtem vram nomen dare. aut agnoscere stipendium audeat.
Alio item edicto iussimus. ut in his mris provinciis vniuersi
ad ferendum si res postulet mris vris auxilium parati et expediti
esse debeant. vltimoq; hunc edicto mro adiecimus. ut si que
copie contra huiusmodi edicta mra conscripte. et agnoscere
dix sine in predictis Provinciis mris sine alibi conducte esset
reuocentur. et à transitu adhibita etiam vi tanq; hostes arcea-
tue: Mandauimus preterea Secretis lris fidei mro magro Le-
oni Rosmichal. Pragen' Burgravio. et Sigismundum Bana-
rum aliisq; si quos esse aduersarum partium cognouerit. quicq;

annuo stipendio obstricti digni essent. vel pro conducen' mili-
tibus illis versarentur: eos tum Inveniendo, tum alijs quibus
erit necesse vinculis infide atq; officio contineat, milites con-
scribere vetet, ac fines Regni me' egredi nequaquam sinat aut
patiatur / scripsimus huiusmodi de rebus accuratissime. Illustri-
busq; Saxonie et Bavarie Dnibus clareq; sumus testati
sicuti Regna Provinciae opes facultatesq; me' cum lite
vra' communes sunt. ita etiam vram patrum me' quicq;
undeumq; eveniat in nullo casu nos deserturos. In his
itaq; alijsq; rebus omnibus quibus in vram voluerit
operam vram studium curam diligentiam vires deniq; omnes
nullo loco aut tempore sibi defuturas polliceatur ac persua-
deat. Quam valere optamus felicissime et eidem nos
vraq; omnia, ut patris optimo et amantissimo vnice commen-
damus. Datum Bnde prima die Martij Anno domini 1520

Ludovicus Rex Vngarie
Sigismundus I. Rexi Polonie

SER me Princeps et domine patene me' char me' atq; honoran-
Cum imper etiam vram per Venerabilem Balbum Docto-
rem Prepositum Secretarium et Oratorem me' de pre-
fectione mea in Bohemia consuluisse visum fuit. Et vix
ut transitum me' Conventui nro Posoniensi anteverteremus
et illic cum lite vram de ratione perfectionis me', tum
de rebus alijs nris. Regnorumq; morum tractavimus. Me-
dio vero tempore lites vram Bello Pentemio implicata no-
bis rescripsit. se non posse ad diem statutum locumq; conferre
petendo a nobis ut tantisper etiam vram et eosq; nobiscum
congressum opperiremur. dum ex huiusmodi belli difficulta-
tibus aliqua saltem ex parte sese explicare posset. Quomodo

vero nos antea statibus regni nri Bohemie regressum nrm
 summopere mirumq; in modum efflagitantibus, polliciti fuimus
 ex hoc ipso Posonien' Conuentu consulta Ate vrea' in mediu'
 ipsorum recta nosmetipsos recepturos. Videntes Conuencio:
 nem nram pro condicto die fieri non posse, miseramus Ores
 nros insignes in Bohemiam, qui nos apud omnes status ex:
 censarent causamq; exponerent. Cur et conuencio posthabita
 et ingressio mea pariter dilata fuerit. Monerentq; illos vt
 equo animo ferrent hanc dilacionem. vtpote instam et necessa:
 riam. Verum parum profuit hec mea' apud illos exensacio. Na'
 responderunt nobis nec Regnum illud nrm variis ac multipli:
 cibus dissidiis et factionibus vndiq; agitatum, distrachumq;
 pacari. Nec res nras villo pacto nisi nra' presentia auctori-
 taq; posse compom. Quam ob rem contenderunt a nobis ma:
 gna instantia magnisq; precibus, vt ad festum Pasche iam
 preteritum in omnem euentum illuc proficisceremur, alioqui
 regnum ipsam nrm, crescentibus quotidie magis ac magis odys
 et tumultu, in exidm propediem bello intestino prolapsurum
 resq; nras eo redigendas. vt de illis vel innandis vel
 suscitandis parum postea spei superesse possit: quibus rebus fu:
 chi anxii dm multumq; cogitauimus. quid nobis faciendum
 esset, facta tandem resolutione. rescripsimus illis. nos preter
 moram preparatuos singula que ad hoc iter pertinerent. Et
 his paratis omni cunctacione postposita transitu nrm matura:
 tuos et primum Posonium concessuros. illincq; ipsis signifi:
 caturos, si quid amplius ad hanc ipsam profectiōem nram per:
 tinere visum fuerit. Quod ob eam rem a nobis factum fuit
 vt per hanc dilacionem daretur occasio futuro nro cum Ate
 vrea' Conuentui: et ipsi Bohemi per spem illius de ingressu
 nro datam, infide erga nos, et in pace inter semetipsos interim
 continerentur. Expeditis itaq; Cursor nrm cum hac responsioe
 vix fuerat limen egressus. cum nobis redidite fuerunt hie Bo:
 hemorum quibus significabatur inter ipsos noua' quanda' discor:

diam et maiorem et perniciosiorem prioribus, iterum esse co-
 motam et quidem quae etiam dignitati regiminis nro esset, nisi
 quod primum obuiam iretur, non mediocriter obsutura: Qua re
 permoti cursorem reuocauimus retinimusque expectantes illos
 qui ab ipsis Bohemis sic dissidentibus ad nos Oratores veni-
 turi dicebantur, ex una itaque parte dominorum seget et mil-
 lorum venerunt Oratores: qui propositis et ad vnguem causis
 dissensionum novarum declaratis supplicauerunt nobis multo
 quod vna antea vehementius, obortis sepe inter loquendum la-
 cerimis, ut omni mora postposita, si meam Regiam dignitatem
 saluam fore cupimus, si regni conseruatio nobis cordi est, in
 Bohemiam properemus, alioquin desperatis rebus omnia prope
 diem ruitura: Agentibus autem nobis cum profatis Oratori-
 bus allatis sunt etiam alterius partis, cuius capita sunt
 nonnulli ex dominis Baronibus et Nobilibus, qui cum Cuius-
 fatibus omnibus conspirauerunt, qui licet ab alia parte dissen-
 tiant in omnibus videantur, et praesertim in hoc, quod ipsi quosdam
 articulos super Regni illius (ut ipsi dicere solent) tabulis
 communium omnium consensu inscriptos, auctoritatem meam Regiamque
 dignitatem concernentes, altera parte dominorum seget et Nobis
 simul prorsus reclamante expungere nixi sunt, verum in hoc
 vno concordant omnes et eque hi atque illi cupiunt, ut pri-
 mo quoque tempore illuc veniamus, asserentes pericula illi regno
 ex hac ordinum dissensione impendenda, nisi praesentibus
 nobis, vitari nullo pacto posse. Quamuis itaque videbatur
 nobis, non satis tutum fore, ut nos illud Regnum nrm, tam
 multis tamque perniciosi odiorum discordiarumque facibus, vni-
 usque ardens, hoc tempore subiremus, Ne tamen putarent
 ipsi Bohemi, vel pars eorum, se a nobis habitos esse omnino
 contempti: et nichil facere totius regni salutem, quod in
 sola praesentia mea omnes reponerent: Polliciti sumus denique
 alijs per Oratores, alijs per has ingressiones meas, et nos
 ad festum Natiuitatis Beati Joannis Baptiste Posonii futuros,
 illicque expectaturos eos, qui nobis ex Bohemia obuiam sunt

venturi: que dilatio: et si exigui est temporis. Oratoribus
 tamen permolesta videbatur. q̄ dicerent omnem moram
 noxiā. et ad extinguendum tantum incendium maxia
 celeritate subitoq̄ accursu opus esse. molestiam hanc Ora-
 torum ea potissimum causa mitigauimus. q̄ necesse omnino
 fore nos per id tempus expectare. qui nobiscum illuc in-
 gredierentur Oratores. tum Ser^m Romanorum Regis hu-
 ius vr̄e. quorum opera ad omnes res agendas compone-
 dasq̄ vti vellemus. hinc autem pollicitationi vr̄e hoc adie-
 cimus. Vt interim omnes statim inter se concordent de se-
 curitate quam domini Hungari nobiscum illuc ituri. memo-
 res preteriti persecutionis. de personis deq̄ rebus suis ha-
 bere cupiunt: et contra diffidatores huius regni. quorum
 nonnulli in Bohemia delitescent. et contra sediciosos alios. qui
 cum rapinis. tum cedibus studere solent. et hanc securitatem vel
 ut Budam vel ad Posonium adferant. priusq̄ ultimus pe-
 dem moueamus. Nunc itaq̄ Ser^m Rex Patruē et tanq̄
 p̄ char^m res me^m in hoc cardine versantur. nichil esset no-
 bis optatius. veluti ^{nichil} videlicet etiam magis est necessarium. q̄
 si conuenire cum Ate vr̄a nobis liceret. priusq̄ fines Bo-
 hemicos penetrabimus. Verum si id fato quouis iniquo ad-
 uersante fieri non poterit. Ate^m vr̄am vehementissime ro-
 gamus. non grauetur aliquos Oratores insignes illuc no-
 biscum mittere. quorum opera ad componendam pacem ad
 res bene ordinandas. vti possimus. ut intelligant omnes
 non deesse nobis Ate^m vr̄am que res. honorem. dignitate
 auctoritatemq̄ nr̄am. cure habeat. teneatq̄. Scripsimus
 etiam ad Ser^m Carolum Romanorum regem Sororum
 nr̄um pro eadem causa. quem tum pro nexu tot affinitatu
 quibus illi iuncti sumus. Tum pro officiis aliis quibus

à nobis affectus amulatusq; est. nobis in hac petitione nra
 non defuturum confidimus. De quibus omnibus fidelis
 nre R^{is} dⁿⁱ in Chr^o p^r dominus Joannes Gostomius Epus
 Jawrien^{sis} Or^{ator} nre plura coram nomine nro dicturus est. ex
 quam à nobis accepit informatione. eius verbis à tas nra
 fidem adhibere. et nobis ex sententia nra respondere
 velit. Iterum rogamus à tem vram q; felicissime Valere
 optamus. Dat^{us} Bude die xxij Aprilis Anno
 domini . M^o . D^o . xxx^o.

*Sigismundo Rex Pol.
 Ludonico regi vnga^e. nepoti.*

Serme Princeps. Accepimus lras vre à his qui:
 bus nobis declarat statum turbulentum regni sui Bohemie
 et quod ad instantissimas preces illorum regnicolarum.
 coacta sit super profectione illius sua respondere. postulatz
 a nobis à tas nra. ut vel se cum Posoni^{ensis} p^rmisq; eo se re;
 apiat. conveniamus. vel ubi hoc fieri non posset. mittereg
 sequi. Oratores nros in Bohemiam. quorum opera illic in
 pacandis intestinis seditionibus ac alijs negocijs suis. vti
 posset. Ser me Rex ac amantissime Nepos. nre nobis m^o
 adeo est ante et cordi q; cum à te nra q; celerims Conue;
 nice posse. Intelligimus enim id plurimu nobis et com;
 mibus regnis nris expedire. utq; prestare possimus. nichil
 quidem reliquum faciemus rogamusq; plurimu à tem vraz
 ut eam ob rem tam utilem ac necessariam contineat se qua;
 tum potest. ab hac profectione. ut nos interim possemus ex
 his difficultatibus bellias explicare. et cum nra à te

conuenire, cum qua existentes. agemus non minus de pac:
 andis rebus Bohemiis, q̄ aliis quibuscumq; tantumq; hinc
 negotio incumbemus, ut si etiam illuc ipsi cum dñe v̄ra
 proficisci deberemus. idq; res exigerit et hoc facere non
 recusabimus, scribemusq; lras ad dominos, et ad omnes
 alios Ordines regni ipsius Bohemie, hoc institutum nr̄
 illis declarando persuadendoq; uti adeo perfectionem
 ad se dñs v̄re, non exigent, donec cum illa conueniam
 quod maxime necessarium foret eundem. Conuentum nr̄
 ipsi itineri anteuertere et intestinas illas discordias prius
 inter illos metipsos componi, Verum si quo fato iniquo
 congressus nr̄ tam cito fieri non possit et domini Bohemi
 aduentum ad se dñs v̄re differri. eque animo non pa:
 terentur, statueretq; dñs v̄ra ad illos proficisci, nos
 cum primum certiores de hoc facti fuerimus, nihil gra:
 uabimur, non solum oratores nros insignes cum dñe v̄ra
 illuc mittere, verum omnia alia quecumq; ad dignitate
 et bonum statum dñs v̄re, ac eius Regnorū per:
 tinere cognouerimus libentius semper exequi, ac nulli la:
 bori nulliq; sumptui parcere vñq; volumus. felicissime
 valeat dñs v̄ra et nos diligat Dñs Torunij
 die .xxii. May Anno dñi .D. .M. .LXX.

SIG. I. REX POL.
Optimatibus Regni Bohemie.

Spectabiles, Magni, Nobiles, Et Generosi ac famati
amici, nobis sincere dilecti. Accipimus lras vrarum
D. quibus nobis declararunt se multas legationes ad
Ser. mu. Do. mu. Ludouicum regem suum fecisse, illiusq.
autem emixe rogasse, vt ad regnum istud suum Bohemis
venire dignaretur, propterea quod essent urgentissime cau-
se, que aduentum eius istis exigere, neq. se potuisse
hactenus id a iute sua impetrare, postulantq. a nobis
vte D. vt ad illius autem intercederemus quo precibus
ipsorum et necessitati regni sui Bohemie satisfacere dig-
naretur. Vbi vero domini regni Hungarie obstarant,
quo minus id illius iutas faceret, esse mus D. vris con-
silio et auxilio, quale in hac re se gerere deberent. Nos
in memoria habemus illius autem nobis neca festum Pen-
tecostes preteritum per Illrem dominum Ducem (Carol.)
significasse, quod constiterat ad festum S. Joannis istic
ad Regnum Bohemie proficisci, quid autem cause sit quod
illud institutum suum eius iutas non prosequuta sit,
proorsus ignoramus. Nunc vero incidunt rationes sume
necessarie, vt de illius iute, sorore, et nepti mea haz ma-
in nullo certo fine cum magna indignitate mea constituta,
ac de aliis rebus ad communia regna et domina vtriusq.
nrm pertinentibus, que mutuu. Conuentu. mem. requirunt
constituimusq. cum illius iute celerius opinione conuenire

et imbi existentes coram agemus: cum illa diligenter ut iam
 demum proficisci istuc ad regnum Bohemum non differat
 ubi vero ad id tempus quod inter nos statimus con-
 uenire cum illis de te non possemus aliqua gravi neces-
 sitate impediti tum operam omnem apud illam faciemus
 quo ipsa non expectato ipso nostro Conuentu istuc id
 ad regnum Bohemum se conferret et postulatis de vram
 satisfacere. Interim autem rogamus illos plurimum ne
 urgeant illius deum in euocanda illa ad se donec vel
 cum illa conuenerimus, vel consiterit nos id prestare
 non posse et persuadeant sibi de nobis vre. D. nos
 non secus cordi habere bonum statum ipsius Regni Bohe-
 mic et nostri proprii regni. Et pro eo ac omnibus de-
 sideriis vram. D. libenter omnia que poterimus nos
 semper facimus. Quae bene Valeant. Dat.

SIG. I. REX P.

Statibus Regni Bohemie

A ccepimus tam aliunde tum ex lris Ser^m D. Ludouici pro:
 xime ad nos datis, item eiusdem precibus supplicatio:
 nibusq; vris persuasam ita constituisse vt pro festo Natiui:
 tatis Diui Joannis Baptiste proximo in medium vru^m
 proficiscatur. Qne iuris sue profectio longe antea fieri
 debebat. Ita enim inter nos et illius item conuenerat
 vt ad primam preterite Quadragesime Dominica Po:
 sonij Conueneremus, et illius habita consultatione tum
 de honorifico iuris sue ingressu, tum de rebus omnibus
 quietem tranquillitatem ac omne bonum vru^m concer:
 nentibus iuris sua recta ad nos se conferret. factuq;
 id omnino fuisse, nisi nos hoc bello Pentemio fuisse nos
 implicati. Inde secutum est vt et mutua mea congressio
 et transitus iuris sue in Bohemiam differretur. Quod
 nos futurum presencientes rogaueramus, item suu^m, vt
 equo animo ferret hanc necessitatem, que nos pro die antea
 condicto conuenire non pateretur. finimusq; pollicati aliu^m
 Conuentum cum iure sua nos habituros, mox vbi huius:
 modi belloznm difficultatibus aliqua ex parte explica:
 remur, et eam ob rem persuaseramus nobis item suu^m
 id expectaturu^m, priusq; profectionis sue diem vobis
 nominare. factum iuris sue non improbamus, Non enim
 nos latet, qd sit hec iuris sue profectio, et sibi et ^{to} regno
 suo Bohemie necessaria. verum optaremus si fieri sine
 no^{ro} et istius regni Bohemie disordine aut dispendio

posset. ut nos cum dñe sua prius q̄ se istuc reaperet. vel
 Posoni vel alio quouis loco conveniremus nam si de
 ratione rerum dñis sue deq̄ vobis pacifico statu coram
 consulturi ex quo Conventu nro futuro mitteremus et
 nos oratores nros cum dñe sua in omnibus eidem
 obsequimur et si opus foret. siq̄ res ipse Bohemice
 postularent et si hoc ad perfectum rem fore cognov-
 sceremus etiam et nos ipsi personate cum dñe sua
 istuc libenter iremus. Non scens enim salutem dig-
 nitatem resq̄ omnes ipsius Nepotis nri q̄ nram
 propriam curam habemus. nec minus isti regno Bohe-
 mie q̄ regnis nris bene volumus. tum causa Nepotis
 nri tum pro nro sincero erga vos affectu et dilectione
 et vna viassim in nos observantia et multis alijs
 officiis quibus nos semper cum summa veneratione
 se prosequi consuevisti. Quamobrem vos omnes ex
 corde hortamur plurimumq̄ rogamus velitis opera
 omnem impendere et pro vna summa prudentia vias
 modosq̄ ex cogitare quibus hec vna dissensio mitigetur
 Sedetneq̄ priusq̄ Nepos nri istuc se conferat. hoc enim
 multo magis ex dignitate honoreq̄ dñis sue quibus et Bo-
 nos fideles decet accurate semper studuisse. hoc deniq̄
 magis futurum est ad utilitatem et famam Illustriorem
 totius regni Bohemie q̄ si precipitata prosecutione ad has
 discordiarum tempestates tenerum adue dominum rem
 intro duxeritis. Quia in re cogitare vobis opere precium
 est. quid vos cum ex honore vobis tum ex fide facere
 oporteat et bene rei exitum prospicere ita quicquid fa-
 ctum a vobis fuerit improbari a nemine laudari vero

ab omnibus possit. videretur autem nobis nihil posse fieri
consulimus & si quod premissum a nobis est fieret, id est,
odia similitates et discordie vix antea sedarentur, pri-
usq; intraret, et si interim salutem suam ad perfectionem non
regeretis, ferretisq; equo animo eiusdem absentia, donec
salus sua nobiscum conveniret, que res et ad sedandos oes
motus et ad res pacandas, ordinandasq; non parum
momenti nostro Indicio esset allatura. In ipso enim Conve-
niunt, nihil pretermitteremus sed exantecuramus, cum de te
prefati Nepotis nostri singula quaecumq; ad salutem tranqui-
llitatem, et pacem istius regni Bohemie tuendam conserva-
damq; pertinere arbitraremur, et illa prospectis compositisq;
omnibus salutis sue liberis honorificandis maioreq; splen-
dore et gloria, cum summo totius regni Bohemie et vix
omniu decore, honestate et fama laudabili, apud omnes na-
tiones merito predicanda, in medium tuum, vel sola vel
nobiscum vna. Si res hoc ita postularet ingredi posset de
quibus dedimus litteras etiam ad ipsum Nepotem nostrum et signi-
ficavimus eidem, quid vobis super eadem re scripserimus
hortantes illum de te et hoc nostrum Consilium, non asser-
nere utpote et suis et vestris rebus minime obfuturum vos.
Vero iterum atq; iterum rogamus, ut nobis gratificari et
ad premissa omnia ex animi nostro sententia respondere & pri-
mum velitis, ut nos quoq; de vestra voluntate Nepotem
ipsum nostrum tempestive certiores facere possimus. Et bene valere
vos optamus. Dat. L. Thorunij. xxii. Maij
Anno domini. M. D. L. xxi.

S. REX . P.
Ludouico Regi Vngarie

817.

S Er me Princeps De Cnm esset apud nos R^{ex} d^{ns} D^{os}
Ep^{us} Jancien^{is} Or^{ator} d^{ns} v^{re}, et declarasset nobis. v^{bi}
pollicitu fuit Optimatibus et regnicolis Bohemie se ad
illos pro festo Sancti Joannis Baptiste preteritis profectura
nos intelligen^{tes} expedire communibus rebus n^{ost}ris et re:
gnorum meorum Conuentum n^{ost}rum ^{mutuum antequere, scripsimus et misimus} ad Bohemiam, qm ago^{de industria n^{ost}ra}
ret v^{bi} profectio ipsa d^{ns} v^{re} eo v^{bi} differretur de:
nec p^{ri}ms cum illa conuenire possemus. Unde quod respon:
sum accepimus cognoscat v^{ra} d^{ns} clarins ex Scheda
quod presentibus inclusa mittimus, q^{ui} in summa vⁿⁱuersi
nullo modo consentire voluerunt, ad v^{ol}ter^{na}rem dila:
tionem aduentus ipsius ad se d^{ns} v^{re}, que cum dem^{um}
nobis l^{it}ris s^{uis} significauit q^{ui} Posoni^{um} proficisci decreuit
vt illic p^{ri}ms animos ipsorum Bohemorum inter se disside:
tes componeret, expediuimus euestigio Orem^{us} n^{ost}rum, qui
illuc obsequio et studio suo, tam in pacandis moribus Bo:
hemis q^{ui} etiam in profectioe d^{ns} v^{re} ad illud regnu^m
p^{ri}us adisset, qm subinde referet d^{ns} v^{re} statum p^{re}sentem
rerum n^{ost}rarum, vt q^{ui} dominus d^{ns} Prussie persistit in
proposito et hostilitate sua aduersum nos, qm licet ad nos
impe^{re} eo pretextu venerat, q^{ui} voluisset se nobis reconci:
liare tamen d^{ns} nos aliquandiu verbis et p^{re}missis
s^{uis}, vt nos et gentes n^{ost}ras distineret et tempus aucupa:
retur, tandem nactus subsidia quedam ex Germania re:
bus omnibus, que iam pollicitus fuit infectis discessit,
vnde cum bellum magis increscere videtur, d^{ns} tem^{poris} v^{re}

ex animo rogamus, dignetur nobis cum regis suis. no-
desse et presertim in eo, ne gentes aliquae aduersum
nos possent per diuinem iuris uiam penetrare. Quod illi
uicissim regibus et dominis eius volumus omni beniuo-
lentia uicibus et facultate nostra semper referre. Quod
autem nobis istas uia comendat Venerabilem Joannem
Carnoussii Secretarium nostrum volumus eum demaps hac
ratione uberiori gratia nostra complecti et felicissime ua-
leat istas uia, cuius amori nos Commendamus

S. REX. P.

Andree de Tanczin Palat Lublinen
Oratori ad Ludovicum regem Ungarie
Designato.

M Agere Sincere nobis dilecte. Hactenus distulimus mitte-
re instructionem huius legationis ad quam nuper illa
designauimus expectantes, quem euentum haberent trac-
tatus nostri cum dno dno Pussie, verum cum ille uerbis
et promissis suis nos aliquandiu ducens tandem rebus
omnibus incompatis discessit mittimus leuam crediti-
uas et eam ipsam instructionem iuxta quod et secundum
quod melius ad bonum statum Serenissimi regis Ludouici
expedire uidebitur tua S. agat omnia, fecimus illi autem
pro viatico dari quingentos florenos, et si illa lon-
giori opinione illic immorari, aut proficisci ex Posonia
in Bohemia contigerit, plus illi mitti faciemus que bene
ualeat

Andreas de Tanczin palat Lublinen corpore pusillus: gratus, consilio et animo et
eloquio magnus, ex Torunio missus erat ad regem Ludovicum in Ungaria
et si opus sit, eat in Bohemiam, Legatio hoc querenda: et hic
ponenda

819

S REX I
Andreas de Tanczin Palat^o
Lubliner Oratori.

M Agge sincere nobis dilecte. Significauerat nobis in prid^o
Ser mus Rex Ludouicus Nepos n^re char mus exigisse
vehementer ab omnibus statibus, et ordinibus regni Bo:
hemie q^{uod} illorum dissensio et discordia intestina sedari
nulla alia ratione possit, q^{uam} aduentu et p^{re}sentia sue d^{omi}nⁱs
idq^{ue} eius d^{omi}nⁱs iterum l^{ite}ris s^{uis} nouissime repetiuit, decla:
rans se facere non potuisse ali^{quid} q^{uod} se illis polliceri, siq^{ue} sta:
tuisse, ut ad festum Sancti Joannis Baptiste proximum
Posonium proficiscatur ut prius illic aduocatus ad se Ann:
ctus a singulis Ordinibus, tumultum et seditionem illorum
componat, de h^{uius}modi liberius et cum maiori dignitate ad re:
gnum ipsum Bohemie proficiscatur ad reliqua illic neces:
saria providenda et in bono ordine Constitnenda, Postu:
latq^{ue} a nobis d^{omi}nⁱs sua, ut pro eius honore et pro commo:
diore modo componende tante tamq^{ue} perniciose regni illius
dissensionis, Orem nam ad se mitteremus, Nos illius d^{omi}nⁱs
postulata, ut semper consueuimus obaudire volentes, d^{omi}nⁱs
que condicionem status ipsius regni Bohemie iam percellunt
ad id legationis munus deputauimus volumusq^{ue} ut q^{ui} a:
lermis et leui apparatu, curruli duntaxat, ut nunc aliqui
talia itinera peragunt se ad viam expediat, et ad ipsum
Ser mu^{ndu}m D. regem Ludouicum recta Posonium, deinde
si opus fuerit, et res ipse postulauerint, etiam in Bohemia
cum illius d^{omi}nⁱs proficiscatur Craconia vero veniens, et
instruccionem necessarias, et viatui apud Boner recipiet

pro studio suo erga nos et gratia nostra factura & ne
bene valeat Dat. Thorum xxj. May
Anno domini m. d. xx.

**Mandatum a Sigismundo primo
Regem Iolo ad Conuentu Regni Bohemie**

hoc mandatu
ad priorem
legationis p[er]tinet

Sigismundus. Manifestum facimus Vniuersis. Quia intelli-
gentes officii et debiti nostri esse, ut pro necessitudine et vin-
culo Sanguinis, quod nobis est, cum Serenissimo Principe dno
Ludouico Hungarie et Bohemie Rege Nepote nostro char-
issimo ac regni eius consilio et auxilio nostro optimo
semper adsumus, constituimus et deputauimus ad Conue-
ntum generalem in regno Bohemie pro dominica tercia post
festum Sancti Georgii. Consiliarium etorem nostrum Ma-
gistrum Andream de Thanzin Palatinum Inblinen-
sime nobis dilectum, cui plenam auctoritatem et potestatem
dedimus. damusque harum serie literarum, agendi, consulendi
et determinandi nostro nomine p[er] omnia, et singula, cum Ce-
saribus et prefati Serenissimi domini Ludouici Regis ora-
toribus et Consiliariis ac statibus seu Ordinibus regni
Bohemie promittentes verbo nostro regio, quod quicquid per eum
actum constitutum et determinatum fuerit pro bono et tra-
quillo statu ipsius Serenissimi domini Ludouici Regis et regni
eius Bohemie id nos eque gratum et firmum habemus, ac
quemuis actum nostrum proprium. In cuius rei testimonium

Sigismundus Rex P.
Ludouico regi Vngarie.

821

SERME Princeps. Intelligentes animum A^{ts} v^{re} quem
ad componendas dissensiones. Et motus intestinos regni sm Bohe-
mie instituit, expedire hunc negotio, ut nos ad illam Orem
nem mitteremus ne v^{re} eius rebus et postulatis deesse vide-
remur. Mittimus istuc ad eam Mag^m Andream de Tha-
ezin Palatinum Inblinensem Consiliarum nem Sincere no-
bis dilectum qui pro eo quod iam ante statum ipsius R^{egni}
Bohemie percellunt poterit commodis A^{ts} v^{re} in omnibus sa-
tisficere, qui et alia pariter referet nro nomine A^{ts} v^{re}
om fidem adhibere dignabitur. Valeatq^z felicissime A^{ts} v^{re}
vra et nos diligat. Dat^r

Sigismundus Rex P.
Optimatibus regni Bohemie.

SPECTABILES Dⁿⁱ Magⁱ Generosi. Strenui. Nobiles Et famatissi-
me et grate nobis dilecti. Mittimus in medium v^{re}arum Do-
minacionum Mag^m Andream de Thanezin Palatinum In-
blinen^m ad tractandum et consulendum nomine nro in commune Ad priorem lega-
tionem p^{ri}net
cum v^{re}is D. et Cesaree Celsitudinis Ser^m et amantissi-
mi Nepotis nri domini Regis Ludouici Oratoribus ea omnia que
et bonum statum eiusdem Ser^m domini regis Ludouici et istius
regni sm concernunt, proinde postulamus a v^{re}is D. ut ei in
omnibus que cesseret et ager, plenam fidem adhibeant et quicquid
per eum actum tractatum et confectum fuerit, id nos eque firmum
atq^z ratum habere non ambigat atq^z cum ipsi coram istuc ades-
semus. Cupimus v^{re}as. Dominationes bene valere. Vitae

SIG. I. REX POL.
Andree de Tanczin Palat° Lublinen

M

Ag² Sincere nobis dilecte Commendamus in omnibus istuc actio:
nes S. tue et processum in negociis sibi commissis. Rescribi:
mus Ser^{mo} domino Nepoti nro commissuros nos negotium
Istuc Sororis sue nre ~~Nre~~ Generoso Jaroslao Laskij que
non pridem ad Cesaream autem sola rerum Pruthemariam
causa misimus, nichil adhuc scientes de aduentu ipsius Ce:
saris ad Germaniam, non dubitavimus enim aduersarios
nros, multa coram illius Ate de nobis commenta, et quere:
monias facturos. Scribimus etiam ipsi Ser^{mo} Nepoti nro se:
tenad nram de rebus Bohemias, et libenter videremus
ut illi regnicole amplius non tumultuarentur propter multa mala
que inde sequi possunt, utq; si in sententia perstarent, eorum desi:
derius satisfiat. Et quis ipsi intelligimus parum necessaria
et utilem futuram Ate sue ipsam protectionem, tamen ut motus
ipsi sedarentur, qui etiam aduersus nos ob id esse feruntur, pu:
tamus vtilius esse petitionibus illorum subditorum acquiescere
qua in re et in omnibus S. tua illius Ate aderit tam diu do:
nec ipsa volet, et expedire sibi putabit, Et nos commissimus
Jo. Boner ut eand. S. tuam impensis provideat. Quod
autem querit S. tua qualiter se gerere debeat aduersus Istum
dominum marchionem Georgium, et queritur de defectu Ju:
strichonis, nos diuinare non possumus, quid aliquis cum illa
loqui debeat vel quid illi faciendum ex accidentibus foret,
et proinde in talibus industria Oris plus valet q; insten:
tio. Verum quod ad ipsum dominum marchionem attinet,
qualiter illum S. tua exga nos et se, istuc gerere cognoscit
ita viciissim se exga illum gerat. Nolimus vero ut suadet

.S. tua scribere has domino Binnemissa q^d non opus putavi:
 mus nobis fautores aucupari apud Ser^m Nepotem nem
 sed cum illis de sola agere volumus de rebus et necessita:
 tibus meis nec illam nos obaudire confidimus, iidem
 ut nos illius in his votis in omnibus satisfacere solemus
 nec ad dominos Ungarie censimus scribendum de eoru
 dissensionibus, et ut ore regis sui haberent, cum non co:
 ueniat amplitudini me^e ingerere nos, et curare dissensiones
 priuatas hominu, quin immo mallemus, ut Ser^m Nepos n^r
 illorum potissimum consiliis pareret, et eos sequeretur qui
 culmina sunt regni sui, et quoru^m dⁱni fides explorata est
 beneficio parentis sui Ser^m feis n^ri q^d illorum quoru^m pri:
 uata et infima est auctoritas. Itaq^{ue} .S. tua quantum con:
 ueniat in aliena republica sollicitam esse, ipsa agat nomine
 meo de tollendis ipsis dissensionibus, et ut illi non parui:
 fiant qui summi sunt et beneficij domus n^re deinceps Pos:
 tremo referret .S. tua belli n^ri condicionem, cum Agro Ins:
 sie eandem esse. q^d paulo ante illius in h^{is} et h^{is} .S. deferi:
 ssimus q^d non solum ad equa^m concordia^m accedere ^{non} uult
 sed etiam bellum magis incendere curat, colligendo riuces
 et supplicia undiq^{ue} omnia tentando, que infestissimis ho:
 stis ex cogitare potest Et bene valeat tua .S. Dat^{us}

SIG. I. REX. P.
Proceribus regni Bohemie

S Illustrabiles I Mag^r Sincere nobis dilecti^r Viri^r v^rarum
 D. quibus nobis declararunt que gesta sunt in Conuentibus
 v^ris preteritis, et que etiam prius tres Ordines et status
 regni istius v^ri nobis scripserunt, ac Or^res Ser^mi domini
 Regis Ludouici responderunt abunde intelleximus. Et
 probamus plurimum curam et studium v^rarum D. de bono
 statu Ser^mi domini Regis Ludouici ac eius regnorum qd
 gerere se tot modis declarant, Id autem quod in Conuentu
 preterito ad festum Sancti Spiritus egerunt de introductione
 eiusdem Ser^mi domini Regis Ludouici ad Regnum Bo-
 hemie optime nobis placet, dummodo id commodè ad effectum
 perduc^{ad} possit. Rogamusq^e D. v^ras ut cum id omne
 quod bonum regimen et statum ipsius Ser^mi Do^mi Regis
 Ludouici et regnorum suorum pertinere videtur, et ut conti-
 nuaciones debite et decreta sedulo exigantur, et pro meliori
 vsu eius in his conuertatur. Respondet D. v^ris illis
 in his hanc fidem et officium illarum sua gratia et nos pa-
 viter omni studio et favore nro referemus. Quæ bene
 valeant Dat

Ludovicus Rex Ungarie et Bohemie
Sigismundo pri^o Regi Polonie

SERME Princeps: Superioribus diebus dum Bedus in
Chro p^r, dominus Joannes Goston Epus Jarorien^{is} nrm apud
Ser mam. M. vram ageret Oratorem, rogatam eius medio
M vram habueramus, ut pro negotio Matrimonij Ser me
Domine Anne Regine, Sororis nre amantissime, Oratore
suum ad dominos Commissarios, Ser mⁱ et excellen^{ti} mⁱ Rei:
apis et domini domini Caroli Romanoru ac Hispaniaru
Regis deputare et mittere, atq^{ue} Oribus nris illuc embibus
adiungere dignaretur, qui salice^{re} et nro et mⁱ h^{is} vre noie
negotium ipsum Matrimonij tractarent ac transigerent, ita
ut ulterius res ipsa non differretur, que et mⁱ h^{is} vre Ser me
et nrm honorem eque concerneret, Nunc vero ex mag^{is} do:
mno Andrea de Thanczm Palatio Lublinen^{is} Consilia:
rio et Orat^{is} vre in rebus Bohemicis ad nos misso,
intelleximus, Oratorem quidem ipsum per M. vram iam
pridem designatum esse, censere tamen M. vram, et suu
et nros Oratores non ad Commissarios, sed ad ipsum do:
minu Ro: Hispaniaruq^{ue} regem esse mittendos. presertim
qui iam ex Hispaniis ipsis ad Germanie partes applicuerit,
et in locis agat propinquioribus: Certum est Ser me Rex
patru^e char me, non posse negotium hoc nisi cum Carolo
Rege Catholico concludi, Sed id per Commissarios emsa
et in primis R^{em} dominum Cardinalem Salzburgen^{is}
qui a tempore defuncte Cesaree^{is} mⁱ h^{is} in ea re usq^{ue} modo
Principem locum tenuit fieri oportere: Quamobrem ne:
cesse erit ut prius Commissarii qui rem tractabunt q^{ue} Carolus

qui concludet addeantur. Rogamus itaque Mre Vram S.
 summo opere et maiore quo possimus studio atque diligencia
 dignetur Oratorem ipsum suum mox acceptis p^{re}sentibus Vie
 nam mittere quo et nos ut primum intellexerimus illu
 venisse, Oratores n^{ost}ros qui iam dudum parati sunt. Sic
 apud nos, et solum modo Mre Vre Oratorem prestolan
 ture missuri cunctis sumus. Instructionis autem per nos
 Oratoribus n^{ost}ris date exemplum, cum p^{re}sentibus ad Mre Vram
 transmitten^{tes} duximus. ut ex eo rem omnem quam illi tra
 ctaturi sunt, intelligat, et omnia suo Or^{ator}i pariter tracta
 da committat. ne discrepare in aliquo videantur, sed
 intelligant omnes cum quibus agebunt sicut nos omni
 sumus, et res ipsa que tractatur communis est, ita insten
 ctionem esse communem. Nos quoque n^{ost}ris Oratoribus co
 missimus atque etiam commitemus, ut eodem studio et dili
 gentia negotium Mre Vre agant et tractent, quo nem
 debebunt. Ceterum Or^{ator} quidem ipse Mre Vre iam ut
 diximus apud nos est, nihil tamen adhuc de rebus Boe
 mias Mre Vre scribere possumus. Quia Boemi ipsi nondum
 venerunt, quos in dies expectamus, quasi advenierint. vi
 debimus quid afferent et quis erunt animi atque voluntatis.
 quicquid erit, Mre Vram non latebit. Postremo anteq
 uam Mre Vre die quinto Julij ad nos datas acciperem^{us}
 Quibus nos rogabat ut Mre Vre cum Regnis n^{ost}ris
 non dessemus et preserchm in eo ne gentes aliquae adversus
 eam possent per ditionem n^{ost}ram penetrare. Quod licet
 et antea iam aliquoties fecerimus, tamen ne quid desit.
 vobis Mre Vre denuo dedimus mandata ad omnes provincias
 n^{ost}ras. ut nullas gentes adversus Mre Vram in aliquo
 auxilium per illas ipsas provincias transire permittant. Sed
 totis viribus illos, si que transire vellent prohibeant et
 abarceant. Parati alia quoque omnia facere, quaecumque in rem

In *his* *re* fore cognouerimus: Cui nos iterum iterumq; co-
mendamus. Cupientes autem *vram* q; felicissime Valere
et de hostibus suis gloriose triumphare. Ex Posonio
Tercio die mensis Augusti: Anno domini 1520
Regnorum nrorum Hungarie I Bohemie 2° anno
Quinto

Georgio Ep'o Quinqueecclien
Sigismundo primo Regi Pol

POST debitam seruitutis mee perpetuam commendacionem. Vo-
tis omnibus ab optimo maximoq; Deo fuerat optandum: ut
Mat *ras* *vra* vel huius bello Prutenico non fuisset per rebellio:
nem suorum quos minime decuit implicata: vel matremis spe:
ratam victoriam reportasset. Sic enim *char* *mu* filium ac
Nepotem dominum meum gratiosissimum gremio ac complexu
tamdiu sepeq; exoptato tandem suscepisset: et alter alterius
frenctus: q; vberrimos ex mutuo congressu suauissimisq; collo:
quiis reuocasset. Licet tamen res indies felicis *Mat* *ras* *vra*
in hac Prutenica expeditione succedere intelligamus: no
possum tamen non egrefcere illud idem esse in causa: quo
minns instissima sanguinis pietatisq; pignora in vnum con:
ueniant. Sed cum id iucundissimum omnibus nobis vtriusq;
Mat *ras* *seruulis* nescio quo sinistro fato sit sublatum: non pre:
termisit tamen *Mat* *ras* *vra* optimi prius officium explere: Que
cum per se se dulcissimum Nepotem visere non potnerit
Mag *dominu* Andream Palatinum lublinen' *et* *vices*
et personam eiusdem subitum ^{huc} misit: Vicem singulari

fide prudentia ac rerum maximam usum et pertractationem
 ita praeditum ut nulli in eo laudis genere secundus esse
 videatur: qui non minus usum quam iucunditatem huius mundi
 utroque regno existit: non enim solum accersitus ac aduocatus
 et sapientissime consulit: et sagacissime etiam longe
 postea ventura speculatur: sed ultro et sponte ex altis-
 sima ingenii perspicacitate ea excogitat et in medium pro-
 fert: quae non minus Regiam autem quam nos omnes summa
 afficiunt voluptate et admiratione adeo ut ex ipsis prae-
 et diligenti constantique in rebus agendis et consulendis ma-
 turitate plerumque huius regni negotia vel iam felicitate sunt
 peracta vel breui optatum finem habitura censeantur.
 Haec autem pro mea in autem vestram observantiam et propen-
 sitate ideo scribenda suscepimus: ut appareret eandem sapien-
 tissime consuluisse: quae hunc ipsum Dominum Palatinum
 ad res tantas tractandas ac componendas transmisit:
 et vix tanta prudentia ac industria praedito debitum
 fidei ac solertiae testimonium prebeamus. Quod reliquum
 est. Deus optimus maximus autem vestram Serenissimam
 rerum suarum successum prosperissimo divitissime sanam et
 incolumem conservare dignetur: In cuius gratiam me et
 servitia mea iterum atque iterum commendo. Ex Posomio in
 festo Sancti Laurentii Anno Domini. M. D. xx^o

829

Sigmundus I. Rex Bohemie
Carolo quinto Romanorum Imperatori.

S Ex me. Postulante amore et studio nro quo in semper vraz
prosequimur mittimus ad inuiscendam illam Generosum Je-
roslum de lasto Inisorem mense nre nobis fidelem di-
lectum, et ad referenda simul de hore nonnulla ne-
gocia nro nomine quam plurimum rogamus ut et ple-
nam illi fidem adhibere et in his que retulerit ita
se erga nos exhibere dignetur ut benivolentia conim-
etho et necessitudo nra mutua requirit et quemadmodum
nos de illa plane nobis persuademus Id quod vre de h
omnibus officiis nris refferre curabimus Que felicius
valeat et ^{nos} mutui amet. Thuring. X. X. X.
Anno domini M. D. XX.

SIG I Rex Pol

Georgio Duci Saxonie

HAEC Princeps Domine amice et affinis noster
 mittimus hunc Patricium Regni nostri ad Serenissimum
 Carolum in negociis nostris non vulgaribus, qui cum per
 ditionem illius vix iter est facturus, rogamus illum
 plurimum ut et tuto transitu providere velit, et ubi
 ipsum Serenissimum Carolum invenire quibusque commodio-
 ribus viis proficisci ad illum autem debere. Illi
 edoceat, quo nobis rem gratissimam faciat, quam illi
 omni benivolentia et pari gratificatione referemus quod
 valeat felicissime Vra Illius, et nos diligat
 Domine Margarete.

HAEC Princeps et domina consanguinea nostra mittimus
 hunc Nuntium ex patriciis regni nostri ad Serenissimum
 Carolum Romanorum et Hispaniarum regem in nego-
 ciis nostris non vulgaribus de minus autem quia Illa
 domina vna certum habere potest scientiam, quibus in
 locis sit et quatenus ipse Nuntius illam incens et celerius
 adire possit rogamus Illam. D. illum edocere iuvareque
 in his omnibus et commendatum habere dignetur. factum
 rem sua humanitate et nostra nostra necessitudine dignum
 quod illi viam volumus omni benivolentia et gratifica-
 tione nostra referre felicissime. Valeat J. D. et nos diligat

Legatio a Sigismundo rege Pol.
ad Carolum .v. Cesarem
data Hieronimo Laski.

SACRA AITAS, Ser^{mus} Princeps dominus Sigismundus
Polonie Rex et Do^s meus elementissimus, v^{re} A^{ti}
plurima Salutem, felicissimos successus, et omnium bo-
norum incrementum dicit, et optat.

Utq^e celsitudo v^{ra} votis suis omnibus suatur prouehaturq^e
in dies magis in omnem honoris, glorie et nominis sui
accessionem, id illius Aitas Ser^{ma} semper et ex animo
audire desiderat

offerende demum l^{re} Credentiales
quibus lectis dicendum.

Excellent^{me} Rex, licet Ser^{mus} Do^s meus fuerit ia
pridem v^{re} Celsitudinⁱ, de assequuto culmine Impera-
torio, cum per Nunctium suum dominum Jo. Dankisum q^{ue}
apud illam antehac habuit, tum etiam per l^{ras} suas gra-
tulatus:

Pro ea tamen archissima necessitudine, amore et coniunctio^e
que illi cum defuncta Cesarea A^{te} et v^{ra} Celsitudine
intercedit, nec non, pro illa cura et studio suo quo una
cum Ser^{mo} domino Ungarie et Bohemie Rege Nepote

suo char^{mo}, tam hoc negotium promotionis v^{re} dⁿⁱ cordi habuit, tanq^{uam} illud quantum eius facultatis erat obijt et curavit quam quovis suum proprium

Visum erat illius dⁿⁱ Ser^{mo} sibi officio non usq^{ue} quaq^{ue} satisfactum iri, nisi unctio singulari gratulatione iterare ac suum animu et affectu v^{re} dⁿⁱ claris testaretur.

Mittere me igr^{um} voluit dⁿⁱ s^{ua} Ser^{mo} ad vram Celsitudinem, hac imprimis causa, ut eam nomine suo viserem, illiq^{ue} de adepto solio isto celsissimo, et digno nomine et virtute v^{re} dⁿⁱ, toto studio gratularet, in quo illam divissime presidere felicissime Imperare, rem christianam augere, et nomen famamq^{ue} sibi clarissimam et perpetuam comparare illius dⁿⁱ Ser^{mo} sperat, et toto affectu desiderat.

Necessit deinde hinc rationi, quod illius dⁿⁱ intellexit vram celsitudinem, commodum in Germania proficisci debere, atq^{ue} ita non alienum ab officio suo putavit, mittere me obviam v^{re} dⁿⁱ, ut illi adessem, et eam usq^{ue} in Germaniam comitarer, obiremq^{ue} id totu suu nomine quodq^{ue} ad rem et dignitatem v^{re} Celsitudinis pertinere videretur.

Et ut preterea tam amici q^{uam} etiam inimici dⁿⁱ v^{re} viderent et intelligerent, quid illius dⁿⁱ v^{re} Celsitudinis afficiat, quam rebus et honori illius studeat, quam deniq^{ue} ipsa una cum Ser^{mo} domino Nepote suo nulla in re dⁿⁱ v^{re} desse, neq^{ue} unq^{ue} se ab illa separare velit, et pro necessitudine ac coniunctione sua possit et debeat.

De re Pruthenica.

Ceterum Inuictissime Rex, Non dubito perlatum iam ad
 Aures Vram de orto bello inter Ser^mu^m Do^mu^m meum
 Regem et. Ill^um Ag^m Prussie, causas autem belli
 huius non posse satis bre^ue Celsitudini constare, cum ob
 etatem adne teneram, tum ob longam illorum Regioru^m
 distantia, ad quas explicandas, opus quidem esset altius
 res Pruthenicas repetere. presertim quibus incipit ordo
 ille coaluerit: Sed quia longa est hystoria, longe amba:
 ges. ne in^h bre^ue Ser^me fastidio sum. Hoc in summa totu^m
 accipiat: Introducitur fuisse ipsu^m ordinem ad terras
 Prussie, et loca, ac ditionem illam, ei a Principibus Poloni^e
 data, hac condicione, ut se contra vim infidelium qua
 tum undiq^{ue} septi erant iuaret, et cum illis una milita:
 rat

Qui firmatis illis rebus suis, et radicibus bene actis, ce:
 pit sensim occupare latius terras ipsorum Principu^m Po:
 lonie, et illos pro infidelibus armis impetere.

Vnde, cum utrinq^{ue} multa essent acta p^{re}lia, multi item tracta:
 tus, et concordie sequute, nihil tamen unq^{ue} adeo firmu^m
 et certum confici potuit, ut non Ordo ipse per omnem
 occasionem illud infecerit ac violaret

A D extremu^m post nigentem belli molem que per Ser^mos[?]
 olim Reges Arum et parentem A^uti^s domini mei et or:
 dinem^{ipm} agitata fuit, qua tantum impendii fuit factu^m, tantu^m
 sanguinis Chriam fusu^m, quantum nulla ratione possit esti:
 mari

Subsecuta fuit solennis concordia, summi Pontificis aucto-
ritate, ipsiusq; Legato, ac aliorum Principum medio, quod
etiam Ordo ipse sensim labefactare cepit, dehinc modernis
Do³ Aug² nulla iusta causa et ratione habita tota diffuit
et irrita fecit.

Post assumptum enim eius Ordinis regimen, idq; annuente
A^{te} domini mei, et sperantem illum equanimiorem obserua-
toremq; pacis et debiti sui futurum cepit mox omnia in
illis A^{te} hostilia moliri, arma et tormenta bellica co-
parare, Arces & Civitates munire, premere variis &
indignis modis subditos A^{te} sine vertigalibus insolitis,
vadimonijs, carceribus, spolijs, latrocinijs, incendijs,
cedibus, alijsq; innumeris cladibus ac maleficijs que satis
verbis explicari non possunt.

De quibus cum illum sepe per legatos et Nuncios suos illius
A^{tas} humaniter et benigniter admonnisse, nihil unquam pro-
ficere potuit, quin etiam ille abusus hac tolerantia, &
equanimitate illius A^{te}, sineq; professionis sui debiti, ac
etiam vinculi sanguinis immemor, conspiciat adversum
eius A^{te} cum illius, imo totius Christiane Reipublice ho-
stibus Moschis et Tartaris, auxiliaq; contra eius A^{tem}
ubiq; apud Christianos Principes, et fortasse etiam apud
Celsitudinem vestram comparabat, famam et honorem illius
A^{te} immeritis & indignis modis suggillando, et impin-
gendo illi hec facinora que ipse adversum illam patrabat.

Que omnia diu admodum illius A^{te} patiente, ac tentante
prius quemq; alia quibus ille contineri potuisset, quod in
consanguineum et populum Christianum arma sua stringere

deberet. Nouissime ut iam ore Celsitudini constare potest
 eduxerat aduersum illius deum ex Germania magnum
 militum humerum, nullo illi bello indicto, ut eam inopina-
 tem et aliis bellis cum infidelibus occupata aduiri po-
 tuiisset, iamque delecti hominum in terra sua facti, et machi-
 nis aliisque bellicis instrumentis pro arbitrio suo dispositis,
 erat in proximis irrependi terras illius deus, et subditos
 eius partim ad defectionem, partim etiam ad prestandum sibi
 liberum transitum per loca munita sollicitauit.

Mas domini mei videns hoc illius pertinacem et hostile mi-
 serum, eo patientia sua processisse, ut iam non liceret nisi
 armis subditos suos tueri, coacta fuit tempore bello minime
 reuerenti congruo, et posthabitis omnibus negotijs suis, ad terras
 suas Prassie, cum apparatu bellico venire, ubi longo tem-
 pore ad hoc illius deus expectans, ut ille resipisceret, et
 sibi debitum suum prestaret, nolens et omnibus modis
 eam atque etiam declinans arma sua quibus assidue mole
 infidelium sustinet, et non solum a suis finibus sed aliis
 etiam vicinis dominis nec et propulsat, in Guannum
 Principem et suum consanguineum conuertere, videns autem
 et cognoscens illum eius deus, in cepto et hostilitate sua per-
 sistere, neque ullis rationibus dignis aut modestia illius
 deus permanere, necessarium tandem sibi eius deus putauit
 illum quod hactenus omni studio vitauit bello agredi, et
 tueri armis subditos suos.

Quod ore Celsitudini eius deus significandum duxit,
 quemadmodum videlicet ipse. Deo deus eius deus a bello
 continuo, quod multo labore impendio et sanguine ad infi-
 delibus gerit, omnibus modis remittentem distinxit, et

id fecim eius adtem^{us} agere coegit quod sua mens semper ab-
horruit unde maxima rei Christiane incommoda et per-
turbationem sequentura dubium non est / et cum pauci noverint
et perpendant quantum hec moles calamitatis sit^a Scys-
maticis et infidelibus quam illius Aetas suis humeris
et solis viribus suis sustinet futurum erit aliquando
ut illa ab hoc negotio cessante constabit omnibus quantum
illa et gentes eius de re Christiana merentur

Rogat itaq; Ser^{ma}. Do^s mens maiorem in modum Cel:
situndinem vram, ut causa hanc sua iustissimam comen:
data habere, eiq; fauore et consilio suo adesse digne:
tur: quod eius A^{ti} nra Celsitudo rectius prestare
poterit, quia nullus alter ut que ignorare non possit
quantum olim eius predecessores Reges Hispamie in
eodem ordine in regnis suis negotij et laboris habue:
runt, et quo deniq; remedio vsi sunt ad providendu
sue et regnorum suorum tranquillitati / A^{tas} illius
Ser^{ma} hoc officium et beniuolentiam Celsitudinis vre
pollicetur. vicissim illi omni studio viribus et facultate
sua quacumq; poterit semper referre.

De hereditate Neapolitana.

I reuera Sacra^{me} Princeps miserat Ser^{ms} O³ mens
 Rex. ad vram Item predictu^m nunctu^m suu^m. D.
 Joannem Pankfau qui ageret apud illu^m et here:
 litas testamentaria p^{ro} me domine Isabelle D^{na}s
 Mediolanen^{se} per Ser^{ma} olim domina^m Joannae Re:
 gina^m Neapolis, illi legata, per vram Celsitudinem

confirmaretur quod negotium post longam eiusdem Celsitudi-
nis v're deliberationem in ius traditum, et decisum est contra
dictam Illm^a dominam Duce[m] Isabellam, forte magis errore
advocati, quod illud super possessore egit, quia vlla alia
culpa, quare licet adne reservata sit, illi actio super petitione,
tamen quia iustas domini mei nollet illam, iudicium aliquod
cum vra' celsitudine sibi, sed deferendam ducit potius tota
hanc causam gr^e v're Ser^{mo} me iustis, absq[ue] vllis iuris strepitu
terminandam. Rogat impense illius iustas, ut vra' Cel-
situdinis rationem habendo affinitatis et officij eius in se eius
iustis, dignetur in eodem negotio gratia ipsi Illm^e domine
Duci absq[ue] iuris actione, de sua mera benignitate exhibere,
quod illius iustas v're Celsitudinis pari gratificatione in
omnibus quibus poterit referre curabit.

De Societate Aurei velleris

Reliquum est Excellent^{is} me Rex, quemadmodum iustas
vra' significare dudum Ser^{mo} domino meo dignata est, se
cum toto collegio Velleris aurei decrevisse illum in socie-
tatem eius ordinis accipere, et ipse Ser^{mo} mens
optavit Capla primis observationis eiusdem societatis videre,
ne quid in illis contineretur, quod illi prestare non esset
integrum, vra' vero iustas dignata fuit illi Capla ipsa
mittere, in quibus illius iustas cognovit omnia esse honesta
decentia et ad prestandum a se non difficilia, gratissimo
animo suscipit, hoc munus a vra' iuste, et pro hac beni-
volencia illi gr^{as} agit amplissimas, quomodo cumq[ue] autem
illius iustas, vra' Celsitudo edocebit, quid ad eam rem
facto sit opus, id totum q[ue] libentissime prestabit et exequetur

Item visendus erit nro nomine Ser^{mus} Rex Ferdinandus,
 verbisq; honestissimis a nobis salutandus, ac prospera oia
 illi precanda. Deinde roganda erit eius Serenitas ut
 agere velit omni studio suo, apud Principes Germanie,
 quo supplicat Ser^{mo} Nepoti nro domino Ungarie Regi
 omnis foveantur, quandoq;dem preter debitum necessitudinis
 et affinitatis, etiam communis res agant, cum quod absit
 regnum Ungarie opprimeretur, omnis ea calamitas in Qu-
 stria et alia domina vicina redundare.

539

Legatio a Sigismundo rege Poloe ad Franciscu regē Gallie

Data Hieronymo Laschi

In primis dicendum, Quod Ser^mus Princeps dominus Si-
gismundus Polonie Rex et Ser^mo et excellentissimo Pri-
ncipi domino Francisco Regi Francorum Christianissimo, plu-
rimam salutem, felicissimos successus et omnium bonorum in-
crementa dicit et optat

Utq; illius Celsitudo votis suis omnibus feuatue, prouecta:
hincq; indices magis in omnem honoris glorie et nominis sue
accessionem id idem Ser^mus, Do^s, Polonie Rex, super
ex animo audire desiderat.

offerende bre^u credentiales:
quibus lectis dicendum.

Quia cum anno superiore misisset, ad A^utem Regia^m Ser^mus
Rex Francie Oratores suos, declarando illi sua beniuole-
ntiam, et postulando ab illa, ut sibi in assequendo Imperio
adesset: A^utas sua gratissima existens de hoc illius A^utis
in se affectu, et considerans neminem magis idoneum fuisse
Imperio, magisq; utilem rei Ch^riane, q^{uam} illius A^utem, omni
studio curauit unicum Ser^mo Nepote suo domino Ludo-
uico Vngarie et Bohemie Rege ut illius A^utis Ch^rianissime
commodare in hac re potuisset, verum quid sit in eo negotio
quominus ex sententia cesserit, iam illius A^utas Ch^ria^m
liquido intelligere potuit.

Nichilominus A^utas Regia beniuolentia quam erga illius
Celsitudinem concepit, testari volens, mittere vos ad illu
deliberavit, ut eandem beniuolentia sua illi testatam fa:

cerebis, et q̄ in omnibus rebus quibus posset, illi, cupiat ex
animo semper placere et gratificari, cum eaq̄ firma amicitia
et coniunctionem perpetuo colere et observare.

Referendum deinde, qualis Aitas sua distracta sit, a bello
quod assidue cum infidelibus gessit, per Angl' Russic' Jam
enim à longo tempore premebat variis modis subditos
Aitis sue, et aperta belli preparamenta faciebat, que
Aitas sua graviter, et cum non parva indignitate sua,
consq̄ ferebat, declinans arma contra Principem Chria:
num et suum consanguineum stringere, donec ille hac pa:
tencia, abusus, conspiravit adversus Aitam suam, cum eius,
immo totius rei Christiane hostibus, Moschis, et Tartar:
is, ipseq̄ magnum militum numerum ex Germania edu:
cens, erat in proxima terras Aitis sue invadendi, iamq̄
nonnullos subditos Aitis sue Pruthenos ad defectionem
et prebendam sibi transfugum ad reliquos sollicitavit.

Quibus rebus sua Aitas permota, continere se amplius nō
potuit quin ad tuendum subditos et dignitatem suam, arma
contra illum sumere, eumq̄ compescere et frenare decre:
verit. Quod Ser mo domino Regi Gallie Aitas sua
significare voluit, ut si qm̄ alij rumores ad illum
per hostes et adversarios Aitis sue deferrentur, eis
fidem non adhibere. Sed eius Ait' in hac sua infestissima
causa consilio et favore suo adesse dignaretur, id quod
illi viassim vellet Aitas sua omni studio et facultate
sua semper referre.

Iterum exponetis, q̄ Aitas sua desiderat firma et sincera
amicitia coniungi, cum ipso Ser mo dno Rege Gallie
neq̄ ullam rem esse, qua intelligere illi vel commo:
dare, vel gratificari se posse, quin eam non libentis me
prestare et exequi vellet.

Quare commendabitis hanc benivolentiam et propensione
eius ^{ad} ~~his~~ ipsi ^{Christiano} domino Regi Gallie. non ex
ullius necessitatis impulsu. Sed ex mero affectu et amore
promanantem, rogabitisq; illius ^{ad} ~~tem~~ ^{Christianissimam}, ut
pari benivolentia, studio, et favore complecti velit eius
^{ad} ~~tem~~, quo hec illam prosequitur, et prosequi semper.
nullaq; in re pro viribus eius illi deesse pollicetur

Si obiciet ^{ad} ~~tem~~ regiam contra promissum
in electione Cesaris: fecisse:

Refereendum erit, Oratores domini Regis Gallie
sic postulasse ^{ad} ~~his~~ sue suffragium. ut si eorum Rex no
haberet, nisi unum aut duo suffragia, daret eis ^{ad} ~~his~~
suum cui vellet, Si autem haberet tria, daret quartum, et
quintum, similiter si quatuor haberet, quod illius ^{ad} ~~his~~
utroq; consensum ad hoc Bohemorum non habuit, pro quorum
Rege suffragari debuit, nec potuit merito contra con
iunctionem que sibi cum ipso regno intercedit, quicq; mi
scuis et iuratis, illis in hac re facere, Tamen commodare
volens sermo domino Regi Gallie, et persuasa ab illis
Oratoribus, q; ad minus tria suffragia esset habiturus.
promiserat secreto illis si ubi ita comperitum esset, quar
tum et quintum suo periculo illi daturum. Cum autem ad
rem ventum fuit, nihil eorum apparuit, quod dicti Ores
fuerant pollicati. Unde maiori ratione queri debere
^{ad} ~~his~~ Regia. q; illorum persuasione hoc promissum fe
cerat, quod et ante tempus non habitum est secretum
et non modicum dissensionem comitare potuisset, inter eius

Atque et Bohemos, qui in dissolubili coniunctione et summa
 obseruantia ad rem suam prosequuntur, et cum quibus ad
 sine archissima federa et amicitia intercedit. Qui ad
 extremum obtinuerunt, quod Oratores ad his sine suffra-
 gium non tulerunt. allegant se singulare habere Priuile-
 gium, ubi eorum Rex vel diceret, vel legitima etate
 non haberet, neminem quod Regnum Bohemie suffragium
 latere, atque ita illorum primus suffragium ipsum tulit,
 potius quam cum illis ad dissensionem esset ventum, Orato-
 ribus vero ad his Regie solis nihil integrum fuit facere
 nulla profertim habita significatione de his que Oratores
 domini Regis Gallie de tot suffragiis pollicebantur,
 de quibus cum Oratores non omnes Electores tentaret,
 nullum eorum aliter dispositum inuenerunt quod totum in par-
 tem Regis Hispanie, et proinde potuerunt ante aliqui
 sua suffragia Sermo domino Regi Gallie polliceri.
 sed aliter fuit in effectu.

Si obijciatur locutum fuisse pro rege Gallie
 Marchionem Joachimum cum oratoribus Regie ad his

Dicendum. loquutum quidem fuisse tentantis more, et non
 declarare se ipsum tamen voluisse, cuius ipse partis esse
 vellet. et illos hoc videntes non ausos fuisse quicquam cum
 illo solo confidenter agere, ut pote cum hoste ad his Regie
 non apparentibus ullis certis indicibus, et non existente
 illis Legato Pontificis et Ore domini Regis Gallie
 cum quibus de hac re, ut in mandatis habuerunt consu-
 lere, et certiores ab illis fieri de omnibus quibus agen-
 dum esset, debuerunt. non dubitari quod ipse Marchio
 querebat odium apud omnes ad his Regie, conciliare
 cum ab illis exigebat, uti consilium et commissa sua
 aperirent, et ipse nulla certa testimonia pro suo Rege

Gallie, vel saltem indicia tam de se q̄ de alijs ostendere
 Nec ^{Ant} Regia suum suffragium ipsi domino Regi Gal-
 lie dare promiserat, nisi tunc cum locus esset ferendoru
 suffragiorum, et ille tria vel quatuor ut dictum ^{est} haberet
 et hoc non cautelis aliquibus, sed ne in re dubia inimi-
 citias sibi vicinorum Regnorum et futuri Imperatoris
 conitaret, prout et ipsi Oratores domini Regis Gallie
 hoc improbauerunt. Oratores vero ^{Ant} Regie ne
 dubiam quidem rem ^{Ant} Regie inuenerunt in Conue-
 tu Electionis. Sed omnia pro domino rege Hispanie aper-
 tissime agi ab omnibus et illos excludi, quicunque ad-
 uersus illos fore putabantur. In summa voluntatis et
 propositi in hac re ^{Ant} Regie testimonio esse potest sum-
 mus Pontifex ex illis lris quas ei ^{Ant} Regia sua responde-
 do commendationi pro domino Rege Gallie scripserat
 qui etiam utrumq̄ eidem Ser^{mo} Regi Gallie fuit.
 Tamen videns rem in partem domini Regis Catholici
 declinare, mox in illum tota benedictione consensit, et
 causa Regni Neapolitani cum illo dispensauit.

Si obijciatur de Raphaele a Lessno
 q̄ ad Conuentum illum fuit missus.

Dicendum fuisse illum iam pridem ad hos munus designatu
 nec licuisse ^{Ant} Regie illum postea reicere citra eius
 ignominiam, presertim veterem seruum suum, et bene semp
 in fide et eiusmodi legationibus conseruatu, omne tamen
 facultatem non illi a ^{Ant} Regia, sed Epo' eius superiori
 Collegio data fuisse. unde si etiam contra fidem aliquid
 agere voluisset, nihil efficere poterat.

Hec singula suprascripta notissima sunt, et facile sic com:

periri poterunt nisi forte per hostes in his Regis aliter
essent relata. coram domino rege Gallie quibus ille iuste
fidem habere non debet. velantibus factum suum. et in
alios culpam immerito reuocantibus.

De his omnibus utrumque egeritis erit veritatis et fidei vre
in tem regia. et me. gauderem edoceri. ut in his sua sciat
quid de benivolentia domini Regis Gallie sibi polliceri
debeat.

Nam quod ad eius in tem attinet ipsa desiderat firma et
sincera amicitia coniungi. cum ipso Ser mo dno rege Gallie
neq. ullam rem esse. qua intelligeret illi vel commodare
vel gratificari se posse. quin eam non libentissime p. stare
et exequi vellet. Quare commendabitur hanc bene-
uolentia et propensionem eius in his ipsi. Chriamissimo dno
Regi Gallie. non ex ullius necessitatis impulsu. sed
ex vero affectu et amore promanantem. Rogabiturq.
illius in tem Chriamissima. ut pari benivolentia. studio
et favore velit eius in tem quo hec illa prosequitur et
prosequi semper. nullaq. in re pro viribus suis illi de-
esse pollicetur.

545

Articuli & Capitula cum Oratoribus
Regis Gallorum conficiend

¶ A primis, quod inter Christianissimum dominum Franciscum Gallie Regem, et Serenissimum dominum Sigismundum regem Polonie et ac successores regna domina et subditos ipsorum communis quoscumque fieri debet perpetua et insolubilis coniectio, fedus, amicitia, et societas, et coli ab illis mutuo amore et fidei integritate, nec quibusvis illegitimis causis infringi aut violari

¶ Quod unus alteri pro viribus sua consilio auxilio assistentia et omni favore ac in omnibus eventibus et necessitatibus iuvare debet.

¶ Quod alter alteri ubi honori et accessioni sue commodare se posse intelliget, omnem operam studium, et facultatem suam, quantum poterit prestare debet

¶ Quod Christianissimus dominus Rex Gallie, adesse Serenissimo Regi Polonie debebit, contra Regem Prussiae, si ille aliquid contra antiqua federa moliri vellet, et ea observare contemneret, dabitque omnem operam et studium illius Libertas Christianissima apud Sedem Apostolicam et pax et concordia dudum inter Regnum Polonie, et ipsum Ordinem facta confirmaretur

¶ Quod ubi se occasio offerret, qua illius Libertas possit Serenissimo dominum Regem Polonie contra Ducem Moscovie invadere aut pacem medio oratorum suorum cum dignitate eiusdem Serenissimi

domini regis Polonie conficere in eo opera et studium impendere
debebit

Quod ubi illius ^{Antas} Chriamissima in Imperatorem crearetur,
curabit quatenus fieri poterit, et pro virili sua Sermo domi:
ni Regem Ludouicum in Regem Romanorum Eligi.

Quod eadem Chriam^a ^{Antas} procurare et conciliare de:
bebit Sermo dno Regi Polonie generos eius Ante dignos,
et Sanguini Regio congruos

SIC. Rex Pol.

**Hieronimo de Lasco oratori suo
ad Cesarem et regem Gallie misso**

Inexorse fidelis dilecte, Miramur vehementer, et molesto
aio ferimus, quod in tantis rerum nostrarum momentis, Nos de
his que istis aguntur, negligis certiores facere, Scribit no:
bis Cesarea ^{Antas} strictius, referens se ad lras suas, que
tamen breviores sunt illius lris, et penitus nihil eorum conti:
nent, que nos scire oporteat, Scripsisti nobis prius de gen:
tibus quas inimici nri adversum nos istis coegerunt, non tamen
curasti, intelligens hanc difficultatem, agere, ut Ores Cesarea
^{Antas}, quos mittere destinaverat, misisset, aut eas gentes
pro officio suo continisset, et cum postulet a nobis illius ^{Antas}
ut arma nunc deponeremus, non exasperaveris, nos id facere
non posse, cum ager in armis esset, nisi ille quoque ea depos:
neret, de qua re nihil est cum illo per illius ^{Antas} actum.
Quare hortamur te ut diligentius nos de omnibus edoceri
cures. Et quamvis homines isti ex Germania tam sint
prope fines nostros, bellumque iam nobis indixerunt, et nos
intrepidi cum subditis nostris egressi sumus contra illos, Tamen
quia mallemus abstinere a profusione sanguinis Chriam, et

vires istas contra infideles, qui assidue magis inualescunt, co-
uertere. volumus ut agas secretis cum Orbis Ser^m
Nepotis nri Hungarie & Bohemie Regis quo illi nomine
Regis sui agant. ut adus Cesarea mittat huc Ores suos
qui ei pax et concordie studeant, que nobis et honesta esse,
et minus noxia habeamus super hac materia et alijs rebus
intelligentia, cum R^{do} domino Jeronimo Balbo PP^{to} Ro:
somen et eius instructione in omnibus stare. quem pro illig
exga nos fide, et singulari prudentia, non abigimus, ita
consulturum et acturum omnia, ut recte et dignitate nra
sint successura. De expensis autem tuis commisimus J^oanni
Bonex, ut ille istic per forcos tibi provideri faciat, nichilq
dubitamus illum, ita ut iussimus facturum.

SIG. REX P
Oratoribus Ludonici Regis
Vngarie et Bohemie

SILETAbiles & R^{di} Sincere nobis dilecti. Cum intel-
leximus vras. d. esse istic, apud Cesaream Arem. quoru
fidem et studium exga nos comperit habemus, Commisimus
Nuncio nro Generoso Jeronimo de Lasho istic exnti, ut
rationes & negocia nra, cum illis communicaret, & nonnulla
per earum mediu ageret, que ad pacem et bonum statu
mem et rei Chriane pertinerent, Nos enim utinamq ma:
gis copius ex Germania, et iam prope fines nros existe:
ribus, et nobis bellum indignantibus impetimus, et sumus
parati nos ediuerso tueri, nichilq omino vereamur, tamen
horrentes a tanta cede populi Chriam, et satius ducentes
eas vires contra infideles conuertri, mallems pacem &
concordia, modo inhonesta et noxia non sit amplecti, Quare
et fidem ipsa Nuncio prestent d. vre et se ita exhibeant

agantq; ut nos de illis confidamus quod eis omni fa-
uore et gra' nostra Regia referre murabimur Dat

*Cesar Carolus Quintus
Alberto Marchioni Brandenburgensi
Magistro Cruciferorum in Prussia*

Venerabilis Princeps consanguineae char' me. Cum nos nu-
tu Dei Optimi Max: a quo omnia fiunt. Communibus
Principum Electorum suffragiis, in regem Romanorum,
futurumq; Imperatorem electi simus. nro officij esse duxig
pacem et concordiam, Christianorum Principum procurare,
quo facilis concordibus armis atq; animis expeditio contra
Chri' nominis hostes suscipi posset, et am intelligamus
inter Ser'm Regem Polonie fratrem nrm Char'm
deuotionem huius super iuramento quodam prestando non nichil
differentie adesse. cuperemus plurimum huiusmodi discordia
sedari. presertim cum edocti fuerimus Cesaream a tem pre-
clar' me memorie, dominu atq; Quum nrm colle'm
ad te q; super ea re lras dedisse. Quia propter fortunam
deuotionem huius magnopere, ut dicto Ser'mo fu' nro de-
bitum et presertim quod predecessores tui Regibus Polonie
prestare soliti sint, etiam prestes et te ita erga eum exhi-
beas, ut inunctis armis. istis fidei hostibus occurrere et
terrore esse possitis, et si quid forsan dissidium inter eundem
Regem, et te adhuc remanserit. daturi sumus operam
cum primu in Germaniam venerimus. quod Deo dante pro-
pediem futurum speramus ut huiusmodi inter vos questio
amice et pro dignitate vtriusq; componatur. Quare nobis
pollicemur, ut pro tua et fm' huius in nos obsequia, nobis
in hac re satisfacies, quoniam hoc erga D. huius vniuersuq;
istud ordinem benigne et omni gratitudine recognoscimus.

349

Sigismundus I Rex Pol.
Cesari v^{to} Carolo

SER me. Exposcentibus negociis Ser^m Principis domini
Ludouici re^{re} presertim que ad Matrimonium Ill^{me} Sororis
sue Domine Anne pertinent. Mittit illius M^{tas}. Oratores
suos ad vram^{am} Celsitudinem. Quæquidem negocia quia
nos cum illius M^{te} communia habemus, et de illis eque sumus,
ac esse debemus solliciti. Commisimus Nuncio nro^o Generoso
Iaroslao Laschi Stenctori mense nre^{re} quem ad M^{tem} vram^{am} id
pridem misimus, vt simul cum ipsis Ser^m Nepotis nri^o Oribus
obeat eadem negocia nostro nomine apud M^{tem} vram^{am}. Quam
plurimum rogamus, vt et fidem illi prestare, et se in hisdem nego
ciis ita exhibere dignetur quemadmodum amor et coniunctio nra
mutua, ac etiam excessa vultus M^{te} vre^{re}, nostraq^{ue} de illa exi
stimatio requirit, quod nos ambo eidem M^{te} vre^{re} cum regnis et
dominiis nostris omni beniuolentia et studio referre curabimus,
Quæ felicissime valeat et nos diligat Dat

*Sigismundus Rex Polonie
Ludovico Regi Ungarice.*

SERME Princeps et domine. Accepimus lras. vras. lras. in his
quibus nos certiores faciens de expeditione Oratorum suorum
ad Commissarios Cesares. lras. in negotio Matrimonij Serme Doie.
Nre Sororis sue et Neptis nre Char. me postulat a nobis ut
nos pariter nros mittamus. quandoquidem negotium ipsum ad conem
nram. et Ser me familie nre dignitatem pertinere videbitur. Nos no
pridem significauimus lras. vras. per Hug. Andream de Ten.
ezim. quem ad illam misimus. quod cum egisset hic nobiscum illius
Orator. Rex dno. Do. Epus. Javrien. de ipsis Oratoribus
mittendis. Nos euestigio nrm designauisse. Tiam illum in procinctu
fuisse. Verum accepto Nuncio de aduentu Ces. lras. in Germa
niam. Nos Oratorem ipsum retinuisse. q. putauimus mutandam
omnem rationem eius actionis. et cum ipsa Ces. lras. potius q. ad
eius Commissarijs rem tractandam quos nos dubitamus vel esse
iam apud eandem Ces. lras. vel in eam totum id negotium re
iecturos. in qua etiam num sumus sententia. Verum utiq. facto
opus videbitur lras. vras. ex suis Oratoribus breui intelligere
poterit. et nos deinde super his. et quid nos facere oportuno arbi
trabitur edocere dignetur. nos tam pro eo quo nobis omnia cum
lras. vras. communia putamus q. etiam q. id negotium dicte Ser me
domine Anne non minus nrm. q. lras. vras. officium requirere
re videbitur. nichil reliquum faciemus. quo id ipsum negotium re
cte et ex dignitate nra conficiatur. Ceterum Significamus lras.
vras. milites nros. quos in Russie finibus habemus duo millia ho
minum Thurozum et Tartarorum imper fuisse. Bellum etiam
hoc Pruthenicum recte gra. Dei succedit. quo tamen adhuc dominus

Magr. licet iam in summa Angustia rerum constitutus emolli-
nequit quin perstet in hostilitate et pertinacia sua, qui quantum
illi proderit exitus declarabit. Nos autem ore ex animo co-
mendamus. Quae sit felix Incolumis Dat

S. REX. P.
Carolo quinto Ro Imperatori

SERME ac excellentissime Princeps. Intellige ora tua
ex hoc Oratore Sermo domini Ludouici Ungarie et regis
Rex do Jeronimo Balbo Preposito Posoniensis ingens et subitum
discrimen, in quo Regnum Hungarie sit constitutum quo succen-
bente, quod omen Deus avertat, quia calamitas hec non
ad vicina solum regna et dominea sed ad vniuersam rem Chri-
stianam haud dubie permaneret. Nos pro id futurum plane providen-
tes in omissis tanto impendenti malo consulat. Commisimus ei
Orator Sermo domini Neapolis noster pariter et nostro nomine ad ora tua
de subueniendo ipsi regno Ungarie ac toti Christianitati conferre.
Rogamusque plurimum autem vram ut et fidem illi adhibere, et
se ita comparare dignetur, ut coniunctio nostra interua et ingens com-
mune periculum rei Christiane requirit. Factura tua ora
officium tam se dignum quam vni alias magis necessarium et salu-
tare. Quae felicissime valeat et nos diligat Dat

*Ludovicus Rex Ungarie et Bohemie
 Leoni Sacerdoti de Romanis Bohemo.*

M

Agge fidelis nobis sincere dilecte. Hec accepimus leas noie
 omnium statuta istius Regni nri Bohemie ad nos datas.
 Quibus nobis supplicant ut illis significemus quo die sit
 futurus exitus nri in Bohemia. In quibus etiam pleraque alia
 continentur que omnia plane intelleximus. Scire itaque te volui-
 mus et nrm propositum et dominorum Hungarorum consilium
 semper fuisse et esse ut ad istud Regnum nrm Bohemie profici-
 scamur et propterea nullamque aliam ob causam huc Posonium ve-
 nimus. qd ut ingrediamur licet pntia nra etiam in hoc regno
 nro Ungarie fuerit et sit satis necessaria quamobrem non
 possumus non mirari ipsos status dilationem nrm introitus domus
 Hungaris imputasse et talia de ipsis scripsisse. Utinamq; tamen
 sit libentissime vidissemus si Oratores suos prefati status cum
 pleno mandato ut optabamus huc ad nos misissent. Tamen quia
 undecumq; moti non miserunt statim nos ad eos mittere nros
 Oratores. Non in alium finem nisi ut ea cum ipsis pertractent que
 ad honestum et celerem introitum nrm pertinebant. Ut et nos pro
 dignitate nra Regia et pro honore totius regni nri Bohemie
 ita ut regem Coronatum et dominum eorum hereditarie de re
 ingredi possimus et ipsi quoque ut bonos et fideles nros deest
 nos suscipere cum debita reuerentia valeant. Quoniam autem
 huiusmodi tractatus per Oratores non poterunt nisi in publico
 Conuentu fieri. Statim ad festum beati Bartholomei Xphi
 proxime futurum in Arce nra Pragensi loco scilicet solius Sedis
 nre Regie Conuentum generalem omnibus statibus indicere
 et hoc propterea in tam breui termino. Ne introitus nri plus in isto

differatur. Quare fidelitatem tuam hortamur et eidem hanc
 serie firmiter mandamus quatinus statim visis partibus, ad
 predictum festum Beati Bartolomei ad ipsam Arcem nostram
 Pragensem nomine et auctoritate nostra Regia omnes status istius
 regni nostri Bohemie convocari facias, ad quem diem Oratores
 quos nostri istuc aderunt, qui et ea que premissimus tractabunt
 et qui omnem voluntatem nostram ipsis aperius, coram expli-
 cabunt. Ceterum scripseramus vobis de Oratore istuc ad
 commissarios Serenissimi regis Romanorum mittendo in causa
 Sororis nostre charissime. Cuius missionem ipsi omnes status vi-
 dentur reiecit ad illud tempus quo in Bohemia constituerent.
 Cum etiam ad Coronacionem prefati Serenissimi Regis Romanorum
 fratris et Sororis nostre charissime pro iuribus et statutis istius regni
 nostri Bohemie nomine nostro, ut regis Bohemie Orator sit mitte-
 dns. hanc dilationem nos libenter admitteremus, si vel res vel
 tempus paterentur. sed celeritate opus est. Nam nunc est oportu-
 nitas tractandi et consuevendi negotium ipsius Sororis nostre charissime
 dnm scilicet rex Carolus ipse Romanorum in Germanie partibus
 agit. Preterea Coronacio ipsius prima futura est, ad festum
 Dni Michaelis Archangeli proxime venturum, id quod ex
 literarum ipsius Romanorum Regis ad nos, missarum exemplo
 partibus incluso cognoscet. Si itaque cito et preter mora non
 expediat ut Orator iste noster pervenire ad Coronacionem non poterit
 neque etiam ad tractatus qui cum Commissariis eiusdem ante Co-
 ronacionem, de causa Sororis nostre charissime sunt habendi. Et
 hoc pacto per hanc mora et iuribus istius Regni nostri Bohemie
 posset multum derogari et negotium Sororis quos nostre impedire
 hortamur itaque te des opera et cures quod diligenter facias ut missio
 Oratoris ex Bohemia non differatur. Oratores enim nostri Hungari
 quos illuc deputavimus iam expediti sunt, et intra paucissimos
 dies iter arripient, quos mittimus, ut Rex Hungarie. Nominis

enim ut per illos Iuribus regni nri Bohemie preiudicaretur. Sicuti
 nichil est preiudicatum nec tum cum huiusmodi affinitas tempore Dni
 Maximilian Cesaris tractari cepta fuit. Nec tum cum Sereniss. dno
 Carolus Hispaniarum Rex Catholicus in Regem Romanorum
 suffragio nro ut regis Bohemie fuit Electus. ubiqz enim seruata
 sunt Intra regni Bohemie. que etiam posthac ubiqz volumus obser-
 uari. Qui quidem Orator Bohemus. si dominis Bohemis et
 alijs Statibus videbitur. poterit una cum Hungaris Oratoribus
 proficisci. et res omnes nras curare. sin minus nichil nobis dis-
 plicebit etiam si solus et per se ierit. nomine nro ut Regis Bo-
 hemie. et intersit tam Coronacioni q alius tractatibus. tam cum Ce-
 sare ipso. si opus erit q cum eius Commissarijs habendis. modo
 aliquid non negligatur. quod in his pro Jure istius Regni nri
 Bohemie fieri oporteat. Curas igitur q primam expediendz Bohe-
 mie Oratorem. et sine mora dimittendz. cum tali instructioe que
 sit conueniens et dignitati autoritatiqz nre Regie et honori
 atqz Privilegijs eiusdem regni nri Bohemie sufficienter inser-
 uiat. Nos q libenter illius missionem rejiceremus ad introitu
 nrm ut scit nobis istuc existens consilio vro mitteretur. Sed
 ut plane vides temporis angustia et breuitas hoc non patietur.
 Secus in premissis nesceris. et nobis q antissime de his omnibus
 rescribas. Dat. Posonj in vigilia festi Beati Laurencij
 Martiris Anno domini M. . D. X. X.

Instructio a Lodouico rege Vngarie data Oratoribus ad concludendum

matrimonium Anne Regine Vngarie
cum Scz^{mo} Ferdinando Archiduce Austrie.

O Ratores nri agant apud Commissarios. ut tandem post huiusmodi
lapsus post tam longam. diuturnamq; expectationem. Illi nra
Princeps domina Anna. Soror nra chara. nuptui tradat
tunc Catholico Regi Carolo. et iam defacto Matrimonium per
verba de presenti vtro citroq; contrahatur et presigatur locus
ac tempus ad Solemnia Matrimonij peragenda et uxorem de:
ducendam.

I tem agatur certis et efficacibus rationibus cum ipsis Commissariis
ut interponant partes suas. et omnino efficiant apud Catholicum
Regem ut hec Matrimonij exequutio ac consumatio omnino
fiat. tum recensendo contractus Viennae cum Imperatore
Maximiliano. et his sue duo milos. et officia vtro citroq; per
tot annos vicissim prestita. tum istud vltimum nrm in suffragando
sue A^{ti} in Electione Imperiali prestitum singularis pietatis ar:
gumentum qui non solum ei Christianissimu Regem Francie consa:
guineu nrm. et maxima nobis contra hostes fidei et ad tutella
Regnorum nrorum presidia pollicentem. nos q^o super his assecurat:
tem. Verum et nos ipsos ac Ins nrm ab ipso q^o P^{ro} D^{omi}no Maxi:
miliano nobis oblatum et constitutum. postposuimus et negleximus
in illius A^{ti} fauorem. Charitatem. plurisq; duximus ampli:
tudinem atq; incrementu illius A^{ti} q^o honoris et dignitatis nre
accessionem.

I tem in primis repetatur promissio facta tempore electionis Imperi:
alis per ipsos Commissarios. Oratoribus nris. ubi pollicati sunt
se se effecturos apud Catholicum Regem. ut omnino domina An:
na Sororem nram. Matrimonio sibi copularet. petierunt tantu:
modo vnius anni Inducias. per quas Catholicus Rex

negotia et statum suum componere. Quod cum iam est iam expleto.
repetatur etiam promissio ultimo facta. Oribus nostris et
Ser^m Regis Polonie quibus responsum est. Catholicum regem
quo ad Germaniam accedat non posse sine suarum rerum dis-
pendio cum domina & mea matrimonium promulgare. ubi
autem in Germaniam veniet. se pro certo et explorato ha-
bere illam autem neminem preter dominam sororem nostram
sibi coniugiali nexu coniuncturam.

Denique explicetis quoniam roboris ac firmitatis sit ex hoc matri-
monio Catholico regi accessurum. his nostris potentissimis ac belli-
cosissimis Regibus Hungarie. Bohemie. ac Polonie. ad au-
spicia et conatus nostris sine opem ac presidium afferentibus.
sine contra hostem Christiane reipublice. ut speratis. et iam per
universam Europam fama est promulgata. sit arma moturus
sine ad aliquid nostrum sine contingeret. Unde cum aliquibus
Christiani nominis Principibus bello contendere oporteret. & d-
datis etiam expectatio successione et que regna ac provincie
hereditarie. in re successione post nos ad Ser^m dominam
sororem nostram pertineant. his denique atque aliis rationibus quas
prudencie Oratorum explicandas reliquimus. declaratis
Ista res cum Commissariis transigatis ut ipsi sicut polliciti sunt
et tenentur hoc negotium matrimoniale in persona Catholici
Regis Caroli absoluant et conficiant. Matrimonio ante
inter Ser^m regem Carolum et sororem nostram in tuto collocato
hinc diligenter Ores nostri una cum Ore Ser^m regis Polo-
nie patrum nostri char^m tractent et omnibus viribus laborent
ut primogenita eius Ser^m patrum nostri nupti tradatur. Ser^m
Principi Ferdinando ita ut inter eos matrimonium pro maiori
utriusque domus coniunctione et unione constitutur.

Si vero nulla via ac ratione fieri poterit. ut soror nostra Catholico

457

Regi nubat. Illud extremum erit. ut cum Ser^{mo} Principe Ferdi-
nando nexns matrimonialis firmetur, et corroboretur, in quo unl-
lum dubium posse accidere arbitramur. tum quia in conventu Vien-
nen^{si} strictissime cauetur, ut alter eorum. D. Anna Sororem nra^m
ducatur. Tum quia ante annum a Viennen^{si} Conventu preteritum.
Mag^{us} Dominns Cyprianus de Serenthain Cancellarius Imperii
habens plenum ac sufficiens mandatu cum Sorore nra^m vltro atq;
per verba de presenti nomine procuratorio Matrimonium sanxit.
Insuper domini Commissarij, Oratoribus proxime missis responde-
do opationem dederunt ut vel expectaremus Aduentum Ca-
roli in Germania. vel extreme in persona Ferdinandi formaretur
ac corroboraretur Matrimoniu. Ad quod affirmauerunt. se
nomine Principis Ferdinandi et Regis Catholici ac domine
Margarethe vtriusq; amice, habere plenissimum specialissimūq;
mandatum.

Erut tamen in hoc casu diligenter videndum quoniam Dominus ac
Principatu dominns Ferdinandus sit potiturus ne Soror nra^m Pri-
ncipi carenti Principatu cogatur mberere: cum affirmauerint ipsi Co-
missarij Oratoribus nris postremo missis, quicquid in Germania
hereditarium ad Dominu Austriae spectat. id totum cessu
in Jus Potestatem domini Ferdinandi

Preterea quoniam quicquid pertinet ad Dominum Austriae
maiori ex parte per Cesarem Maximilianum et alios predecessores
Duces Austriae est sub pignore et hypotheca alijs atq; alijs obli-
gatum opus erit ita tractare et concludere. ut bona ac dominia
illa oppignorata, per Catholicum Regem liberentur ex credi-
torum manibus et ita libera pleno Jure et sine vlllo gravamine
deueniant ad domini Ferdinandi Jus et arbitrium.

Postremo erit agendum de assignatione dotis. contra dotis siue
donationis propter nuptias. et Castre, Ciuitates, ac Domina
que sunt libera et nulli debito obnoxia constitutur, ex quibus
sunt certi ac securi prouentus. se extendentes singulis Annis
ad summum viginti quinq; milium Ducatorum que assignetur
simulatq; deducta erit in Matrimoniu. Soror nostra domina
Anna, in ipsis iure ac potestate. ita. ut de Officialibus in
his bonis constituendis plene ac pro arbitrio moderandis, eosq;
prouentus ad vsus proprios ut libuerit conuertendi, omnimoda
habeat potestatem.

Si Commissarij petierint et voluerint ut Oratores Regii profici-
ascentur usq; ad Carolum Regem. ut cum illa ^{l^{re}} See eade
pertractent omnino volumus eos sic. ita tamen ut videantur
sic ad congratulandū de felici Caroli Regis aduentu. Reliqua
vero prudenter et pro dignitate ma^o tractent

Si vero ipsi Commissarii nomine Regis Caroli vel ipse rex Ca:
rolus promitteret quidem st ^{ma} domina & ^{ma} Nuptum in
ipsi Carolo. Tamen ^{petere} ~~petere~~ ulteriores Judicias omnis & mi
aut plurimum, et hoc tempore solum sponsalia per verba de futuro
contrahere velint, differendo tam contractus per verba de presen
tibus executionem in tempus futurum. Si aliter non potest fieri
ea q^o condicio admittatur. ita tamen ut vicissim ipsi Oratores
nri domino Maria quocumq^{ue}, quesito colore repetant huc ad
Regem atq^{ue} in potestatem vram quoad celerius fieri potest. de:
inducatur.

529
S I D si ita demum Rex Carolus vel eius Commissarij. velint ac:
cedere ad hoc firmandum Matrimonium. ut vicissim nos domina
Mariam eodem modo et eodem tempore in legitima uxorem acci:
piamus eaq; ad hoc Regnum deducatur, ad hec omnia consensiant
et ita concludant

S I autem dicat Rex Carolus nondum se liberum et immunem a
Matrimonio Gallico esse nec dispensationem contrahendi cum
alia a Summo Pontifice adhuc impetrasse, iuxta fedus inter
Principes Viennæ initum et priusq; ad aliquem nexum vel
Matrimonij vel etiam sponsalium deueniat, id sibi temporis
spacium dari postulet, quoad apud Sedem Apostolicam op:
portunam dispensationem assequatur: nū. Oratores ostendant
et declarant sponsalia illa Gallica etate prohibente fuisse
et esse nulla, propter defectum consensus Ideo non esse opus.
dispensatione demum in hoc casu hanc dilationem ut prius
et manem diluant et rejiciant.

S I vero ipse Carolus Rex consuevit Matrimonium contractu
inter dominum Ferdinandum eius fratrem et dominam Annam im:
pedire quo minus dominam Annam in legitimam uxorem
ducere possit. afferant eum Commissarij et res omnino ita se
habet, q. Dominus Cyprianus de Serentthayn Cancellarius
Imperij habens ad hoc (ut asserunt) sufficiens et plenum ma:
datum nomine procuratorio superiori Triennio in Hispania ad
domina Anna per verba de pñh' contraxerit et domina
vicissim per eadem verba median' ipso domino Cancellario ad
Principe Ferdinando, quoquidem tempore, uterq; agebat ad ne:
xum Matrimoniale etatem legitima, hinc difficultatq; vni

erit remedium: ut etiam Rex Carolus contrahat per verba
de pñi et mox per copulam Carnalem Matrimonium confirmet
sequuta enim eiusmodi Matrimonij consumatione. facile erit po:
stea Regi Carolo. a summo Pontifice dispensacionem obtinere
Et quoniam non minus cupimus honori et dignitati Ser^m Regis
Polonie Patris n^{ri} Char^m q^{uod} n^{ost}ris propriis consulere. Idcirco
volumus vos viacum ore sue l^{it}is diligenter et accurate
agere: ut Matrimonium cum Rege Carolo et Sorore n^{ra} d^{na}
Anna stabilito. Ser^m Princeps Ferdinandus filium primo:
gentium eiusdem Ser^m Patris n^{ri} sibi despondeat: et Nexu
Matrimoniali deuinciat.

Si vero omni spe de Carolo sublata ad dominum Ferdinandum
veniendum erit: qui tamen ita se offeret ad dominam Annam
in legitimam uxorem accipiendam tempus q^{uo} d^{icitur} ad
solemnia Nuptialia peragenda presigendum. si hec eadem vias:
sim fient: in persona n^{ra} et exigant ut oratores n^{ost}ri eodem modo
fuerint contractum cum domina Maria n^{ost}rum et presigant
locum ac tempus ad eam deducendam et in Coniugem confirmanda.
Hoc casu placet nobis: ut eadem pro domina Maria suscipiant
que in persona domine Anne erunt conclusa

SED si cum domino Ferdinando sit quid facultas huius Coniugij per:
ficien^{da} sed status domini Ferdinandi sit adhuc dubius et incertus
licet enim Commissarij Oratoribus n^{ost}ris ultimo missis responde:
zint quicquid spectat ad domum Austrie cessurum in Jus
ac d^{omi}nem domini Ferdinandi: Tamen id non ex certa scientia
sed potius ex tractatibus adhuc dubijs visi sunt affirmare: cum asse:
ruerint eam concordiam inter p^{ar}tes per dominam Margaretham coru
Amitam fuisse interpositam. Et hoc adhuc ex futuro euentu pende
hoc casu omni industria studioq^{ue} laborent: ut status domini Ferdi:
nandi sit q^{uod} amplissimis. sed tamen qualemq^{ue} statum sit habiturus
omnino ad eo Matrimonium fuerint.

Videbunt autem difficultas de assignatione dotis et de contradote
vel donatione propter nuptias in contractu enim Viennensi. licet
nos quoad dominam Mariam archissime sumus obligati. Tamen
ex parte Regis Caroli vel domini Ferdinandi nihil cauebitur.
sed duntaxat Cesar Maximilianus affirmet se effecturum. et si
alter Nepotum suorum ducat uxorem dominam Annam Rex
Hispanie qui superiori Triennio est defunctus, assignet eam de
dote restituenda. et de contradote ac donatione propter nuptias.
In hoc igitur assignatione dotis agant nostri Oratores. ut in domi-
niis liberis et nulli obligatis et quantum fieri potest propinquis
fiat Dotis ac contradotis assignatio. et ita status Serenissime Sororis
nostre constitutur. et ad minus habeat singulis annis de annuis
proventibus innumerata pecunia summa viginti quinque millium
florum Hungaricorum sicut nos licet in regno nostro Hungarie
iuxta contractum Viennemensem dominam Mariam assignabimus.

SED si dominus Ferdinandus. velit quidem cum domina Anna
firmare contractum Matrimoniale. sed ad aliquot tempus
forte longissimum reliqua differre. Hoc est sollemnia Nuptia
et Matrimonij confirmationem, illa quod condicio si necesse fuerit acci-
piatur. Ita tamen ut domina Maria ad Regnum nostrum in nostram
potestatem adducant. denique in omni casu et euentu hoc efficiant
nostri Oratores. ut domina Maria mittatur ad hoc Regnum
et sit in nostra potestate. Hac enim sola ratione possumus omnes
difficultates euadere, et honori ac seruituti nostre ac Serenissime Sororis
nostre plenius consulere.

SI vero (quod fieri vix credimus). Oratores nostri utrimque rejiciantur
et Carolus ducat Callam et Ferdinandus protugallum
nostri Oratores de iniuria protestentur et conuenientes minas adiciant

SI autem preter hec superius explicata aliquot tale exoriantur

dubium de quo nulla sit partialitatis data instructio fidei Oratorum
nostrorum ac Industriæ et tractanda et concludenda committimus.
damusq; eis plenissimam facultatem agendi tractandi et faciedi
prout eis melius sapienter videbitur.

*Ludovicus Rex Hungarie
Sigismundo Regi Polonie*

SER me Rex patre meo charo meo atq; honorando. Quum
in hac etate mea non satis adhuc matris neminem habeamus
preter matrem vram qui nos et res meas curat: ex illa spe sin-
gulari quam in sola matre vram habemus omnem statum rerum
nostrarum et Bohemicarum et Hungaricarum eidem per digne do-
minum Andream de Canozin Palatinum Lublinensem eiusdem
apud nos Oratorem declarandi duximus. Nescimus profecto
hec ne an ille pater habeant. hic in Hungaria neglecti sumus
et ad turpem miseriæ res nostræ sunt redactæ: hinc accedit perpetuus
hostium insultus: et certe veremur ne per hominum Invidia
ac dissensionem ne dicamus ignaviam hinc regno nostro extremum
malum quod Deus avertat eveniat. Bohemia discordiarum fla-
mmis tota succensa est. Status omnes inter se digladiantur: non
deest illis nec venem nec pestilentiæ suspicio: vocamus ab illis:
et nisi venerimus minantur sese Hungaris propediem non gra-
tos hospites futuros. ut diu^{tas} vram ex litterarum Bohemicarum
proxime ad nos datarum exemplo. presentibus q; in cluso perspi-
ciat quasi Hungari sint in causa q; profecti ad eos hucusq; no-
fuerimus: cum nihil aliud fuerit q; q; hoc Regnum inordinate
relinquere et illud ingredi ob causas premissas, tutum non fuit.
iam sumus Posoni a diebus quatuordecim, et heri tantum modo
accepimus lras ipsorum quibus ad nos responderunt: responderent

autem nichil ad propositum. Optabamus enim ut Ores ad nos cum
 pleno mandato huc mitterent ad componendas differencias eorum,
 quo rebus paratis et honestis ac commodis ingrederemur
 et ut de securitate eorum qui nobiscum apud eos futuri sunt
 quique vel sequuntur nos vel remitterentur a nobis iter tutum
 esset. tum propter hostes publicos qui nobis et toti Regno Hun-
 garie diffidant, illuc in Bohemia existentes, tum propter multa
 alia prouiderent de quibus nulla est in eorum legis facta mencio
 hoc solum cupimus ut ingrediamur, et nisi usque ad festum Bar-
 tholomei illuc nos contulerimus, scribunt sese coituros omnes
 et ad nos non gratos Hungaris hospites venturos: Quod
 ob rem indicimus eis Conuentum, (nam ita visum nobis
 fuit) ad festum predictum Bartholomei, ad quem missuri sumus
 ad eos Oratores nostros, et tentabimus si quid boni apud eos fa-
 cere poterimus: eoque interim ut vel Oratores huc mittant
 cum pleno mandato, vel ita domi inter se concordent, ut nos
 et honestum et securum introitum, et vnde nobis viuendum sit
 habere possimus. Nam ita sunt omnes prouentus nostri, ita omnia
 Bona nostra oppignorata, ut nihil nobis relictum videatur.
 Tentabimus itaque hanc quoque viam si conuenient, Si nihil effi-
 cere hoc pacto poterimus, aliter tandem nobis erit cogitandum
 Hec est Serme Rex patris chari me, in sua ratio verum ^{rem} ^{rem}
 de quibus prefatus dominus Andreas Palatinus ⁱⁿ ⁱⁿ
 ore scribere operatus poterit: Rogamus itaque magnopere
 M. vram, velit nobis in hac rerum nostrarum angustia
 necessitate consulere, quid factu sit opus, et curare prout in
 Mte vram plurimum confidimus ne vel hic vel illuc, neue
 vtroque aliquid detrimenti patiamur. Deus Mtem vram
 incolumem ad plurimos & mos conseruet q̄ felicissime.
 Datum Iosony feria Tercia proxima ante festum beati Lau-
 rentij martiris: Anno domini M^o. D. XX°.

Ludovicus Rex Vngarie
Sigismundo regi Polonie

S Ex me Princeps I domine patre nre char me atq honorame
obsignatis aliis lris nris quas ad dntem vram vna cum
presentibus dedimus pro mittendo quoque Ore ad transigend
negotium Sororis nre char me apud Commissarios Ser mi ac
Catholici Regis Romanorum egimus cum magro domino
Andrea de Chanczin Palatino Lublino dntis vre
apud nos Oratore de ratione missionis huiusmodi Oratoris in
Germaniam et visum nobis est: tum quia res celeritatem de
siderat, tum etiam sumptibus dntis vre quos pro nobis ma
ximos solet effundere parcere mus, ut provincia agendi I
tractandi res matrimoniales ex parte dntis vre vel apud
commissarios vel apud ipsum Romanorum Regem illi potius
Oratori quem nuper dntas vra in Germaniam misit commi
tteretur qd ut alium quempiam iterum illuc mitteret: citius
enim ut nos arbitramur hoc fieret, et forte etiam cum minori
Impensa Quinidem Orator iam missus, etiam si absolue
retur apud Cesarem priusq nra vel ad Commissarios vel
ad Cesarem pervenirent posset ille retrocedere et dicere ubi
opus foret Commissione dntis vre id factum esse: Nam ve
remur si dntas vra alium miserit, vix poterit tempestive
illuc se conferre, nra enim habito tractatu cum Commissariis
de re matrimoniali etiam ad Cesaris Coronacionem: pro
festo Domini Michaelis futurom: siue rem perficiant siue non
proficiat debebunt ut congratulentur bonis successibus sue
dntis, et intersint Coronacioni et si opus erit et si quid apud
Commissarios imperfectum relinquetur id apud Cesarem

prout rerum ratio postulabit per eosdem transigatur Quibus
 in rebus quoad Oratorem dñs v're licet nobis hoc agendum
 videatur: arbitrio tamen dñs v're singula relinimus
 que propria altissima prudentia melius novit. quid facto sit opus
 et quid sibi per dignitatem suam facere conveniat. Quam nos
 felicissime Valere et triumphare optamus Dat. L. Posonii
 in vigilia Beati Laurencij Martiris Anno domini 1520.

Handwritten text in red ink, likely a title or heading, possibly reading "Liber 868" or similar.

M

I

I

6

I

O

e

ne

fu

ite

fu

867

SIG. I. REX POLONIE
Luce de Gorca Castell^o Posnamien
& Capit^o Maioris polonie

MAGE Sincere nobis dilecte. Intelleximus que nobis. S. tua scripte
de gentibus que parari debent. Agro Prussie aduersum nos,
miramur vero qd per tantum tempus quo semper isti homines
aduentare dicuntur. nichil tandem certi unquam cognoscere pos-
simus. sed varie varij de illis referunt. itaqz volumus quod
S. tua mittat aliquem hominem discretum et solertem in Ger-
maniam qui omnia sufficienter explorare possit. et qui non solum
ex auditu sed visu etiam suo nos facere possit certiores. tam de
Lancearjs quam alijs hominibus qui congregari deberent. nos
vero impensam pro ipso exploratore prout de alijs fecimus resarci-
mus. Ad dominum Joachimum Marchionem Brandebur-
gen non visum fuit Nuntium mittere. pariter et ad dominum
Regem Danię. sed utriqz literis declarabimus causas quare
bellum cum Agro sumus orsi bene. valeat tua. S.

S. Rex. P.
Friderico Duci Legnicen

Illis Princeps et domine affinis mⁱ char m^e. Accepimus post
discessum hinc v^{re} J. non paruum numerum hominum congrega-
tum esse in Germania. qui in subsidium domino Agro Prussie
venire deberent. cum vero infecta concordia v^{re} J. cum alijs
Oratoribus discessit. non culpa n^{ra} ut novit. nam nos plus satis
ex nobis prebuimus. postulamus ab J. v^{re} J. ut iuxta commissio-
nem Ser^m domini Ludouici Regis provisionem faciat. in Capi-
taneatu suo. ut homines sint parati ad resistendum et prohibendu-
iter gentibus aduersum nos transeuntibus. et in ea re habeat mⁱ.
tuum consilium et intelligentiam cum Illis dno Casimiro Duce

Thessinen' et aduocato Lusacie, nobisq; declaret, qui erunt pro:
 pensi ad hanc necessitatem nostram, qui non, ut et nos, et Serenissimus
 Rex Ludouicus, sumus in quo plene confidere deberemus, faciat
 Illas vram rem virtute sua et affinitate sua dignam Re
 Valeat feliciter.

**Sigismundus Rex Poloe
 Georgio Marchioni Brandenburgensi**

Illis Princeps Domine Nepos noster charissime. Accepimus lras
 vras. I. quibus nobis declareat sibi istuc a quibusdam impingi
 quod eorum difficultatum, que Illis dominus Magr' Prussie.
 Nepos noster nobis ingerit, et de hominibus ex Germania aduersus
 nos conductis, consilia et participes esse deberet, refertq; hoc et
 alia pro excusatione sua in nostros Oratores, quos in electione
 Imperiali habuimus petens a nobis ut his similibus de se rumo:
 ribus et malivolorum delationibus fidem non haberemus. Con:
 stat satis vras. I. quo amore et benignitatem sumus illam semper
 complexi, quo studio quibus commendationibus honorem et statum
 eius promouere consueuimus, quaque illi non obfuit fauor et
 opera nostra satis experiri potuit. Et fuimus semper eius spei
 quod nobis ab illa pari modo gratia refferri debuit, verum
 edocti sumus cum fama tum argumentis non vulgaribus, quod
 hec omnia que toto isto tempore dominus Magr' aduersus nos
 molitus est, fuisse cum scientia, fauore et consilio vras. I. acta sin:
 gulari, minus etiam serui coram multis longe ante predicabant
 qui apparatus fierent contra nos in Germania et quibus malis
 et difficultatibus hoc anno obui debemus, preterea vix sunt
 a consiliariis nostris lre preapnorum familiarum. I. vras in
 detrimentum nostrum, et confirmationem eorum omnium scripte. Nec
 nos aliter nobis persuadere possumus, quam cum dominus Magr'
 tanti non sit, ut nobis bellum inferre deberat, quod id quicquid
 agit, in spem. I. vras et aliorum fratrum suorum agit, et ea
 fiducia tantopere se aduersus nos attollit, ut nunq; est, nos hactenus

nichil deterreat, neq; vng deterreat, quo minus inficiam et di-
gnitatem nrā tueri deberemus, neq; nobis iuvante domino Deo
hec omnia indigna contra nos molimina officiant, ex quibus
quantum commodi dno' Agrio' accedet Exitus declarabit. felz
valeat vra' J.

S. REX P.

Luce de gorca Castell' Posn'
Capit' maioris Polonie

M Agrio nobis sincere dilecte. Cives nri Gedanen' qui multos
exploratores habent, in Germania retulerunt nobis hic ferme
hec eadem de militibus Lanceariis mare ingressis, que tua S.
perscripsit, hoc ipsum et Michael Spiss imper significavit, ad
igitur ex varis locis comprobatur hec novitas dubium no'
est, illam veram et certam esse. verum explorator Geda-
nen' narreat esse quinq; milia eorundem Lanceariorum, et
non in Daniam, sed ad dominu' Agriū rectu contendere, utiq;
est, nos mare et loca eius omnia, per que gentes penetrare
adversum nos possent provideri fecimus, et nichil negleximus
eorum, que ad impediendum transitu illaru' attinent / tua aute'
S. sit intenta diligenter habeat custodia, ut scire possit si qm ho-
mines huc percurrere vellent, nosq; de omnibus que ad nos
pertinere arbitrabimur tempestive reddat certiores. Bene
valeat Dat.

Sigismundus primus Rex Polonie
 Leoni ^{mo} X. pontifici Maximo.

Sanctissime in Christo pater. Superioribus diebus descripsi vobis
 Sancti causis que me dominum multumque remtentem coegerunt ad
 tuendos subditos, et regni iura mei arma contra Iulium dominum Myr
 ordinis Thentomicorum in Prussia sumere, et que condicio belli
 huius mea modestia et pietate in rem Christianam fuerit. Cum
 enim dudum conficere illum ac ordinem ipsum, et quidem paruo
 negotio potuissem, tractavi illum per hoc omne tempus lenius
 hostem conveniebat. Sapientia ratione non solum necessitudinis me
 et illius inuentus, sed etiam vobis Sanctis que causam illius
 nescio cur adeo complectendam putat sibi, cum missus appareat Or
 dinem istum, vel meritum esse aliquid de Ecclesia et religione
 Christiana, vel vni in hoc angulo mereri posse, qui ad hoc vnum
 institutus esse videtur, ut ubi ubi sit, miserat, et perturbet
 omnia. Non ignorat vobis Sanctitas quomodo se gessit Ordo
 ipse in regnis Anglie et Hispanie, et quid illi meritis suis
 acciderit. Quo salutari exemplo possem quidem per suale infi
 stere, et me regnumque meum hac molestia, et calamitate liberare
 nisi esset maioris pensi apud me communis status rei Christiane, et
 mea existimatio Sacramentis illibata, quod id quod cum motu et ex
 cidio alterius consultissimum michi, et regno meo putarem. Quare
 Beatissime pater, cum ut ante scripsi vobis Sanctis Ores tam
 Serenissimi Nepotis mei, domini Hungarie et Bohemie Regis, et etiam
 Principum Germaniarum, a me rebus infectis discessissent, quod
 mihi nihil eorum acceptare voluit, que ipsis etiam Oribus ac
 ceptanda videbantur, et ego meum exercitum eius Sedi et
 loco primario admovei, fecissem, quo ille constanter peteret

facultatem ^{intus} ad me veniendi non solum eam illi prebui sed etiam
 Inducias belli arctius unum ^{mensis} cum magno dispendio,
 et iactura temporis illi concessi sperans eam hac mea benigni-
 tate, ad equam et honestam concordiam reduci posse, verum ille
 veniens ad me licet excessus sui veniam petierit, coninnctione
 indignissimam cum Scismatico, meo et Eccl^e Romanæ inimico
 confessus fuerit, et in summa licet post multos tractatus quibus
 me co duxit ut interim subsidia aliqua nanisceretur, Ad
 extremum pollicitus fuerit se facturam omnia, quæ ex fœderi-
 bus et pace perpetua deberet, tamen accepto Nuncio de adue-
 tu ad se quarundam gentium ex Germania omnibus in iritu
 reversis discessit, nichil spei michi relinquens eorum quæ michi
 et regno meo debet, et quæ ut missa faciam, nec licitum est michi,
 ullo modo nec integrum, ut post discessum suum, ut manus in-
 cendium belli excitet, et ceptum suum infestum et indignum per-
 ficiat, satagit inscribendo milite, in cogendis undique supplicis
 quæ sibi palam cum in plerisque aliis locis, tum maxime in Germa-
 niæ colliguntur. Quia propter significare volui hanc rem
 totam ^{vre} S. ut cognita illius pertinacia et hostilitate in me co-
 gnita, item tam longa tollerancia et modestia mea, quam etiam
 Nuntij eiusdem ^{vre} Sancti^{hs} ut hic probe sunt experti, ita coram
 ipsi clarius referre poterunt, commendatam habere dignetur
 apud se magis hanc meam, et Regni mei causam, et si quid eius-
 modi accideret, quod adeo aug^r ipse et eius Ordo sibi premit,
 et ego profecto non cupio, ^{vra} Sanctitas boni consilii dignetur,
 et michi merito adesse debebit. Cui etiam ut pri^{us} meo clementis
 significandum duxi, quia me leticia, et consolatione, Deus opti-
 max: intra hanc turbam et molestiam bellicam affeiat, q^{uod} natus
 sit michi commodum, Calendis prius mensis filius optatissimus
 Quæsi diuina benignitas superstitem esse voluerit, ut ve-
 stigis maiorum suorum insistere possit, futurum spero, et obser-
 uantissimum Sedis ^{vre} S. et Reipublice Christiane non vul-
 gare columnen et ornamentum Quare comendo illum meum pater
 Regniq^{ue} et dominia mea ^{vre} Sancti^{hs}. Quam duntaxat sana sos-
 pitem et felicem esse ex corde desidero Dat^{us}

S. REX. POL.

Cardinalibus Ro^{ne} Ecc^e.

REX ME. Describimus Sanctissimo domino nostro Statum modernum
 belli nostri cum Illustri domino Magro Ordinis Theutonicorum in
 Prussia. et quanta modestia et benignitate illum, ut Juvenem
 et Nepotem nostrum tractamus, ducentes bellum lenius, ut ille
 interim resipisceret, et ad concordiam reduceretur, quem alioquin
 si hostiliter agere vellemus iampridem sine multo negotio conficere
 potuissemus. Nam cum non pridem actum de rebus suis putavit
 et a nobis potestatem secure veniendi ad nos petiit, non ea
 solum sed et inducias belli cum summo dispendio nostro illi con:
 cessimus, qui veniens ad nos utrumque humiliter se gessit erga
 nos, et falsus sit errorem suum, et societatem cum Iosepho
 Scysmatico, fuisseque pollicitus se omnia facturum, que nobis de:
 bere, tamen accepto munere de adveniente gentium quarendo
 in subsidium suum, rebus omnibus infectis, et promissis suis
 post tergum relictis, discessit, Neque scribit militem, subsidia
 externa querit, et colligit, nihilque pretermittit quo ceptum suum
 ad effectum perducatur. Quare rogamus vestram Rex magnam
 P. mereri velit hanc causam nostram coram Sanctissimo domino nostro
 ut quod ex hoc ludo sequetur, non nobis sed illius temeritati
 ascribatur, Jam enim satis superque causa ipsius Sanctissimi domini
 nostri hoc saxum volumus, quod exemplo Salutari Regnorum
 Anglie et Hispanie dudum exantere potuissemus, que quidem
 Regna testimonio esse possent eius Sanctissimi, quod Ordo hic regula:
 ris sit, et vobis rei Christiane pro qua nos ille assidue decer:
 nentes non solum impedit et perturbat, sed etiam seipsum Scysma:
 ticus et infidelibus indigissima societate coniungit, Cognosce.

v^{ra} R^{ma} P^rimus ^{patronus} ~~procurator~~ ^{procurator} in quod nobis in e^a causa presta-
 bit futuros nos perpetuo non immemores nec ingratos, Cui etiam
 pro v^{ra} matris benivolentia significamus filium, nobis dei mu-
 nere, natum esse Calendis p^{ri}ntis mensis, quem speramus si super-
 stes erit futurum olim, et isti Sancte Sedi reip^u publice Chri-
 stiane utilem et Ser^uic^u familie n^{re}, Regnoq^{ue} et dominijs
 n^{ris} incrementu^m non vulgare felicissime valeat v^{ra}
 R^{ex} P^r. Cui nos et negocia n^{ra} ex animo commendamus
 Dat^u in Civitate n^{ra} Thornen^{si} die xxii Augusti
 Anno domini M^o D^o xx^o.

S. REX. P.

Nicolao Firley de Dambrowicz Palat^o
 Sandomiriens. Joanni Zeratski Bohemo
 Ducibus Exercitus in Prussia

M^{ag}is fecerunt nos certiores Cives n^{ri} Gedanenses se certo
 edoctos esse q^{uod} dominus n^{ost}er cogitet Castrum et Civitatem Holland
 quocumq^{ue} modo possed^{ere} interceptare habens forte nonnullos ibi
 sibi fauentes expopularibus. Quare mandamus S. v^{ris}
 providere velint, ut locus ille q^{ui} magno labore et impendio
 est conquistus, bene ac diligenter custodiatur et conservetur
 quo neq^{ue} vi, neq^{ue} fraude aut dolo ab hostibus capi possit, mi-
 ramur pl^{urimum} q^{uod} n^{re} gentes que sunt vobiscum in exor-
 citu, non sunt obedientes imperijs n^{ost}ris S. et quod minus
 est abituras se, et Castra n^{ra} deserere minantur, non ad-
 vertens hostem n^{ost}rum se contra nos armare et auxilia sibi con-
 degnat^{ur} comparare, quibus cum nos parata pecunia semper
 solvimus et non parva in eas vim pecunie effundimus, debe-
 rent merito aliam et honoris sui, et n^{re} dignitatis, ac etiam
 necessitatis rationem habere. Postulamus a v^{ris} S. contineant
 eas ipsas gentes in officio et servicio n^{ost}ro, et dilabi eas a se non

permittant, facere enim id citra iactura fame ac honoris sui, ac
sine nostro et reipublice regni nostri maximo incommodo et periculo
non possent. Circumspiciant etiam vestre. S. et provideant, ut
omnes centurie sue Comitum Equitum et peditum, integrum
numerum militum, equorum suorum habeant. Audimus enim
indies multos homines dilabi per obliquas vias ab exercitu
et ob hoc verissimile non est integrum numerum Comitum
esse. Nos vero integre omnibus pecuniam mittimus que resamus
quomodo distribuitur illis qui diffugerunt, et isthic non militat
Intra paucos dies, mittimus unum ex Consiliariis qui homines
et milites isthic contineat in militia et suis nostris quem vestre
S. adinuabunt, et quem modum in alloquendis illis et compo-
nendis illorum animis observare debebit id illi suggerent vo-
luntis preterea ut nos de successibus suis et cogitationibus hostis
nostri frequenter et diligentissime vestre. S. edoceant.

S. REX. P.

Nicolao Firley Palac^o Sandomirien
Capitaneo Exercitus in Prussia

M. Ag^{re}. Sincere dilecte. Commendat nobis. S. tua Generosum
Zbignem Slupiecki, et postulat ut cum isto stipendio pro-
videamus. Miramur vehementer cum ipse hactenus non habue-
rit servicium super equos suos, cum potuit inscribere illos in
Registrum tue. S. et in locum et numerum equorum quos habuit
Generosus olim Stanislaus Doluski cuius ipse Comitum ha-
bet. Quare volumus et mandamus, ut ille habeat servicium
super equos suos. Nam nos semper integre pecuniam mittimus
ad eius Comitum et numerum equorum, quem olim Doluski
habuit, qui forte dum sunt venditi, aut perperam ^{illius} recepti. Quod
tumultuantur equites Bohemi et minantur se discessuros ab
Exercitu nostro, multum dolemus, simul et miramur, quod homines
huius seculi non sunt contenti eo stipendio, quod illis continet

soluimus et mittimus. Scimus enim quomodo alij Principes Chri:
ani soluere solent stipendia suis militibus. Scimus quomodo
predecessores quoque vni illa soluebant. Itaque me et tua. S.
amios eorundem equitum Bohemorum et aliorum uxorum
militum reducere ad tranquillitatem et constantem perseue:
rantiam in seruitio nostro, magis enim negligemus providere illos
parata et prompta pecunia, quam nobis inferentes, et cum ma:
gna difficultate illam conquirentes. Nouit enim tua. S. q
nos nullos thesauros habemus. Et bene valeat tua. S.

*Responsum a Sigismundo primo
Regi Polonie. Capitulo Varmieniensi
Datum.*

*S*acra Regia *M^{tes}* Venerabiles domini. perpendit secum et ad
dominis Consiliariis suis legationem et rationes *uas* quibus
docuatis incurs et vtilis processuum negotium Electionis *ue*
vbi caseret in *ue* veterem consuetudinem, non secundum con:
cordiam et pacta cum *ite* sua. Serma per defunctum. D. Ep^m
et vos *intra*.

*V*erum intelligens *M^{tes}* sua et compactata Germanie et quas vis
alias firmissimas immunitates Rome infringi et labefactari solere
vbi vi et potestate seculari non manuteneantur et defenduntur
quemadmodum apparuit in *ue* Electione. D. epi^m *Wrah*:
Stanien^m, que per summum Pontificem violata et in gratiam Do^m
Marchionum a Principibus Germanie destituta, quibus diffi:
cultas acta sit satis nouis, ut nisi *M^{tes}* sua Regia ipso
domino Ep^o affuisset, omnino de ipsis Electione actum esset.

Et proinde *M^{tes}* sua subuectis ne idem vobis accidat et ne sibi
 occasio prederetur tenendi vos et Ecclesiam vram aduersus
 dispositionem, Aplicam, vbi secundum compactata Germanie
 que ad *M^{tem}* suam nihil attinent ipsa Electio fieret.

Consultius esse censeret, hortaturq; vos ne a Capitulis et pactis seor-
 imis vel latum digitum discedatis, ut in omni euentu *M^{tes}*
 sua vbi verus Ecc^e vre patronus possit illi et vobis tanto
 decentius et efficacius adesse, nam non dubitat *M^{tes}* sua
 dominos Marchiones omnem conatum facturos quo ad volun-
 tatem ipsorum fieret dispositio de ipso Ep^{atu} vro et Pri-
 ores Germanie illis assensuros.

Quare vult *M^{tes}* sua Regia et hortatur vos ut iam
 auspice domino Deo vnum ex quatuor vrm^{us} quos *M^{tes}*
 sua designabit eligat, qui rationi huius turbulenti temporis
 magis conducere, magisq; idoneus et propensus esset ad
 gratiam et patrocinium *M^{tes}* sue, et eius regni sua fide de-
 merendum, quo demum possit Eccam, et bona vra non solum
 ab his angustiis vindicare, sed etiam industria sua, et be-
 neficentia eius *M^{tes}* anchora reddere, Ina vero *M^{tes}*
 Sec^{ma} pollicetur vobis et Ecc^e vre vbi vos ita gesse-
 ritis ut confidit, suo regis favore, sua beneficentia, et huius-
 onis pro viribus suis nunq; desse.

S. I. REX P.
Cesari Carolo. vto

SERVUS ME. Accipimus has litteras vestras quibus nobis ad-
ventum suum faustissimum ad partes Germanie inferiores et
tempus Coronationis sue prestitum declarare dignata est. Nos
tamen dudum ante conceptum habuerimus illam eo feliciter
appulisse et ad salutandam eam miserimus istuc Oremus nam
qui apud illam omnia nostro nomine obicit. que amor et con-
tinua necessitudo nostra exposulare videbitur. tamen agimus
immensas gratias vestris litteris quod pro benivolentia sua erga nos no-
bis successus suos significavit. quibus etiam atque etiam grati-
lamine optamusque ex intimo animo nostro. ut hic eius adventus
pariter et Sacre Romane Coronationis sit felix et fausta
illi et Reipublice Christiane. cum summo bonorum omnium
et conformationis nostre incremento. Et autem vicissim de tem-
porum Sermonum leticia et fausto successu nostro impariamur. eam
certiorem faciendum duximus. quod sub ipso tempore adventus illius
in Germaniam natus nobis est filius qui pro nostro mutuo amore
et coniunctione. erit aliquando. si dominus Deus illum superesse
voluerit. ex usu et honore litterarum vestrarum et Reipublice Christiane
commodo non mediocri. Agimus etiam non vulgares
gratias vestre Celsitudini. quod sabita ratione magni locorum inter-
nalli et angustie temporis abstinnerit. a vocando ad eam
felicissimam Coronationem suam. Sermonum Nepote nostro domino
Hungarie et Bohemie Regi. gravissimis aliisque regnorum
suoarum negotiis domi occupato. qui tamen non pretermittet ea

Sigis. Rex Polonic.

Bone regnic Exori sue

SIRma Princeps. Geminam et immensam leticiam ex his
vris v're accepimus. q. intelleximus illam ex partu mco:
lunem esse. et nos suauissimo filio. et perpetuo pignore amoris
nri mutui a domino Deo condonatas. Quare de tam fausto
et iucundissimo Nuntio agimus v're vbi immensas gras
et quod nobis summe est cure, plurimum illam rogamus. et
valetudini quantum potest incumbat. nomenq. dulcissimo filio
nro. Sigismundus. quemadmodum pntes cum illa egimus
lecto et fausto omine imponi faciat. Valeatq. felicissime et
nos amet Dat.

SIGIS. I. REX. POLONIE
Consiliariis Regni.

R^{ex} Me^m Chro^pi. Significavit nobis Ser^{ma} domina Coniun^x
nra. se gratia Dei salua Tincolum filium nobis suauissimu
produxisse. Que res cum non solum nobis immenso solacio
Sed etiam regno nro summe utilitati sit futura, impactive
vram. I. Hac leticia nra volumus, ut nobis et reipublice
gratuletur et gaudeat. Dominumq. Deum una cum Clero
suo precetur, ut eandem prolem nostram suauissimam seruet
sospitem et supersitem.

S. REX P
Ludonico Regi Vngarie et Bohemie

SER^{me}. Quod in nris et in omnium subditorum nrorum
vobis erat precipue aucti sumus tandem a domino Deo filio
suauissimo et a^{tas} v^{ra} fidissimo et concordissimo fr^e. que res
cum ad incrementum Ser^{me} familie nre et bonum statum nram
ac communium Regnorum nrorum non vulgari accessione
pertineat, gaudium hoc et consolationem nram futuram a^{tas}
v^{re} nobiscum eque communem ac suam ipsius propriam non
dubitamus. Que felicissime valeat et nos diligat
Dat^{ur} Thorni xv Augusti Anno M^o. D. xx^o

S. REX. L.
 Jacobello Duci Barensi

ILLMA Princeps & domina mater nra charma Doctorem
 Nicolaum Catignannum de Brundusio Phisicum Ser me dñe
 Coningis nre propter eius virtutem et periciam ac etiam curā
 sedulam quam in custodienda sanitate eiusdem Ser me Coningis
 nre adhibere consuevit libentissime vidissemus amicus apud
 nos immoratum. Verum cum illum desiderium Coningis
 et liberorum suorum a nobis retraxit commendamus. cum
 Illne dominationi nre. Rogamusqz illam ut pro eo quod sic
 erga nos, et Ser ma Coningem nram est optime meritis.
 illum gratia et beneficentia sua complecti dignetur. Nos
 etiam bello cum Ill. domino dñe Passie destinemur
 cuius exitus et pntamus non erit celer, eius pertinacia nec
 fieri poterit pax aliqz ille hoc ludo sarietur. quod nobis
 satis est molestum. qm profusionem sanguinis Chriam se
 adhorremus. Inter has autem molestias et tumultus bellicos
 Accipimus a dño Deo domini, quod nos, et universam re-
 gum & dominia nra plurimum exhilaravit. filium vide-
 licet dulcissimum, et iam Ill. nre constare potest, qui ut
 erat nris et omniu vobis expehtus ita iuvante domino
 Deo fiet perpetuum vinculu et incrementu amoris et con-
 iunctionis nre. ac etiam regno Dominijs qz suis, et toti reip^e
 Chriane firmitas et accessio non vulgaris Commendamus
 nos materno amoris nre Ill. quam dominus Deus suus
 dñissime sospitem et incolam Dat. Thornij xij
 Augusti . 1520.

883

Sigismund. i. Rex. P.
Optimatibus regni Ungarie

Rex me in Christo pater et domina amice noster charissime ac honorandi
Comperit habentes benivolentiam et studium vestrum Rex me
Pater erga nos et res nostras leticiam et consolationem quam a
domino Deo capimus illi significare volumus. Quod cum
sumas commodum felicissima prole mascula quam si divina be-
nignitas servare dignaretur sospitem et superstitem, futura
speramus et magno incremento Serenissime familie nostre et rei
publice Christiane bono statui nostro et Serenissimi domini Ludovici
Regis Nepotis nostri charissimi ac communium Regnorum nostrorum
faustam et condonabilem. Et proinde vestram Pater que bonis
utrimque neminem ex animo favere consuevit, nichil dubitamus
nobiscum inde parem leticiam et voluptatem habituram que
valeat feliciter et nos diligat.

Sigismundus primus Rex Pol.
 Luce de Gorca Castell^o Posnamien
 Capitaneo Maioris Polonie.

M Ag^{re} Sincere nobis dilecte. Intercepte sunt nuper a militibus nris multe lre que ex Germania ad Ill^{re} dominum Aug^{re} ferebantur ex quibus cognovimus multa milia peditum et equitum ei illic comparari que huc adversus nos mitti deberent si modo conque-
 fierint pecuniam illi quibus ea res est commissa. Utinamq^{ue} autem nos non speremus, tam cito et facile pecuniam mutua in Germania inveniri posse, et presertim tantam qua multa milia militum co-
 duci possent. Volumus tamen ut tua. S. diligenter explorari faciat si que gentes illic in Germania congregarentur. Et ad fines regni bonam custodiam habeat, ne qua vis insperata illac penetret ad dominia nra. Dominus Aug^{re} hac forte fiducia fretus, q^{ui} amici sui et confederati iuvare illum deberent perstat in pertinacia et duricia cordis sui, et solis verbis nos latur, promittens se nobis ad ea que nuper eius monitis, quos apud nos post discessum hinc tue. S. habuit, per Consiliarios nros erant proposita cum primum cum subditis et membris Or-
 dinis sui consilium caperet responsum, et postulans ut hec mora non esset nobis molesta. Que omnia eo tendunt, ut interim habere posset sperata et promissa sibi auxilia, aut exer-
 citum nrm fraude et dolo adoriri posset, in quo sat nullum esse bonum Ordinem, nullam militarem disciplinam. Sed nris Do^s Romanorum et Hispaniarum Rex scribit nobis querelam, coram se contra nos per Ill^{res} dominos Fredericum Palatinum Rheni, et Joachimum Marchionem Brandenburg^{en} deposita, eam vult

q̄ nos absq̄ ulla iusta causa et belli indictione Augm^{us} Prussie
 et eius Ordinem bello aggressi sumus. et terras ipsius ferro
 et flamma vastavimus. declarans q̄ sibi sit ea res molesta
 et quod illi utpote Nobili membro Sacri Romani Imperij dees-
 se non posset. Velle tamen se propediem Ores suos huc mittere
 ad componendam inter illam et nos pacem perpetuam. qui cum ob
 longinquitatem itineris venire tam cito non possint. Postulat ma-
 gno studio ut interim arma deponeremus. Et exercitus ex his
 Ordinibus deduceremus. Nos sciebamus eiusmodi querelas apud
 illius autem per necessarios et amicos domini Augm^{us} adversus
 nos futuras. et ob hoc satis tempestive Oratorem nrm^{um} Genero:
 sum Jazostaum Lasti strenctorem mense nre ad illam misimus. Et
 miramur q̄ tam diu illuc non applicuerit. utcumq̄ tamen est. res:
 ponderabimus nunc illius. ut res se habet. et declarabimus
 q̄ multiplicibus iniuriis domini Augm^{us} coacti et nolentes iuribus
 regni nri deesse. bellum hoc contra ipsum gerimus parati semper ab
 eo desistere. Tarma nra deponere cum primum ipse offitium et de-
 bitum suum nobis et Regno nro fecerit. Bene Valeat tua. S.

Dat^{us} Thornij

1520

SIGISM. I REX POLONIE
CAROLO V^{to}. ROMANOR^{um} IMPERATORI.

SERME ac excellentissime Princeps etc. Reddite sunt nobis
lre^r v^{re} l^{re} q^uibus nobis declarat, questos esse, de nobis
coram se Ill^lres dominos Fredericum Comitem Palatinum Rhe:
ni Ducem Banarie et Jo: Marchionem Brandeburg^{um}, q^u absq^{ue}
ulla digna et merita causa, belliq^{ue} dem^on^ostratione terram Ill^l:
domini Aug^u Ordinis Th^ontonicorum in Prussia vi armoru^m
premeremus, ditionem eius occuparemus, et omnia que ad eud^{um}
Ordinem extinguendum, ipsu^mq^{ue} Aug^u est finibus suis pelle^{re}
pertinerent, conaremur, petim^{us}q^{ue} illos a i^ute v^{re}, ut q^uprim^o
eudem Aug^u sup^{er}petias aduersum nos faceret, et illi ac eius Or:
dini non deesset. v^{re}am^{us} vero de tam^{us} studio communis pacis
rei ch^{ri}stiane et officiis q^uibus partim nobis partim ipse Aug^u
afficitur, decreuisse Ores suos ad nos mittere, q^ui et bellum
hoc extinguere, et firmam pacem inter nos componere curecent
Postulans a nobis i^utas v^{re}, ut interim a bello Cessari, et
exercitum n^{ost}ru^m est terra Ordinis deduci faciamus. Nos Ser^{me}
Rex, et amantissime fr^{at}er n^{ost}ru^m pro comperto habentes, ipsu^m dominu^m
Aug^u et eius Coniunctos, ut alias solitos esse, omnia mala
nobis strenue, et famam ac existimationem n^{ost}ra^m illibatam
suggillare, ita maxime in hoc euentu, querendo de nobis et
quiritando cum apud omnes alios, tum vero apud Actem v^{re}am^{us}
nichil esse pretermisuros. Misimus iam pridem ad illam Nunciu^m
n^{ost}ru^m, q^ui et venienti i^ute v^{re} ad Germania^m obuia grati:
lacione occurreret, illamq^{ue} honoris gra^{ti}a eo committaremur, et
causas simul suscepti a nobis huius belli explicaret. Nam
licet non dubitemus compertam esse satis i^ute v^{re} integritate

modestiam et equanimitatem nostram erga omnes tamen pro,
 summo amore, et obseruantia nostra qua eandem salutem vestram
 complectimur, nichil magis veriti sumus, quam ne si istis vir-
 moribus et declarationibus aliquid tale de nobis conaspere
 posset quod ab animo nostro, et a veritate ipsa longe esset
 alienum, iam igitur non ambigimus salutem vestram accepisse ab
 ipso Amictio nostro quod nos dum multumque remittentes coegerit
 arma aduersus dictum. D. Argem sumere, ut non opus esse
 videatur illa in praeiudicium retinere, quae alioquin suis ad plerumque
 complecti nequeunt, tamen ut salutem vestram plane intelligat qui
 merito, culpam debeat, et in quo loco summa eius tragedie con-
 sistit dicere dignetur, nos ipsum dominum Argem permisisse
 ab initio ad praefecturam eius Ordinis permotos cum spe et affectu
 consanguinitatis nostrae domini Vladislai Hungarie et Bohemie regis
 et Illustrissimi Principum et dominorum Frederici patris et Casimiri
 fratris sui Marchionum Brandenburgensium qui integritas et obsequentia
 se gerere deberet, erga nos, quam alii eius predecessores, Quia tamen
 mox non solum non prestavit id quod nobis et regno nostro debet, sed
 etiam omnia in nos hostilia moliri cepit, prestitit variis et indignis
 simis modis subditos nostros, arma, tormenta et alios apparatus et
 instrumenta bellica comparabat, delectus assidue domi faciebat
 societates indecentissimas, cum Scismaticis et infidelibus aduersus
 nos contra debitum, ac professionem suam imbat, quae omnia tuli-
 mus et dissimulauimus toto isto tempore, vittantes modis omnibus
 cum Christiano Principe et consanguineo nostro, ad arma venire et
 Germanice nationi quae nobis cara semper fuit, displicere, donec
 ille de comparto conuenit cum Moscos et Tartaris, nos simul
 adorandi et cum iam illi partes suas validissimis exercitibus
 exequerentur, eduxit ex Germania magnam militum lancea-
 riorum numerum et tota re domi instructa, erat in provincia et

tunc pibus et
 pmissis tam
 serm o luy frus
 nostri

Expediatur.

itinere terras nostras Prussie occupandi in quibus motu vehementi
facto, non licere nobis putauimus diutius dignitati et subditis nostris
desse. venimusque huc confestim cum apparatu bellico, et abactis
cum multo discrimine predictis hostibus nostris et Tartaris
ubi adhuc longius quod cepto nostro prestolati, ut ipse resipisceret
et debitum suum nobis prestaret, et nihilominus videntes
illum in cepto et pertinacia sua persistere, neque hac benignitate nostra
et suo dispendio permoueri, coacti sumus exoratum ad compescendum
illum mittere, et bellum illi de more utrumque id ille prior orsus
fuit per Capitaneos et duces militum indicere. Quoniamque bello
hicet illum iam pridem conficere potuissemus nulla equa rei nobis
respondente, et rerum omnium non magno negotio potui, nostra
tamen benignitate illum, et nepotem et iuuenem seminis tracta-
tes spe illius animi aliquando reducendi, hoc etiam duxum
volumus, eiusque subditis et militibus quicunque in partem nostram
veniunt, omnem humanitatem et clementiam exhibemus, cum ille
contra quoscumque ex nostris nasci potest, non solum diris et pu-
dendis suppliciis afficere solet, sed etiam eos cum lenissimis fi-
gmentis de victoria sua ad Seditarios confederatos suos
in seruitutem mittere non veretur, quin ut istas nostras clarissimas
benignitatem nostram erga illum cognoscat: Quando Exerci-
tum nostrum illius Sedi et loco primario adiuuere fecimus, et
ille timore percellus, seruitutem veniendi ad nos petiit eam
illi adeo non grauatum concessimus, ut etiam in summo dis-
pendio nostro, et iactura occasionis rei bene gerende. Inducias
belli creiter unum mensem illi dedimus, qui veniens ad nos
et causas hęc atque alia, quo minus certum pacem nobiscum fie-
raret, et debitum suum prestaret, tempus dimittat aucupando
ut interim subilia aliqua consequi potuisset, nec inter hęc etiam
negans indignissimam cunctationem, cum hoste nostro in dissonita
et extremum tamen, victus modestia et equissimis argumentis
nostris pollicatus fuit nobis se omnia que deberet ex federibus

et pace perpetua, prestiturum. sequenti autem die accepto Amicho
 de nonnullis supplicis sibi missis, re peritis infecta discessit.
 unde Ser^{us} rex licet facile conijci potest redire enim ad pacem
 et concordiam non posse, nisi bello quod tantopere concupivit
 satietur, licet etiam invictissimus olim Maximilianus Cesar
 & unus ^{in his} vir. sepius ne quicquam tentabat hoc bellum ^{perire},
 pere, ac demum eo iam orto, tam summus Pontifex, et Ser^{us}
 Nepos n^{ost}r^{us} dominus Hungarie et Bohemie Rex, & nonnulli
 Germanie Principes per insignes Oratores suos, non vul-
 gare pro pace, sed manem operam impenderunt, non mea
 sed illius culpa, testibus ipsis Oratoribus. Tamen non in-
 pientes ordinem hunc extinctum vi, sed id solum ab illo re-
 quirentes, quod nobis et regno n^{ost}ro debetur. Cuius Juribus
 nullo modo deesse nobis licet, nec ea imminere integrum
 est. Gratissimus erit nobis adveniens Oratorum vir
 in his sperantes illos equam et honestam pacem, quam nos unquam
 detractavimus melioribus auspicijs et efficaciori opera conficere
 posse auctoritate ^{in his} viri Ser^{us} me. Quam plurimum ro-
 gamus nobis et hinc cause n^{ost}re pari favore, si maiori ut equum
 esset pro studio et observantia mea fieri nequit, adesse dignetur
 qui ^{in his} viri, et rei Christiane plus expossit esse possimus, &
 decem eiusmodi Ordines, qui ad hoc unum fundatus esse vi-
 deatur, ubi ubi sit omnia misceat, at perturbet. Sed cum
 illum olim regna Hispanie et Anglie ac nonnullae alie ge-
 tes, ubi rem noxiam peritis exterminaret, nescimus quo fato
 n^{ost}ro fit, ut nos soli qui a tota re Christianaigentem vim in-
 fidelium, solis viribus n^{ost}ris acemus, nec unquam ab hoc labore
 et bello requiescere possimus. hunc obicem domesticæ pacis
 habere, et tantam eius insolentiam perpeti cogamus? nec li-
 ceat nobis, citra invidiam quod licitum est alijs hanc cala-
 mitatem vel exatere vel saltem compescere. Verum co-
 fidimus virtuti ^{in his} viri, & si n^{ost}ram et Ser^{us} me Nepotis n^{ost}ri

coniunctionem et officia cordi habet. si recte statim Christiano
 consultum iri: et cum ab infidelibus defendi cupit, cum quibus
 utcumque sic distinemur milites tamen nri, quos in illis finibus
 habemus, assidue et feliter dimicant, operam et fauorem
 suum nobis prestabit, quo tandem hac molestia, et impedimento
 domestico carere, et arma nra pro commodo rei Christiane li-
 berius exercere possimus. Commendamus nos ex corde in
 ore Serme. Quam dominus Deus auctet in dies omni
 gloria. I. sexuet dimissime sanam et felicem Dat. in
 Cinitate nra, Hornen die xxvij^a July. An. D. m. c. xx.

1. 2. 3.

B

M

A
v
v
C
A
e
h

575
S. Rex P.

Luce de gorca Castell^o Posn
Capit^o Maioris polonie

R^x Ioanni Lubbranski Ep^o Posn

De in Chr^o pr^o. Sincere nobis dilecte primsq^{ue} h^{er}e. P. v^{re}
nobis allate fuissent. iam ea fama de hominibus in Prussiam ten-
dentibus ad nos pervenerat, et significauimus iam Rex v^{re}
et alijs Consiliarijs hunc euentum insperatum, et q^{ui}d nobis in
presens factu opportunum est visum, ut videlicet in Colo con-
uentus nam nos hic itidem Conuentum habebimus, quicquid
vero tum istic tum etiam hic consultum et visum salutare fuerit
id totum cum omni diligentia et celeritate nos exequemur. Cives
n^{ost}ri Gedianen^{ses} postularunt a nobis mitti sibi sexingentos pedites
quos ilico ad illos expediemus nec vlla in parte illis et alijs
subditis n^{ost}ris illarum terrarum deesse volumus Bene Valeat
v^{ra}. P.

Luce de gorca Castello Posn
Capit^o maioris Polo^e generalij

M^ag^{is}te Sincere nobis dilecte grata est nobis plurimum tue. S. cura
quam adhibet, ne homines isti qui contra nos veniunt, terras n^{ost}ras
pertranscant, faciatq^{ue} omnem quam potest diligentiam, ut et
transitus omnes occludantur et ipsi homines quantum fieri pote-
rit urgeantur quod totum vinctu et industria S. tue committis
reliqua que fieri deberent, non videtur in presens aliud q^{ui}d in
Colo prout ante scripsimus conueniat, et nos hic cum his Con-
siliarijs etiam Conuentum habebimus, nam generalis Conuentus
esset nobis in mora, quicquid autem et istic, et hic factu opor-
tunum et salutare in tam repentino euentu videbit^{ur} id cum omni di-

ligentia et celeritate exequemur. Ceterum intelleximus commun-
nes Cives Gedanenses non bene concordare esse cum Consulatui, nec
esse illuc aliquem hominem rei militaris peritum. Quare mittendū
illuc censuimus Generosum Thurech Langzhi ut consulat
id quod presens necessitas exposcit, volumusq. ut eū tua. S.
primū ire illuc iubeat cum decem equis. cui dabit Joannes
Gromagzhi centum florenos pecuniarum, ad quem lras nras
in ea re cum putibus mittimus bene valeat. S. tua. Daff

Restes contra copias ex Germania
versus Prussiam tendent ad Magistrum

Sigismundus primus Rex Polonie
Universis Singulis re. Licet per hoc omne tempus, q^o ad vin-
dicanda iura regni nri, et hostiles indignosq. conatus flet. doi
Magri Ordinis Thentonicorum in Prussia reprimendos, bellum
cum illo gerere cepimus, crebro edocebamur gentes adversum
nos in Germania colligi, et subsidia eidem Magro parari, tamen
ad rumores non usq. quaq. certos, nolimus hactenus vllas re-
stim lras emittere, ne frustra subditis nris molestiam, et dispe-
dium exhiberemus. Nunc autem omnino certiores facti, magnas
gentium Almarorum copias adversum nos tendere, et viter-
ras maiores Polonie penetrare velle, ne ceptum id sum per-
ducere possint, ex quo regnum in summum discrimen et vastationem
hand dubie veniret, omnisq. actio nra cum ingenti iactura et de-
decore quod absit inficeretur, de oportuno in tali casu consilio, cui
alter q. communi motione tanto periculo occurrere non posse iudica-
uimus, has putes in vim primarum et secundarum restim emittere
decreuimus. Quibus, vobis, vniuersis, et singillatim vnicuiq.
vrm. mandamus, ut visis illis arma capiat, et quilibet vrm.

capiat, vosq; ita preparetis, ut cum alijs levis nris fueritis requi-
 siti, possitis absq; ulla mora ad tempus et locum qm designabz
 adesse, et hostilem impetum cum Dei auxilio una nobiscum ita
 retundere, ut inde amplius res pna nullum sentiat detrimetu
 vosq; laudem et gloriam in re bellica pluribus victorijs iam ac-
 quisitam, quoad fieri poterit, augere et ampliare valeatis.
 Et ne quispiam vrm de hac preparatione bellica et mandato
 nro aliquam ignorantia suam pretendat volumus ut vms
 ad alium sibi vicinorem presentes leas Restum, cum illas
 perlegerit transmittat, ultimis vero easdem loci Capitaneos
 reputet, sub bonorum suorum & missione aliter facere non
 ausuri. Dat. Thornij die Sanctorum Felis et Auchi
 Anno domini M. . D. Regni nri xij

Restes ultime.

Veneris Q nemadmodum prioribus levis nris, quas
 in vim primarum & secundarum Restum imper emitti fecimus
 Declaravimus vobis magnas adversum nos copias in Germania
 parari, quibus et terre Prussie nobis eripi, et Regnum nrm
 vastari deberet: nunc demum certiores facti easdem Copias
 advenire, et illas iam prope fines regni nri esse, superareq;
 viginti millium numerum, nec illis nisi publica et communis om-
 nium motione obstari posse intelligentes vobis omnibus sub-
 ditis nris bellicam expeditionem et servitium debentibus sub
 & missione omnium bonorum mandamus, ut mox visis patribus
 arma capiat, et ad diem festum S. Michaelis Archangeli
 proximum circa oppidum Vengrowicz, cum Palatio J

Castellanis vris armati iuxta facultates bonorum vroz
expediti conueniatis vbi et nos ipsi aderimus non solum su-
ptum et laborem vrum sed etiam personam vram Regiam
p defendendo regno et subditis vris exhibaturi. Et ne
quispiam vrum de hac bellica expeditione. Mandato nro
vt supra re. Dat. Thorni die exaltationis S. Cencis
Xmo domini M. . D. . XX. Regina Xij.

S REX. L.

Gdanensibus

F Amati fideles dilecti. Cum fuisset apud nos Augr' Ambrosius No-
tarius et Arminius vr' et comissa ac postulata vra nobis retri-
lisset ei ad omnia respondimus, et edocimus illum singula que
vobis de mente et voluntate vra refferret. Et intelligetis ex
illo omnia pro quibus et nunc nobis scripistis. Gentes iste
que veniunt in auxilium domino Augr' prosequuntur iter ad illud
per dicionem domini Marchionis nonnulli etiam fines nros at-
gentes. verum ab hominibus vris quos ad illos regendos
premissimus quotidie ceduntur et capiuntur iamque multos cap-
tivos ex illis tam pedites quam etiam equites habemus ex qui-
bus docemur magnam esse inter illos incediam et angustiam vt
cumqz est vos diligenter omnia que ad tuicionem vram attinet
curetis et prouideatis. Nos vero et mittimus vobis pedites
quos petitis, et vbi necessitas postulare maioribus etiam pre-
sidys vobis non deerimus. Jam enim recensetis Exercitus
nos, et auspice domino Deo ita aduersus hostes nros progre-
diemur vt et nobis ignominia inferri et subditos vros opum
non permittemus quod breui constabit.

S REX P

Cardinalibus

897.

R^{EX} ME Quamuis et scribimus Sancti^{mo} domino R^{ex}q^{ue}
dominis Cardinalibus in cone. et nuncius hic ems Sancti^{his}
Mag^{us} Joannes de Thedaldis abinde refferret statim reuol
uaram. volumus tamen R^{ex} me^{us} Domⁱⁿⁱ v^{ice} singulari
amico et fantoru nro^{rum} declarare quanta procella regno nro
immo vniuersae rei Christianae impendet. Tartarus enim vicinus
n^{ost}ri et idem Imperatori Turcarum sociis deuicto altero Im
peratore scythico inimico suo, et illius gentibus in potestatem sua
reductis, adeo vires suas auxit, ut super ducenta milia bella
torum conficere possit, omnis periculi causa, oportet nos ingentia
presidia in finibus tenere, et alia in aliis finibus a Moscis habere
Quam difficultatem considerantes Mag^{us} ordinis Theutonicorum in
Prussia, et sui adhorrentes qui hucusq^{ue} nos promissis de pace
et concordia, duxerunt, tantum in Germania aduersum nos
expeditionem fecerunt, quam non fecerunt v^{ic} aduersus
Themas ut his diebus nos ex improviso et occupatos adoria
tur. Nos preterea presidia que seruamus alia in finibus Mos
corum in finibus Scytharum alia, et hic pariter in Prussia Exer
citum relinquere oportet, pro tuitione subditorum nostrorum, licet
cum summa difficultate adeo distracti, et in celeritate quam res
exigit, quantum exercitum comparamus, quo aduentantibus ex
alia parte Germanorum copis obsistamus, tamen fidei iusticia
n^{ost}ra, et diuino auxilio, quibus vicibus fieri tumultuarie po
terit, nos et n^{ost}ros defendemus. Quam iniuriam et vim indignam
que nobis infertur v^{ice} R^{ex} me^{us} D. dignetur Sancti^{mo} domino
nro^{rum} declarare, rogareq^{ue} illam ut nobis consilio et fauore suo

adesse dignetur, ne qui tantam molem infidelium solis humeris
 nostris sustinemus, etiam a tergo per Christianos impetiti desistere,
 et private rei nostre citra pietatem Christianam consulere cogamur.
 quod ab animo nostro semper fuit alienum. Commendamus nos
 et negotia nostra vestre. D. R. me, quam firmam et sospitem
 esse desideramus. Dat. Chornij xxiii Septembris
 Anno domini M. D. xx. Regni nostri xiiij

*Ludovicus Rex Ungarie et Bohemie
 Sigismundo primo Regi Polonie*

S Ex me Princeps patre me char me. Accipimus has
 litteras vestre ex eo mense qui has litteras eidem reddidit,
 cognovimusque difficultates omnes in quas in presentiarum res
 vestre propter varios potentesque hostes suos inciderint:
 cognovimus etiam quid a nobis in hac sua necessitate optaret
 et quod sit litterarum vestre in presentis opus, meo succursu: dolemus pro-
 fecto vehementer, res litterarum vestre preter omnem expectationem
 nostram, adhas angustias esse redactas: magna demum molestia
 afficimur quod litterarum vestre tantum auxilium quantum vellemus, et
 tam cito ut res postulat impartiri non possumus: Quod in-
 tegrum nobis fuit libentissime fecimus, facturique sumus. Nam
 cum imper Magister Dns Andreas de Caringin Orator litterarum
 vestre apud nos fuisset, declarassetque ex litteris litterarum vestre, tunc ad
 ipsum datis has difficultates in litterarum vestram et regna sua in-
 genere, licet anteaque sepius ad provincias vestras, Regnis litterarum
 vestre viciniores, proferendis eidem succursus in euentum si necesse
 foret, scripserimus, tunc tamen Cubicularium nostrum nomine hoc
 ad easdem provincias, ad hanc rem curandam, urgendamque mi-
 simus, mandavimusque illi ut ad litterarum vestram perveniret, et
 eidem quicquid in provinciis actum fuerit, et in defensionem Re-
 gorum litterarum vestre Ordinarum, coram declararet, eaque faciat

que ad^{tas} v^{ra} mandauerit. Quia licet in hoc ipso negotio
nunc versetur nequid tamen negligi contingat ipsum q^d Tre-
pha qui hoc biduo ad nos a M^{te} v^{ra} redijt ad predictas
provincias infimus: eo mandato vt citatis arxibus pergens
gentes earum Quas antea dudum paratas ubiq^e esse insig-
cita mora leuandas monendasq^e curet ad regnorum M^{ti}
v^{re} protectionem: utq^e pro voluntate I^m mandato M^{ti} v^{re},
omnia vel presens faciat quemq^e ad^{tas} v^{ra} iunxerit: I^m
Sec quo ad provincias: et si esset nobis hic paratus aliquis
Exercitus vel Nervus unde comparari poss^t auxilium
nam d. M^{te} v^{ra} desiderari certe non patere. No-uit
ad^{tas} v^{ra} Statum rerum marum: nouit qua necessitate nos
q^d laboremur Sed illam equiore ferremus animo si ea saltem sup-
petarent quibus M^{ti} v^{re} in hoc bellorum discrimine succuri a
nobis posset: dedimus autem mandatum ad quosdam officiales
nos per quas Archiepatum Colocan' et Epatum Agrien',
que imper vacauerunt: pro constitutione Regnicolarum no-
occupari infimus: vt gentes illarum Prelaturarum instau-
rare expedireq^e in auxilium M^{ti} v^{re} debeant: quos
continue et lris et auxorijs urgemus vt citra moram ne-
gotium perficiant. Vellemus Ser^{me} Rex patre amanti^{me}
si desidero M^{ti} v^{re} satisfacere cunctacius possemus accipiat
quod possumus: Quod si tantum esset nobis vicinum tantumq^e
facultatis: quantus est animus succurrendi nichil laborare-
mus: Deus Optimus Qui est exercituum Domini prospe-
ret res M^{ti} v^{re} et concedat vt de omnibus hostibus
suis di: v^{ra} gloriose triumphare possit: Posonij Xi
Octobris: Anno domini M^o. D. . X^o.

Anno 1520 die decima Octobris, ^{hinc} datus Saluus Co:
 ductus Jll: Principi domino Frederico Legnicensi ad Jlllrem
 dominum Albertum Margionem, Agri Prussie, generale
 emiti: Tab eo redempti. Et ut si visum illi fuerit ac neces:
 sitas negotiorum ab eo tractandorum id postulaverit, secum
 inde duos, tres, aut quatuor Consiliarios ac Oras diti
 Agri recipere quibus etiam cum eorum familiaribus, seu Co:
 mitibus est secretas data ad decursum Sex Septimanarum a
 data pntim. Mandatamq; Capitaneis Exercituum, et
 militibus, et omnibus regis subditis ut ab omni vi et in:
 iuria palam vel occulte seu quouis colore et pretexto eis
 inferenda abstinere.

Joannes Laske Archieps Gnesnen,
 Joannes Conarski Ep'o Cracovien

RE ME in Christo p' Domine. Salutem. Sacra M'as
 Regia in magna necessitate circa miram defendendi reipn^a
 constituta, quoniam non solum Agri Prussie a Regni cerui:
 abns accendens est, sed etiam et Moschus et Tartarus eis
 conspirati, peccat a nobis Ecclesiasticis subsidium, peccat ite,
 ut id reliquum pecuniarum quod Cracovia ex Contributionibus
 depositum asseruat, in hanc modernam et extremam necessita:
 tem accendam sine h' Sacre m'as daremus, promittens no:
 bis se eandem soluturam pro certo termino Consultavimus itaq;
 hic m'as prelati qui modo in Curia sunt nobis adhibitis,
 quid de ea re decernendum esset, Et quid Sacre M'as Regie
 respondendum. Et quis pensata vero Reipublice necessitate que
 nequaquam negligenda est, pensata etiam gratia regia, eius
 auctoritate, Status ne Ecclesiasticis ab emulorum fementium

in nos frequentibus impetibus conseruatur, concorditer de:
 ceuimus mutuum eiusmodi sine ^{lit} non negandum, tamen
 quia quibusdam visum est, ut et Capitulis, eiusmodi re:
 qua petio, et necessitas communicaretur, et ab eisdem co:
 sensus de faciendo eiusmodi mutuo peteretur, nolimus
 vra R. P. inconsulta, plene super ea re concludere, scie:
 tes utiqz vra Capitula domesticis Consilijs imbuta, et
 ignorantia, quibus remedijs potissime Status Ecclesiasti:
 cus re tuendus et conseruandus est, et que nos sepe numero
 ex vniuersae Nobilitatis suggillatione patimur, in adi:
 uersum vris consilijs tendere, Nolentes autem Sacre ^{lit}
 Regie in tanta necessitate constituta petitiones destituere.
 vre P. R. huc significandum putauimus, ut nobiscum
 etiam si Capitula remeuerent, consentiret, in faciendum tale
 mutuum, quo illius in Statum vrum Ecclesiasticum gravam
 obferuamus, et detractoribus vris hac vra liberali mutua:
 cione suggilandq nos ora oculandamus, Recipiemus a ^{lit}
 sua super tota summa iampridem mutuata et ^{nunc} mutuanda
 inscriptionem sufficientem, ut a sua ^{lit} nobis eiusmodi pec:
 cunia soluatue, Non est enim visum nobis aliam securitatem
 exigere a ^{lit} sua, ne nobis contingat, sicut ante annos aliquot
 dum si qui cauere debuerunt poenis pecuniam mutuo in ignomi:
 miam nostram dederunt Agat igitue vra R. P. cum suo Ca:
 pitulo ea in re scitū ei melius videatur, et nos etiam vris scribe:
 mus, certo sperantes omnes in tanta rei publice necessitate id
 mutuum non esse negaturos, Jamqz vra R. P. pecuniam
 extrahi iubeat, De Contributione prestanda rem reiecimus ad
 Synodum que nobis videtur celebrari quarta hebdomada post Sa:
 crum Pascha, si quoqz idem vre R. P. videbitue, quam bene
 valere desideramus Dat. Thornij feria secunda proxima
 post festum Sanctorum Trini Regum Anno dñi M. D. xx.

*Decreta Conuentus Bidgostien in Castris aucti
tempore belli Pruthemici. 4to Feb. 1520.*

Venerabilis et Singulis tam Ecclesiasticis quam Secularibus. Prelatis
Dignitatibus Capitaneis. Officialibus. Rectoribus. Civitatumque
Statibus et conditionibus. cunctislibet in regno nostro existentibus et ubi
cunque constitutis subditis sincere et fidelibus meis gratiam
Regiam sincere et fideles nostri dilecti. Quoniam ea ad lau-
dem et gloriam nostram pertinere scimus. quae ex liberali animo
constitutiones vetustas mantinemus. aliqua petitionibus sta-
tus militaris Ordinis Nobilibus Regni nostri concedimus. quae
ipsis optatos profectus sine nostro incommodo asserunt. Quibusquidem
tanto libentius eadem tribuimus. quanto ipsos alacri studio
in nostra desideria propensius currere animaduertimus. Cele-
brantes itaque hunc generalem Conuentum. tam Consiliarium
nostrorum statum. quam Nostriorem terrestrium ad hoc deputatorum
consensu. quedam sequentia Capitula ad eorum petitionem su-
mme concepta. Tab omnibus conseruandis patefaciendos putauimus
et patribus. ne cupiamus minus scire interest. occulta sunt et
ignorantiae culpam generent patefacimus.

Motio generalis belli

Statuimus et Ordinamus. Quod dum bellum generale iuxta
Statuta antiquiora. per nos et successores nostros indictum
fuerit. ex tunc hinc inde Restum seorsum sine successu mitti.

tantum, et in ultimis suis Restim nominabitur dies Conven-
tionum particularium in Districibus, pro quo tempore Castel-
lani Districum tenebuntur cum Nobilitate convenire, et co-
stitueret inter se unanimiter diem Locum, ita qd Nobiles
Districum cum suis Castellans ad locum generalis belli
designatum procedant, et Castellans in protectione de No-
bilitate conquirentibus super damnis et iniurijs iusticiam
faciant. inobedien' autem nobis et successoribus nris deferat.
Quod si deferre neglexerit ex tunc damna passis persol-
uet. Si vero idem Castellans egritudine vel aliqua
alia causa absens fuerit, vel transire non poterit, ex tunc
in locum suum alium idoneum Nobilem deputabit ad pre-
missa

Castellanos facultas in conventibus particularibus de protectione ad bellum.

Item statimms qd in eisdem Conventibus particularibus licet
eisdem Castellans egrotos ab bellum proficisci non valentes ad
aliquibus Nobilibus revocare, et tandem nobis et successo-
ribus nris deferre, ac deinde coram nobis et successoribus
nris nomine talis egroti testes quatuor Nobiles idonei no-
minabuntur, qui testes quatuor vel alij electi Nobiles tes-
tes nominandi iurare debent super vera infirmitate cum
eodem egroto convalescente, sed si ipse infirmus cum quatuor
testibus non invenerit super vera infirmitate, ex tunc talis
egroti bona impetrata debent secundum donationem nostram
vel nostrorum successorum suum effectum sortiri, et nichilominus
talis egrotus expeditionem debitam faciet bellicam

De confirmandis iuribus & consuetudinibus regni

Diversitas constitutionum diversas inter homines contro-
 versias generat, et diversi indices causas diversas iudi-
 cantes intelligere et sentire cogit. Supplicationibus itaq;
 crebris Annorum terrestrium nob, in proximo generali
 Conventu futuro, omnibus consuetudinibus. Juribusq; et
 statutis vetustis ex omnibus Palatinatibus congregatis,
 reformationem omnium constitutionum per deputatos et
 deputandos Jurisperitos regni nostri faciente Deo agredie-
 mur: Doctoribus etiam Juris pontificij et legum adhibitis,
 qui a loco Conventionis generalis proxime celebrandae, non
 discedant, donec eandem Regni Jurum et constitutionum
 debitam emendationem fecerint, et tales per nos depu-
 tos et deputandos expensis nostris providebimus, alios ante
 Nobiles viros Jurisperitos quos Nobilitas ex Palatinatibus
 adiunget, suis expensis providebit. Ita tamen q; omnes Palatini
 terrarum sub penis in constitutionibus nostris expressis, consuetu-
 tudines terrarum pro eadem proxima Conventione nobis
 present.

Modus agendi Conventus generales.

P Etiam a terrestribus Annis celebrandi sumus generalem Co-
 ventum anno proxima futuro, tempore aliquo competenti, et pre-
 mittimus particulares Conventus, in omnibus districtibus omnium
 Palatinatum regni nostri, in quibus ad generalem Conventum pro-
 ximum pro suo arbitrio deputabunt Annos, et suis impensis
 ad generalem Conventum mittent. Sex tamen Annis ex sin-
 gulis Palatinatibus maioribus missis, Nos, de more servato
 antea, expensam pro arbitrio nostro dabimus et ad Conventum vera
 particularem quilibet Nobilis illius Districtus ubi celebrabitur,
 venire debet sub pena decem Marcarum irremissibiliter exigent.

abbis, qui habent villas suas integras. Hi autem Nobiles qui integram villam non habent, vnius Sexagenę poena punientur. Infirmi autem et a Regno absen^{tes} vel alia legitima causa impediti, ab his exempti esse debent. Conuentus vero eiuscemodi generales de anno quarto in quartum celebra-
ri tenebuntur vsque ad duodecim annorum decursum, et eodem modo pre-
mittere particulares Conuentus in Districibus.

Pœna in perturbantes Conuentus

ST A tuto hoc presenti etiam sancimus, Quicumq; in Conuentibus hu-
iusmodi, rixas facientes, gladios euaginauerint, poena Marcarum viginti
Polonicarum puniantur. Si vero aliquem vulnerauerint, ex tunc poena Sta-
tuti antea promulgati puniantur, et contra tales, Capitanei locorum locoru
inquisitionem & executionem facere debent, sub poena trium Marcarum Po-
lonicarum. Qui vero crimine patrato aufugerint, e Regno Banniendi et
infames pronuntiandi sunt, prout et infames eos declaramus.

Pœna in absentes a bello

Absentiam, innobedientium Nobilium a bello presenti, merito punire debui-
mus, seuera et consueta punitione contra tales semper observari consueta, petitioni
tamen terrestrium Nuntiorum supplicii tribuentes, differre eandem decreui-
mus ad Conuentum generalem in proximo celebrandum et pntibus differimus.

De Cmetombus fugitiuis

Quoniam equitate dei suadente tenemur cuiuslibet iniusticie et indepnitati pro-
spicere, huius statuti decreto sancimus, vt nemo audeat profugum Cmetthonem
alienius^{seu} Ecclesiastici seu etiam Nobilis suscipere, qui a domino suo, ob pntis
belli iniusticiam sibi calamitatem fugerit, sed sine strepitu Iuris, quilibet teneatur
ad requisitionem suo domino sine Ecclesiastico siue Seculari sponte illum re-
stituere. Si vero requisitus quispiam talem Cmetthonem profugum restituere

uollet, et se permiserit ad Iudicium Castren^{se} trahere, in primo termino co-
uictus cum poena eundem restituere tenebitur, et Iudicio Castren^{se} lite-
bit in primo termino pro huiusmodi Cmesombus iusticiam facere, et quod
iustum est decernere. Quæ præsens constitutio de Cmesone fugitiuo. Dum:
taxat ad unius anni decursum durabit

De laboribus Cmesonum

Statuimus et ordinauimus, Omnes Cmesones omnium villarum no-
strarum Regalium spiritualium et secularium subditorum regi nostri secun-
dum ^{constitutum} Conuentionis Thornacen^{is} generalis proximæ præteritæ, debent dominis
suis unum diem omni septimana ^{laborare} exceptis villis nris de super privilegiatis quæ
expresse speciali privilegio docerent, quod loco laborum censam pecuniarum sol-
uunt, tales dumtaxat privilegii gaudebunt. Alii ut præmissum est laborabunt.

De salario officialium Iudicii ferrest^{is}

Statum per nos Consiliarios^{que} nros status utriusq^{ue} et Nuntios terrestres, de
Salariis Iudicum, Subiudicum, et Notariorum terrestrium editum, in suo ro-
bore permanere et executionem deducere volumus, et præsentis constitutione destri-
ctius mandamus.

Prohibitio transitus in Marchiam

Constituimus etiam in eodem Conuentu occludendum esse transitum sa-
vniuersis Regni subditis, quam etiam extraneis Mercatoribus in Marchiam,
omnesq^{ue} negotiatores sub omnium bonorum amissione qui extra regnum in
Germaniam cum quibuscumq^{ue} mercibus, et bobus via præfata per Marchiam
ire non debent, sed ea via per Logoniam et per alia loca per quæ antiquitus ire
solitum est, et

Et quoniam in terra domini Ducis Stolpen^{is} per nouam Marchiam ire hinc inde
de solitum fuit. Nos autem nolentes nec nostris, nec ipsius domini Ducis Stol

pen^{is} subditis. Salus Mercatoribus negotiationem hinc inde prohibere vo-
lentesq; quantum possibile fuerit prohibere, ut nemo tam in Regnum n^{ost}rum
veniens, quam etiam ex eo transiens, aliqua loca domini Marchionis at-
tingeret, et hic scire non valentes debitam locorum positionem, per qua tra-
situs utrimq; commodius posset constitui. Committimus Mg^{ro} et fama-
tis Luce de Gorca Castellano Posnamien^{sis} et Capitaneo maioris Polonie ge-
nerali cum Consulibus Posnamien^{sis}, constituere et publicare transitum et loca
per qua tam ex regno n^{ost}ro in terras et dominia ipsius Domini Ducis Stolpen^{sis}, qua
etiam ex eius terris et dominiis cum Mercibus (Sale tamen excepto et aliis re-
bus pro quibus ad usum et necessitate eorum venire eos in Regnum n^{ost}rum conti-
gerit eadem via et non aliis obliquis transitus pateat sub mercium et equorum
si secus fecerint, priuatione, qui viam ipsam declinantes, ubiq; locorum prohiberi
et arrestari poterint. Quam huiusmodi constitutionem prefato domino Duci Stol-
pen^{sis} ipse Mg^{us} Lucas de Gorca literis suis declarare debebit, ut subditis su-
is hac publicari faciat precipiatq; pro bona vicinitate, ut se in ea re, hoc modo
gerant, et cum dominiis sua attigerint, ut similiter eis per ipsa dominia sua via
constituat et designet qua possent transire.

Prohibitio salis externi sub poena infrascripta

E tiam imitantes veteri Statuto, de externo solito Sale, commodi sisci n^{ost}ri Regni
et reipublice providentes, prohibemus usum Salis externi cuiuscumq; tam Hal-
len^{sis} Grandinosi hoc est Crupiasteri, quod per Mare adduci solet in locis uni-
versis terrarum maioris Polonie. In quibus ex antiqua consuetudine uti solitum
eodem Sale fuit. Demiceps vero Sale n^{ost}ro regio Ruthemico, loco extranei, subditi
illi n^{ost}ri utantur, Ruthemicusq; Salis depositarium Bidgostie constituemus ut ex
eodem Bidgostien^{sis} Depositorio ad loca illa in quibus extraneo Sale uti solitum
erat, porrigatur, de quo ita constituemus in eodem Depositorio quod singula tunne
salis, bene referte, tante quantitatibus ut Sal n^{ost}rum Regium Thorunij vendi
solet una scilicet Polonica Marcia pecunie vendantur et emanent.

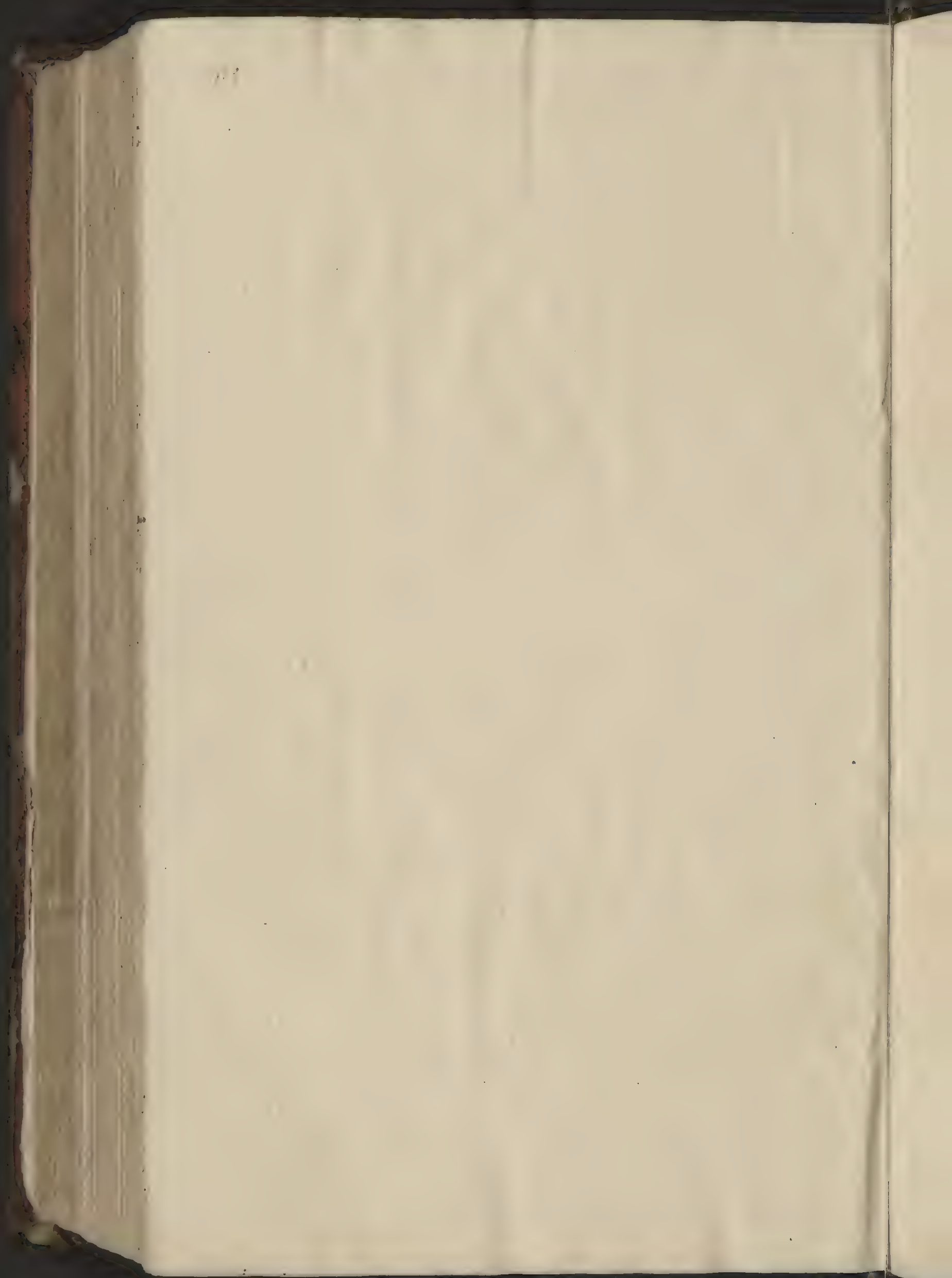
Q uia vero huiusmodi portectio salis Ruthemici ad depositarium Bidgostien^{sis} no-

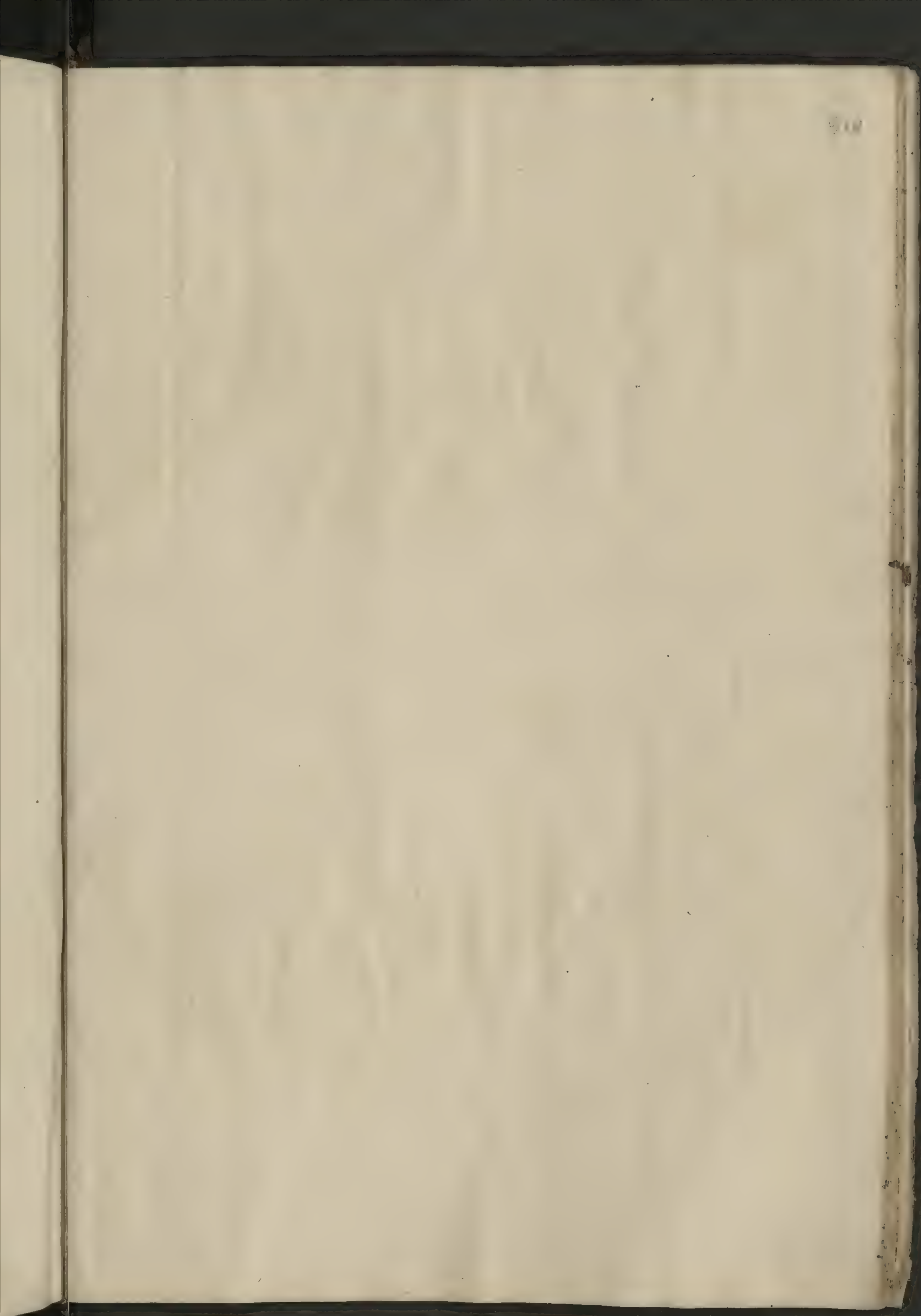
potuit tam celeriter fieri, concedimus et permittimus ut interim Sale illo solito extraneo utantur, quoad illius tandem usum velare commiserimus et Capitaneis eum submoueri preceperimus, ut pole dum salis Ruthenici sufficientia ad Depositorium Bidgostien^{se} connecta fuerit. Quod publicatum esse debet Sex Septimanis anteq^{ue} usus salis illius extranei cessabit, ut illud omnes aduenerint, nec eo amplius uterentur. A die autem publicationis post decursum sex septimanarum, nemo illud in regnum m^{debet}uehere sub omnium bonorum et Mercium suarum ammissione. Et nec quisquam eo uti audeat sub poena quatuordecim Marcarum pecuniarum per eos apud quos repositum fuerit irreversibiliter soluen^{da}.

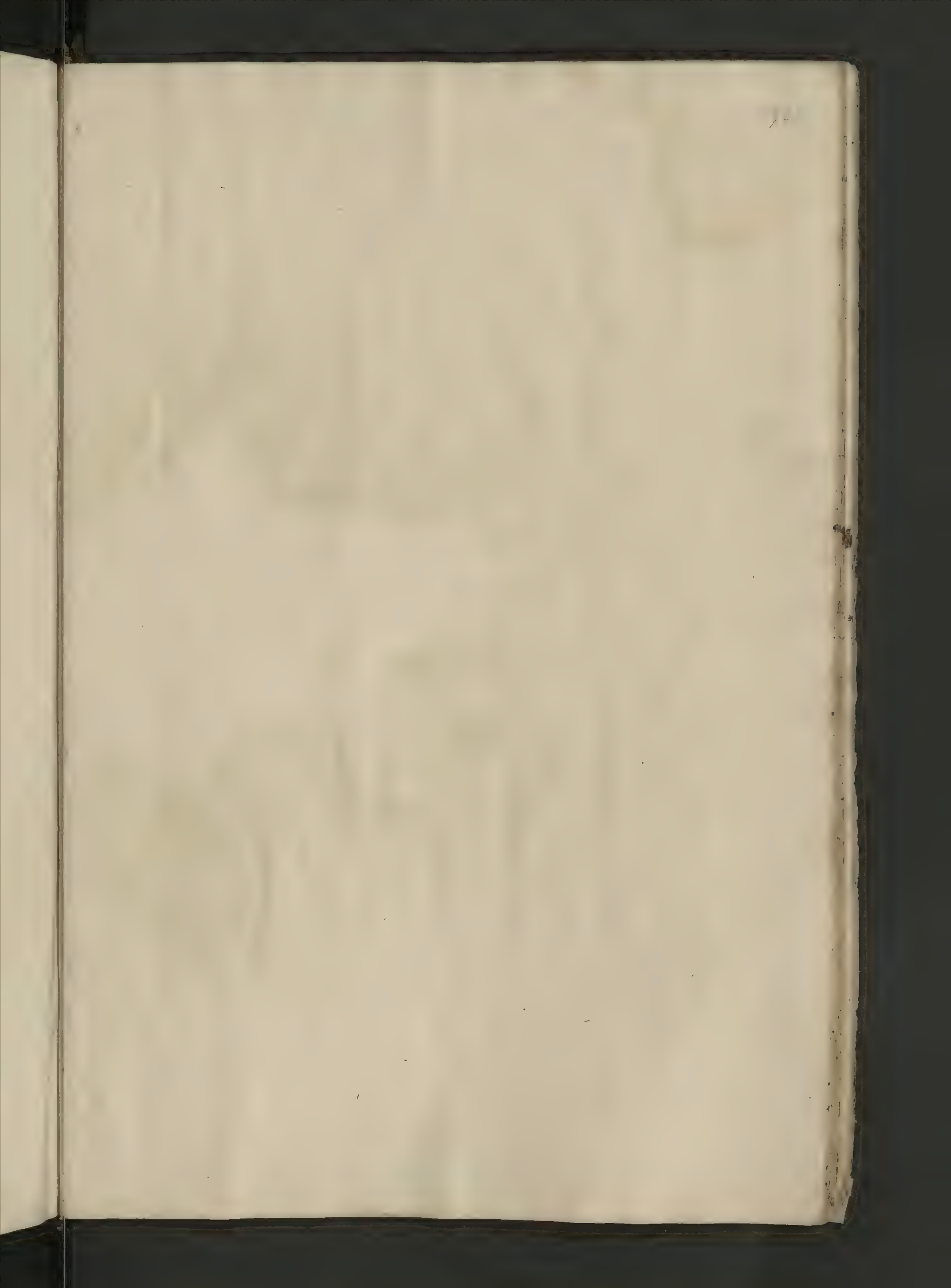
Etiam considerantes q^{uia} licet constitutum fuerat ut in Kraйна & Palukij vniuersi incole Sale de Suppis Cracouiens^{is} utantur, compositum tamen habentes raro vel potius nunquam Sale ipso n^{ost}ro Cracouiens^{is} sed extraneo vulgari Crupiasta dicto uti non sine incommodo n^{ost}ro et Supparum n^{ost}rarum. Statuimus ut deinceps subditi n^{ost}ri de Palukij et Kraйна Sale n^{ost}ro Ruthenico ad instar aliorum subditorum n^{ost}rorum, ubi sal Saxonicum vendi consueuerat, pro pretio superius expresso, utantur sub penis superius expressis. Actum & Datum in Conuentione generali Bidgostien^{se} feria tertia ipso sancte Barba^{re} virginis Anno M^o D^o XX° Regni vero n^{ost}ri Anno XIII°

Contributio Logowic Bidgostie
in Castris instituta

910

516

Ja
Ja

531

Illustr^{us} Princeps & domine affinis n^re char^{me}. Accepimus lras
v^{re} Ill^{tr}is, quibus nobis declarat benivolentiam Et observantiam
suam erga nos. explicat q^{ue} causas quibus coacta fuerit comeatum
hostibus n^ris subministrare: in damnum et detrimentum nostru:
Et se nobis de hiis purgat. Nos, tametsi preter omnem spem n^ram
euent, q^{ue} v^{ra} Ill^{tr}is tam arcto affinitatis Et amicitie vinculo
nobis iuncta, adeo fauorabilem se prebere debuisset hostibus
n^ris ut et victum suppeditare, Et receptaculum in terra sua
prebere illis voluerit: quod multi alii principes non adeo propinqui
& necessarii n^ri, facere recusarunt, ut qui scientes quantum nobis negotii
sit pro vniuersa Rep^{ta} Christiana cum infidelibus: Et certiores nos de
omnibus hostilibus conatibus in nos, facere, Et fauore omni adesse nob^{is}
consueuerunt, quibus hoc officium curabimus vicissim omni studio &
fauore n^{ro} regio referre, doluimus vehementer q^{uod} v^{ram} aliter se
nobis nunc in hac necessitate n^{ra} exhibuisse: De cuius fauore multa
multa nobis semper pollicebamur: Tamen cum ita se excusat, et timori
suo quod miramur ascribit, boni consulimus eius hanc excusationem.
hostes vero ipsi ut rebus magnifice propositis et iniuste ceptis, ita
etiam infectis, repulsi per pauca praesidia n^{ra}, et neq^{ue} gentes n^{ras} iam
aduersum se praestolari discesserunt. Nos q^{ue} auxilio diuino et iusticia
n^{ra} tutati sumus n^{ros}, Et tueri non desistemus. Ea etiam quae a nobis defecerat,
facili negotio iam recuperamus: et quod reliquum faciendum erit,
breui conficiemus. Quam vero decenter & utiliter aliqui viam nostri
nobis imeritis hoc damnum Et difficultatem procurauerunt assistendo
& iuuando hostes nostros ipsi viderint. Valeat feliciter Ill^{tr}is v^{ra}
Et nos diligat.

1875

Andreas Cicius.

De exercitu ex Germania a principibus
Germaniae misso, in auxilium Alberto Marchioni
Brandenburgensi, Magistro Cruciferos in
Prussia, contra Sigismundum primum regem poloniarum
Anno domini 1520.

Lector mi copias illas Germanicas tanto studio a Magistro Prussie
coactas, tantoque impetu et contemptu sese in Polonos ferentes, ut potent^{mi}
Regis invidias Legiones, spiritu se diffilare posse crederent, eo redactas
vides, ut vix mille Equitibus, qui ad eas premendas erant consules pra:
missi, adeo continuis insultibus fracti sunt et attriti: ut non expectato
regio exercitu, et proiectis illis orsis suis magnificis, turpiter et cum
magno dispendio suo, pedem referre sint coacti. Quod vero invidiosus
Rex praelium evestigio committendum recusaverit, cum omnium suorum
ardere animi, pietati et solertie illius ascribitur: ut qui eos hostes, qui
Christiani sunt: quique postea in exigendo stipendio suo, futuri essent ini:
micis suis, quod sibi graviores: maluit levioribus pugnis sensim ex turbare:
quod precipiti praelio, fortunae quae plurimum in bello dominatur, rem credere,
tantumque sanguinis Christiani profundi, etiam si perditum illos iri certo
sciret. Pietatem ergo regiam mi lector vel ex hoc cognosce, quod recupe:
ratis vi oppidis, quae ad hostes ut Germani ad Germanos defeceant
et paritum est oppidanis omnibus, et presidis hostilibus viaticum et
conductores, quo tuto abire possent sunt dati: ad eumque modum toto
isto bello nichil non adum est tractum, et elementer in hostem necessarium
et consanguineum, quem reduci ad eor, non perdi regia benignitas semper
voluit. Porro licet Poloni dudum tante existimationis ordinem subin:
gessent, et nunc illum invidiam manu afferunt, non tamen ob id, quod
ipsorum est modestia, negant Germanos cum omni alia laude, tum
ea quae bellica est claros esse. verum viderint illi vicissim, ne Polonos
denique culices esse: ac turpe ab illis vinci putent, quorum virtutes
manus, non ipsi modo, sed reliqui etiam omnes vicini populi sunt
sepius experti. Sed libet omne paululum.

Diuo Sigismundo primo regi Polonie
 Andreas Ciriacus Gerretius.

Quas tua non meruit Rex inuidissime laudes
 Hec pietas: belli consilium qz tui?
 Expertus quid opus, quz congrua tempora bello
 Quod duret, vires sustineatqz tuas.
 Mitius infamibus volens tradere nepotem
 Et belli autores ense ferire suo:
 Cedere vitasti, populo frendente, cohortes
 Cogere quas scires ut tibi terga darent
 Ut Lapitum se more seccet coniunctio praua
 Plus cepti penas deinde datura sui
 An tibi cui fuerant hominum tot millia Castris
 Difficile has acies perdere posse fuit?
 Hectora quas mille viri virtute fugarunt:
 Insultu attritas nocte die qz suo.
 Sed placuit magis pietate tibi vincere et arte,
 Qz cedere. O rari principis officium.
 At nunc i Germane crucem defende profanam
 Et contemne armis, arma Polona, tuis.
 Mem tibi magnificas, tua verba minantia ceptis
 Quo redeunt? montes quid pepetere tui?
 Millia qui Centum voluisti vincere nostro
 Vi Speculatorum tam cito prassus abis?
 I qua signatus: pro qua pugnare coisti
 In magnam atqz malam protinus ipse crucem?
 Tractandus melius fueras pro talibus ausis
 Regia at in presens sit pietate satis.

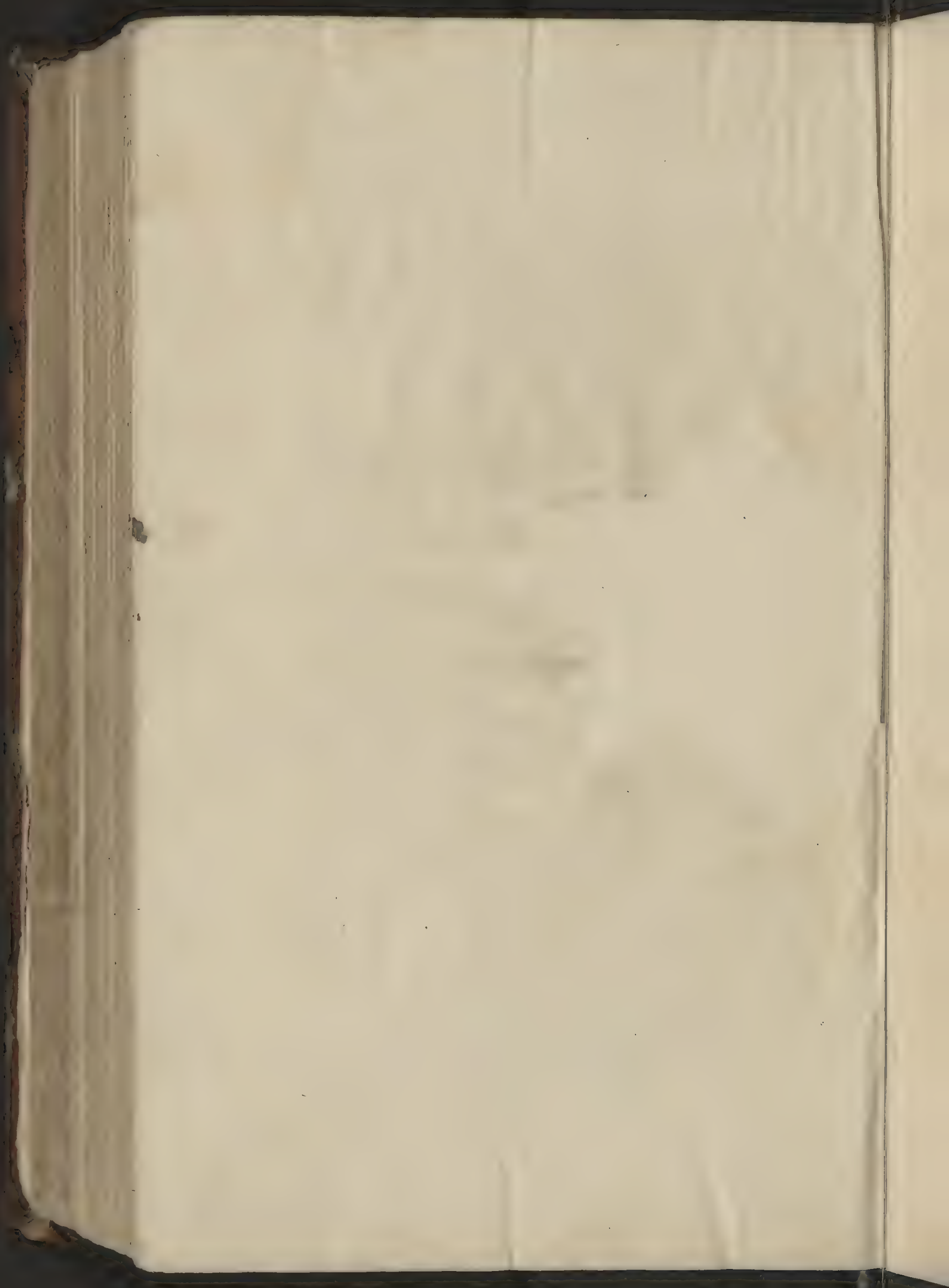
In exercitum Germanicum
Polonos fugientem.

935

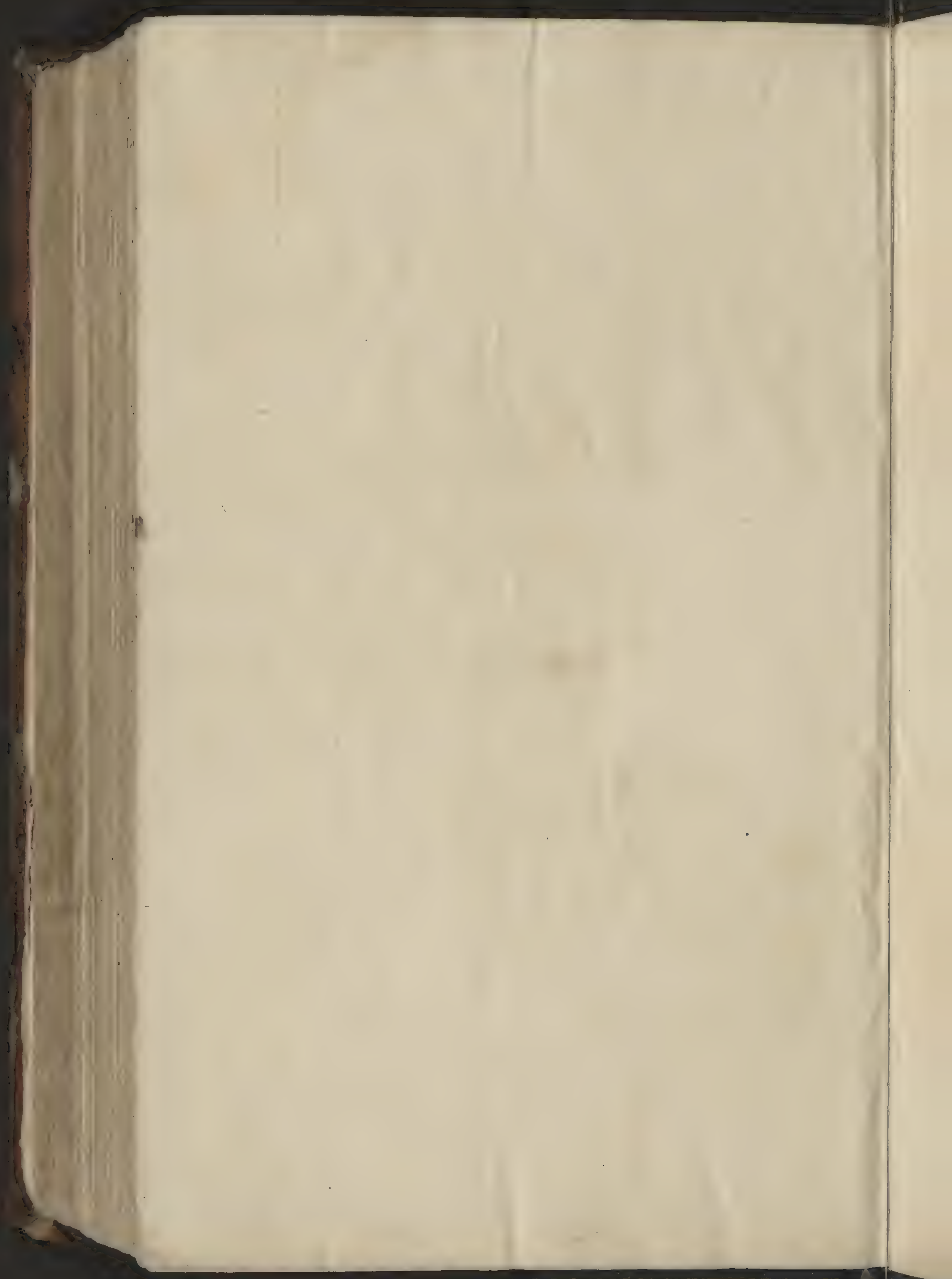
Quod Deus esse solet coepit aduersus iniquis
Ex actis liquido temporis huius habere
Promissis fratus miles Germane rapinis
Sarmaticum fueras ausus inire solium.
Sericas sperabas, nigra preciosa Sobelle
Vellera, que Tyriis sunt decorata togis.
Sperabas gemmis, auratis torquibus, armis,
Exuvias et equis non sine laude frui
Iamque velut victor partitus es opida et agros
Speque tumens super his scripta superba dabas.
Sigismundus at hec Rex inuictissimus apte
Cunctando, intrepida pectore cuncta tulit.
Imprimisque Deo, non ut Dux vester ad artes
Conuersus Magicas seque suosque dedit.
Numquam deseruit iustos et recta petentes
Omnipotens, quem tu ledere sepe soles.
Quem tu tot probris, per viscera vulnere, mortem
Perque sacra illius singula membra notas
Solutus hic ex nutu rerum moderatur habenas
Et sunt subito que fieri ille iubet.
Ille piis oculis partes respexit ad aequas
Et iustas placida pertulit aure preces.
Terruit inflatas subita formidine gentes.
Et turpi praesit corda superba metu
Nil vagus incessus, nil grande sonantia verba
Armisque profuerant: tela, minimeque nichil.
Cesus es, es captus toties, et deinde repulsus,
Victus et a parua non sine clade manu.

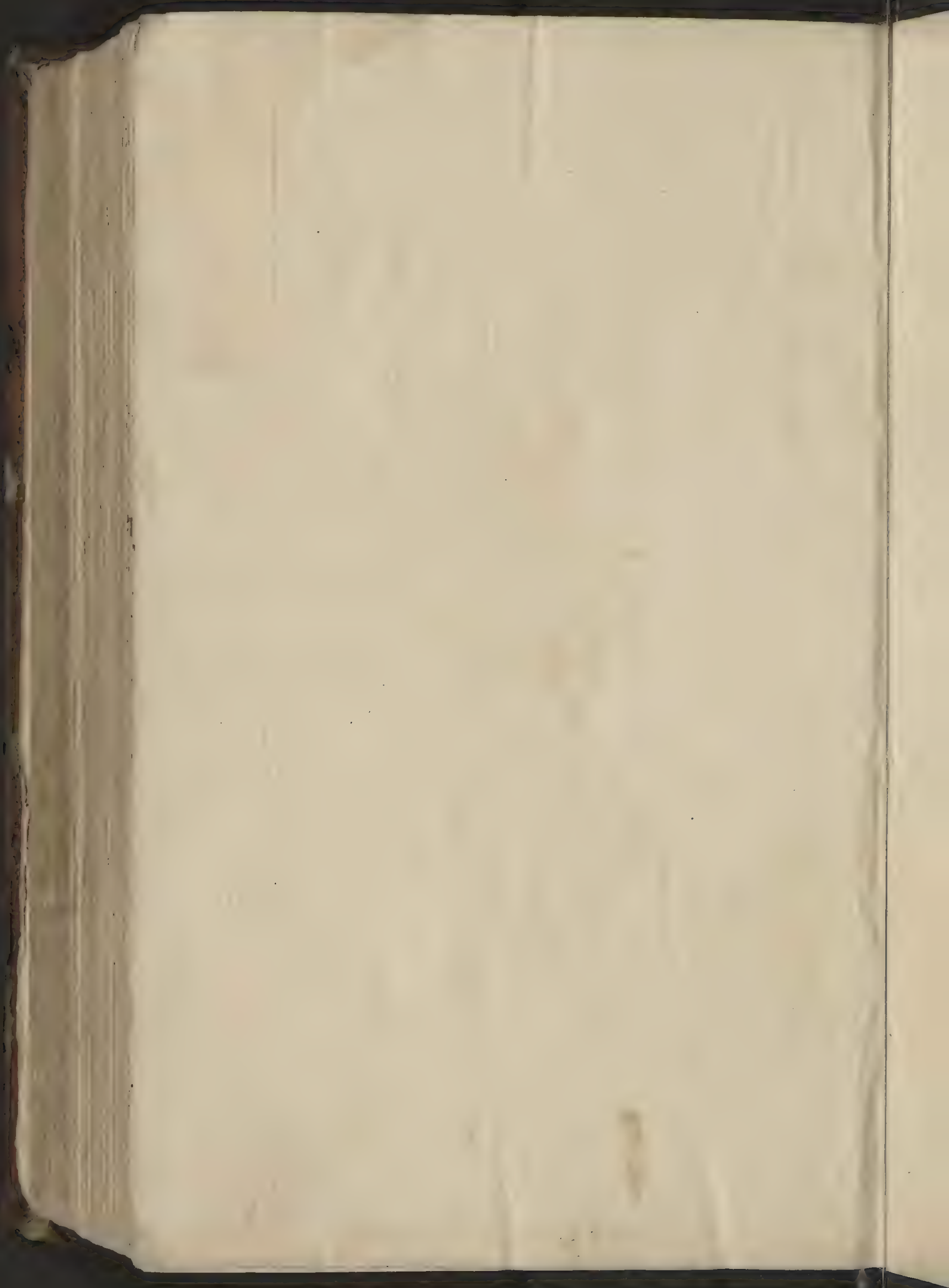
418

Sic modo pro nigris, cutis est data nigra, Sobellis
 Quam dedit inclemens fumus et antra tibi
 Pro q̃ auro Et gemmis succurrit turpis egestas
 Ex hac militia est quæ nisi sola comes.
 Et quod equo celeri Germana per oppida ferri
 Sperabas, macer hinc vix pedes ire potes.
 Exnuis q̃ cares, pannosus, nudus, inopsq̃;
 Absumptus q̃ fame turpiter inde fugis.
 Et modo qui terras fueras partitus et vrbes
 Iam profugo nusq̃ stat tibi certa domus.
 Pellere cum quondam cœlesti sede Gigantes.
 Tentauere Iouem: quid retulere liquet.
 Tu quoq̃ iunxisti tumefactas Pelion Ossæ,
 Sed subito fractus fulmine ad ima cadis,
 Quis dare te iussit tam paucis terga Polonis?
 Quis te Prutheno iussit abire solo?
 Esse Deum credas, instat qui singula Lance
 Librat: et elatis cepta secunda negat.
 I nunc Et iacta te Gallos te q̃ Britannos
 Ante q̃ tot Latios te superasse Duces.
 Que te Sarmaticas fugientem turpiter oras
 Gloria? quod sequitur te fugitque decus?
 Nosce viros hic qui gelidam nascuntur ad Arcton,
 A te contempti namq̃ fuisse prius.
 Hii toties Moscos strauere Scythasq̃ Gelasq̃
 Cum quibus assidue Martia bella gerunt.
 Te q̃ procul tutum tranquilla per ora reddunt.
 Contra hostes prompti semper ad arma Crucis.
 Quam modo qui merito deberent, nemo tuctus
 Sint etiam astricti religione licet.
 Immo Crucis impexiuncti sunt hostibus illam
 Quamuis vestro gerant, non tamen intus habent.
 Nunc igitur vindex scelerum Deus exiit æquis,
 Te propere in turpem compulit ire fugam.

7

7

8

Wend
Wend
Lipp
Lipp

in Kaden

in Kaden

in Kaden

Weide Zymunda 79
W. y. r. k. Zym. m. s. d. 177 m. u. s. ; h. l. a. c. h. t. 147
L. o. p. p. 307. 403. 405. 407. 413. 414. 415. 418. 420. 423. 430. 436. 439. 442. 448. 450.
L. i. h. u. a. 401. | 457. 460. 464. 468

ib Radoni Ba. 463. 470.

Pol. h. a. 519. 525

L. h. u. a. 557.

110.

Въ сей рукописи
четыреста двадцать
 (420) листовъ, не
 считая бланковъ. 18 $\frac{1}{25}$ 97

XII
 II 97

Lat. F. IV. 145 / III.

97
23

6548

1518, 9, 1520